STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04894

EVOLUTSYON, REVOLUTSYON UN DER ANARKHISTISHER IDEAL

Elisee Reclus

Permanent preservation of this book was made possible
by Ruth Castle
in memory of
her beloved son, Jay I. Castle, M.D.

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

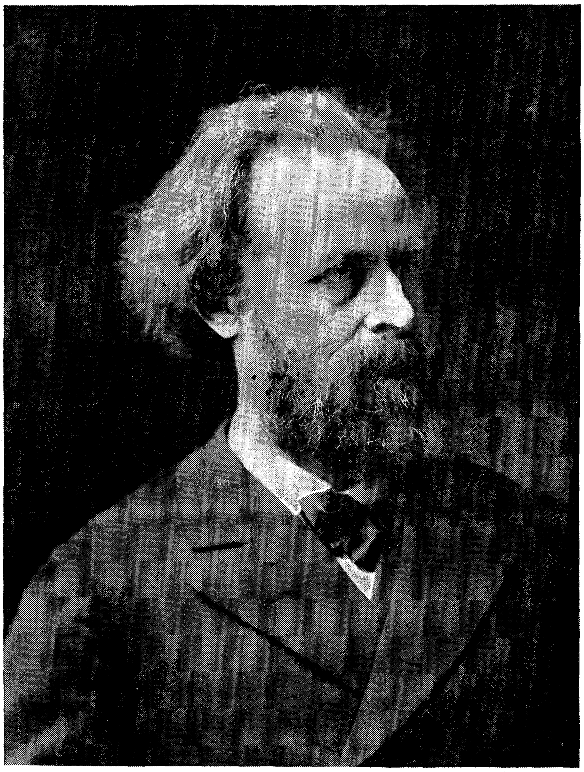

עליזע רעקלו.

עליזע רעקלו.

עוואלוציאן, רעוואלוציאן

און דער

אנארכיסטישער אידעאל.

איבערזעצט פֿון א. פרומקין.

אַרויסגעגעבען פֿון דער גרופּע „זשערמינאַל“.

לאנדאן, 1908.

„אַרבייטער פֿריינד“ דרוקעריי, 163 דזשובילי סטריט, איסט.

עליזע רעקלו.

עליזע רעקלו, דער פערפאַסער פון דיזען בוך, איז געבאָרען געוואָרען דעם 15טען מערץ 1830 אין סענט־פאָא־לאַ־גראַנד, אַ קליין שטעדטעל אין דער זשיראָנד. דער פאָטער זיינער איז געווען אַ פּראָטעסטאַנטישער פּריעסטער, אַ מערקווירדיגער מאַן, איינער פון יענער ענערגישער ראַסע, וועלכע האָט דורכגעמאַכט אַזעלכע ביטערע קעמפּפע, אום צו פערטהיידיגען איהר רעכט — צו האָבען אַן אַנדער גלויבען ווי די קירכע שרייבט פאָר. ער האָט פערבראַכט זיין גאַנץ לעבען צווישען די בויערן, וועלכע ער האָט גע־ליעבט ווי די ערד. איינמאָל, ער איז דאַן געווען אַ מאַן פון אַ יאָהר 70, האָט ער בעמערקט ווי אַ יונגער בויער האָט געוואָלט בעגראָבען אַ פערד, וועלכעס איז געשטאָר־בען פון אַ געפּעה־ליכער אַנשטעקענדער קראַנקהייט. — „הער נאָר, מיין זוהן,” האָט געזאָגט צו איהם דער אַלטער פריעסטער, „דו ביסט נאָך יונג און דו שטעלסט איין דיין לעבען! איך בין אַן אַלטער מאַן, וועלכער האָט ניט מעהר פיעל צו פערלירען. געה אַהיים, איך וועל אַליין בעגראָבען דאָס פערד!” דער בויער האָט עס ניט געוואָלט אָננעהמען, נאָר דער אַלטער גלח האָט ניט אָבגעטראָטען. ער האָט אַליין געאַרבייט אַ גאַנצען טאָג, אום אויסצוגראָבען אַ גרוב, און ביז עס האָט אָנגעהויבען צו ווערען דונקעל, איז דאָס פערד געווען בעגראָבען.

IV.

רעקלו'ס מוטער איז אויך געוועזן אַן אויסערגעוועהנליכע פרוי. איהר גאַנץ לעבען לאַנג איז זי געוועזן אַ לעהרערקע אין אַ שולע. ווען זי איז שוין אַלט געוועזן איבער 70 יאָהר, האָט זי זיך אַרומגעזעהן, אַז דער אונטעררִיכט איהרער איז נאָך ניט פאָלקאָמען. זי האָט ניט פערשטאַנען קיין פיזיק. נאָר זי איז געוועזן אַן ענערגישע פרוי, באַלד האָט זי זיך גענומען צו דער אַרבייט, כדי צו לערנען דיזע וויסענשאַפט און אין אַ יאָהר ארום האָט זי אונטעררִיכט איהרע שילער אין פיזיק.

די פאַמיליע רעקלו איז געוועזן זעהר אַ גרויסע: עס זיינען געוועזן צוועלף קינדער, פון וועלכע עליע איז געוועזן דער עלטסטער און עליזע דער צווייטער. עס איז געוועזן די אָרעמקייט, וועלכע האָט ענטוויקעלט ביי עליזע אַזאַ גרויסען רעספּעקט פאַר'ן ב ר ו י ט, אַ רעספּעקט, וועלכער איז ביי איהם געבליבען זיין גאַנצעס לעבען לאַנג; אין זיין יוגענד איז דאָס ברויט אָפטמאָל געוועזן זיין איינציגע שפּייז, צו וועלכער ער האָט זיך שפּעטער פרייוויליג אומגעקעהרט. אַ שטיק ברויט מיט אַן עפּעל אָדער אַ פּאָר וויין־טרויבען איז פאַר איהם געווען גענוג, אום צו קענען לעבען און אַרבייטען.

זיינע ערשטע שטודיען האָט ער געמאַכט אין דער אוניווערזיטעט פון מאָנטאָבאַן אַלס אַ סטודענט דער טהעאָלאָגיע. זיין פאָטער האָט געוואָלט מאַכען פון איהם אַ גלח. נאָר, ווי עס ווייזט אויס, האָט זיך עליזע זעהר פריה בעפרייט פון די רעליגיעזע פאָראורטהיילען, און צוזאַמען מיט זיין ברודער עליע איז ער געגאַנגען נאָך בערלין, וואו דער גרויסער געאָגראַף קאַרל ריטער האָט אין יענער צייט צוגעצויגען אַסך יונגע און פלייסיגע מענער, וועלכע האָבען זיך געוואָלט בעקענען מיט זיינע גרויסע און וואונדערבאַרע

V.

בעטראַכטונגען איבער דאָס לעבען פון דער ערד און איהרע בעוואוינער. אַ היבשע שטיקעל וועג האָבען די ביידע ברידער געוואַנדערט צו פוס, צוזאַמען מיט זייער הונד; דער הונד האָט געקראָגען יעדען אָבענד זיין טעלער זופ, און די צוויי ברידער האָבען זיך געזעטיגט מיט טרוקען ברויט.

איך ווייס ניט, וואו רעקלו איז געווען וועהרענד דער רעוואָלוציאָן פון 1848; נאָר עס איז אַ פאַקט, אַז ביידע ברידער האָבען געמוזט פערלאָזען פראַנקרייך נאָך דעם שטאַאַטס-שטרייך, וועלכען נאַפּאָלעאָן האָט געמאַכט אין דעצעמבער 1851.

די נעכסטע זעקס יאָהר האָט עליזע פערבראַכט מיט רייזען. אַ צייט לאַנג איז ער געווען אין אירלאַנד, וואו ער האָט זיך אָנגענומען מיט זיין גאַנצער ענערגיע פאַר די פאָדערונגען פון די אויסגעהונגערטע פאָלקס-מאַסען, פון וועמען די ענגלענדער האָבען אַוועקגערויבט די ערד און פערניכטעט זייער לאַנדווירטשאַפטליכע אינדוסטריע. ער האָט געוואַנדערט איבער דאָס גאַנצע לאַנד און געזעהען דאָס טעגליכע לעבען, דעם הונגער און עלענד פון דעם אירישען פאָלק, וועלכעס ער האָט ליעב געקראָגען פאַר אַלע צייטען.

שפעטער האָט ער בעזוכט די פעראייניגטע שטאַאַטען, און פון דאָרטען איז ער געגאַנגען נאָך קאָלומביאַ און גויאַנאַ; די גרויסאַרטיגע בעשרייבונג פון זיין רייזע געפינען מיר אין א קליין ביכעל „Voyage a la Sierra Nevada de St. Marthe“. דאָס ביכעל איז געווען דער ערשטער פונדאַמענט פאַר די הערליכע בעטראַכטונגען, וועלכע ער האָט שפעטער ענטוויקעלט אין זיין ווערק „La Terre“ (די ערד). אין דיזער קליינער שריפט געפינען מיר אויך דעם אָבקלאַנג פון זיין טיעפען האַס געגען דער שקלאַפעריי און זיין

ליעבע צו דער שווארצער ראַסע, וועלכע איז פֿון די ווייסע אַזוי ברוטאַל אונטערדריקט געוואָרען.

אין 1857 איז רעקלו ווידער צוריקגעקומען נאָך פֿראַנקרייך. אַ נייער גייסט האָט דאַמאָלסט דורכגענומען גאַנץ אייראָפּאַ און אַרויסגערופֿען יענע הערליכע בעוועגונג, וועלכע האָט געפֿונען איהר אויסדרוק אין די אויפֿשטענדע פֿון גאַריבאַלדי, אין דער בעפֿרייאונג פֿון אַ טהייל פֿון איטאַליען און אין דער אָבשאַפֿונג פֿון דער לייבאייגענשאַפֿט אין רוסלאַנד. אין די פֿעראייניגטע שטאַאַטען האָט זיך דאַן שוין אָנגעפֿאַנגען דער געוואַלטיגער קאַמפּף, וועלכער האָט זיך געענדיגט מיט דער פֿאָלשטענדיגער אָבשאַפֿונג פֿון דער שענדליכער שווארצער שקלאַפֿעריי. אין דיזער וואונדערבאַרער עפּאָכע האָט אויך שטאַטגעפֿונען די גרויסאַרטיגע ענטוויקלונג פֿון די נאַטור־וויסענשאַפֿטען, וועלכע האָבען איבערגעביטען (פֿון 1855 ביז 1862) דעם גאַנצען אומזעהן פֿון דער מאָדערנער וויסענשאַפֿט.

עליזע רעקלו האָט גענומען אַן אַנטהייל אין דיזער צווייפֿאַכער בעוועגונג פֿון הומאַניטערע און וויסענשאַפֿטליכע שטרעבונגען ער האָט פֿערזוכט צו פֿעראינטערעסירען די פֿראַנצויזען פֿאַר די גרויסע בעוועגונג געגען דער שקלאַפֿעריי, ויעלכע האָט זיך אָנגעפֿאַנגען אין אַמעריקאַ אין דערזעלבער צייט האָט ער זיך איינגעשלאָסען צו דער אַנטי־אימפּעריאַליסטישער בעוועגונג, וועלכע איז אָנגעגאַנגען אין פֿראַנקרייך וועהרענד די 60גער יאָהרען, און האָט גענומען אַן אַנטהייל אין די קאָנספּיראַציעס פֿון יענער עפּאָכע געגען דאָס פֿראַנצויזישע קייזערדייך.

אָבער שוין האָט זיך אָנגעפֿאַנגען אַ נייע בעוועגונג — דער ערוואַכען פֿון דעם פֿראַנצויזישען פּראָלעטאַריאַט, וועלכער האָט אויפֿגעוועקט די פּראָלעטאַריער פֿוןביידע

וועלטען. שוין אין 1865 האָט עליזע גענומען אַן אַנטהייל אין דער פּראָפּאַגאַנדאַ פון'ם „אינטערנאַציאָנאַל," וועלכער איז גראַד וואָס געגרינדעט געוואָרען (1864); און שוין לאַנג בעפאָר דער גרינדונג פון באַקונין'ס „אַליאַנץ" איז ער געווען אַן אַקטיווער קעמפּפער אין דער געהיימער אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע באַקונין האָט אין 1864 געגרינדעט אין איטאַליען; דיזע אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע איז בעקאַנט געווען אונטער דעם נאָמען „אינטערנאַציאָנאַלע ברודער־שאַפט", האָט זיך אויפגעלייזט אין 1869. אין דער ווירק־ליכקייט איז עליזע שוין געווען אַ קאָמוניסט, לאַנג בעפאָר דער גרינדונג פון דעם „אינטערנאַציאָנאַל„ (זיין ברודער עליע, אַן איבערצייגטער אַנהייגער פון שאַרל פוריע, האָט וועהרענד דעם צווייטען קייזערר״יך אַרויסגעגעבען אַ פור־יערסמישע צייטונג) און די גרויסע אַרבייטער־פעראייניגונג איז פאַר די פראַנצויזישע קאָמוניסטען צו וועלכע עליזע האָט בעלאַנגט, ניט מעהר געווען ווי אַ נייעס פעלד פאַר אַן אינטערנאַצינאַלע טעהעטיגקייט. אויב איך האָב ניט קיין טעות, איז עליזע וועהרענד דיזער פעריאָדע זאָגאַר איינמאָל געצוואונגען געווען צו פערלאָזען פראַנקרייך און צו זוכען שוץ אין ענגלאַנד; דאָרטען איז ער געווען פאַר אַ קורצע צייט אַ מיטגליד פון דעם גענעראַל־ראַטה פון'ם „אינטערנאַציאָנאַל"; אָדער אַם וויינינגסטענס האָט ער גע־נומען אַן אַנטהייל אין איניגע אַרבייטען פון דיזער קער־פערשאַפט.

צו ענדע פון דעם קייזערר״יך איז עליזע געווען אין פאַריז, וואו ער האָט אַרויסגעגעבען זיין „אונשטערבליכעס ווערק" „La Terre" (1867-68); דורך דעם ערשטען טהייל פון דיזען מייסטער־ווערק „Les Continentes" (די קאָנטינענטען) האָט ער זיך באַלד פערשאַפט דעם ערשטען

פלאַץ צווישען די געאָגראַפען פון אונזער יאָהרהונדערט. אַזוי ווי אַלעס, וואָס רעקלו האָט געשריבען, איז אויך דיזעס ווערק פון אַ וואונדערבאַרער שעהנהייט פון אָנפאַנג ביז'ן סוף. די אַרט און ווייזע צו בעשרייבען די נאַטור אין אַל־געמיין און אויסצומאָלען אידרע אַלע איינצעלהייטען, דאָס אַלעס האָט רעקלו פערשטאַנען פאַרצושטעלען מיט אַזאַ קראַפט, אַזאַ שעהנהייט און אַזאַ פאָלקאָמענהייט, וועלכע — מיט דער אויסנאַהמע פון אַלעקסאַנדער הומבאָלדט'ס שריפטען — געפינען ניט מעהר זייער גלייכען אין דער גאַנצער ליטעראַטור פון אונזער יאָהרהונדערט. איינמאָל האָב איך איהם דערצעהלט ווי ענטציקט איך בין געווען, בעטראַכטענדיג דאָס ווערק פון דעם שפּאַנישען מאַלער מוריליאָ אין מאַדריד, און ווי דער אַנבליק פון דער מאַדאָנאַ האָט ביי מיר אַרויסגערופען די פראַגע: „וואָס איז די אור־זאַכע, וואָרום דאָס, וואָס איז שעהן, לעבט און עקזיסטירט פאַר יאָהרהונדערטע?"—„די שעהנהייט גופא, דערפאַר וואָס זי איז אַן אידעע, וועלכע איז אויסגעאַרבייט אין איהרע אַלע איינצעלהייטען!" האָט ער מיר געענטפערט. יעדעס מאָל, ווען איך לייען איבער אַ זייט פון זיינעם אַ בוך, דערמאָהן איך זיך אין דיזע דעפינאַציאָן פון דער שעהנהייט. די מאַדאָנאַ פון מוריליאָ וואָלט ניט שעהן געווען, ווען יעדע איינצעלהייט: די הענד, די האָר איהרע, ביז'ן זוים פון איהר קלייד — וואָלט ניט אין אַנקלאַנג געווען מיט דער גרונד־אידעע פון דעם גאַנצען בילד: די בעגייסטע־רונג פון דער ריינער ליעבע; און אַ זייט פון רעקלו'ס אַ שריפט וואָלט פערלאָרען איהר שעהנהייט, ווען די גרונד־אידעע וואָלט ניט אַזוי גוט אויסגעאַרבייט געווען אין איהרע אַלע איינצעלהייטען, אַז יעדער בעזונדערער טהייל, יעדע ווענינער וויכטיגע אידעע איז וואָ־צו־זאָגען אַ

פֿאָלקאָמענערע און שאַרקערע פֿאָרשטעלונג פֿון דער גרונד־
אידעע, וועלכע בילדעט די קווינטעסענץ פֿון אָט דעם בלע־
טער, דעם קאַפּיטעל, דעם אַבשניט אָדער דעם בוך.

* * *

דער קריעג פֿון 1870־1871 האָט זיך אָנגעפֿאַנגען,
וועלכער האָט זיך געענדיגט מיט דער בעלאַגערונג פֿון
פּאַריז און שפּעטער מיט דער פּראָקלאַמאַציאָן פֿון דער
קאָמונע. עליזע רעקלו האָט זיך געלאָזט אויפֿנעהמען אין
די אָבטהיילונג פֿון די לופֿט־שיפֿער, וועלכע איז קאָמאַנ־
דירט געוואָרען פֿון זיינעם אַ טרייען פֿריינד, דעם פֿאָטאָ־
גראַף נאַדאַר, און ער האָט איהם געהאָלפֿען צו ענטוויקלען
די וואונדערבאַרע אָרגאַניזאַציאָן, דורך וועלכע די בעלאַ־
גערטע פּאַריז האָט אויפֿגעהאַלטען די רעגעלמעסיגע פֿער־
בינדונג מיט די פּראָווינצען.

אָבער די עראייגניסע האָבען זיך גיך ענטוויקעלט. די
רעוואָלוציאָנערע און סאָציאַליסטישע בעוועגונג האָט צונויפֿ־
געקליבען איהרע אַלע קרעפֿטע אין פֿראַנקרייך, הויפּט־
זעכליך אין פּאַריז, וועהרענד די לעצטע יאָהרען פֿון דעם
קייזעררייך, און דיזע רעוואָלוציאָנערע ענערגיע האָט גע־
מוזט געפֿינען אַן עפֿענטליכען אויסדרוק אין דיזער ערנסטער
צייט; צום וויינינגסטען האָט זי געדאַרפֿט שאַפֿען אַ וועג־
ווייזער פֿאַר דער צוקונפֿט. — די רעוואָלוציאָן פֿון 18טען
מערץ איז געוועזען דער רעזולטאַט.

אין דיזער פּעריאָדע האָט אונז רעקלו, וועלכער האָט
שטענדיג פֿערהאַסט די יוניפֿאָרם, די „מעשענע קנעפּ" און
זיך געפֿיהלט אַלס אַ טהייל פֿון ם אַלגעמיינעם פֿאָלק, גע־
צייגט, ווי אַזוי אַן אמת׳ער רעוואָלוציאָנער דאַרף האַנדלען.
וועהרענד די פֿיהרער פֿון די בלאַנקיסטען און יאַקאָבינער
האָבען אָנגענומען די פּאָסטען ביי דער נייער רעגירונג פֿון

X.

דער רעוואָלוציאָנערער הויפּטשטאָדט, און אין דער צייט ווען זאָגאַר די „אינטערנאַציאָנאַליסטען" האָבען זיך געלאָזט וועהלען אין דעם ראַטה פֿון דער קאָמונע, אָט דאַן האָט עליזע גענומען די ביקס און האָט געקעמפּפֿט אין די רייהען פֿון די פֿעדערירטע אַרבייטער. זיין ברודער עליע, אַ בעגייסטערטער פֿערעהרער פֿון דער גריכישער קונסט, האָט זיך געשטעלט אונטער דער קאָמאַנדאָ פֿון וואַיאַן און האָט גערעטעט אין די קעלערם די קונסט־שעץ פֿון לואוור און דער נאַציאָנאַל־ביבליאָטעק אינמיטען דעם רעגען פֿון גראַנאַטען און דעם פֿייער פֿון די ווערסאַליער.

אין דעם ערשטען העלפֿט פֿון מאָנאַט אַפּריל האָט די קאָמונע בעשלאָסען צו מאַכען אַ פֿערזוך דורכצוברעכען די רייהען פֿון די ווערסאַליער. עליזע האָט גענומען אַן אַנטהייל אין דיזער אונטערנעהמונג מיט די וואַפֿען אין האַנד. אויף דעם פֿעלד פֿון שאַטיאָן איז ער געפֿאַנגען געוואָרען פֿון די ווערסאַליער, און ער האָט דורכגעמאַכט אַלע קערפּערליכע ליידען און אַלע בעליידיגונגען, וועלכע די טריאומפֿירענדע בורזשואַזיע האָט דאַן בעגאַנגען געגען איהרע געפֿאַנגענע.

„ווען מיר זיינען אָנגעקומען אין ווערסאַיל" — האָט רעקלו געשריבען — „זיינען מיר עמפּפֿאַנגען געוואָרען פֿון אַ מאַסע רייכע בורזשואַס, וועלכע האָבען אונז ערוואַרטעט אַרעם אין אַרעם מיט זייערע גאַלאַנטע דאַמען. מיר האָבען לעבען זיי געמוזט פֿאַרביימאַרשירען מיט געבונדענע הענד, און זיי האָבען אונז בעליידיגט אויף דעם נידריגסטען אופֿן. אַ מאַן — אויב איך האָב קיין טעות ניט, איז ער געווען אַ מיטגליד פֿון דער געאָגראַפֿישער געזעלשאַפֿט — איז צוגעקומען צו מיר, און אויסשרייענדיג די ווערטער „אָה, אַזאַ שופֿט איז דאָס?" האָט ער מיר געגעבען אַ ברוטאַלען

זעץ אין האַלז און נאַקען. זיין דאַמע האָט מיך געשלאָגען מיט איהר זונען־שירם... צולעצט בין איך געפֿאַלען אין אונמאַכט פֿון אַלע די שרעקליכע אָנשטריינגונגען פֿון דער לעצטער נאַכט..." און דאַן האָבען זיך אָנגעפֿאַנגען די גרויזאַמע מערדערייען אויף דעם בלוט־פֿעלד פֿון סאַטאָרי... די שילדוואַכען האָבען געשאָסען אויף יעדען איינעם, וועלכער האָט זיך אויפֿגעהויבען פֿון דער ערד, אום ניט צו פֿערפֿוילען לעבעדיגערהייט אין דעם שמוץ פֿון די פֿינסטערע קערקערס, און יעדען טאָג האָט מען אויסגעקליבען אַ בעשטימטע צאָהל פֿון די אונגליקליכע צו דערשיסען... דאַן איז געקומען די רייזע נאָך ברעסט; קוים וואָס מען האָט געקענט אויפֿאָטהמען פֿאַר אַ מאָמענט אין דעם געפֿענגניס פֿון מאָן סט. מישעל.

אָבער די געלעהרטע פֿון גאַנץ אייראָפּאַ, הויפּטזעליך די ענגלישע געלעהרטע, האָבען זיך יעצט גענומען צו דער אַרבייט. דאַרווין, וואָליים, וו. קאַרפּענטער און פֿיעלע אַנדערע האָבען אונטערגעשריבען אַ פּעטיציאָן, פֿאָדערנדיג די בעפֿרייאונג פֿון דעם גרויסען געאָגראַף, וועלכער איז אין נאָוועמבער 1871 פֿעראורטהיילט געוואָרען צום פֿערשיקען נאָך ניי קאַלעדאָניען. אין יאַנואַר 1872 האָט די רעגירונג איבערגעביטען דיזען אורטהייל אויף לעבענסלענגליכע פֿערבאַנונג, און עליזע האָט געהאַט דאָס גליק ווידער צו זעהן זיין ברודער עליע אין ציריך.

דעמאָלט האָט ער געשריבען זיין ווערק ,,L'Histoire d'une Montagne" (די געשיכטע פֿון אַ באַרג), פֿיליכט דאָס שעהנסטע וואָס ער האָט ווען געשריבען; וואו ער גיט אָב די בערג זיין דאַנק, דערפֿער וואָס זיי האָבען איהם געהאָלפֿען צוריק צו געווינען דעם גייסטיגען גלייכגעוויכט, נאָך אַזוי פֿיעל ליידען און שמערצען, וועלכע ער האָט

דורכגעמאַכט. אין דיזען הערליכען ווערק בעגעגענט זיך רעקלו׳ס גייסט מיט געטהעס אַנשויאונגען; ביידע האָבען ערקענט, אַז די גאַנצע נאַטור לעבט און שטרעבט, און אַז דער באַרג, דער טייך, דער וואַלד זיינען די ברידער און שוועסטער פון׳ם מענשען.

* * *

עס איז געווען אין קלאַראַן, אין 1872, וואו רעקלו האָט אָנגעפאַנגען זיין הויפּט־ווערק, די „Geographie Universelle“ (די אַלגעמיינע געאָגראַפיע); דער ערשטער באַנד פון דיזען ריעזען־ווערק איז ערשינען אין 1876, און דער לעצטער, דער 19טער, איז אַרוים מיט 18 יאָהר שפּעטער, אין 1894. אום צו בעגרייפען די אונגעהייערע אַרבייט, וועלכע איז ענטהאַלטען אין דיזען ריעזען ווערק, איז נייטיג צו בעמערקען, אַז פאַר יעדען איינציגען פון די אונגעפעהר 800 זייטען שטאַרקע בענדער, האָט רעקלו געדראַפט איבערלייענען ביז 1000 ביכער און אַרטיקלען. מאַנכעס מאָל האָט ער געדראַפט איבערלייענען אַ גאַנצעס בוך אָדער אַן אַרטיקעל, אום צו ענדערן אַ קליינינקייט אין דעם ערשטען מאַנוסקריפּט, אָדער אום צוצושטעלען אַ ביי־ווערטעל, אום בעסער צו כאַראַקטעריזירען אַ געוויסען פאָלקס־שטאַם, אַ טהאָל אָדער אַ געוויסע שטיק לאַנד. עס איז כמעט אונמעגליך צו פערשטעהן, ווי אַזוי רעקלו איז אימשטאַנד געווען צו פעראייניגען אַזעלכע וואונדערבאַרע בעטראַכטונגען איבער דאָס גאַנצע מיט די אונצעהלבאַרע מאַלערישע איינצעלהייטען מיט זייער אַמאָל פריינדליכען און אַמאָל פינסטערען אָדער מאַיעסטעטישען, אָבער שטענ־דיג פאָעטישען כאַראַקטער, וועלכע מיר געפינען אין יעדען באַנד. און ווען מען דערמאָהנט זיך, אַז יעדעס יאָהר איז ערשינען אַ נייער באַנד און אַז יעדער באַנד איז אַרוים אין

העפֿטען, יעדע וואָך אַ העפֿט, אָהן די קלענסטע אונטערברעכונג, דאַן פֿערשטעהען מיר ערשט די גאַנצע געוואַלדיגע אַרבייט וועלכע דיזער מאַן האָט אויסגעפֿיהרט. אין דעם גאַנצען ריעזען־ווערק גיט עס ניט קיין איינציגע צײלע, וועלכע ער האָט ניט אָנגעשריבען מיט זיין אייגענע האַנד — סיי אין דעם הויפּט־מאַנוסקריפּט, וועלכעס ענטהאַלט די גרויסע און אַלגעמיינע בעטראַכטונגען פֿון דעם ווערק, סיי אין די אונצעהלבאַרע בעמערקונגען און נאָטיצען, וועלכע זיינען נויטווענדיג געווען נאָך דעם דרוק פֿון'ס ערשטען מאַנוסקריפּט אין דער פֿאָרם פֿון קאָרעקטורען.

רעקלו האָט זיך הויפּטזעכליך אויסגעצייכענט אין דער בעשרייבונג פֿון די גרויסע נאַציאָנען אַזוי גוט ווי פֿון די טויזענדער און טויזענדער קליינע פֿאָלקס־שטאַמען; און דאָס וואונדערבאַרסטע איז, וואָס אין אַלע דיזע בעשרייבונגען געפֿינען מיר ניט די קלענסטע ווידערהאָלונג. רעדענדיג איבער דעם קלענסטען שטאָם, האָט ער שטענדיג געפֿונען אַ פּאָר ווערטער, אום צו ענטוויקלען בײ דעם לעזער די אידעע, דאָס אַלע מענשען האָבען דעמזעלבען ווערטה, און אַז עס גיט ניט קיין העכערע און נידריגערע ראַסען.

* * *

אין קלאַראַן בין איך צוערשט מיט איהם בעקאַנט געוואָרען, און מיר אַלע האָבען איהם געליעבט, אויף די פֿאָלקס־פֿערזאַמלונגען, אויף די קאָנגרעסען און אויף די פֿאַמיליערע אונטערנעהמונגען פֿון דער יורא־פֿעדעראַציאָן. לעבען דעם „בולטען", דעם אָרגאַן פֿון דער פֿעדעראַציאָן, האָט רעקלו געגרינדעט, צוזאַמען מיט לעפֿראַנסע און זשוקאָווסקי, אַ מאָנאַטליכען זשורנאַל „לע טראַוואַיער" (דער אַרבייטער). שפּעטער, ווען מיר האָבען ארויסגעגעבען דעם

„רעוואָלטע", האָט ער זיך פֿעראייניגט מיט אונז, און באַלד איז אונזער ציימונג געוואָרען אַ שטיק פֿון איהם אַליין. פֿאַר אונז צוהעלפֿען איז קיין אַרבייט געווען צו שווער פֿאַר איהם; און ווען די אַנאַרכיסטישע בעוועגונג האָט שפּעטער אָנגענומען אַ געוואַלדזאַמען כאַראַקטער, איז ער ניט שטעהן געבליבען אויף אַ האַלבען וועג, זאָנדערן האָט גענומען אויף זיך אַלע קאָנזעקווענצען. ער האָט פֿערשטאַנען צו האַסען, פּונקט ווי ער האָט פֿערשטאַנען צו ליעבען, און די בורזשואַזנע אָרדנונג האָט ער פֿערהאַסט פֿון טיעפֿען האַרצען, אויך די שטאַרקע ענטוויקלונג פֿון דער בעוועגונג אין ליאָן און די אַרומיגע שטעדטלאַך צום אָנפֿאַנג פֿון די 80:ער האָט אַרויסגערופֿען זיין הערצליכע סימפּאַטהיע. ער, וועלכער האָט קיינעם ניט געקענט וועה טהאָן, האָט פֿאָלקאָמען בעגריפֿען, אַז די בעפֿרייאונג פֿון דעם פּראָלעטאַריאַט וועט ניט אָבגעהן אָהן טעראָריסטישע טהאַטען, וועלכע ערוועקען דאָס פּראָלעטאַריאַט, די בעגייסטערונג פֿון די מאַסען, און אָהן געוואַלדיגע קעמפּפֿע צווישען די אונטערדריקער און אונטערדריקטע.

אין דער צייט ווען דער „רעוואָלטע" איז פֿערפֿאָלגט געוואָרען פֿון דער רעגירונג, האָט עליזע אָנגעבאָטען זיין גאַנצע קראַפֿט צו די גענאָסען אין גענף, וועלכע האָבען וויימער אַרויסגעגעבען די ציימונג נאָך מיין אַרעסטירונג. דעמאָלט האָט ער זעהר פֿיעל געשריבען פֿאַר דעם „רעוואָלטע" און האָט אויך געהאַלטען זיין בעקאַנטען פֿאָרטראַג אין גענף איבער „עוואָלוציאָן און רעוואָלוציאָן", וועלכער האָט אַרויסגערופֿען דעם פֿערדרוס פֿון זיינע צאָהלרייכע פֿריינדע און בעוואונדערער אין דער וויסענשאַפֿטליכער וועלט דורך זיינע אַנאַרכיסטישע שליסע. ער איז שטענדיג געבליבען דער „קאָמונאַרד", וועלכער ער איז געווען. שפּעטער

טער, אין אָנפאַנג פון די 90ער, ווען אַזוי פיעלע זיינען פערציטערט געוואָרען דורך די באָמבען אין פאַריז און דורך די נעגאַטיווע טהעאָריען פון דער בורזשואַזער מאָראַל, וועלכע האָבען זיך מאַניפעסטירט אין אונזערע אייגענע רייהען, דאַמאָלס ווען מאַנכער האָט זיך צוריקגעצויגען פון דער בעוועגונג, איז רעקלו רוהיג געשטאַנען אויף זיין פלאַץ. ער האָט זיך ערקלעהרט סאָלידאַריש מיט די, וועלכע די רעגירער און די שטאַאַטס־סאָציאַליסטען האָבען דאַן ער־קלעהרט אַלס פערברעכער און זיין האַלטונג איז געווען אַזוי אָפען און פריי, אַז די רעגירער פון אַלע סאָרטען, וועלכע האָבען דאַן עקספּלואַטירט די רעפּובליק, האָבען געוואָרפען אַ ביטערען האַס אויף די גאַנצע פאַמיליע רעקלו, איבער־הויפּט אויף איהרע רעוואָלוציאָנערע מיטגלידער. — פאַל רעקלו איז מיט אָנגעקלאָגט געוואָרען אין דעם בע־ריהמטען פראָצעס פון די דרייסיג; זיין פאָטער, עליע רעקלו איז אַרעסטירט געוואָרען; אויף דעם פּאָליציי־ביוראָ האָט מען איהם אויסגעטהאָן נאַקעט און אויסגעמאָסטען אַלע גליעדער פון זיין קערפּער — דאָס וואָס די געמיינהייט פון פאַלשע געלעהרטע רופט אָן „אַנטהראָפּאָמעטריע". עליזע איז נאָר דערפאַר ניט אַרעסטירט געוואָרען, ווייל ער איז אין דיזען מאָמענט ניט געווען אין פּאַריז; אָבער די „פריינדע פון אָרדנונג" האָבען ניט פערזאַמט איהם צו פערפאָלגען מיט זייער האַס און זייערע בעליידיגונגען.

פראַנקרייך איז דאַן געווען אין אַ טרויעריגען צו־שטאַנד. קיינער ווייס ניט, ווי שרעקליך עליזע האָט געלי־טען, זעהענדיג, אַז ניט נאָר די העכערע באַנדיטען, נאָר דאָס פראַנצויזישע פאָלק, אפילו די פּאַריזער אַרבייטער, האָבען זיך געוואָרפען אויף די קניע פאַר אַלעקסאַנדער דעם 3טען, אום צו כאַפּען אַ גנעריגען שמייכעל פון דעם

טיראַן; קיינער ווייס ניט, וויפיעל ער האָט געליטען, אי־בערלעבענדיג דיזע לעצטע פאַזע פון דעם מאָנאַרכיזמוס — די אַפערע בולאַנזשע — וועלכע וואָלט זיכער געהאַט אַן ערפאָלג, ווען בולאַנזשע וואָלט נאָר געהאַט די נויטיגע קראַפט פון א דיקטאַטאָר. רעקלו האָט שרעקליך געליטען, זעהענדיג ווי פראַנקרייך, וועלכע ער האָט אַזוי שטאַרק געליעבט, האָט זיך אַזוי פיעל ערנידריגט, נאָר ער האָט עס פאַר קיינעם ניט אויסגעזאָגט. אָבער איך האָב דערפיהלט זיין אינערליכען צושטאַנד דורך מאַנכע ווערטער אין זיינע בריעף אָדער דורך געוויסע בעמערקונגען, וועלכע ער האָט געמאַכט אויף זיינע קורצע וויזיטען אין לאָנדאָן.

ער האָט פערלאָזען פראַנקרייך און האָט געלעבט אין ברויסעל. ערשט דאַן, ווען דער געוויסען פון'ם פראַנצויזישען פאָלק האָט ווידער אָנגעהויבען צו ערוואַכען אין דער דרייפוס־אַפערע, ערשט דאַן האָט ער ווידער בעזוכט זיין היימאַט־לאַנד.

* * *

אין דער צייט, וואָס ער איז געווען אין בריסעל, האָט ער געגרינדעט אַ פרייע אוניווערזיטעט, איינע פון יענע ווירקליכע פרייע אוניווערזיטעטען, וועלכע וועלען זיך ענט־וויקלען אין גאַנץ אייראָפאַ נאָך דער סאָציאַלער רעוואָלו־ציאָן. אין דיזער אוניווערזיטעט האָט זיין ברודער עליע געגעבען זיין וואונדערבאַרען קורס (כמעט הונדערט פאָר־לעזונגען) איבער דעם אורשפרונג פון די רעליגיעזע אידעען, און ער אַליין האָט פאָרטגעזעצט פאַר עטליכע יאָהר צייט זיינע קורסען איבער דעם איינפלוס פון די פערשידענע געאָגראַפישע אומשטענדען אויף די מענשליכע געזעלשאַפ־טען. דיזע פאָרלעזונגען, וועלכע פיהרען מיט אַ וויסענ־שאַפטליכער נויטווענדיגקייט צו אַ בעשטימטען שלום: צו

דער אַנאַרכיע, בילדען דעם אינהאַלט פֿון זיין הערדליכען ווערק „די ערד און דער מענש“, וועלכעס האָט יעצט אָנגעפֿאַנגען אַרויסצוגעהן אין דריי שטאַרקע בענדער אין פּאַריז. אין פֿריהלינג 1904 האָט רעקלו געענדיגט דיזעס ווערק. זיין געוואַלדיגע ענערגיע, וועלכע ער האָט קיינמאָל ניט פֿערלאָרען טראָץ אַ האַרץ־קראַנקהייט, פֿון וועלכע ער האָט שוין אַמאָל שטאַרק געליטען אין 1880, איז פֿון דאַן אָן שוואַכער געוואָרען. אויסערדעם האָט דער טויט פֿון זיין ברודער געמאַכט אַ זעהר שטאַרקען איינדרוק אויף זיין געזונדהייט. מיר האָבען שוין דאַמאָלסט מורא געהאַט איהם צו פֿערלירען. כמעט יעדע נאַכט האָט זיך דאָס האַרץ ביי איהם אָבגעשטעלט אויף איינינע סעקונדען. אָבער טראָץ דעם שמע־צליכען קריזיס, ווי באַלד ער האָט זיך נאָר אַביסעל ערהאָלט און אַ יונגער פֿריינד האָט איהם בעזוכט, האָט ער זיך שטענדיג בעשעפֿטיגט מיט דער גרויסער אידעע, וועלכע האָט איהם אינספּירירט וועהרענד זיין גאַנצען לעבען — מיט דער אַנאַרכיע. די ערשטע סימנים פֿון דער רוסישער רעוואָלוציאָן, וועלכע האָבען זיך אַרויסגעצייגט אין דיזער פּעריאָדע, האָבען איהם פֿערשאַפֿט פֿיעל פֿערגעניגען. ער האָט געוואוסט, אַז די בעוועגונג וועט זיך ניט בעשריינקען אויף רוסלאַנד אַליין, נאָר זי וועט דורכנעהמען גאַנץ איראָפּאַ. נאָך דעם בלוטיגען זונטאָג אין פּעטערבורג האָט ער נאָך געהאַט דעם מוטה צו פֿאָהרען נאָך פּאַריז און צו ריידען דאָרטען עטליכע מינוטען פֿאַר אַ מאַסען־פֿערזאַמלונג, אום צו בעגריסען די ערשטע שטראַהלען פֿון דער רוסישער פֿאָלקס־רעוואָלוציאָן, נאָר מען האָט דאַן שוין דערקענט אויף איהם, אַז דאָס האַרץ האָט שוין מעהר ניט ערפֿילט זיין פֿונקציאָן, אָבוואָהל זיין גייסט האָט נאָך אַלץ געהאַט די אַלטע פֿרישקייט און ענערגיע. אין דער

XVIII.

נאַכט פֿון 3טען צום 4טען יולי האָט דער טויט פֿערמאַכט זיינע אויגען אויף אימער.

* * *

די אַנאַרכיע האָט שוין אַרויסגעגעבען אַ גאַנצע סעריע פֿון די גרויסאַרטיגסטע און וואונדערבאַרסטע כאַראַקטערע. עליזע איז איינע פֿון די גלענצענדסטע און אויסערגעוועהנליכסטע געשטאַלטען פֿון דיזער בעוועגונג. ביי איהם האָט זיך אַלעס פֿעראייניגט. עס גיט מענשען, וועלכע זיינען זעהר רעוואָלוציאָנער אין זייערע אַנשויאונגען, נאָר טראָץ דעם איז מען געצוואונגען זיך צו שטעלען די פֿראַגע: ווי אַזוי וועלען זיי זיך פֿערהאַלטען אַם טאָג פֿון דער סאָציאַלער רעוואָלוציאָן; דאַן, ווען עס וועט זיך ווירקליך האַנדלען אויפֿצוגעבען דיזע אַלע געוואוינהייטען פֿון אַ פאַראַזיטישען לעבען, אָדער פֿין אַ עקזיסטענץ, וועלכע גרינדעט זיך אויף די אויסבייטונג פֿון די וויינינגער גינסטיגע פראָפֿעסיאָנען, וויינינגער גינסטיג אין פֿערגלייך מיט די אונזעריגע, ד. ה. די פּריווילעגירטע פראָפֿעסיאָנען? ווי אַזוי וועלען זיי זיך צופּאַסען צו די פּרינציפּען פֿון דער גלייכהייט, אָהן וועלכע אַ סאָציאַלע רעוואָלוציאָן איז אין גאַנצען אונמעגליך? וואו וועלען זיי געפֿינען אין זייערע אויטאָריטערע גייסטער דיזע טאָלעראַנץ פֿאַר די אַנשויאונגען פֿון אַנדערע, צוזאַמען מיט דער ליידענשאַפטליכער ליעבע צו די אייגענע פּרינציפּען — יענע אינטעלעקטועלע גלייכהייט, וועלכע בילדעט דעם קווינטעסענץ פֿון דער אַנאַרכיע? וואו וועלען זיי ענדליך געפֿינען דעם פֿערשטענדעניס פֿאַר די זייטיגע וועגען פֿון דעם גייסט און די ליידענשאַפֿטען, וועלכע פֿאָרמירען מאַנכעס מאָל אַן עלעמענט פֿאַר דעם אַלגעמיינען פראָגרעס אין די פעריאָדען פֿון אַ בלינדען גלויבען, אום צו צושטערען די גרונדלאַגען פֿון אַלטע סיסטעמען?

XIX.

אין דיזער בעציהונג האָט רעקלו קיינמאָל ניט אַרויסגערופען דעם קלענסטען צווייפעל. ער איז געווען אַן אַנאַרכיסט אין זיין גאַנצען וועזען; דיזע אידעע האָט דורכגעדרונגען זיין גאַנצע עקזיסטענץ, יעדען געדאַנק, יעדען נערוו זיינעם. ער וואָלט צופרידען געווען צו עסען טרוקענע ברויט, אום דורכצומאַכען אַ רעוואָלוציאָנערען קריזיס און צו שאַפען אַ פרייע צוקונפט, גליק און וואָהלזיין פאַר אַלעמען. ער איז געבליבען אַן אָרעמער מאַן, אַבסאָלוט אָרעם, טראָץ דעם געוואַלדיגען ערפאָלג פון זיינע הערליכע ביכער. דער געדאַנק צו בעהערשען זיינע מיטמענשען האָט ביי איהם קיינמאָל ניט עקזיסטירט; און יעדע אויטאָריטערע אידעע איז ביי איהם פערהאַסט געווען פון טיעפען האַרצען. צום שלום איז נאָך נויטווענדיג צו בעמערקען, אַז פאַר איהם, וועלכער האָט אַזוי גוט געקאָנט אַלע די צאָהלרייכע פעלקער און שטאַטען, וועלכע זיינען צושפּרייט איבער דער גאַנצער וועלט, אום אונז אָנצודייטען די פערשידענע פעריאָדען, וועלכע די מענשהייט האָט דורכגעמאַכט, פאַר איהם, וועלכער איז אימשטאַנד געווען אַרומצונעהמען מיט איין בליק די גאַנצע מערטירער־געשיכטע פון ם מענשען, פאַר איהם איז די אַנאַרכיע ניט נאָר געווען אַ שעהנער חלום. פאַר איהם איז דיזע אידעע געווען די לאָגישע קאָנזעקווענץ, דער שליסעל פון דער מענשליכער געשיכטע און וויסענשאַפט: זי איז געווען פאַר איהם דער ציעל־פונקט, צו וועלכען די מענשהייט שטרעבט מיט דערזעלבער נויטווענדיגקייט ווי די פּלאַנעטען בעוועגען זיך אַרום דער זונן. און פונקט ווי די נאַטור, די שעהנע נאַטור, וועלכע ער האָט געליעבט מיט דערזעלבער ליידענשאַפט ווי געטהע און שעלי, פונקט ווי די נאַטור איז פאַר איהם געווען אַ פיזישע נויטווענדיגקייט, אַזוי האָט ער זיך קיינמאָל ניט

געלאָזט אַראָבפיהרען פון'ם ריכטיגען וועג דורך אַבער־גלויבינגע פאָרשטעלונגען, וועלכע די מורא אָדער די מענש־ליכע איינבילדונגסקראַפט האָבען בעשאַפען.

פאַר רעקלו איז דער אידעאַל ניט געווען אַ זאַך פאַר שפעטער, נאָר אַ זאַך פאַר דער געגענוואַרט. דער היפאָ־קריטיזמוס פון די דעספאָטען און עהרגייציגע, וועלכע זאָגען אונז: „דאָס אַלעס איז גוט פאַר מאָרגען, נאָר פאָרלויפיג וועלען מיר פאָרטזעצען אונזער הערשאַפט!" דיזער היפאָ־קריטיזמוס איז פאַר איהם געווען אַן אונבעקאַנטע זאַך. אַזוי ווי דאָס שטודיאום פון דער נאַטור און פון דער מענשליכער געשיכטע אין אַלע טהיילען פון דער וועלט און אין אַלע פעריאָדען האָט ביי איהם ענטוויקעלט די איבערציינונג, אז דער מענש — די ראַסע אַזוי גוט ווי דאָס אינדיווידואום — איז ניט מעהר ווי דער פראָדוקט פון די אומשטענדען, וואָס רינגלען איהם אַרום, דערפאַר איז די אַנאַרכיע, אין וועלכער ער האָט געזעהן די פראָגרעסיווע קראַפט פון דער מענשליכער ענטוויקלונג ביי איהם ניט געווען קיין פוסטער וואָרט אָדער אַ וואונש פאַר אַ שפע־טערע צוקונפט. ניין, די אַנאַרכיע איז פאַר איהם שוין היינט געווען די בעסטע פאָרם צו לעבען פריי און אָהן הערשאַפט. ער האָט שוין היינט פראַקטיצירט דיזע פאָרם פון'ם לעבען, און ווען ער וואָלט נאָך אַמאָל געווען אין די מויערן פון אַ רעוואָלוציאָנערע קאָמונע, דאַן וואָלט זיין מאָטאָ געווען: די אַנאַרכיע, די פילע, די קאָנסעקווענטע פרייהייט, וועלכע וועט טריאומפירען דורך דעם מוטה און די ענטשלאָסענהייט פון איהרע איידעען.

פעטער קראפאטקין.

I.

די עוואָלוציאָן פֿון דעם אוניווערזום און די קליינע רעוואָלוציאָנען. — פֿאַלשע אויפֿפֿאַסונג פֿון די ווערטער „עוואָלוציאָן" און „רעוואָלוציאָן". — היפּאָקריטישע, שרעקעדיגע און קורצזיכטיגע עוואָלוציאָנערן. — עוואָלוציאָן און רעוואָלוציאָן, צווישטופֿען וואָס קומען ארויס פֿון איין און דערזעלבער ערשיינונג.

די עוואָלוציאָן איז די אונענדליכע בעוועגונג פֿון אַלצ־דינג, וואָס עקזיסטירט, די אונאויפֿהערליכע פֿערוואַנדלונג פֿון דעם גאַנצען וועלט־אַל און אַלע זיינע טהיילען פֿון אייביגע צייטען אָן. די „מילך־גאַסען", וואָס בעווייזען זיך אין דעם גרענצלאָזען וועלט־רוים, וועלכע שמעלצען זיך צונויף און צולאָזען זיך אין משך פֿון מיליאָנען און מיליאַרדען פֿון יאָהרהונדערטע ; די שטערן, וועלכע ווערן געבוירען און שטאַרבען אָב ; אונזער זונען־סיסטעם מיט זיין צענטראַל־שטערן, זיינע פלאַנעטען און זיינע לבנות, און — אַז מיר וועלען נעהמען די שמאָלע ראַמקעס פֿון אונזער קליינטשקען ערד־קוגעל — די בערג וואָס הייבען זיך אויף און פֿערשווינדען, די אָקעאַנען, וועלכע בילדען זיך און ווערען דערנאָך אויסגעטריקענט, די טייכען וואָס פֿליסען אין די טהאָלען און טריקענען דערנאָך אויס אַזוי ווי דער מאָרגען־טוי ; גאַנצע דורות פֿון פלאַנצען, פֿון חיות און פֿון מענשען, וואָס קומען איינע נאָך די אַנדערע, און אונזערע מיליאָנען פֿון אונמערקבאַרע לעבענס, פֿון דעם מענשען ביז דער

מילב — אַט דאָס אַלעס איז ניט מעהר ווי אַן ערשיינונג פֿון דער גרויסער עוואָלוציאָן, וועלכע שלעפּט אַלצדינג אריין אין איהר אונענדליכען וויכער.

אין פֿערגלייך מיט דער אורשפּרינגליכער בעוועגונג פֿון דער עוואָלוציאָן אין פֿון דעם וועלט-אַל-לעבען, וואָס פֿאַר אַ בעטרעף האָבען די קליינע פּאַסירונגען, וועלכע מען רופֿט רעוואָלוציאָנען, סיי אין אַסטראָנאָמישען, געאָלאָגי-שען אָדער פּאָליטישען זינן? דאָס זיינען אונבעמערקבאַרע טריימלונגען, וואָס מען פֿיהלט זיי כמעט ניט, כלומר׳שט זאַכען, וואָס דוכטען זיך נור אויס, וואָלט מען געקענט זאָגען. אין דער אוניווערזאַלער, אַל-וועלטליכער עוואָלוציאָן קומען די רעוואָלוציאָנען פֿאַר מיליאָנען-וויוז איינע נאָך דער אַנדערער; נאָר ווי קליין זיי זאָלען ניט זיין, זיינען זיי דאָך אַ טהייל פֿון דער דאָזיגער אונענדליכער בעוועגונג.

די וויסענשאַפֿט אַלזאָ זעהט גיט קיין געגענזאַץ, קיין שום סתירה צווישען דיזע צוויי ווערטער, — עוואָלוציאָן און רעוואָלוציאָן, — וואָס זיינען זעהר עהנליך איינס צום אַנדערן, נאָר וועלכע ווערען געברויכט אין דער געוועהנ-ליכער שפּראַך אין אַ גאַנץ אַנדער זינן ווי זייער ערשטע, ריכטיגע בעדייטונג. די שרעקעדיגע מענשען, וועלכע קע-נען ניט זעהן אין זיי די פֿאַקטען פֿון איין און דעם זעלבען סאָרט, זיך אונטערשיידענדיג בלויז דורך דער גרויסקייט פֿון דער בעוועגונג; יענע פֿייגלינגע, וואָס יעדע פֿערענ-דערונג פֿילט זיי אָן מיט שרעק, סטאַרען זיך צו פֿערטייטשען דיזע צוויי אויסדריקע אויף פֿערשידענע אופנים, פֿערקעהרט איינער פֿון צווייטען. דער בעגריף ע ו ו אָ ל ו צ י אָ ן, אונטער וועלכען מען פֿערשטעהט אַ שטופֿענווייזע, ניט-איבערגע-שלאָגענע ענטוויקלונג אין די אידעען און די מנהגים, ווערט פֿאָרגעשטעלט אָקוראַט ווי דאָס וואָלט געווען פונקט דער

היפוך פֿון דער שרעקליכער זאַך, וועלכע רופֿט זיך רעוואָלוציאָן, וואָס שליסט איין אין זיך מעהר אָדער ווייניגער היציגע, גראָבע ענדערונגען. ווען אָט די מענשען ריידען פֿון דער עוואָלוציאָן, דיסקוטירען זיי מיט אַן אויסערליכער, אָדער זאָגאַר מיט אַן אויפֿריכטיגער בעגייסטערונג; מיט וואָס פֿאַר אַ היץ מען רעדט עס מכח די לאַנגזאַמע פֿאָרטשריטען, וועלכע קומען פֿאָר אין די קעמערלאַך פֿון מוח, אין די בעהעלטענישען, אין דאָס געהיימע פֿון דעם שכל און פֿון האַרצען! אָבער איהר זאָלט זיך ניט דערוועגען זיי דערמאָנען אַ וואָרט וועגען דער פֿערפֿלוכטער רעוואָלוציאָן, וועלכע רייסט זיך פלוצלונג אַרויס פֿון קאָפּ, אום אויסצוברעכען אין די גאַסען, און וועלכע ווערט אָפֿט בעגלייטעט פֿון דעם המון'ס געשרייען און געוואַלדען און פֿון דעם רעש, וואָס די וואַפֿען מאַכען אָן.

לאָמיר קודם כל פֿעסטשטעלען, אַז די, וואָס מיינען, אַז צווישען עוואָלוציאָן און רעוואָלוציאָן איז פֿאַרהאַן א קאָנטראַסט פֿון פֿריעדען און מלחמה, פֿון מילדקייט און געוואַלט, בעווייזען נור, אַז זיי זיינען אונווּיסענד. רעוואָלוציאָנען קענען דורכגעפֿיהרט ווערען אויף אַ פֿריעדליכען אופֿן, דורך אַ פלעצליכע אומבייטונג פֿון'ם קרייז, וואָס פֿעראורזאַכט אַ גאַנצע איבערקעהרעניש אין די אינטערעסען; פֿערקעהרט, עוואָלוציאָנען קענען אָפֿטמאָל זיין זעהר אַרבייטזאַם, פֿערמישט מיט קריעג און פֿערפֿאָלגונגען. דאָס וואָס דאָס וואָרט „עוואָלוציאָן" ווערט אַזוי גערן אָנגענומען פֿון יענע, וואָס קוקען מיט שרעק אויף די רעוואָלוציאָנערן, בעווייזט נור, אַז זיי גיבען זיך ניט אָב קיין שום רעכנונג וואָס דאָס איז אַזוינס אין דער ווירקליכקייט; מחמת פֿון דער זאַך גופא ווילען זיי בשום אופֿן ניט וויסען. זיי ריידען מכח דעם פֿאָרטשריט בכלל, אָבער אַז עס האַלט ווירקליך

דערביי פערשטויסען זיי עס פון זיך. אז די איצטיגע גע־זעלשאפט איז שלעכט, זיינען זיי אליין מודה, א ברירה האבען זיי! אבער דאך דארף מען זי אויפהאלטען. פאר זיי איז געגוג, אז די זעלבע שלעכטע געזעלשאפט זאל פערווירקליכען זייער אידעאל: רייכטהום, מאכט, כבוד און וואהלזיין. אזוי ווי עס זיינען פארהאן רייכע און ארעמע, מאכטהאבענדע און פאדאנעס, בעלי בתים און משרתים, צעזארען, וועלכע הייסען מאכען דעם געפעכט, און גלאַ־דיאטארס, וואס זיינען זיך מוסר נפש און געהען שטארבען — טא דארפען די געשייטע מענשען טהאן בלויז איין זאך: זיך האלטען ביי דער זייט פון די רייכע, פון די הערן און אויף אזא אופן ווערן מקורבים ביי די צעזארען. די דאזיגע געזעלשאפט גיט ברויט, געלט, גרויסע שטייערען, כבוד און גדולה, נו, זאלען די געשייטערע, די קלוגע מענשען זיך אזוי אראנזשירען, אז זיי זאלען קריגען זייער חלק, און אזוי גרויס ווי נור מעגליך, פון דעם שיקזאל׳ס מתנות! אויב דער גוטער מזל, אונטער וועלכען זיי זיינען געבוירען געווארען, האט זיי בעפרייט פון יעטוועדען קאמפף און זיי איבערגעבען בירושה אלעס וואס זיי דארפען און נאך מעהר ווי זיי דארפען — היינט טא פאר וואס זאלען זיי זיך בע־קלאגען? זיי סטארען זיך נאך איינצורייזען, אז אלע זיינען אזוי צופרידענגעשטעלט ווי זיי גופא: דער זאטער מיינט, אז אלע האבען זיך אזוי גוט אנגעגעסען ווי ער אליין. און דער עגאאיסט, וועמען די געזעלשאפט, דאס גרויסע לאטעריי־שפיעל, האט ניט צוגעווארפען קיין הויפט־טרעפער פון וויגעלע אן און וועלכער איז אונצופריעדען מיט דעם איצטיגען צושטאנד, דער קען דאך וויינינגסטענס האפען, אז ער וועט זיך ערווערבען זיין פלאץ דורך אינטריגעס, דורך חניפות, אמאל דורך א גליקליכען צופאל און זאגאר דורך א שטיקעל

אַרבייט וואָס ער וועט טהאָן אין דיענסט פֿון די רייכע, די מאַכטהאָבענדע. וואָס פֿאַר אַ בעדייטונג האָט פֿאַר איהם די סאָציאַלע עוואָלוציאָן? עוואָלואירען, זיך ענטוויקלען צום פֿערמעגען — דאָס איז זיין איינציגע אַמביציע! ניט ער וועט זוכען גערעכטיגקייט פֿאַר אַלעמען גלייך; פֿאַר איהם איז געזונג וואָס ער שטרעבט צום פּריווילעגיום פֿאַר זיין אייגענער פּערזאָן.

פֿאַרהאַן אָבער שרעקעדיגע גייסטער, וועלכע גלויבען גאַנץ ערנסט אין דער עוואָלוציאָן פֿון די אידעען, וועלכע האָפֿען, אַז דער צושטאַנד וועט זיך ענדערן, אַז עס וועט מוזען פֿאָרקומען אַן איבערקעהרעניש, אָבער עפּעס דורך אַ געפֿיהל פֿון אינסטינקטיווער מורא ווילען זיי אויסווייכען יערע רעוואָלוציאָן, לכל הפחות כל זמן זיי לעבען. זיי רופֿען זי און בעשווערען זי אין דערזועלבער צייט, זי זאָל זיך ניט דערוועגען צו קומען: זיי קריטיקירען די איצטיגע געזעלשאַפֿט און טרוימען פֿון דער קומענדער געזעלשאַפֿט, אַקוראַט ווי זי וואָלט געדאַרפֿט אַראָבפֿאַלען פּלוצלינג אַזוי ווי אַ נס פֿון הימעל, אָהן דעם עס זאָל זיך מאַכען דערביי דער מינדעסטער צוזאַמענשטויס צווישען דער פֿערגאַנגענער און דער קומענדער וועלט. אַלס אונפֿאָלקאָמענע וועזענס האָבען זיי בלויז דעם וואונש אָבער ניט קיין שכל; זיי בילדען זיך עפּעס איין, נאָר זיי פֿערשטעהען ניט ווי אַזוי צו וועלען. זיי געהערען צו ביידע וועלטען אויף איינמאָל, און דעריבער זיינען זיי פֿעראורטהיילט ביידע צו פֿערראַטהען: אין דער געזעלשאַפֿט פֿון די קאָנסערוואַטאָרס זיינען זיי אַן אָבגעטהיילטער עלעמענט, וואָס אונטערשיידעט זיך דורך זיינע אידעען און דורך זיין שפּראַך; אין דער געזעלשאַפֿט פֿון די רעוואָלוציאָנערען ווערן זיי מורא'דיגע רעאַקציאָנערן, זאָגען זיך אָב פֿון זייערע יוגענד־אינסטינקטען, און אַזוי ווי דער

הונד, פֿון וועלכען דאָס עוואַנגעליום רעדט, „קעהרען זיי זיך אום צו דעם, וואָס זיי האָבען אַליין אויסגעבראָכען". דערפֿאַר זעהען מיר, אַז אין דער צייט פֿון דער פֿראַנצויזישער רעוואָלוציאָן זיינען די הייסעסטע פֿערטהיידיגער פֿון דעם אַלטען רעזשים געוועזען גראָד יענע, וועלכע האָבען אַמאָל דעם זעלבען רעזשים פֿערפֿאָלגט מיט זייער שפּעטעריי: פֿון פּיאָנירען, ווי זיי זיינען פֿריהער געוועזען, זיינען זיי געוואָרען רענעגאַטען, פֿעררעטהער. צו שפּעט האָבען זיי דערזעהען, אָקוראַט ווי די אונפֿעהיגע צויבערער אין די בבא מעשה'לאַך, אַז זיי האָבען צורייצט אַ קראַפֿט, וועלכע איז צו שרעקליך פֿאַר זייער שוואַכען ווילען, פֿאַר זייערע שרעקעדיגע הענד.

ס'איז דאָ נאָך אַ קלאַסע פֿון עוואָלוציאָניסטען. דאָס זיינען יענע, וואָס פֿון אַלע ענדערונגען, וועלכע דאַרפֿען פֿאָרקומען אין דער וועלט, זעהען זיי בלויז איין איינציגע און זיי גיבען זיך אָב מיט לייב און לעבען, זי צו פֿערווירקליכען, זיך גאָר ניט קימערנדיג מכח די אַנדערע סאָציאַלע אומוואַנדלונגען. שוין פֿון פֿאָראויס האָבען זיי בעשריינקט און בעגרענעצט דאָס פֿעלד פֿון זייער אַרבייט. אַ טהייל פֿון זיי, געשייטע מענשען, האָבען אויף אַזאַ אופֿן געוואָלט שליסען פֿריעדען מיט זייער געוויסען און אַרבייטען פֿאַר דער קומענדער רעוואָלוציאָן אָהן אַ שום געפֿאַהר פֿאַר זיך. מיט דעם אויסרייד, אַז זיי גיבען אָב אַלע כוחות זייערע אַ רעפֿאָרמע, וועלכע קען גאָר אין גיכען רעאַליזירט ווערען, פֿערלירען זיי לחלוטין פֿון אויג יעטוועדען העכערן אידעאַל און טרייסלען זיך פֿון איהם אָב מיט כעס זאָגאָר, כדי מען זאָל זיי חלילה ניט חושד זיין, אַז זיי בעטהייליגען זיך אין איהם. פֿאַרהאַן ווידער אַנדערע, עהרליכערע, אָדער גאָר עהרווירדיגע מענשען, זאָגאָר אַזעלכע, וואָס זיינען מעהר

אָדער וויינִיגער ניצליך פֿאַר דער דוּרכפֿיהרונג פֿון דער גרויסער זאַך, דאָס זיינען די וואָס דורך זייער שמאָלען קליינימשקען גייסט האָבען זיי אין אויג בלויז איין איינציגען פּראָגרעס. די אויפֿריכטיגקייט פֿון זייער דיינקען און פֿון זייער אויפֿפֿיהרונג שטעלט זיי איבער דער קריטיק: מיר רופֿען זיי אונזערע ברידער, כאָשט מיר אָנערקענען מיט הארצוויימאָג, ווי איינג ס'איז דער לאגער, אין וועלכען זיי קעמפּפֿען, און ווי אַזוי דורך זייער בעזונדערער און ספּעציעלער עמפּעהרונג געגען איין איינציגער עולה, האַלטען זיי פֿאַר ריכטיג אַלע אַנדערע אונגערעכטיגקייטען.

איך רייד דאָ ניט פֿון די, וועלכע האָבען זיך געשטעלט אלס ציעל — מעג עס אויך זיין ווי פֿיין פֿון זייער זייט, — איבערצומאַכען די אָרטאָגראַפֿיע, די שרייב־אַרט, למשל, אָדער איינשטעלען די שעה אַנדערש ווי איצט, אָדער איבערבייטען די מיטאָג־שטונדע, אָדער גאָר אָבשאַפֿען די קאָרסעטען. עס זיינען אָבער דאָ אַסך ערנסטערע פּראָפּאַגאַנדאַס, וואָס ענטהאלטען ניט אין זיך קיין שום לעבערליכעס און צו וועלכע מען מוז האָבען קוראַזש, אויסדויער און איבערגעבענהייט. וויבאַלד אָט די פּראָפּאַגאַנדיסטען זיינען עהרליך, גרייט זיך אויפֿצואָפּפֿערן און קוקען ניט אויף קיין שום געפֿאַהר, — איז די פֿליכט פֿון דעם רעוואָלוציאָנער זיי צו ציינען סימפּאַטיע און אַכטונג. אַז מיר זעהען, למשל, אַ פֿרוי מיט ריינע געפֿיהלען, מיט אַ נאָבעלען כאַראַקטער און וועלכע איז נאָך אונבלעפֿעקט אין די אויגען פֿון דער עפֿענטליכער מיינונג, — אַז מיר זעהען, ווי די דאָזיגע פֿרוי לאָזט זיך אַראָב צו דער פּראָסטיטוטקע און זאָגט צו איהר: „דו ביסט מיין שוועסטער; כ'קום זיך פֿעראייניגען מיט דיר, אום צו קעמפּפֿען געגען די קראַפֿט פֿון די זיטען, די קראַפֿט, וועלכע בעזודעלט און בעשמוצט

דיך און לייגט די האַנד אויף דיין קערפּער; געגען דעם פּאָליציי־דאָקטאָר, וועלכער לאָזט דיך אַרעסטירען דורך זשאַנדאַרמען און פֿערלעצט דיך מיט זיין אונגעבעטענעם בעזוך; געגען דער גאַנצער געזעלשאַפֿט, וועלכע פֿעראַכ־טעט דיך און טרעט דיך מיט די פֿיס," — דאַן וועט קיינער פֿון אונז ניט איבערטראַכטען קיין סך און וועט שיינקען זיין אַכטונג אָט דער בראַווער עוואָלוציאָניסטין, וועלכע שטעהט אין קאַמפּף געגען די אונפֿערשעהמטקייט פֿון דער אָפֿיציעלער וועלט. פֿערשטעהט זיך, מיר וואָלטען איהר געקענט זאָגען, אַז אַלע רעוואָלוציאָנען היינגען אָב איינע פֿון די אַנדערע, אַז דאָס רעוואָלטירען פֿון דעם איינצעלנעם געגען דעם שטאַאַט לייזט אויך די פֿראַגע פֿון'ם קאַטאָרזשניק, אָדער פֿון וואָס פֿאַר עס איז אַנדערן פֿערדאַמטען, און זעלבסט־פֿערשטענדליך אויך די פֿראַגע מכח דער גאַסען פֿרוי; אָבער דאָך מוזען מיר בעוואונדערען די, וועלכע קעמפּפֿען דעם גוטען קאַמפּף אין דיזען איינגען איינגעשלאָסענעם פֿעלד. אויך האַלטען מיר פֿאַר העלדען אַלע יענע, אין סיי וואָס פֿאַר אַ לאַנד און אין סיי וואָס פֿאַר אַ יאָהרהונדערט, וועלכע האָבען זיך אָהן וואָס פֿאַר עס איז פּניה, אָהן אַ שום הינטער־געדאַנק איבערגעגעבען אַ געמיינשאַפֿטליכען אידעאַל, ווי איינג זייער האָריצאָנט איז ניט געווען! זאָל יעדער איינער פֿון אונז זיי בעגריסען פֿון טיעפֿען האַרצען און זאָל ער זיך זאָגען: „לאָמיר זיך סטאַרען זיי אייסצו־גלייכען און זיי צונויפֿבריינגען אויף אונזער פֿעלד, וועלכער איז אַסך ברייטער, וועלכער נעהמט ארום די גאַנצע ערד!"

און ווירקליך, די עוואָלוציאָן נעהמט אַרום אַלעס מענשליכע און די רעוואָלוציאָן דאַרף עס אויך אַריינגעהמען אין זיך, כאָטש ניט אימער זעהט זיך די שייכות פֿון די

זאַכען אַרוים אַזוי קלאָהר אין די עראייגניסע, וועלכע שטעלען צונויף דאָס גאַנצע לעבען פֿון די געזעלשאַפֿטען. אַלע פֿאָרטשריטען געהען האַנד אין האַנד, זיינען סאָלידאַריש, און מיר אַלע שטרעבען צו זיי לויט אונזערע קענטעגישען און נאָך אונזערע כוחות נאָך, — אַלע פֿאָרטשריטען: סאָציאַלע און פּאָליטישע, מאָראַלע, מאַטעריעלע און וויסענשאַפֿטליכע, פֿאָרטשריטע אין דער קונסט און אין דער אינדוסטריע. פּונקט ווי מיר זיינען עוואָלוציאָנערן אין אַלצדינג, זיינען מיר אויך רעוואָלוציאָנערן אין אַלעס, וויסענדיג גאַנץ גוט, אַז די געשיכטע גופא איז ניט מעהר ווי אַ רייהע פֿון דורכגעפֿיהרטע זאַכען, וועלכע קומט אַרוים פֿון אַ רייהע פלענער און פֿאָרבערייטונגען, וואָס זיינען פֿריהער געמאַכט געוואָרען. די גרויסע אינטעלעקטועלע עוואָלוציאָן, וועלכע עמאַנציפּירט די מוחות, מוז לאָגישער ווייזע אַרויסרופֿען די ווירקליכע, פּראַקטישע עמאַנציפּאַציאָן פֿון די אינדיווידוען און אַלע זייערע פֿערהעלטעגישען מיט די אַנדערע אינדיווידוען.

מען קען אַלזאָ זאָגען, אַז די עוואָלוציאָן און די רעוואָלוציאָן זיינען צוויי אַקטען, וואָס קומען אַרוים איינער נאָך׳ן אַנדערן פֿון איין און דערזעלבער ערשיינונג; די עוואָלוציאָן געהט פֿאָראויס פֿאַר דער רעוואָלוציאָן, און דיזע ווידער געהט פֿאָראויס פֿאַר אַ נייער עוואָלוציאָן, וועלכע איז די מוטער פֿון נייע רעוואָלוציאָנען. ווי אַזוי קען פֿאָרקומען אַן איבערבייט, ניט בריינגענדיג מיט זיך געוויסע פּלעצליכע איבערקעהרענישען אין דעם רעגעלמעסיגען גאַנג פֿון׳ם לעבען? מוז דען די רעוואָלוציאָן אונבעדינגט ניט קומען נאָך דער עוואָלוציאָן, פּונקט אַזוי ווי יעדע טהאַט קומט נאָך׳ן ווילען צו טהאָן?ביידע אונטערשיידען זיך בלויז אין דער צייט פֿון זייער ערשיינונג. ווען אַ הויפֿען פֿון אָנגע־

שאָטענע שטיינער, למשל, פֿערשפּאַרט אַ טייך, זאַמעלט זיך דאָס וואַסער בּיסלאַכווייז אָן און ווערט העכער פֿון דעם בּערגעל, דעם הינדערנים, און דורך אַ לאַנגזאַמע עוואָלוציאָן בּילדעט זיך אַן אָזערע. דאַן מאַכט זיך פּלוצלונג אַ שפּעל־טעל אין דעם הויפֿען שטיינער, עס הויבּט אָן לאַנגזאַם אַרויסרינען וואַסער, און דער פֿאַל פֿון איין שטיינדעלע בּריינגט מיט זיך אַן אויסבּרוך: דאָס הינדערנים ווערט מיט געוואַלט אַוועקגעטראָגען און די אויסגעליידיגטע אָזערע ווערט צוריק אַ טייך. אַזוי מאַכט זיך אַ קליינע ערדישע רעוואָלוציאָן.

די אורזאַכע וואַרום די רעוואָלוציאָן קומט תמיד שפּעטער פֿון דער עוואָלוציאָן, ליגט אין דעם ווידערשטאַנד פֿון דעם קרייז: דאָס וואַסער פֿון אַ שטראָם רוישט צווישען די בּרעגען, מחמת זיי שטערן איהם אין זיין גאַנג; דער דונער קייקעלט זיך אין הימעל, ווייל די לופֿט האָט זיך געשטעלט אַנטקעגען דעם פֿונק, וואָס איז אַרויס פֿון וואָלקען. יעדע פֿערוואַנדלונג פֿון׳ם שטאָף, יעדע רעאַליזירונג, יעדע פֿער־ווירקליכונג פֿון אַ אידעע, ווערט, זאָגאַר אין דער צייט פֿון דער פֿערענדערונג, געשטערט דורך דער אונטהעטיגקייט פֿון דעם קרייז, און די נייע ערשיינונג קען ניט געשעהן, סיידען דורך אַזאַ געוואַלטיגע אָנשטריינגונג אָדער דורך אַזאַ מעכטיגע קראַפֿט, וואָס בּעזיעגט דעם ווידערשטאַנד. דער דייטשער פֿילאָזאָף הערדער, ריידענדיג מכח דער פֿראַנ־צויזישער רעוואָלוציאָן, האָט עס שוין געזאָגט: „די זריעה פֿאַלט אַראָבּ אין דער ערד, אַ היבּשע צייט מיינט מען, זי איז טויט, מיט אַמאָל פּלאַצט זי אַרויס, צושפּאַלט די האַרטע ערד, וועלכע האָט איהר בּעדעקט, געבּרויכט גע־וואַלט געגען דעם פֿיינדליכען לעהם, און ווערט אַ פּלאַנצע, וואָס בּליהט און מאַכט רייף איהר פֿרוכט”. און דאָס קינד,

ווי אַזוי ווערט עס געבוירען? נאָכדעם ווי עס האָט אָבגע־וואוינט ניין חדשים אין דער פינסטערניש פון דער מאַמע'ס בויך, קומט עס אַרויס מיט געוואַלט, עס צורייסט דעם אומשלאָג, אין וואָס עס איז געלעגען, און צייטענווייז טויטעט עס אויך דערביי די מוטער זיינע. אָט אַזוי זיינען די רעוואָלוציאָנען, אונבעדינגטע רעזולטאַטען פון די עוואָלוציאָנען, וועלכע זיינען געווען פאַר זיי.

די פאָרמולען, וועלכע ווערען אויסגעדריקט אין גלייך־ווערטלאַך, זיינען זעהר געפעהרליך, מחמת מען געוועהנט זיך זיי מאַשינאַלנע צו ווידערהאָלען, עפעס אַזוי ווי מען וואָלט דורך דעם וועלען בעפרייען זיך פון נאָכדיינקען. אויף אַזאַ'ן אופן קיימט מען אומעטום איבער דאָס ווערטעל פון ליננע: „*Non facit saltus natura*" (די נאַטור מאַכט ניט קיין שפרונגען). נו, אודאי „מאַכט די נאַטור ניט קיין שפרונגען", נאָר יעדע פון איהרע עוואָלוציאָנען ווערט געמאַכט דורך דעם אַריבערטראָגען די כוחות אויף אַ נייעם פונקט. די אַלגעמיינע בעוועגונג פון'ם לעבען אין יעטוועדען וועזען בעזונדער און אין יעדער רייהע פון וועזענס בעווייזט אונז אין ערגעץ ניט קיין דירעקטע פאָרטזעצונג, נאָר אימער אַן אינדירעקטעס נאָכקומען, אַ רעוואָלוציאָנערעס נאָכפאָלגען, אַזוי צו זאָגען. דער צווייג פעראייניגט זיך ניט אין דער ליינג מיט נאָך אַ צווייג. די בלומע איז ניט די פערלייננגערונג פון דעם בלאַט, דער שטויב־וועג איז ניט די פערלייננגערונג פון דעם שטויב־פאָדים, און דאָס איי אונטערשיידעט זיך פון די אָרגאַנען, וועלכע האָבען איהם געגעבען דאָס לעבען. דער זוהן איז ניט די פאָרטזעצונג פון'ם פאָטער אָדער פון דער מוטער, נאָר אַ נייעס וועזען. דער פאָרטשריט ווערט געמאַכט דורך אַן אונאויפהערליכע פערענדערונג פון די אויסגאַנגס־פונקטען פאַר יעדען אינדיווידום בעזונדער.

דאָס זעלבע איז אויך אין בעצוג צו די מינים, די סאָרטען. דער גענעאַלאָגישער, אָבשטאַמונגס־בוים פֿון די וועזענס איז, אָקוראַט ווי דער בוים אַליין, אַ צוזאַמענשטעלונג פֿון צווייגען, און יעדער פֿון זיי געפֿינט זיין לעבענס־קראַפֿט ניט אין דעם פֿריהערדיגען צווייג, נאָר אין דעם אורשפּרינג־ליכען זאַפֿט. מיט די גרויסע היסטאָרישע עוואָלוציאָנען איז אויך ניט אַנדערש. אַז די אַלטע ראַהמען, די צו אַרומגעצאַמטע, בעגרענעצטע פֿאָרמען פֿון דעם אָרגאַניזם האָבען אויסגעשפּיעלט זייער צייט, טראָגט זיך דאָס לעבען אַריבער, אום זיך צו פֿערוואַנדלען אין אַ נייער פֿאָרמע. דאַן קומט פֿאָר אַ רעוואָלוציאָן.

II.

פראָגרעסיווע און רעגרעסיווע רעוואָלוציאָנען. — קאָמפּליצירטע ערשיינונגען, וועלכע זיינען אי פאָרטשריט אי ריקשריט אין דערזעלבער ציים. — די פאַלשע צושרייבונג פון דעם פראָגרעס צום ווילען פון אַ הערשער אָדער צו דער ווירקונג פון געזעצע. — די רענעסאַנס-צייט, די רעפאָ״ם-בעוועגונג און די פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן.

די רעוואָלוציאָנען מוזען יעדענפאַלס ניט זיין אונבעדינגט אַ פראָגרעס, אָקוראַט ווי די עוואָלוציאָנען פיהרען ניט תמיד צו גערעכטיגקייט. אַלצדינג ענדערט זיך, אַלעס בעוועגט זיך אין דער נאַטור מיט אַן אייביגער בעוועגונג, נאָר אויב ס'איז פאַרהאַן דערביי אַ פראָגרעס קען אויך זיין דעריין אַ רעגרעס, אַ ריקשריט, און אויב די עוואָלוציאָנען סטאַרען זיך צו פערלייגערן דאָס לעבען, זיינען אָבער אויך פאַרהאַן אַזעלכע, וואָס פיהרען צום טויט. אָבשטעלען זיך איז אונמעגליך, מען מוז זיך בעוועגען, צי אין אַזאַ ריכטונג אָדער אין אַן אנדערער, סיי ווי סיי געהן מוז מען; און דער פערהאַרטעוועטער רעאַקציאָנער אַזוי גוט ווי דער זיסינקער ליבעראַל, וועלכע ווערען פערצאַפּעלט ביים וואָרט רעוואָלוציאָן, ביידע געהען זיי דאָך צו דער רעוואָלוציאָן, צו דער לעצטער רעוואָלוציאָן, וועלכע פיהרט צו דער ענדליכער רוה. די קראַנקהייט, די שוואַכקייט דורך עלטער, דער קאַלטער בראַנד זיינען פונקט אַזעלכע עוואָלוציאָנען ווי די מאַנבאַרקייט. די ווערים אין טויטען קערפּער, אָקוראַט ווי

דער ערשטער קוויטש פֿון דעם קינד, בעווייזט, אַז אַ רע־וואָלוציאָן איז פֿאָרגעקומען. די פֿיזיאָלאָגיע (די קערפּער־פֿאָרשונג) און די געשיכטע איבערצייגען אונז, אַז עס זיינען פֿאַרהאַן עוואָלוציאָנען, וואָס הייסען אָבשטאַרבונג, און רעוואָלוציאָנען, וועלכע זיינען דער טויט.

די געשיכטע פֿון דער מענשהייט, כאָטש מיר קענען זי נאָך ווייניג, בסך הכל עטליכע טויזענד יאָהר, גיט אונז שוין אַסך ביישפּיעלע פֿון פֿעלקערשאַפֿטען, פֿון פֿעלקער, פֿון שטעדט און מלוכות, וואָס זיינען אונטערגעגאַנגען דורך לאַנגזאַמע עוואָלוציאָנען, וועלכע האָבען געפֿיהרט צו זייער מפּלה. די אורזאַכען, וועלכע האָבען געבראַכט אָם די קראַנקהייטען פֿון נאַציאָנען, פֿון גאַנצע ראַסען, זיינען פֿערשידען. אין אַ טהייל ערטער איז עס געווען די שולד פֿון דעם קלימאַט און דער ערד, וועלכע זיינען וואָס וויטער אַלץ ערגער געוואָרען, ווי ס'איז געווען אין צענטראַל־אַזיען, וואו אָזערעס און טייכען זיינען אויסגעטריקענט געוואָרען וואו גאַנצע לענדער, וועלכע זיינען אַמאָל געווען פֿרוכטבאַר, האָבען זיך בעדעקט מיט זאַלציגע בלאָטעס. אין אַנדערע פּלעצער האָט דאָס אַריינברעכען פֿון פֿיינדליכע מחנות פֿערוויסט גאַנצע לענדער און אַזאַ תל געמאַכט פֿון זיי, אַז זיי זיינען אויף אייביג געבליבען וויסט. דאָך איז מעהר ווי איין נאַציאָן פֿאָרט געווען אים שטאַנד אויפֿצובליהען נאָך דער עראָבערונג און נאָך די בלוט־בעדער, זאָגאַר נאָך גאַנצע יאָהרהונדערטע פֿון אונטערדריקונג: אויב די נאַציאָן פֿאַלט צוריק אַריין אין אַ ווילדען צושטאַנד אָדער שטאַרבט גאָר אָב, דאַרף מען ניט זוכען די סיבות פֿון איהר ריקשריט אָדער פֿון איהר אונטערגאַנג אין די דרויסענדיגע אומשטענ־דען, נאָר אין איהר גופא און אין איהר אינערליכער צו־זאַמענשטעלונג. פֿאַרהאַן אַ וויכטיגע אורזאַכע, די סיבה

פֿון אַלע סיבות, וועלכע שטעלט צונויף די געשיכטע פֿון דער דעקאַדענץ, פֿון דער אָבשטאַרבונג. אָט די אורזאַכע בעשטעהט אין דעם, וואָס איין טהייל פֿון דער געזעלשאַפֿט שטעלט זיך אַלס בעל הבית פֿון דעם אַנדערן טהייל, וואָס איין מענש אָדער אַ גאַנצע אַריסטאָקראַטיע פֿערכאַפּט די ערד, די קאַפּיטאַלען, די מאַכט, די בילדונג, די עהרענ־שטעלען. ווײַבאַלד די דומע מאַסע האָט ניט בכח צו רעוואָל־טירען געגען אַזאַ מאָנאָפּאָל פֿון אַ קליינער צאָהל מענשען, איז זי אין דער ווירקליכקייט טויט; זי ווערט פֿריהער אָדער שפּעטער פֿערשווינדען, ס'איז מעהר ניט ווי אַ פֿראַגע פֿון צייט. די שוואַרצע פּעסט קומט באַלד, כדי אָבצורייניגען אָט די אונניצליכע מחנה פֿון אינדיווידוען אָהן פֿרייהייט. גאַנצע באַנדעס פֿון מערדער קומען צולויפֿען פֿון מזרח אָדער פֿון מערב, און פֿון גרויסע שטעדט ווערט אַן איינ־פֿאַכער מדבר. אָט אַזוי זיינען געשטאָרבען אשור און מצרים, אַזוי איז געפֿאַלען פּערזיען, און אַז די רוימישע מלוכה איז געוועזען אין די הענד פֿון עטליכע גרויסע אייגענטהימער, זיינען באַלד געקומען די באַרבאַרען און האָבען פֿערנומען דעם פּלאַץ פֿון דעם פֿערשקלאַפּטען פּראָלעטאַריער.

ס'איז ניטאָ קיין איין פּאַסירונג, וואָס זאָל ניט טראָגען אין זיך אַ דאָפּעלטען כאַראַקטער: אין דערזעלבער צייט אי אַן ערשיינונג פֿון טויט, אי אַן ערשיינונג פֿון אַ נייע לעבען, דאָס הייסט דער רעזולטאַט פֿון עוואָלוציאָנען, וואָס ברייננגען אָבשטאַרבונג און פּראָגרעס. דער אונטערגאַנג פֿון רוים, למשל, איז אַ סך הכל פֿון רעוואָלוציאָנען, וועלכע האָבען אַ שייכות מיט אַ רייהע פֿון עוואָלוציאָנען, וואָס אַ טהייל פֿון זיי האָבען געבראַכט אונגליק און די אַנדערע גליק. אמת טאַקי, אַז די פֿערניכטונג פֿון דער שרעקליכער דריקענדער מאַשין, וועלכע איז געלעגען ווי אַ שווערע משא

אויף אַלעמען, איז געווען אַ גרויסע ערלייכטערונג פֿאַר די אונטערדריקטע; אַז דאָס געוואַלטזאַמע אריינטרעטען פֿון אַלע פֿעלקער פֿון צפון און דרום אין דער ציוויליזאַציאָנס־וועלט איז אויך געווען אין פֿיעלע פּרטים אַ גליקליכער איבערגאַנג אין דער געשיכטע פֿון דער מענשהייט; פֿיעלע פֿערשקלאַפֿטע האָבען אין שטורם צוריקגעפֿונען אַ ביסעל פֿרייהייט אויף'ן רעכנונג פֿון זייערע בעלי בתים; אָבער די וויסענשאַפֿט און די אינדוסטריע זיינען ענטוועדער גאָר אונטערגעגאַנגען אָדער זיי האָבען זיך בעהאַלטען; מען האָט צובראָכען די סטאַטוען, פֿערברענט די ביבליאָטהעקען. ס'האָט אויסגעוויזען, עפּעס אזוי ווי די קייט, וואָס בינדט צונויף איין צייט מיט דער אַנדערער, וואָלט זיך איבערגעריסען. די פֿעלקער האָבען זיך אָבגעזאָגט פֿון זייער ירושה אין די קענטניסען. נאָך דעם דעספּאָטיזמוס איז געקומען נאָך אַן ערגערער דעספּאָטיזמוס; פֿון אַ טויטער רעליגיאָן האָט אַרויסגעשפּראָצט אַ נייע רעליגיאָן, נאָך אויטאָריטערער, נאָך גרויזאַמער, נאָך פֿאַנאַטישער איידער די אַלטע, די אָבגעשטאָרבענע; און אין משך פֿון גאַנצע טויזענד יאָהר האָט זיך אויף דער ערד פֿערשפּרייט אַ פֿינסטערע נאַכט פֿון אונוויסענהייט און פֿון דומהייטען, וואָס די מאָנאַכען האָבען פֿערברייטערט.

אויך אַלע אַנדערע היסטאָרישע בעוועגונגען האָבען צוויי זייטען; ס'הייננט אָב פֿון די טויזענדער עלעמענטען, פֿון וועלכע זיי זיינען צוזאַמענגעשטעלט און וועמעס פֿיעל־פֿאַכע רעזולטאַטען ווייזען זיך אַרויס אין די פּאָליטישע און סאָציאַלע אומוואַנדלונגען. יעדע ערשיינונג רופֿט אַרויס די פֿערשיעדענסטע אורטהיילען, לויט דעם ווי זי ווערט אויפֿגעפֿאַסט און פֿערשטאַנען, אָדער לויט די פֿאָראורטהיילע פֿון די היסטאָריקער, וועלכע שעצען אָב איהר ווערטה.

אַלס אַ מערקווירדיגען ביישפּיעל קען מען נעהמען דאָס געוואַלדיגע אויפבליהען פֿון דער פראַנצויזישער ליטעראַטור אין׳ם זיבצעהנטען יאָהרהונדערט, וואָס מען האָט צוגעשריבען צו דעם זשעניע פֿון לואי דעם 14טען, גאָר פשוט דערפֿאַר ווייל דער דאָזיגער קעניג איז געזעסען אויף׳ן טראָהן גראָד אין אַזאַ צייט ווען אַזוי פיעל בעריהמטע מענער האָבען געשריבען בעריהמטע ווערקע אין אַ וואונדערבאַרער שפּראַך: „לואי׳ס בליק האָט אַרויסגערופען די געבורט פֿון אַזעלכע גרויסע שרייבער ווי קאָרנײַ“. אמת כּאַקי, אַז מיט הונדערט יאָהר שפּעטער האָט שוין קיינער ניט געהאַט די העזה צו זאָגען, אַז די וואָלטערס, דידראָס, רוסאָס האָבען צו פערדאַנקען פֿאַר זייער זשעניע און פֿאַר זייער גדולה דעם אַרויסרופענדען בליק פֿון לואי דעם 15טען. אָבער האָבען מיר דען ניט געזעהן ערשט גאָר ניט לאַנג צוריק, ווי די ענגלענדער זיינען געפֿאַלען פֿאַר דער קעניגין און האָבען איהר געדאַנקט פֿאַר אַלע גליקליבע פּאַסירונגען, פֿאַר אַלע פֿאָרטשריטען, וואָס זיינען געשעהן אונטער איהר מלוכה, אָקוראַט ווי די אונגעהייער גרויסע עוואָלוציאָן וואָלט געהאַט עפּעס צו פֿערדאַנקען די בעזונדערע פֿערדיענסטען און פֿעהיגקייטען פֿון דער דאָזיגער הערשערין. נאָך אַלעמען האָט דאָך אָט די פּערזאָן פֿון אַ גאַנץ מיטעלמעסיגען ווערטה ניט געהאַט קיין שום אַנדער זאָרג, נור צו בלייבען זיצען אויף׳ן טראָהן אין משך פֿון לאַנגע זעכציג יאָהר; די קאָנסטיטוציאָן, וואָס זי האָט נעבאַך געמוזט האַלטען, האָט זי דאָך איינפֿאַך געצוואונגען זיך ניט אַריינצומישען אין דער פּאָליטיק איבער אַ האַלבען יאָהרהונדערט נאָכאַנאַנד. מיליאָנען און מיליאָנען מענשען, צונויפגעדריקט אין די גאַסען, ביי די פֿענסטער, אויף די באַלקאָנען, וואו ס׳איז נור ערגעץ געווען אַ פּלאַץ,

האָבען געוואָלט ניט אַנדערש, נור זי זאָל זיין דער אַל־מעכטיגער זשעניע פון ענגלאַנד'ס הצלחה. די עפענטליכע היפאָקריטסטוואָ האָט עס אפשר געפאָדערט, מחמת די אָפיציעלע פערגעטערונג פון דער קעניגין־קייזערין האָט ערלויבט דער נאַציאָן, אַז זי זאָל זיך גופא פערגעטערן. דאָך האָבען פיעל שטימען געפעהלט צו דעם דאָזיגען קאָנצערט: הונגעריגע אירלענדער האָבען אַרויסגעשטעלט די שוואַרצע פאָהן, און אין די שטעדט פון אינדיען האָט זיך דאָס פאָלק מחנות־ווייז געוואָרפען אויף די פאַלאַצען און די קאַזארמעס.

עס קומען אָבער אַמאָל פאַר אומשטענדען, ווען דער לויב־געזאַנג פון דער רעגירונגס־מאַכט איז ניט אַזוי לעבערליך און אויף'ן ערשטען בליק ווייזט ער זאָגאַר אויס צו זיין פאָלשטענדיג בערעכטיגט. ס'קען זיך טרעפען, אַז א גוטער קעניג, — א „מאַרק אַווּרעלי“, למשל, — א מינים־טער מיט אידעלע געפיהלען, א פילאַנטראָפּישער בעאַמטער, מיט איין וואָרט, א מין „מלך של חסר“, אַ ויאָהלטהעטיגער דעספּאָט זאָל אויסנוצען זיין אויטאָריטעט פאַר די אינטערעסען פון דער אָדער יענער קלאַסע פון פאָלק; ס'קען געמאָלט זיין, ער זאָל אויפטהאָן עפּעס וואָס איז נוצליך פאַר אַלעמען, ער זאָל אַרויסגעבען אַן אוקאַז, אָבצושאַפען א שלעכט געזעץ, אָדער ער זאָל זיך שטעלען אויף דער זייט פון די אונטערדריקטע, כדי זיך נוקם צו זיין אין די מעכטיגע אונטערדריקער. דאָס איז מעגליך; אָבער ווי גליקלי דאַלעס זאָל ניט אויספאַלען, זיינען דאָס פאָרט ניט מעהר ווי זעלטענע אויסנאַהמען. די גרויסע, די הערשער האָבען תמיד מעהר געלעגענהייט ווי יעדער אַנדערער צו מיסברויכען זייער לאַגע, מחמת זיי זיינען אַרומגערינגעלט פון מענשען, וועלכע זיינען פעראינטערעסירט זיי פאַרצו־

שטעלען אַלעס אין אַ פֿאַלשען ליכט. ווען זיי זאָלען אפילו אַרומגעהן פֿערשטעלטערהיים ביי נאַכט, אַזוי ווי דער אַראַ־בישער כאַליף „הארון אַל ראשיד", וועט זיי דאָך זיין אונמעגליך צו דערגעהן דעם ריינעם אמת, און ניט קוקענדיג אויף זייער גוטען ווילען, וועלען זייערע אוקאַזען דאָך דורכפֿאַלען ווייל באַלד פֿון אָנהויב וועלען זיי שוין אַראָבקריכען פֿון זייער ריכטיגען ציעל, אונטער דעם איינ־פֿליס פֿון די קאַפּריזען, פֿון דער לאַנגזאַמקייט, פֿון די טעות'ן און פֿעהלערן, וואָס עס בעגעהען, ווילענדיג און ניט ווילענדיג, די בעאַמטע, וועלכע האָבען די אויפֿגאַבע אַלעס דורכצופֿיהרען, אַלעס אַרויסבריינגען מכח אל הפועל.

פֿאַרהאַן אָבער אויך אַזעלכע פֿעלע, וואו די הערשער, קעניגע, פֿירסטען אָדער געזעצגעבער טהוען ווירקליך עפּעס גוטעס אָדער לכל הפחות עטוואָס, וואָס איז ריין פֿון יעדע זייטיגע שלעכטע מחשבה. אָבער דאַן איז עס די עפֿענט־ליכע מיינונג, דער פֿאָלקס־געדאַנק, דער ווילען פֿון אונטען, וועלכע האָבען די הערשער געטריבען צו דער דאָזיגער טהאַט. די איניציאַטיווע פֿון די מאַכטהאָבענדע איז דאַן נור אַן אייסערליכע, ס'זעהט בלויז אויס, אַז זיי האָבען עפּעס אויפֿגעטהאָן; אין דער אמת'ן אָבער האָבען זיי געמוזט נאָכגעבען דעם דרוק, מחמת ער האָט געקענט ווערן גע־פֿעהרליך. אַזאַ דרוק איז אָבער נוצליך. די פֿאָלקס־מאַסע איז דאָס רוב שוואַנקענדיג: אָט אַרבייט זי אין אַ פּראָגרעס־סיווער און אָט אין אַ רעגרעסיווער ריכטונג; פֿיעל עפּטער זאָגאַר אין אַ פּראָגרעסיווער ריכטונג, ווען די נעזעלשאַפֿט געפֿינט זיך אין אַ צושטאַנד פֿון אַלגעמיינעם פֿאָרטשריט. די איצטיגע געשיכטע פֿון אייראָפּאַ, דער עיקר פֿון ענג־לאַנד, גיט אונז טויזענד ביישפּיעלען פֿון אַזעלכע מאַסרעגלען, וואָס שטאַמען אויף קיין פֿאַל ניט פֿון'ם גוטען ווילען פֿון

די געזעצגעבער, נאָר וועלכע די אַנאָנימע מאַסע האָט מיט געוואַלד אַרויפגעלייגט אויף זיי: דער אונטערשרייבער פֿון אַ געזעץ, וועלכער האָט ביי דער געשיכטע אין די אויגען דעם גאַנצען פֿערדיענסט, איז אייגענטליך ניט מעהר ווי אַן איינפֿאַכער פֿערצייכנער פֿון בעשליסע, וואָס דאָס פֿאָלק, דער אמת׳ער בעל הבית, האָט געפֿאַסט. אַז דאָס ענגלישע פֿאַרלאַמענט האָט אָבגעשאַפֿט די רעכטע איבער די תבואות, האָבען זיך די רייכע לייט, די גרויסע בעזיצער פֿון די פֿעלדער, וועמעס שטימען האָבען פֿערקלענערט זייערע אייגענע הכנסות, ניט אַזוי לייכט געלאָזט איבעררעדען לטובת הכלל; נאָר דאָך האָבען זיי זיך ענדליך, געגען זייער אייגענעם ווילען, אונטערוואָרפֿען די דירעקטע פֿאָדערונגען פֿון דער מאַסע. פֿון דער אַנדער זייט ווידער, אין פֿראַנקרייך, ווען נאַפּאָלעאָן דער דריטער האָט אָנגענומען די געהיימע עצה פֿון רישאַרד קאָבדען און איינגעפֿיהרט איינגע געזעצען וועגען פֿרייען אויסטויש, האָט איהם קיינער ניט אונטערשטיצט, ניט זיינע מיניסטאָרען, ניט דאָס פֿאַרלאַמענט, ניט די פֿאָלקס־מאַסען; די געזעצע, וועלכע ער האָט געמאַכט, האָבען ניט געקענט לעבען, און זיינע נאָכפֿאָלגער, זעהענדיג די גלייכגילטיגקייט פֿון פֿאָלק, האָבען זיך אָנגעכאַפּט אָן די ערשטע בעסטע געלעגענהייט און איינגעפֿיהרט צוריק דאָס סיסטעם פֿון פּראָטעקציאָניזמוס, צום גונסטען פֿון די רייכע פֿאַבריקאַנטען און די גרויסע אייגענטהימער.

אַז פֿערשיעדענע ציוויליזאַציאָנען קומען אין בעריהרונג איינע מיט די אַנדערע, ווערן דורך דעם געשאַפֿען קאָמפּליצירטע צושטענדען, אין וועלכע מען קען זעהר לייכט אַ טעות האָבען און צושרייבען דער „שטאַרקער מאַכט” אַזאַ עהרע, וואָס שטאַמט גאָר אַרויס פֿון אַנדערע אורזאַכען. אָט אַזוי, למשל, מאַכט מען אַ גאַנצען ווע־זען

פון דעם וואָס די ענגלישע רעגירונג האָט פערבאָטען אין אינדיען די „סוטטי", דאָס הייסט, אַז די אלמנות זאָלען זיך מקריב זיין און זיך לאָזען פערברענען אויף די שייטער־הויפענס פון זייערע מענער, בעת ווען מען וואָלט ארבה געהאַט אַ רעכט זיך צו וואונדערן, ווי אַזוי די ענגלישע רעגירונג האָט אַזוי פיעל יאָהרען נאָכגאַנד און צוליעב אַזעלכע ניט פיינע סבות זיך געשטעלט געגען דעם וואונש פון די בעסערע מענשען אין איראָפּאַ און אין אינדיען גופא, ניט דערלאָזענדיג, אַז מען זאָל אָבשאַפען דיזע קרבנות. מען האָט עס גאָר ניט געקענט פערשטעהן ווי אַזוי די רעגירונג האָט זיך געמאַכט פאַר אַ מיטשולדיגערין פון אַ באַנדע פינסטערע תלינים, דערמיט וואָס זי האָט ניט אָב־געשאַפט די בראַהמאַנישע מנהגים, וועלכע האָבען ניט קיין שום אַנדער סאַנקציע, נאָר די טעקסטען פון דעם בוך וועדאַ, וואָס זיינען בלי שום ספק געפעלשט. ס'איז אמת, אַז די אָבשאַפינג פון אַזעלכע שוידערליכע מנהגים איז אַ גוטע טהאַט, כאָטש אַ ביסעל אַ פערשפעטיגטע, אָבער וויפיעל שלעכטס קען מען דערצעהלען פון אַט דערזעלבער „שיצענדער" מאַכט! וויפיעל דריקענדע שטייערן, וויפיעל נויט און עלענד, און אין דער הונגער־צייט, וויפיעל הונ־געריגע האָבען בעדעקט די גאַסען און די וועגען מיט זייערע טויטע קערפּער!

אַזוי ווי יעדע געשעהעניש, יעדע פעריאָדע אין דער געשיכטע האָט צוויי זייטען, איז אונמעגליך צו אורטהיילען איבער זיי, זיי אָבצושאַצען אינאיינעם. דאָס ביישפּיעל פון דער רענעסאַנס־צייט גופא, וועלכע האָט געמאַכט אַ סוף צום מיטעל־אַלטער און צו דער נאַכט, צו דער פינסטער־קייט פון'ם געדאַנק, ווייזט אונז, ווי אַזוי צוויי רעוואָלוציאָנען קענען פאָרקומען אויף איינמאָל, איינע ברייגנט אָבשטאַר־

בונג, די צווייטע—פראָגרעס. די רענעסאַנס־פּעריאָדע, וועלכע האָט איבער אַ נײַם אויסגעפּונען די מאָנומענטען פון אַלטערטהום, וועלכע האָט בעפרייט די וויסענשאַפט פון די אַבערגלויבישע פאָרמולעס און פון דאָס ניי אַרויפ־געפיהרט די מענשען אויף'ן וועג פון אונאייגענניציגע פאָרשונגען, — אָט דיזעלבע צייט האָט געהאַט אַלס רעזולטאַט דאָס אָבשטעלען זיך פון דער ארטיסטישער פרייוויליגער בעוועגונג, וועלכע האָט זיך אַזוי וואונדערבאַר ענטוויקעלט אין משך פון די קאָמונען און פון די פרייע שטעדט. דאָס איז געוועזן אַזוי ווי אַ טייך, וועלכע־ צוגיסט זיך און מאַכט אַ תל פון אַלעס, וואָס געפינט זיך אויף די אַרומיגע פעלדער: מען האָט ווידער געמיוזט אָנהויבען פון דאָס ניי, און וויפיעל מאָל האָט די באַנאַלע, אַלטעגריכע נאָכמאַכונג פון דעם אַלטערטהום פערנומען דעם פלאַץ פון אַזעלכע ווערקע, וועלכע האָבען וויינינסטענס געהאַט דעם פערדיענסט, וואָס זיי זיינען געוועזן אָריגינעל!

אין איין צייט מיט דער ווידערגעבורט פון דער וויסענ־שאַפט און פון די קינסטע איז אין דער רעליגיעזער וועלט פאָרגעקומען די שפּאַלטונג פון'ם קריסטענטהום, וואָס מען האָט אַ נאָמען געגעבען רעפאָרמאַציאָן. אַ לאַנגע צייט האָט מען געגלויבט, אַז די דאָזיגע רעוואָלוציאָן איז איינער פון די וואָהלטהעטיגע קריזיסען, ווייל מען האָט געהאָפט, אַז פין איהר וועט אַרויסשפּראָצען דאָס רעכט פון דער אינדיווידועלער איניציאַטיווע, די עמאַנציפּאַציאָן פון די גייסטער, ועמען די גלחים האָבען געהאַלטען אין שקלאַפישער אינגוויסענהייט, מען האָט געמיינט, אַז פון איצט אָן וועלען שוין די מענשען זיין זייערע אייגענע הערען, אַלע וועלען זיין גלייך דורך דער אונאַבהייננגיקייט פון דעם געדאַנק. אָבער איצט ווייסט מען שוין, אַז די רעפאָר־

מאַציאָן האָט איינגעאָרדענט נייע אויטאָריטערע קירכען
אַנטקעגען דער קאַטוילישער, וועלכע האָט ביז דאַן געהאַלטען
אין איהרע הענד דעם מאָנאָפּאָל פֿון דער אינטעלעקטועלער
קנעכטשאַפֿט. די רעפֿאָרמאַציאָן האָט בלויז איבערגעביטען
די בעלי בתים זי האָט איבערגעגעבען די רייכטהימער
און די קירכליכע הכנסות צו אַ נייער מאַכט אין די הענד,
און פֿון ביידע זייטען זיינען אויסגעוואַקסען אָרדענס, יע־
זואיטישע און אַנטי־יעזואיטישע, וועלכע האָבען עקספּלואַטירט
דאָס פֿאָלק אונטער נייע פֿאָרמען. לוטהער און קאַלווין
האָבען מכח די, וועלכע זיינען ניט געוועזען מיט זייער מיינונג,
גערעדט מיט דערזעלבער גרויזאַמער, אונטאָלעראַנטער
שפּראַך ווי דער הייליגער דאָמיניקוס, אינאָצענט דער דריי־
טער און זייער גלייכען. אַזוי ווי די מאַכער פֿון דער
אינקוויזיציאָן האָבען זיי אויך שפּיאָנירט, געוואָרפֿען אין
תפיסה, גע׳הרג׳עט, געברענט; דער עיקר פֿון זייער לעהרע
איז אויך בעשטאַנען אין דעם, אַז מען דאַרף זיין געהאָרכ־
זאַם די קעניגע און די פֿערטייטשער פֿון „גאָט׳ס וואָרט".

פֿערשטעהט זיך, אַז עס איז פֿאַרהאַן אַן אונטערשיעד
צווישען דעם פּראָטעסטאַנט און קאַטאָליק, (כ׳רייד מכח
די, וואָס זיינען טאַקי אויפֿריכטיג, ניט בלויז צוליעב פֿאַ־
מיליען־בעקוועמליכקייט), דער קאַטאָליק איז מעהר נאַאיווי־
גלוביג, קיינע נסים ונפלאות קענען איהם וואונדערן; דער
פּראָטעסטאַנט איז שוין אַ שטיקעל אויסקלייבער, פֿאַרהאַן
וואונדער וואָס ער בראַקירט אויס, דערפֿאַר אָבער האַלט
ער זיך שטאָל און אייזען ביי די, וועלכע ער מיינט, אַז
ער האָט זיי גוט אונטערזוכט און אויסגעפֿאָרשט; ער קוקט
אויף זיין רעליגיאָן ווי אויף אַ פּערזענליך ווערק, ווי אויף
עטוואָס, וואָס זיין אייגענער שכל האָט בעשאַפֿען. אַז דער
קאַטאָליק הערט אויף צו גלויבען, הערט ער אויך אויף צו

זיין אַ קריסט; דער פּראָטעסטאַנט אָבער, וועלכער הויבט אָן נאָכצודיינקען און הויבט אָן אַנדערש אויסצוליינען „גאָט׳ס וואָרט“, טרעט אַריין אין אַ נייע סעקטע; ער בלייבט אַ תלמיד פון קריסטוס׳ן. ער איז אַ מיסטיקער, וואָס לאָזט זיך ניט בעקעהרען. און ער האַלט זיך פעסט ביי דער אילוזיאָן פון זיין אורטהייל. די פעלקער אונטערשיידען זיך, אַקוראַט ווי איינצעלנע אינדיווידוען, לויט דער רעליגיאָן וואָס זיי האַלטען און וועלכע דורכדרינגט מעהר אָדער וויינינגער זייער מאָראַלישעס וועזען. די פּראָטעסטאַנט׳ען האָבען ווירקליך מעהר איניציאַטיווע און מעהר מעטהאָדע אין זייער אויפפיהרונג, אָבער אַז די מעטהאָדע ווערט גע־ברויכט אויף שלעכטס, ווענדען זיי זי אָן גאָר אָהן רחמנות. מען דאַרף זיך נור דערמאָנען מיט וואָס פאַר אַ רעליגיעזען פייער די נאָרד־אַמעריקאַנער האָבען אויפגעהאַלטען די שקלאַפעריי פון די אַפריקאַנער אַלס אַ „געטליכע אינס־טיטוציאָן“.

נאָך אַ קאָמפּליצירטע עפּאָכע איז די צייט פון דער גרויסער עוואָלוציאָנס־עפּאָכע, פון וועלכער די אַמעריקאַנישע און פראַנצויזישע רעוואָלוציאָנען זיינען געווען די בלוטיגע פאָלגען. דאָ וויינינגסטענס, שיינט עס, איז דער אומבייט געווען אין גאַנצען צו גונסטען פון׳ם פאָלק, און אָט די גרויסע מאָמענטען פון דער געשיכטע דאַרפען גערעכענט ווערען אַלס די פעריאָדען, וועלכע האָבען געלייגט דעם יסוד פאַר דער נייער געבורט פון דער מענשהייט! די מיט־גליעדער פון דעם קאָנווענט האָבען געוואָלט אָנהויבען די געשיכטע פון׳ם ערשטען טאָג אָן וואָס דער קאָנווענט האָט זיך געבילדעט; עפּעס אַזוי ווי די פריהערדיגע יאָהר־הונ־דערטע וואָלטען גאָרניט עקזיסטירט, פונקט ווי דער פּאָליטישער מענש וואָלט ווירקליך געקענט רעכענען זיין

אורשפּרונג, זיין סאַמע אָנפאַנג פון דער מינוט וואָס זיינע רעכטע זיינען פּראָקלאַמירט געוואָרען. אמת, דיזע צייט איז אַ גרויסע עפּאָכע אין דעם לעבען פון די פעלקער. אַן אונגעהייער גרויסע האָפנונג האָט זיך דאַן פערשפּרייט איבער דער וועלט; דער פרייער געדאַנק האָט זיך אַ הויב געטהאָן מיט אַזאַ שוואונג, ווי נאָך קיינמאָל ניט פאַר דעם; די וויסענשאַפטען האָבען זיך בענייט, דער גייסט פון ענטדעקונג האָט אונענדליך פערגרעסערט די גרענעצען פון דער וועלט, און קיינמאָל האָט מען נאָך ניט געזעהען, אז אַזאַ גרויסע צאָהל מענשען. ווען דער אידעאַל האָט פאָלשטענדיג איבערגעאַנדערשט, זאָלען מיט אַזאַ פרייוויליגקייט מקריב זיין זייער לעבען. ערשט איצט זעהען מיר אַז אָט די רעוואָלוציאָן איז ניט געווען קיין אַלגעמיינע; זי איז געווען אַ רעוואָלוציאָן פון עטליכע פאַר עטליכע. דאָס מענשען־רעכט, דער פּרינציפּ פון דיזער רעוואָלוציאָן, איז געבליעבען אַ ריין טהעאָרעטישע פראַזע: די גאַראַנטיע פון פּריוואַט־אייגענטהום, וועלכע מען האָט פּראָקלאַמירט אין דערזעלבער צייט, האָט פון דעם גאַנצען רעכט געמאַכט אַ גאָרנישט. אַ נייע קלאַסע פון גיערינע לעבע־מענשען האָט זיך גענומען צום ראַבעווען, די בורזשואַזיע האָט פערנומען דעם פּלאַץ פון דער אָבגעניציוועטער, אויסגעשפּילטער קלאַסע, וועלכע איז געוואָרען סקעפּטיש און פּעסימיסטיש, — פון דער אַלטער אַריסטאָקראַטיע; און די נייע חברה האָט זיך אַ נעהם געטהאָן צו דער אַרבייט מיט אַזאַ מין פייער און מיט אַזעלכע קענטעגישען, וואָס די פריהערדיגע הערשענדע קלאַסען האָבען קיינמאָל ניט געהאַט, צו עקספּלואַטירען די בעזיצלאָזע, אָרעמע מאַסע. אין נאָמען פון פרייהייט, גלייכהייט און ברידערליכקייט זיינען בעגאַנגען געוואָרען אַלערליי נידעריגע פערברעכען. אום כלומר׳שט צו

בעפֿרייען די וועלט האָט נאַפּאָלעאָן געשלעפּט נאָך זיך אַ מיליאָן מערדער; בכדי צו שאַפֿען דאָס גליק פֿון זייער פֿאָטערלאַנד, האָבען די קאַפּיטאַליסטען איינגעשטעלט אונ־געהייערע איינענטהום, געבויט גרויסע פֿאַבריקען, געמאַכט די שטאַרקסטע מאַגאָפּאָלען, וועלכע האָבען ווידער איינ־געפֿיהרט די אַלטע שקלאַפֿעריי אונטער אַ נייע פֿאָרמע.

אויף אַזאַ'ן אופן זעהען מיר, אַז די רעוואָלוציאָנען האָבען שטענדיג געהאַט אַ דאָפּעלטע ווירקונג: די געשיכ־טע גיט אונז, אַזוי צו זאָגען, אין אַלצדינג די רעכטע און די לינקע זייט. דעריבער דאַרפֿען יענע, וואָס ווילען ניט אָבקומען מיט קיין ווערטער, שטודירען אַלעס מיט אַן אויפֿ־מערקזאַמען קריטישען בליק, זיך גוט צופֿרעגען ביי די מענשען, וועלכע זיינען איבערגעגעבען אונזער זאַך. ס'איז ניט גענוג סתם אין דער וועלט אַריין צו שרייען: רעוואָל־ציאָן, רעוואָלוציאָן! און שוין נאָכלויפֿען דעם, וואָס קען אונז מיטשלעפּען מיט זיך. פֿערשטעהט זיך, עס איז גאַנץ נאַטירליך, אַז דער אונוויסענדער פֿאָלגט זיין אינסטינקט: דער דומער בופֿלאָקס וואַרפֿט זיך אויף אַ רויטע שמאַטע, און דאָס שטענדיג אונטערדריקטע פֿאָלק וואַרפֿט זיך, ווי אַ ווילדע חיה, אויף דעם ערשטען בעסטען, וואָס מען ווייזט איהם אָן. יעדע רעוואָלוציאָן האָט אין זיך תמיד גוטעס, ווען זי ווערט געמאַכט געגען אַ הערשער, אָדער געגען אַ רעזשים פֿון אונטערדריקונג; אָבער אויב זי מוז אַרויסרופֿען אַ נייעם דעספּאָטיזמוס, דאַן דאַרף מען זיך שטעלען די פֿראַגע, צי איז ניט בעסער איהר צו געבען אַן אַנדער ריכטונג. די צייט איז שוין געקומען, ווען מען דאַרף זיך בענוצען בלויז מיט ציעל־בעוואוסטע קרעפֿטען; די עוואָ־לוציאָניסטען, וועלכע זיינען ענדליך געקומען צו דעם פֿאָלשטענדיגען בעוואוסטזיין פֿון דעם, וואָס זיי ווילען

רעאַליזירען אין דער קומענדער רעוואָלוציאָן, האָבען אַנדערע זאַכען צו טהאָן איידער אויפצוהויבען די אונצופריעדענע און זיי אַריינוואַרפען אין דעם געשלעג, אָהן אַ ציעל און אַ שום וועג־ווייזער.

מען קען זאָגען, אַז ביז איצט איז קיין רעוואָלוציאָן לחלוטין ניט געווען פערנינפטיג בעגרינדעט, און דערפאַר טאַקי האָט קיין איינע ניט פאָלשטענדיג געזיעגט. אָט די אַלע גרויסע בעוועגונגען זיינען אָהן אַ שום אויסנאַהמע געמאַכט געוואָרען פון דעם אונבעוואוסטען המון, וועלכער איז אַריינגעשלעפט געוואָרען אין זיי; און אַזוי ווי די אַלע בעוועגונגען זיינען דיריגירט געוואָרען פון פערשיעדענע פיהרער, האָבען פון זיי נוצען געהאַט נור די פיהרער, וואָס זיינען געווען געשיקט גענוג זיך צו האַלטען קאַלטבלוטיג. אַזוי איז די רעפאָרמאַציאָן געמאַכט געוואָרען בלויז פון איין קלאַסע, און אָט די קלאַסע האָט צונויפגעקליבען די פרוכט פון איהרעטוועגען; איין קלאַסע האָט געמאַכט די פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן און זי ניצט אויס די פראָפיטען פאַר זיך, פערגעסענדיג אין גאַנצען אָן די אונגליקליכע, וועלכע האָבען איהר געדיענט, אום איהר צו פערשאַפען דעם זיעג. און איצט אפילו, אין אונזער צייט, האָבען מיר דעם „פערטען שטאַנד", וועלכער פערגעסט זיך גאָר אין די בויערן, די אַרעסטאַנטען, די טרעמפּס, די אַרבייטס־לאָזע, מיט איין וואָרט אָן אַלע, וואָס געהערען גאָר צו קיין שום קלאַסע ניט; ווער קען ערב זיין, אַז אָט דער „פערטער שטאַנד" זאָגאַר וועט זיך ניט בעטראַכטען פאַר אַ בעזונדער קלאַסע און אַרבייטען ניט פאַר דער גאַנצער מענשהייט, נאָר פאַר זיינע וועהלער, פאַר זיינע קאָאָפּעראַטיווען און פאַר זיינע געלד־געבער?!

יעדע רעוואָלוציאָן האָט זיך איהר מאָרגען. נעכטען האָט מען דאָס פֿאָלק געשטופּט אין שלאַכט, אויף מאָרגען האָט מען איהם איינגערעדט, ער זאָל איינהאַלטען זיין גרים-צאָרן, ער זאָל זיין פֿערנינפֿטיג; נעכטען האָט מען איהם פֿערזיכערט, אַז דער אויפשטאַנד איז די היילינגסטע פֿליכט זיינע, און אויף מאָרגען האָט מען איהם געפּריידיגט, אַז „דער קעניג איז די בעסטע רעפּובליק", אָדער אַז די פֿאָלקאָמענע איבערגעבענהייט בעשטעהט אין דעם, „מקריב צו זיין דריי מאָנאַט פֿון עלענד און נויט פֿאַר דער געזעלשאַפֿט", אָדער גאָר, אַז קיין שום וואַפֿען קען ניט העלפֿען אַזוי גוט ווי דער שטים-צעטעל. פֿון איין רעוואָלוציאָן צו דער אַנדערער איז דער גאַנג פֿון דער געשיכטע ענליך צו דעם לויף פֿון אַ טייך, וועלכער שטעלט זיך פּלעצער-ווייז אָב דורך די שליוזען, וואָס קומען איהם אין וועג. יעדע רעגירונג, יעדע זיגענדע פּאַרטיי סטאַרעט זיך איינצוהאַלטען דאָס וואַסער און עס אויסנוצען רעכטס און לינקס אין איהרע פֿעלדער אָדער אין איהרע מיהלען. די האָפֿנונג פֿון די רעאַקציאָנערן בעשטעהט אין דעם, אַז עס וועט שטענדיג אַזוי זיין, און דאָס דומע פֿאָלק וועט זיך, אַזוי ווי די שאָף, תמיד לאָזען אַראָבפֿיהרען פֿון רעכטען וועג, וועט זיך כסדר לאָזען פֿערפֿיהרען פֿון פֿעהיגע סאָלדאַטען און פֿון אַדוואָקאַטען מיט גלאַטע צינגלאַך.

אָט די אייביגע בעוועגונג, וועלכע ווייזט אונז אין דער פֿערגאַנגענהייט אַ רייהע פֿון טיילוויז ניט-געלונגענע רעוואָלוציאָנען; די אונענדליכע אַרבייט פֿון גאַנצע דורות, וואָס קייקלען זיך אָהן אַן אויפֿהער איבער דעם פֿעלז, וועלכער צושמעטערט זיי; אָט די איראָניע פֿון'ם שיקזאַל, וועלכע ווייזט אונז, ווי אַזוי געפֿאַנגענע צוברעכען כלומר'שט זייערע קייטען, כדי זיך פֿון דאָס ניי צו לאָזען שמידען,

— דאָס אַלצדינג איז די אורזאַכע פֿון אַ גרויסען מאָראַלישען מיש־מאַש. אויך צווישען אונזערע אייגענע האָבען מיר געזעהן אזעלכע, וועלכע האָבען פֿערלוירען די האָפֿנונג און זיינען מיעד געוואָרען נאָך איידער זיי זיינען אריין אין קאַמפף, און דאַן זיינען זיי זיך געזעסען מיט צונויפֿגעלייגטע אָרעמס, האָבען זיך אין גאַנצען איבערגעבען דעם שיקזאַל אין די הענד און פֿערלאָזען זייערע ברידער. דאָס איז געקומען דערפֿון, וואָס זיי האָבען ניט פֿערשטאַנען, אָדער בלויז האַלב פֿערשטאַנען: זיי האָבען נאָך ניט געזעהען אויף קלאָהר דעם וועג, וועלכען זיי האָבען געדאַרפֿט געהן, אָדער זיי האָבען געהאָפֿט, אַז דאָס שיקזאַל וועט זיי אַהין אַריבערטראָגען, אַזוי ווי אַ שיף, וואָס ווערט געטריבען פֿון אַ גוטען, גינסטיגען ווינד; זיי האָבען געמיינט, אַז זיי וועט זיך איינגעבען צו דערגרייכען וואָס עס איז ניט דורך דעם בעקענען זיך מיט די נאַטור־געזעצען, מיט דער געשיכטע, ניט דורך זייער שטאַרקען, האַרטען ווילען, נאָר דורך מזל אָדער דורך אונבעשטימטע ווינשע; זיי זיינען אָקוראַט ווי די מיסטיקער, וואָס געהען, דוכט זיך, אויף דער ערד און דאָך ריידען זיי זיך איין, אַז זיי פֿיהרט אַ גלענצענדער שטערן אין הימעל.

שרייבער, וועלכע פֿיהלען זיך גאַנץ גוט אין דער הויכער פּאָזיציע, אין וועלכער זיי געפֿינען זיך, און ווען די פֿאָלקס־אונרוהען פֿילען אָן מיט אַ פֿאָלשטענדיגער פֿעראַכטונג, זאָגען, אַז די מענשהייט וועט זיך אייביג אַזוי בעוועגען אין אַ קרייז, אָהן אַן אויסגאַנג און אָהן אַ שום סוף. נאָך זייער שכל קומט אויס, אַז „דער עולם — דער גולם", וועלכער וועט קיינמאָל ניט זיין פֿעהיג נאָכצודיינקען, געהערט שוין פֿון פֿאָראויס צו די דעמאַגאָגען, און די דעמאַגאָגען, לויט זייער אינטערעס, וועלען פֿיהרען אָט

די מאַכען פֿון טהאַט צו רעאקציאָן, דערנאָך פֿון דאָס נייַ אין אַן אַנדער, אומגעקעהרטער ריכטונג. און ווירקליך, פֿון דער מאַסע פֿון איינצעלנע מענשען, צונויפֿגעדריקט איינע אויף די אַנדערע, ווערט לייכט געשאַפֿען אַן אַלגעמיינע זעעלע, וואָס איז פֿאָלשטענדיג אונטערוואָרפֿען איין און דיזעלבע ליידענשאַפֿט, ווערט הינגעריסען מיט דיזעלביגע ענטהוזיאַסטישע געשרייען, מיט דעמזעלבען ליאַרם, פֿאָר־שטעלענדיג מיט זיך איין איינציגען ווען מיט טויזענד שרעקליכע קולות פֿון ליעבע און האַס. אין אַ פּאָר טאָג, אין עטליכע שעה שלעפּט דער שטראָם פֿון די געשעהע־נישען אַריין די זעלביגע מאַסע אין אַזעלכע מאַניפֿעסטאַ־ציעס, וועלכע זיינען איינע דער היפוך פֿון דער אַנדערער: אָט פֿערגעטערט זי, די דאָזיגע מאַסע, און פֿלוכט זי. יענע פֿון אונז, וועלכע האָבען געקעמפפֿט פֿאַר דער קאָמונע, קענען די שרעקליכע כוואַליעס פֿון'ם מענשליכען ים. ביים אָנפֿאַנג, אַז מיר האָבען זיך אַרויסגעלאָזט די ערשטע אין קאַמפף, איז מען אונז נאָכגעגאַנגען מיט ריהרענדע בעגריי־סונגען, טרעהרען פֿון בעוואונדערונג האָבען געגלענצט אין די אויגען, פֿריידע־געשרייען האָבען זיך געהערט, די פֿרויען האָבען געוואָרפֿען זייערע טיכלאך אין דער לופֿטען פֿאַר בעגייסטערונג. אָבער ווי אַזוי האָט מען אויפֿגענומען די נעכטיגע העלדען, וועלכע זיינען לעבען געבליבען און צוריקגעקומען ווי געפֿאַנגענע צווישען צוויי שורות פֿון סאָל־דאַטען?! אין פֿיעל קוואַרטאַלען פֿון דער שטאָדט איז דאָס פֿאָלק בעשטאַנען פֿון דיזעלבע מענשען, אָבער וואָס פֿאַר אַ פֿאָלשטענדיגער קאָנטראַסט אין זייערע געפֿיהלען און אין זייער האַלטונג! וואָס פֿאַר מורא'דיגע געשרייען, וועלכע ווילדע קולות! וואָס פֿאַר אַן אכזריות איז געלעגען אין די ווערטער פֿון האַס: „צום טויט! דערשיסען אויף טויט! אויף דער גיליאָטינע!"

יערענפֿאַלס דאַרף מען מאַכען אַן אונטערשייד צווי־
שען מאַסע און מאַסע. דאָס קאָלעקטיווע געוויסען, וואָס
איז צונויפֿגעשטעלט פֿון טויזענד אינדיווידועלע געוויסענס,
דערקענט, נאָך דער נאַטור נאָך פֿון זיין בעגייסטערונג,
אויב דאָס וואָס איז געטהאָן געוואָרען איז ווירקליך גוט.
איבריגענס, דאָס איז זיכער, אַז די צאָהל פֿון די מענשען,
וואָס האַלטען שטאָלץ זייער אינדיווידואַליטעט און וועלכע
בלייבען זיי אַליין, מיט זייערע פערזענליכע איבער־
צייגונגען, מיט זייער אייגענער אַרט אויפֿפֿיהרונג, — אַז
די צאָהל פֿון די דאָזיגע מענשען וואַקסט און פֿערמעהרט
זיך אויף ווי ווייט עס וואַקסט דער מענשליכער פּראָגרעס.
צייטענווייז איז די צאָהל פֿון די דאָזיגע מענשען, ווענעס
געדאַנקען שטימען איין, אָדער זיינען וויינינגסטענס נאָהענט
איינע צו די אַנדערע, גרויס גענוג, אום צו מאַכען פֿאַר זיך
אַליין פֿערזאַמלונגען, וואו די ווערטער וואָס זיי ריידען און
די ווינשע וואָס זיי דריקען אויס, זיינען אין אָנקלאַנג איינע
מיט די אַנדערע; ס'איז קיין צווייפֿעל ניט, אַז די נאַטיר־
ליכע אינסטיקטען, די ניט־איבערלייגטע געוואוינהייטען
קענען אַמאָל אַרויספּלאַצען, אָבער נור אויף א קורצע צייט,
און די פּערזענליכע ווירדע נעהמט ווייטער די אויבערהאַנד.
אָט די פֿערזאַמלונגען זיינען גאָר פֿערשיעדען פֿון די ליאַר־
מענדע מאַסען, וועלכע זינקען אַראָב ביז דער שטופֿע פֿון
חיות. נאָך דער צאָהל נאָך האָבען זיי דעם אויסזעהן פֿון
דער מאַסע, אָבער נאָך דער האַלטונג זייערער זיינען עס
גרופּען פֿון אינדיווידוען, וואָס בלייבען זיי אַליין דורך
דער פּערזענליכער איבערצייגונג, בילדענדיג אַלע אינאיינעם
איין העכערן ווען, בעוואוסט איבער זיין ווילען, ענט־
שלאָסען אין זיין טהאַט. מען האָט אָפֿטמאָל פֿערגליכען ד
מאַסען מיט אַרמעען, וואָס ענטוועדער זיי ווערן הינגעריסע

דורך דעם קאָלעקטיוועו וואַהנזינן פֿון העלדישקייט, אָדער זיי צולויפֿען זיך אין אַלע זייטען פֿאַר שרעק; אָבער עס פֿעהלען אויך ניט אין דער געשיכטע קיין ביישפּיעלע פֿון שלאַכטען, אין וועלכע ענטשלאָסענע, מוטה־גע און איבער־צייגטע מענער האָבען געקעמפֿט ביז דער לעצטער מינוט, פֿאָלקאָם בעוואוסט און פֿעסט איבערצייגט אין דעם וואָס זיי ווילען.

ס׳איז קיין ספק ניט, אַז די מאַסען האָבען נאָך עד היום ניט אויפֿגעהערט זיך וואַרפֿען אַלע מאָל אויף אַן אַנ־דער זייט, אָבער אויף ווי ווייט דאָס קען געהן: דאָס בלייבט פֿאַר די עראייגניסע אונז צו זאָגען. כדי פעסטצושטעלען דעם פראָגרעס, וואָלט מען געמוזט וויסען, אויף וויפֿיעל די צאָהל פֿון די מענשען, וואָס דיינקען און וועלכע האָבען זיך אויסגעאַרבייט אַ געוויסען וועג פֿין אויפֿפיהרונג, האָט זיך פֿערגרעסערט אין׳ם לויף פֿון דער געשיכטע. אַזאַ סטאַטיסטיק איז אָבער אונמעגליך, מחמת דעם וואָס אפילו צווישען די וועלט־בעניייער גופא זיינען פֿאַרהאַן אסך, וועלכע זיינען בלויז בריות מיט דער צונג און לאָזען זיך פֿיהרען פֿון זייערע חברים, וועלכע זיינען יונג אין געדאַנק. פֿון דער אַנדער זייט איז אויך גרויס די צאָהל פֿון יענע, וואָס זייער פּאָזיציע אָדער זייער פּוסטער שטאָלץ שטופּט זיי זיך אַוועקצושטעלען אַזוי ווי פֿעלזען געגען דעם שטראָם פֿון דער צייט, און דאָך קענען זיי זיך ניט האַלטען אויף די פֿיס און ענדערן, ניט ווילענדיג, זייערע געדאַנקען אין זייער שפּראַך. וואו וועט איהר עס געפֿינען היינט אַ מענ־שען, וואָס זאָל אין אַן אויפֿריכטיגען געשפּרעך ניט זיין געצוואונגען צו אַנערקענען זיך מעהר אָ־ער ווייניגער פֿאַר אַ סאָציאַליסט? שוין דורך דעם גופא וואָס ער וויל זיך אָב־געבען רעכנונג מכח די טענות פֿון דעם געגנער, איז ער

אַלס אָרענטליכער מענש, געצוואונגען זיי צו פערשטעהן און אויף וויפיעל עס איז זיין מיט זיי איינפערשטאַנען, זיי אַריינגעהמען אין כלל פון דער אַלגעמיינער אויפפאַסונג פון דער געזעלשאַפט. די לאָגיק אַליין פאָדערט פון איהם, ער זאָל איינפאַסען יענעמ'ס אידעען אין זיין אייגענע.

ביי אונז רעוואָלוציאָנערען דאַרף אויך זיין אַזוי: מיר דאַרפען אויך זוכען עהרליך און אויפריכטיג צו בעגרייפען די אידעען פון די, וואָס מיר בעקעמפפען; מיר מוזען זיך בעקענען מיט דיזע אידעען, זיי מאַכען, אַזוי צו זאָגען, פאַר אונזערע, אָבער נור כדי זיי צו געבען זייער אמת'ן זינן. אַלע מיינונגען און אורטהיילען פון אונזערע געגנער, וואָס האַלטען זיך ביי זיערע אַלטע, אָבגעלעבטע טהעאָריען, מוזען נאַטירליך אַוועקגעשטעלט ווערן אויף זייער ריכטי־גען פלאַץ, אין דער פערגאַנגענהייט, ניט אין דער צו־קונפט. זיי געהערען צו דער פילאָזאָפיע פון דער געשיכטע.

III.

אינסטינקטיווע רעוואָלוציאָנען. — די מאַסען. — די בעוואוסטע רעוואָלוציאָנען פֿאָלגען די אינסטינקטיווע אויפֿשטענדע. — הויף רעוואָלוציאָנען און פּאַרטיי פֿערשווערונגען. — די פּאָליטיקער.

די צייט, ווען אַלעס האָט זיך געטהאָן אינסטיקטיוו, איז שוין פֿערביי; די רעוואָלוציאָנען וועלען שוין מעהר ניט זיין קיין צופֿעליגע, מחמת די עוואָלוציאָנען ווערן וואָס ווייטער אַלץ בעוואוסט־זיניגער און מעהר איבערלעגט. פֿון תמיד אָן האָט די חיה אָדער דאָס קינד געשריען, ווען מען האָט זיי געשלאָגען; זיי האָבען געגעבען צוריק אַ קלאַפּ אָדער געענטפֿערט מיט וואָס פֿאַר עס איז בעוועגונג אויף דעם אָנגריף, וואָס מען האָט אויף זיי געמאַכט. די פֿיהלענדע בלום ציהט צונויף איהרע בלעטלאַך, ווען איהר ריהרט זי נאָר אָן. אָבער ס'איז אַ גאַנץ ווייטער חילוק צווישען די מאָמענטאַנע רעוואָלטען און דעם מעטהאָדישען, זיכערן קאַמפּף געגען דער אונטערדריקונג. אַמאָל האָבען די פֿעלקער געזעהן, ווי די געשעהענישען קומען איינע נאָך די אַנדערע, ניט זוכענדיג דערביי קיין שום אָרדנונג; איצט אָבער ווילען זיי וויסען, וואָס פֿאַר אַ שייכות איינע האָט צו דער אַנדערער; זיי שטודירען די גרויזאַמע לאָגיק פֿון די עראייגניסען און הויבען אָן צו פֿערשטעהן, אַז אויך זיי מוזען געהן אויף אַ געוויסען בעשטימטען וועג, אום זיך צוריק צו געווינען. די סאָציאַלע וויסענשאַפֿט, וועלכע דיייטעט אָן די אורזאַכען פֿון דער שקלאַפֿעריי און אויך די

מיטלען, ווי זיך צו בעפרייען פון איהר, ווארפט ביסלעכ־ווייז אראב פון זיך דעם כאאס פון מיינונגען, וואס זיינען זיך סותר איינע די אנדערע.

דאס ערשטע, וואס די דאזיגע וויסענשאפט האט קלאהר געמאכט, איז, אז קיין רעוואלוציאן קען ניט פארקומען אהן אן עוואלוציאן, וועלכע איז געווען פאר איהר. ס'איז אמת, אז די אלטע געשיכטע דערצעהלט אונז מיליאנען מעשיות פון אזעלכע מינים „הויף־רעוואלוציאנען“, דאס הייכט די איבערבייטונג פון איין קעניג דורך אן אנדערן, פון איין מיניסטער אדער פון איין געליעבטע דורך אן אנדער ראטה־געבער אדער א נייע מעטרעסע. אבער אזוי ווי אזעלכע ענדערונגען האבען קיין שום סאציאלען ווערטה ניט און באמת'ן האבען זיי נאר צו טהאן מיט איינצעלנע אינדיווי־דוען, פלעגען זיי דורכגעפיהרט ווערן אזוי, אז די מאסע פון פאלק האט זיך ניט אנגעהויבען אינטערעסירען ניט מיט דעם געשעהעניש און ניט מיט זיינע פאלגען: מען האט בלויז געדארפט דינגען א מערדער מיט א שארפען קינ־זשאל, און אויף'ן טראהן איז שוין געזעסען אן אנדערער. פערשטעהט זיך, אז דער קאפריז פון'ם קעניג האט דאן געקענט אריינשלעפען די מלוכה און די מאסע אונטער־טהאנען אין אזעלכע צרות, וואס מען האט גאר ניט גע־קענט פאראויסזעהן, אבער דער גרויסער עולם, געוואוינט צו זיין געהארכזאם און טריי, האט זיך נאר געדארפט ריכטען נאך'ן ווילען פון אויבען. ער האט זיך ניט אריינ־געמישט, קיינמאל קיין דעה ניט געזאגט אין אזעלכע זאכען, וואס האבען איהם אויסגעוויזען צו הויך פאר זיין פראסטען שכל. דעסגלייכען אין א לאנד, וואו צוויי געגנערישע פא־מיליען מיט זייערע אריסטאקראטישע און בורזשואזע פאר־טייען האבען זיך געקריגט איבער'ן טראהן, האט נאך א

בלוט־באָד געקענט בלוטר'שט פּאָרקומען א „רעוואָלוציאָן": אַ באַנדע מערדער, ווענען דאָס גליק האָט גראָד אָבגע־שפּיעלט, האָט פּערכאַפּט דעםביינקעל און איבערגעביטען דעם פּערזאָנאַל פון דער רעגירונג; וואָס האָט עס אָבער געהאַט צו טהאָן מיט דעם אונטערדריקטען פאָלק? ענדליך, אין אַ שטאַאַט, וואו די גאַנצע ממשלה איז שוין ניט גע־לעגען אין איין האַנד, וואו עס זיינען שוין געווען קלאַסען, וועלכע האָבען זיך אַרומגעריסען איבער איהר, און גאָר אונטען אַ המון, וואָס האָט קיין שום רעכט ניט געהאַט און איז שוין פון פאָראויס פערוראטהיילט געווען זיך צו אונטערוואַרפען דער זיעגענדער קלאַסע, — דאָרט איז נאָך אויך מעגליך געווען, עס זאָל פּאָרקומען אַ גאַסען־קאַמפּף מיט באַריקאַדען און צולעצט אַ נייע פּראָוויזאָרישע רע־גירונג.

אָבער אַזעלכע נייע פּראָבעס וואָלטען זיך שוין ניט געקענט איינגעבען אין אונזערע שטעדט, וועלכע זיינען פערוואַנדעלט געוואָרען אין לאַגערן, און וואו עס געפינען זיך קאַזאַרמעס, וואָס זיינען אייגענטליך גאַנצע פעסטונגען; דעריבער זעהען מיר, אַז די לעצטע „רעוואָלוציאָנען" פון דעם סאָרט האָבען געפיהרט נאָר צו אַ מאָמענטאַנעם ער־פאָלג. אַזוי האָט זיך פראַנקרייך אין 1848 הינקענדיג נאָכגעשלעפּט נאָך יענע, וועלכע האָבען פּראָקלאַמירט די רעפּובליק, ניט ווּיסענדיג וואָס דאָס וואָרט בעדייט, און האָט זיך אָנגעכאַפּט אָן דער ערשטער בעסטער געלעגענ־הייט, אום אַלעס צוריקצופיהרען צום אַלטען. די בויערן־מאַסע, ביי וועמען מען האָט גאָר קיין עצות ניט געפרעגט און וועלכע האָט פונדעסטוועגען פאָרט אויסגעדריקט איהר מיינונג, ווי ניט־קלאָהר, אונבעשטימט און אונפאָרמיג ס'איז ניט געווען, — אָט די בויערן־מאַסע האָט גענוג דייטליך

ערקלעהרט, אַז אַזוי ווי איהר עוואָלוציאָן איז נאָך ניט דורכגעמאַכט, וויל זי ניט וויסען פֿון קיין רעוואָלוציאָן; און מאַקי מחמת דעם איז די רעוואָלוציאָן געבוירען געוואָרען פֿאַר דער צייט. עס זיינען נאָך ניט אריבער קיין גאַנצע דריי חדשים זינט דעם אויסברוך, און די וועהלענדע מאַסע האָט צוריק איינגעפֿיהרט דעם געוועהנליכען רעזשים, צו וועלכען איהר שקלאַפֿען-נשמה איז נאָך געווען צוגעוועהנט: אַקוראַט ווי אַ לאַסט-פֿערד, וואָס שטעלט אַליין אויס זיין צואווייטאָגטען רוקען, מען זאָל אויף איהם אַרויפֿלייגען די משא. די „רעוואָלוציאָן" פֿון דער קאָמונע ווידער, וועלכע איז געווען העכסט בערעכטיגט און געטריבען דורך די אומשטענדען, האָט אויך ניט געקענט זיגען, ווייל זי איז געמאַכט געוואָרען נאָר פֿון איין העלפֿט פּאַריז, און אין גאַנץ פֿראַנקרייך האָבען זי אונטערשטיצט נאָר די אינדוס-טריעלע שטעדט. זי איז דערטרונקען געוואָרען אין אַ מבול פֿון בלוט.

ס איז שוין אַלזאָ ניט געגוג היינט צו ווידערהאָלען דעם אַלטען כלל: *Vox populi, Vox dei* (די שטימע פֿון פֿאָלק איז גאָט'ס שטימע). אויפֿרופֿען צום קאַמפּף און לאָזען פֿלאַטערן פֿאָהנען אין דער לופֿטען. די עהרע פֿון דעם בירגער קען אַמאָל פֿאָדערן פֿון איהם, ער זאָל אויפֿשטעל-לען באַריקאַדען און פֿערטהיידיגען זיין ערד, זיין שטאָדט, זיין פֿרייהייט; אָבער זאָל ער זיך נאָר ניט איינריידען, אַז ער וועט פֿערענטפֿערן די מינדעסטע פֿראַגע אפילו דורך אַ צופֿעליגער שיסעריי. די פֿערוואַנדלונגען מוזען אַפֿריהער געמאַכט ווערען אין די מוחות און אין די הערצער, איידער מען שטרעקט אויס די מוסקעלן און איידער מען פֿערוואַנ-דעלט זיי אין היסטאָרישע ערשיינונגען. יעדענפֿאַלס, דאָס וואָס מען קען זאָגען פֿון דער פּראָגרעסיווער רעוואָלוציאָן,

קען מען אויך זאָגען פֿון דער רעגרעסיווער, אָדער דער קאָנטר־רעוואָלוציאָן. אמת, אַז אַ פּאַרטיי, וועלכע האָט פֿערכאַפּט די מאַכט און האַלט ביי זיך אין די הענד די גרויסע שטעלעס, דאָס געלד, די פּאָליציי און די אַרמעע, קען אָנטהאָן גרויסע צרות און אין אַ געוויסער מאָס צוריק־שטויסען יענע, ביי וועמען זי האָט פֿערכאַפּט די ממשלה; דאָך וועט זי פֿון איהר זיעג נאָר געווינען אַזוי פֿיעל וויפֿיעל די דורכשניטליכע עפֿענטליכע מיינונג וועט איהר ערלויבען; ס'וועט איהר זאָגאַר איסקומען, אַז זי וועט ניט ריזיקירען אָנציאוועגדען די מאַסרעגלען, וואָס זי האָט בעשטימט, אין די נייע שטריינגע געזעצען. וואָס זיינען דורכגעפֿיהרט גע־וואָרען אויף די פֿערזאַמלונגען, וואו זי האָט די גאַנצע דעה. דער מאָראַלער און אינטעלקטועלער איינפֿלוס פֿון'ם קרייז ווירקט אונאויפֿהערליך אויף דער גאַנצער געזעלשאַפֿט, אויף די מענשען, וועלכע זיינען גיעריג נאָך הערשאַפֿט, אַקוראַט ווי אויף דער מאַסע פֿון פֿרייווילליגע פֿערשקלאַפֿטע, און טאַקי אַ דאַנק דיזען איינפֿלוס דערווייטערן זיך די שוואַנ־קונגען, וואָס קומען פֿאָר פֿוןביידע זייטען אַקס, ווינציג וואָס איינע פֿון די אַנדערע.

על כל פּנים, און דאָס לערנט אונז ווידער די איצטיגע געשיכטע, בייט דער אַקס אַליין תמיד זיין פּלאַץ דורך דער ווירקונג פֿון טויזענדער און טויזענדער בעזונדערע פֿערענדערונגען, וואָס קומען פֿאָר אין די מוחות פֿון די מענשען. כדי צו געפֿינען די אורזאַכען פֿון דער אַלגעמיינער פערוואַנדלונג מיט איהרע טויזענדער אָבוועקסלונגען לויט די צייטען און די ערטער נאָך, מוז מען זיך ווענדען צום אינדיווידואום גופא, ד. ה. צו דער אורשפּרינגליכער צעלע פֿון דער געזעלשאַפֿט. אויב מיר זעהען פֿון איין זייט, אַז דער איינצעלנער מענש אונטערוואַרפֿט זיך דעם איינפֿלוס

פֿון דער גאַנצער געזעלשאַפֿט מיט איהר טראַדיציאָנעלער מאָראַל, איהר רעליגיאָן, איהר פּאָליטיק, זעהען מיר אויך פֿון דער אַנדער זייט, אַז דעם פֿרייען אינדיווידואום, ווי בעשריינקט ער זאָל ניט זיין אין אָרט און צייט, גיט זיך איהם דאָך איין צו לאָזען זיין פּערזענליכען רושם אויף דער וועלט, וועלכע רינגעלט איהם אַרום; עס געלינגט איהם, זי איבערצומאכען דורך דער ענטדעקונג פֿון א געזעץ, דורך דער ערפֿינדונג פֿון א געוויסער טהאַט, דורך דער אָנווענדונג פֿון א מיטעל, אָפֿטמאָל זאָגאַר דורך אַ שעהן וואָרט, וואָס די וועלט וועט קיינמאָל ניט פֿערגעסען. ס'איז גאַנץ לייכט צו דערקענען דייטליך אין דער געשיכטע די שפּור פֿון טויזענדער און טויזענדער העלדען, וועלכע האָבען פּערזענליך מיטגעאַרבייט, און זעהר ווירקזאַם מיטגעאַרבייט אין דער אַלגעמיינער אַרבייט פֿון דער ציוויליזאַציאָן.

די גאַנץ גרויסע מעהרהייט פֿון די מענשען בעשטעהט פֿון אינדיווידוען, וועלכע לעבען זיך אָהן אַ שום אָנשטריינגונג, אַקוראַט ווי ס'לעבט אַ פֿלאַנצע, און עס קומט זיי גאָר אויף'ן זינען ניט אַרויף צו רעאַגירען, צוריקצוואווירקען, סיי צו גוטען, סיי צו שלעכטען, אויף'ן קרייז, אין וועלכען זיי ווערען פֿערפֿאַלען ווי אַ טראָפּען אין ים. מיר ווילען דאָ ניט מגזם זיין דעם ווערטה פֿון דעם בעוואוסטזיניגען מענשען, וועלכער איז ענטשלאָסען צו בענוצען זיין קראַפֿט אין די אינטערעסען פֿון זיין אידעאַל, נאָר זיכער איז עס דאָך, אַז אַזאַ מענש שטעלט פֿאָר אַ גאַנצע וועלט אין פֿערגלייך מיט טויזענד אַנדערע, וועלכע לעבען אַזוי ווי האַלב פֿער'שכור'ט, אָדער ביי וועמען דער געדאַנק שלאָפֿט אין גאַנצען, און זיי שליסען זיך אָן, אָהן יעטוועדען אינערליכען אויפֿשטאנד, אין די רייהען פֿון דער אַ־מעע אָדער אין אַ פּראָצעסיע פֿון באָנאַלמאָציעס (גאָט־בעטער). אין אַ

געוויסען מאָמענט קען זיך דער ווילען פֿון איין מענשען שטעלען געגען די מהומה־בעוועגונג פֿון אַ גאַנצען פֿאָלק, די געשיכטע פֿון די נאַציאָנען קען אויפֿצעהלען אַ היבשע ביסעל העלדען, וואָס זיינען געפֿאַלען ביי געוויסע עראייג־ניסע, וויפֿיעל וויכטיגער אָבער איז געווען די ראָלע פֿון יענע לעבענס, וואָס האָבען זיך מקריב געווען אויף'ן מזבח פֿון דעם אַלגעמיינעם וואָהלזיין!

דאָ דאַרף מען מאַכען דעם חילוק מיט גרויס פֿאָר־זיכטיגקייט, וואָרים ס'איז זעהר לייכט איבער די צוויי־זייטיגקייט אַריינצופֿאַלען אין אַ טעות. אַז מען רעדט פֿון די „בעסטע", קען מען גרינגער פֿערבייטען דאָס דאָזיגע וואָרט מיט'ן וואָרט „אריסטאָקראטיע",*) גענומען אין זיין גע־וועהנליכען זין. פֿיעלע שרייבער און רעדנער, דער עיקר צווישען יענע, וואָס געהערען צו דער קלאַסע, פֿון וועלכער עס וואַקסען אַרויס די בעזיצער פון דער מאַכט, שרייבען און ריידען אַזוי גערן פֿון דער נויטווענדיגקייט צו בעשטימען אַ גרופּע פֿון אויסערוועהלטע, וואָס זאָל פֿערוואַלטען די פֿעל־קער, אַ גרופּע פֿון סאַמע אינטעליגענטע און גרויסע מענשען, וועמען זיי פֿערגלייכען מיט דעם מאַרך אין מענשליבען אָרגאַניזם. וואָס איז דאָס אָבער פֿאַר אַ „גרופּע פֿון אויסער־וועהלטע", וואָס זאָל זיין אי אזוי אינטעליגענט, אי אַזוי שטאַרק, אַז זי זאָל קענען אָהן פּרעטענזיעס האַלטען ביי זיך אין די הענד די הערשאַפֿט איבער די פֿעלקער? פֿער־שטעהט זיך, אַז די וואָס רעגירען און קאָמאַנדעווען, קעניגע, פֿירשטען, מיניסטאָרען און דעפּוטאַטען, זיך אומקוקענדיג מיט זעלבסטצופֿרידענהייט אויף זייער אייגענער פּערזאָן,

---

*) „אַריסטאָקראַטיע" בעשטעהט פֿון צוויי גריכישע ווערטער. אין אידיש הייסט עס: די הערשאַפֿט פֿון די בעסטע.

וועלען ענטפערען גאַנץ נאַאיוו: „נו, אודאי זיינען מיר דאָס די אויסערוועהלטע; מיר, וועלכע בילדען דעם מאַרך־סובּ־סטאַנץ פון דעם גרויסען פאָליטישען קערפּער.“ וואָס פאַר אַ ביטערע איראָניע דאָס איז אָט דער שטאָלץ פון דער אָפיציעלער אַריסטאָקראַטיע! זיך איינשמועסען, אַז זי איז די אמת׳ע אַריסטאָקראַטיע פון דעם געדאַנק, פון דער אינציאַטיווע, פון דער אינטעלעקטועלער און מאָראַלער עוואָלוציאָן! גיכער איז דער געגענטהייל אמת, אָדער לכל הפחות ענטהאַלט ער אין זיך דעם גרעסטען טהייל אמת: אַסך מאָל האָט די אַריסטאָקראַטיע פערדיענט דעם נאָמען „קאַקיסטאָקראַטיע“*), און מיט דעם נאָמען בענוצט זיך אויך לעפאָלד דע ראַנק אין זיין געשיכטע. וואָס זאָל מען אַשטייגער זאָגען פון אַזאַ מין אַריסטאָקראַטיע פון פראָס־טיטוטען און פראָסטיטוטקעס, וואָס האָבען אָנגעפילט די קליינע הייזלאַך פון לואי דעם 15טען? וואָס זאָל מען זאָגען מכח דער אַריסטאָקראַטיע פון אונזער צייט, וועגען אָט די פיינע לייט פון׳ם פראַנצויזישען אַדעל, וועלכע האָבען ערשט דאָ ניט לאַנג צוריק געשלאָגען מיט די שטעקענס און מיט די שיך אין די פּנים׳ער און אין די בייכער פון פרויען, כדי זיך וואָס גיכער אַרויסצוראַטעווען פון׳ם פייער וואָס האָט אויסגעבראָכען אויף אַ פאַריזער באַזאַר!

די רייכע האָבען נאַטירליך מעהר מעגליכקייט איידער די אַנדערע צו לערנען און זיך צו בילדען; דערפאַר אָבער איז זיי אַסך גרינגער פערדאָרבען צו ווערן. אַ נידעריגער חונף, און דאָס איז דאָך תמיד דער הערשער, צי ער איז קייזער אָדער אַזוי עפּעס אַ בעל־הבית, — רויקירט שטענ־דיג, מען זאָל איהם אָפּנאַרען, און דעריבער קען ער קיינ־

*) די הערשאַפט פון די ערגסטע.

מאָל ניט וויסען ווי די זאַכען שטעהען אין אמת'ן. דער עיקר ריזיקירט ער דערמיט וואָס ער האָט אַ צו גרינגען לעבען; ס'קומט איהם קיינמאָל ניט אויס צו קעמפּפען פּערזענליך, ער ווערט עגאָאיסטיש, ער געוועהנט זיך צו קריגען אַלצדינג פֿון אַנדערע. דורך אַזאַ לעבען פֿאַלט ער אַריין אין אַן עלעגאַנטער, אָדער זאָגאַר גראָבער אויסגעלאַסענהייט, מחמת אַרום איהם דרעהט זיך אַ גאַנצע מאַסע פֿון הולטאַיסטוואָ, אַזוי ווי אַ מחנה שאַקאַלען אַרום זייער רויב. און וואָס נידעריגער ער פֿאַלט, אַלץ העכער וואַקסט ער ביי זיך אין די אויגען, דורך די חניפֿות פֿון די פֿעראינטערעסירטע פּערזאָנען. אַז ער ווערט שוין גאָר ווי אַ ווילדע חיה, הויבט ער זיך אָן האַלטען פֿאַר אַ גאָט; אין'ם גרעסטען שמוץ איז ער אין פֿולער פֿערגעטערונג.

און ווער זיינען עס יענע, וואָס וואַרפֿען זיך געגען דער מאַכט, כדי איבערצובייטען אָט די אויסערוועהלטע פֿון געבורט און פֿון רייכטהום אויף אַ נייער סמעטענע פֿון אַ זאָגענאַנטער אינטעליגענץ? ווער זיינען עס אָט די פּאָליטיקער, וואָס חנפֿה'נען שוין מעהר ניט די קעניגע, נאָר דעם המון? איינער פֿון די געגנער פֿון סאָציאַליזמוס, אַ פֿערטהיידיגער פֿון דעם, וואָס מען רופֿט די „גוטע פּרינציפּען", לערואַ באָליע, וועט אונז ענטפֿערן וועגען אָט דער נייער אַריסטאָקראַטיע מיט אַזעלבע ווערטער, אַז ווען זיי זאָלען קומען פֿון אַנאַרכיסטען, וואָלטען זיי געקלונגען צו שטאַרק און ווירקליך אונגעגרינדעט. „די היינטיגע פּאָליטיקער, — זאָגט ער — אויף וואָס פֿאַר אַ מדרגה זיי זאָלען ניט שטעהן, פֿון די מיטגלידער פֿון דער מוניציפּאַליטעט ביז צו די מיניסטאָרען, שטעלען פֿאָר אין גאַנצען גענומען, אַחוץ זייער ווייניג אויסנאַהמען, איינע פֿון די געמיינסטע און אונפֿעהיגסטע קלאַסען פֿון שורקען

און הויפּלייט, וואָס די מענשהייט האָט ווען עס ניט איז געקענט. זייער איינציגעס ציעל איז איף'ן נידעריג־סטען אופן צו שמייכלען און צו ענטוויקלען די פּאָראורטהיילען פון'ם פּראָסטען פאָלק, פּאָראורטהיילען פון וועלכע זיי אַליין האַלטען דאָס רוב, מחמת זיי האָבען זיך קיין איינציגע רגע פון זייער לעבען ניט אָבגעגעבען גאָר צו דיינקען און צו בעאָבאַכטען."

אויף איהרע בלוטיגע בלעטלאַך גיט אונז די געשיכטע דעם בעסטען בעוויז, אַז דיביידע „אריסטאָקראַטיען": איינע, וואָס האַלט פעסט אין איהרע הענד די מאַכט און טראַכט נאָר וועגען זיך, און די אַנדערע, וועלכע בעשטעהט ווירקליך פון די „בעסטע" — אַז אָט די ביידע „אריסטאָ־קראַטיען" ראָבען זיך קיינמאָל ניט געקענט פעראייניגען. די אַנאַלען פון דער מענשהייט, צוזאַמענגענומען אינאיינעם, זעהען אויס אַזוי ווי אַ געשיכטע פון אַן אייביגען קאַמפּף צווישען די, וועלכע זיינען ערצויגען געוואָרען אין די רייהען פון הערשער און געניסען די קראַפט, וואָס די פריהערדיגע דורות האָבען איבערגעלאָזט בירושה, און יענע, וואָס שטרע־בען מיט שוואונג און בעגייסטערונג צו דער שאַפענדער קראַפט. אָט די ביידע גרופען פון די „בעסטע" זיינען שטענדיג אין מלחמה, און די היסטאָרישע פּראָפעסיע פון די ערשטע איז תמיד געווען צו פערפאָלגען, פערשקלאַפען און הרג'ענען די אַנדערע. די אָפיציעלע „בעסטע", די גע־טער גופא, האָבען עס אַמאָל צוגעשלאָגען פּראָמעטהעוס'ן מיט טשוועקעס צו אַ פעלזען אין קאַווקאַז, און פון יענער מיטהאָלאָגישער צייט אָן זיינען עס שטענדיג די בעסטע, די קיסרים, די פאַבסטען, די פּאָליציי, וועלכע וואַרפען די נייע דענקער אין די אָסטראָגען, מאַרטערן זיי, ברענען זיי

און פערפלוכען זייערע ווערק. דער תליון איז אַלע מאָל געשטאַנען אין דיענסט פון אָט די „גוטע".

זיי געפינען אויך געלעהרטע, וואָס פערטהיידיגען זייער זאַך. אַחוץ דעם גרויסען אונבעקאַנטען עולם, וואָס וויל גאָר ניט דיינקען און ריכטעט זיך איינפאַך נאָך דער געוועהנ־ליכער ציוויליזאַציאָן, זיינען פאַרהאַן געבילדעטע און טאַ־לענטפולע מענשען, וועלכע ווערן טהעאָרעטיקער פון'ם אַבסאָלוטען קאָנסערוואַטיזמוס און זוכען איינצוהאַלטען די געזעלשאַפט אויף'ן פּלאַץ, וואו זי שטעהט, זי צונאָגלען, אַזוי צו זאָגען, אַקוראַט ווי ס'וואָלט מעגליך געווען אָבצו־האַלטען די קראַפט פון אַ קיגעל, וואָס מען האָט אַוואָרף געטהאָן אין דער לופטען. אָט די „שונאים פון אַלעם נייע" קוקען אויף אַלע נאָוואַטאָרס, ד. ה. אויף אַלע דענקער און אידעאַליסטען, ווי אויף משוגעים. זיי טרייבען די ליעבע צו דער געזעלשאַפטליכער שטאַנדהאַפטיגקייט אַזוי ווייט, אַז זיי בעצייכענען אַלס פּאָליטישע פערברעכער אָט די אַלע, וואָס קריטיקירען די עקזיסטירענדע אָרדנונג, אַלע יענע, וועלכע שטרעבען צו דער אונבעקאַנטער צוקונפט; און דאָך, אַז אַ נייע אידעע דורכדרינגט ענדליך דעם גייסט פון דער מאַיאָריטעט, זיינען זיי מודה, אַז מען דאַרף זיין איינפער־שטאַנען מיט איהר, כדי ניט צו ווערן קיין רעוואָלוציאָנערן, דערמיט וואָס מען וועט זיך שטעלען געגען דער אַלגעמיי־נער צושטימונג. אָבער דערוויל, ביז די אונפערמיידליכע רעוואָלוציאָן קומט, פאָדערן זיי, אַז די רעוואָלוציאָנערען זאָלען בעהאַנדעלט ווערן ווי פערברעכער, מען זאָל זיי היינט בעשטראָפען פאַר אַזעלכע טהאַטען, וועלכע וועלען מאָרגען געשעצט ווערן אַלס די פּראָדוקטען פון דער ריינער מאָראַל: זיי וואָלטען נאָך איצט געגעבען סאָקראַטעס'ן אויסטרינקען דעם בעכער מיט גיפט, וואָלטען געפיהרט

יאָהאַן הוסס אויף'ן שייטערהויפֿען; נאָך מיט מעהר רעכט וואָלטען זיי גיליאָטינירט באַבעף'ן, וואָרים איצט אפילו וואָלט באַבעף נאָך אַלץ גערוען אַ נאָוואַטאָר. זיי רודף'ן אונז מיט דעם גאַנצען צאָרן פֿון דער סאָציאַלער ראַבע־זוכט, ניט מחמת מיר האָבען אומרעכט, נאָר דער־פֿאַר וואָס מיר זיינען צו פֿריה גערעכט. מיר לעבען אין אַ צייט פֿון אינזשענירען און סאָלדאַטען, פֿאַר וועלכע אַלעס דאַרף געהן נאָך דער ליניע, נאָך'ן שטריקעל. די „גראַדע ליניע", דאָס איז די פּאַראָלע פֿון די אָרעמע אין גייסט, וועלכע האָבען קיין אַנדער שעהנקייט ניט, נאָר די סימעט־ריע, וועלכע ווייסען פֿון קיין אַנדער לעבען ניט, נאָר די פֿערגליווערטקייט פֿון טויט.

IV.

בעשטימטע ערקלעהרונג וועגען דעם איצטיגען סאָציאַלען צושטאַנד.— די אַלמעכטיגקייט פֿון דעם קאַפּיטאַל. — דער שטאַאַט, קעניגטהום, געזעצגעבעריי, אַרמעע, אַדמיניסטראַציאָן. — דער פּאַטריאָטיזם, די אָרדנונג, דער סאָציאַלער פֿריעדען.

„די בעפֿרייאונג פֿון די אַרבייטער וועט זיין דאָס ווערק פֿון די ארבייטער אַליין", זאָגט די פּרינציפּען־ערקלעהרונג פֿון די „אינטערנאַציאָנאַלע". דאָס איז אמת אין'ם ברייטסטען זינן פֿון וואָרט. אויב ס'איז ריכטיג, אַז מענשען, וועלכע מען רופֿט „פֿאָראויסזעהער", האָבען פֿון תמיד אָן פּרעטענדירט, אַז זיי האָבען געשאַפֿען דאָס גליק פֿון די פֿעלקער, איז ניט ווייניגער וואַהר, אַז אַלע פֿאָרטשריטע פֿון דער מענשהייט זיינען געמאַכט געוואָרען נאָר אַ דאַנק דער אייגענער איניציאַטיווע פֿון די רעבעלען אָדער פֿון בירגער, וועלכע זיינען שוין פֿריי. אויף אונז אַליין אַלזאָ פֿאַלט די אַרבייט זיך צו בעפֿרייען, אויף אונז אַלע, וועלכע פֿיהלען זיך אונטערדריקט אויף וואָס פֿאַר אַן אופֿן ס'זאָל ניט זיין, און וועלכע בלייבען סאָלידאַריש מיט אַלע בעליידיגטע און ליידענדע אין אַלע לענדער פֿון דער וועלט. אָבער כדי צו קעמפֿפֿען, מוז מען וויסען ווי אַזוי צו קעמפֿפֿען. ס'איז ניט גענוג זיך אַריינצוואואַרפֿען מיט רציחה אין שלאַכט, אַזוי ווי די קימבערער און די טוטאָנער, רעוועענדיג אונטער דעם שילד אָדער אין דעם האָרן פֿון אַן אויער־אָקס. די צייט

איז געקומען, ווען מען דאַרף פאָראויסזעהן, אויסרעכענען ענדערונגען, וואָס קענען פאָרקומען אין קאַמפף, וויסענשאַפטליך צוגרייטען דעם זיעג, וואָס דער סאָציאַלער פריעדען וועט אונז בריינגען. די ערשטע בעדינגונגען פון דעם זיעג איז זיך צו בעפרייען פון אונזער אונוויסענהייט: מיר מוזען קענען אַלע פאָראורטהיילע, וועלכע דאַרפען פערניכטעט ווערן, אַלע פיינדליכע עלעמענטען, וועלכע מוזען דערווייטערט ווערן, אַלע הינדערניסען, וועלכע מען דאַרף איבערקומען, און פון דער אַנדער זייט טאָרען מיר ניט דורכלאָזען קיין איין איינציגע קוועלע, מיט וועלכער מיר קענען זיך בענוצען, מיר טאָרען ניט איגנאָרירען קיין איין איינציגען פריינד, וואָס די היסטאָרישע ענטוויקלונג גיט אונז.

מיר ווילען וויסען. מיר ווילען אויף קיין פאַל ניט, אַז די וויסענשאַפט זאָל זיין אַ פריווילעגיע, אַז מענשען, וועלכע שטעהען אויף אַ באַרג, ווי משה, וואָס זיצען אויף אַ טראָהן, ווי דער סטאָאיקער מאַרק אורעלי, אויף אַן אָלימפּ, אויף א קאַרטאָנענעם פּאַרנאַס, אָדער איינפאַך אויף אַן אַקאַדעמישען שטוהל, — אַז אָט די מענשען זאָלען אונז פאָרשרייבען געזעצען, זיך בעריהמענדיג, אַז זייערע קענטענישען שטעהען העכער פון די אייביגע געזעצען. ס'איז קיין ספק ניט, אַז צווישען די מענשען, וואָס בלאָזען מיט גדלות פון זיך, זיינען פאַראַן אַזעלכע, וועלכע קענען גאַנץ לייכט איבערזעצען כינעזיש, לייענען די אַרכיווען פון די פאַרצייטיגע פראַנצויזישע קעניגע אָדער צוגליעדערן דעם פערדייאונס־אַפּאַראַט פון אַ וואַנץ; מיר האָבען אָבער פריינדע, וועלכע זיינען פונקט אַזעלכע קענער און פונדעסטוועגען פרעטענדירען זיי ניט, אַז זיי האָבען דערפאַר אַ רעכט איבער אונז צו קאָמאַנדעווען. איבעריגענס, מיר קענען בעוואונדערן די דאָזיגע גרויסע מענער,

נאָר די בעוואונדערונג אונזערע שטערט אונז פֿונדעסטוועגען ניט גאַנץ פֿריי צו דיסקוטירען מכח די ווערטער, וועלכע זיי ווירדיגען אונז אַרונטערצושיקען פֿון זייער טראָהן. מיר נעהמען ניט אָן קיין געגעבענע וואַרהייט פֿון באַרג סיני: זי ווערט אַפֿריהער אונזערע, דערמיט וואָס מיר שטודירען זי און דיסקוטירען איבער איהר, און מיר שעהמען זיך גאָרניט צו פֿערוואַרפֿען די טעות׳ן, מעגען זיי אפילו טראָגען אויף זיך טוזענד שטעמפּלען און דיפּלאָמען. און ווירקליך, ווי פֿיעל מאָל האָט דאָס אונוויסענדע פֿאָלק זיך געמוזט איבערצייגען, אַז די געלערנטע ערציהער זיינע האָבען ניט קיין אַנדער ווינסענשאַפֿט איהם צו לערנען, נאָר אַז ער זאָל געהן פֿריידליך און פֿריילאַך אין שלאַכטהויז, אָקוראַט ווי יענער יום טוב׳דיגער אָקס, וועמען מען פֿיהרט צו דער שחיטה, בעקרוינט און בעפוצט מיט גירלאַנדען פֿון פֿערגאָלדעטען פּאַפּיר!

די דיפּלאָמירטע פּראָפֿעסאָרען זיינען געוועזען אַזוי פֿריינד־ליך אונז צו ערקלעהרען, וואָס פֿאַר אַ גרויסען ווערטה עס וואָלט געהאַט אַ רעגירונג, וועלכע זאָל בעשטעהן פֿון אַזעלכע פּערזאָנען, ווי זיי אַליין, למשל, זיינען. די פֿילאָ־זאָפֿען פּלאַטאָן, העגעל, אויגוסט קאָמט האָבען זיך מיט שטאָלץ פֿערמאָסטען צו רעגירען איבער דער וועלט. אַזעלכע שריפֿטשטעלער ווי האָנאָרע דע באַלזאַק און גוסטאַוו פֿלאָ־בער, למשל, — מיר רופֿען נאָר אָן טויטע — האָבען אויך פּרעטענדירט, אַז די פּאָליטישע הערשאַפֿט איבער דער געזעלשאַפֿט דאַרף איבערגעגעבען ווערן אין די הענד פֿון גרויסע מענשען, פֿון זשעניען, דאָס הייסט טאַקי זיי אַליין. דאָס וואָרט „מאַנדאַרינען־רעגירונג" איז אַרויסגעזאָגט גע־וואָרען גאַנץ אָפֿען, אָהן וואָס פֿאַר ס׳איז אָבהאַלט. זאָל אונז דאָס שיקזאַל שומר ומציל זיין פֿון אַזעלכע בעלי בתים,

וועלכע זיינען פערליעבט אין זייער אייגענער פערזאָן און פעראכטען אַלע אַנדערע מענשען פון דעם „פראָסטען המון" אָדער פון דער „שמוציגער בורזשואזיע". אַחוץ זייער גרויס־קייט, זייער כבוד און גדולה, האָט ביי זיי קיין אַנדער זאַך קיין ז'נן ניט; אויסער זייער קלאָסע עקזיסטירען פאַר זיי נאָר פאָר׳שטעלונגען, שאָטענס, וואָס קומען און פערשווינ־דען און דאָך צייגען אונז זייערע ביכער, ווי געשמאַקפאָל זיי זאָלען ניט זיין, אַז אָט די אַלע זשעניען זיינען זעהר מיטעלמעסיגע נביאים: קיינער פון זיי האָט פון דער צו־קונפט ניט געהאַט קיין בעסערן בעגריעף, איידער דער מינדעסטער פראָלעטאַריער, און ניט ביי זיי אין שולע קענען מיר לערנען דעם ריכטיגען קאַמפף. אין דעם פרט לערנט אונז דער אונבעדייטענדסטער פון די, וואָס קעמפפען און ליידען פאַר דער גערעכטיגקייט, פיעל מעהר פון זיי.

דער סאַמע אָנהויב פון אונזער וויסען, די קליינע היסטאָרישע קענטענישען, וועלכע מיר שאַפען זיך איין, זאָגען אונז, אַז די איצטיגע לאַגע ענטהאַלט אין זיך צרות אָהן אַ סוף, וועלכע מען וואָלט געקענט אויסמיידען. די אונאויסהעדליכע, שטענדיג בעגייטע חורבנות, וואָס דער היינטיגער סאָציאַלער רעזשים פעראורזאַכט, שטייגען אויף אַ מערקווירדיגען אופן אַריבער יענע גרויסע אונגליקען, וואָס עס ברייגגען די אונפאָראויסזעהענדע רעוואָלוציאָנען פון דער נאַטור, די פערפלייצונגען און די שטורם־ווינדען, די ערד־ציטערנישען און די אויסברוכען פון וואולקאַנען. ס'איז גאָר ניט צום פערשטעהן, ווי אַזוי די פערברענטע אָפּטימיסטען, וועלכע וואָלטען ניט אַנדערש געוואָלט, נאָר אַלעס זאָל געהן ווי געשמירט אין דער בעסטער פון אלע וועלטען, קענען צומאַכען די אויגען און ניט זעהן די מורא'דיגע לאַגע פון מיליאָנען און מיליאָנען מענשען, אונ־

זערע ברידער. די פֿערשיעדענע עקאָנאָמישע אָדער פּאָלי־טישע, אדמיניסטראַטיווע אָדער מיליטערישע מגפות, וועלכע בושעווען אין די „ציוויליזירטע" לענדער, — שוין ניט ריי־דענדיג מכח די ווילדע פֿעלקער, — ברייננגען קרבנות אָהן אַ צאָהל, און די גליקליכע, וועמען דאָס אונגליק האָט גאָר אין גאַנצען געשאַנעוועט אָדער בלויז פֿון אויבען אויף אָנ־געריהרט, מאַכען זיך עפּעס כלא ידע, אָקוראַט ווי זיי וואָלטען גאָרניט בעמערקט אָט די מאַסען־מאָרדען. זיי אַראַנזשירען זיך ווי אָם בעסטען, כדי ווייטער צו פֿיהרען זייער קליינליכען לעבען, פּונקט ווי אָט די אַלע חורבנות וואָלטען ניט געווען קיין ווירקליכקייטען, וועלכע מען קען אָנטאַפּען מיט די הענד!

צי איז דאָס ניט אמת, אַז מיליאָנען מענשען אין איירָאָפּאַ, וועלכע טראָגען מיליטער־קליידער, מוזען אין משך פֿון לאַנגע, לאַנגע יאָהרען אונטערדריקען זייערע געדאַנקען, געהן אין זיך בעוועגען ווי אמת'ע שקלאַפֿען, אונטערוואַר־פֿען זייער ווילען דעם ווילען פֿון זי'ערע עלצטע, שיסען אויף אייגענע טאַטע־מאַמע, ווען אַ משוגע'נער דעספּאָט פֿערלאַנגט עס? ניט אמת אפשר, אַז מיליאָנען בעאַמטע זיינען אויך אַזוי פֿערשקלאַפֿט, געצוואונגען זיך צו בויגען פֿאַר די איינע, זיך האַלטען גלייך פֿאַר די אַנדערע און פֿיהרען אַ לעבען, וואָס איז כמעט אין גאַנצען אונניצליך פֿאַר'ן פּראָגרעס? צי איז עס ניט וואהר, אַז מיליאָנען פֿערברעכער, פֿערפֿאָלגטע, אָרעמע, היימלאָזע און אַרבייטס־לאָזע מענשען, ווערן יעדעס יאָהר איינגעשפּאַרט אין תפיסות און געצוואונגען אויסצושטעהן די גרעסטע יסורים און ענוים קשים! ניט אמת, אַז אַלס רעזולטאַט פֿון די שעהנע פּאָ־ליטישע און סאָציאַלע אינסטיטוציאָנען אונזערע, האַסען זיך די מענשען איינע די אַנדערע, איין נאַציאָן די צווייטע,

איין קלאַסע די אַנדערע? צי לעבט דען ניט די געזעל־שאַפט אין אַזאַ מין מיש־מאש, אַז ניט קוקענדיג אויף דעם גוטען ווילען און דער איבערגעבענהייט פון פיעלע עדעלע מענשען, ריזיקירט דאָך דער הונגעריגער צו שטאַרבען אויף דער גאַס, און דער פרעמדער קען זיך פיהלען אַליין, גאַנץ אַליין, אָהן אַ שום פריינד, אין אַ שטאָדט, וואו די מענ־שען, וועלכע האַלטען זיך פאַר ברידער, שוויבלען אין גריבלען צעהנדליגע טויזענדערווייז? ניט „אויף אַ וואָלקאַן" לעבען מיר, נאָר אין'ם וואָלקאַן גופא, אין אַ פינסטערן גיהנום; און ווען ניט די האָפנונג, וואָס מיר האָבען אויף בעסערעס, ווען ניט דעם פעסטען ווילען אונזערן צו פאַר־בייטען פאַר אַ גליקליכערע צוקונפט, וואָס וואָלט אונז איבערגעבליבען צו טאָהן, אויב ניט צו שטאַרבען, אַזוי ווי פיעלע עלענדע שרייבער ראַטהען עס, כאָטש זיי וואַגען עס אַליין ניט צו טהאָן, און אַזוי ווי עס טהוען גאַנצע מחנות פון פערצווייפעלטע מענשען, וועלכע ווערן אַלץ מעהר פון יאָהר צו יאָהר?

דער ערשטער יסוד פון'ם עוואָלוציאָנערן וויסען שטעלט זיך אונז אַלזאָ אַזוי פאָר: דער סאָציאַלער צושטאַנד שטעהט אונז פאַר די אויגען מיט אַלע זיינע שלעכטע זייטען. „קע־נען דאָס ליידען!" דאָס איז דער ערשטער עיקר פון'ם בודהיסטישען געזעץ. מיר ווייסען וואָס דאָס איז אַזוינס דאָס ליידען! מיר קענען עס אַזוי גוט, אַז אין די פאַבריק־דיס־טריקטען פון ענגלאַנד האָט די קראַנקהייט בעקומען דעם נאָמען *"play"*: פיהלען, אַז דער גאַנצער קערפּער איז אויסגעמאַטערט פון ווייטאָג, איז בלויז אַ „שפיעל" פאַר'ן שקלאַף, וועלכער איז געוואוינט צו דער קאַטאָרזשנער אַר־בייט פון דער פאַבריק. אָבער „ווי אַזוי דרעהט מען זיך אוים פון ליידען!" — דאָס וואָס איז אייגענטליך די צווייטע

מדרגה פֿון וויסען, כויט בודהאַ'ן? אויך דערמיט הויבען מיר זיך אָן צו בעקענען, אַ דאַנק דעם שטודיום פֿון דער פֿערגאַנגענהייט. די געשיכטע, אַזוי ווייט ווי מיר קענען צוריקבליקען אין איהר, אַזוי ווייט ווי מיר האָבען שטודירט די געזעלשאַפֿטען און די פֿעלקער, ציוויליזירטע אָדער באַר־באַרישע, געבילדעטע אָדער פרימיטיווע, — די געשיכטע זאָגט אונז, אַז יעטוועדע געהאָרכזאַמקייט הייסט זיך אָב־זאָגען פֿון די אייגענע רעכטע, אַז יעדע שקלאַפֿעריי איז אַ פֿריה־צייטיגער טויט; זי זאָגט אונז אויך, אַז יעדער פֿאָרט־שריט איז געקומען פראָפאָרציאָנעל מיט דער פֿרייהייט פֿון די אינדיווידוען, מיט דער גלייכהייט און דער פֿרייוויליגער איבעראיינשטימונג פֿון די בירגער; אַז יעדער יאָהרהונ־דערט, ווען עס זיינען געמאַכט געוואָרען וויסענשאַפֿטליכע ענטדעקונגען, איז געווען אַ יאָהרהונדערט, אין וועלכען די רעליגיעזע און פאָליטישע מאַכט איז אָבגעשוואַכט געוואָרען דורך דער גייסטיגער קאָנקורענץ, דורך דעם שטרעבען אַריבערצושטייגען איינע די אַנדערע; דאָס איז געווען אַ צייט, ווען די מענשליכע איניציאַטיווע האָט געקענט גע־פֿינען אַ שפעלטעלע זיך דורכצו'גנב'ענען, אַזוי ווי גראָז, וואָס וואַקסט דורך די שטיינער פֿון אַ פּאַלאַץ. די גרויסע עפּאָכען פֿון דעם געדאַנק און פֿון דער קונסט, וועלכע קומען איינע נאָך די אַנדערע אין משך פֿון די יאָהרהונ־דערטע, די גריכישע עפּאָכע, די צייט פֿון דער רענעסאַנס און פֿון דער מאָדערנער, פֿון דער היינטיגער וועלט, — זיי האָבען אַלע תמיד גענומען זייער הויפט זאַפֿט און הויפט קראַפֿט פֿון די צייטען, ווען עס זיינען פֿאָרגעקומען אַלץ נייע און נייע קעמפֿפֿע און אַן אונאויפֿהערליכע „אַנאַרכיע", צייטען, וועלכע האָבען וויניגסטענס די ענערגישע מענשען

געגעבען די געלעגענהייט צו שטרייטען פאַר זייער פריי־הייט.

ווי ווייניג פאָרטגעשריטען מיר זיינען נאָך מיט אונ־זער געשיכטס־וויסענשאַפט, איז אָבער פאַרהאַן אַ טהאַט־זאַכע, וועלכע בעהערשט די גאַנצע היינטיגע עפּאָכע און בילדעט דעם כאַראַקטעריסטישען הויפּט־צוג פון אונזער צייט: די אַלמעכטיגקייט פון דעם געלד. ניטאָ קיין איין פּראָסט פּשוט'ער מענש ערגעץ אין א פערוואָרפענעם דער־פעל, וואָס זאָל ניט קענען דעם נאָמען פון א גרויסען געלד־מאָנאַרך, וועלכער געוועלטיגט איבער קעניגע און פירשטען; קיין איינציגער, וואָס זאָל ניט קוקען אויף'ן געלד ווי אויף אַ גאָט, וועלכער דיקטירט זיין ווילען דער גאַנצער וועלט. און כ'לעבען, דער נאַאיווער בו'ער האָט גאָר קיין טעות ניט. זעהען מיר דען ניט, אַז אַ פּאָר באַנקירען, קריסטליכע און אידישע, האַלטען אין זייערע הענד די זעקס גרויסע מעכטע, פיהרען די אַמבאַסאַדאָרען און די קעניגע ביי דער נאָז און צווינגען זיי נאָכצוטאַנצען די פאָרשריפטען, וואָס זיי מאַכען ביי זיך אין די קאָנטאָרען? זיצענדיג בעהאַלטען ביי זיך אין די ביוראָס, לאָזען זיי זיך אויפפיהרען אַ גע־וואַלדיגע קאָמעדיע, וואָס די אַקטיאָרען איהרע זיינען די פעלקער אַליין, וועלכע ווערן בעגייסטערט פון די שיסע־רייען און די שלאַכטען: פיעל בלוט מישט זיך צו צום יום טוב. איצט זיינען זיי פאָלשטענדיג בעפרידיגט, דען זיי האַלטען זייערע לאַבאָראַטאָריעס ביי די מיניסטאָרען אין די קאַבינעטען, אין די געהיימע חדרים פון די קעניגע; זיי מעגען זיין צופריעדען, דען זיי פיהרען נאָך זייער ווילען נאָך די פּאָליטיק פון אַלע שטאַאַטען, לויט די בעדירפני־סען פון זייער האַנדעל. נאָך דעם נייעם עפענטליכען רעכט, וואָס הערשט אין איראָפּאַ, האָבען זיי זיך גענומען אַלס

משכון גריכענ̃לאַנד, די טירקיי, פערזיען; זיי האָבען מיט זייערע הלוואות אַריינגעקראָגען כינאַ אין זייערע לאַפּעס און גרייטען זיך שוין צו צו פֿערכאַפּען אַלע אַנדערע שטאַאַטען, קליינע און גרויסע. „זיי זיינען קיין פֿירשטען ניט, און די קעניגע האָבען זיי אויך ניט גאַנץ גערן", נאָר זיי האַלטען ביי זיך אין די הענד דאָס סימבאָלישע געלד, פאַר וועלכע די גאַנצע וועלט בויגט זיך.

נאָך אַ צווייטע היסטאָרישע טהאַטזאַכע מוז אויפֿ־פֿאַלען יעדען איינעם, ווער עס שטודירט נאָר די געשיכטע. אָט דער פֿאַקט, וואָס ענטמוטהיגט יענע מענשען, ביי וועמען דער גוטער ווילען שטעהט איבער דער פֿערנונפֿט, בעשטעהט אין דעם, אַז אַלע מענשליכע אינסטיטוציאָנען, אַלע סאָציאַלע אָרגאַניזמען, וועלכע סטאַרען זיך צו בלייבען אַזוי ווי זיי זיינען, אָהן אַ שום פֿערענדערונג, מוזען, טאַקי מחמת דעם אַליין וואָס זיי ענדערן זיך ניט, אַרויסגעבען קאָנסערוואַטאָרס, וואָס האַלטען זיך ביי אַלטע מנהגים, ביי אַלטע טעות׳ן; זיי מוזען אַרויסגעבען פּאַראַזיטען, עקספּלוּ־אַטאַטאָרס פֿון יעדען סאָרט, זיי מוזען ווערן דער צענטער, די היים פֿון דער רעאַקציאָן אין די געזעלשאַפֿטען. צי זיי זיינען גאַנץ אַלט, אָט די אינסטיטוציאָנען, אַזוי אַלט, אַז אום צו קענען זייער אורשפּרונג זאָל מען דאַרפֿען צוריק־בליקען צו די גאַנץ אַלטע צייטען אָדער װאָגאַר צו דער לעגענדאַרישער און מיטאָלאָגישער עפּאָכע; צי זיי בערו־פֿען זיך אויף אַ פֿאָלקס־רעוואָלוציאָן, — על כל פנים נאָך דער שטרייננקייט נאָך פֿון זייערע סטאַטוטען זיינען זיי בעשטימט צו טויטען די אידעען, צו פּאַראַליזירען דעם ווי־לען, צו אונטערדריקען די פֿרייהייט און די איניציאַטיווע: אום דאָס צו עררייכען, איז גענוג זיי זאָלען אָנהאַלטען וואָס לייגנער.

צווישען די רעוואָלוציאָנערע אומשטענדען, וועלכע האָבען געשאַפען אַ געוויסע אינסטיטוציאָן, און די אַרט און ווייזע ווי אַזוי זי אַרבייט, איז אָפטמאָל פאַרהאַן אַ געוואַלדיגער ווידערשפּרוך; דאָס פונקציאָנירען פון דער אינסטיטוציאָן קען זיין גראָד דער היפוך פון דעם אידעאַל, וואָס די נאַאיווע גרינדער איהרע האָבען געהאַט. ביי איהר געבורט האָט מען געשריען: פרייהייט! פרייהייט! און די הימנע „טויט די טיראַנען!" האָט געקלונגען אין אַלע גאַסען; אָבער די „טיראַנען" האָבען פערנומען זייער פּלאַץ, אַ דאַנק דער היראַרכיע און דעם גייסט פון ריק־שריט, וועלכע דרינגען ביסלעכווייז אַריין אין יעדע אינסטיטוציאָן. וואָס לייגנער זי האַלט זיך, אַלץ געפערליכער ווערט זי, וואָרים סוף כל סוף מאַכט זי פיל דעם באָדען, אויף וועלכען זי שטעהט, פערפעסטעט די לופט אַרום זיך: די פעהלערן, וועלכע זי פערהייליגט, די פערדאָרבענהייט פון אידעען און געפיהלען, וואָס זי רעכטפערטיגט און רעקאָמאַנדירט, נעהמען אָן אַזאַ כאַראַקטער פון אַלטקייט, זאָגאַר פון הייליגקייט, אַז זעלטען ווען עס געפינען זיך דרייסטע מענשען, וואָס סמייען אָנצופאַלען אויף זיי. וואָס מעהר אַ יאָהרהונדערט זי האַלט זיך, אַלץ גרעסער ווערט איהר מאַכט, און אויב זי פאַלט דאָך סוף כל סוף, אַזוי ווי אַלעס אין דער וועלט, איז דאָס בלויז דערפאַר, וואָס זי קומט וואָס ווייטער אַלץ מעהר אין קאָנפליקט מיט די נייע ערשיינונגען, וועלכע וואַקסען אויס אַרום איהר.

לאָמיר נעהמען אַלס ביישפּיעל די ערשטע פון אַלע אינסטיטוציאָנען, דאָס קעניגטהום, וועלכע איז געוועזן נאָך פאַר'ן רעליגיעזען קולט, מחמת זי האָט עקזיסטירט נאָך פאַר דעם מענשען, ביי פיעלע חיות. וואָס פאַר אַ געוואַלדיגע ווירקונג האָט אָט די אילוזיע, אַז ס'איז נויטיג צו

האָבען אַ הערשער, אין אַלע צייטען געהאַט אויף די גיים־טער! וויפיעל מענשען זיינען געווען אין פראַנקרייך, וועלכע האָבען זיך ניט איינגעבילדעט, אַז זיי זיינען בעשאַפען גע־וואָרען אַרומצוקריכען ווי ווערים ביי די פיס פון אַ קעניג, אין דער צייט וואָס לאַ באָעטיע האָט געשריבען זיין *Contr' Un* (געגען איינעם), אַ ווערק פול מיט קלאָהרער לאָגיק, פערבונדען מיט עהרליכער איינפאַכקייט. איך דער־מאָהן זיך נאָך אָן דער מורא'דיגער איבעראַשונג, וואָס די פראָקלאַמירונג פון דער „רעפובליק" האָט אין 1848 גע־מאַכט אויף אונזערע בויערן: „נאָך אַלעם דעם מוז מען דאָך האָבען אַ הערשער!" האָבען אַלע געשריען און ווירק־ליך, זיי האָבען זיך טאַקי אַזוי אַראַנזשירט, אַז באַלד האָ־בען זיי געהאַט אַ הערשער, אָהן וועלכען זיי האָבען זיך גאָר ניט פאָרגעשטעלט, אַז אַ געזעלשאַפט זאָל קענען עקזיסטירען: אָט אַפּנים זייער פאָליטישע וועלט האָט גע־מוזט געמאַכט ווערן נאָך'ן בילד פון זייער אייגענעם פאַמיליען־לעבען, וואו זיי בענוצען זיך מיט אויטאָריטעט, קראַפט און זאָגאַר געוואַלט. אַזוי פיעל ביישפיעלע פון פערשידענע מלוכות זיינען געווען פאַר זייערע אויגען, און דערצו נאָך האָבען זיי געהאַט די ירושה פון שקלאַפעריי, וועלכע ווערט אַזוי שווער אויסגעוואָרצעלט פון'ם בלוט, פון די נערוועז, פון ם מוח, אַז ניט קוקענדיג דערויף וואָס עס איז געווען אַ פאַקט, האָבען זיי דאָך ניט געוואָלט דער־לאָזען די רעוואָלוציאָן פון די שטעדט, וועלכע איז נאָך ניט געווען קיין עוואָלוציאָן פון די בויערשע גייסטער.

צום גליק טהוען די קעניגע אַליין וואָס זיי קענען נאָר, צו פערניכטען זייער אַלטע געטליכקייט: זיי בעוועגען זיך שוין ניט ווי אַמאָל אין אַן אונבעקאַנטער וועלט. זיי זיינען אַרונטער פון'ם פיעדעסטאַל זייערן און זיי ווייזען ניט ווי־

לענדיג אַרום זייערע פֿערקעהרטע זייטען, זייערע קאַפּריזען, זייער אָרים־גייסטיגקייט, זייערע לעבערליכקייטען; מען שטודירט זיי אויף אַלערליי אופנים, מען פֿאָטאָגראַפֿירט זיי אין אַלערליי פֿאָרמען, מען קריכט זיי אַריין אין די געדערים. זיי האָבען שוין אויפֿגעהערט צו זיין קעניגע, זיי זיינען געוואָרען פּראָסט־פּשוט׳ע בשר ודם׳ניקעס, אונטערוואָרפֿען די נידעריגסטע, פֿעראינטערעסירטע חניפֿות פֿון די איינע, דעם האַס, דעם געלעכטער און דער פֿעראַכטונג פֿון די אַנדערע. איצט מוז מען זיך סטאַרען מיט אַלע כּחות איבער אַ נייעס צוריקשטעלען דעם „מאָנאַרכיסטישען פּרינציפּ”, אום אַריינצוגעבען לעבען אין איהם. אָט אויף אַזאַ׳ן אופן בילדעט מען זיך איין, אז עס זיינען פֿאַרהאַן פֿעראַנטוואָ־טליכע הערשער, קעניגע־בירגער, וועלכע פּערזאָניפֿיצירען אין זייער מאַיעסטעט די „בעסטע רעפּובליק”; און כאָטש די ראָזיגע פּלאַסטערס זיינען זעהר אָרעמע ערפֿינדונגען, האַלטען זיי פֿונדעסטוועגען אָן אין מאַנכע לענדער מעהר ווי אַ יאָהרהונדערט. אָט אַזוי דאַרף די לאַנגזאַמע עוואָלוציאָן פֿון די אידעען ברייגנען קליינע, האַלבע רעוואָלוציאָנען, איידער די פֿולע, די לאָגישע רעוואָלוציאָן וועט געמאַכט ווערן! דער שטאַאַט, אונטער וואָס פֿאַר אַ פֿאָרמע ער זאָל ניט עקזיסטירען, ער מעג זיך זיין דער פּאָפּולערסטער, האָט דאָך פֿאַר זיין הויפּט־פּרינציפּ די קאַפּריזנע אויטאָריטעט פֿון אַ הערשער און פֿאָלגליך די פֿערקלענערונג אָדער זאָגאַר די גאַנצע פֿערניכטונג פֿון דער איניציאַטיווע ביים אונטערטהאַן; מחמת די וואָס שטעלען מיט זיך פֿאָר דעם שטאַאַט זיינען נאָך אַלעמען ניט מעהר ווי מענשען, און אָט די מענשען, טאַקי דורך דעם גופא וואָס זיי האָבען די מאַכט אין זייערע הענד, דורך דעם בעגריף אַליין פֿון דעם וואָרט „רעגירונג”, אונטער וועלכען מען

נעהמט זיי אַרונטער, האָבען וויניגער שװערונגען און קע־נען לייכטער בעפרידיגען זייערע ליידענשאַפטען, איידער די מאַסע פון די בעהערשטע.

אַנדערע אינסטיטוציאָנען, די פערשירענע רעליגיאָנען, האָבען אויך אַזוי שטאַרק בעהערשט די זעעלען. אַז אַסך פריידיינקערישע היסטאָריקער האָבען זאָגאַר געגלויבט, אַז עס איז גאָר לחלוטין אונמעגליך פאַר די מענשען זיך דערפון צו בעפרייען. און ווירקליך, דאָס בילד פון גאָט, וואָס די פאָלקס־פאַנטאַזיע זעהט זיצענדיג אויבען אין די הימלען אויף'ן כסא הכבוד, איז ניט פון די זאַכען, וואָס עס זאָל זיין אַזוי לייכט זיי איבערצוקעהרען. כאָטש אין דער מענשליכער ענטוויקלונג האָט זיך די רעליגיעזע אָ־גאַניזאַ־ציאָן לאָגישערוייזע געמוזט ענטוויקלען פון דער פּאָליטי־שער בעוועגונג און די גלחים האָבען געמוזט קומען נאָך די עלצטע, מחמת יעדעס בילד שטעלט פאַר אַ ווירקליכ־קייט, וועלכע האָט פריהער עקזיסטירט, — דאָך האָט מען די דאָזיגע אילוזיאָן אַױעקגעשטעלט אַזוי הויך, כדי פון איהר צו מאַכען די גרונד־אורזאַכע פון אַלע ערדישע אויטאָרי־טעטען, אַז דאָס האָט איהר געגעבען דעם ערהאַבענסטען און העכסטען כאַראַקטער. מען האָט זיך געווענדעט צו דער אונבעשרענקטער און געהיימניספולער מאַכט, צו דעם „אונבעקאַנטען גאָט" מיט אַזאַ פחד, מיט אַזאַ מין ציטער־ניש, אַז דאָס האָט דערשטיקט יעדען געדאַנק, יעדען חשק צו קריטיק, יעטוועדען פערזענליכען אירטהייל. פערגעטער־רונג, דאָס איז איינציגע געפיהל, וואָס די גלחים האָ־בען ערלויבט די גלויביגע.

אום ווידער אַמאָל קומען צו זיך, אום צוריקצוקריגען דאָס רעכט פריי צו דיינקען, האָט דער אונהאַבהיינגיגער מענש, — דער צווייפלער אָדער דער אַטהעאיסט, — גע־

מוזט אָנשטרענגען זיין גאַנצע ענערגיע, צונויפנעהמען אַלע כוחות זיינע; און די געשיכטע דערצעהלט אונז, וואָס דאָס האָט איהם געקאָסט אין די פינסטערע צייטען פון דער קירכליכער הערשאַפט. ס'איז אמת, אַז איצט איז „גאָטעס־לעסטערונג" שוין ניט מעהר דאָס גרעסטע פערברעכען, אָבער די אַלטע האַלוצינאַציע, דער פינסטערער חלום, וועלכער איז איבערגעגעבען געוואָרען בירושה פון די אַמאָליגע צייטען, שוועבט נאָך פאַר די אויגען פון דער גרויסער מאַסע.

זי האַלט נאָך אַלץ אָן, אַט די האַלוצינאַציע, זיך בייטענדיג יעדען טאָג, אום זיך צו צופאַסען צו די נייע אידעען און צו נעהמען אַ שטענדיג־וואַקסענדען אַנטהייל אין די ענטדעקונגען פון דער וויסענשאַפט, וועלכע זי האָט פונדעסטוועגען די העזה צו פעראַכטען און צו שענדען. אַט די אַלע בייטענישען טאַקי, אַט די פערמאַסקירונגען העלפען דער קירכע און אַלע רעליגיאָנען אויפצוהאַלטען זייער אויטאָריטעט אויף די גייסטער, צו לייגען זייער האַנד אויף דאָס געוויסען, צו מאַכען געלעהרטע מיקסטורען, מיש־מאַשען פון אַלטע שקרים מיט דעם נייעם אמת. די, וואָס דיינקען, דאַרפען קיינמאָל ניט פערגעסען, אַז די פיינדע פון דעם געדאַנק זיינען לאָגישערווייזע אויך אין דערזועלבער צייט די שונאים פון יעטוועדער פרייהייט. די, וואָס האַלטען פון אויטאָריטעט, האָבען איינגעשטימט צו מאַכען פון דער רעליגיאָן דעם יסוד, דעם גרונד שטיין פון זייער טעמפעל. אַ פאָלקס־שמשון דאַרף צוטרייסלען די זיילען, וועלכע האַלטען זיי אונטער!

נו, און וואָס קען מען זאָגען מכח דער אינסטיטוציאָן פון „גערעכטיגקייט?" אַזוי ווי די גלחים האַלטען זיך איהרע פאַרשטעהער פאַר אונפעהלבאַר, און דער עפענטליכער

מיינונג, ווען זי איז שוין אפילו איינשטימיג, גיט זיך ניט איין אַרויסצורייסען ביי זיי די בעפֿרייאונג פֿון אַן אונשול־דיגען, וועלכער איז אונגערעכטערהייט פֿער׳משפט געוואָ־רען. די ריכטער האַסען דעם מענשען, וועלכער געהט אַרויס פֿון תפיסה, ווייל זיי ווייסען ער מיט רעכט פֿאָרוואַרפֿען זיין אונגליק, זיי ווייסען ער בעשולדיגען פֿאַר דער שווערער לאַסט פֿון דער סאָציאַלער פֿעראַכטונג, וועלכע מען האָט אויף איהם אַרויפֿגעלייגט. אמת טאַקי, זיי זאָגען ניט, אַז די שכינה רוהט אויף זיי; אָבער צי ווערט דען די גערעכ־טיגקייט, כאָטש זי איז דאָך בלויז אַ ריינע אַבסטראַקציאָן, ניט געהאַלטען פֿאַר אַ געט׳ן, און שטעהט דען ניט די סטאַטוע איהרע אין די געריכטס־הייזער? אזוי ווי דער קע־ניג, וועלכער איז אַמאָל געווען אַן אַבסאָלוטער זעלבסט־הערשער, האָט אויך דער ריכטער געמוזט אַריבערטראָגען איינינגע אָנגריפֿע אויף זיין אַמאָליגער מאַיעסטעט. איצט גיט ער אַרויס אורטהיילען אין נאָמען פֿון פֿאָלק, מיט דעם אויסרייד, פֿערשטעהט זיך, אַז ער פֿערטהיידיגט די מאָראַל, נאָר דאָך בעזיצט ער ניט ווייניגער מאַכט צו זיין אַליין אַ פֿערברעכער, צו פֿעראורטהיילען אויף קאַטאָרגע דעם אונ־שולדיגען און צו בעפֿרייען דעם רייכען פֿערברעכער; אין זיין האַנד געפֿינט זיך דאָס שווערד פֿון׳ם געזעץ, ער האַלט די שליסלען פֿון׳ם געפֿענגנים; ער מוטשעט פֿיזיש און גייס־טיג די בעשולדיגטע מיט טורמע, מיט שטראַשונקעס און ליג־נערישע פֿערשפּרעכונגען פֿון דעם אָנקלעגער, דעם „סליעדאָ־וואַטעל"; ער שטעלט אויף גיליאָטינעס און דרעהט דעם שרויף פֿון דער גאַראָטע; ער ערציהט עס דעם פֿאָליציי־מאַן, דעם שפּיאָן; דאָס בילדעט ער דאָס אין נאָמען פֿון דער „סאָ־ציאַלער פֿערטהיידיגונג" אָט די עקעלהאַפֿטע וועלט פֿון דער

נידעריגע־ אונטערדריקונג, דאָס אָבשטויסענדסטע, וואָס געפינט זיך אין דעם שמוץ און דער בלאָטע.

פאַרהאַן נאָך אַן אינסטיטוציאָן, די אַרמעע, וועלכע מען סטאַרעט זיך אויסצומישען מיט דעם „בעוואַפענטען פאָלק" ביי אַלע נאַציאָנען, וואו דער גייסט פון פרייהייט איז נאָך אויף אזוי פיעל שטאַרק, אַז די הערשער גיבען זיך די מיה זיי צו נאַרען. אָבער לאַנגע און שווערע ערפאַהרונגען האָבען אונז געוויזען, אַז אויב די סאָלדאַטען זיינען אַנדערע, איז אָבער דער קרייז געבליבען דערזעלבער, און דער פרינציפ האָט זיך ניט געביטען. די מענשען זיינען טאַקי דירעקט ניט געקויפט געוואָרען אין דער שווייץ אָדער אין דייטשלאַנד: דאָס זיינען שוין ניט מעהר קיין לאַנדסקנעכט און קיין רייטער, אָבער צי זיינען זיי דערפאַר פרייער? צי האָבען דען די פינף הונדערט טויזענד „פערנינפטיגע באַיאָנעטען", וועלכע שטעלען צונויף די אַרמעע פון דער פראַנצויזישער רעפובליק, דאָס רעכט אַרויסצוזייגען זייער פערנונפט, ווען דער קאַפּאָראַל, דער קאַפּיטאַן, די גאַנצע היעראַרכיע פון די וואָס בעפעהלען, שרייען אויס: „שטיל אין די רייהען!"? דאָס איז דער עיקר — שווייגען; און שטיל מוז אויך זיין ביי זיי אין די געדאַנקען. וואו האָט איהר דעם אָפיציר, צי פון אַדעל, צי ניט, וואָס זאָל קענען פערטראָגען אפילו אויף איין מינוט, אַז אין אָט די אַלע קעפּ, וועלכע שטעהען אויסגעשטעלט פאַר איהם אין רייהען, זאָל קענען שפּראָצען אַ געדאַנק, אַן אַנדער געדאַנק ווי זיינער? אין זיין ווילען זיצט די קאָלעקטיווע קראַפט פון דער גאַנצער לעבעדיגער מאַסע, וועלכע פאַראַדירט און מאַרשירט נאָך זיין מאַך מיט דער האַנד אָדער זיין וואונק מיט'ן אויג. ער בעפעהלט, זיי מוזען פאָלגען. „ציעלט! פייער!" ס'איז גענוג צו דערהערען דיזען רוף, און דער סאָל־

דאַט מוו שיסען אויף'ן טאָנקינער אָדער אויף'ן נעגער, אויף דעם בעדואינער פֿון אַטלאַס אָדער פֿון פאַריז, זיין שונא אָדער זיין פֿריינד! „שטיל אין די רייהען!" און אַזוי ווי יאָהר איין יאָהר אויס מוזען אַלץ נייע מאַסען, וועלכע די אַרמעע פֿערשלינגט, בלייבען לחלוטין אונבעוועגליך, ווי דער פרינציפּ פֿון דער דיסציפּלין פֿאָדערט עס, — איז עס דען ניט אַן אומזיסטע האָפֿנונג צו וואַרטען אויף אַ רעפֿאָרמע, אויף וואָס פֿאַר ס'איז פֿערבעסערונג אין דעם מורא'דיגען רעזשים, אונטער וועלכען די רעכטלאָזע ווערן צודריקט?

דער קייזער ווילהעלם זאָגט: „מיין אַרמעע, מיין פֿלאָטע," און נוצט אויס יעטוועדע געלעגענהייט איינצו'חזר'ן מיט זיינע סאָלדאַטען, מיט זיינע מאַטראָזען, אַז זיי זיינען זיין זאַך, זיין פֿיזישעס און מאָראַלישעס אייגענטהום, און אַז זיי דאַרפֿען זיך אפילו אויף אַ רגע ניט פֿערטראַכטען צו הרג'ענען זייער פֿאָטער און מוטער, ווען ער, דער הערשער, ווייזט זיי אָן אויף אָט דעם לעבעדיגען שיס־ברעט. אָט דאָס הייסט גערעדט! דיזע טייפֿלישע ווערטער האָבען וויינינגסטענס אַ געוויסען פֿערדיענסט; זיי זיינען דער לאָגישער רעזולטאַט פֿון דער אויטאָריטערער אויפֿפֿאַסונג פֿון אַ געזעלשאַפֿט, וואָס גאָט אַליין האָט איינגעאָרדענט. אויב אין די פֿעראייניגטע שטאַאַטען אָדער אין דער „פֿרייער שווייץ" איז דער גענעראַל פֿאָרזיכטיג גענוג ניט צו ווידערהאָלען די קייזערליכע רייד, איז דאָס בלויז אויסערליך; טיעף ביי זיך אין האַרצען איז ער מיט דערזעלבער מיינונג, און אַז עס קומט דער גינסטיגער מאָמענט, ווען ער דאַרף עס אַרויסווייזען, קלעהרט ער גאָרנישט איבער. אין דער „גרויסער" אַמעריקאַנישער רעפּובליק דערהויבט דער פּרעזידענט מעקינלי צום טשין גענעראַל אַ העלד, וועלכער מאַטערט זיינע פֿיליפּינישע געפֿאַנגענע מיט דער בעריהמ־

טער „וואַסער־קור", כדי זיי צווינגען אויסצוגעבען זייערע חברים, און וועלכער בעפֿעהלט צו שיסען אויף דער אינזעל סאַמאַר אַלע קינדער עלטער פֿון צעהן יאָהר. אין דעם קליינעם שווייצערישען קאַנטאָן אורי, ווידער, האָט איהר אַנדערע סאָלדאַטען, וועלכע האָבען, אמת, ניט קיין טשאַנס צו בעווייזען זייער העלדישקייט אין אַ גרויסען מאַסשטאַב, ווי זייערע מיטברידער אין די פֿעראייניגטע שטאַאַטען, דאָך „פֿיהרען זיי איין די אָרדנונג" דערמיט, וואָס זיי שיסען אויף זייערע ברידער־אַרבייטער. און מיינט ניט, אַז דאָס אַלעס געהט זיך אַזוי דורך און לאָזט קיין שפּורען ניט: ביי די אַלע מענשען, וועלכע זיינען געצוואונגען יאָהרען־לאַנג צו פֿיהרען אַזאַ לעבען, וואו דער פֿערברעכען איז אַ געוועהנ־ליכע זאַך, אַ לעבען, וואו מען געוועהנט זיך רוהיג צו צו אַלערליי גראָבהייטען און שימפֿפֿרייען, און — וואָס איז ערגער פֿון אַלעס — וואו מען רוקט דיר רק אונטער אַן אַנדער געדאַנק, אַן אַנדער ווילען, אַן אַנדער אויפֿפֿיהרונג אָנשטאָט דיינע אייגענע, — ביי די אַלע מענשען איז די מאָראַלישע ווירדע געפֿאַלען, זייער פערזענליכקייט, זייער פֿרייע און ריינע איניציאַטיווע ערנידעריגט. אויב דער סאָל־דאַט האָט געשוויגען צוויי אָדער דריי יאָהר פֿון זיין בעס־טער יוגענד, האָט ער געהאַט זיין שאָדען דערפֿון: זייענדיג בערויבט פֿון דער מעגליכקייט פֿריי צו ריידען, זיך פֿריי אויסצודריקען, איז דער געדאַנק זיינער גופא אויך אָנגע־גריפֿען געוואָרען.

און אַלע אַנדערע שטאַאַטס־אינסטיטוציאָנען, ווי זיי זאָלען זיך ניט רופֿען, „ליבעראַלע", „שיצענדע", אָדער „פּראָטעקציאָנס"־אינסטיטוציאָנען, — זיינען זיי דען ניט דאָסזעלבע וואָס דאָס געריכט און די אַרמעע? זיינען זיי דען ניט נויטווענדיגערווייזע, שוין דורך זייער פֿונקציאָנירען

אַליין, אויטאָריטעט? מיסברויכען זיי דען ניט זייער מאַכט און ברייגען בלויז שלעכטס? די קאָמישע שריפטשטעלער האָבען שטענדיג חוזק געמאַכט פון די רעגירונגס-אַדמיניסטראַציעס; אָבער ווי לעכערליך דיזע בעשרייבונגען זאָלען ניט זיין, זיינען זיי נאָך אַסך קלעגליכער, און מען קען זיי קיין שום פאָרוואורף ניט מאַכען, אַז די אונבעוואוסטע אָפּגעבער פון אַ פערשטיינערטען פאָליטישען צושטאַנד, וואָס שטימט ניט מיט׳ן לעבען. שוין גאָר ניט נעהמענדיג אין בעטראַכט די מאַסע פון קאָרומפּירענדע עלעמענטען, דאָס אונטערלעקען זיך און דאָס יאָגען זיך נאָך טובות, די פּאַפּיר שמירעריי, די אונמעגליכקייט צו פערזאָרגען אַזאַ מחנה פון אָנגעשטעלטע מיט ניצליכער אַרבייט, — ניט קוקענדיג דערויף אפילו, איז דאָס אַליין, וואָס מען האָט אַמאָל געגרינדעט, איינגעאָרדענט, פערגעזעצליכט, אַרומגערינגעלט מיט צוואַנג, מיט שטראָפען, מיט זשאַנדאַרמען, מיט געפענגנים-בעאַמטע אָט די אַלע פּאָליטישע, רעליגיעזע, מאָראַלישע און סאָציאַלע בעגריפע, וועלכע פּאַסען זיך ניט איינע צו די אַנדערע, אום זיי אַרויפצודרינגען אויף די מענשען פון די קומענדע דורות, — אָט דער לעכערליכער פאַקט גופא קען ניט האָבען קיין אַנדער זאַך נאָר ווידערשפּרעכענדע רעזולטאַטען. דאָס לעבען קען קיינמאָל ניט פאָראויסגעזעהן ווערן, עס האַלט זיך אין איין בענייען, און דעריבער קען עס זיך ניט צופּאַסען צו בעדינגונגען, וואָס זיינען אויסגעאַרבייט געוואָרען פאַר אַ פערגאַנגענע צייט, פאַר אַמאָל. ניט נור קומט פאָר, אַז אַ געוויסע קאָמפּליקאַציע, אַ פערדרעהניש אין די רעדער לאָזט ניט אויפלייזען די איינפאַכסטע פראַגען, נאָר די גאַנצע מאַשין הערט אַמאָל אויף צו פונקציאָנירען פאַר די וויכטיגסטע זאַכען, און ס׳איז קיין אַנדער ברירה ניטאָ נאָר דורך קליינע אָדער

גרויסע „שטאַטס-שטרייכען" איבערצוקומען די שווירינקייט: אין אַזאַ פֿאַל קלאָגען זיך די הערשער, די מאַכט-האָבענדע, אַז די „געזעצליכקייט הרג'עט זיי אַוועק", און מיט דרייסט-קייט וואַרפֿען זיי איהר אַוועק, דיזע געזעצליכקייט, „אום אַריינצוגעהן אין דאָס רעכט", ווי זיי רופֿען עס. האָבען זיי ערפֿאָלג אין זייערע אונטערנעהמונגען, דאַן ווערט זייער האַנדלונג געזעצליך, גערעכטפֿערטיגט ביי דעם היסטאָרי-קער אין די אויגען; האָבען זיי ניט קיין ערפֿאָלג און זיי פֿערלירען, דאַן ווערן זיי געשטעלט אין איין שורה מיט אַלע איבעריגע פֿערברעכער. דיזעלבע זאַך איז מיט דער מאַסע פֿון אונטערטהאַנען און בירגער, וועלכע ברעכען מנהגים און געזעצע דורך אַ רעוואָלוציאָן: די דאַנקבאַרע קומענדע דורות פֿערהייליגען זיי דערפֿאַר אַלס העלדען. ווען זיי וואָל-טען געהאַט אַ נידערלאַגע, וואָלט מען זיי געהאַלטען פֿאַר איינפֿאַכע רויבער און מערדער.

בשעת זיי האַלטען זיך אין אויסבילדען, נאָך איידער זיי עקזיסטירען אָפֿיציעל, אַלס אַן אָבשטאַמונג פֿון שטאַאַט, נאָך איידער זיי האָבען געקראָגען דעם הסכם פֿון אַ קעניג אָדער פֿון דעם פּאַרלאַמענט, זיינען די אינסטיטוציאָנען אַם געפֿעהרליכסטען; זיי זוכען צו לעבען אויף די קאָסטען פֿון דער געזעלשאַפֿט, איינצופֿיהרען אַ מאָנאָפּאָל פֿאַר זייער פּראָפֿיט. דער גייסט פֿון די יעניגע, וועלכע געהען אַרויס פֿון איין און דערזעלבער שולע, פֿערוואַנדעלט אַלע „קאַ-מעראַדען", וואָס פֿאַר פֿיינע מענשען זיי זאָלען ניט זיין, סיי אין אונבעוואוסטע פֿערשווערער, פֿעראייניגט און פֿער-בונדען פֿאַר זייער אייגענעם וואָהלזיין און געגען דאָס וואָהל-זיין פֿון דעם כלל, סיי אין רויבער, וועלכע פֿאַלען אָן אויף די פֿערבייגעהער און צוטהיילען זיך מיט דעם רויב. קוקט זיי אַקאָרשט אָן, אָט די צוקינפֿטיגע טשינאָווניקעס, אין

גימנאַזיע מיט זייערע נומערירט׳ע שול־היטעלאַך אָדער אין דער אוניווערזיטעט מיט זייערע ווייסע אָדער גרינע קאַס־קעטען. ס׳קען זיין, אַז זיי האָבען ניט געשוואָרען קיין זאַך, בעת זיי האָבען זיך אָנגעטהאָן אין דער יוניפאָרמע, אָבער אָהן אַ שבועה אפילו האַנדלען זיי דאָך לויט דעם גייסט פון דער קאָמפּאַניע זייערע, ענטשלאָסען צו פערבאַפּען פאַר זיך דעם בעסטען חלק. פּרוואוט אַקאָרשט אָבשאַפען די איינגעשפּאַרטע רעגלען פון די אַלטע פּאָליטעכניקער, אום אַ פעהיגער מענש זאָל קענען האָבען אַ פּלאַץ אין זייערע רייהען און אָננעהמען דיזעלבע פונקציאָנען אָדער דיזעלבע עהרען־שטעלען וואָס זיי! דער מעכטיגסטער מי־ניסטער וועט עס קיינמאָל ניט קענען עררייכען. דער אינ־זשיניער מעג מאַבען צו קורצע בריקען, צו נידעריגע טונע־לען אָדער צו שוואַכע װענד, — ס׳מאַכט גאָר ניט אויס, אַבי ער איז נור אַרוים פון דער שולע, אַבי ער האָט די עהרע זיך צו צעהלען צווישען די דיפּלאָמירטע יחסנים.

די סאָציאַלע פסיכאָלאָגיע לערנט אונז אַלזאָ, אַז מען מוז זיך היטען ניט נור פאַר דער שוין איינגעאָרדענטער מאַכט, נור אויך פאַר יענער, וואָס האַלט אין שפּ־אָצען. ס׳איז אויך וויכטיג גענוי צו אונטערזוכען די פּראַקטישע בעדייטונג פון די ווערטער, וועלכע האָבען אַ ווערטהלאָזען אָדער זאָגאַר אַ פערפיהרערישען קלאַנג, אַזוי ווי, צום בייס־שפּיעל, די אויסדריקע: „פּאַטריאָטיזמוס“, „אָרדנונג“, „סאָ־ציאַלער פריעדען“. די ליעבע צו דער היים איז אָהן אַ שום ספק אַ נאַטירליך און זעהר אַנגענעהם געפיהל; פאַר דעם פערשיקטען איז דאָס זיסטע אין דער וועלט ווייטער צו הערען זיין טייערע מוטער־שפּראַך, ווידער צו זעהן די גע־גענדען, וועלכע דערמאָנען איהם דעם אָרט פון זיין געבורט. און די ליעבע פון דעם מענשען איז ניט נור צו

דער ערד, וואָס האָט איהם געהאָדעוועט, צו דער שפּראַך, וועלכע האָט איהם געווינט, זי פּערשפּרייט זיך אויך אין נאַטירליכען שוואונג אויף די קינדער פון דעם זעלבען לאַנד, וואָס האָבען דיזעלבע אידעען, דיזעלבע זיטען, דיזעלבע געפיהלען וואָס ער; ענדליך, אויב ער האָט אַ הויכע נשמה, רייסט ער זיך הין מיט דעם גאַנצען פייער פון אַ סאָלי־דאַרישער ליידענשאַפט פאַר יענע, וועמעס נויטען און ווינ־שען עס שטיהען איהם נאָהענט צום האַרצען. איז דאָס איז „פּאַטריאָטיזמוס", וועלכער אָרענטליכער מענש וועט איהם ניט פיהלען? אָבער כמעט שטענדיג בעהאַלט דאָס וואָרט אין זיך אַ גאַנץ אַנדער בעדייטונג איידער די „גע־מיינשאַפט פון די געפיהלען" (סען־זשוסט) אָדער די „ליעבע צום אָרט פון די פאָטערס".

מערקווירדיג איז דאָס, וואָס מען האָט קיינמאָל ניט גערעדט מיט אַזאַ כלומר'שט פייערדיגער ליעבע פון דעם פאָטערלאַנד ווי זייט דער צייט, ווען מען זעהט, אַז עס פערלירט זיך ביסלאַכווייז אין דעם גרויסען פאָטערלאַנד פון דער גאַנצער מענשהייט. איבעראַל זעהט מען פאָהנען, איבערהויפּט אויף די טהירען פון די קרעטשמעס און פון די הייזער מיט פערריבערטע פענסטער. די „הערשענדע קלאַסען" רייסען איין די וועלט מיט זייער פּאַטריאָטיזמוס, און אין דערזעלבער צייט ליגען זיי אַוועק זייער פערמע־גען אין אויסלאַנד און מאַכען געשעפטען אין ווין און אין בערלין מיט אַלעס, וואָס ברייננט זיי נור איין געלד, זאָגאַר מיט שטאַאַטס־געהיימניסע. אפילו די געלעהרטע, וועלכע פערגעסען זיך גאָר, אַז זיי האָבען אַמאָל געבילדעט אַן אינטערנאַציאָנאַלע וועלט־רעפּובליק, ריידען אויך פון אַ „פראַנצויזישע וויסענשאַפט", אַ „דייטשע וויסענשאַפט", אַן „איטאַליענישע וויסענשאַפט", אָקוראַט ווי עס וואָלט מעג־

ליך געװען מיט זשאַנדאַרמען צו פֿערהאַלטען ביי די גרע־
נעצען די פֿערשפּרייטונג פֿון די אידעען און די אָנגענומענע
פֿאַקטען: מען װאָלט װעלען אַרויפֿלייגען א צאָלל אויף די
פּראָדוקטען פֿון דעם גייסט אַזוי װי אויף ריבען און באַנוויל־
װאַרען. אָבער אין דער זעלבער פּראָפּאָרציע, װאָס דער
מוח פֿון די גרויסע און װיכטיגע װערט שמעלער און איינ־
גער, אַלץ ברייטער װערט דער געדאַנק פֿון די קליינע,
פּראָסט־פּשוט׳ע מענשען. אין דער צייט װאָס דאָס געביעט
און די האָפֿנונגען פֿון די גרויסע לייט װערן װאָס װייטער
אַלץ קירצער און איינגעשרומפּענער, נעהמען מיר, די
רעבעלען, אַרום די גאַנצע װעלט און עפֿענען אויף ברייט
אונזערע הערצער. מיר פֿיהלען זיך װי קאַמעראַדען איבער
דער גאַנצער װעלט, פֿון אַמעריקאַ ביז אייראָפּאַ און פֿון
אייראָפּאַ ביז אויסטראַליען; מיר בענוצען זיך מיט דער־
זעלבער שפּראַך אַרויסצושטעלען דיזעלבע פֿאָדערונגען, צו
שטרייטען פֿאַר דיזעלבע אינטערעסען, און דער מאָמענט
װעט קומען, װען מיר װעלען האָבען דיזעלביגע מאַקטיק,
װען מיר װעלען זיין פֿעראייניגט װי איין מאַן. אונזער
פֿעראַבאַנד קומט אַרויס פֿון אַלע װינקלען פֿון דער גאַנצער
װעלט.

אין פֿערגלייך מיט דיזער װעלט־בעװעגונג איז דאָס
װאָס מען רופֿט געװעהנליך פּאַטריאָטיזמוס קיין אַנדער זאַך
ניט נאָר אַ רעגרעס, אַ ריקשריט אין אַלע הינזיכטען מען
דאַרף זיין דער נאַאיװסטער מענש צװישען די נאַאיװע ניט
צו װיסען, אַז די שול־ביכער פֿון דעם בירגער פּריידיגען
די ליעבע צום פֿאָטערלאַנד בלויז כדי צו דיענען די אינ־
טערעסען און די פּריװילעגיעס פֿון דער הערשענדער קלאַסע,
און אַז זיי זוכען אויפֿצוהאַלטען, צו גונסטען פֿון דיזער
קלאַסע, דעם האַס פֿון איין לאַנד צום צװייטען צװישען די

שוואַכע און די בערויבטע. אונטער דעם וואָרט פּאַטריאָ־טיזמוס און די מאָדערנע פּירושים, וואָס מען האָט דערויף געמאַכט, פּער־מאַסקירט מען די אַלטע שקלאַפּישע געהאָרכ־זאַמקייט צו דעם ווילען פון א געוויסען הערשער, די פאָל־שטענדיגע ענטזאַגונג פון דעם אינדיווידאום, וועלכער גיט זיך אין גאַנצען איבער אין די הענד פון מענשען, וואָס האָבען די מאַכט און ווילען זיך בענוצען מיט דער גאַנצער נאַציאָן אַזוי ווי מיט א בלינדער קראַפט.

דאָסזעלבע איז אויך מיט די ווערטער „אָרדנינג", „סאָ־ציאַלער פריעדען", וועלכע קלינגען אַזוי שעהן ביי אונז אין די אויערן; אָבער מיר וואָלטען געוואָלט וויסען, וואָס דיזע גוטע אַפּאָסטאָלען, די הערשער, פערשטעהען מיט דיזע ווערטער. יאָ, דער פריעדען און די אָרדנונג זיינען א גרויסער אידעאַל, וואָס דאַרף פערווירקליכט ווערן, נאָר מיט איין בעדינגונג: אַז דער דאָזיגער פריעדען זאָל ניט זיין דער פריעדען פון דעם קבר, אַז די דאָזיגע אָרדנונג זאָל ניט זיין די „אָרדנונג פון וואַרשוי"! אינזער צוקונפטס־פריעדען דאַרף ניט אַרויסקומען פון דער אונבעשטרייט־באַרער הערשאַפט פון די איינע און די האָפנונגסלאָזע פער־שקלאַפונג פון די אַנדערע, נאָר פון דער גוטער און אויפ־ריכטיגער גלייכהייט צווישען קאַמעראַדען.

V.

דער עוואָלוציאָנערער אידעאַל און דער רעוואָלוציאָנערער ציעל.—דאָס „ברויט פאַר אַלעמען".—די אָרימקייט און דאָס „געזעץ פון מאַלטהוס". — גענוג און איבערגענוג קיועלען צום לעבען.— דער אידעאַל פון דעם פרייען געדאַנק, פרייע רעדע און פרייע האַנדלונג. — די אַנאַרכיסטען „פיינדע פון דער רעליגיאָן, פון דער פאַמיליע און פון דעם אייגענטהום".

אַזוי ווי דער סאַמע ערשטער ציעל פון די געווויסענ־האַפטע און אַקטיווע עוואָלוציאָניסטען איז זיך גרינדליך צו בעקענען מיט דער אַרומרינגלענדער געזעלשאַפט, וועלכע זיי רעפאָרמירען ביי זיך אין געדאַנק, דאַרף זייער צווייטע אויפגאַבע זיין סטאַרען זיך אָבצוגעבען אַ גענויע רעכנונג פון זייער רעוואָלוציאָנערן אידעאַל. און דער שטודיום, די פאָרשונג פון דיזען אידעאַל דאַרף געמאַכט ווערן מיט דער גרעסטער פאָרזיכטיגקייט, ווייל ער נעהמט אַרום די צו־קונפט אין איהר ברייטסטער פאָרמע; וואָרים אַלע, אי פריינד אי פיינד, ווייסען, אַז עס האַנדעלט זיך שוין איצט ניט מכח קליינע, לאָקאַלע רעוואָלוציאָנען, נאָר וועגען אַן אַלגעמיי־נער רעוואָלוציאָן פאַר דער גאַנצער געזעלשאַפט און אין אַלע איהרע מאַניפעסטאַציאָנען.

די בעדינגונגען גופא פון לעבען זאָגען אונז וואָס עס דאַרף זיין אונזער ערשטע, אונזער הויפּט־אויפגאַבע. די קולות, די קלאָג־ליעדער, וואָס קומען אַרויס פון די דאָרף־

הייזלאַך, פֿון די הייהלען, פֿון די בוידימס, פֿון די שטאָד־טישע דאַך־שטיבלאך, האַלטען עס אין איין ווידערהאָלען: „מען מיז האָבען ברויט!" אָט דער קאָלעקטיווער אויסדרוק פֿון דעם בעדירפֿנים פֿון אַלע לעבעדיגע וועזענס קומט פֿריהער פֿון אַלעס אַנדערע. אַזוי ווי ס'איז פּשוט אונמעג־ליך צו עקזיסטירען, ווען דער נאַהרונגס־אינסטינקט ווערט ניט צופֿרידענגעשטעלט, מוז מען איהם אום יעדען פּרייז זעהן בעפֿרידיגען, און איהם בעפֿרידיגען פֿאַר אַלעמען, ווייל די געזעלשאַפֿט לאָזט זיך ניט צוטהיילען אויף צוויי טהייל־לען: איינער זאָל האָבען אַלע רעכטע און דער צווייטער גאָר קיין רעכטע ניט צום לעבען. „מען מוז האָבען ברויט!" און דאָס מוז פֿערשטאַנען ווערן אין דעם ברייטסטען זינן פֿון וואָרט, דאָס הייסט, מען מוז פֿאָדערן פֿאַר אַלע מענ־שען, ניט בלויז דאָס עסען, נאָר אויך „דעם גענוס", דאָס הייסט אַלע מאַטעריעלע בעפֿרידיגונגען, וואָס זיינען נויטיג צום לעבען, אַלעס וואָס גיט דער פֿיזישער קראַפֿט און דער געזונדהייט פֿון'ם מענשען די מעגליכקייט זיך צו ענטוויק־לען אין זייער פֿולער מאָס. לויט דעם אויסדרוק פֿון אַ גרוי־סען קאַפּיטאַליסט, וועמען דאָס געפֿיהל פֿון גערעכטיגקייט לאָזט כלומר'שט ניט איינרוהען: „מען מוז גלייך מאַכען דעם אויסגאַנגס־פּונקט פֿאַר אַלע די, וואָס מוזען נעהמען אויף זיך די ריזיקע פֿון'ם לעבען".

מען פֿרעגט זיך אָפֿט, ווי אַזוי די הונגער־ליידער, וועלכע זיינען אַזוי פֿיעל אין צאָהל, האָבען געקענט אַרי־בערטראָגען אין פֿערלויף פֿון יאָהרהונדערטע און טראָגען נאָך איצט אַריבער אין זיך דיזען שרעקליכען געפֿיהל פֿון הונגער, ווי אַזוי זיי האָבען זיך געקענט אָהן אַ שום פּראָ־טעסט צוגעוועהנען צו זיין שטענדיג אָבגעשוואַכט אין אויסגעמוטשעט. די געשיכטע פֿון דער פֿערגאַנגענהייט ער־

קלעה־ט עס אונז. אין די אור־אַלטע צייטען, ווען די קליינע פאַמיליען אָדער די שוואַכע שבטים האָבען גע־מוזט קעמפּ־פען מיט אַלע כוחות פאַר זייער עקזיסטענץ און האָבען נאָך ניט געוואוסט פון דעם פערבאַנד פון מענשליכער סאָלי־דאַריטעט, דאַן האָט זיך געמאַכט, — און צייטענווייז פלעגט עס טרעפען עטליכע מאָל אין איין גענעראַציאָן, — אַז די פראָדוקטען זיינען ניט געווען גענוג צופריעדענצושטעלען די בעדירפניסע פון אַלע מיטגליעדער פון דער גרופּע. אין אַזאַ פאַל, וואָס האָט מען אַלזאָ געקענט טהאָן, אויב ניט זיך ענטזאַגען, זיך ווי עס איז צוגעוועהנען צו לעבען פון גראָז אָדער פון קאָרע, אויסהאַלטען לאַנגע תעניתים און וואַרטען ביז וואַנעט עס וועלען זיך מאַכען פיש אין ים, אָדער ווילדע חיות אין וואַלד, אָדער עס זאָל אַריין אַ מזל ברכה, אַ געדעטעניש אין דער מאָגערער קאַרגער ערד?

אַזוי האָבען זיך די אָרעמע לייט צוגעוועהנט צום הונגער. די יעניגע פון זיי, וועלכע מען זעהט היינט צו טאָג אַרומגעהן מיט מרה שחורה'דיגע פנים'ער לעבען די פערוויכערטע פענסטער פון די אונטעראירדישע קיכען, לעבען די פראַכט־פאָלע מאַגאַזינען פון פריכטע, פון אַלערליי געבראָטענע פליישען — דאָס זיינען מענשען, וועלכע האָבען די ערצי־הונג זייערע געקראָגען בירושה פון די אַמאָליגע דורות: זיי אונטערוואַרפען זיך אונבעוואוסטעהייט דער מאָראַל פון זעלבסט־ענטזאגונג, וועלכע האָט געהאַט אַ זינן אין דער צייט, ווען דער בלינדער שיקזאַל האָט געטהאָן מיט די מענשען, וואָס ער האָט געוואָלט, אָבער ניט איצט, אין אַ געזעלשאַפט מיט אַזוי פיעל איבערפליסיגע רייכטהימער, צווישען מענשען, וואָס שרייבען אויף דאָס וואָרט „ברידער־ליכקייט" אויף זייערע ווענד און וועלכע הערען ניט אויף זיך צו גרויסען מיט זייער פילאַנטראָפּיע. און דאָך איז די

צאָהל פֿון די אונגליקליכע, וועלכע סמייען אויסצושטרעקען די האַנד און נעהמען דיזע שפּייז, וואָס ווערט אַרויסגעשטעלט פֿאַר דעם פֿערבייגעהער, גאַנץ קליין, וואָרים די פּיזישע אָבשוואַכונג, וועלכע קומט פֿון הונגער, מאַכט אין דערזעלבער צייט אַ תל פֿון דעם ווילען, פֿערניכטעט יעטוועדע ענערגיע, זאָגאַר די אינסטינקטיווע! אַחוץ דעם, איז די איצטיגע „גערעכטיגקייט" אַסך שטרייננער איידער די אַלטע געזעצען פֿאַר דעם, וואָס גנב'עט אַ שטיק ברויט. מיר האָבען שוין געזעהן, ווי אונזער מאָדערנע געטין פֿון גערעכטיגקייט האָט אַרויפֿגעלייגט אַ גע'גנב'עטען קוכען אויף איהר וואָג־שאָל און געפֿונען, אַז ער איז אַזוי שווער ווי אַ יאָהר געפֿעננגיס.

„איהר וועט אימער האָבען אביונים צווישען אייך!" האָבען די גליקליכע זאַטע לייט ליעב צו ווירערהאָלען, איבערהויפּט די, וואָס קענען אויסענווייניג די הייליגע פּסוקים און האָבען ליעב שטענדיג צו מאַכען אַזעלכע קלאָגעדיגע, מרה'שחורה'דיגע פּנים'ער בשעת זיי ריידען. „איהר וועט אימער האָבען אביונים צווישען אייך!" דאָס דאָזיגע וואָרט, זאָגען זיי, קומט פֿון גאָט'ס מויל און זיי ווידערהאָלען עס, פֿערגלאָצענדיג דערביי די אויגען און עס אויסריידענדיג מיט אַ טאָן פֿון הייליגקייט, כדי עס זאָל קלינגען ווי עפּעס רעכטס און טאַקי דערפֿאַר וואָס דיזע ווערטער זיינען אָנגענומען געוואָרען אַלס געטליכע, האָבען די אָרעמע אַליין, אין דער צייט פֿון זייער אינטעלעקטועלער אָרעמקייט, אויך געגלויבט, אַז אַלע זייערע אָנשטריינגונגען זיינען אַרויסגעוואָרפֿען, קיין זאַך קען זיי ניט ברייננען צום גליק, צום וואָהלזיין: זיך פֿיהלענדיג פֿערלאָרען אויף דער וועלט, האָבען זיי אַרויסגעקוקט אויף י ע נ ע ר וועלט. „ס'קען זיין, אַז מיר וועלען שטאַרבען פֿון הונגער אויף דיזער ערד, פֿול מיט טרעהרען", האָבען זיי געזאָגט; „אָבער דאָרט לעבען

גאָט, אין דעם דאָזיגען גלענצענדען הימעל, וואו די שטראַהּ־לען־קרוין פון דער זונן ווערט בעדעקען אונזערע קעפּ, וואו די „מילך־גאַס" ווערט זיין אונזער בעט, — דאָרט וועט מען דאָך ניט דאַרפען עסען, און מיר וועלען זיך קיהלען דאָס האַרץ, הערענדיג די קולות פון דעם רשע, דעם רייכען, וועלכער וועט אייביג געמאַטערט ווערן פון דעם הונגער."
איצט זיינען נאָך פאַרהאַן אַ קליינע צאָהל אונגליקליכע, וועלכע לאָזען זיך פערפיהרען פון דיזע דומהייטען, נאָר דאָס רוב זיינען זיי קליגער געוואָרען, זיי האַלטען די אויגען אָפען אנטקעגען דעם ברויט פון דיזער ערד, וואָס גיט דאָס מאַטעריעלע לעבען, די פליישׁ און בלוט, און זיי ווילען האָבען זייער טהייל פון דיזען ברויט, ווייסענדיג, אַז זיי האָבען אַ רעכט דערויף, ווייל די ערד איז איבערפילט מיט רייכטהום.

די רעליגיעזע האַלוצינאַציעס, וואָס די פּעראינטערעסירטע גלחים האָבען מיט אַ כיוון אויפגעהאַלטען, האָבען שוין אַלזאָ מעהר קיין שום מאַכט ניט צו פערפיהרען די הונגער־ליידער, זאָגאַר די, וועלכע רופען זיך קריסטען, און זיי אָבוועגדען פון דער פאָדערונג פון דעם טעגליכען ברויט, וואָס מען פלעגט אַמאָל בעטען ביי זיין ליעבען נאָמען דעם „פאָטער אין הימעל". נאָר דערפאַר האָט די פּאָליטישע עקאָנאָמיע, די כלומר'שטע וויסענשאַפט, איבערגענומען די ירושה פון דער רעליגיאָן, פּרעדיגענדיג דיזעלבע זאַך, אַז די נויטה איז אונפערמיידליך און אויב עס זיינען פאַרהאַן אונגליקליכע מענשען, וואָס שטאַרבען פון הונגער, איז די געזעלשאַפט לחלוטין ניט שולדיג אין דעם. מעג מען זעהן פון איין זייט גאַנצע מחנות פון פערהונגערטע אָרעמע לייט און פון דער אַנדער זייט עטליכע מיוחסים, וועלכע עסען צו זאַט און פוצען זיך אויס אין די שעהנסטע, טהייערסטע

בגדים. — מען מוז גאַנץ נאַאיוו גלויבען. אַז אַנדערש קען עס גאָרניט זיין! ס'איז אמת, אַז אין גוטע צייטען, ווען ס'איז אַ גע־עטעניש אין אַלצדינג, וואָלט מען זיך ניט גע־דאַרפֿט אויסרעכענען און נעהמען יעדער איינער „וויפֿיעל זיין האַרץ גלוסט" און אין אַ שלעכטער צייט וואָלט מען זיך געקענט צוטהיילען צווישען זיך מיט דעם, וואָס מען האָט, נאָר אַזאַ מין סיסטעם פֿון לעבען וואָלט דאָך געוויזען, אַז ס'איז מעגליך צו האָבען אַ געזעלשאַפֿט פֿון מענשען, וועלכע זיינען איינג פֿערבונדען צווישען זיך דורך אַ באַנד פֿון ברידערליכער סאָלידאַריטעט. אַזוי ווי דער דאָזיגער נאַטירליכער קאָמוניזמוס זעהט נאָך דערווייל ניט אויס צו זיין אַ מעגליכע זאַך, דערפֿאַר מוז דער אָרעמער, וועלכער גלויבט די עקאָנאָמיסטען אויף'ן וואָרט, אַז די ערד גיט ניט אַ־ויס גענוג פּראָדוקטען פֿאַר אַלעמען, מקבל באהבה זיין זיין שיקזאַל און זיין צופֿריעדען מיט זיין אָרימקייט.

פונקט אַזוי ווי די פאַבסטען פֿון דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפֿט, ווידערהאָלען אויך די אָפּפֿער גופא פֿון דעם רשעות'דיגען סאָציאַלען סיסטעם, יעדער איינער אויף זיין אופן, דאָס שרעקליכע „מאַלטהוס־געזעץ" — „פֿאַרהאַן צו־פֿיעל אביונים אויף דער וועלט!" — דאָס דאָזיגע געזעץ, וואָס דער פּראָטעסטאַנטישער גייסטליכער האָט מיט אַן ערך הונדערט יאָהר צוריק אַוועקגעשטעלט אַזוי ווי אַ מאַטהעמאַטישען כלל, און וועלכער האָט עפּעס אַזוי ווי געוואָלט צונויפֿדריקען די געזעלשאַפֿט צווישען די פֿעסטע באַק־ציינער פֿון זיין לאָגישען שלום: אַלע אונגליקליכע, נויט־ליידענדע מענשען האָבען מיט אַ מרה־שחורה'דיגען טאָן זיך געזאָגט, אַז ס'איז ניטאָ קיין אָרט פֿאַר זיי אויף דעם „לעבענס־באַנקעט". דער בעריהמטער עקאָנאָמיסט, וועלכער איז איבעריגענס געווען אַ גאַנץ עהרליכער מענש,

האָט נאָך פערשטאַרקט זייער טרויעריגע, ביטערע איבערצייגונג, זי אונטערשפּאַרענדיג מיט אַ כלומר׳שט מאַטעמאַטישען זייל: די בעפעלקערונג, האָט ער געזאָגט, וועט זיך פערדאָפּלען רעגעלמעסיג אַלע 25 יאָהר, אין דער צייט וואָס די לעבענס-מיטלען וועלען צוואוואַקסען אויף אַסך אַ קלענערער פּראָפּאָרציע און אַזאַ׳ן אופן וועט נויטיג זיין צו בעזייטיגען יעדעס יאָהר די איבעריגע, צוגעקומענע מענשען. וואָס זשע דאַרף אַלזאָ, לויט מאַלטהוס׳ן און זיינע נאָכפאָלגער, געטהאָן ווערן, אום אויסצומיידען, אַז די מענשהייט זאָל ניט רעגעלמעסיג פערטיליגט ווערן דורך דער נויטהע, דעם הונגער און די מגפות? פערשטעהט זיך, אַז מען קען ניט פערלאַנגען פון די אָרעמע לייט, זיי זאָלען מיט׳ן גוטען ווילען בעפרייען די ערד פון זייער אָנוועזענהייט, זיי זאָלען זיך ברייגנגען אַלם קרבן צו די געטער פון דער „הייליגער פאָליטישער עקאָנאָמיע"; נאָר דערפאַר ראַטה מען ויי, זיי זאָלען זיך ענטזאַגען פון דעם נחת פון דער פאַמיליע: ניט קיין פרויען און ניט קיין קינדער! אָט אַזוי פערשטעהט מען עס דיזע „מאָראַלישע צוריקהאַלטונג", וואָס מען בעשווערט די אָנשטענדיגע אַרבייטער אָבצוהיטען. אַ גרויסע פאַמיליע דאַרף זיין אַ לוקסוס, וואָס נאָר די רייכע זאָלען זיך פערגינען צו האָבען, דאָס איז די עקאָנאָמישע מאָראַל.

נאָר אויב די אָרעמע לייט, וועלכע הערען זיך ניט צו צו די וואָרנונגען פון די פּראָפעסאָרען, ווילען זיך ניט בענוצען מיט די נויטיגע מיטלען, אום צו פערהינדערן, אַז די בעפעלקערונג זאָל ניט וואַקסען, טהוט די נאַטור די דאָזיגע אַרבייט: זי פערניכטעט אַליין די איבעריגע. און אָט די פערניכטונג קומט פאָר אין אונזער קראַנקער געזעלשאַפט אויף אַזאַ געוואַלדיגען אופן, אַז די שוואַרצעסטע פּעסימיסטען אפילו קענען זיך עס גאָר ניט פאָרשטעלען. ניט מווענדער,

נאָר מיליאָנען לעבענס פערלאַנגט דער גאָט פון מאַלטהוס יאָהר פאַר יאָהר. ס'איז גרינג צו בערעכענען על פי ערך די צאָהל פון די, וועמען דער עקאָנאָמישער שיקזאַל האָט פעראורטהיילט צום טויט, זייט דער שטריינגער טהעאָלאָג האָט פראָקלאַמירט דאָס כלומר'שטע „געזעץ", וואָס האָט זיך אונגליקליכערווייזע אויף אַ שטיקעל צייט אַרויסגעוויזען אַלס אמת אין דעם סאָציאַלען פלאָנטער אונזערן. אין משך פון דעם ניינצעהנטען יאָהרהונדערט האָבען מיר געהאַט דריי גענעראַציאָנען אין אייראָפּאַ. נון, אַז מיר קוקען דורך די סטאַטיסטיק פון די טויטענפעלע, געפינען מיר, אַז די דורכשניטליכע לעבענס-צייט פון די רייכע לייט (די איינ־וואוינער פון די גרויסע, לופטיגע קוואַרטאַלען אין לאָנדאָן, פאַריז און בערן, למשל) שטייגט אַריבער זעכציג, דערגרייכט זאָגאַר ביז זיבעציג יאָהר. און דיזע מענשען האָבען פונ־דעסטוועגען, טאַקי דורך דער אונגלייכהייט גופא, גענוג אורזאַכען ניט צו לעבען אַזוי לאַנג: דאָס „גרויסאַרטיגע לעבען" קאָרומפירט זיי אויף אַלע אופנים; נאָר די גוטע לופט, די גוטע שפייז, די פערשידענאַרטיגקייט אין זייערע וואוינונגען און זייערע בעשעפטיגונגען, — דאָס אַלעס היילט זיי אויס און בעניט זייערע כוחות. אָבער די וואָס זיינען פערשקלאַפט צו אַן ארבייט, אָהן וועלבער זיי קענען פשוט ניט האָבען דאָס נייטיג שטיקעל ברויט, זיינען שוין פון פאָראויס פעראורטהיילט צו שטאַרבען יונגערהייט, צווישען צוואַנציג און פערציג יאָהר אַלט, דאָס הייסט אין אַ דורכ־שניט פון דרייסיג יאָהר. אויף אַזאַ'ן אופן לעבען זיי בלויז אַ העלפט פון דער צייט, וואָס זיי וואָלטען געדאַרפט און געקענט לעבען, ווען זיי וואָלטען געווען פריי און געהאַט די מעגליכקייט זיך אויסקלייבען וואו צו וואוינען און מיט וואָס זיך צו בעשעפטיגען. זיי שטאַרבען אַלזאָ פונקט אין

דער צייט, ווען זייער לעבען וואָלט געדאַרפט עררייכען זיין גאַנצע קראַפט; און יעדעס יאָהר, ווען מען מאַכט דעם־סך הכל פון די טויטע, געפינט מען, אַז ער איז וויינינגסטענס צוויי מאָל אַזוי גרויס וויפיעל ער וואָלט געדאַרפט זיין אין אַ געזעלשאַפט פון גלייכע מענשען. אַזוי ווי עס שטאַרבען אַן ערך צוועלף מיליאָן מענשען אַ יאָהר אין אייראָפאַ, קען מען בעשטימט זאָגען, אַז זעקס מיליאָן פון זיי ווערן דער־הרג׳עט דורך די סאָציאַלע בעדינגונגען, וואָס הערשען אין אונזער באַרבאַרישען קרייז; זעקס מיליאָן מענשען קומען אום יעהרליך אויס מאַנגעל אין ריינער לופט, אין געזונטע שפייז, אין בעקוועמער היגיענע, אין אַ האַרמאָנישער אַר־בייט. נון! בערעכענט אַקאָרשט די צאָהל פון טויטע, זינט מאַלטהוס האָט גערעדט, האַלטענדיג פאָראויס זיין הספד איבער דעם אונגעהייערען באַרג פון הרוגים! איז עס ניט וואהר, אַז אַ העלפט פון דער זאָגענאַנטער ציוויליזירטער מענשהייט בעשטעהט פון מענשען, וועלכע זיינען ניט איינ־געלאַדען צום סאָציאַלען באַנקעט, אָדער וועלכע געפינען דאָרט אַ פלאַץ בלויז פאַר אַ שטיקעל צייט און זיינען פעראורטהיילט צו שטאַרבען מיט פערטריקענטע, פער־חליש׳טע מיילער, ניט קענענדיג ערפילען זייערע ווינשע? דער טויט זיצט אויבען אָן ביי דער סעודה, און ער פער־טרייבט די וואָס פערשפעטיגען זיך. אויף די אויסשטעלונגען ווייזט מען אונז וואונדערבאַרע „בריה־אַפּאַראַטען", וואו אַלע געזעצע פון דער פיזיק, אַלע ידיעות פון פיזיאָלאָגיע און אַלע ערפאַהרונגען פון אַ טיעפזיניגער אינדוסטריע ווערען אָנגעווענדעט צו דערהאַלטען ביים לעבען קינדער, וואָס ווערן געבוירען פאַר דער צייט, אויף׳ן זיבעטען, זאָגאַר אויף׳ן זעקסטען מאָנאַט. און דיזע קינדער אָטהעמען און אָטהעמען, ענטוויקלען זיך, ווערן גרויסאַרטיגע בייבים, די

עהרע פון זייערע רעטער, דער שטאָלץ פון זייערע מוטערס. אָבער אויב מען ראַטעוועט פון טויט די, וועמען די נאַטור האָט אַזוי ווי פאַר'משפט צו שטאַרבען, דער'הרג'עט מען מיליאָנען־וויז די קינדער, וואָס זיינען בעשטימט צו לעבען דורך די אויסגעצייכענטע קאָנדיציאָנען פון זייער געבורט. אין דער שטאָדט נעאַפעל איז פאַרהאַן אַן אַנשטאַלט פון „געפונענע קינדער", און דער אָפיציעלער בעריכט פון די אויפזועהער דערצעהלט גאַנץ אָפען, אַז פון ניין הונדערט און פופציג קינדער זיינען בלויז דריי געבליבען לעבען!

די לאַגע איז אַלזאָ אַ שוידערליכע, נאָר אַן אונגעהייער גרויסע עוואָלוציאָן האָט זיך דערוויַיל דורכגעבראָכען אַ וועג, אַנזאָגענדיג דאָס אָנקומען פון דער נעכסטער רעוואָלוציאָן. אָט די עוואָלוציאָן בעשטעהט אין דעם, וואָס עס איז קלאָהר געוואָרען פאַר אַלעמען, אַז די עקאָנאָמישע „וויסענשאַפט", וועלכע האָט געזעהן בנבואה דעם מאַנגעל אין לעבענס־מיטלען און דעם אונפערמיידליכען טויט פון די הונגער־ליידער, האָט מחילה אַ טעות געהאַט און די ליידענדע מענשהייט, וועלכע האָט זיך געהאַלטען פאַר אָרים, האָט ענטדעקט איהר רייכטהום: איהר אידעאַל פון „ברויט פאַר אַלעמען" איז שוין מעהר קיין אוטאָפיע ניט. די ערד איז גרויס אין ברייט גענוג אונז אַלעמען צו טראָגען אין איהר שויס, זי איז גענוג רייך אונז אַלעמען צו ערנעהרען בהרחבה. זי קען אַרויסגעבען גענוג תבואה, גענוג פריכטע, אַז אַלע זאָלען האָבען וואָס צו עסען; זי גיט אַרוים גענוג פאָדימ־דיגע פלאַנצונגען, אַז אַלע זאָלען קענען זיין בעקליידעט; זי ענטהאַלט אין זיך גענוג שטיינער און ליים, אַז אַלע זאָלען קענען האָבען הייזער. אָט דאָס איז די עקאָנאָמישע טהאַטזאַך אין איהר גאַנצער איינפאַכקייט. ניט נאָר וואָלט

דאָס, וואָס די ערד פּראָדוצירט, גענוג געווען פֿאַר דעם געברויך פֿון די, וואָס וואוינען אויף איהר, נאָר ס'וואָלט געווען גענוג, אפילו ווען דער פֿערברויך וואָלט פּלוצלונג פֿערדאָפּעלט געוואָרען, און דאָס אַלעס זאָגאַר ווען די וויסענשאַפֿט זאָל זיך ניט אַריינמישען אין פֿערפֿאָלקאָמען די אַגריקולטור, איהר געבען אַלע נייטיגע מיטלען, וואָס די כעמיע, די פֿיזיק און די מעכאַניק זיינען איצט אים שטאַנד צוצושטעלען. אין דער גרויסער פֿאַמיליע פֿון דער מענשהייט איז דער הונגער ניט נור דער רעזולטאַט פֿון אַ קאָלעקטיווען פֿערברעכען, נאָר ער איז אויך אַ לעכערליכקייט, ווייל די פּראָדוקטען זיינען מעהר ווי צוויי מאָל אַזוי פֿיעל וויפֿיעל ס'איז נייטיג צו בעפֿרידיגען די מענשליכע בעדירפֿניסע.

די גאַנצע קונסט פֿון דער פּראָדוקטען-פֿערטהיילונג, ווי זי ליגט איצט אין די הענד פֿון איינצעלנע מענשען און איז אָבהייניג פֿון דער מורא'דיגער קאָנקורענץ פֿון די שפּעקולאַנטען און האַנדעלס-לייט, — דער גאַנצער קונץ פֿון דיזער פֿערטהיילונג בעשטעהט אין דעם צו הויבען די פּרייזען, צונעהמענדיג די פּראָדוקטען פֿון די, וועלכע וואָלטען זיי געהאַט פֿאַר גאָרנישט, און זיי אַוועקפֿיהרענדיג צו די, וועלכע בעצאָהלען פֿאַר זיי גוט געלד: אָבער אין דעם דאָזיגען משא ומתן, אין דעם אַריבערברייגגען און אַריבערפֿיהרען פֿון די לעבענס-מיטלען און די סחורות, געהען די זאַכען אין ניוועץ; פֿיעלעס ווערט קאַליע און פֿערלאָרען אין גאַנצען. די אָרעמע אָבגעריסענע שלעפּער, וואָס געהען פֿערביי די גרויסע מאַגאַזינען, וויסען עס גאַנץ גוט. ס'פֿעהלען ניט קיין אויבעררעק צו בעשיצען זייערע רוקענס פֿון קעלט, ניט קיין שיך צו בעדעקען זייערע נאַקעטע פֿיס, ניט קיין גוטע פֿריכטע, ניט קיין וואַרעמע געטרענקע צו דערקוויקען און ערהוילען זייערע קראַנקע, ליידיגע מאָגענס.

אַלעס איז פֿאַרהאַן גענוג און איבער גענוג, און אין דער צייט וואָס זיי בלאָנזשען אַ־ום דאָ און דאָרט, וואַ־פֿענדיג הונגעריגע בליקען אַרום זיך, איז זיך דער סוחר מישב, ווי ער זאָל אַם בעסטען העכערן דעם פּרייז פֿון זיינע לעבענסמיטלען, און ווען נויטיג אויך פֿערקלענערן דעם סקלאַד זיינעם. אַזוי צי אַזוי, דער פֿאַקט בלייבט פֿאַקט, אַז עס איז שטענדיג פֿאַרהאַן אַן איבערפֿלוס פֿון פּראָדוקטען! און וואַרום פֿאַנגען די הערן עקאָנאָמיסטען ניט אָן זייערע האַנדביכער מיט דיזען הויפּט־פֿאַקט פֿון דער סטאַטיסטיק? ווי קומט עס וואָס גראָד מיר, די רעוואָלטירטע, מוזען זיי דאָס דערצעהלען? און ווי זאָל מען זיך ערקלעהרען דאָס וואָס די אונענטוויקעלטע אַרבייטער, ריידענדיג צווישען זיך נאָך דער אַרבייט, ווייסען מכח דעם אַסך מעהר ווי די פּראָפֿעסאָרען אין די געלעהרטעסטע תלמידים פֿון דער שולע, וואו עס ווערן געלערנט די מאָראַלע אין פּאָליטישע וויסענשאַפֿטען? מוז מען דערפֿון דרינגען, אַז די ליעבע צו דער פֿאָרשונג איז ביי זיי ניט אַזוי ערנסט, ווי זיי שטעלען עס פֿאָר?

אַזוי ווי די מאָדערנע עקאָנאָמישע עוואָלוציאָן האָט פֿאָלשטענדיג גערעכטפֿערטיגט אונזער פֿערלאַנג נאָך ברויט, בלייבט אונז איבער צו וויסען, אויב זי בערעכטיגט אונז אויך אויף אַן אַנדער געביעט פֿון אונזער אידעאַל, דער פֿערלאַנג נאָך פֿרייהייט. „ניט אויף ברויט אַליין לעבט דער מענש", זאָגט אַן אַלטעס שפּריכוואָרט, וואָס וועט בלייבען אימער וואַהר, סיידען דאָס מענשליכע וועזען זאָל זיך אומקעהרען צו די אַלטע צייטען, ווען מען האָט געלעבט אויף הוילע געוויקסען; אָבער פֿון וואָס בעשטעהט זי, דיזע נאַהרונגס־סובסטאַנץ, אָהן וועלכער מען קען ניט אויסקומען אַחוץ די מאַטעריעלע שפּייז? נאַטירליך, די קירכע פּריידיגט אונז, אַז דאָס איז „גאָט'ס וואָרט", און דער שטאַאַט גיט

אונז צו וויסען, אַז דאָס איז די „געהאָרכזאַמקייט צו די געזעצען". דיזע שפייז, וועלכע ענטוויקעלט דעם גייסט און די מאָראַל פון'ם מענשען, איז די „פרי עץ הדעת טוב ורע", די פּרוכט פּון וויסען דאָס גוטס און דאָס שלעכטס, וואָס די מיטהאָלאָגיע פּון די אידען און פּון אַלע רעליגיאָנען, וועלכע קומען אַרוים פּון איהר, פּערוועהרט אונז צו עסען, מחמת עס איז זעהר אַ שעדליכע שפייז, דער מאָראַלער סם המות, וואָס פּערדאַרבט אַלצדינג, זאָגאַר „ביז'ן דריטען דור", ביז די אור-אור אייניקלאַך פּון דעם וואָס האָט עס צום ערשטען מאָל פּערזוכט! לערנען, דאָס איז דאָס גרעסטע פּערברעכען לויט דעם שטאַאַט, ניט קוקענדיג דערויף וואָס גלחים און רעגירונגס-לייט גופא ווערן געגען זייער אייגענעם ווילען אָנגעשטעקט מיט אַפּיקורס'ישע געדאַנקען. לערנען איז אין געגענטהייל די העכסטע טוגענד פּאַר דעם פּרייען מענשען, וועלכער בעפּרייט זיך פּון יעדער אויטאָריטעט, צי הימליש צי מענשליך: ער ווייזט אויך צוריק די, וועלכע נעהמען זיך דאָס רעכט, אין נאָמען פּון אַ „העכער פּערנונפּט", צו דיינקען און צו ריידען פּאַר אַנדערע, און די, וואָס צווינגען אַרויף אויף די מענשען געזעצען, אַ זאָגענאַנטע אויסערליכע, געזעצליכע און בעשטימטע מאָראַל. אויף אַזאַ'ן אופן קומט אוים, אַז דער מענש, וואָס וויל זיך ענטוויקלען און ווערן אַ מאָראַלעס וועזען, מוז גראָד טהאָן פונקט פּערקעהרט ווי די קירכע און דער שטאַאַט הייסען איהם טהאָן: ער דאַרף דיינקען, ריידען, האַנדלען פּריי. דאָס זיינען די אונפּערמייד-ליכע בעדינגונגען פּון יעטוועדען פּראָגרעס.

„דיינקען, ריידען, האַנדלען פּריי" אין אַלצדינג! דער אידעאַל פּון דער צוקינפּטיגער געזעלשאַפּט, וועלכע וועט זיין אַ היפוך, אַ קאָנטראַסט און דאָך אַ פּאָרטזעצונג פּון דער היינטיגער געזעלשאַפּט, דריקט זיך אַלזאָ אוים אויף

דעם דייטשליכסטען אופן. דיינקען פריי! דער עוואָלוציאָניסט, אַזוי גיך ווי ער ווערט נור אַ רעוואָלוציאָנער, טהיילט ער זיך גלייך אויף׳ן שטעל אָב פון יעטוועדע דאָגמאַטישע קירכע, פון יעדער סטאַטוטען־מעסיגער קערפערשאַפט, פון יעטוועדער פּאָליטישער גרופּע מיט געצוואונגענע רעגלען, פון יעדען עפענטליכען אָדער געהיימען פעראײן, וואו די מיטגליעדער מוזען אָננעהמען אַלע כאָרטען אונבעשטרייטבאַרע בעפעהלען, אַניט ווערן זיי בעהאַנדעלט ווי פעררעטהער. פאַר דעם רעוואָלוציאָנער עקזיסטירט מעהר ניט קיין קירכע, וואָס זאָל קענען אַריינלייגען אין חרם די דיינקער און זייערע שריפטען! ניט קיין קעניגע און קיין פירסטען צו פערלאַנגען, מען זאָל זיי שווערן טרייהייט, קיין שעף פון דער אַרמעע אַרויפצודרינגען די איבערגעבענהייט צו דער פאָהן פון׳ם „פאָטערלאַנד״; ניטאָ פאַר איהם קיין בילדונגס־מיניסטער, וואָס זאָל דיקטירען וואָס צו לערנען אין די שולען, וועלכע בלעטלאַך דער לעהרער מעג און וועלכע ער טהאָר ניט ערקלעהרען די שילער זיינע; ניטאָ פאַר איהם קיין קאָמיטעט, וואָס זאָל דיענען אַלס צענזאָר ביי די טהירען פון די „פאָלקס־הייזער״. ער וויל ניט וויסען פון ריכטער, וועלכע צווינגען דעם עדות אָבצוגעבען אַ לעכערליכע און פאַלשע שבועה, וואָס מוז נויטוועגדיגערווייזע פיהרען צו אַ שווינדעל, ווייל די שבועה גופא איז אַ ליגען. ער גלויבט ניט אין קיין שום אויבערהאַר, וואָס פאַר אַ כאַראַקטער ער זאָל ניט טראָגען, טשינאָווניק, לעהרער, מיטגליעד פון אַ קלעריקאַלען אָדער סאָציאַליסטישען קאָמיטעט, באַס אָדער פאַמיליען־פאָטער, וואָס האַלט זיך פאַר אַ בעל הבית און וועמען מען מוז פאָלגען.

און די רעדע־פרייהייט? און די פרייהייט צו האַנדלען? ווינען זיי דען ניט די דירעקטע און לאָגישע פאָלגען פון

דער פֿרייהייט צו דיינקען? דאָס וואָרט איז דאָך קיין אַנדער זאַך ניט נאָר דער געדאַנק, וואָס לאָזט זיך הערען, די האַנדלונג — דער געדאַנק, וואָס ווערט זיכטבאַר און ער־שיינט פֿאַר די אויגען. מיר ווילען אַלזאָ, אַז יעדער מענש זאָל האָבען די פֿולע און אַבסאָלוטע פֿרייהייט אויסצודריקען זיין געדאַנק אין אַלצדינג, אין דער וויסענשאַפֿט, אין דער פּאָליטיק, אין דער מאָראַל, אָהן אירגענד וועלכען אַנדערן צוריקהאַלט אַחוץ דעם רעספּעקט פֿאַר דעם צווייטען; מיר ווילען גלייכצייטיג, אַז יעדער איינער זאָל האָבען דאָס רעכט צו האַנדלען ווי ער פֿערשטעהט, „טהאָן דאָס וואָס ער וויל", נאַטירליכערוייזע פֿעראייניגענדיג זיין ווילען מיט דעם ווילען פֿון די אַנדערע מענשען אין אַלע כלל־זאַכען, אין אַלע קאָלעקטיווע אַרבייטען: זיין אייגענע, אינדיווידועלע פֿרייהייט געפֿינט זיך אויף קיין פֿאַל ניט בעשריינקט דורך דיזער פֿעראייניגונג, נאָר אדרבה, זי ווערט נאָך פֿערגרעסערט, א דאַנק דער קראַפֿט פֿון דעם געמיינשאַפֿטליכען ווילען.

ס'פֿערשטעהט זיך פֿון זיך אַליין, אַז דיזע אַבסאָלוטע פֿרייהייט פֿון געדאַנק, פֿון וואָרט און פֿון האַנדלונג קען ניט מעגליך זיין אין די אינסטיטוציאָנען, וועלכע בעשריינקען די פֿרייהייט צו דיינקען, וואו מען קען ניט פֿריי ריידען, און וועלכע ווילען זאָגאַר צווינגען דעם אַרבייטער צו שטעהן מיט צונויפֿגעלייגטע אָרעמס אָדער שטאַרבען פֿון שווערער אַרבייט און אָבשוואַכונג, אויספֿיהרענדיג דעם בעפֿעהל פֿון דעם בעל הבית. די קאָנסערוואַטאָרס האָבען גאָר קיין טעות ניט געהאַט, ווען זיי האָבען אָנגערופֿען די רעוואָלוציאָנערן מיט'ן אַלגעמיינעם נאָמען: „פֿיינדע פֿון דער רעליגיאָן, פֿון דער פֿאַמיליע און פֿון'ם אייגענטהום". יאָ, די אַנאַרכיסטען

פֿערוואַרפֿען די אויטאָריטעט פֿון דער ראָגמאַ און דאָס אַריינמישען זיך פֿון איבערנאַטירליכע כוחות אין אונזער לעבען, און אין דיזען זינן, ווי היציג זיי זאָלען ניט זיין אין דעם קאַמפּף פֿאַר זייער אידעאַל פֿון ברידערליכקייט און סאָלידאַריטעט, זיינען זיי פֿיינדע פֿון דער רעליגיאָן. יאָ, זיי ווילען אָבשאַפֿען דעם היראַטס־האַנדעל, זיי ווילען האָבען פֿרייע פֿעראייניגונגען, וואָס זאָלען זיין געשטיצט בלויז אויף געגענזייטיגער ליעבע, אויף דעם זעלבסט־רעספּעקט און אויף דער אַכטונג צום צווייטען, און אין דיזען זינן, ווי ליעבענסווירדיג און איבערגעבען זיי זאָלען ניט זיין צו די, מיט וועמען זיי זיינען פֿערבונדען אין לעבען, זייגען זיי פֿונדעסטוועגען די פֿיינדע פֿון דער פֿאַמיליע. יאָ, זיי ווילען אָבנעהמען צוריק די ערד און איהרע פּראָדוקטען, וועלכע ליגען אין עטליכע הענד, און זיי אָבגעבען צו אַלעמען, און אין דיזען זינן מאַכט זיי דאָס גליק, וואָס זיי וואָלטען געהאַט צו קענען גאַראַנטירען פֿאַר אַלעמען דעם גענום פֿון די פֿריכטע פֿון דער ערד, — אַט דאָס גליק גופא מאַכט זיי פֿאַר פֿיינדע פֿון דעם אייגענטהום. גאַנץ געוויס, מיר ליעבען דעם פֿריעדען: אונזער אידעאַל איז די האַרמאָניע צווישען אַלע מענשען, און דאָך בושעוועט דער קריעג אַרום אונז; און אויסזוכטען פֿון איהם אַזוי גיך פּטור צו ווערן, זיינען אויך ניטאָ, ווייל אין דעם אונגעהייערן מענשליכען פלאָנטער, אין וועלכען מיר געפֿינען זיך, איז זאָגאַר דער מאַרש צום פֿריעדען אויך בעגלייטעט פֿון קעמפּפֿע. „מיין מלוכה איז ניט פֿון דער וועלט,” האָט געזאָגט דער זוהן פֿון׳ם מענשען; און דאָך האָט ער אויך „געבראַכט אַ שווערד”, צוגרייטענדיג „דעם קריעג צווישען דעם זוהן און דעם פֿאָטער, צווישען דער טאָכטער און דער מוטער”. יעדע אידעע,

די ערגסטע זאָגאַר, האָט זיך איהרע פֿערטהיידיגער, וועלכע מען דאַרף זיך פֿאָרשטעלען אַלס עהרליכע לייט, און די סימפּאַטהיע, דער רעספּעקט, וואָס זיי רופֿען אַרויס, דאַרפֿען פֿונדעסטוועגען ניט אָבהאַלטען די רעוואָלוציאָנערן, זיי צו בעקעמפֿען מיט דער גאַנצער ענערגיע פֿון זייער ווילען.

VI.

די אונלאָגישע האָפֿנונגען. — די געצוואונגענע אונבוויגזאַמקייט פֿון׳ם קאַפּיטאַל. — די מאָראַלע פֿערדאָרבענהייט פֿון אַלע פּאַרטייען, וועלכע ערווערבען זיך די מאַכט, מאָנאַרכיסטען, רעפּובליקאַנער און סאָציאַליסטען. — דאָס אַלגעמיינע שטים-רעכט און די פּאַטאַלע עוואָלוציאָן פֿון די קאַנדידאַטען. — דער „ערשטער מאַי״. — די פֿונאַנדערטהיילונג פֿון די קאַנדידאַטען.

גוטע מענשען האָפֿען, אַז אַלעס וועט זיך פֿון דעסט־וועגען אַראַנזשירען דורך אַ פֿריעדליכער רעוואָלוציאָן, און אין אַ שעהנעם טאָג וועלען מיר מיט אַמאָל דערזעהן, ווי די פֿערטהיידיגער פֿון דעם פּריווילעגיום וועלען מיט גוטען נאָכגעבען דעם פֿערלאַנג פֿון פֿאָלק.

נו אודאי, מיר גלויבען, אַז דער טאָג וועט קומען, ווען זיי וועלען נאָכגעבען, אָבער דאָס וועט געוויס ניט קומען פלוצלינג אין פֿון זיך אַליין: די מורא פֿאַר דער צוקונפֿט אין די ערפֿאַהרונג, וואָס זיי האָבען געהאַט אין דער פֿער־גאַנגענהייט, ווען עס זיינען דורכגעפֿיהרט געוואָרען געוויסע רעפֿאָרמען, — דאָס וועט זיי צווינגען אָנצונעהמען אַ נייעם וועג; זיי וועלען זיך אָהן צווייפֿעל ענדערן, נאָר דאַן ווען ס׳וועט שוין פֿאַר זיי זיין לחלוטין אונמעגליך צו געהן ווייטער אויף דעם זעלבען פֿאַלשען וועג. דיזע צייטען זיינען נאָך ווייט פֿון אונז. ס׳איז אַ בעשטימטע זאַך אין דער נאַטור, אַז יעדער אָרגאַניזמוס זאָל פֿונקציאָנירען אין דעם זינן פֿון זיין נאָרמאַלער בעוועגונג; ער קען זיך אָבשטעלען,

צובראָכען ווערן, אָבער ניט אָנהויבען פֿונקציאָנירען פֿער־קעהרט. יעדע אויטאָריטעט זוכט זיך צו פֿערגרעסערן אויף׳ן חשבון פֿון אַ גרעסערער צאָהל אונטערטהאַנען; יעדע מאָנאַרכיע שטרעבט נויטוועגדיגערווייזע צו ווערן אַן אוני־ווערזעלע, אַ וועלט־מאָנאַרכיע. פֿאַר איין שאַרל דעם פֿינפֿטען, וואָס האָט זיך צוריקגעצויגען אין אַ מאָנאַסטיר און פֿון וויטען זיך צוגעקוקט צו דער טראַגי־קאָמעדיע פֿון די פֿעלקער, האָבען מיר אַזוי פֿיעל קעני׳גע, וועמעס אַמביציע צו הערשען וועט קיינמאָל ניט בעפֿרידיגט ווערן. דעסגלייכען קומט אויך גאַנץ זעלטען פֿאָר צו זעהן אַזעלכע קאַפּיטאַ־ליסטען, וואָס ווערן מיעד צו מאַכען געלד און גיבען אָב זייער פֿערמעגען אויף אַ גוטע זאַך; זאָגאַר די, וואָס וואָלטען שוין יאָ געוואָלט איינהאַלטען אַביסעל זייער יאַגד נאָך פּראָפֿיטען, קענען עס אויך ניט טהאָן: דער צירקעל, אין וועלכען זיי געפֿינען זיך, אַרבייט פֿאַר זיי; די קאַפּיטאַלען האַלטען זיך אין איין פֿערגרעסערן און די איינקינפֿטע, וואָס זיי ברייגגען, זיינען פֿערקניפּט און פֿערפּלאָנטערט מיט די אינטערעסען פֿון אַנדערע קאַפּיטאַליסטען. אַזוי גיך ווי אַ מענש קריגט אַריין צו זיך אין די הענד אַ געוויסע אויטאָ־ריטעט, אין דער קירכע, אין דער אַרמעע, אין דער רעגירונג אָדער אין דער פֿינאַנץ, איז זיין נאַטירליכע שטרעבונג זיך צו בענוצען מיט איהר, און גאָר אָהן אַ שום קאָנטראָלע; ס׳איז ניטאָ קיין איין נעפֿענגנים־דיענער, וואָס זאָל ניט פֿערשליסען דאָס קעמערל פֿון דעם אַרעסטאַנט מיט אַ גע־פֿיהל פֿון שטאָלץ, זיך האַלטענדיג גרויס מיט זיין אַלמעכ־טיגקייט; ניטאָ קיין איין וועכטער, וואָס זאָל ניט אָבהיטען דאָס אייגענטהום פֿון די בעלי בתים זיינע מיט אַ געפֿיהל פֿון האַס געגען דעם טרעמפּ; ניטאָ קיין איין געריכטס־דיענער, וואָס זאָל ניט אַראָבקוקען מיט אַ בליק פֿון פֿער־

אַכטונג אויף דעם אָרעמען מענשען, צו וועמען ער קומט דורכפיהרען דעם אורטהייל פון די ריכטער.

און אויב די איינצעלנע אינדיווידוען זיינען פעריליעבט אין דער „קעניגליכער ראָלע,״ וואָס מען איז געווען אַזוי אונפאָרזיכטיג זיי אויפצוטהיילען, זיינען די קערפערשאַפטען, וועלכע האָבען די מאַכט זייערע בירושה, אַסך מעהר צו־געבונדען צו דער דאָזיגער ראָלע. מען קען נאָך ערוואַרטען, אַז אַן איינצעלנער מענש, אונטערוואָרפען אונטער אַ געוויסען איינפלוס, זאָל זיך קענען לאָזען איבעררײדען פון דער פערנונפט אָדער פון דער גוטהערציגקייט, און אין אַ מאָמענט, ווען זיין האַרץ ווערט גערירט פון רחמנות אויף די מענ־שען, זאָל ער זיך אָבזאָגען פון זיין מאַכט אָדער אָבגעבען זיין פערמעגען, זיך פיהלענדיג גליקליך אויפגענומען צו ווערען אַלס ברודער צווישען די, וועלכע ער האָט אַמאָל, אונבעוואוסטערהייט אפשר, אונטערדריקט. אָבער ווי אַזוי קען מען ערוואַרטען אַזאַ שריט פון אַ גאַנצער קלאַסע פון מענשען, וועלכע זיינען פערבונדען איינע צו די אַנדערע דורך אַ קיום פון אינטערעסען, דורך די אילוזיאָנען און די פראָפעסיאָנעלע מנהגים, דורך פריינדשאַפט און שותפות, ואָגאַר דורך פערברעכען? און וויבאַלד די נעגעל פון דער היעראַרכיע און די שטענדיגע אויסזיכטען זיך אַרויפצואַר־בייטען האַלטען פעסט דיזע קערפערשאַפט אין אַ קאָמפּאַקטער מאַסע, וואָס זשע פאַר אַ האָפנונג קען מען האָבען, אַז זי וועט מיט אַמאָל בעסער ווערן? וואָס פאַר אַ שטראַהל פון גוטסקייט, קען מענשליכער מאַכען דיזע פיינדליכע קלאַסע, — די אַרמעע, די ריכטער, די גלחים? איז דען מעגליך זיך לאָגישערווייזע פאָרצושטעלען, אַז אַזאַ מין גרופּע פון מענשען זאָל בעאיינפלוסט ווערן פון אַ קאָלעקטיווער טוגענד און זיך אונטערגעבען עטוואָס אַנדערעס ווי די מורא? ס'איז

אַ מאַשין, וועלכע איז צונויפגעשטעלט פון מענשליכע רעדער; נאָר זי געהט פאָראויס, אַקוראַט ווי זי וואָלט גע־טריבען געוואָרען פון אַ בלינדער קראַפט, און אום זי אָבצושטעלען, וועט מען מוזען האָבען דעם קאָלעקטיווען, אונבעזיעגבאַרען כוח פון אַ רעוואָלוציאָן.

נאָר לאָמיר אפילו אָננעהמען, אַז די „גוטע רייכע" האָבען מיט אַמאָל תשובה געטהאָן, זיינען פלוצלינג בע־לויכטען געוואָרען פון אַ גלאַנציגען שטערן און זיי פיהלען זיך בעקעהרט, גאָר אַנדערע מענשען; לאָמיר אָננעהמען — דאָס וואָס שיינט אונז צו זיין אונמעגליך — אַז זיי האָבען זיך בערעכענט וואָס פאַר עגאָאיסטען זיי זיינען ביז אַהער געווען, און זיך אָבזאָגענדיג פון זייער פערמעגען צו גונסטען פון די, וועמען זיי האָבען ביז אַהער עקספּלואַטירט, גיבען זיי אַוועק אַלעס וואָס זיי האָבען און שטעלען זיך פאָר מיט אָפענע הענד צו דער מחנה פון אָ־עמע לייט, זאָגענדיג צו זיי: „נעהמט!"; אַז זיי זאָלען אפילו טהאָן אָט די אַלע זאַכען, נו, מיינט ניט, אַז דערמיט איז די גערעכטיגקייט שוין אָבגעטהאָן געוואָרען: זיי וועלען דאַן אָננעהמען אַ ראָלע, וועלכע בעלאַנגט ניט צו זיי און די געשיכטע וועט זיי פאָרשטעלען אין אַ ליגנערישען ליכט. אַזוי האָבען פער־שיעדענע שמייכלער, וועלכע זיינען געווען פּראַאינטערעסירט צו לויבען די פאָטערס, כדי זיך צו בעדיענען מיט די זיהן, אויפגעהויבען אין הימעל אַריין די נאַכט פון דעם פערטען אויגוסט, אַקוראַט ווי מיט דעם אויגענבליק, ווען די פריצים האָבען זיך כלומר׳שט אָבגעזאָגט פון זייערע פריווילעגיעס, וועלכע דאָס פאָלק האָט שוין פריהער אָבגעשאַפט, וואָלט זיך געענדיגט דער גאַנצער אידעאַל פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציאָן. אויב מען קען זיך אַזוי ניט אָבלויבען געגנוג פון אַ כלומר׳שטע אָבזאָגונג, וועלכע איז געקומען דורך דעם

דרוק פון דעם פאָלק'ס ווילען, טאָ וואָס וואָלט מען שוין געזאָגט, ווען די עקספּלואַטאַטאָרס אונזערע וועלען טאַקי מיט אַמאָל פון זיך אַליין גוט אין פרום און זאָגען זיך אָב פון זייערע פערמעגענס, וואָס זיי האָבען אָנגעזאַמעלט אויף אַן אונעהרליכען אופן? מען וואָלט געמעגט מורא האָבען, אַז די בעוואונדערונג און די עפענטליכע דאַנקבאַרקייט זאָל ניט פיהרען דערצו, אַז דיזעלבע גבירים זאָלען מיט דער צייט צוריקקריגען זייערע אַלטע פלעצער און פון דאָס ניי אויסבייטען דאָס פאָלק. ניין, אום די גערעכטיגקייט זאָלווירקליך דורכגעפיהרט ווערען, אום אַלעס זאָל אָנגעהמען זיין נאַטירליכען גאַנג, מוזען די אונטערדריקטע אַליין מיט זייער אייגענעם כוח זיך אויפהויבען; די בערויבטע מוזען אָבנעהמען זייער גוטס; די שקלאַפען מוזען געווינען צוריק זייער פרייהייט. זיי וועלען עס אַנדערש ניט קענען האָבען, סיידען זיי וועלען עס אַליין געווינען דורך אַ ביטערן קאַמפף.

מיד קענען אַלע דעם „פאַרוועני", דעם אויפגעקומענעם גביר. ער האַלט רק אין איין בלאָזען פון זיך, איז שטאָלץ מיט זיין פערמעגען און קוקט אַרונטער מיט פעראַכטונג אויף דעם אָרימאַן. „זיך אַרויפזעצענדיג אויף'ן פערד," זאָגט אַ טירקיש גלייכווערטעל, „דערקענט שוין דער זוהן ניט דעם פאָטער זיינעם!"—„פאָהרענדיג אין אַ קאַרעטע," הייסט עס ביי די הינדוסטאַנער, „הערט דער פריינד אויף צו האָבען פריינדע." נאָר אַ גאַנצע אויפגעקומענע קלאַסע, וואָס אַרבייט זיך אַרויף, איז אַסך געפעהרליכער איידער אַן אינדיווידיאום: זי ערלויבט פשוט ניט איהרע איינצעלנע מיטגליעדער צו האַנדלען אַנדערש, ווי עס דיקטירען די געמיינשאַפטליכע אינסטינקטען, די אינטערעסען פון דער גאַנצער קלאַסע; זי שלעפט זיי אַלעמען אויף דעם זעלביגען

פּאַטאַלען וועג. דער פּערקאָכטער קרעמער, וואָס קען אַרויסציהען פּראָפיטען פון אַ שטיין איז דאָך געגוג שרעקליך; נאָר וואָס זאָל מען שוין זאָגען וועגען אַ מאָדערנער עקס־פּלואַטאַציאָנס־קאָמפּאַניע, אַ קאַפּיטאַליסטישע געזעלשאַפט, וועלכע גרינדעט זיך אויף אַקציעס, אויף אָבליגאַציעס און אויף קרעדיט? וואָס דאַרף געטהאָן ווערן, אום צו מאָראַ־ליזירען די דאָזיגע פּאַפּירען און די דאָזיגע געלדער? ווי אַזוי גיט מען אין זיי אַריין דיזען גייסט פון סאָלידאַריטעט צו די מענשען, וועלכער גרייט צו דעם וועג צו ענדערן דעם סאָציאַלען צושטאַנד? אַ באַנק, וואָס איז צוזאַמענגע־שטעלט פון סאַמע פילאַנטראָפּען, וועט פונדעסטוועגען ניט שיינקען קיין איין האָר פון איהרע פּראָצענטען: זי הויבט ניט אָן וויסען, אַז טרעהרען האָבען זיך געגאָסען אויף די פּענים און די שילינגס, וואָס זיינען צונויפגעקליבען געוואָרען מיט אַזוי פיעל מיה און וועלכע פילען אָן די קאַסע־קאַסטענס מיט די הונדערטפאַכע שלעסער. מען זאָגט אונז אַלץ, אַז מיר מוזען אָבוואַרטען און די צייט וועט שוין אַלעס ענדערן, וועט איבערמאַכען די מענשליכע פיהרונגען און ברייננען דעם פריעדען; אָבער ווי אַזוי וועט אָט דער קאַסע־קאַסטען ווייך ווערן, ווי אַזוי וועט זיך אָבשטעלען דאָס פונקציאָנירען פון דיזע מענשענפרעסערישע באַקצייהנער, וואָס האַלטען אין איין צוקייען און צומאָלען די מענשליכע גענעראַציאָנען?

יאָ, אויב דער קאַפּיטאַל, וועלכער ווערט אויפגעהאַלטען פון דעם גאַנצען פערבאַנד פון די פּריווילעגירטע, וועט בלייבען ביי זיין כוח, דאַן וועלען מיר אַלע זיין שקלאַפען פון זיינע מאַשינען; אויב צו די אוצרות, וואָס זיינען אָנגעזאַ־מעלט ביי די באַנקירען אין די קאַסע־קאַסטענס, וועלען צוקומען נייע הויפענס מיט גאָלד, וואָס עס וועלען צוברייננגען נייע שותפים, וועלכע זיינען פעראַנטוואָרטליך בלויז פאַר

זייערע קאַסע ביכער, — דאַן איז אַן עבירה אייער מיה, אַרויסגעוואָרפען אייער אַפּעלירען פאַר מיטלייד; קיינער וועט אייך ניט הערען. דער טיגער קען זיך אָבוועגדען פון זיין אָפּפער, אָבער די באַנק־ביכער גיבען אַרויס אורטהיילען, וואָס קענען בשום אופן ניט איבערגעמאַכט ווע־ען; די מענשען, די פעלקער ווערן דערשטיקט אונטער דיזע פּעק פון ביכער, ווענעס שטילע בלעטער דערצעהלען מיט ציפערן די אום'ברחמנות'דיגע אַרבייט. אויב דער קאַפּיטאַל זאָל ענדליך מוזען אַרויסקומען דער זיעגער אין דיזען קאַמפּף, דאַן וואָלט כ'לעבען צייט געווען צו בעווייגען אונזער גאָלדענע צייט; מיר וואָלטען דאַן געטעגט אַ בליק טהאָן הינטער זיך און זעהן ווי עס ווערט פערלאָשען, ווי עס שטאַרבט אָב אַלעס זיסע און אַלעס גוטע וואָס די ערד האָט געהאַט אויף זיך: די ליעבע, די פרייד, די האָפנונג. די מענשהייט וואָלט דאַן אויפגעהערט צו לעבען.

מיר אַלע, וועלכע האָבען אין משך פון אונזער לעבען געזעהן אייניגע פּאָליטישע רעוואָלוציאָנען, וואָס זיינען געקומען איינע נאָך די אַנדערע, מיר ווייסען גאַנץ גוט, ווי די אינסטיטוציאָנען, וועלכע זיינען בעגרינדעט אויף מאַכט, ווערן וואָס ווייטער אַלץ מעהר פערדאָרבען. ס'איז געווען אַ צייט, ווען דאָס וואָרט „רעפּובליק" האָט אונז אַלעמען בעגייסטערט: עפּעס האָט זיך אונז געדוכט, אַז דאָס דאָזיגע וואָרט איז צונויפגעשטעלט פון מאַגישע זילבען, און אַז עס וועט קומען דער טאָג, ווען מען וועט עס קענען אויסריידען אָפען און הויך אין אַלע גאַסען, דאַן וועט די וועלט קריגען גאָר אַן אַנדער פנים. און ווער זיינען זיי געווען, די, וועלכע האָבען אַזוי געברענט פאַר לוסט צו זעהן דעם זיעג פון דער רעפּובליק, און וועלכע האָבען מיט אונז אינאיינעם געזעהן אין דיזער אויסערליכער ענדערונג די בענייאונג פון

אַלע פּאָליטישע און סאָציאַלע פּאָרטשריטען? דאָס זיינען געוועזן דיזעלבע, וועלכע זיצען אַצונד אויף די מיניסטער־שטוהלען, די, וואָס זיינען גוט־פריינד מיט די מערדער פון די אַרמענער און מיט די גרויסע באַנקירען. און פערשטעהט זיך, איך וויל ניט בעהויפּטען, אַז דיזע „פּאַרוועניס“, די אויפגעקומענע לייט, זיינען דעמאָלט, מיט יאָהרען צוריק, אַלע געווען היפּאָקריטען. ס׳איז קיין ספק ניט, אַז צווישען זיי האָבען זיך געפונען אַסך, וואָס האָבען שוין דאַן נאָכ־געשפּירט וואו דער ווינד בלאָזט; נאָר איך גלויב, אַז דאָס רוב זיינען זיי געווען ערנסטע מענשען. זיי זיינען געווען פאַנאַטיש איינגעגלויבט אין דער „רעפּובליק“ און פון מ׳ע־פען האַרצען האָבען זיי אויסגערופען די ווערטער: פרייהייט, גלייכהייט, ברידערליכקייט; אַזוי נאַאיוו זיינען זיי געווען, אַז אויף מאָרגען נאָך׳ן זיעג זיינען זיי געוואָרען בעצאָהלטע בעאַמטע, מיט דער פעסטער האָפנונג, אַז זייער איבער־געבענהייט צו דער געמיינשאַפטליכער זאַך וועט קיינמאָל ניט אָבגעשוואַכט ווערן! און אין עטליכע מאָנאַטען אַרום, אַז אָט דיזעלבע רעפּובליקאַנער האָבען איבערגענומען די מאַכט אין זייערע הענד, זיינען אַנדערע רעפּובליקאַנער געפיהרט געוואָרען אויף די בולוואַרען פון ווערסאַיל צווישען פיעלע שורות פון סאָלדאַטען און רייטער. די מאַסע האָט זיי בעליידיגט, זיי געשפּיגען אין פּנים אַריין, און אין דיזען ים פון פיינדליכע און פערקרימטע פּנים׳ער האָבען די גע־פאַנגענע בעמערקט זייערע געוועזענע קאַמפּפס־חברים, וועלכע האָבען מיט זיי אינאיינעם געשטריטען און געהאָפט!

וואָס פאַר אַ וועג האָט מען דורכגעמאַכט זייט דעם טאָג, ווען די געוועזענע רעבעלען זיינען געוואָרען די צוקינפ־טיגע קאָנסערוואַטאָרס! די רעפּובליק האָט זיך בעפעסטיגט און איז געוואָרען אַ מאַכט; און טאַקי אין דערזעלבער

פראָפּאָרציע וואָס זי האָט זיך בעפעסטיגט, איז זי געוואָרען אַן איינפאַכע דיענסט, וואָס איז גרייט אַלעס צו טהאָן, אַזוי רעגעלמעסיג ווי דער גאַנג פון דעם שאָטען אויף דער וואַנד, זיינען די יונגע מענער, וועלכע האָבען זיך פריהער געהאַלטען ווי העלדען אַנטקעגען די פּאָליצ-סטען, תחילת געוואָרען פּאָרזיכטיג און איינגעהאַלטען אין זייערע פאָדע-רונגען פון רעפאָרמען, דערנאָך צופריעדענע לייט און ענדליך זיינען זיי געוואָרען לעבע-יונגען און האָבען געשלונגען די פּריווילעגיען מיט'ן פולען מויל. די כשוף-מאַכערין „צירצעא" בעסער געזאָגט די אויסגעלאַסענהייט פון דעם פערטעגען און פון דער מאַכט, האָט זיי פערוואַנדעלט אין איינפאַכע שווינען! אין זייער אויפגאַבע איז צו בעפעסטיגען די אינס-טיטוציאָנען, וועלכע זיי האָבען אַמאָל אַטאַקירט: ס'הייסט ביי זיי „פערשטאַרקען די ערָאבערונגען פון דער פרייהייט"! זיי זיינען פאָלשטענדיג צופריעדען מיט אַלצדינג, וואָס האָט זיי פריהער מורא'דיג אויפגעבראַכט. זיי, וואָס זיי האָבען גערונערט געגען דער קירכע און איהרע פערכאַפונגען, זיינען אַצונד צופריעדען מיט דעם קאָנקאָרדאַט און טהיילען אוים מיזולען די גלחים. זיי האָבען גערעדט אַזוי שעהן מכח דער אוניווערזעלער ברידערליכקייט, און היינט וואָלט עס געווען אַ טיעפע בעליידיגונג פאַר זיי, ווען מען ווידער-האָלט די ווערטער, וואָס זיי האָבען דאַן גערעדט. מיט די שרעקליכסטע ווערטער האָבען זיי אַמאָל פערדאַמט די בלוט-פערגיסונג, די מלחמות, נאָר איצט שטעלען זיי זיך ניט אָב צו נעהמען אינגלאַך זאָגאַר פאַר סאָלדאַטען. בע-ליידיגען די אַרמעע — דאָס הייסט נים פערשווייגען די שענדליכקייטען פון דער אונבעשריינקטער אויטאָריטעט און דער פּאַסיווער געהאָרכזאַמקייט — איז פאַר זיי דאָס גרעסטע פערברעכען, פוגע בכבוד זיין דעם שמוציגען

מאָראַל־היטער, דעם עקעלהאַפּטען פּאָליציסט, דעם גע־
מיינעם „פּראָוואָקאַטאָר" און די גאַנצע סוויטע פון געזעצ־
געבער, — דאָס הייסט ביי זיי אָנגרייפען די גערעכטיגקייט
און די מאָראַל. ניטאָ קיין איין אַלטע, פערשימעלטע אינס־
טיטוציאָן, וואָס זיי זוכען ניט צו פערפעסטיגען; אַ דאַנק זיי
איז די אקאַדעמיע, וועלכע זיי האָבען אַמאָל אַזוי אויסגעלאַכט,
פון דאָס ניי געוואָרען פּאָפּולער: ווי זיי שטאָלצירען דאָס
אַביסעל, ווען איינער פון זייערע, וועלכער איז געוואָרען אַ
שפּיאָן, טהוט זיך אָן מיט אַ גרינער לענטיע! דער „עהרען־
קרייץ" איז געווען אַ ציעל פאַר זייערע שאַרפע וויצען, פאַר
זייער שפּאָט; איצט האָבען זיי אויסגעפונען נייע „עהרען־
צייכענס", געלע, גרינע, בלויע, פיעל־קוליערענדיגע. דאָס
וואָס מען רופט די „רעפּובליק" עפענט אויף די טויערן פון
איהר שוים פאַר די, וועלכע קענען איהר נאָמען ניט
הערען: די געטליבע שליחים, דעם פּאַפּסט'ס טעלער־לעקער.
און פאַרוואָס זאָלען זיי ניט אַריינקומען? געפינען זיי זיך
דען ניט ביי זיך אין דערהיים אין רעכטען מיטען פון אָט
די אַלע „פאַרוועגים", פון דיזע אַלע אויפגעקומענע לייט,
וועלכע שטעהען פאַר זיי אָהן היטלען?

אָבער עס האַנדעלט זיך דאָ נאָר ניט צו קריטיקירען און
צו אורטהיילען די, וועלכע זיינען לאַנגזאַם אָדער מיט אַמאָל
אַריבער פון איין קולטוס צום צווייטען, און אַנשטאָט צו
דיענען די הייליגע רעפּובליק זיינען זיי געוואָרען די אָנבע־
טער פון דער מאַכט און פון מיסברויכערייען, וואָס די צייט
האָט געמאַכט פאַר הייליג און גערעכט. די קאַריערע זיי־
ערע, דער וועג, אויף וועלכען זיי זיינען געגאַנגען, איז דער
וועג, אויף וועלכען זיי האָבען געדאַרפט געהן. זיי האָבען
צוגעגעבען, אַז די געזעלשאַפט מוז זיין אַ שטאַאַט מיט אַן
אויבערהאַר און מיט געזעצגעבער; זיי האָבען געהאַט די

„נאָבעלע" אַמביציע צו דיענען זייער לאַנד און זיך „איבער־צוגעבען" צו איהם מיט לייב און לעבען, אַרבייטען פאַר זיין רייכטהום און זיין גרויסקייט. זיי האָבען אָנגענומען דעם פּרינציפּ, און דעריבער האָבען קיין אַנדערע פאָלגען ניט געקענט אַרויסקומען דערפון: די תכריכים פון די טויטע דיענען אויף צו מאַכען ווינדעלאַך פאַר די ניי־געבוירענע קינדער. די רעפּובליק און די רעפּובליקאַנער זיינען געוואָרען דאָס טרויעריגע און קלעגליכע, וואָס מיר זעהן; און פאַרוואָס זאָלען מיר זיך אַזוי אויפרעגען דעריבער? ס'איז אַ נאַטיר־ליכעס געזעץ, אַז דער בוים זאָל טראָגען זיין פרוכט; אַז יעדע רעגירונג זאָל בליהען און וואַקסען אין קאַפּריזען, אין טיראַניי, אין שווינדעל, אין באַנדיטסטוואָ, מאָרד און אונגליק.

אַ נייע אינסטיטוציאָן, זאָגאַר ווען זי גרינדעט זיך מיט דעם צוועק צו בעקעמפּפען געוויסע מורא'דיגע עולות, מוז זי שאַפען נייע עולות, נייע פערברעכען, טאַקי דורך איהר עקזיסטענץ גופא; זי מוז זיך צופּאַסען צו דעם שלעכטען קרייז און פאָרטזעצען דעם זעלבען קראַנקען וועג. אויב די איניציאַטאָרס האָבען אין זינען זייער נאָבעלען אידעאַל, וועלכען זיי ווילען דורכפיהרען, מוזען אָבער די בעאַמטע, וואָס זיי שטעלען אָן, קודם כל טראַכטען פון זיך, פון זייער געהאַלט און פון דער דויערהאַפטיגקייט פון זייערע שטע־לעס. מעגליך, אַז זיי ווינשען צו האָבען ערפאָלג אין זייער אַרבייט, אָבער זיי וואָלטען ווען, דער דאָזיגער ערפאָלג זאָל קומען וואָס שפּעטער; ענדליך ווינשען זיי איהם שוין גאָרניט, און זיי ווערען איינפאַך בלייך פאַר שרעק, ווען מען זאָגט זיי אָן, אַז דער זיעג איז נאָהענט. ס'האַנדעלט זיך שוין פאַר זיי ניט מכח זייער אויפגאַבע גופא, נאָר מכח די גרויסע שטעלען וואָס זי גיט, די פּראָפיטען וואָס זי ברייננגט,

די פוילענצעריי וואָס זי אויטאָריזירט. אַזוי מאַכט זיך, אַז מען רופט צונויף אַ קאָמיסיאָן פון אינזשענירען, אום אויס־צוהערען די טענות פון געוויסע לאַנד־אייגענטהימער, וועלכע ווערן בערויבט דורך דעם בויען פון אַ וואַסער־לייטונג. ס'וואָלט, דוכט זיך, געווען גאַנץ איינפאַך קודם כל דורכ־צושטודירען די דאָזיגע טענות און ענטפערן דערויף ווי דער יושר דיקטירט; נאָר עס לוינט זיך בעסער פערציהען דיזע פאָדערונגען אויף עטליכע יאָהר צייט, אום צו קענען דער־וויל פערטהאָן די געלדער אויף אַרויסגעוואָ־פענע אַרבייט, אויף זאַכען, וואָס זיינען לחלוטין נישט נייטיג. טאָמער איז נאָך געווען ווייניג שמיר־פאַפיר, וואָס קאָסט אָב אַזויפיעל געלד, מוז מען ווייטער אויסגעבען געלד און האָבען דער־פאַר נאָך אַ באַרג מיט „אשר יצר" פאַפיר!

ס איז אַלזאָ אַ גאַנץ פאַלשע איינבילדונג, צו ערוואַר־טען, אַז אַזאַ מענשליכער אידעאַל ווי די אַנאַרכיע זאָל אַרויסקומען פון דער רעפובליק, וועלכע איז אַ רעגי־רונגס־פאָרמע. די צוויי עוואָלוציאָנען ענטוויקלען זיך אין אַ געגענגעזעצטען זינן, און דער אומבייט קען אַנדערש נישט קומען נור דורך אַ פלעצליכען ריס, דאָס הייסט דורך אַ רעוואָלוציאָן. די רעפּובליקאַנער אַרבייטען פאַר דעם פאָלק'ס וואָהלזיין, פאַר זיין גליק דורך דעקרעטען און בעפעהלען, דורך דער פאָליציי, וועלכע זיי מוזען כלומר'שט אָנהאַלטען פאַר זיך! אַזוי ווי די מאַכט איז קיין אַנדער זאַך נישט נאָר די אויסאיבונג פון געוואַלט, וועלען זיי ראשית כל זעהן, אַז אָט די געוואַלט זאָל זיין ביי זיי אין די הענד, צו פערפעס־טיגען זאָגאַר די אַלע אינסטיטוציאָנען, וועלכע גיבען זיי די מעגליכקייט צו בעהערשען די געזעלשאַפט. פיליכט וועלען זיי נאָך האָבען די העזה מיט דער הילף פון דער וויסענשאַפט צו בענייען די דאָזיגע אינסטיטוציאָנען, אום זיי

צו געבען אַ נייע ענערגיע. אַזוי פֿיהרט מען וואָס ווייטער אַריין אין דער אַרמעע אַלץ נייע אינסטרומענטען, פולווער וואָס גיט ניט אַרוים קיין רויך פֿון זיך, קייקלענדיגע קאַנאָנען און נאָך אַזעלכע סאָרטען נייע ערפֿינדונגען, וואָס דיענען בלויז צו טויטען וואָס גיכער און וואָס זיכערער. אויף אַזאַ'ן אופן האָט מ׳ין אין דער פּאָליציי אויסגעטראַכט די „אַנ־טראָפּאָמעטריע", די „וויסענשאַפֿט" ווי אַזוי איבערצומעסטען דעם מענשען, — אַ מיטעל צו פֿערוואַנדלען גאַנץ פֿראַנקרייך אין איין גרויסער טורמע. מ׳ין הויבט אָן מעסטען די אמת׳ע און די כלומר׳שטע פֿערברעכער, דערנאָך מעסט מען די פֿערדעכטיגע, און אין אַ קורצער צייט וועט ניט בלייבען קיין איינער וואָס זאָל ניט זיין אונטערוואָרפֿען די אונפֿער־שעהמטע פֿאָטאָגראַפֿיעס. „די פּאָליציי און די וויסענשאַפֿט האָבען זיך צוקושט," וואָלט געזאָגט דער תהלים.

אַלזאָ, קיין זאַך, אָבער טאַקי קיין שום גוטס קען אונז ניט אַרויסקומען פֿון דער רעפובליק אין פֿון די „אויפֿגעקו־מענע" רעפובליקאַנער, דאָס הייסט די, וועלכע נעהמען איבער די מאַכט אין זייערע הענד. ס׳איז אַן איינבילדונג, אַ חלום אין דער געשיכטע, אַן אונזינן צו האָפֿען דערויף. די קלאַסע, וועלכע האַלט ביי זיך אין די הענד די אוצרות פֿון דער מענשהייט און וועלכע הערשט, איז נויטווענדיגער ווייזע אַ פֿיינדין פֿון יעדען פּראָגרעס. די טרייב־קראַפֿט פֿון דעם מאָדערנעם געדאַנק, פֿון דער אינטעלעקטועלער און מאָראַלער עוואָלוציאָן איז יענער טהייל פֿון דער געזעל־שאַפֿט, וואָס האָרעוועט, וואָס אַרבייט און וועלכער ווערט אונטערדריקט. אָט דער טהייל פֿון דער מענשהייט אַרבייט דאָס אויס די אידעע, ער פֿערווירקליכט דאָס איהר, ער האַלט דאָס אין איין אַרויפֿפֿיהרען צוריק אויף׳ן וועג דעם סאָציאַלען וואָגען, וואָס די רעאַקציאָנערען הערען ניט אויף

צו פֿערהאַלטען, אַרונטערצופֿיהרען פֿון די רעלסען און אַריינ־צושלעפּען אין אַלערליי זומפּען.

נאָר, ווען מען זאָגען, זיינען די סאָציאַליסטען, די עוואָלוציאָנערע און רעוואָלוציאָנערע פֿריינדע אונזערע, אויך אויסגעשטעלט די געפֿאַהר צו פֿערראַטהען זייער זאַך און וועלען זיי אויך אַמאָל דורכמאַכען זייער נאָרמאַלע ריק־שריטליכע בעוועגונג, דאַן ווען זייערע פֿיהרער, וועלכע סטאַרען זיך „צו עראָבערן די עפֿענטליכע מאַכט", וועלען איהר טאַקי באמת האָבען עראָבערט? ס'איז קיין ספק ניט, אַז ווען די סאָציאַליסטען וועלען ווערן די בעלי בתים, וועלען זיי אָנגעהן, און זיי געהען שוין איצט אויך אָן, אויף דעם זעלבען אופן וואָס זייערע פֿאָרלויפֿער, די רעפּובליקאַנער: די געזעצע פֿון דער געשיכטע וועלען צוליעב זיי ניט וויכער ווערן. קוים וועלען זיי נור אַריינקריגען די מאַכט צו זיך אין די הענד, און זאָגאַר פֿריהער איידער זיי וועלען איהר נאָך האָבען, וועלען זיי זיך מיט איהר גאַנץ גוט בענוצען. ס'קען זיין, אַז זיי וועלען עס טהאָן בלויז מיט דער אילוזיע אָדער מיט דעם אויסרייד, אַז זיי ווילען דיזע מאכט מאַכען נוצ־לאָז דורכדעם וואָס זיי וועלען אָבשאַפֿען אַלע הינדערניסען און פֿערניכטען אַלע פֿיינדליכע עלעמענטען. די וועלט איז פֿול מיט די דאָזיגע נאַאיווע מענשען, וועלכע לעבען אין דער האָפֿנונג, אַז זיי וועלען קענען איבערמאַכען די געזעל־שאַפֿט דורך אַ וואונדערבאַרע פֿעהיגקייט צו קאָמאַנדירען איבער די מענשען; דערנאָך, אַז זיי קומען אַריין אין די הויכע פֿענסטער, ווערן גרויסע אָדער קלענערע בעאַמטע, בעגרייפֿען זיי, אַז זייער ווילען פֿאַר זיך האָט קיין שום איינ־פֿלוס ניט אויף דער מאַכטמאַשין און אַז זייערע אָנשטריינ־גונגען קענען גאַנץ איינפֿאַך דערטרונקען ווערן אין דער גלייכגילטיגקייט און אין דער אונעהרליכקייט, וואָס רינגעלט

זיי אַ־רום. וואָס זשע בלייבט זיי אַלזאָ צו טהאָן, אויב ניט זיך אַ־רומדרעהען אַרום די מאַכט־האָבער, נאָכפאָלגען דעם רעגירונגס־פּראָגראַם, אָנקלייבען געלד און אויסטהיילען גוטע פּלעצער צו זייערע פריינדע?

קיין צווייפעל, זאָגען אונז פערקאָכטע אויטאָריטערע סאָציאַליסטען, קיין צווייפעל ניט, אַז דער שפּיגעל פון דער הערשאַפט און די אויסאיבונג פון דער אויטאָריטעט קענען זיין זעהר געפעהרליך פאַר מענשען, וואָס זיינען נור איינפאַך בעגייסטערט פון דעם מאָמענט און וועלכע האָבען גוטע אַבזיכטען; אָבער ניטאָ וואָס מורא צו האָבען פאַר דיזער געפאַהר, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען די, וועלכע האָבען זיך אויסגעאַרבייט אַ געוויסען בעשטימטען וועג ווי אַזוי זיך אויפצופיהרען דורך אַ פּראָגראַם, וואָס איז שטריינג דורכגעדיסקוטירט געוואָרען מיט די קאַמעראַדען, וועלכע וועלען, זיי צו יעדער צייט קענען רופען צו אָרדנונג, ווען זיי וועלען פערנאַכלעסיגען אָדער פערראַטהען וועלכען ניט איז פּונקט פון זייער פּראָגראַם. די פּראָגראַמען ווערען אויסגעאַרביים ווי געהעריג איז, גע׳חתמ׳עט און אָבגעשטעמפּעלט; מען פערעפענטליכט זיי אין טויזענדער דאָקומענטען; זיי ווערען אויפגעקלעפּט אויף די טהירען פון די זאַאלען, און יעדער קאַנדידאַט קען זיי אויסענווייניג. אָט דאָס איז גענוג גאַראַנטיע, — אַזוי ווייזט זיך אויס. און דאָך בייט זיך דער זינן פון די דאָזיגע ווערטער, וועלכע מען האָט אַזוי זאָרגזאַם דורכגעדיסקוטירט, פון יאָהר צו יאָהר, לויט עראייגניסע און די אויפזיכטען: יעדער איינער פערשטעהט זיי ווי עס פּאַסט זיך פאַר זיינע אינטערעסען; און אַז אַ גאַנצע פּאַרטיי הויבט אָן אַנדערש צו קוקען אויף די ערשיינונגען, דאַן בעקומען די דייטליכסטע ערקלעהרונגען אַ סימבאָלישע בעדייטונג; זיי ווערען פּשוט׳ע געשיכטליכע דאָ־

קומענטען אָדער סתם אויסדריקע, וואָס מען סטאַרעט זיך גאָרניט צו פֿערשטעהן.

אין גרונד גענומען מוזען די, וועלכע האָבען די אַמביציע צו עראָבערן די עפֿענטליכע מאַכט, זיך בענוצען מיט די זיכערסטע מיטלען צו דערגרייכען זייער ציעל. אין די רע־פובליקען, וואו עס עקזיסטירט אַלגעמיינעס שטים־רעכט, חנפה'נען זיי זיך צו צו דער גרויסער מאַסע; זיי ווערן גוטע קונים אין די שיינקען און אָפּטע, פּאָפּולערע געסט אין די ביער־הייזער. זיי נעהמען אויף די וועהלער, ניט קוקענדיג פֿון וואַנעט זיי קומען; ס'איז רעכט ביי זיי מקריב צו זיין דעם עיקר, דעם פּרינציפּ פֿאַר דער פֿאָרמע, און דערפֿאַר וועלען זיי אַריינלאָזען די שונאים צו זיך, זיי ווע־לען זיך איינאימפּפֿען דעם גיפֿט אין איינענעם קערפּער. אין די מאָנאַרכישע לענדער וועט איהר געפֿינען סאָציאַ־ליסטען, וואָס האַלטען זיך גאַנץ גלייכגילטיג צו דער רע־גירונגס־פֿאָרמע און זיי אַפּעלירען זאָגאַר צו די מיניסטאָרען פֿון דעם קעניג זיי זאָלען זיי העלפֿען פֿערווירקליכען זייערע פּלענער, ווי אַזוי איבערצומאַכען די געזעלשאַפֿט, אָקוראַט ווי ס'וואָלט לאָגישערווייזע מעגליך געווען צו שליסען פֿריע־דען צווישען די הערשאַפֿט פֿון איינעם און די ברידערליכע געגענזייטיגע הילף צווישען די מענשען. נאָר די אונגעדולד און די לוסט צו זיין טהעטיג פֿערשטעלט זיי די אויגען, זיי זאָלען ניט זעהן די הינדערניסען; זיי גלויבען, אַז זיי וועלען קענען איבערקעהרען גאַנצע בערג. לאַסאַל טרוימט, אַז ער וועט האָבען ביסמאַרק'ן פֿאַר אַ שותף, וועלכער וועט איהם העלפֿען בויען די נייע וועלט; אַנדערע ווענדען זיך צום פּאַבסט און בעטען איהם, ער זאָל זיך שטעלען אָן דער שפּיצע פֿון דעם פֿערבאַנד פֿון די אָרעמע און די אונטערדריקטע; און אַז דער איינגעבילדעטער דייטשער

קייזער האָט פֿערבעטען צו זיין טיש עטליכע פֿילאַנטראָפּען און סאָציאָלאָגען, האָבען זיך געפֿונען מענשען, וואָס האָבען געמיינט, אַז ס'האָט ענדליך אָנגעהויבען טאָגען.

און פּונקט ווי די פּאָליטישע מאַכט, וועלכע ווערט פֿאַרגעשטעלט דורך דער קירכע אָדער דורך דער רעגירונג, בעצוויבערט נאָך געוויסע סאָציאַליסטען, אַזוי איז אויך מיט די אַנדערע אינסטיטוציאָנען פֿון אונזער געזעלשאַפֿט. אום צו כאַפּען שטימען, דאָס הייסט אום צו געווינען די פֿריינדשאַפֿט פֿון די בירגער, וואָס איז אייגענטליך גאָר קיין אונגליק ניט, לאָזט זיך אָבער דער סאָציאַליסטישער קאַנדידאַט אַוועק אַזוי ווייט, אַז עס ווערט ביי איהם רעכט צו חנפה'נען דעם געשמאַק און זאָגאָר די פֿאָראורטהיילע פֿון זיינע וועהלער; ער איז גרייט צו פֿערבויגען אַלע בייזע געפֿיהלען, פֿערגעסען אַלע צאַנקערייען און שנאות; ער ווערט אויף אַ געוויסער צייט דער פֿריינד אָדער ווייניגסטענס דער בונדעס־גענאָסע פֿון די, מיט וועמען ער האָט זיך אַמאָל אַרומגעריסען ביי די האָר. אין דעם קלעריקאַל געפֿינט ער מיט אַמאָל אוים אַ שטיק „קריסטליכען סאָציאַליסט"; דער ליבעראַלער בורזשואַ ווערט ביי איהם אַ רעפֿאָרמער, דער פּאַטריאָט — אַ פֿערטהיידיגער פֿון דער בירגערליכער עהרע. אין געוויסע מאָמענטען היט ער זיך זאָגאַר אוים, ניט אַריינצוברייגגען אין כעם דעם „לענדלאָרד" אָדער דעם „באָס"; ער געהט זאָגאָר אַזוי ווייט, איהם פֿאַרצוליגען זיינע פֿאָדערונגען אַלס גאַראַנטיען פֿון פֿריעדען: דער „ערשטער מאַי", וועלכער האָט געדאַרפֿט זיין אַ טאָג פֿון קאַמפּף געגען דעם קאַפּיטאַל, פֿערוואַנדעלט זיך אין אַ יום טוב מיט גירלאַנדען און בלומען. ביי דיזע געלעגענהייט, די קאַנדידאַטען צו די וועהלער פֿערגעסען זיך די ערשטע, די קאַנדידאַטען הייסט עס, ביסלאַכווייז די

שטאָלצע שפּראַך פֿון דער וואַהרהייט, די אונבויגזאַמע שטעלונג פֿון'ם קאַמפּף. פֿון דרויסען ביז אינעווייניג ווערט זאָגאַר דער גייסט געענדערט, דער עיקר ביי די, וועלכע עררייכען זייער ציעל און זעצען זיך ענדליך אויף די פלושענע ביינק, אַנטקעגען דער דעקאָרירטער טריבונע. דאַן מוז מען זיך איינגעוועהנען צו שמייכלען, דריקען די הענד און ווערן בעפּריינדעט מיט מענשען, וועלכע מען האָט פֿריהער ניט געוואָלט קענען.

די מענשליכע נאַטור פֿאָדערט עס, און ס'וואָלט איינ־פֿאַך געווען לעכערליך פֿון אונזער זייט פֿאַראיבעל צו האָבען אויף די סאָציאַליסטישע פֿיהרער, וועלכע ווערן אַריינגעכאַפּט צווישען די וואַלגער־העלצער פֿון די וואַהלען, וואו זיי ווערן אַזוי אויסגעקאַטשעט, אַז זיי געהען פֿין דאָרט אַרויס אַלס ליבעראַל־דיינקענדע בורזשואַס: זיי האָבען זיך געשטעלט אין בעשטימטע קאָנדיציאָנען, און זיי מוזען ווערן בעשטימטע מענשען; דער רעזולטאַט איז אַן אונפֿערמיידליכער און אַלעס וואָס דער היסטאָריקער דאַרף טהאָן איז, איהם קאָנסטאַ־טירען, אָנצייגען די רעוואָלוציאָנערן, וועלכע וואַרפֿען זיך אַריין אונבערעכענטערהייט אין דער פּאָליטיק, אויף דער געפֿאַהר, וואָס שטעקט אין דעם. איבעריגענס, איז ניטאָ וואָס צו ריידען קיין ספק וועגען די רעזולטאַטען פֿון דיזער עוואָלוציאָן פֿון די פּאָליטישע סאָציאַליסטען, ווייל די מאַסע פֿון קעמפּפֿער איז פֿון תמיד אַן צוזאַמענגעשטעלט פֿון צוויי עלעמענטען, וועמעס אינטערעסען אינטערשיידען זיך איינע פֿון די אַנדערע וואָס ווייטער אַלץ מעהר. די איינע וואַרפֿען אַוועק דעם אורשפּרינגליכען אידעאַל זייערן און די אַנדערע בלייבען טריי צו איהם. אויף אַזאַ'ן אופֿן האָבען מיר גע־זעהן, ווי די רעפּובליקאַנישע פּאַרטיי האָט זיך צוטהיילט אין צוויי טהייל: פֿון איין זייט די מאַסע פֿון די „אָפּאָר־

מיניסטען", פון דער אַנדער זייט די סאָציאַליסטישע גרופּען. די לעצטע, די סאָציאַליסטען ווידער, וועלען זיך צוטהיילען אין מיניסטעריעלע און אַנטי־מיניסטעריעלע; די איינע וועלען זוכען צו פערזיסען זייער פּראָגראַם, כדי די קאָנסערוואַטאָרען זאָלען איהם קענען אַרונטערשלינגען; די אַנדערע וועלען זיך האַלטען ביי זייער גייסט פון אַן אויפריכטיגער עוואָלוציאָן און אַן ערנסטער רעוואָלוציאָן. נאָכדעם ווי זיי וועלען האָבען דורכגעמאַכט געוויסע מאָמענטען פון דערשלאָגענהייט, פון סקעפּטיציזמוס זאָגאַר, וועלען זיי איבערלאָזען „די טויטע זאָלען בעגראָבען זייערע טויטע" און זיי וועלען צוריקקומען און זיך אָנשליסען אָן די לעבעדיגע. נאָר זאָלען זיי וויסען זיין, אַז יעדע „פּאַרטיי" איז אַ צוזאַמענגעזעצטער קערפּער און דערום מוז דאָרט הערשען אַ סאָלידאַריטעט אין דעם שלעכטען אַזוי ווי אין דעם גוטען זינן: יעדעס מיטגליעד פון דער דאָזיגער פּאַרטיי ווערט סאָלידאַריש, איז פעראַנטוואָרטליך פאַר די פעהלערן, די ליגענס, די אַמביציעס פון אַלע זיינע חברים און זיינע פיהרער. נור דער פרייער מענש, וואָס פעראייניגט פרייוויליג זיינע כוחות מיט די כוחות פון אַנדערע מענשען, וואָס האַנדלען לויט זייער אייגענעם ווילען, — בלויז ער האָט דאָס רעכט צו טאַדלען די פעהלערן אָדער די שלעכטע מעשים פון די זאָגענאַנטע חברים, ער איז פאַר קיינעם ניט פעראַנטוואָרטליך, נאָר פאַר זיך אַליין.

VII.

די קרעפֿטען אין קאַמפּף. — די געוואַלדיגע מאַשין פֿון אונטערדריקונג. — דער פֿערבאַנד צווישען דעם בעל הבית און דעם משרת. — עס פֿעהלט לאָגיק אין דעם פֿיקציאָנירען פֿון די מאָדערנע שטאַאטען. — דאָס „רעכט פֿון'ם שטאַרקערן".

מיר ווייסען, ווי אַזוי עס פֿונקציאָנירט איצט די ציוויליזירטע געזעלשאַפֿט. מיר קענען עס מיט אַלע איינצעלהייטען; דאָסזעלבע איז מיט דעם אידעאַל פֿון די רעוואָלוציאָנערע סאָציאַליסטען, וועלכער איז אינז ניט פֿרעמד. אויך האָבען מיר פֿעסטגעשטעלט, אַז די כלומר שטערעפֿאָרמען פֿון די „ליבעראַלען" זיינען שוין פֿון פֿאָראויס פֿעראורטהיילט צו בלייבען אונווירקזאַם און אַז די איינציגע זאַך, וואָס מיר טהאָרען ניט אַרויסלאָזען פֿון אויג אין דעם אידעען־קאַמפּף אונזערן איז, אַז יעדע אויפֿאָפּפֿערונג, יעטוועדע ענטזאַגונג פֿון אונזערע פּרינציפּען מוז נויטווענדיגערווייזע פֿיהרען צו אַ נידערלאַגע. דאָס טהאָרען מיר ניט פֿערגעסען, ווייל דאָס לעבען גופא היינגט אָב דערפֿון.

אונז בלייבט אַלזאָ איצט איבער צו צייגען די בעדייטונג און די וויכטיגקייט פֿון די כוחות, וועלכע שטויסען זיך אָן איינע מיט די אַנדערע אין דער דאָזיגער מורא'דיגער קאָמפּליצירטער געזעלשאַפֿט; מען וואָלט געראַפֿט, אַזוי צו זאָגען, פֿעסטשטעלען די צאָהל פֿון די אַרמעען אין קאַמפּף און בעשרייבען זייערע סטראַטעגישע פּאָזיציעס מיט דער

אונפּאַרטייאישער קאַלט־בלוטיגקייט פון מיליטערישע אַגענ־טען, וועלכע סטאַרען זיך צו בערעכענען מאַטהעמאַטיש די שאַנסען פון יעדען צד בעזונדער. נאָר אָט דער גרויסער צוזאַמענשטויס פון אידעען, אין וועמעס רעזולטאַט מיר זיינען אַזוי שטאַרק פּעראינטערעסירט, וועט זיך ניט אָב־שפּיעלען לויט דעם זעלבען פּלאַן ווי איינע פון אונזערע מלחמות, וועלכע ווערען אָנגעפיהרט פון גענעראַלען, אָפיצירען און סאָלדאַטען, אָנפאַנגענדיג זיך מיט דעם בע־פעהל: „שיסט!" און זיך ענדיגענדיג מיט דעם פערצוויי־פעלטען געשריי: „זאָל זיך ראַטעווען ווער עס קען!" אונזער קאַמפּף איז אַן אונאויפהערליכער, וועלכער האָט זיך נאָך אָנגעפאַנגען מיט מיליאָנען יאָהרען צוריק אין דער ווילדער־נעש ביי די פּרימיטיווע מענשען, און וועלכער איז ביז איצט נור טהיילווייז געווען ערפאָלגרייך: דאָך איז פאַרהאַן אַ לייזונג, אַן אויסגאַנג פון דעם אונאויפהערליכען קאַמפּף, ענטוועדער דורך דעם וואָס די לעבענס־פעהיגע ענערגיען זאָלען זיך געגענזייטיג פערניכטען איינע די אַנדערע און די מענשהייט זאָל זיך אומקעהרען צו דעם אורשפּרינגליכען כאַאָס, אָדער דורך דער איבעראיינשטימונג פון דיזע אַלע כוחות, — דורך דעם וואָס דער מענש וועט זיך פרייוויליג און זעלבסטבעוואוסט פערוואַנדלען אין אַ העכערעם וועזען.

די מאָדערנע סאָציאָלאָגיע האָט קלאָהר און דייטליך בעוויזען, אַז עס זיינען פאַרהאַן צוויי געזעלשאַפטען, וואָס קעמפּפען איינע מיט דער צווייטער: זיי פערמישען זיך איינע אין דער אַנדערער; זיי זיינען אויף פערשיעדענע אופנים פערבונדען דאָ און דאָרט דורך די, וואָס ווילען און ווילען דאָך ניט, וואָס געהען פאָרווערטס, אום צו קענען דערנאָך געהן צוריק. נאָר אַז מיר קוקען אויף דער זאַך פון אויבען אַראָב, ניט נעהמענדיג אין אָנבעטראַכט די אונזי־

בערע און די גלייכגילטיגע, ווענן דער שיקזאַל טרייבט אַרום פון איין לאַגער אין אַנדערן, ווערט אונז קלאָהר, אַז די איצטיגע וועלט צוטהיילט זיך אין צוויי לאגערן: די וואָס טהוען אַלעס מעגליכע אויפצוהאַלטען די אונגלייכהייט און די אָרימקייט, דאָס הייסט די געהאָרכזאַמקייט און די נויטה פאַר די אַנדערע, דעם גענוס און די מאַכט פאַר זיך אַליין; און די וואָס פאָדערן פאַר אַלעמען דאָס וואָהלזיין און די פרייע איניציאַטיווע.

אין פלוג זעהט עס אויס, אז די כוחות פון די דאָזיגע צוויי לאַגערן זיינען גאָר ניט קיין גלייכע: די קאָנסערוואַטאָרס, מיינט מען, זיינען גאָר אָהן אן ערך שטאַרקער. די פערטהיידיגער פון דער איצטיגער סאָציאַלער אָרדנונג האָבען ביי זיך אין די הענד די געוואַלדיג גרויסע פערמעגענס, די הכנסות, וואָס צעהלען זיך אין די מיליאָנען און די מיליאַרדען, די גאַנצע מאַכט פון דעם שטאַאט מיט די מחנות פון אָנגעשטעלטע, סאָלדאַטען, פּאָליציי־לייט, ריכטער, דעם גאַנצען אַרסענאַל פון געזעצען, די כלומר'שט „אינפעהלבאַרע" דאָגמעס פון דער קירכע, די פערשלאָפענקייט פון דער מענשליכער געוואוינהייט און די נידריגע אַלטעגליכקייט, וועלכע פערבינדעט כמעט שטענדיג די בעזיעגטע מיט זייערע שטאָלצע זיעגער. און די אַנאַרכיסטען, וועלכע ווילען אויפבויען אַ נייע געזעלשאַפט, וואָס קענען זיי אַוועקשטעלען אַנטקעגען אָט די אַלע אָרגאַניזירטע כוחות? גאָרנישט, ווייזט אויס. אָהן געלד, אָהן אַן אַרמעע, וואָלטען זיי געמוזט אונטערגעהן, ווען זיי וואָלטען ניט רעפּרעזענטירט די עוואָלוציאָן פון די אידעען און פון די זיטען. זיי זיינען גאָרנישט, נאָר זיי האָבען פאַר זיך די בעוועגונג פון דער מענשליכער איניציאַטיווע. די גאַנצע פערגאַנגענהייט ליגט אויף זיי ווי אַ שווערע לאַסט, נאָר די לאָגיק פון די

עראי גניסע ערמוטהיגט זיי און טרייבט זיי פֿאָרוועדטס, ניט קוקענדיג אויף די געזעצען און אויף די געזעץ־היטער.

די כוחות, וואָס ווערן אָנגעווענדעט אונטערצוגראָבען די רעוואָלוציאָן, קענען לפנים און אויף אַ געוויסער צייט האָבען אַן ערפֿאָלג. די רעאַקציאָנערן קוועלען דאַן אָן פֿאַר שמחה; נאָר זייער פֿרייד איז אומזיסט, וואָרים אויב די בעוועגונג פֿאַלט דורך אויף איין אָרט, הויבט זי זיך גלייך אויף אויף אַן אַנדער אָרט. נאָכדעם ווי די פּאַריזער קאָמונע איז דערשטיקט געוואָרען, האָט מען אין דער אָפֿיציעלער און שמייכלערישער וועלט פֿון אייראָפּאַ געקענט מיינען, אַז דער סאָציאַליזמוס, דער רעוואָלוציאָנערער עלעמענט פֿון דער געזעלשאַפֿט, איז טויט, בעגראָבען אויף אייביג. די פֿראַנצויזישע אַרמעע האָט זיך געוואָלט אויסקייפֿען פֿון שאַנדע פֿאַר דער מפלה, וואָס זי האָט געהאַט אנטקעגען די זיעגרייכע דייטשען, דערמיט וואָס זי האָט דערשטיקט און דערשאָכטען די פּאַריזער, אַלע אונצופֿריעדענע קינדער פֿון די רעוואָלוציאָנען. אין זייער פּאָליטישען זשאַרגאָן האָבען זיך די קאָנסערוואַטאָרען געקענט בעריהמען, אַז זיי האָבען „געקוילעט די גאַנז". העדר טהיער, אַן אונפֿער־גלייכלבער טיפֿ פֿון אַן אויפֿגעקומענעם בורזשואַ, האָט געמיינט, אַז ער האָט זי בעגראָבען טיעף אין די קברים פֿון דעם בית עולם פֿון „פּער לאַשעז". די, וועמען ער האָט גערעכענט פֿאַר די לעצטע נאָכפֿאָלגער פֿון די אַמאָליגע סאָציאַליסטען, האָבען זיך געפֿונען אין ניי־קאַלעדאָניען, אָבגעריסען פֿון דער וועלט. נאָך טהיער'ן האָבען די פֿריינד זיינע אין גאַנץ אייראָפּאַ ווידערהאָלט זיינע ווערטער, און פֿון אַלע זייטען האָט זיך געהערט אַ געזאַנג פֿון טריאומף. וואָס איז שייך צו די דייטשע סאָציאַליסטען, איז דען ניט געווען אַ גוטער היטער איבער זיי, דער העדר פֿון אַלע

הערכן, וואָס פֿאַר זיין וואונק, פֿאַר אַ פינטעל פֿון זיין אויג האָט געציטערט גאַנץ אייראָפּאַ? און די רוסישע ניהיליס־טען? וואָס פֿאַר אַ פנים האָבען זיי געהאַט ביי דער „ציוויליזירטער" אייראָפּעאישער וועלט אין די אויגען? מען האָט זיי געהאַלטען פֿאַר איינפֿאַכע טייוואָלים אין בלוט־דורשטיגע חיות.

אַך! מען פֿערשטעהט גאַנץ גוט, אַז עס פֿלעגט ווערן שטיל אין דעם רעוואָלוציאָנערן לאַגער, ווען עס האָט „געהערשט אָרדנונג אין וואַרשוי" אין ערגעץ אַנדערש. אויף מאָרגען נאָך אַן אויסשלאַכטונג געפֿינען זיך וויניג מענשען, וואָס סמייען זיך צו שטעלען אַנטקעגען די קוילען. דאַן, ווען פֿאַר אַ וואָרט, פֿאַר אַ מאַך מיט דער האַנד ווערט מען בעשטראָפֿט מיט געפֿענגניס, קען מען ניט ערוואַרטען קיין סך מענשען, וואָס זאָלען האָבען דעם מוטה צו לויפֿען אין פֿייער. די, וועלכע זיינען מקבל באהבה די ראָלע פֿון אָנ־פֿער פֿאַר אַ אידעע, וואָס איהר טריאומף איז וויטלויפֿיג אָדער אפשר גאָר צווייפֿעלהאַפֿט, זיינען אַ זעלטענהייט: ניט יעדער איינער האָט דעם העלדענמוטה פֿון די דאָזיגע רוסישע ניהיליסטען, וועלכע האָבען זי ער געהיימע דרוקעריי ביי דער פּאָליציי אונטער'ן נאָז. מען מוז אַליין זיין שטאַרק איבערגעבען, אום צו האָבען דאָס רעכט פֿאַראיבעל צו האָבען אויף די, וואָס סמייען ניט זיך אויסצוגעבען אין דער עפֿענטליכקייט פֿאַר אַנאַרכיסטען, ווען זייער אַרבייט, דאָס הייסט דאָס לעבען פֿון זייערע פֿרויען און קינדער, הייננט אָב דערפֿון. נאָר אויב אַלע אונטערדריקטע האָבען ניט דעם טעמפּעראַמענט פֿון דעם העלד, פֿיהלען זיי אָבער פֿונ־דעסטוועגען גאַנץ גוט די ליידען און זיי זוכען זיך אַרויס־צורייסען דערפֿון; און דער גייסטיגער צושטאַנד פֿון די אַלע, וועלכע ליידען אַזוי ווי זיי און וועלכע ווייסען די אורזאַכע

פֿון זייע־ע לײדען, מוז ענדליך שאַפֿען אַ רעוואָלוציאָנערע בעװעגונג. זאָגאַר אין אַ שטאָדט, וואו ס'איז ניטאָ קיין איין גרופּע פֿון עפֿענטליך־ערקלעהרטע אַנאַרכיסטען, זײנען פֿינפֿ־דעסטוועגען די אַרבייטער מעהר אָדער ווייניגער געניײגט צו די אַנאַרכיסטישע אידעען. אינסטינקטיוו אַפּלאָדירען זיי דעם קאַמעראַד, וועלכער רעדט צו זיי מכח אַ סאָציאַלען צושטאַנד, וואו עס וועלען ניט זיין קיין הערר׳ן, און וואו דער פּראָדוקט פֿון דער אַרבייט וועט בלייבען ביים פּראָ־דוצירער אין די הענד. דיזער אינסטינקט ענטהאַלט אין זיך דעם וואַקסענדען זאַמען פֿון דער קומענדער רעוואָלוציאָן, וויל פֿון טאָג צו טאָג ווע־ט ער אַלץ קלאָהרער, פֿעסטגע־שטעלטער און ער פֿערוואַנדעלט זיך אין אַ בעוואוסטזיניג־קייט. דאָס וואָס דער אַרבייטער האָט נעכטען בלויז געפֿיהלט, און נור אויבערפֿלעכליך געפֿיהלט, ווייסט ער היינט צו טאָג, און יעטוועדע נייע ערפֿאַהרונג מאַכט איהם בעסער בעקאַנט דערמיט. און די בויערן, וועלכע האָבען קיין מעגליכקייט ניט זיך צו ערנעהרען פֿון די פּראָדוקטען פֿון זייער שטי־קעל ערד, און די, וואָס האָבען אין דער ווירקליכקייט גאָר קיין שטיקעל ערד ניט און וועלכע זיינען נאָך אסך גרעסער אין צאָהל איידער די ערשטע, — אָט די אַלע בויערן, הויבען זיי דען ניט אָן צו פֿערשטעהן, אַז די ערד דאַרף געהערן צו דעם, וואָס בעאַרבייט זי? זיי האָבען עס אימער געפֿיהלט אינסטיקטיוו; איצט ווייסען זיי עס און אין גיכען וועלען זיי אָנהויבען שטעלען זייערע פֿאָדערונגען.

די פֿרייד, וואָס די רעאַקציאָנערן האָבען געהאַט דורך דער כלומר'שטער פֿערשווינדונג פֿון דעם סאָציאַליזמוס, האָט אַלזאָ לאַנג ניט אָנגעהאַלטען. פֿינסטערע, וויסטע חלומות האָבען גענומען מוטשען די תלינים, ס'האָט זיך זיי אויסגעדוכט, אַז די קרבנות זיינען נאָך ניט אין גאַנצען

טויט. און היינט צו טאָג, איז דען פֿאַרהאַן כאָטש איין איינציגער בלינדער, וואָס זאָל צווייפֿלען אין זייער ערוואַרטונג? די אַלע שרייב־קנעכט, וועלכע האָבען איבערגעקייט גאַמבעטאַ'ס ווערטער: „ניטאָ קיין סאָציאַלע פֿראַגע!“ זיינען דאָך געווען דיזעלבע, וועלכע האָבען אויפֿגעכאַפּט די ווערטער פֿון קייזער ווילהעלם און נאָכגעשריען נאָך איהם: „די סאָציאַלע פֿראַגע פֿערפֿלייצט אונז! די סאָציאַלע פֿראַגע בעלאַגערט אונז!“ און דערפֿאַר טאַקי האָבען זיי געפֿאָדערט אַ ספּעציעלעם געזעץ, אַן אונערבאַרמליכע רעפּרעסיע געגען די „אָנהייגער פֿון אונאָרדנונג“. אָבער ווי שווער און ווי שטרייננג דאָס געזעץ זאָל ניט זיין, וועט עס דאָך ניט קענען אונטערדריקען דעם געדאַנק, וועלכער געהט זיך זיין וועג. זאָגאַר ווען עס זאָל זיך איינגעבען ווערען עס איז אַריינצוואַרפֿען אַ שטיק באַרג אין דעם אָפֿענעם וואולקאַן, וועט עס אויף אַ געוויסער צייט אָבהאַלטען דעם אויסברוך; אָבער דער פֿייער־באַרג וועט זיך עפֿענען אויף אַן אַנדער אָרט און דע־ שטראָם פֿון לאַוואַ וועט מוזען אַרויספּלאַצען. נאָך דעם אויסברוך פֿון דער פֿראַנצויזישער רעוואָלוציאָן האָט נאַפּאָלעאָן געמיינט, אַז ער איז דער טיטאַן, וואָס האָט פֿערמאַכט דאָס פֿייער־שפּייענדע מויל פֿון די רעוואָלוציאָנען; און די גאַנצע מחנה פֿון טעלער־לעקער, די אונענדליכע מאַסע פֿון אונוויסענדע לייט האָבען עס געגלויבט מיט איהם. דאָך האָבען די סאָלדאַטען גופא, וועלכע ער האָט אַרומגעשלעפּט איבער גאַנץ אייראָפּאַ, בייגעטראָגען צו פֿערשפּרייטען די נייע אידעען, אַרבייטענדיג אויף אַזאַ'ן אופֿן געגען דער אַלגעמיינער רעאַקציע: מעהר ווי איין צוקינפֿטיגער „דעקאַבריסט“ אָדער רוסישער „ניהיליסט“ האָט גענומען זיינע ערשטע רעוואָלוציאָנערע געדאַנקען פֿון אַ קריעגס־געפֿאַנגענעם, וואָס איז געראַטע־

וועט געוואָרען פֿון אונטער די אייז־דעקען פֿון דער „בע־ריאָוינאַ“. פּונקט אויף אַזאַ'ן אופֿן האָט דאָס אַריינפֿאַלען פֿון שפּאַניען אין די הענד פֿון די נאַפּאָלעאָנישע אַרמעען צובראָכען די קייטען, וועלכע האָבען צוגעשמידט די נייע וועלט צו דעם לאַנד פֿון דער אינקוויזיציאָן און האָט בע־פֿרייט די אונגעהייער גרויסע פּראָווינצען אויף דער אַנדער זייט ים פֿון דעם אונערטרעגליכען קאָלאָניאַלען רעזשים. ס'האָט אויסגעזעהן עפּעס אַזוי ווי איראָפּאַ וואָלט זיך אין גאַנצען אָבגעשטעלט, אָבער דערפֿאַר האָט זיך אַמעריקאַ גענומען בעוועגען. נאַפּאָלעאָן איז בלויז געווען אַ שאָטען, וואָס געהט פֿערביי.

די אויסערליכע פֿאָרמע פֿון דער געזעלשאַפֿט מוז זיך ענדערן פּראָפּאָרציאָנעל צו דער אינערליכער בעוועגונג: קיין היסטאָרישער פֿאַקט איז ניט מעהר בעגרינדעט ווי דער. ס'איז דער זאַפֿט, וואָס מאַכט דעם בוים וואַקסען און ניט איהם זיינע בלעטער און זיינע בליטען; ס'איז דאָס בלוט, וואָס גיט דעם מענשען דאָס לעבען; עס זיינען די אידעען, וועלכע מאַכען די געזעלשאַפֿט. נון, ס'איז ניטאָ קיין איין קאָנסערוואַטאָר, וואָס זאָל זיך ניט בעקלאָגען, אַז די אידעען, די זיטען אַלעס וואָס שטעלט צונויף דאָס טיעפֿע לעבען פֿון דער מענשהייט איז שוין גאָרניט דאָס וואָס אין די „אַלטע גוטע צייטען“. אויך די איצטיגע סאָ־ציאַלע פֿאָרמען וועלען זיך געווים ענדערן. די רעוואָלוציאָן קומט אַלץ נעהנטער, וואָס טיעפֿער עס געהט אָן די אינער־ליכע אַרבייט פֿון די מענשליכע מוחות.

יעדענפֿאַלס דאַרפֿען מיר ניט צוזאַמענלייגען די הענד און וואַרטען אויף גינסטיגע עראייגניסע. דער אָריענטאַלי־שער פֿאַטאַליזמוס איז דאָ ניט אַם פּלאַץ, ווייל די געגנער אונזערע זיצען בלל ניט מיט די הענד אין די קעשענעס

און רוהען זיך אָב. אַ טהייל פֿון זיי ווינען מענער מיט אַן אמת'ער ענערגיע, וועלכע שרעקען זיך ניט אָב פֿאַר קיין שום מיטעל און האָבען די נייטיגע גייסטעס־קראַפֿט אָנצוּ־פֿיהרען די אַטאַקע און ניט אַראָבפֿאַלען ביי זיך אין די שווערסטע מאָמענטען און זאָגאַר דאַן, ווען זיי האָבען אַ נידערלאַגע. „די אָבשטאַרבענדע געזעלשאַפֿט!" האָט מיט אַ בייסענדען שפּאָט געזאָגט אַ פֿאַבּריקאַנט מכח אַן אַנאַר־כיסטישען בוך, וואָס אונזער קאַמעראַד גראַוו האָט אָנגע־שריבען; „די אָבשטאַרבענדע געזעלשאַפֿט! נישקשה, זי האָט נאָך גענוג לעבען אין זיך, אום אייך אַלעמען צו פֿערשלינגען!" און אַז די רעפּיבליקאַנער און די פֿריידיינקער אין פֿראַנקרייך האָבען גערעדט מכח אַרויסטרייבען פֿון לאַנד די יעזואיטען, וועלכע זיינען איטער געווען די נשמה פֿון דער קאַטוילישער קירכע, האָט זיך איינער פֿון די דאָ־זיגע גלחים צובייזערט מיט די ווערטער: „בנאמנות, מיר לעבען אין אַ מערקווירדיגען יאָהרהונדערט! וואָס זשע, זיי מיינען אַפּנים, אַז די שייטערהויפֿענס זיינען שוין אַזוי פֿער־לאָשען געוואָרען, אַז ס'איז ניט געבליבען דער מינדעסטער פֿונק אָנצוצינדען אַ פֿאַקעל? די פֿערריקטע! יעזואיטען רופֿען זיי אונז, און זיי מיינען אונז דערמיט צו זידלען; אָבער אָט די יעזואיטען האַלטען אָנגעגרייט פֿאַר זיי דעם חרם, אַ טויל־קאָרב און פֿייער!"

ווען אַלע שונאים פֿון דעם פֿרייען געדאַנק, פֿון דער פֿער־זענליכער איניציאַטיווע, וואָלטען געהאַט די דאָזיגע קרעפֿטיגע לאָגיק, די דאָזיגע ענערגיע און ענטשלאָסענהייט, וואָלטען זיי אפשר סוף כל סוף געזיגט. אַ דאַנק די אַלע מיטלען פֿון אונטערדריקונג, וואָס די אָפֿיציעלע געזעלשאַפֿט פֿער־מאָגט; אָבער די מענשליכע גרופּען, וועלכע זיינען אַריינ־געטהאָן אין זייער איבּיגען „אַרויפֿאַרבייטען זיך", זיינען

ניט לאָגיש און קענען עס גאָרניט זיין, מחמת די מענשען אונטערשיידען זיך אַלע דורך זייערע אינטערעסען און שט־עבונגען: וועלכער מענש שטעקט דאָס ניט באַמש מיט איין פֿוס אין פֿיינדליכען לאַגער? „מען איז אימער אימיצענס סאָציאַליסט", זאָגט אַ פּאָליטיש גלייכווערטער, וואָס איז אַבסאָלוט וואהר. ניטאָ קיין איין אינסטיטוציאָן, וואָס זאָל זיין פֿאָלשטענדיג אויטאָריטעריש; ניטאָ קיין הערשער, וואָס זאָל פֿאָלגען אויף ריכטיג די עצה פֿון דעם טהעאָרעטיקער פֿון דער רעאַקציאָן זשאָזעף דע מעסטר און האַלטען שטײַנדיג די האַנד ביים תליון אויף'ן שולטער. ניט קוקענדיג אויף די פּראָקלאַמאַציעס פֿון דעם קייזער צו זיינע סאָלדאַטען, און אויף די הויכע, אָנגעבלאָזענע פֿראַזען, וואָס ווערן אַרויסגעזאָגט „כטוב לב המלך ביין", ביי אַ גלאָז שאַמפּאַניער, סמייעט מעהר קיין מאכט ניט צו זיין אַבסאָלוט, אָדער זי איז דאָס בלויז דורך אַ קאַפּריז, געגען געפֿאַנגענע למשל, געגען אונגליקליכע מענשען, וואָס האָבען גאָר קיין קרוב און קיין גואל ניט, ווער עס זאָל זיך פֿאַר זיי אָנגעהמען. יעדער הערשער האָט זיך זיין „קאַמאַרילאַ", זיינע הויף־לייט, שוין ניט רעכענענדיג זיינע מיניסטאָרען, זיינע שטאַאַטס־סאָוועטניקעס, וועלכע שפּיעלען אַלע די ראָלע פֿון וו־צע קעניגע; אַחוץ דעם איז ער מײַהר אָדער וויניגער געבונדען דורך פֿערשיעדענע אָבמאַכונגען, מנהגים, קאָנווענציאָנען, — אַן עטיקעטע, וואָס איז פֿאַר זיך אַליין אַ גאַנצע וויסענשאַפֿט מיט פּראָבלעמען און פּראָבלעמען: דער אונפֿערשעהמטעסטער לואי דער פֿערצעהנטער איז פֿערפּלאָנטערט אין אַ טויזענד־פֿעדימדיגען נעץ, פֿון וואַנען ער וועט זיך קיינמאָל ניט אַרויספּלאָנטערן. אָט די אַלע קאָנווענציאָנען און אָנגענומענע מנהגים, אין וועלכע דער הערשער האָט זיך אויף אַזאַ גרויסאַרטיגען אופֿן איינגע־

שלאָפֿען, גיבען איהם פֿון פֿאַראוים צו פֿערזוכען דעם טעם פֿון דעם קבר און שוואַכען אויף וויפֿיעל ס'איז אָב זיין קראַפֿט פֿאַר דער רעאַקציאָן.

די וואָס זיינען אָנגעצייכענט צום שטאַרבען, וואַרטען נים מען זאָל זיי הרג'ענען: זיי מאַכען זיך אַליין דעם טויט; סיי דורך דעם וואָס זיי שיסען זיך אַריין אַ קויל אין קאָפּ אָדער זיי דרעהען זיך אַרום אַ שטריקעל אַרום האַלז, סיי דורך דעם וואָס זיי לאָזען זיך הינרייסען פֿון דער מרה שחורה, די אויסצעהרונג, דעם פעסימיזם, אַלע גייסטיגע קראַנקהייטען, וועלכע זאָגען אָן פֿון פֿאָראויס, אַז דער טויט איז נאָהענט און ער וועט קומען אין גיכען. ביי דעם רייכען יונגען מאַן, וואָס קומט אַרויס פֿון אַ דעגענערירטער, אויסגעלעבטער ראַסע, איז דער פעסימיזם נים בלויז אַן אַרט און ווייזע פֿון ריידען, אַ האַלטונג; ס'איז אַ ווירקליכע קריינק. איידער ער האָט נאָך געלעבט, געפֿינט שוין דער אָרעמער יונג קיין שום טעם נים אין לעבען; אַזוי ווי אַ שאָטען געהט ער אַרום, מורמלענדיג, און דאָס דאָזיגע לעבען אָהן לוסט איז פּונקט ווי אַ טויט, אויף וועלכען מען ריכט זיך און מען וואַרט טאָג פֿאַר טאָג. אין דעם דאָזיגען טרויערינגען צושטאַנד איז מען שוין פֿעראורטהיילט צו אַלע גייסטעס־קראַנקהייטען, משוגעת, אַלטערס־שוואַכקייט, אידיאָטסטוואָ אָדער גאָר „דעקאַדענטסטוואָ”. מען קלאָגט זיך דערויף וואָס עס וועלן וואָס ווייטער אַלץ וויינינגער קינדער אין די פֿאַמיליען; און פֿון וואַנען נעהמט זיך די וואַקסענדע, וואָלענדיגע צי נים ווילענדיגע פֿרוכטלאָזיגקייט, אויב נים דורך דער אָבשוואַכונג פֿון דער מענליכער קראַפֿט און פֿון דער לוסט צו לעבען? אָבער אין דער וועלט, וואָס אַרבייט, וואו ס'זיינען, דוכט זיך, פֿאַרהאַן גענוג אורזאַכען צו זיין טרויעריג, האָט מען פֿונדעסטוועגען קיין צייט נים זיך

אַריינצולאָזען אין פּעסימיזם. מען מוז לעבען, מען מוז געהן פֿאָרווערטס, פּראָגרעסירען, בענייען די לעבענס־קרעפֿטען פֿאַר דער טעגליכער אַרבייט. אָט אויף דעם וואַקסען פֿון די דאָזיגע אַרבייטער־פֿאַמיליען האַלט זיך די געזעלשאַפֿט, און פֿון זייער קרייז קומען כסדר ארויס מענער, וואָס נעהמען אויף די אַרבייט פֿון פּראָגרעס און מיט זייער איניציאַטיווע האַלטען זיי אָב די געזעלשאַפֿט, זי זאָל ניט געהן צוריק.

נאָך אַ גאַראַנטיע פֿון פּראָגרעס אין דעם רעוואָלוציאָנערן געדאַנק האָבען מיר דורך דער אינטאָלעראַנץ פֿון דער מאַכט, וואו עס שטויסען זיך צוזאַמען די אַלטע בעגריפֿע פֿון דער פֿערגאַנגענהייט. די אָפֿיציעלע שפּראַך פֿון אונזערע פּאָליטישע געזעלשאַפֿטען, וואו אַלעס איז אויסגעמישט מיט'ן קאָפּ אַראָב און מיט די פֿיס אַרויף, איז אַזוי אונלאָגיש און ווידער־שפּרעכענד, אַז אין איין און דערזעלבער פֿראַזע רעדט זיך דאָרט מכח די „אונפֿערענדער־באַרע עפֿענטליכע פֿריי־הייטען" און וועגען די „הייליגע רעכטע פֿון אַ שטאַרקען שטאַאַט"; אויף אַזאַ'ן אופֿן קומט אויך אויס צו זעהן אַ קאָמישען ווידערשפּרוך אין דער אַדמיניסטראַציאָן, אין דעם דורכפֿיהרען די געזעצע: דער מעיאָר פֿון דער שטאָדט, למשל, איז אַ פֿערטרעטער פֿון אַ פֿרייען פֿאָלק ביי דער רעגירונג און אין דערזעלבער צייט האָט ער אויך די אויפֿגאַבע איבער־צוגעבען די בעפֿעהלען צו די אינטערוואָרפֿענע קאָטונען. ניטאָ ניט קיין איינינקייט, ניט קיין שכל הישר אין דעם גרויסען תוהו ובוהו, אין דעם אונגעהייערען כאַאָס, וואו עס מישען זיך אויס די בעגריפֿע, די געזעצען, די מנהגים פֿון הונדערט פֿעלקער און פֿון צעהן טויזענד יאָהר, אַקוראַט ווי די שטיינער ביים ברעג ים, וועלכע זיינען אַרונטערגעפֿאַלען פֿון אַזוי פֿיעל בערג, צוזאַמענגעבראַכט געוואָרען פֿון אַזוי פֿיעל כוואַליעס. פֿון אַ לאָגישען שטאַנד-

פּינקט שטעלט דער יעצטיגער שטאַאַט מיט זיך פֿאָר אַזאַ מיש־מאַש, אַז זיינע פֿעראינטערעסירטעסטע פֿערטהיידיגער קענען איהם ניט רעכטפֿערטיגען.

אַזוי ווי דאָס איצטיגע פֿונקציאָנירען פֿון דעם שטאַאַט בעשטעהט ראשית כל אין דעם צו פֿערטהיידיגען די אינ־טערעסען פֿון די בעלי בתים, „די רעכטע פֿון קאַפּיטאַל", וואָלט עס געווען אונבעדינגט נייטיג פֿאַר דעם עקאָנאָמיסט צו האָבען כאָטש עטליכע פֿעסטע אַרגומענטען, עטליכע וואונדערבאַרע ליגענס, וואָס דער אָרעמער, וועלכער וויל מיט׳ן גאַנצען האַרצען זעהן דאָס אַלגעמיינע וואָהלזיין, זאָל קענען אָננעהמען אַלס אונבעשטרייטבאַרע טענות. אָבער אַך! אָט די שעהנע טהעאָריען, וועלכע זיינען אַמאָל אויס־געקלעהרט געוואָרען פֿאַר דעם נאַרישען עולם, האָבען אין גאַנצען פֿערלאָרען זייער ווערטה: ס׳איז שוין אַ שאַנד היינט צו טאָג אַרויסצוקומען מיט דער אַלטער בעהויפּטונג, אַז „עשירות און איינענטהום זיינען אימער די בעלוינונג פֿון אַרבייט". פּרעטענדירענדיג, אַז די אַרבייט איז דער אור־שפּרונג פֿון פֿערמעגען, ווייסען די עקאָנאָמיסטען ביי זיך אין האַרצען גאַנץ גוט, אַז זיי זאָגען ניט דעם אמת. אַזוי ווי די אַנאַרכיסטען ווייסען זיי, אַז דאָס רייכטהום איז דער פּראָדוקט ניט פֿון אייגענער, נאָר פֿון פֿ ר ע מ ד ע ר אַרבייט; זיי ווייסען אויך, אַז די שפּעקולאַציעס און די קונצען, וואָס ווערן געמאַכט אויף די בערזען, דער קוואַל פֿון די גרויסע פֿערמעגענס, קענען מיט פֿולען רעכט פֿערגליכען ווערן צו איינפֿאַכע רויבערייען און ביטעל־שניידערייען; און פֿער־שטעהט זיך, אַז זיי וועלען ניט האָבען די העזה צו בעהויפּטען, אַז דער וואָס קען אויסגעבען אַ גאַנצען מיליאָן אַ וואָך אויף זיין הוצאה, דאָס הייסט פּונקט אַזוי פֿיעל וויפֿיעל עס וואָלט נייטיג געווען פֿאַר הונדערט טויזענד מענשען צו לעבען,

— אַז דער דאָזיגער מיליאָנער אונטערשיידעט זיך פֿון די אַנדערע מענשען דורך זיין פֿערשטאַנד און זיין טוגענד, וועלכע זיינען הונדערט טויזענד מאָל העכער איידער דער דורכשניט. דאָס וואָלט געהייסען אָבנאַרען זיך אַליין, ווען מען זאָל זיך אַריינלאָזען אין וכוחים מיט די היפּאָקריטישע טענות, אויף וועלכע עס שטיצט זיך דער דאָזיגער אורשפּרונג פֿון דער סאָציאַלער אונגלייכהייט.

נאָר פֿאַרהאַן אַן אַנדער טענה, וואָס ווערט אָנגעווענדעט. אַן אַרגומענט, וואָס טראָגט אַ גאַנץ אַנדערען כאַראַקטער און וועלכער האָט כאָטש די מעלה, וואָס ער שטיצט זיך ניט אויף קיין ליגען. געגען די סאָציאַלע פֿאָדערונגען ווערט אַרויסגעשטעלט דאָס רעכט פֿון דעם שטאַרקערן, און זאָגאַר דעם רעספּעקטירטען; נאָמען פֿון דאַרווין האָט מען געגען זיין ווילען אויסגענוצט פֿאַר דער דאָזיגער אידעע פֿון אונגערעכטיגקייט און פֿון געוואַלט. דער כח פֿון די מוסקעלן און פֿון די באַק־ציינער, פֿון דעם שטעקען אין דער בולאַווע.

— אָט דאָס איז דער העכסטער אַרגומענט! אין דער אמת'ן, שפּיעלט דאָך טאַקי דאָס רעכט פֿון דעם שטאַרקערן די הויפּט ראָלע אין דעם פֿערכאַפּען פֿון די רייכטהימער. דער, וואָס פּאַסט זיך מאַטעריעל בעסער צו צו דער געזעלשאַפֿט; דער, וואָס איז גליקליכער דורך זיין געבורט, דורך זיין ערציהונג, דורך זיינע פֿריינד; דער, וואָס איז בעסער בעוואָפֿענט מיט כח אָדער מיט כיטראָסט און וועלכער געפֿינט אַנטקעגען זיך די שוואַכסטע געגנער, — יענער האָט די מעהרסטע שאַנסען צו זיעגען; ס'קומט איהם אָן לייכטער איידער די אַנדערע זיך אויסצובויען אַ הויכען טהורם, פֿון וואַנען ער קען זיכערערהייט שיסען אויף זיינע אונגליקליכע ברידער.

אַזוי וויל דער ברוטאַלער עגאָאיסטישער קאַמפּף. אַמאָליגע ציימען האָט מען ניט געסמייעט פעסטצושטעלען דיזע מחעאָריע פון אייזען און פון פייער, זי וואָלט אויסגעוויזען צו געוואַלטיג און מען האָט זי דערפאַר איינגעוויקעלט אין היפּאָקריטישע ווערטער, אין ערנסטע פאָרמולען, האָפענדיג, אַז דאָס פאָלק וועט ניט פערשטעהן זייער זינן. „די אַרבייט איז אַ צוים", האָט געזאָגט גיזאָ. אָבער די פאָרשונגען, וואָס די נאַטוראַליסטען האָבען געמאַכט וועגען דעם „קאַמפּף אום'ס דאַזיין" צווישען די מינים, האָבען געגעבען די טהעאָרעטיקער פון דער מאַכט דעם מוטה צו פּראָקלאַמירען גאַנץ אָפען זייער אונפערשעהמטע טהעאָריע: „זעהט", זאָגען זיי, „ס'איז אַ פּאַטאַלעס געזעץ און ס'קען אַנדערש ניט זיין; ס'איז דער שיקזאַל, אונטער וועלכען אַלע, די עסער און אויפגעגעסענע, זיינען אונטערוואָרפען".

מיר מעגען זיין העכסט צופריעדען דערמיט וואָס די פראַגע האָט זיך אַזוי פעראיינפאַכט אין איהר ברוטאַליטעט, מחמת אויף אַזאַ'ן אופן וועט זי גיכער געלייזט ווערן. „די מאַכט הערשט!" זאָגען די שטיצען פון דער סאָציאַלער אונגלייכהייט. יאָ, די מאַכט הערשט! שרייען וואָס ווייטער אַ־ץ שטאַרקער די, וועלכע פּראָפּיטירען פון דער מאָדערנער אינדוסטריע אין איהר גרויזאַמער פערפאָלקאָמינג, זובענדיג ראשית כל צו פערקלענערן די צאָהל פון די אַרביטער. אָבער צי וועלען דען די רעוואָלוציאָנערן ניט קענען זאָגען דאָס זעלבע, וואָס די עקאָנאָמיסטען און די אינדוסטריעליים זאָגען, ווייסענדיג, אַז דער „קאַמפּף אום'ס דאַזיין" וועט ביי זיי בּיסלאַכווייז פערביטען ווערן אויף דער געגענזייטיגער איבעראיינשטימונג צווישען די מענשען? דאָס געזעץ פון דעם שטאַרקערן וועט ניט אימער פונקציאָנירען צו גונסטען פון דעם אינדוסטריעלען מאָנאָפּאָל. „די מאַכט

קומט פֿאַר דאָס רעכט", האָט געזאָגט ביסמאַרק און פיעלע אַנדערע נאָך פֿאַר איהם; אָבער מען קען צוגרייטען דעם טאָג, ווען די מ אַ כ ט וועט אויסגענוצט ווערן אין די אינטערעסען פֿון ר ע כ ט. אויב עס איז אמת, אַז די אידעען פֿון סאָלידאַריטעט פֿערשפּרייטען זיך; אויב ס'איז וואַהר, אַז די ערֶאָבערונגען פֿון דער וויסענשאַפֿט מוזען סוף כל סוף דורכדרינגען די טיעפֿע שיכטען פֿון דער געזעלשאַפֿט; אויב עס איז אמת, אַז דער מאָראַלער פֿערמעגען ווערט דאָס אייגענטהום פֿון'ם כלל, דאַן פֿרעגט זיך איינפֿאַך, צי די אַרבייטער, וועלכע האָבען ביידע זאַכען, אי דאָס רעכט אי די מאַכט, וועלען זיך ניט בענוצען דערמיט צו מאַכען די רעוואָלוציאָן צו גונסטען פֿון אַלעמען? געגען די פֿעראייניגטע מאַסען, וואָס פֿאַר אַ האַפֿט קענען האָבען די איינצעלנע אינדיווידוען, ווי שטאַרק זיי זאָלען ניט זיין מיט זייער געלד, מיט זייער אינטעליגענץ און מיט זייער כיטראָסט? איום פֿערצווייפֿלונג, ניט האָבענדיג בכח צו געבען אַ מאָראַלע בעגרינדונג צו זייער שטאַנדפּונקט, זוכען זיי קיין אַנדער זאַך ניט נור די פֿ ו י ס ט, די רויע געוואַלט. עס וואָלט ניט געווען שווער צו ברייגען ביישפּיעלע פֿון מיניסטאָרען, וועלכע זיינען אויסגעקליבען געוואָרען ניט מחמת זייער מיליטערישער גרויסקייט אָדער זייער נאָבעלער אָבשטאַמונג, ניט צוליעב זייער טאַלאַנט אָדער זייער בערעדזאַמקייט, נאָר איינפֿאַך דערפֿאַר וואָס זיי זיינען מענשען אָהן אַ שום איינזעהעניש. אין דעם פּרט האָט מען אַ פֿאָלשטענדיגען צוטרוי צו זיי: זיי שטעלען זיך ניט אָבּ פֿאַר קיין זאַך, ווען עס האַנדעלט זיך צו ערֶאָבערן די מאַכט אָדער צו בעשיצען דעם קאַפּיטאַל.

אין קיין איינע פֿון די מאָדערנע רעוואָלוציאָנען האָבען מיר ניט געזעהן, אַז די פּריווילעגירטע זאָלען אַליין געהן

אין דער מלחמה און אויף זייערע אייגענע פלייצעס פער־טהיידיגען זייערע אינטערעסען. זיי שטיצען זיך שטענדיג אויף די ארמעען פון די ארעמע, וועמען זיי פריידיגען דאס וואס מען רופט „די רעליגיאן פון דעם פאטערלאנד" און וועמען זיי ערציהען כלומר׳שט „אויפצוהאלטען די ארדנונג". זעקס מיליאן מענשען, ניט אריינרעכנענדיג אין דעם כלל די הויכע און נידעריגע פאליציי, גיבען זיך אב מיט דער דאזיגער ארבייט אין איירָאפּא. אבער דיזע ארמעען קענען זיך דאך אמאל דערמאנען פון וואנען זיי שטאמען און וואו זיי דארפען געהערן — אז זיי זיינען צוגעבונדען צו דעם פאלק; די האנד, וועלכע פיהרט זיי, קען פערלירען איהר קראפט. אזוי ווי זיי זיינען על פי רוב צוזאמען געשטעלט פון פראלעטאריער, קענען די דאזיגע ארמעען ווערן, און זיי וועלען זיכער ווערן פאר דער בורזשואזער געזעלשאפט דאס וואס די בארבארען, וועלכע זיינען געשטאנען אין דיענסט פון דעם רוימישען קייזערטהום, זיינען געווארען פאר דער רוימישער געזעלשאפט: אן עלעמענט פון פערניכטונג.

די געשיכטע האט א גאנצע מאסע פון ביישפיעלען, וואו די מאכט־האבער, זאגאר די, וואס האבען געהאט זעהר שטארקע כאראקטערע, האבען פונדעסטוועגען ניט געקענט ביישטעהן אין רוישיגע, מהומה׳דיגע צייטען; שוין ניט ריידענדיג וועגען אזעלכע „פיהרער", וועלכע זיינען אין דער־זעלבער צייט איינפאכע דעגענערירטע, וואס האבען ניט גענוג ענערגיע און פיזישע קראפט זיך דורכצוברעכען א וועג גאנצע הונדערטער־ווייז דורך א שוואכע הילצערנע וואנד, און ניט גענוג אנשטענדיגקייט צו לאזען קינדער און פרויען אנטלויפען פאר זיי, ווען עס ברעכט אויס א פייער אין ס׳געהט פשוט אין ראטעווען דאס לעבען. ווען די אונטערדריקטע און בערויבטע וועלען זיך האבען פעראיי־

ניגט פֿאַר זייערע אינטערעסען, איין פֿאַך מיט'ן צווייטען, איין נאַציאָן מיט דער אַנדערער, איין ראַסע מיט דער צווייטער, אָדער איין מענש מיט'ן אַנדערען; אַז זיי וועלען נור וויסען אויף ריכטיג וואָס זיי ווילען, — דאַן קענט איהר זיכער זיין, אַז זיי וועלען אָנווענדען די מאַכט אין דיענסט פֿון דער אַלגעמיינער פֿרייהייט. ווי שטאַרק דער הערשער זאָל דאַן ניט זיין וועט ער פֿונדעסטוועגען זיין גאַנץ שוואַך אַנטקעגען אָט די אַלע, וועלכע וועלען זיין פֿעראייניגט דורך איין איינציגען ווילען און וועלען זיך אויפֿהויבען געגען איהם, אום איינמאָל פֿאַר אַלע מאָל צו מאַכען אַ סוף צו דער אונגערעכטיגקייט און זיין פֿון דאַן אָן און ווייטער פֿערזיכערט מיט זייער ברויט און מיט זייער פֿרייהייט.

VIII.

די מאַכט פֿון דער רעליגיעזער איינבילדונג. — לפנים'דיגער פּראָגרעס פֿון דער קירכע, די שטיצע פֿון אַלע רעאַקציאָנערן; די אונמעגליכ־קייט פֿאַר איהר זיך אַריינצופּאַסען אין אַ נייעם קרייז. — די פֿיינדע פֿון דער וויסענשאַפֿט אַלס לעהרער. — די לעהרען וועגען דער נאַטור און דער געזעלשאַפֿט. — די אָבגעלעבטע און אָפֿיציעלע וויסענשאַפֿט.

אַחוץ די מאַטעריעלע מאַכט, די אונפֿערשעהמטע געוואַלט, וועלכע מאַניפֿעסטירט זיך דורך דער אויסשליסונג פֿון דער אַרבייט, דורך געפֿענגנים־שטראָפֿען און דורך די איינפֿאַכע אויסשלאַכטונג, האָבען די רעגירונגען נאָך אַן אַנדער מאַכט אין זייערע הענד, אַן איידעלערע און פֿיי־לייכט אַ שטאַרקערע: די מאַכט פֿון דער רעליגיעזער פֿערבלענדונג.

ס'איז קיין צווייפֿעל ניט, אַז דיזע מאַכט איז נאָך זעהר גרויס און אַז מען דאַרף איהר גאַנץ שטאַרק אין זינען האָבען, ווען מען שטודירט די היינטיגע געזעלשאַפֿט.

די ענציקלאָפּעדיסטען פֿון דעם אַכצעהנטען יאָהרהונדערט האָבען זיך אַלזאָ צו פֿריה בעגייסטערט, צו פֿריה געפֿרעהט, ווען זיי האָבען געפֿייערט דעם זיעג פֿון דער פֿ ע ר נ ו נ פֿ ט איבער דעם קריסטליכען אַבערגלויבען; און מיר מוזען דאָ בעשטעטיגען דעם גראָבען טעות פֿון דעם בעריהמטען פֿיי־לאָזאָף ק ו ז י ן, וועלכער האָט אין דעם ערשטען פֿערטעל פֿון נייצעהנטען יאָהרהונדערט פֿאַר אַן ענגען קרייז פֿון

פֿריינדע געזאָגט: „דער קאַטהאָליציזמוס קען נאָך לעבען אַ פֿופֿציג יאָהר צייט!“ דער האַלבער יאָהרהונדערט איז אַריבער און אַריבער, און נאָך איצט זיינען פֿאַרהאַן גענוג קאַטהאָליקען, וועלכע ריידען מיט שטאָלץ און מיט ערנסטקייט פֿון זייער קירכע, וואָס זיי רופֿען די „אייביגע“. דער בעריהמטער פובליציסט מאָנטעסקיע, וועלכער האָט געלעבט און געווירקט אין דער ערשטער העלפֿט פֿון אַכצעהנטען יאָהרהונדערט האָט געזאָגט, אַז „אין דעם איצטיגען צושטאַנד קען מען ניט אַרויסזעהן, ווי אַזוי דער קאַטהאָליציזמוס זאָל קענען אָנהאַלטען לייננער ווי פֿינף הונדערט יאָהר.“

נאָר אויב די קאַטוילישע קירכע האָט לפנים געמאַכט פֿאָרטשריטע; אויב דאָס פֿראַנקרייך פֿון די ענציקלאָפעדיסטען און די רעוואָלוציאָנערן האָט זיך געלאָזט ערנידעריגען דורך אַ פּאַרלאַמענט פֿון פֿעררינקטע, וועלכע האָבען נאָך דעם אויפֿשטאַנד פֿון 1871 תשובה געטהאָן און זיינען געפֿאַלען אויף די קניע פֿאַר דעם הייליגען פֿאָטער פֿון רוים; אויב די גלחים האָבען זיך בענוצט מיט דעם אַלגעמיינעם שרעק פֿון די פּאָליטישע קאָנסערוואַטאָרען און זיי אָנגעגעבען דעם גלויבען אַלס דעם גרעסטען סאָציאַלען מיטעל; אויב די אייראָפּעאישע בורזשואַזיע, וועלכע איז אַמאָל געווען צוזאַמענגעשטעלט פֿון סקעפּטישע קריטיקער, פֿון וואָלטעריאַנער, וועמעס רעליגיאָן איז בעשטאַנען פֿון אַ גאַנץ לייכטען גלויבען אין אַ גאָט, — אויב די דאָזינע בורזשואַזיע האָט געפֿונען פֿאַר פּראַקטיש אָנהויבען געהן רעגעלמעסיג אין קירכע און זאָגאַר צום גלח זיך מתודה זיין אויף די זינד; אויב דער „קווירינאַל“ און דער „וואַטיקאַן“, דער שטאַאַט און די קירכע, סטאַרען זיך מיט אַלע כוחות צו פֿערגלייכען און זיך אויפֿהערען אַרומרייסען צווישען זיך, איז דאָס נאָך

קיין בעוויז ניט, אַז דער גלויבען אין נסים האָט געוואונען אַ גרעסערן באָדען אין דעם אַקטיווען און לעבעדיגען טהייל פֿון דער געזעלשאַפֿט. ער האָט בלויז געוואונען די שרעקעדיגע, די וואָס זיינען מיעד פֿון לעבען, און די היפּאָקריטישע צושטימונג פֿון די, וועלכע זיינען אָקוראַט ווי די גלחים גופא, פֿעראינטערעסירט אין דעם גלויבען. דאָך מוז מען צוגעבען, אַז דאָס קריסטענטהום פֿון די בורזשואַס איז ניט בלויז אַ ריינע צבוע'יאַטסוואָ: ווען אַ קלאַסע ווערט דורכדרונגען פֿון דעם געפֿיהל, אַז זי איז פֿעראורטהיילט גאָר אין גיכען צו פֿערשווינדען פֿון דער וועלט, ווען זי זעהט שוין דעם טויט פֿאַר די אויגען, דאַן כאַפּט זי זיך פלוצלינג אָן אָן אַ רעטענדער געטליכקייט, אָן אַ וואָס פֿאַר עס איז געץ, אָן אַ קמיע, אַ ברכה, אָן דעם ערשטען בעסטען כישוף־מאַכער, וועלכער פריידיגט דאָס גליק און די ערלייזונג. אַזוי האָבען זיך די רוימער אַמאָל אָנגעכאַפּט אָן קריסטענטהום, אַזוי כאַפּען זיך די וואָלטעריאַנער אָן אָן דעם קאַטהאָליציזמוס.

באמת גערעדט, מוזען די, וואָס ווילען אונבעדינגט אויפֿהאַלטען די פריוויליגירטע געזעלשאַפֿט, געהן האַנד אין האַנד מיט׳ן גלויבען, וועלכער איז איהר פרינציפּ, דער סאַמע יסוד איהרער: אויב די אויפֿזעהער און די וועכטער, די סאָלדאַטען און די פּאָליציי־לייט, די בעאַמטע און די קעניגע קענען ניט וואַרפֿען גענוג שרעק אויף דער בעפֿעלקערונג, מוז מען דאָך רופֿען גאָט צו הילף, גאָט מיט זיינע אייביגע מאַטערנישען פֿון דעם גיהנום. מען בערופֿט זיך אויף זיינע געבאָטען, מען מאַכט זיך כלומר'שט אַז מען פֿאָלגט דעם פּאַבסט, וואָס איז אונפֿעהלבאַר, גאָט'ס שטעלפֿערטרעטער, דעם נאָכפֿאָלגער פֿון דעם אַפּאָסטעל, וועלכער האַלט די שליסלען פֿון דעם גן עדן. אַלע רעאַקציאָנערן

זיינען פֿערבונדען אין דער דאָזיגער רעליגיעזער פֿעראייני־גונג, וועלכע באַט זיי אָן דעם לעצטען שאַנס פֿון זעליג־קייט, דעם העכסטען קוואַל פֿון זיעג; און אין דיזען פֿערבאַנד זיינען די פּראָטעסטאַנטען און די אידען ניט וויינינער קאַטוילִיש איידער די קאַטהאָליקען גופא, זיי זיינען דיזעלבע טהייערע קינדער פֿון דעם הייליגען פֿאָטער, דעם פּאַבסט.

נאָר „אַלעס בעצאָהלט זיך". די קירכע עפֿענט פֿונאַנ־דער איהרע טהירען אויפֿצונעהמען אַלעמען, די אפּיקורסים און די צווייפֿלער: מחמת דעם טאַקי מוז זי ווערן גלייכ־גילטיג און אָבגעשוואַכט. זי קען זיך ניט אַריינפּאַסען אין דעם קרייז פֿון דער מאָדערנער געזעלשאַפֿט, וועלכער איז אַזוי קאָמפּליצירט און אַזוי פֿערענגערבאַר, סיידען זי זאָל ניט בעהאַלטען אין זיך קיין ברעקעל פֿון איהר אַמאָליגער האַרטקייט, פֿון איהר אַמאָליגער עקשנות. ס'איז אָנגענומען, אַז דער גלויבען איז אַ פֿערגליווערטע זאַך, וואָס קען זיך קיינמאָל ניט ענדערן, דאָך אַראַנזשירט מען זיך אַזוי אַז עס זאָל גאָר דערפֿון קיין רייד ניט זיין. ס'איז גאָרניט נויטיג צו גלויבען, אַבי מען געהט אין קירכע און מען דיענט גאָט! פֿאַלען אויף די קניע, זיך איבער'צלמ'ן דאַן ווען ס'איז נויטיג, געבען נדבות אויף דעם און דעם רעליגיעזען אַנ־שטאַלט, — דאָס איז גענוג. אַזוי ווי פֿ ל אָ ב ע ר זאָגט אין אַ בריעף צו זשאָרזש סאַנד: „מען מוז זיין פֿאַר'ן קאַטהאָליציזמוס, כאָטש מען גלויבט ניט קיין וואָרט פֿון איהם." יעדער איינער קען זיין זיכער, אַז ער וועט אויפֿ־גענומען ווערן בכבוד גדול, אַבי ער ברייננט נאָר, אויב ניט קיין איבערצייגונג, איז כאָטש אַן אונטערשריפֿט, אַ צייכען, אַז די צאָהל פֿון די כלומר'שט גלויביגע קאַטהאָ־ליקען איז פֿערגרעסערט געוואָרען מיט אַ פּערזאָן; נאָך

מיט אַ געֶרעסערן כבוד און מיט אָפֿענערע אָרעמס וועֶרן אויפֿגענומען די, וועלכע ברייננען, אחוץ זייער נאָמען, אויך אַ געוויסען איינפֿלוס פֿון פֿאַמיליע, פֿון געבורט, פֿון כאַראַקטער אָדער פֿון פֿערמעגען. די קירכע געהט זאָגאַר אַזוי וויט צו פֿאָדערן ביי די קרובים און ביי די פֿריינד די טויטע קערפּערס פֿון מענשען, וועלכע האָבען תמיד געלעבט אויסערהאַלב דער רעליגיאָן און זיינען געווען פֿיינד פֿון דעם גלויבען. דער טריבונאַל פֿון דער אינקוויזיציע וואָלט פֿערשאָלטען און פֿערברענט די דאָזיגע אפיקורסישע קערפּער; איצט ווילען די גלהים אונבעדינגט זיי בענשען.

מען וואָלט אַלזאָ ניט געקענט אָבשאַצען אויף ריכטיג די ענטוויקלונג פֿון דער קירכע אין אינזער צייט, זיך בעשריינקענדיג דערמיט וואָס מען זאָל פֿעַשטעלען איהר אויסערליכען פראָגרעס. ס׳איז נאָך ניט גענוג צו וויסען וויפֿיעל געביידען עס זיינען צוגעקומען צו דער צאָהל פֿון קירכען, וועלכע האָבען עקזיסטירט פֿון פֿריהער; מיט וויפֿיעל פערזאָנען עס איז פֿערגרעסערט געוואָרען די הייליגע סטאַדע פֿון די גלויביגע. דער קאַטהאָליציזמוס וואָלט אָהן צווייפֿעל געווען אין פֿולער בליהונג, ווען אַלע די, וועלכע נעהמען בלומר׳שט אָן דעם גלויבען, וואָלטען געווען ערנסט און אויפֿריכטיג, ווען זיי וואָלטען ניט געהאַט אַ געוויסען אינטערעס כלומר׳שט צו האַלטען פֿון דעם אַלטען גלויבען פֿון זייערע עלטער־זיידעס. אָבער היינט צו טאָג צעהלען זיי זיך דאָך אין מיליאָנען, די מענשען, וועלכע האָבען יעטוועדען נוצען זיך צו רופֿען קריסטען און וועלכע זיינען עס בלויז אויס ריינער צבוע׳יאַטסטוואָ: וואָס די קאַטוילישע בלעטער זאָלען ניט זאָגען, אָבער די פֿערפֿאָלגונגען, וואָס די לייט פֿון דער קירכע האָבען צו ליידען, זיינען ניט אַזוי סטראַשנע ווי מען שטעלט זיי פֿאָר, און בלויז די

פֿעראינטערעסירטע קלאָג־מוטערס, אויף דעם בעפֿעהל פֿון דעם „געפֿאַנגענעם פֿון וואַטיקאַן", פֿערגיסען דערויף טרעה־רען פֿון מיטלייד. וואָס פֿאַר אַ בעטרעף האָבען דיזע ליידען אַנטקעגען דער מורא'דיגער לאַגע פֿון די סטרייקענדע אַר־בייטער, וועלכע מען ווארפֿט אַרויס פֿון זייערע אָרעמע וואוינונגען אָדער מען דערשיסט זיי גאַנצע הויפֿענס־ווייז, און מיט דער לאַגע פֿון די אַנאַרכיסטען, וועמען מען מאַר־טערט אין די פֿינסטערע קעמערלאַך! די איבערציינגונגען רופֿען נאָר דאַן אַרויס אַ רעספּעקט, ווען זיי דערוועקען אַ גייסט פֿון איבערגעבענהייט אין דעם מענשען. נון, זיינען אָט די אַלע לעבע־מענער, וועלכע וואַרפֿען זיך מיט שטאָלץ אַריין אין דעם שוים פֿון דער קירכע דורך דעם גופא גע־וואָרען כאָטש אויף וויפֿיעל עס איז ווייבער צו די וואָס ליידען? האָבען זיי געקראָגען מיטלייד מיט די אונגליקליכע? מען מוז צווייפֿלען אין דעם.

די צייכענס פֿון דער צייט בעווייזען אונז גראָד פֿער־קעהרט אַז וואָס ווייבער די קירכע ווערט, אַלץ שוואַכער ווערט דער גלויבען. דער קאַטהאָליציזמוס איז שוין ניט מעהר יענע גוטע רעליגיאָן פֿון ע:טזאגונג און אונטערוואַר־פֿונג, וועלכע האָט געמאַכט דער אָרימאַן זאָל מקבל באהבה זיין די נויטה, די אונגערעכטיגקייט, די סאָציאַלע אונגלייכ־הייט. זאָגאַר די אַרבייטער, וועלכע בעלאַנגען צו „קריסטליכע" פֿעראיינען, און וועלכע וואָלטען מחמת דעם געמוזט שטענדיג לויבען און דאַנקען דעם הערר גאָט פֿאַר זיין אונענדליכער גוטסקייט, וואַרטענדיג, אַז דער ראָב זאָל איהם ברייגען ברויט און פֿלייש יעדען אָוועגד און יעדען פֿריה־מאָרגען, אַזוי ווי אַמאָל אליהו הנביא'ן, — אָט די אַרבייטער אפילו געהען אַזוי ווייט, אַז זיי ווערן סאָציאַליסטען, פֿערלאַנגען העכערע אַרבייטס־פּרייזען און פֿעראייניגען זיך מיט ניט־

קריסטען אין קאַמפּף פֿאַר אַ בעסערן צושטאַנד. דער צוטרוי אין גאָט און אין זיינע היילינע איז שוין פֿאַר זיי ניט גענוג: זיי מוזען אויך האָבען אַ מאַטעריעלע גאַראַנטיע, און זיי זוכען איהר, ניט אין דער אַבסאָלוטער אונטערוואָרפֿענהייט, ניט אין דער פֿאָלשטענדיגער געהאָרכזאַמקייט, וועלכע ווערט אָפֿט רעקאָמאַנדירט צו די קינדער פֿון גאָט, נאָר אין דער פֿעראייניגונג מיט די חברים פֿון דעם זעלבען פֿאַך, אין דער גרינדונג פֿון פֿעראיינען פֿאַר געגענזייטיגע אינטערעסען — פֿילייכט זאָגאַר אין דעם אַקטיווען ווידערשטאַנד. אַנטקעגען די נייע אומשטענדען פֿון לעבען האָט די קריסטליכע רעליגיאָן ניט געקענט אוועקשטעלען קיין נייע מיטלען: ניט קענענדיג צופּאַסען זיך צו אַ צירקעל, וואָס איהרע גייסטיגע פֿיהרער האָבען ניט פֿאָראויסגעזעהן, האַט זי זיך אימער ביי איהרע אַלטע פֿאָרמולען פֿון צדקה, פֿון ערנידריגונג, פֿון אָרימקייט, און זי מוז דערפֿאַר פֿערלירען אַלע יונגע, לעבענס פֿעהיגע, אינטעליגענטע עלעמענטען און בלייבען ביי די אָרעמע אין גייסט, ביי יענע „גליקליכע", וועמען זי זאָגט צו אַריינצופֿיהרען אין הימעלס-רייך. אין דער צייט וואָס די היפּאָקריטען געהען אַריין אין דער קירכע, געהען די ערנסטע און אויפֿריכטיגע מענשען אַרויס פֿון איהר: הונדערטערווייז פֿערלאָזען געוויסענהאַפֿטע גלהים די באַנדע פֿון היילינע סוחרים, וועלכע האַנדלען מיט דער אייביגער זעליגקייט, און די מאַסע, וועלכע האָט אַמאָל פֿערהאַסט די געוועזענע גלחים, פֿערשטעהט היינט צו טאָג זייער האַנדלונג און האָט פֿאַר זיי רעספּעקט. דער קאַטהאָליציזמוס איז אַן אָבגע׳משפּט׳ער פֿון דעם טאָג אָן, וואָס ער האָט פֿערלאָרען יעטוועדען אייגענעם שאַפֿענדען גייסט אין דער קונסט און איז געבליבען אונפֿעהיג אַרויסצוצייגען וואָס פֿאַר עס איז אַנדער טאַלאַנט אחוץ אַ נאָכאַהמונג פֿוי

דער אַמאָליגער קונסט פֿון די גריכען, די רוימער, די גאָ־טהען און פֿון דער רענעסאַנס־צייט. ס'איז אַ רעליגיאָן פֿון טויטע און ניט מעהר קיין רעליגיאָן פֿון לעבעדיגע.

אַן אונבעשטרייטבאַרע־ בעווייז ווי אונמעכטיג די קיר־כען זיינען, איז דאָס וואָס זי זיינען אפילו ניט בכח אָב־צוהאַלטען ניט די העכערע וויסענשאַפֿטליכע בעוועגונג און ניט דעם אינטע־ריכט פֿון פֿאָלק: זיי קענען בלויז פֿער־ציהען, אָבער ניט אונטערדריקען אין גאַנצען דעם גאַנג פֿון וויסען; אַ טהייל פֿון זיי סטאַרען זיך זאָגאַר צו אונטער־שטיצען די וויסענשאַפֿט און זיי ווילען ניט לײדען, אַז אימיצער פֿון זייערע זאָגט, אַז די „וויסענשאַפֿט איז באַנ־קראָט". אַזוי ווי זיי האָבען ניט געקענט פֿערהינדערן, אַז עס זאָלען זיך ניט עפֿענען קיין שולען, וואָלטען זיי וויינִיג־סטענס װעלען אַריינכאַפּען דיזע אַלע שולען אין זייערע הענד, ווערן די בעלי בתים איבער דעם פֿאָלקס־אונטער־ריכט, און אין פֿיעל לענדער גיט זיך דאָס זיי גאַנץ לייכט איין. זיי צעהלען זיך אין מיליאָנען און צעהנדליגע מיליאָנען, די קינדער, וועלכע ווערן אָנגעטרויט אין די הענד פֿון גלחים, מאָנאַכען און נאָנען פֿון פֿערשיעדענע גלויבענס: דער אונ־טעררִיכט פֿון דער אייראָפּעאישער יוגענד איז דאָס רוב איבערגעלאָזען אויף דעם בעראָט פֿון די רעליגיעזע אויטאָ־ריטעטען; און זאָגאַר דאָרט, וואו די ציווילע אויטאָריטעט דערוויטערט די גלחים פֿון די שולען, האָבען זיי דאָך אַ געוויסען איינפֿלוס אויף דער יוגענד.

די ענטוויקלונג פֿון דעם מענשליכען געדאַנק, וועלכער קומט פֿאָר שנעלער אָדער לאַנגזאַמער לויט די אינדיווידוען, די קלאַסען און די נאַציאָנען, האָט אַלזאָ געפֿיהרט צו דיזען פֿאַלשען און ווידערשפּרעכענדען צושטאַנד, וואו דער אונ־טערריכט ליגט דאָס רוב דוקא אין די הענד פֿון די, וועלכע

מוזען אויס פרינציפ האָבען אַ פֿעראַכטונג, אַן אָבשטויס פֿאַר דער וויסענשאַפֿט, זיך האַלטענדיג ביי דעם סאַמע ערשטען געבאָט פֿון זייער גאָט: „דו זאָלסט זיך ניט צו ריהרען צו דער פֿרוכט פֿון עץ הדעת". די איראָניע פֿון דער וועלט מאַכט זיי אַליין פֿאַר די אָפֿיציעלע פֿערטהיילער פֿון די דאָזיגע גיפֿטיגע פירות. פֿערשטעהט זיך, אַז מיר מעגען זיי גלויבען, ווען זיי בעריהמען זיך, אַז זיי פֿער־טהיילען אָט די „זינדען־עפּעל" מיט פֿאָרזיכטיגקייט און שפּאָרעוודיגקייט און זיי גרייטען אין דערזעלבער צייט אויך צו דעם געגען־גיפֿט. נאָך זייערע רייד נאָך זיינען דאָ פֿער־שיעדענע סאָרטען וויסענשאַפֿט; די וואָס מען דאַרף לערנען זעהר פֿאָרזיכטיג און די וואָס מען דאַ־ף גאַר אין גאַנצען ניט לערנען. אַ פֿאַקט, אַן ערשיינונג, וואָס ווערט פֿון זיי בעטראַכט פֿאַר מאָראַליש, מעג איינגעקריצט ווערן ביי די קינדער אין געדעכנים; אַן אַנדער ערשיינונג ווערט פֿער־שוויגען, מחמת זי קען נאָך דערוועקען ביי די שילער אַ גייסט פֿון אויפֿשטאַנד און פֿון אונגעהאָרכזאַמקייט. נאָך דעם דאָזיגען שטייגער נאָך, איז די געשיכטע ניט מעהר ווי אַן אויסגעטראַכטע ליגנערישע מעשה; די נאַטור־וויסענשאַפֿ־טען בעשטעהען פֿון אַ סך הכל פֿון פֿאַקטען אָהן אַ שום צוזאַמענהאַנג, אָהן אַן אורזאַכע, אָהן אַ צוועק; אין יעט־וועדען צווייג פֿון פֿאָרשונג ווערן די זאַכען, די ענינים גופא דערטרונקען אין אַ ים פֿון ווערטער, און אין די זאָגענאַנטע הויכ־שולען, וואו מען דאַרף כלומר'שט פֿערענטפֿערן די גרויסע פּראָבלעמען, טהוט מען עס אימער אויף איגדי־רעקטע וועגען, אָנהויפֿענדיג גאַנצע בערג מיט מעשה'לאַך, מיט דאַטען און נעמען, היפּאָטעזען און אַרגומענטען וועגען געגענגעזעצטע, ווידערשפּרעכענדע סיסטעמען, אַזוי אַז דער פֿערפֿיהרטער, צומישטער שכל ווערט מיעד און קומט צוריק

צו דעם צושטאַנד פֿון אַ קינד, וואָס קוויטשעט גלאַט אין דער וועלט אַריין, און צו רעליגיעזע צערמאָניעס, וועלכע האָבען קיין צוועק ניט.

און דאָך, ווי פֿאַלש און לעבערליך דיזער אונטערריכט זאָל ניט זיין, איז ער אפשר, אין גאַנצען גענומען, מעהר ניצליך איידער שעדליך. ס'ווענדט זיך נאָך דער פּראָפּאָרציע, לויט וועלכער דער אונטערריכט ווערט צו־נויפֿגעמישט, און נאָך דער אינטעלעקטועלער כלי, נאָך דער קינדערשער פערזענליכקייט, וועלכע נעהמט עס אַריין אין זיך. די איינציגע שולען, וועלכע האַלטען זיך ביי דעם אמת'ן פּראָגראַם פֿון דער קאָנטר־רעוואָלוציאָן, זיינען יענע פלע־צער, וואו די דירעקטאָרקעס, „היילינע שוועסטער", קענען זאָגאַר ניט לעזען און שרייבען, וואו די קינדער לערנען קיין שום אַנדער זאַך ניט נאָר זיך איבער'צלם'ן און פּרעפּלען קורצע תפלות. דער דרוק פֿון דרויסען האָט זיך אַריינגע־שפּאַרט אין אַלע שולען, זאָגאַר אין די, וואו די ערציהונג בעשטעהט מעהר ניט ווי פֿון איינפֿאַכע רעליגיעזע פֿאָר־מולען, מיסטישע פֿראַזען, אויסציגע פֿון ביכער, וואָס מען פֿערשטעהט ניט זייער אינהאַלט. ציימענווייז גיט פּלוצלינג אַ בליץ ביי אַ קינד אין מוח'ל, ס'הויבט אָן פֿערשטעהן דאָס, וואָס מען וויל פֿון איהם בעהאַלטען, דאָס לעבעדיגע וואָרט רעדט אַרויס פֿון דעם ים פֿון ווידערהאָלונגען אָהן אַ זינן, און מיט אַמאָל קומט דער לאָגישער גייסט פֿון'ם קינד אַרויף אויף אַזעלכע שליסע, פֿאַר וועלכע די לעהרער זיינע ציטערן. נאָך מעהר שאַנסען זיך צו בעפֿרייען און צו ווערן אונאַבהייגגיג, האָט דעם קינד'ס פֿערשטאַנד אין יענע שולען, רעליגיעזע אָדער ניט, וואו די לעהרער זיינען גע־צוואונגען צו אילוסטרירען זייער אונטערריכט מיט פֿאַקטען אָנדייטען די שייכות פֿון איין פֿאַקט צום צווייטען און

פּעסטשטעלען געוויסע געזעצע. וואָס פֿאַר אַ פּירוש אַ לעהרער זאָל ניט געבען זיין אייגענעם אונטעררריכט, די ציפֿערן, וואָס ער שרייבט אָן אויף'ן טאָוועל בלייבען אונ־פֿערענדערט. וואָס פֿאַר אַ וואַהרהייט קען האָבען מעהר האַפֿט? די וואַהרהייט, לויט וועלכער צוויי און צוויי זיינען אימער פֿיער, און אַז קיין זאַך קען ניט בעשאַפֿען ווערן פֿון גאָרנישט, אָדער די אַלטע „וואַהרהייט", וועלכע וויזט אונז, אַז אַלעס איז אַרויסגעקומען פֿון גאָרנישט און דער־צעהלט אונז וועגען איין איינציגען גאָט, וועלכער בעשטעהט פֿון דריי געטליכע פּערזענליכקייטען?

יעדענפֿאַלס, אַז דער מענש וואָלט געלערנט אַלצדינג בלויז אין שולע, דאַן וואָלטען די רעגירונגען און די קירכען נאָך געקענט האַפֿען אויפֿצוהאַלטען דעם מענשליכען גייסט אין דער שקלאַפֿעריי. אָבער מען לערנט מעהר אויסערהאַלב דער שולע ווי אין איהר, אין דער גאַס, אין פֿאַבריק, אין טהעאַטער, אין די וואַגאָנען פֿון דער אייזענבאַהן, אויף די שיפֿען, לעבען די נייע לאַנדשאַפֿטען, אין די אויסלענדישע שטעדט. אַלע פֿאָהרען היינטיגע צייטען אַרום, אַ טהייל פֿון פֿערגניגען וועגען און אַנדערע צוליעב זייערע אינטערעסען. ניטאָ קיין איין פֿערזאמלונג, אויף וועלכער מען זאָל ניט טרעפֿען מענשען, וואָס האָבען געזעהן רוסלאַנד, אויסטראַ־ליען, אַמעריקאַ, און אויב די, וואָס בערייזען די גאַנצע וועלט, זיינען נאָך דערווייל אַן אויסנאַהם, איז ניטאָ, אַזוי צו זאָגען, קיין איין מענש, וואָס האָט ניט גערייזט גענוג, אום צו זעהן דעם קאָנטראַסט פֿון דעם לאַנד ביז דער שטאָדט, פֿון קולטיווירטע פֿעלדער ביז דער וויסטע, פֿון דעם באַרג ביז דער פֿלאַכער ערד, פֿון דער יבשה ביז'ן ים. צווישען די, וואָס וואַנדערן אַרום, זיינען אָהן צווייפֿעל דאָ אסך, וואָס רייזען אָהן אַ שום מעטהאָדע און אַזוי ווי די

בלינדע; איבערביימענדיג דאָס לאַנד, ביימען זיי ניט איבער דעם קרייז זייערן און זיי בלייבען, אַזוי צו זאָגען, ביי זיך אין דערהיים; דער לוקסוס, דער גענוס אין די רייכע האָטעלען דערלאָזט זיי ניט אָבצושאַצען דעם אמת'ן אונטערשיעד פֿון איין לאַנד ביז'ן אַנדערן, פֿון איין פֿאָלק ביז'ן צווייטען; דער אָרימאַן, וועלכער האָט צו קעמפֿען מיט די שוויריגקייטען פֿון'ם לעבען, קען פֿונדעסטוועגען אָהן אַ וועג־ווייזער בעסער בעמערקען און בעסער געדיינקען יעדע זאַך. און די גרויסע שולע פֿון דער אויסערליכער וועלט, ווייזט זי דען ניט די וואונדער פֿון דער מענשליכער אינדוסטריע גאַנץ גלייך צו די אָרעמע אַזוי גוט ווי צו די רייכע, צו די, וועלכע האָבען געשאַפֿען די דאָזיגע וואונדער דורך זייער אַרבייט, און צו די, וועלכע ציהען נוצען פֿון זיי? אייזענבאַהנען, טעלעגראַפֿען, וואַסער־פּאָמפּעס, ליכט־שטראַהלען, וואָס הויבען זיך אויף פֿון דער ערד, אָט די אַלע זאַכען זעהט דער אָרימאַן, אויב ער קען זיך נור אָבגעבען אַ רעכנונג פֿון וואַנען און ווי אַזוי דאָס קומט, פּונקט ווי דער רייכער און ער ווערט ניט וויינִיגער נתפעל דערפֿון. אין אַ טהייל עראָבערונגען, וואָס די וויסענשאַפֿט האָט געמאַכט, איז ניטאָ קיין פּריווילעגיע: אַלע קענען גלייך געניסען דערפֿון. דער מאַשיניסט, וואָס טרייבט דעם לאָקאָמאָטיוו שנעלער אָדער לאַנגזאַמער, האַלט זיך, אמת, פֿאַר אַ נידעריגערן ווען ווי דער קעניג, וואָס זיצט הינטער איהם אין אַ פֿערגאָלדעטען וואַגאָן, נאָר וועלכער ציטערט ניט וויינִיגער פֿון איהם, ווּסענדיג, אַז זיין לעבען הייננגט אָב פֿון אַ פֿאַלשער בעוועגונג, אַביסעל איבעריגע דאַמפּף אָדער אַ שאָס פֿון דינאַמיט!

דער אָנבליק פֿון דער נאַטור און פֿון די מענשליכע ווערק, די פּראַקטיקע פֿון דעם לעבען, אָט דאָס זיינען די

שולען, וואו עס גיט זיך די אמת'ע ערציהונג פֿון די איצ־
טיגע געזעלשאַפֿטען. כאָטש די ריכטיגע שולען האָבען אויך
געטהאָן זייער טהייל אין דער ענטוויקלונג פֿון דעם וואָהרען
אונטעררִיכט, האָבען זיי אָבער אַ פֿערהעלטעניסמעסיג
קלענערע בעדייטונג, אין פֿערגלייך מיט דער וויכטיגקייט
פֿון דעם סאָציאַלען לעבען. פֿערשטעהט זיך, אַז דער אי־
דעאַל פֿון די אַנאַרכיסטען איז נִיט אָבצושאַפֿען די שולע,
נאָר אדרבה, זי צו פֿערגרעסערן, צו מאַכען פֿון דער גע־
זעלשאַפֿט גופא אַן אונגעהייער גרויסען אָרגאַניזם פֿון
געגענזייטיגען אונטעררִיכט, וואו אַלע זאָלען זיין אין איין
און דערזעלבער צייט אי שילער אי לעהרער, וואו יעדעס
קינד, נאָכדעם ווי ס'איז „קלאָהר געוואָרען איבער אַלעס"
אין די ערשטע שטודיען זיינע, זאָל זיך קענען פֿאָלשטענדיג
ענטוויקלען, לויט זיינע אינטעלעקטועלע כוחות, אין אַן
עקזיסטענץ, וואָס ער וועט אַליין פֿרייוויליג אויסקלייבען
פֿאַר זיך. נאָר מיט אָדער אָהן די שולען. ווערט יעדע ערא־
בערונג פֿון דער וויסענשאַפֿט ענדליך אַן אַלגעמיין בעקאַנטע
זאַך. די פּראָפֿעסיאָנעלע געלעהרטע מוזען יאָהרהונדערטע
לאַנג נאָכאַנאַנד אַרבייטען שווער, נאָכפֿאָרשען און מאַכען
היפּאָטעזען, זיי האָבען צו קעמפֿען מיט פֿעהלערן און
מיט פֿאַלשקייטען; נאָר אַז די וואַהרהייט ווערט ענדליך
בעקאַנט, אָפֿטמאָל געגען זייער אייגענעם ווילען, קומט זי
אַרויס אין איהר גאַנצען גלאַנץ, איינפֿאַך און קלאָהר. אַלע
פֿערשטעהען זי אָהן וואָס פֿאַר ס'איז אָנשטריינגונג; עס
זעהט אויס עפּעס אַזוי ווי מען יואָלט פֿון תמיד אָן געוועזן
בעקאַנט מיט איהר. אַמאָל האָבען זיך די געלעהרטע
פֿאָרגעשטעלט, אַז דער הימעל איז אַ קיילעכדיגע כיפה, אַ
מעטאַלענער דאַך, — וואָס ווייס איך? — אַ גאַנצע סעריע
פֿון הימעל-געוועלבען, דריי, זיבען, ניין, דרייצעהן זאָגאַר,

און יעדער איינער פֿון זיי האָט זיך זיין פּראָצעסיאָן פֿון שטערן, זיינע פֿערשיעדענע געזעצען, זיין בעזונדערן רעזשים און זיינע מלאכים און הויפּט־מלאכים איהם צו היטען. נאָר זינט אָט די אַלע הימלען, מכח וועלכע ס׳ווערט גערעדט אין דער ביבעל און אין דעם תלמוד, זיינען פֿערניכטעט געוואָרען, איז ניטאָ קיין איין קינד, וואָס זאָל ניט וויסען, אַז דער וועלט־רוים איז פֿריי, אונענדליך אַרום דער ערד. מען דאַרף עס כמעט גאָרניט לערנען. ס׳איז א וואַהרהייט, וואָס בילדעט איצט אַ טהייל פֿון דער אַלגעמיינער פֿערערבונג. דאָסזעלבע איז אויך מיט אַלע גרויסע וויסענשאַפֿטליכע ערּאָבערונגען. מען דאַרף זיי, אַזוי צו זאָגען, ניט לערנען, מען וויסט זיי; זיי קומען אַריין צום מענשען אינאיינעם מיט דער לופֿט, וואָס ער אָטהעמט איין אין זיך.

פֿון וואַנען און ווי אַזוי די מענשליכע קענטניסע זאָלען ניט קומען, איין זאַך איז זיכער, אַז אַלע פּראָפֿיטירען פֿון זיי, און דער אַרבייטער איז ניט דער, וואָס נעהמט דעם קלענסטען אַנטהייל דערין. ס׳מאַכט ניט אויס צי די ערפֿינדונג ווערט געמאַכט פֿון אַ בורזשואַ, אַן אַרעלמאַן אָדער אַ „פּראָסטען חי וקים", אַלצאיינס צי דער געלעהרטער איז דער טעפּער פּ אַ ל י ס י אָדער דער ריטער ב י י ק אָ ן, די גאַנצע וועלט וועט זיך בענוצען מיט זייערע פֿאָרשונגען. ס׳פֿערשטעהט זיך, אַז די פּריוויליגערטע וואָלטען וועלען האַלטען פֿאַר זיך די נוצען פֿון דער וויסענשאַפֿט און איבערלאָזען די אונוויסענהייט פֿאַר׳ן פֿאָלק: יעדען טאָג זעהען מיר, ווי אינדוסטריי־לייט ווערן די בעלי בתים פֿון יענעם און יענעם בעמישען מיטעל און דורך אַ פּאַטענט, וואָס זיי קריגען אַרויס, נעהמען זיי זיך דאָס אויסשליסליכע רעכט אַליין צו פֿאַבריצירען אַזאַ און אַזאַ זאַך, וואָס איז ניצליך פֿאַר דער מענשהייט: מען האָט געזעהן, ווי אַזוי

דער דאָקטאָר קאָך איז געטריבען געוואָרען פון זיין הערר, קייזער ווילהעלם, צו פאַ־ערן, אַז די היילונג פון די דייטשע אונטערטהאַנען זאָל זיין אַ מאָנאָפּאָל פון דעם שטאַאַט; נאָר די צאָהל פון די פאָרשער איז צו גרויס, אַז די עגאָ־איסט־שע פערלאַנגען זאָלען קענען דורכגעפיהרט ווערן. דיזע אויסבייטער פון דער וויסענשאַפט געפינען זיך אין דער לאַגע פון דעם שוואַרץ־קינסטלער פון „טויזענד און איין נאַכט", וועלכער האָט אויפגעעפענט דעם פערזיגעל־טען סלוי, וואו אַ זשעני איז געלעגען פערשפאַרט און גע־שלאָפען גאַנצע צעהן טויזענד יאָהר נאָכאַנאַנד. זיי וואָלטען וועלען איהם אַריינוואַרפען צוריק אין זיין תפיסה, איהם פערשפּאַ־ען אונטער אַ דרייפאַכען זיעגעל, נאָר זיי האָבען פערלאָרען דאָס וואָ־ט פון דער פערשווערונג, פון דעם כשוף, און דער זשעני איז פריי אויף אייביג.

און אַ מערקווירדיגע זאַך איז, אַז אין די סאָציאַלע פראַגען וואו די אַרבייטער האָבען אַ דירעקטען און נאַ־טירליכען אינטערעס צו פאָדערן די גלייכהייט פון די מענשען, די גערעכטיגקייט פאַר אַלעמען, איז זיי אַסך לייכטער ווי דעם פּראָפעסיאָנעלען געלעהרנטען צו דער־קענען די וואַהרהייט, וואָס דאָס איז די ווירקליכע וויסענ־שאַפט. ס'איז געווען אַ צייט, ווען די גרויסע מאַיאָריטעט פון די מענשען זיינען געבוירען געוואָרען, האָבען געלעבט אַלס שקלאַפען, און האָבען קיין אַנדער אירעאַל ניט געהאַט נאָר אַן ענדערונג אין זייער קנעכטשאַפט. קיינמאָל איז זיי ניט אַרויפגעקומען אויף'ן זינען, אַז „אַ מענש איז אַ מענש". זיי האָבען זיך עם איצט אויסגעלערנט אין זיי פערשטעהען, אַז די דאָזיגע טהעאָרעטישע גלייכהייט, וועלכע איז פעסט־געשטעלט געוואָרען דורך דער עוואָלוציאָן, מוז זיך אומ־בייטען אין אַ רעעלער גלייכהייט דורך דער רעוואָלוציאָן

אָדער, בעסער געזאָגט, דורך די אונאויפהערליכע רעוואָלו־
ציאָנען. די אַרבייטער, וועמען דאָס לעבען בילדעט אויס,
פערשטעהען גאַנץ אַנדערש די געזעצען פון דער פּאָליטי־
שער עקאָנאָמיע, איידער די פּראָפעסיאָנעלע עקאָנאָמיסטען.
זיי קימערן זיך ווינציג וואָס איבער די אונניצליכע איינצעל־
הייטען און געהן גלייך צום סאַמע האַרצען פון די פראַגען;
זיי פרעגען זיך וועגען יעדער רעפאָרמע, צי וועט זי זיי
פערזאָרגען מיט ברויט אָדער ניט. די פערשיעדענע פאָר־
מען פון שטייער, ווי מען רופט זיי דאָרט, פּראָגרעסיווע
אָדער פּראָפּאָרציאָנעלע, לאָזען זיי איבער גאַנץ קאַלט,
וואָרים זיי ווייסען, אַז אַלע שטייערן ווערן סוף כל סוף
בעצאָהלט אויף דעם רעכנונג פון די אָרימסטע מענשען.
זיי ווייסען, אַז פאַר דעם גרעסטען טהייל פון זיי פונקציאָ־
נירט נאָך אַ „האַרט גרויזאַם געזעץ", וואָס כאָטש עס
טראָגט שוין ניט דעם פאַטאַלען, מורא'דיגען כאַראַקטער
פון אַמאָל, שטעלט עס דאָך פאָר מיט זיך אַ שרעקליכע
ווירקליכקייט פאַר מיליאָנען מענשען. לויט דעם דאָזיגען
געזעץ איז דער הונגער־ליידער, טאַקי דורך זיין הונגער
גופא, געצוואונגען צו אַרבייטען פאַר אַ טרוקען שטיקעל
ברויט. די ביטערע ערפאַהרונג בעשטעטיגט טאָג פאַר טאָג
אָט די נויטווענדיגקייט, וועלכע קומט דורך דאָס רעכט פון
דער מאַכט. און אַז דער אַרבייטער קען שוין מעהר ניט
בריינגען קיין שום נוצען דעם בעל הבית, אַז ער איז שוין
מעהר גאָר־נישט ווערטה, איז עס דען ניט אַ גאַנץ געוועהנ־
ליכע זאַך, איהם צו לאָזען אונטערגעהן אין זיין נויטה?

ס'איז אַלזאָ קיין שום גוזמא ניט, ווען מען זאָגט, אַז
די מאַסע — אָדער על כל פנים דער טהייל פון דער
מאַסע, וואָס האָט די פרייע צייט נאָכצודיינקען — ווייסט
געוועהנליך אַסך מעהר ווי דאָס רוב געלעהרטע, אז דאָס

ניט האָבענדיג בעזוכט קיינע אוניווערזיטעטען; זי קען ניט די אוגענדליכע איינצעלהייטען, די טויזענדער פאָרמולען פון די צויבער-ביכער, זי האָט ניט קיין פולען קאָפּ מיט נעמען און אַלערליי שפּראַכען, אַזוי ווי אַ קאַטאַלאָג פון אַ ביבליאָטהעק, נאָר דערפאַר איז דער האָריזאָנט איהרער אַסך ברייטער, זי קוקט אַסך ווייטער, פון איין זייט אין די אַלטע באַרבאַרישע צייטען און פון דער אַנדער זייט אין דער פערוואַנדעלטער צוקונפט; זי בעגרייפט בעסער דעם סדר פון די ערא־יגניסע; זי נעהמט אַ טיעפערן און ערנסטערן אַנטהייל אין די גרויסע בעוועגונגען פון דער געשיכטע; זי קען בעסער די רייכקייט פון דער ערד: מיט איין וואָרט, זי איז מעהר מענש. אין דער הינזיכט קען מען זאָגען, אַז דער אָדער יענער אַנאַרכיסטישער קאַמעראַד פון אונזער קרייז, וועמען די געזעלשאַפט האָט פער׳משפט צו שטאַרבען אין געפענגניס, איז אין דער ווירקליכקייט געלערנטער פון אַ גאַנצער אַקאַדעמיע אָדער פון אַ גאַנצער באַנדע פון פריש-אויסגעשלייפטע סטודענטען פון דער אוניווערזיטעט, וועלכע זיינען אָנגעשטאָפּט מיט וויסענשאַפטליכע פאַקטען. דער געלעהרטער ברייננט זיין אונגעהייער גרויסען נוצען אַלס שטיינ-ב־עכער: ער ציהט אַרוים די מאַטעריאַלען, אָבער ניט ער פערווענדעט זיי; עס בעלאַנגט צום פאָלק, צו אַלע מענשען, פעראייניגט אין איין געזעלשאַפט, אויפצושטעלען דעם בנין.

עס איז גענוג יעדער איינער זאָל אַ קוק טהאָן צוריק אויף זיין פערגאַנגענהייט, אום פעסטצושטעלען די ענדערונגען, וואָס זיינען פאָרגעקומען זינט דעם מיטען פון נײַנצעהנטען יאָהרהונדערט אין דער אַרט און ווייזע פון דיינקען און פיהלען, און וועלכע האָבען נויטווענדיגערווייזע געמוזט פיהרען צו געוויסע ענדערונגען אין דער אַרט און

ווייזע פֿון האַנדלען אויך. די נויטווענדיגקייט פֿון אַ הערר, פֿון אַן עלצטען אָדער אַ קאַפּיטאַן אין יעטוועדער אָרגאַניזאַציע, איז געווען אַ זעלבסטפֿערשטענדליכע זאַך, איבער וועלכער ס'האָט גאָר ניט געקענט זיין קיין שום מיינונגס־פֿערשידענהייט: אַ גאָט אין הימעל, כאָטש אַזאַ גאָט ווי וואָלטער האָט געוואָלט; אַ הערשער אויף אַ טראָהן אָדער אויף אַ בייגקעל, זאָל כאָטש זיין אַ קאָנסטיטוציאָנעלער קעניג אָדער אַ פּרעזידענט פֿון אַ רעפּובליק, „אַן אָנגעשטאָפּטער חזיר", ווי איינער פֿון זיי אַליין האָט זיך אויסגעדריקט; אַ בעל הבית פֿאַר יעדער פֿאַבריק, אַ פּרעזידענט פֿאַר יעדען פֿעראיין, אַ מאַן, אַ פֿאָטער מיט אַ גראָבער שטימע אין יעדער פֿאַמיליע. אָבער פֿון טאָג צו טאָג ווערט דער פֿאָראורטהייל אַלץ מעהר פֿערשוואונדען און דער צויבער פֿון די בעלי בתים ווערט אַלץ קלענער. דער גלאַנץ פֿון די גרויסע, פֿון די העררן ווערט אַלץ בלאַסער, וואָס ליבטיגער עס ווערט אין די מוחות. ניט קוקענדיג דערויף, וואָס עס איז געוואָ־ען אַ גאַנץ געוועהנליכע זאַך זיך כלומר'שט צו רופֿע גלויב־נער, כאָטש מען הויבט ניט אָן צו גלויבען; ניט קוקענדיג אויף די טויזענדע, וואָס פֿאַלען אויף די קניע און האַלטען זיך אין איין צלמ'ן, — דער גלויבען אין דעם „וואָס לעבט איביג", פֿון וועמען די שטערבליכע העררן האָבען גענומען זייער מאַכט, פֿערשווינדעט אַזוי ווי אַ חלום. די, וואָס זיינען געווען אין ענגלאַנד און אין די פֿעראייניגטע שטאַאַטען מיט אַ צוואַנציג יאָהר צוריק, און וועלכע האָבען אָט די צוויי לענדער בעזוכט איצט נאָך אַמאָל, כוזען נשתומם ווערן פֿון דער געוואַלדיגער איבערקעהרעניש, וואָס איז אין דער הינזיכט פֿאָרגעקומען אין די מוחות. מען האָט דאַן איבערגעלאָזט פֿאַנאַטישע, ניט טאָלעראַנטע מענשען, וואָס זיינען געווען

אַזוי ווי ווילדע אין זייער רעליגיעזען און פּאָליטישען גלויבען; און מען געפינט אַצונד מענשען מיט אָפּענע מוחות, מיט פרייע געדאַנקען מיט ברייטע הערצער. זיי ווערן שוין מעהר ניט געיאָגט פון דער האַלוצינאַציע פון דעם אל קנא ונוקם, פון דעם גאָט פון ראַכע.

די פערמינדערונג פון רעספּעקט איז אין פּראַקטישען לעבען דער וויכטיגסטער רעזולטאַט פון דער דאָזיגער אידעען־ענטוויקלונג. געהט פרעגט ביי די איבערגעבענע, ערנסטע פריכטער: פון וואַנען נעהמט זיך זייער פערביטערטקייט? דערפון וואָס מען סמייעט צו דיינקען אָהן זייער רשות. און די גרויסע שררות: אויף וואָס בעקלאָגען זיי זיך? וואָס מען רעדט צו זיי ווי צו אַנדערע פּראָסטע בשר ודם׳ס. מען טרעט זיי שוין ניט אָב דעם וועג, מען פערנאַכלעסיגט אַרונטערצונעהמען דעם הוטעל פאַר זיי. און אויב מען פאָלגט די פאָרשטעהער פון דער רעגירונג, מחמת די פרנסה פאָדערט עס, און אויב מען גיט זיי אפילו אויסערליך אָב כבוד, ווייסט יעדער אייגער אָבער גאַנץ גוט וואָס פאַר אַ ווערטה אַט די הערן האָבען; און זייערע אייגענע אונטערגעאָרדענטע גופא זיינען די ערשטע צו מאַכען פון זיי חוזק. ס׳געהט ניט אַוועק די וואָך, עס זאָל ניט פאָרקומען אַ סקאַנדאַל אין אַ געריכטס־הויז, וואו די ריכטער, אָנגעטהאָן אין זייער פולער אוניפאָרמע, ווערן בעליידיגט און אויסגעלאַכט פון זייערע אָפּפער, די אָנגע־קלאָגטע. און די גענעראַלען? מיר האָבען זיי געזעהן ביי דער אַרבייט. מיר האָבען זיי געזעהן אין זייער גאַנצער פּראַכט, ווי זיי האָבען בלויז געבלאָזען פון זיך און ניט געגעבען זיך אפילו די מיה אויף ריכטיג אויסצופאָרשען די פּאָזיציאָנען פון דעם שונא. מיר האָבען געהערט, ווי זיי האָבען געגעבען אַ בעפעהל צו פערניכטען בריקען, באָטש

ס׳איז קיין שום נויטווענדיגקייט ניט געווען דאָס צו טהאָן, און בעשולדיגט זייערע אינזשענירען, אַז זיי האָבען געבויט צו קורצע בריקען. מיר האָבען מיט טויט־שרעק געהערט יענע מורא׳דיגע שיסעריי פֿון בורזשע, וואו עטליכע הונדערט אונגליקליכע סאָלדאַטען האָבען אויסגעשאָסען זייערע „לעצטע קוילען", וואַרטענדיג אומזיסט, אַז דער „אויבער־גענעראַל" זאָל זיי שיקען צו הילף כאָטש אַ ראָטע פֿון דעם האַלבען מיליאָן סאָלדאַטען, וואָס זיינען געשטאַנען אונטער זיין השגחה! דאַן האָבען מיר געזעהן די דאָזיגע שעהנע „דרייפֿוס־אַפֿערע", וואו די אָפֿיצירען אַליין האָבען אונז בעוויזען, אַז די אורטהיילען, וואָס ווע־ן אַרויסגעגעבען אויף בעפֿעהל און די „פּאַטריאָטישע פֿעלשונגען" געהען האַנד אין האַנד מיט דער עהרע פֿון דער אַרמעע. אונטער דיזע אומשטענדען, וואָס איז דער וואונדער, אַז דער רעספּעקט פֿערשווינדעט און ער פֿערוואַנדעלט זיך זאָגאַר אין פֿעראַכטונג!

ס׳איז אמת, אַז דער רעספּעקט, די אַכטונג פֿערשווינדעט, ניט אָט די אַכטונג, וועלכע ווערט אָבגעגעבען דעם עהרליכען, איבערגעבענעם און אַרבייטזאַמען מענשען, נאָר יענער נידעריגער און שענדליכער רעספּעקט, וועלכען מען גיט אָב די רייכע און די הערשער מיט זייערע „משרתים ואשר משרתים"; יענער שקלאַפֿען־רעספּעקט, וועלכער שלעפּט אַרויס טויזענדער אין צעהנדליגער טויזענדער שוטים פֿון די הייזער צו כאַפּען אַ קוק אויף׳ן קעניג, בעת ער פֿאָהרט אַמאָל פֿערביי אין גאַס, און וועלכער פֿערוואַנדעלט די משרתים און די פֿערד פֿון אַ גרויסען שררה אין וואונדערליכע זאַכען. און ניט נור האַלט דער דאָזיגער רעספּעקט אין איין פֿערשווינדען, נאָר טאַקי די גופֿא, וועלכע זוכען איהם, וועלכע יאָגען זיך נאָך כבוד, זיינען די ערשטע צו

קאָמפּראָמיטירען זייער ראָלע און צו צייגען, אַז זיי זיינען די זעלביגע בשר ודם׳ס מיט אַלע מענשען צוגלייך. אַמאָל האָבען די הערשער פֿון אַזיען געקענט דעם קונץ, ווי אַזוי צו מאַכען, אַז מען זאָל זיי פֿערגעטערן. מען פֿלעגט זעהן פֿון וויטען זייערע פּאַלאַצען; זייערע סטאַטוען זיינען גע־שטאַנען איבעראַל, מען האָט געלייענט זייערע אוקאַזען, אָבער זיי אַליין האָבען זיך אין ערגעץ ניט געוויזען. די מקורבים, די נעהנטסטע פֿון זייערע אונטערטהאַנען האָבען ניט געקענט צוטרעטען צו זיי אַנדערש ווי אויף די קניע. צייטענווייז פֿלעגט זיך עפֿענען אַ פֿאָרהאַנג, אום זיך צו ווייזען פֿאַר זיי אַזוי ווי דורך אַ בליץ, און טאַקי אויף׳ן שטעל ווידער פֿערשווינדען פֿון זייערע אויגען, איבערלאָ־זענדיג די זעלע פֿון די פֿערגעטערנדע צושויער אין אַ צושטאַנד פֿון הויכער געריהרטקייט. דאַן איז די אכטונג געווען טיעף געגנוג, אום צו זיין אויף דער העכסטער מדרגה דערשלאָגען און אונטערוואָרפֿען: אַ שטומער שקלאַף פֿלעגט צוטראָגען די פֿעראורטהיילטע אַ זיידען שטריקעל און דאָס איז גענוג געווען, אַז דער טרייער פֿערגעטערער זאָל זיך אויף׳ן שטעל אויפֿהייגען דער אונטערטהאַן פֿון אַן „עמיר“, אין צענטראַל־אַזיען, פֿלעגט זיך מוזען פֿאָרשטעלען פֿאַר זיין הערר, דעם קאָפּ אָנגעבויגען אָן אַ זייט, מיט אַ שטריק אַרומגעבונדען לויז אַרום זיין האַלז, און ביים עק פֿון דיזען שטריק פֿלעגט היינגען אַ שאַרפֿעס שווערד, כדי דער פּריץ זאָל ניט האָבען קיין שום שוועריגקייט, זאָל צו יעדער צייט, אַז איהם ווערט זיך נור פֿערגלוסטען, האָבען ביי דער האַנד די וואַפֿע, מיט וואָס פּטור צו ווערן פֿון דעם געהאָרכזאַמען שקלאַף. דער בעריהמטער טאַרטאַרישער זיעגער, ט א מ ע ר ל אַן אַרומשפּאַצירענדיג מיט זיין סוויטע אויף אַ הויכען טהורם, גיט בלויז אַ וואונק צו די פֿופֿציג הויפֿלייט, וועלכע רינג־

לען איהם אַרום, און זיי וואַרפֿען זיך אַלע אַרונטער אויף דער ערד. וואָס זיינען די טאַרמעלאַנס פֿון אונזער צייט אין פֿערגלייך מיט איהם, אויב ניט שאָטענס, וואָס האָבען בלויז זיין אָנבליק, כאָטש זיי זיינען נאָך אימער גענוג שרעקליך! ווערענדיג אַן איינפֿאַכע קאָנסטיטוציאָנעלע איינבילדונג, האָט דאָס קעניגטהום פֿערלאָרען יענע סאַנקציע פֿון דעם אַלגעמיינעם רעספּעקט, וועלכער האָט איהם געגעבען זיין גאַנצען ווערטה. דער קעניג, דער גלויבען, דאָס געזעץ — אַט די דריי זיינען פֿון אימער אָן געווען געקייטעלט איינע אין די אַנדערע. אָבער דער גלויבען איז מעהר ניטאָ, און אָהן איהם פֿערשווינדען די אַנדערע צוויי דער קעניג און דאָס געזעץ, און ווערן פֿערוואַנדעלט אין איינפֿאַכע געשפּענסטער, נאָר אַך! ווי שווער און ווי לאַנג ס'נעהמט זיי צו שטאַרבען. אַט די טויטע זיינען פֿון די, „וועמען מען מוז דער'הרג'ענען!"

IX.

רי איצטיגע לאַגע און די נאָהענטע צוקונפֿט — די געבורט פֿון דעם „אינטערנאַציאָנאַל״. — די סטרייקס. — די אונמעכטיגקייט פֿון די אַרבייטער אין זייערע קליינע סטרייקס געגען דער גרויס-אינדוסטריע. — דער גענעראַל סטרייק און דער סטרייק פֿון די סאָלדאַטען. — קאָאָפּעראַטיווע אַסאָסיאַציעס און אַנאַרכיסטישע געזעלשאַפֿטען. — די „קאָמונע פֿון מאָגרוי״.

די אונזויסענהייט ווערט וואָס ווייטער אַלץ קלענער, און ביי די רעוואָלוציאָנערע עוואָלוציאָניסטען וועט דאָס וויסען אין גיכען אָנפֿיהרען די מאַכט. דאָס איז די הויפּט זאַך, וואָס דערוועקט אין אונז אַ צוטרוי אין דעם שיקזאַל פֿון דער מענשהייט: ניט קוקענדיג דערויף וואָס די געזעלשאַפֿט איז אַזוי אונענדליך קאָמפּליצירט, דאָך ווייזט אונז די געשיכטע, אַז די עלעמענטען פֿון פּראָגרעס וועלען סוף כל סוף בעזיעגען די עלעמענטען פֿון רעאַקציאָן. זיך צוקוקענדיג צו אַלע ערשיינונגען פֿון דעם היינטיגען לעבען, סיי די וואָס ציינען אַ פֿערהעלטניסמעסיגען ריקשריט און סיי די וואָס ווייזען אדרבה אָן אויף אַ פֿאָרטשריט, — מוז מען קומען צום שלום, אַז די לעצטע שטעהען העכער אין ווערטה און אַז די טעגליכע עוואָלוציאָן האַלט אונז אין איין דערנעהנטערן צו דער סומע פֿון פֿריעדליכע און געוואַלטיגע אומוואַנדלונגען, וואָס מען רופֿט שוין פֿון פֿאָראויס „סאָציאַלע רעוואָלוציאָן״, און וועלכע וועט האָבען אַלס איהר הויפּט־אויפֿגאַבע צו פֿערניכטען די דעספּאָטישע מאַכט פֿון פער־

זאָגען און זאַבען און אָבצושאַפֿען דאָס פּריוואַט־אייגענטהום איבער די פּראָדוקטען פֿון דער קאָלעקטיווער אַרבייט.

די וויכטיגסטע ערשיינונג איז די געבורט פֿון דער „אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער אַסאָסיאַציאָן". קיין צווייפֿעל ניט, אַז זי האָט זיך שוין אָנגעהויבען ענטוויקלען זייט די מענשען פֿון פֿערשיעדענע נאַציאָנען האָבען זיך אויס סימפּאַטהיע און צוליעב זייערע געמיינשאַפֿטליכע אינטערעסען אויסגעהאָלפֿען איינע די אַנדערע; זי האָט זאָגאַר אָנגעהויבען עקזיסטירען טהעאָרעטיש דעם טאָג, ווען די פֿילאָזאָפֿען פֿון אַכצעהנטען יאָהרהונדערט האָבען דיקטירט דער פֿראַנצויזישער רעוואָלוציאָן די פּראָקלאַמירונג פֿון די „מענשען־רעכטע"; נאָר דיזע רעכטע זיינען געבליבען אַן איינפֿאַכע פֿראַזע, און די, וועלכע האָבען זיי אויסגעשריען צו דער וועלט, האָבען זיך פֿונדערסטוועגען געהיט זיי ניט אָנצווענדען: זיי האָבען זאָגאַר ניט געהאַט דעם מוטה אָבצושאַפֿען די שקלאַפֿעריי פֿון די שוואַרצע אין האַאיטי, און ערשט נאָך פֿערשיעדענע אויפֿשטענדע, וועלכע האָבען אָנגעהאַלטען יאָהרען־לאַנג, זיינען זיי געצוואונגען געווען נאָכצוגעבען. ניין, דער „אינטערנאַציאָנאַל", וועלכער האָט זיך געהאַלטען אין אויסבילדען אין אַלע ציוויליזירטע לענדער, איז ערשט געוואָרען זעלבסט־בעוואוסט אין צווייטען העלפֿט פֿון דעם ניינצעהנטען יאָהרהונדערט, און אַרויסגעוואַקסען איז ער אין דער וועלט פֿון אַרבייט: די „הערשענדע קלאַסען" האָבען גאָר קיין שייכות ניט געהאַט מיט איהם. דער „אינטערנאַציאָנאַל"! זייט דער ענטדעקונג פֿון אַמעריקאַ און די ערשטע רייזען אַרום דער ערד האָט קיין עראייגניס ניט געהאַט קיין גרעסערע וויכטיגקייט אין דער געשיכטע פֿון די מענשען. קאָלומבוס, מאַזשעלאַן, על קאַנאָ זיינען געווען די ערשטע, וועלכע האָבען פֿעסט־

געשטעלט די מאַטעריעלע איינהייט פֿון דער ערד, אָבער די צוקינפֿטיגע נאָך־מאַלע איינהייט, וועלכע די פֿילאָזאָפֿען האָבען געוואָלט האָבען, האָט זיך ערשט אָנגעהויבען פֿער־ווירקליכען אין דעם טאָג, ווען ענגלישע, פֿראַנצויזישע און דייטשע אַרבייטער, פֿערגעסענדיג יעטוועדען אורשפּרינג־ליכען אונטערשיעד, וואָס עקזיסטירט צווישען זיי, און זיך פֿערשטעהענדיג איינע די אַנדערע, ניט קוקענדיג אויף דער פֿערשיעדענהייט פֿון זייערע שפּראַכען, — ווען דיזע אַר־בייטער האָבען זיך פֿערזאַמעלט, אום צו בילדען איין און דיזעלבע נאַציאָן ניט קוקענדיג אויף די רעגירונגען זייערע. די ערשטע רעזולטאַטען פֿון דעם „אינטערנאַציאָנאַל" זיינען געווען גאַנץ קליינע: קוים עטליכע טויזענד מענשען האָבען זיך גרופּירט אין דער דאָזיגער אַסאָסיאַציאָן, די פּרימיטיווע צעלע פֿון דער צוקינפֿטיגער מענשהייט. נאָר די היסטאָרי־קער האָבען בעגריפֿען די גרויסע וויכטיגקייט פֿון דעם עראייגניס, וואָס איז פֿאָרגעקומען. און טאַקי באַלד, אין די ערשטע יאָהרען פֿון זיין עקזיסטענץ, און משך פֿון דער פּאַריזער קאָמונע, האָט די צושטערונג פֿון דעם „וואַנדאָם־זייל" געצייגט, אַז די אידעען פֿון דעם „אינטערנאַציאָנאַל" זיינען געוואָרען אַ לעבעדיגע ווירקליכקייט. דאָס איז געווען אַן אונערהערטע זאַך. די בעזיעגטע האָבען מיט ענטהו־זיאַסמוס איבערגעקעהרט דעם מאָנומענט פֿון די אַלטע זיעגע, ניט מיט דעם צוועק זיך צוצושמייכלען אויף אַ פֿייגען אופֿן צו די, וועלכע האָבען געזיעגט, נאָר כדי אויסצודריי־קען זייער סימפּאַטהיע צו זייערע ברידער, וועלכע מען האָט געפֿיהרט געגען זיי, און זייער טיעפֿע פֿעראַכטונג צו די העררען און די קעניגע פֿון אַלע לענדער, וועלכע האָ־בען געפֿיהרט זייערע אונטערטהאַנען צו דער שחיטה. פֿאַר די, וואָס קענען זיך שטעלען אויסערהאַלב די קליינ־

ליבע פּאַרטיי־צאַנקערייען און אַרונטערקוקען פֿון דער הויך אויף דעם גאַנג פֿון דער געשיכטע, איז אין דעם ניינצעהנ־טען יאָהרהונדערט ניטאָ קיין שום צייכען פֿון דער צייט, וואָס זאָל האָבען אַ וויכטיגערע בעדייטונג, איידער יענער מאָמענט, ווען דער קייזערליכער מאָנומענט איז איבערגע־קעהרט געוואָרען מיט'ן קאָפּ אַראָב און האָט זיך געוואַל־גערט אין שמוץ!

מען האָט איהם צוריק אויפגעשטעלט, אַקוראַט ווי נאָך דעם טויט פֿון טשאַרל דעם ערשטען און לואי דעם זעכצעהנטען האָט מען צוריק אויפגעשטעלט די קעניגרייכען פֿון ענגלאַנד און פֿראַנקרייך, אָבער מען ווייסט וואָס פֿאַר אַ ווערטה עס האָבען די איבער אַ נייעס אויפגעשטעלטע זאַכען; מען קען פֿערגלעטען און פֿערשמירען די שפּאַלטען פֿון דער ערד, אָבער זיי עפֿענען זיך ווידער אויף: מען קען אויפבויען צוריק די איינגעוואָרפֿענע בנינים, נאָר דער ערשטער גלויבען, אויף וואָס די געבייַדען האָבען זיך גע־האַלטען, קען ניט געבוירען ווערן פֿון דאָס ניי. די פֿער־גאַנגענהייט קען ניט אויפגעשטעלט ווערן צוריק, אַקוראַט ווי די צוקונפֿט קען ניט אויסגעמיטען ווערן. ס'איז אמת, אַז אַ גאַנצע מאַסע פֿון געזעצע האָבען פֿערבאָטען דעם „אינטערנאַציאָנאַל". אין איטאַליען האָט מען איהם גערופֿען „פֿערברעכער געזעלשאַפֿט" און אין פֿראַנקרייך האָט מען געגען איהם געשמיערט „אויסנאַמס־געזעצען." די מיטגלידער זיינע האָט מען בעשטראָפֿט מיט קערקער און מיט קאַ־טאָרגע. אין פּאָרטוגאַל איז דאָס אַ שרעקליכער פֿערברעכען אויסצורידען דעם בלויזען נאָמען זיינעם. רעכערליכע מאַסרעגלען! אונטער וואָס פֿאַר אַ נאָמען זי זאָל ניט זיין פֿערשטעלט, אָבער די אינטערנאַציאָנאַלע פֿעדעראַציאָן פֿון די אַרבייטער עקזיסטירט און ענטוויקעלט זיך וואָס ווייטער

אַלץ סאָלידער און מעכטיגער. ס'איז אַ מערקווירדיגע אי־ראָניע פון'ם שיקזאַל צו זעהן, ווי אַזוי דיזע מיניסטאָרען און דיזע ריכטער, דיזע געזעצגעבער און זייערע מיטהעל־פער זיינען גרייט זיך אַליין צו נאַרען און ווי ווייט זיי האַלטען זיך פעסט אָן זייערע איגענע געזעצען. נאָך איידער זיי האָבען זיך בענוצט מיט זייערע וואַפען זיינען זיי שוין שטומפיג און האָבען ניט קיין שום מאַכט. זיי פערוועהרען דעם „אינטערנאַציאָנאַל", אָבער זיי קענען בשום אופן ניט פערוועהרען די נאַטירליכע און ספּאָנטאַנע איבעראיינשטי־מונג פון אַלע אַרבייטער, וועלכע דיינקען, דאָס געפיהל פון סאָלידאַריטעט, וואָס פעראייניגט זיי אַלץ מעהר און מעהר, זייער פערבאַנד געגען די פּאַראַזיטען פון פערשי־דענע נאַציאָנען און פערשידענע קלאַסען. דיזע געזעצע דיענען בלויז חוזק צו מאַכען פון די אָנגעבלאָזענע גרויס־אַרטיגע שררות, וועלכע גיבען זיי אַרויס, אָרעמע משוגעים, וואָס איהר הייסט דעם ים זיך אָברוקען צוריק!

ס'איז אמת, אַז די וואַפען, מיט וועלכע די אַרבייטער בענוצען זיך אין זייער קאַמפּף פאַר אַ בעסערן לעבען, קענען אויסזעהן לעכערליך, און צייטענווייז זיינען זיי ווירקליך לעכערליך. אַז זיי האָבען זיך צו בעקלאָגען געגען וואָס פאַר עס איז הימעל־שרייענדע אונגערעכטיגקייט, אַז זיי ווילען אויסדריקען זייער געפיהל פון סאָלידאַריטעט מיט אַ בעליידיגטען חבר זייערן, אָדער ווען זיי פאָדערן אַ העכערן לוין אָדער אַ קירצערן אַרבייטס־טאָג, דאַן סטראַ־שען זיי די בעלי בתים, אַז זיי וועלען אויפהערען אַרבייטען: אַזוי ווי די פּלעבעער פון דער רוימישער רעפּובליק, לייגען זיי אַוועק די אַרבייט און ציהען זיך צוריק אויף זייער באַרג. מען רעדט זיי שוין ניט איבער צוריקצוגעהן צו דער אַרבייט, זיי דערצעהלענדיג מעשה'לאַך מכח די „גליעדער

און דעם מאָגען", ווי די פּאַטריציער פּלעגען אַמאָל טהאָן מיט זייערע שקלאַפּען, די פּלעבעער, דערפאַר אָבער רינ־געלט מען זיי אַרום מיט בעוואַפענטע סאָלדאַטען און מען האַלט זיי אין איין סטראַשען, אַז מען וועט זיי אויסשלאַכטען: דאָס רופט מען „בעשיצען די פרייהייט פון דער אַרבייט".

ציימענווייז טרעפט, אַז די סאָלדאַטען שיסען ווירקליך אויף די סטרייקענדע אַרבייטער: אַ ביסעל בלוט טרופט אָב די שוועלען פון די פאַבריקען אָדער דעם אַריינגאַנג פון די מינען. נאָר אפילו ווען די אַרמעע מישט זיך ניט אַריין, איז דאָ דער הונגער, און ער טהוט זיין אַרבייט מיט דערזעלבער קראַפט און ווירקונג. ניט האָבענדיג קיין אָב־געשפּאָרטע געלד און קיין שום קרעדיט, געפינען זיך די אַרבייטער אין אַ זעהר קלעגליכען צושטאַנד: די בעגייס־טערונג, וועלכע האָט זיי אין די ערשטע טעג פון דעם סטרייק געגעבען דעם פייער פון האָס געגען זייערע בעלי בתים און די כוחות אַריבערצוטראָגען אַלע ליירען, — אָט די בעגייסטערונג איז אָבגעשוואַכט, און עס בלייבט זיי קיין אַנדער ברירה ניט: ענטוועדער זיך נעהמען דאָס לעבען אָדער זיך אונטערגעבען; זיי גיבען זיך אונטער, נעהמען אָן די ערנידעריגענדע בעדינגונגען, וועלכע מען לייגט זיי פאָר, און געהען אַריין מיט אַראָבגעלאָזטע קעפּ צוריק אין דער דאָזיגער קוילענגרוב, וועלכע זיי האָבען ערשט נעכ־טען גערופען „קאַטאָרגע". ס'איז גאַנץ איינפאַך ווייל די כוחות פון די ביידע קעמפפענדע צדדים זיינען ניט קיין גלייכע: פון איין זייט שטעהט דער קאַפּיטאַליסט, געזונט און מונטער, און ער האָט גאָרנישט וואָס מורא צו האָבען פאַר זיין לעבען און זיין וואָהלזיין; דער בעקער און אַלע אַנדערע קרעמער שטעלען איהם צו, אַזוי ווי פריהער, אַלעס וואָס ער דאַרף, און ביי דער טהיר פון זיין וואוינונג

שטעהען סאָלדאַטען, וועלכע היטען עס זאָל איהם הלילה ניט געשעהן קיין שלעכטס: די גאַנצע מאכט פון'ם שטאַאַט, און אויב נייטיג אויך די מאַכט פון די שכנ'ישע שטאַאַטען, איז גרייט איהם צו דיענען. און פון דער אַנדער זייט האָט איהר אַ מאַסע מיט מענשען, וועלכע לאָזען אַראָב די אויגען, מורא האָבענדיג מען זאָל ניט בעמערקען דעם פונק, וואָס טלייעט נאָך אין זיי, און וועלכע געהען אַרום דער־שלאָגען און הונגעריג, וואַרטענדיג אויף אַ נס!

און דאָך מאַכט זיך טאַקי צייטענווייז אַ נס. ס'טרעפט, אַז אַן אָרעמער קליינער פאַבריקאַנט ווערט אויפגעאָפפערט פון זיינע מיט ברידער, וועלכע האַלטען עס פאַר נוצלאָז צו מאַכען יד אחת מיט איהם. אָפטמאָל פאַסירט אויך, אַז אַ בעל הבית פון אַ פאַבריק, וועלכער זעהט איין דעם פעהלער וואָס ער האָט געמאַכט, וואַרפט זיך אונטער דער וואַהרהייט אָדער דעם דרוק פון דער עפענטליכער מיינונג. אין פיעלע קליינע סטרייקס, וואו ס'איז ניט פערוויקעלט קיין גרויסער קאַפּיטאַל און וואו דער עהרגייץ פון די מעכטיגע פינאַנץ־באַראָנען קען חלילה ניט אָנגעריהרט ווערן, דאָרט טראָגען די אַרבייטער גאַנץ לייכט אַרויס אַ נצחון: צייטענווייז טרעפט זאָגאַר, אַז אַ פאַבריקאַנט איז גאָרנישט פויל מיט אַ כיוון אָבצוטהאָן זיינעם אַ קאָנקורענט, וועלכער שטעהט איהם אין וועג, און אָנמאַכען אַ קריעג אויף טויט און אויף לעבען צווישען איהם און זיינע אַרבייטער. נאָר אַז עס האַנדעלט זיך וועגען אמת ערנסטע קעמפפע, וואו גרויסע קאַפּיטאַלען שטעהען אין קאָן און וואו דער קלאַסען־גייסט דערוועקט ביי די בעלי בתים אַ געמיינשאַפטליכע ענערגיע, — דאַן איז אַזאַ גרויסער אונטערשיעד צווישען די כוחות, וואָס זיינען אין קאַמפף, אַז די אָרעמע, וועלכע האָבען מעהר ניט ווי זייערע מוסקעלן און זייער רעכט,

קענען ניט האָפֿען צו בעזיעגען אַ פֿערבאַנד פֿון קאַפּיטאַליסטען. אַחוץ די אונענדליכע געלד־מיטלען, וואָס די קאַפּיטאַליסטען בעזיצען, האָבען זיי אויך אין זייערע הענד די גאַנצע מאַשין פֿון דעם שטאַאַט און די שטיצע פֿון די טראַנספּאָרט־קאַמפּאַניעס. די יעהרליכע סטאַטיסטיק פֿון די סטרייקס צייגט אונז דורך אונבעשטרייטבאַרע ציפֿערן, אַז דיזע אונגלייכע צוזאַמענשטויסען ענדיגען זיך וואָס ווייטער אַלץ עפֿטער מיט דער מפּלה. פֿון די סטרייקענדע אַרבייטער. די סטראַטעגיק פֿון דעם דאָזיגען סאָרט קריעג איז גוט בעקאַנט: די פֿאַבריקאַנטען אָדער די דירעקטאָרען פֿון די קאָמפּאַניעס ווייסען, אַז אין אַזאַ פֿאַל קענען זיי זיך פֿריי בענוצען מיט די אונגעהייערע קאַפּיטאַלען פֿון די טראָסטס, מיט דער אַרמעע און מיט די אַרבייטסלאָזע, די מורא׳דיגע מחנות פֿון הונגער־ליידער.

די היסטאָריקער פֿון אונזער צייט דאַרפֿען אַלזאָ אַנערקענען, אַז אונטער די איצטיגע אומשטענדען האָבען די קליינע סטרייקס, וועלכע בעשטעהען בלויז אין דעם וואָס די מאַסען לייגען אַוועק די אַרבייט, געוויס קיין שום שאַנס ניט צו ברייגנען אַ סאָציאַלע אומוואַנדלונג. אָבער דאָס וואָס מיר דאַרפֿען אונטערזוכען און בעטראַכטען, איז ניט אַזוי די איצטיגע געשעהענישען ווי די אידעען און די שטרעבונגען פֿון די צוקונפֿטיגע עראייגניסע. נון, מיר זעהען, אַז די מיינונג אין דער אַרבייטער־וועלט דריקט זיך אויס וואָס ווייטער אַלץ מעכטיגער, אַריבערשטייגענדיג אָהן אַן ערך דיזע קליינע בעוועגונג פֿון די סטרייקס, וועלכע אַנערקענט און שטעלט פֿעסט אין פּרינציפּ דאָס לוין־סיסטעם, דאָס הייסט די אונטערוואַרפֿונג פֿון די אַרבייטער צו די אַרבייטס־געבער. נון, אויף די פֿערזאַמלונגען, וואו יעדען איינעם׳ס געדאַנק ווערט אויסגעדריקט אין אַ

געמיינשאַפֿטליכען ווילען, זעהט מען אַרויס, אַז די העכע־
רונג פֿון דעם לוין איז ניט דער אידעאַל, צו וועלכען די
אַרבייטער שטרעבען: אָבנעהמען די ערד און די פֿאַבריקען
ביי די בעלי בתים און זיי מאַכען פֿאַר דאָס אייגענטהום
פֿון׳ם כלל — אָט צו וואָס די אַרבייטער פֿון אַלע לענדער
שטרעבען. אין ענגלאַנד, אין די פֿעראייניגטע שטאַאַטען,
אין קאַנאַדאַ, אין אויסטראַליען הערט זיך כסדר דער גע־
שריי: „נאַציאָנאַליזירונג פֿון דער ערד", און געוויסע קאָ־
מונען, זאָגאַר די רעגירונג פֿון נוי־זיעלאַנד, האָבען געפֿונען
פֿאַר נייטיג נאָכצוגעבען אַ טהייל פֿון די פֿאָדערונגען פֿון
פֿאָלק. „דעם אַרבייטער די פֿאַבריק דעם בויער — די
ערד!" דיזער צושפּיעל פֿון דעם בעריהמטען רעוואָלוציאָ־
נערן ליעד דריקט אויס דעם העכסטען וואונש פֿון די
אַרבייטער־מאַסען.

און דיזע וואַקסענדע איבערצייגונג פֿון דעם אַרבייטער
דריקט זיך ניט אויס בלויז אין ליעדער. געוויסע סטרייקס
האָבען אָנגענומען אַ געוואַלטיגען און דראָהענדען כאַראַק־
טער. דאָס זיינען שוין ניט בלויז קיין געוועהנליכע געשעהע־
נישען, וועלכע דריקען אויס אַ פּאַסיווע פֿערצווייפֿלונג, דאָס
זיינען שוין ניט קיין איינפֿאַכע דעמאָנסטראַציעס פֿון הונגער־
ליידער, וועלכע בעטען ברויט: אַ טהייל פֿון די דאָזיגע
מאַניפֿעסטאַציעס זיינען געווען אַזוי דראָהענד, אַז זיי האָבען
געשטערט די רוהע פֿון די קאַפּיטאַליסטען. האָבען מיר
דען ניט געזעהן אין די פֿעראייניגטע שטאַאַטען, ווי די
אַרבייטער זיינען אַכט טאָג נאָכאַנאַנד געווען די בעלי
בתים פֿון אַלע אייזענבאַהן ליניעס פֿון אינדיאַנאַ סטייט?
און ביים גרויסען דאָקער־סטרייק אין לאָנדאָן, איז דען ניט
דער גאַנצער קוואַרטאַל פֿון די דאָקס פּאַקטיש געווען אין
די הענד פֿון אַן אינטערנאַציאָנאַלער מאַסע, וועלכע איז גע־

ווען פֿעראייניגט ווי ברידער? מיר האָבען נאָך בעסערס געזעהן. אין דער שטאָדט וויענן, ניט ווייט פֿון ליאָן, האָבען הונדערטער אַרבייטער און אַרבייטערינען, כמעט אַלע פֿון דעם וועבער פֿאַך, געפֿייערט אויף אַ גרויסאַרטיגען אופֿן דעם ערשטען מאַי. זיי זיינען אַריין אין אַ פֿאַבריק, ניט ווי רויבער, נאָר ווי בעלי בתים; ערנסט, מיט אַ סאָרט רע־ליגיאָן, קען מען זאָגען, האָבען זיי גענומען אַ שטיק טוך, וואָס זיי האָבען אַליין אויסגעוועבט. און רוהיג און שטי־לערהייט האָבען זיי איינגעטהיילט דיזע לאַנגע שטיק שטאָף צווישען זיך. זיי האָבען גאַנץ גוט געוואוסט, אַז די מחנות פֿון זשאַנדאַרמען, וועמען מען האָט צונויפֿגערופֿען פֿון אַלע אַרומיגע שטעדט דורך טעלעגראַף, קלייבען זיך צונויף אויף דער גאַס, אום אָנצופֿאַלען אויף זיי און זיי פֿילייכט דערשיסען; אָבער זיי האָבען אויך געוואוסט, אַז זייער האַנדלונג, לייגענדיג די האַנד אויף דער פֿאַבריק, וועלכע איז אַ ווירקליך קאָלעקטיווס אייגענטהום, וועט ניט פֿער־געסען ווערען פֿון זייערע ברידער אין אַרבייט און נויטה. זיי האָבען זיך אַלזאָ אויפֿגעאָפּפֿערט פֿאַר דאָס אַלגעמיינע וואָהלזיין, און טויזענדער מענשען האָבען געשוואָרען, אַז זיי וועלען נאָכפֿאָלגען זייער ביישפּיעל. איז דאָס ניט אַ מערק־ווירדיגער טאָג אין דער געשיכטע פֿון דער מענשהייט? דאָס איז אַ רעוואָלוציאָן אין דעם נאָבעלסטען זינן פֿון וואָרט: איבעריגענס, ווען דיזע רעוואָלוציאָן וואָלט געהאַט די מאַכט אויף איהר זייט, וואָלט זי אויך געקענט בלייבען אַבסאָלוט פֿריעדליך.

די הויפּט פֿראַגע איז צו וויסען, אויב די מאָראַל פֿון די אַרבייטער פֿערדאַמט אָדער רעכטפֿערטיגט אַזעלכע מעשים. אויב זי איז וואָס ווייטער אַלץ מעהר איינשטימיג עס גוט צו הייסען, דאַן וועט זי שוין שאַפֿען די סאָציאַלע ערשיי־

נונגען, וועלכע זיינען נויטיג דערצו. דער מויערער וועט פֿאָדערן די וואוינונג, וועלכע ער בויט, פונקט ווי דער וועבער האָט גענומען דעם שטאָף, וואָס ער האָט אַליין געוועבט, און דער אַקערבויער וועט לייגען די האַנד אויף די פּראָדוקטען פֿון דער ערד. דאָס איז די האָפֿנונג פֿון דעם אַרבייטער און אין דעם בעשטעהט אויך די מורא פֿון דעם קאַפּיטאַליסט. דערפֿאַר האָבען זיך טאַקי די לעצטע צייטען אָנגעהויבען הערען פֿערצווייפֿלונגס-געשרייען אין דעם לאַגער פֿון די פּריוויליגירטע, און אַ טהייל פֿון זיי האָבען זיך שוין בעוואָרענט מיט גרויסאַרטיגע מיטלען. אַזוי, למשל, איז די בעריהמטע פֿאַבריק פֿון האָמסטעד, אין פּענסילווייניאַ, געבויט אַזוי ווי אַ פֿעסטונג, מיט אַלע מיטלען זיך צו בעשיצען געגען די אַרבייטער, וואָס די מאָדערנע וויסענשאַפֿט האָט נאָר געקענט בעהויפּטען. אין אַנדערע פֿאַבריקען זוכט מען צו בעשעפֿטיגען בלויז אַרעסטאַנטען, וואָס דער שטאַאַט גיט מיט פֿערגניגען איבער פֿאַר אַ קליינעם לוין; אַלע כּחות פֿון די אינזשענירען ווערן אָבגעלייגט דערויף צו זעהן, אַז מען זאָל קענען אויסקומען מיט דער רויער קראַפֿט פֿון די מאַשינען, אָנגעטריבען פֿון אַנדערע מאַשינען, דאָס הייסט, פֿון מענשען אָהן אידעאַל און אָהן פֿרייהייט. אָבער די, וואָס ווילען זיך בעגעהן אָהן דער אינטעליגענץ, אָהן דעם מענשליכען שכל, מוזען דורך דעם ווערן שוואַכער און אויף אַזאַ'ן אופן צוגרייטען דעם זיעג פֿון די מענשען, וואָס זיינען שכל'דיגער ווי זיי: זיי אַנטלויפֿען פֿאַר די שוועריגקייטען פֿון דעם קאַמפּף, וועלכע וועלען זיי אָבער גאָר אין גיכען אָניאָגען און זיי ענדליך פֿערניכטען.

אַזוי גיך ווי דער גייסט פֿון צוריק-פֿאָדערונג וועט נור דורכדרינגען די גאַנצע מאַסע פֿון די אונטערדריקטע, דאַן

וועט יעדעם געשעהניש, זאָגאַר פֿון דער קלענסטער וויכ־
טיגקייט, קענען אַרויסרופֿען אַ געוויסע אומוועלצונג: אַזוי
איז גענוג איין פּונק בלויז אויפֿצורייסען אַ גאַנצע פֿאַס מיט
פּולווער. פֿאַרלויפֿענדע צייכענס האָבען שוין אָנגעדייטעט
אויף דעם גרויסען קאַמפּף. אין 1890, ווען עס האָט אָב־
געקלונגען דער צורוף וועגען דעם „ערשטען מאַי", וואָס
איז געקומען פֿון וואָס פֿאַר עס איז אונבעקאַנטען, פֿילייכט
פֿון אַן אויסטראַליער קאַמעראַד, האָט מען געזעהן ווי די
אַרבייטער פֿון דער גאַנצער וועלט האָבען זיך פּלוצלינג
פֿעראייניגט אין איין און דעמזעלבען געדאַנק. אין יענעם טאָג
האָבען זיי בעוויזען, אַז דער „אינטערנאַציאָנאַל", וועלכער
איז אָפֿיציעל געווען בעגראָבען, איז אויפֿגעשטאַנען „תחית
המתים" און ענטוויקעלט זיך ווידער ניט לויט דער פֿאָר־
שריפֿט פֿון פֿיהרער און עלצטע, נאָר דורך דעם דרוק פֿון
די מאַסען גופא. ניט די „קלוגע עצות" פֿון הויכגעשטעלטע
סאָציאַליסטען, ניט די רעפּרעסיעס פֿון די רעגירונגען זיינען
אימשטאַנד געווען צו שטערן די אונטערדריקטע פֿון
אַלע נאַציאָנען זיך צו פֿיהלען ווי ברידער אויף דעם ערד־
קוגעל און זיך דאָס צו זאָגען איינע די אַנדערע. און דאָך
האָט זיך דאָ לפנים בלויז געהאַנדעלט וועגען אַ קלייניג־
קייט, וועגען אַן איינפֿאַכער פּלאַטאָנישער מאַניפֿעסטאַציע,
אַ פּאַראָלע, אַ פּאַס־וואָרט! דעם אמת זאָגענדיג, האָבען
די בעלי בתים און די רעגירונגען, מיט דער הילף פֿון די
סאָציאַליסטישע פֿיהרער גופא, געמאַכט פֿון דעם דאָזיגען
שיקזאַלהאַפֿטען וואָרט אַ פּשוט'ע פֿאָרמולע אָהן אַ שום
ווערטה. ניט קוקענדיג דערויף האָט דיזער געשריי, דיזער
בעשטימטער טאָג אָנגענומען אַ געוואַלדיגען זינן דורך
זיין אַלוועלטליכקייט.

יעדער אַנדערער פלעצליכער, ספּאָנטאַנער, אומגע־ריכטער געשריי קען נאָך פֿיהרען צו ערשטוינענדערע רעזולטאַטען. דער כח פֿון די אומשטענדען, דאָס הייסט דער סך הכל פֿון די עקאָנאָמישע בעדינגונגען, וועט אַוודאי מחמת דיזער אָדער יענער אורזאַכע אַרויסרופֿען איינעם פֿון די קריזיסען, וועלכע וועקען אויף זאָגאַר די גלייכגילטיגע, און מיר וועל׳ען מיט אַמאָל דערזעהן, ווי עס הויבט זיך אויף יענע אונגעהייערע ענערגיע, וועלכע האָט זיך אָנגע־זאַמעלט ביי די מענשען אין די הערצער דורך דעם פֿער־גוואַלטיגטען געפֿיהל פֿון גערעכטיגקייט, דורך די ניט פֿערגעלטעטעליידען, דורך דעם ניט־איינגעשטילטען האַס. יעדער טאָג קען ברייננען אַ קאַטאַסטראָפֿע. דאָס אַוועק־שיקען אַן אַרבייטער פֿון דער פֿאַבריק, אַ לאָקאַלער סטרייק, אַ צופֿעליגע הריגה, קענען זיין די אורזאַכע פֿון דער רע־וואָלוציאָן: מחמת דאָס געפֿיהל פֿון סאָלידאַריטעט געווינט וואָס ווייטער אַלץ מעהר באָדען און יעטוועדע אָרטיגע אויפֿרעגונג נעהמט דורך די גאַנצע מענשהייט. אַ ניי וואָרט, אַ נייע פֿאַראָלע, „גענעראַל־סטרייק", האָט זיך מיט אַ צייט צוריק געלאָזט הערען אין די פֿאַבריקען. דאָס דאָזיגע וואָרט האָט תחילת געקלונגען מאָדנע. מען האָט עס אָנגענומען פֿאַר דעם אויסדרוק פֿון אַ חלום, פֿון אַ פֿאַנטאַסטישער האָפֿנונג, דערנאָך האָט מען עס ווידערהאָלט שוין מיט אַ העכערן קול, און אַצונד קלינגט עס אָב אַזוי שטאַרק, אַז מעהר ווי איין מאָל איז שוין די קאַפּיטאַליסטישע וועלט פֿערציטערט געוואָרען דערפֿון. ניין, דער גענעראַל־סטרייק, און מיט דעם וואָרט פֿערשטעה איך ניט מען זאָל איינפֿאַך אַוועקלייגען די אַרבייט, נאָר טאַקי אָבנעהמען מיט געוואַלט אַלעם וואָס בעלאַנגט צו די אַרבייטער; ניין, זאָג איך, דיזע ערשיינונג איז ניט קיין אונמעגליכע זאַך; ס׳איז זאָ־

גאַר געוואָרען אינפֿערמיידליך, און פֿילייכט אויך גאַנץ נאָהענט. ענגלישע, בעלגישע, פֿראַנצויזישע, דייטשע אַמע־ריקאַנער, אויסטראַליער אַרבייטער פֿערשטעהען, אַז עס הייסט אָב פֿון זיי צו וואַרפֿען איין און דעמזעלבען טאָג די אַרבייט, און טאַקע דעמזעלבען טאָג פֿערנעהמען די פֿאַבריק פֿאַר זייער געמיינשאַפֿטליכען פּראָפֿיט; און דאָס וואָס זיי בעגרייפֿען אָדער וואָס זיי פֿיהלען ווייניגסטענס היינט. פֿאַרוואָס זאָלען זיי עס דען ניט דורכפֿיהרען מאָר־גען, איבערהויפּט ווען די סאָלדאַטען זאָלען זיך אָנשליסען אָן די אַרבייטער און אויך ערקלעהרען אַ סטרייק? די ציימונגען מאַכען אַלע א שוויג, ווען סאָלדאַטען רעוואָל־טירען אָדער פֿערלאָזען מאַסענווייז די סלוזשבע. די קאָנ־סערוואַטאָרען, וועלכע ווילען אַבסאָלוט איגנאָרירען די פֿאַקטען וואָס שטימען ניט איין מיט זייער וואונש, ריידען זיך איין, אַז אַזאַ מין סאָציאַלער גרויל איז גאָר אונמעגליך, אָבער די קאָלעקטיווע דעזערטירונגען, די קליינע מיליטער־רישע אויפֿשטענדע, דאָס ענטזאַגען זיך צו שיסען אויף אַרבייטער זיינען ערשיינונגען, וואָס קומען פֿאָר גאַנץ אָפֿט אין די שוואַך־דיסציפּלינירטע אַרמעען און וועלכע זיינען ניט אין גאַנצען אונבעקאַנט אין די פֿעסטעסטע מיליטער־רישע אָרגאַניזאַציעס. די פֿון אונזערע, וועלכע געדיינקען די ק אָ מ ו נ ע, זעהען נאָך אין זייער זכרון די טויזענדער מענער, וואָס ט ה י ע ר האָט איבערגעלאָזט אין פּאַריז, און וועמען דאָס פֿאָלק האָט ענטוואַפֿענט און אַזוי לייכט בעקעהרט אויף זיין זייט. אַז די מעהרצאָהל פֿון די סאָלדאַטען וועט נור ווערן דורכדרונגען פֿון דער סטרייק־אידעע, וועט די געלעגענהייט זי צו פֿערווירקליכען שוין קומען פֿריהער אָדער שפּעטער.

דער סטרייק אָדער, בעסער געזאָגט, דער גייסט פֿון סטרייק, געגומען אין דעם ברייטעסטען זינן זיינעם, איז איבערהויפּט גרויס און שעצבאַר דורך דער סאָלידאַריטעט, וואָס ער שאַפֿט צווישען די אַלע, וועלכע פֿאָדערן זייער רעכט. שטרייטענדיג פֿאַר איין און דערזעלבער זאַך, לערנען זיי זיך אויס ליעבען איינע די אַנדערע. אָבער פֿאַרהאַן אויך דירעקטע פֿערבאַנדען, און דיזע טראָגען אויך ביי זייער גרויסען טהייל צו דער סאָציאַלער רעוואָלוציאָן. ס׳איז אמת, אַז די דאָזיגע אַסאָסיאַציעס, די פֿערבאַנדען צווישען די אָרעמע, ערד-אַרבייטער אָדער אינדוסטריע-לייט, מוזען זיך בעגעגענען מיט זעהר גרויסע שטערונגען דורך דעם וואָס עס פֿעהלען די מענשען די נויטיגע מאַטעריעלע מיטלען: די נויטווענדיגקייט צו פֿערדינען דאָס שטיקעלע ברויט טרייבט זיי כמעט אַלעמען, ענטוועדער צו פֿערלאָזען זייער ערד, וואו זיי זיינען געבוירען און אויפֿגעוואַקסען געוואָרען, און געהן פֿערקויפֿען זייער אַרבייטס-קראַפֿט צו דעם, וואָס בעצאָהלט בעסער, אָדער צו בלייבען אויף׳ן פּלאַץ, אָננעהמענדיג אַלע בעדינגונגען פֿון זייער לעבען, ווי קלעגליך זיי זאָלען ניט זיין. סיי ווי סיי זיינען זיי פֿערשקלאַפֿט, און די טאָג-טעגליכע אַרבייט לאָזט זיי ניט מאַכען קיין פּלענער פֿאַר דער צוקונפֿט, זיך אויסקלייבען שותּפים, מיטקעמפּפֿער נאָך זייער גוסט נאָך, אין דעם שטרייט פֿאַר׳ן לעבען. ס׳איז אַלזאָ אַ יוצא מן הכלל, אַן אויסנאַהמע, אויב זיי גיט זיך איין עפּעס צו פֿערווירקליכען, כאָטש זיי גיבען דאָך דער וועלט דעם כאַראַקטער פֿון אַ נייעם לעבען. ניט קוקענדיג דערויף ווייזען זיך זעהר פֿיעל צייכענס פֿון דער צוקינפֿטיגער געזעלשאַפֿט ביי די אַרבייטער, אַ דאַנק געוויסע גינסטיגע אומשטענדען און די קראַפֿט פֿון דער אידעע,

וועלכע דרינגט דורך זאָגאַר די סאָציאַלע קרייזען, וועלכע געהערן צו דער וועלט פֿון די פּריווילעגירטע.

אָפֿטמאָל טהוט מען זיך אָן אַ פֿערגניגען אונז מיט שפּאָט אויסצופֿרעגען איבער די פֿערזוכען, וואָס זיינען שוין געמאַכט געוואָרען אין פֿערשיעדענע טהיילען פֿון דער וועלט צו גרינדען מעהר אָדער ווייניגער קאָמוניסטישע אַסאָסיאַציעס, און מיר וואָלטען נעהאַט ווייניג אורטהיילס־קראַפֿט אין זיך, ווען דער ענטפֿער אויף די דאָזיגע פֿראַגען וואָלט אונז געווען אויף וויפֿיעל עס איז אונאַנגענעהם. ס'איז אמת, אַז די געשיכטע פֿון דיזע אַסאָסיאַציעס האָט מעהר צו דער־צעהלען וועגען דורכפֿאַלען איידער ערפֿאָלגען, און עס וואָלט גאָר אַנדערש ניט געקענט זיין, מחמת עס האַנדעלט זיך דאָ וועגען אַ פֿאָלשטענדיגער רעוואָלוציאָן; מען מוז אָבשאַפֿען די אינדיווידועלע און קאָלעקטיווע אַרבייט צום נוצען פֿון איין איינציגען און איינפֿיהרען אויף איהר פּלאַץ די אַרבייט פֿון אַלעמען צום נוצען פֿון אַלעמען. די, וועלכע גרופּירען זיך, אום אַריינצוגעהן אין איינער פֿון די דאָזיגע געזעלשאַפֿטען מיט אַ נייעם אידעאַל, — די פּערזאָנען גופא זיינען נאָך ניט פֿאָלקאָם בעפֿרייט פֿון די פֿערשיעדענע פֿאָראורטהיילען, פֿון די אַלטע מנהגים, פֿון די איינגעוואָר־צעלטע געוואוינהייטען, וועלכע געהען אַריבער בירושה; זיי האָבען נאָך פֿון זיך ניט „אַראָבגעוואָרפֿען דעם אַלטען מענשען". אין זייער קליינער „אַנאַרכיסטישער" אָדער „האַר־מאָניסטישער" וועלט, וואָס זיי האָבען געגרינדעט, האָבען זיי שטענדיג צו קעמפֿפֿען געגען די כוחות פֿון צושיידונג, פֿון פֿונאַנדערגעהן, וואָס ווערן אויפֿגעהאַלטען דורך די גע־וואוינהייטען, די זיטען, די באַנדען פֿון דער פֿאַמיליע, וועלכע זיינען אימער אַזוי שטאַרק, די פֿריינדשאַפֿטען מיט די זיסע עצות, די ליעבעס מיט די ווילדע אייפֿערזוכטען,

דאָס בעדירפֿנים פֿון געוואָגטע, ריזיקאַלישע אונטערנעהמונ־גען, דער שגעון פֿון שטענדיגער אַבוועקסלונג. די אייגען־ליעבע, דאָס עהרען־געפֿיהל קענען אויף אַ געוויסע צייט אויפֿהאַלטען אין די אידעאַליסטען דעם נויטיגען מוטה, נאָר ביים ערשטען טעות, וואָס מען געפֿינט אויס, לאָזט מען זיך לייכט בעאיינפֿלוסען פֿון אַ געהיימער האָפֿנונג, אַז די אונטערנעהמונג וועט ניט האָבען קיין ערפֿאָלג און אַז מע; וועט פֿון דאָס ניי אריינשפּרינגען אין די שטורמדיגע שטראָמען פֿון דעם אויסערליכען לעבען. מען געדיינקט נאָך די ערפֿאַהרונג פֿון די קאָלאָניסטען פֿון „ברוק פֿאַרם", אין ניו־ענגלאַנד. ניט קוקענדיג דערויף וואָס זיי זיינען געבלי־בען טריי דער אַסאָסיאַציע, טריי זייערע ערשטע געפֿיהלען, וועלכע האָבען זיי בעוואויגען אַריינצוגעהן אין יענעם גע־מיינשאַפֿטליכען לעבען, דאָך זיינען זיי געווען העכסט צו־פֿריעדען וואָס עס האָט אויסגעבראָכען אַ פֿייער און האָט חרוב געמאַכט זייער געזעלשאַפֿטליכען פּאַלאַץ, זיי בעפֿריי־ענדיג אויף אַזאַ'ן אופן פֿון דעם נדר, וואָס זיי האָבען ביי זיך אין האַרצען גענומען אויף זיך, אויפֿצוהאַלטען מיט אַלע כוחות זייער אידעאַלע קאָלאָניע. ס'פֿערשטעהט זיך, אַז די אַסאָסיאַציע איז געווען פֿעראורטהיילט אונטערצוגעהן זאָגאַר דאַן, ווען די שריפה וואָלט ניט פֿערווירקליכט דעם אינער־ליכען וואונש פֿון פֿיעלע, ווייל דער טיעפֿער ווילען פֿון די קאָלאָניסטען איז ניט געווען אין אָנקלאַנג מיט דעם ווי די קאָלאָניע זייערע האָט זיך געפֿיהרט.

צוליעב אַזעלכע אורזאַכען, דאָס הייסט מחמת דעם וואָס די מענשען האָבען זיך ניט געקענט צופּאַסען צו די אומשטענדען, זיינען דאָס רוב קאָמוניסטישע אַסאָסיאַציעס צו גרונד געגאַנגען: זיי זיינען ניט אָנגעפֿיהרט געוואָרען, אַזוי ווי די קאַזארמעס און די מאָנאַסטירען, דורך דעם אַב־

סאָלוטען ווילען פֿון די רעליגיעזע אָדער מיליטערישע עלצטע, און דורך דער ניט ווייניגער אַבסאָלוטער געהאָרכזאַמקייט פֿון די אונטערוואָ פֿענע, סאָלדאַטען, מאָנאַכען אָדער נאָנען; און פֿון דער אַנדער זייט האָבען זיי נאָך ניט געהאַט דעם באַנד פֿון פֿאָלשטענדיגער סאָלידאַריטעט, וואָס קומט דורך דעם אַבסאָלוטען רעספּעקט, וואָס איינער האָט פֿאַר'ן צווייטען, דורך דער אינטעלעקטועלער און אַרטיסטישער ענטוויקלונג, דורך דער אויסזיכט פֿון אַ גרויסען אידעאַל, וואָס ווערט וואָס ווייטער אַלץ גרעסער און גרעסער. דאָס וואָס די דאָזיגע קאָלאָניעס האָבען זיך דאָס רוב געגרינדעט אין ווייטע, פֿרעמדע לענדער, האָט אויך געגעבען גענוג געלעגענהייטען צו צווייטיגקייטען און זאָגאַר צו אויפֿלייזונגען. און ס'איז קיין וואונדער ניט. די קאָלאָניסטען, וועלכע זיינען צוגעצויגען געוואָרען דורך דעם שפּיגעל פֿון אַ ווייט לאַנד, האָבען זיך אַוועקגעלאָזט אויף אַ שטיק ערד, וואָס איז געווען גאַנץ פֿערשיעדען פֿון זייער היימאַטה, וואו יעדע זאַך האָט זיי אויסגעוויזען מאָדנע און פֿרעמד, וואו די צופּאַסונג צו דער ערד, צום קלימאַט, צו די אָרטיגע מנהגים לאָזט זיך ניט אַזוי לייכט דורכפֿיהרען. די אַנהייגער פֿון דעם „פֿאַלאַנסטער"*), וועלכע זיינען, אַ קורצע צייט נאָך דער גרינדונג פֿון דעם צווייטען קייזערייך אין פֿראַנקרייך, מיטגעפֿאָהרען מיט וויקטאָר קאָנסידעראַן, אין די פֿעלדער פֿון נאָרד טעקסאַס, זיינען געגאַנגען אויף אַ זיכערן חורבן, מחמת זיי האָבען זיך בעזעצט צווישען אַ בעפֿעלקערונג, וועמעס ברוטאַלע און גראָבע זיטען האָבען אונבעדינגט געמוזט זיין אין געגענזאַץ צו די אויסגעאיידעלטע געוואוינהייטען פֿון פֿאַריזער, און וויל זיי זיינען געקומען

*) פֿוריער'ס סיסטעם פֿון אַ געזעלשאַפֿטליכער קאָמונע.

אין בעריהרונג מיט יענער פֿערפֿלוכטער אינסטיטוציאָן, די שקלאַפֿעריי פֿון די שוואַרצע, מכח וועלכער דאָס געזעץ האָט זיי זאָגאַר פֿערוועהרט אויסצודריקען זייער מיינונג. דאָס זעלבע איז געווען מיט דעם פֿערזוך פֿון „פֿריילאַנד", וואָס איז געמאַכט געוואָרען אונטער דער דירעקציאָן פֿון אַן עסטרייכישען דאָקטאָר, אין אַזעלכע לענדער, וועלכע זיינען בלויז בעקאַנט דורך איבערפֿלעכליכע בעשרייבונגען און וועלכע זיינען מיט גרויס מיה עראָבערט געוואָרען דורך אַ פֿערניכטונגס-קריעג. ביי דעם היסטאָריקער אין די אויגען האָט אַזאַ פֿערזוך געמוזט אויסקוקען קאָמיש: מען האָט פֿאָראויס געקענט זעהן, אַז אָט די אַלע אונגלייכע עלע-מענטען האָבען זיך ניט געקענט פֿעראייניגען אין איין האַרמאָנישער גאַנצקייט.

קיין איינער פֿון די דאָזיגע נידערלאַגען קען אונז אָבער ניט ענטמוטהיגען, ווייל די שטענדיגע אָנשטרענגונגען צייגען אונז אַן אונבעזיעגבאַרע שטרעבונג פֿון דעם געזעלשאַפֿטלי-כען ווילען: ניט די דורכפֿאַלען, ניט דער שפּאָט וואָס זיי רופֿען אַרויס, קענען ניט אָבווענדען די פֿאָרשער. אַחוץ דעם האָבען זיי דאָך אימער פֿאַר די אויגען דעם ביישפּיעל פֿון די „קאָאָפּעראַט ווען", די קאָנסומפּציאָנס-פֿעראיינען און אַנדערע, וועלכע האָבען אַליין אויך געהאַט גרויסע שוווי-ריגקייטען אין אָנפֿאַנג, און וועלכע האָבען איצט דערגרייכט צו אַ וואונדערבאַרער ערפֿאָלגרייכער שטופֿע. ס'איז קיין ספק ניט, אַז דאָס רוב פֿון די דאָזיגע אַסאָסיאַציעס זיינען אַוועק אויף אַ שלעכטען וועג, דער עיקר די זעהר ערפֿאָלג-רייכע; די גרויסע פּראָפֿיטען, וואָס זיי האָבען געבראַכט, און דער וואונש זיי נאָך צו פֿערגרעסערן האָבען דערוועקט ביי די קאָאָפּעראַטאָרס די ליעבע צו די גרויסע געווינסען, אָדער ווייניגסטענס האָבען זיי זיי אָבגעקעהרט פֿון דעם

רעוואָלוציאָנערן פֿייער פֿון די אַמאָליגע יונגע יאָהרען. אין דעם ליגט טאַקי די גרעסטע, די מורא'דיגסטע געפֿאַהר, מחמת די מענשליכע נאַטור איז גרייט אויפֿצוכאַפּען אַלערליי פּרעטענזיעס, כדי אויסצומיידען די ריזיקע פֿון דעם קאַמפּף. ס'איז אַזוי לייכט זיך צו בעהאַלטען אין דער „גוטער אַר־בייט", אויסמיידענדיג די שוויריגקייטען און די געפֿאַהרען, וועלכע קומען אַרויס דערפֿון, וואָס מען איז מיט'ן גאַנצען האַרצען איבערגעגעבען דעם רעוואָלוציאָנערן געדאַנק. מען זאָגט זיך, אַז קודם כל איז נייטיג צו מאַכען ערפֿאָלגרייך די אונטערנעהמונג, מיט וועלכער עס איז פֿערבונדען די געמיינשאַפֿטליכע עהרע פֿון אַזוי פֿיעל פֿריינד, און בים־לעכווייז לאָזט מען זיך אַריינציהען אין די קלייניגקייטען פֿון דעם געוועהנליכען האַנדעל. מען האָט געהאַט דעם פֿעסטען ווילען איבערצומאַכען די וועלט, און מען מאַכט זיך גאַנץ איינפֿאַך איבער, מען ווערט פֿערוואַנדעלט אין אַ פּשוט'ן קרעמער.

דאָך קענען די ערנסטע אַנאַרכיסטען האָבען אַ גרויסע לעהרע פֿון דיזע אונצעהליגע קאָאָפּעראַטיווען, וועלכע זיי־נען אַרויסגעוואַקסען איבעראַל און וועלכע ווערן אַלץ מעהר און מעהר, בילדענדיג וואָס ווייטער אַלץ גרעסערע אָרגאַ־ניזמען און אַרומנעהמענדיג די פֿערשיעדענסטע פֿונקציאָנען, די אינדוסטריע, דעם טראַנספּאָרט, די אַגריקולטור, די וויסענשאַפֿט, די קונסט, און וועלכע פֿערשפּרעכען זאָגאַר צו ווערן אַ פֿאָלשטענדיגער אָרגאַניזם פֿאַר די פּראָדוק־ציאָן, די קאָנסומפּציאָן און די איינריכטונג פֿון דעם עס־טהעטישען לעבען. די וויסענשאַפֿטליכע ערפֿאַהרונג פֿון דער געגענזייטיגער הילפֿע פֿערשפּרייט זיך און ווערט לייכט; אַלעס, וואָס בלייבט צו טהאָן, איז איהר געבען איהר אמת'ן זינן און איהר מאָראַליטעט, פֿערלייכטערענדיג אָט דעם

גאַנצען אויסטויש פֿון פֿונקציאָנען, איבערלאָזענדיג בלויז אַן איינפֿאַכע סטאַטיסטיק פֿון פּראָדוקציאָן און קאָנסומפּציאָן, אָנשטאַט אַט די אַלע גרויסע ביכער פֿון „דעביט" און „קרעדיט", פֿון פֿערדרעהטע, פֿערפּלאָנטערטע חשבונות, וועלכע זיינען געוואָרען אוננישליך.

און אַט די טיפֿע רעוואָלוציאָן איז ניט נור אויף׳ן וועג פֿערווירקליכט צו ווערן, נאָר זי פֿערווירקליכט זיך שוין דאָ און דאָרט. על כל פנים וואָלט געווען נוצלאָז אָנצוזוי־טען איף די פֿערזוכען, וועלכע ווייזען אונז אויס זיך צו דערנעהנטערן וואָס וויטער אַלץ מעהר צו אונזער אידעאַל, מחמת זייערע שאַנסען פֿון ערפֿאָלג קענען בלויז וואַקסען, ווען מען זאָל שווייגען איבער זיי, ווען דער גערויש פֿון דער רעקלאַמע וועט ניט שטערען זייער בעשיידענעם אָנ־פֿאַנג. לאָמיר זיך דערמאָנען אָן דער געשיכטע פֿון דער קליינער געזעלשאַפֿט פֿון פֿריינדע, וועלכע האָבען זיך גרו־פּירט אונטער דעם נאָמען „די קאָמונע פֿון מאָנרוי". מאהלער, סטאָליאַרעס, גערטנער, הויז־פֿרויען, לעהרערקעס זיינען זיך צונויפֿגעגאַנגען אינאיינעם צו אַרבייטען איינע פֿאַר די אַנדערע אָהן וואָס פֿאַר ס׳איז חשבונות און אָהן דאָפּעלטע בוכהאַלטעריע. דער, וואָס האָט געדאַרפֿט שטוה־לען אָדער טישען, איז געגאַנגען זיי נעהמען ביי דעם פֿריינד, וועלכער האָט זיי געמאַכט; דער, ביי וועמען דאָס הויז איז ניט געווען ווי געהעריג איז, האָט אָנגעזאָגט אַ קאַמעראַד, וועלכער האָט אויף מאָרגען געבראַכט זיין פּינזעל און זיין קריגעל מיט פֿאַרב. אַז עס איז געווען שעהנעס וועטער, האָט זיך יעדער איינער גענומען ריינע וועש, וואָס די קאַ־מעראַדינען האָבען צוגעגרייט און אויסגעפּרעסט, דערנאָך פּלעגט מען אַרוים אין קאָמפּאַניע אויפֿקלייבען פֿרישע גרינ־וואַרג ביי דעם חבר, דעם גערטנער, און יעדען טאָג האָבען

זיך די קינדערלאַך געלערנט לעזען ביי דער לעהר־ערין. ס׳איז געווען זעהר שעהן! ס׳האָט געמוזט נעהמען אַן ענדע צו אַזאַ מין סקאַנדאַל! נליקליכערווייזע, האָט אַן „אַנאַר־כיסטישער אַטענטאַט״ געוואָרפֿען אַ שרעק אויף די בורזשואַס, און דעם מיניסטער, וועמעס עקעלהאַפֿטער נאָמען דער־מאָנט אָן די „אויסנאַהמס־געזעצען״, האָט זיך פֿערוואָלט געבען די רעאַקציאָנערן אַ ניי־יאָהר׳ס געשענק: אַ גאַנצע מאַסע פֿון אַרעסטען און הויז־זוכונגען. די בראַווע קאָמו־ניסטען פֿון מאָנרוי זיינען אַריין אין כלל, און די שולדיגסטע פֿון זיי, דאָס הייסט די בעסטע, האָבען געהאַט אויסצו־שטעהן יענע פֿערשטעלטע מאַרטירעריי, וועלכע מען רופֿט דער „געהיימער פֿערהער״. אַזוי האָט מען עס דער׳הרג׳עט די קליינע קאָמונע, פֿאַר וועלכער מען האָט געציטערט; נאָר, האָט קיין מורא ניט, זי וועט פֿון דאָס ניי געבוירען ווערן.

* * *

X.

די לעצטע קעמפפע. — צוקינפטיגע צוזאַמענשטויסען פֿון דער עוואָלוציאָן און דער רעוואָלוציאָן, דורך דער אַנאַרכיע. — די אָרדנונג אין דער בעוועגונג.

איך דערמאָן זיך נאָך, אָקוראַט ווי איך וואָלט עס ערשט איצט איבערגעלעבט, אָן אַ שמערצליכע שטונדע פֿון מיין לעבען, ווען די ביטערקייט פֿון דער נידערלאַגע איז בלויז אויף וויפֿיעל ס'איז פֿערזיסט געוואָרען דורך דער געהיימער און טיעפֿער, כמעט אונבעוואוסטער פֿרייד, אַז איך האָב געהאַנדעלט ווי מיין האַרץ און מיין ווילען האָבען מיר דיקטירט, אַז איך בין געוועזן איך אַליין, ניט קוקענדיג אויף די מענשען און דעם שיקזאַל. זייט יענער צייט, איז שוין אַריבער אַ דריטעל יאָהרהונדערט.

די פּאַריזער קאָמונע האָט זיך געשלאָגען מיט די טרופּען פֿון ווערסאַיל, און דער באַטאַליאָן, אין וועלכען איך האָב זיך געפֿונען, איז גענומען געוואָרען אין געפֿאַנגענשאַפֿט אויף דעם הויכען פּלאַץ פֿון שאַטיאָן. ס'איז געווען אַ שעהנער פֿריהמאָרגען, אַ ראָטע סאָלדאַטען האָט אונז אַרומגערינגעלט און עטליכע אָפֿיצירען האָבען זיך אויסגעשטעלט אַנטקעגען אונז און געשפּאַסט איבער אונזער מפלה. אַ טהייל פֿון זיי האָבען אונז בעליידיגט; איינער, וועלכער איז שפּעטער מן הסתם געוואָרען אַן עלעגאַנטער

רעדנער אין פּאַרלאַמענט, האָט זיך צופּלאַפּעלט איבער דעם שגעון פֿון די פּאַריזער: נאָר מיר האָבען געהאַט עפּעס אַנדערש וואָס צו זאָרגען איידער זיך צוצוהערען צו זיין פּלוידעריי. צווישען זיי איז געווען איינער, וועלכער האָט אַם מייסטען צוגעצויגען מיין אויפמערקזאַמקייט, אַ מאַן, וואָס האָט ווייניג גערעדט, מיט אַ ביסטרען בליק, מיט אַ פּנים פֿון אַן אַסקעט, וואַהרשיינליך אַ בויער, וועלכער איז אויפגעצויגען געוואָרען ביי די יעזואיטען. לאַנגזאַם איז ער אַריבער אויף דעם אָבגעהאַקטען ראַנד פֿון דעם פּלאַץ און האָט אויסגעזעהן ווי אַ שוואַרצער מיאוס'ער שאָטען אויף דעם בעלייכטעטען גרונד פֿון פּאַריז. די גאָלדענע שטראַהלען פֿון דער אויפגעהענדער זונן האָבען זיך פֿערשפּרייט איבער די הייזער און איבער די הויכע געביידען: קיינמאָל האָט די שעהנע שטאָדט, די שטאָדט פֿון רעוואָלוציאָנען, נִיט אויסגעזעהן ביי מיר אין די אויגען שעהנער ווי דאַן! „איהר זעהט אייער פּאַריז!" האָט זיך אָבגערופֿען דער פֿינסטערער מאַן, אונז אָנווייזענדיג מיט זיין אָרם אויף דער וואונדער־שעהנער סצענע. „נאַ, ס'ועט ניט בלייבען דער־פֿון קיין שטיין אויף אַ שטיין!"

ווידערהאָלענדיג דאָס דאָזיגע ביבלישע ווערטעל, וואָס מען האָט אַמאָל אָנגעווענדעט אויף די נינוה'ס און די בבל'ס, האָט דער פֿאַנאַטישער אָפּיציר אַפּנים געמוזט דיינקען, אַז זיין געשריי פֿון האַס איז אַ נבואה, וועלכע וועט אַודאי מקוים ווערן. דאָך איז פּאַריז ניט געפֿאַלען; ניט נור בלייבט דערפֿון „אַ שטיין אויף אַ שטיין", נאָר די, ווערמעס עקזיב־טענץ האָט אַרויסגערופֿען זיין קללה אויף פּאַריז, דאָס הייסט, די פֿינף און דרייסיג טויזענד מענשען, וואָס מען האָט אויסגעשלאַכטעט אין די גאַסען, אין די קאַזאַרמעס און אויף די בית עלמין'ס, זיינען אויך ניט געשטאָרבען

אומזיסט, און פֿון זייער אַש זיינען געבוירען געוואָרען ראַבע־נעהמער. אין וויפֿיעל אַנדערע „פּאריז׳ן", וויפֿיעל אַנדערע היימען פֿון אַ בעוואוסטזיניגער רעוואָלוציאָן זיינען געבוירען געוואָרען אין דער וועלט! וואו מיר זאָלען ניט געהן, אין לאָנדאָן אָדער אין בריסעל, אין באַרצעלאָנאַ אָדער אין סידניי, אין שיקאַגאָ אָדער אין בוענאָס איירעס, איבעראַל האָבען מיר פֿריינד, וואָס פֿיהלען אוןריידען ווי מיר. אונ־טער דער גרויסער פֿעסטונג, וואָס די יורשים פֿון דעם צעזאַרישען און פּאַפּסטליכען רוים האָבען אויפֿגעבוים, — איבעראַל איז די ערד אונטערגעמינעוועט און איבעראַל ריכט מען זיך אויף אַן עקספּלאָזיאָן. וועלען זיך נאָך גע־פֿינען, אַזוי ווי אין אַכצעהנטען יאָהרהונדערט, אַזעלכע גלייכגילטיגע הערשער ווי לואי דער 15־טער, וועלכע זאָ־לען ציהען מיט די פּלייצעס און זאָגען: „נאָך מיר מעג קומען דער מבול אפילו!" ווער ווייסט? ס׳קען זיין היינט, פֿילייכט מאָרגען וועט קומ׳ן די קאַטאַסטראָפֿע. בלשאצר זיצט ביי דער סעודה, אָבער ער ווייסט גאַנץ גוט, אַז די פּערזער קלעטערן שוין אויף די מויערן פֿון דער שטאָדט.

אָקוראַט ווי דער קינסטלער, וועלכער טראַכט שטענ־דיג וועגען זיין ווערק, האָט עס אין גאַנצען ביי זיך אין קאָפּ איידער ער שרייבט עס אויף אָדער ער מאָהלט עס אויס, אַזוי זעהט דער היסטאָריקער פֿון פֿאָראויס די סאָ־ציאַלע רעוואָלוציאָן: ביי איהם אין די אויגען איז זי שוין געמאַכט. דאָך נאַרען מיר זיך גאָרנישט אָב מיט אילוזיעס: מיר ווייסען, אַז דער ענדליכער זיעג וועט אונז נאָך אָב־קאָסטען גענוג בלוט, גענוג מאַטערנישען און גענוג שרעק. אויף דעם אינטערנאַציאָנאַל פֿון די אונטערדריקטע ענט־פֿערט אַן אינטערנאַציאָנאַל פֿון די אונטערדריקער. סינדי־קאַטען, טראָסטס אָרגאַניזירען זיך איבער דער גאַנצער

וועלט מיט דעם צוועק אַריינצוכאַפּען אַלעס. די פּראָדוקטען און די פּראָפיטען, צו מאַכען פון אַלע מענשען אַן אונגעהייער גרויסע אַרמעע פון לוין־שקלאַפען. און די דאָזיגע סינדיקאַטען פון גע׳מל׳טע און ניט גע׳מל׳טע מיליאָנערן און געלד־מאַכער זיינען אַבסאָלוט זיכער, אַז דורך דער אַלמעכטיגקייט פון דעם געלד וועלען זיי האָבען אויף זייער זייט די רעגירונגען און זייער גאַנצע אונטערדריקונגס־מאַשינעריע: די אַרמעע, די ריכטער און די פּאָליציי. אַחוץ דעם האָפען זיי, אַז דורך דעם וואָס זיי דערוועקען אויף אַ געשיקטען אופן אַ ביטערן האַס צווישען די ראַסען און די פעלקער, וועט זיך זיי איינגעבען צו האַלטען די עקספּלואַטירטע מאַסען אין דעם דאָזיגען צושטאַנד פון פּאַטריאָטישער אונוויסענהייט, וועלכע האַלט אויף די שקלאַפעריי. ס׳איז אמת, אַז אַט די אַלע אַלטע שנאות און קנאות, אַט די טראַדיציעס פון די אַמאָליגע מלחמות און די דאָזיגע האָפנונגען אויף נקמה, אַט די אילוזיע פון דעם „פאָטערלאַנד", מיט זיינע גרענעצען און זיינע זשאַנדאַרמען, און די טאָג־טעגליכע העצעריי פון די פּראָפעסיאָנעלע שאָוויניסטען, סאָלדאַטען און זשורנאַליסטען, — אַט דאָס אַלעס זאָגט אונז נאָך אָן, אַז מיר וועלען האָבען גענוג צרות און לייד, אָבער דערפאַר האָבען מיר אויף אונזער זייט אַזעלכע מעלות, פאַר וועלכע מען מוז אונז מקנא זיין. אונזערע שונאים ווייסען, אַז זיי טהוען אַ פינסטערע, אַ ווישטע אַרבייט, און מיר ווייסען, אַז אונזער אַרבייט איז גוט; זיי פעראַכטען זיך און מיר ליעבען זיך איינע די אַנדערע; זיי שטאַרען זיך צוריקטרייבען די געשיכטע און מיר געהען פאָרווערטס מיט איהר.

* * *

אזוי קומען זיי אָן, די גרויסע טעג. די עוואָלוציאָן איז געמאַכט. די רעוואָלוציאָן וועט קומען אין גיכען. איבעררי־גענס, האלט זי זיך דען ניט אין איין פערווירקליכען פאַר אונזערע אויגען, אויף פיעלפאַכיגע אופנים? וואָס ווייטער װעלען די געוויסען, וועלכע זיינען די אמת׳ע קראַפט, אַלץ מעהר לערנען זיך צו פעראייניגען, זיך צו פערבינדען איינע מיט די אַנדערע, וואָס ווייטער וועלען די אַרבייטער, וועלכע בילדען די צאָהל, אַלץ מעהר ווערן זעלבסט־בעוואוסט פון זייער ווערטה. און וואָס ווייטער וועלען די רעוואָלוציאָנען אַלץ זיין לייכטער און פריעדליכער. סוף כל סוף, וועט יעט־וועדע אָפּאָזיציע מוזען נאָכגעבען, און זאָגאַר נאָכגעבען אָהן א קאַמפף. עס וועט קומען דער טאָג, ווען די עוואָ־לוציאָן און די רעוואָלוציאָן, פאָלגענדיג דירעקט איינע נאָך די אַנדערע, פון דעם וואונש צום פאַקט, פון דער אידעע צו דער פערווירקליכונג, וועלען זיך צונויפגי־סען אין איין און דערזעלבער ערשיינונג אַזוי פונקציאָנירט דאָס לעבען אין אַ געזונדען אָרגאַניזם, אין דעם אָרגאַניזם פון אַ מענשען אָדער פון אַ גאַנצער וועלט.

ע נ ד ע.

זשאן גראוו.

——— פֿערלאַג „אַרבייטער פֿריינד". ———

זשאן גראוו.

די אבשטארבענדע געזעלשאַפֿט

אונ

די אנארכיע.

איבערזעצט פֿון ר. ראקער.

פרייז 1 שילינג, — 30 סענט.

לאָנדאָן, 1908.

„אַרבייטער פֿריינד" דרוקעריי, 163 דזשובילי סטריט, א.

פֿאָרוואָרט.

איך האָב אַ פֿריינד, וועלכער האָט אַ שטאַרקען חשק צו בעגרייפֿען יעדע זאַך. עס איז גאַנץ נאַטירליך, אַז עס ציהט איהם צו דעם וואָס איז איינפֿאַך, גרויס און שעהן. זיין ערציהונג אָבער, בעשאָטען פֿון קאָפּ ביז די פֿיס מיט פֿאָראורטהיילע און שקרים, די פֿאָלגען פֿון יעדע זאָגענאַנטע „הויכע" ערציהונג, שטעלט איהם כמעט שטענדיג אָב, ווען ער וויל זיך נאָר הינ־געבען דעם גייסטיגען שטראָם. עס זיינען דאָ צייטען, ווען ער וויל זיך בעפֿרייען, אין גאַנצען בעפֿרייען פֿון די טראַדיציאָנעלע אידעען, פֿון די דורות'דיגע מנהגים און געוואוינהייטען, צו וועלכע ער איז, געגען זיין ווילען, צוגעקלעפּט; ער קען עס אָבער ניט. אָפֿט קומט ער צו מיר און מיר שמועסען אַוועק שטונדען לאַנג. די אַנאַרכיסטישע טהעאָריען, וועלכע ווערן אַזוי פֿערלײמדעט פֿון אייניגע, אַזוי שלעכט פֿערשטאַנען פֿון אַנדערע, בעשעפֿטיגען תמיד זיין מוח, און ער איז אויף אַזוי פֿיעל אָרענטליך זיי צו בעגרייפֿען, כאָטש ער נעהמט זיי ניט אָן אַלע. ער גלויבט ניט, אַזוי ווי אַנדערע פֿיעלע פֿון זיין צירקעל גלויבען, אַז זיי, די אַנאַרכיסטישע טהעאָריען, אונטעררִיכטען נאָר צו וואַרפֿען באָמבעס און מאַכען עקספּלאָזיאָנען. ער, אין געגענטהייל, זעהט אין זיי האַרמאָנישע פֿאָרמען און שעהנקייטען. אמת, אַז דאָס וואָס ער זעהט איז נאָך פֿערשטעלט פֿאַר איהם. ער זעהט פֿאַר זיך אַ טומאַן, אַזאַ טומאַן אָבער וואָס קען זיך גיך צוגעהן און איבערלאָזען אויף זיין פּלאַץ ריינע, העלע ליכט. ער אינטערעסירט זיך אין דער אַנאַ־כיע, אַזוי ווי אין אַ זאַך וואָס מען וואָלט וועלען ליעבען, אַ זאַך, וואָס זעהט נאָך דערווייל אויס אַביסעל שרעקליך און אין וועלכע מען צווייפֿעלט

נאָך, פֿאַר וועלכע מען האָט נאָך מורא, ווייל מען פֿערשטעהט עס נאָך ניט גוט.

מײַן פֿריינד האָט שוין געלייענט די בעריהמטע ווערקע פֿון קראָפּאָטקין, די פֿייעריגע און וויסענשאַפֿטליכע פּראָטעסטען פֿון עליזעע רעקלו, געגען די נידעריגקייטען פֿון די רעגירונגען און פֿון אַ געזעלשאַפֿט, געגרינדעט אויף פֿערברעכען. פֿון באַקונין איז איהם בעקאַנט דאָס וואָס די אַנאַרכיסטישע זשורנאַלען האָבען, דאָ און דאָרט, פֿערעפֿענטליכט. ער האָט אויך דורכגעמאַכט די ווערקע פֿון דעם אונגעזועצליכען פּרודהאָן און פֿון דעם אַריסטאָקראַטישען ספּענסער. ענדליך, ערשט גאָר ניט לאַנג, איז ער געקומען איבער די רעדע פֿון עטיעוואַן, וועלכע האָט איהם שטאַרק געריהרט. דאָס אַלעס אין איינעם פֿערטראָגט איהם, אין איין מאָמענט, העט ווייט אין דער הויך, דאָרט וואו דער שכל, די פֿערנונפֿט ווערט גערייניגט פֿון אַלע פֿאָראורטהיילע. אָבער טאַקע פֿון דיזעלבע רייזען וואָס ער מאַכט צום אידעאַל, קומט ער צוריק נאָך מעהר צוטראָגען ווי אימער. טויזענדער הינדערניסע שטעלען איהם אָב. ער פֿערלירט זיך אין אַן אונענדליכקייט פֿון „אויבס," פֿון „ווילס," פֿון „אָבערס," אין אַ שרעקליך געדיכטען וואַלד, פֿון וואַנען ער בעט מיך, אָפֿטמאָל, איך זאָל איהם אַרויספֿיהרען...

אַזוי ווי ערשט נעכטען, האָט ער מיר פֿערטרויט זיין צוטראָגענקייט און איך האָב איהם געזאָגט:

— גראַוו, וועלכער איז אייך בעקאַנט, דורך זיין ענערגישען און אורטהייל־קרעפֿטיגען גייסט, וועט באַלד אַרויסגעבען אַ בוך מיט'ן נאָמען: „אַנאַרכיזמוס און די אָבשטאַרבענדע געזעלשאַפֿט." דיזעס בוך איז אַ מייסטערווערק פֿון לאָגיק. עס איז פֿול מיט ליכט. דיזעס בוך איז ניט איינפֿאַך אַ געשריי פֿון אַ בלינדען, בעגרענעצטען אַנהיינגער פֿון אַ אידעע, ניט איינפֿאַך די פֿויקעריי פֿון אַ היציגען פּראָפּאַגאַנדיסט — עס איז דאָס געוואויגענע, בעדענקטע, רעזאָנירטע ווערק, אמת טאַקי פֿון אַ ליידענשאַפֿטליכען מענשען, פֿון איינעם וואָס גלויבט אין דער רעאַליזירונג פֿון זיין אידעע, אָבער אַזאַ איינער וואָס ווייסט,

פֿערגלייכט, דיסקוטירט, אַנאַליזירט; אַזאַ איינער, וועלכער ענטוויקעלט, מיט קלאָרע אויגען פֿון קריטיק, צווישען די פֿאַקטען פֿון דער סאָציאַלער געשיכטע, די לעקציאָנען פֿון דער וויסענשאַפֿט, די פּראָבלעמען פֿון דער פֿילאָזאָפֿיע, כּדי אַרויסצוציהען שליסע, וועלכע איהר קענט, און וועמעס גרויסקייט און ריכטיגקייט איהר קענט ניט אָבלייקענען...

מיין פֿריינד האָט מיך איבערגעשלאָגען מיט אַן אויפֿגערעגטען טאָן:

— איך לייקען גאָרניט אָב... איך פֿערשטעה אַלעס. איך פֿערשטעה ווירקליך, אַז גראַוו, וועמען איך בין נאָכגעגאַנגען טריט ביי טריט אין די פֿייעריגע שלאַכטפֿעלדער, וועלכע ער האָט אָרגאַניזירט אין „לאַ רעוואָלט", אָט דער גראַוו ווינשט, צום ביישפּיעל, די אונטערדריקונג פֿין מאַכט, פֿון'ם שטאַאַט. איך אַליין, ניט האָבענדיג זיינע פֿעהיגקייטען, זיין הויכען גייסט, ווינש עס אויך. דער שטאַאַט לייגט אַרויף אויף'ן אינדיווידיאום אַ שווערע משא, וועלכע ווערט פֿון טאָג צו טאָג דריקענדער און אונערטרעגליכער. ער מאַכט דעם מענשען פֿאַר אַ קאַליקע. אַן אונבעוועגליכעס וועזען, און אַזוי ווי אַ פּעקעל סחורה שיקט ער איהם אַרויס אויף'ן מאַרק... זיין איינציגע אויפֿגאַבע איז צו לעבען פֿון'ם מענשען, אַזוי ווי די לויז לעבט פֿון דער בהמה, אויף וועמעס קערפּער זי בעזעצט זיך אונגעבעטענערהייט... דער שטאַאַט נעהמט צו ביים מענשען זיין געלד, וואָס ער פֿערדיענט אַזוי שווער און ביטער אין'ם אָסטראָג, וועלכער רופֿט זיך: „ארבייט." ער נאַרט ביי איהם בּיסלעכווייז אַרויס זיין פֿרייהייט, זי אַרומצוימענדיג מיט פֿערשיעדענע געזעצע. פֿון זיין געבורטס־טאָג אָן, טויטעט דער שטאַאַט אין איהם זיינע אינדיווידועלע פֿעהיגקייטען, אָדער פֿערדאַרבט זיי, וואָס איז אייגענטליך אַלץ איינס. מ ע ר ד ע ר א ו ן ג נ ב, יאָ, איך בין איבערצייגט, אַז דער שטאַאַט איז ווירקליך אַ צווייפֿאַכיגער פֿערברעכער. פֿון דער מינוט אָן וואָס דער מענש הויבט אָן צו געהן, צוברעכט איהם דער שטאַאַט די פֿיס; ווי ער שטרעקט נאָר אויס זיינע אָרעמס, האַקט זיי דער שטאַאַט איבער; ווי ער

וואָגט נאָר עפּעס צו דיינקען, נעהמט דער שטאַאַט ביי איהם אַוועק זיין מוח, און נאָכדעם זאָגט מען איהם: „געה, נעהם און דיינק!"

— נו? האָב איך זיך אָנגערופֿען.

מיין פֿריינד האָט פֿאָרטגעזעצט:

— די אַנאַרכיע, אין גענענטהייל, איז דער נצחון פֿון'ם קאַמפּף פֿאַר'ן אינדיווידיאום, די פֿרייהייט פֿון'ם איינצעלנעם זיך צו ענטוויקלען, אין אַ מאָראַלישען און האַרמאָנישען זינן. מען קען איהר אויסדריקען אין אַ פּאָר ווערטער: די פֿרייווילינע בענוצונג פֿון אַלע מענשליכע ענערגיען און קרעפֿטען, וועלכע ווערן אַזוי פֿערברעכעריש פֿערשווענדעט דורך דעם שטאַאַט. איך ווייס עס אַלעס... איך פֿערשטעה פֿאַר וואָס אַ גאַנצע אַרטיסטישע און דיינקענדע יוגענד — דער אויסוואַהל פֿון אונזער צייט — קוקט אַרוים מיט אונגעדולד אויף דעם אויסברוך פֿון'ם ערוואַרטעטען מאָרגען, אין וועלכען זי זעהט ניט נאָר אַ אידעאַל פֿון גע־עכטיגקייט, נאָר אויך אַ אידעאַל פֿון שעהנ־קייט.

— נו, אַלזאָ? האָב איך זיך אויף'ס ניי אָנגערופֿען.

— נו, איז אָבער דאָ איין זאַך וואָס מאַכט מיר שווער דאָס האַרץ: די טעראָריסטישע זייט פֿון'ם אַנאַרכיזמוס. איך קען ניט ליידען די מיטלען פֿון געוואַלד. איך ציטער פֿאַר בלוט און פֿאַר'ן טויט, און איך וואָלט זעהר וועלען, אַז די אַנאַרכיע זאָל ערררייכען איהר טריאומף דורך די גע־עכטיגקייט אליין פֿון דער צוקונפֿט.

— גלויבט איהר אַלזאָ, האָב איך געענטפֿערט, אַז די אַנאַר־כיסטען זיינען בלוטדורשטיגע פּיאַוקעס? פֿיהלט איהר ניט אין גענענטהייל, ווי דאָס האַרץ פֿון אַ קראָפּאָטקין איז פֿול מיט אונגעהייערע צערטליכקייט, מיט אַן אונגעהייער גרויסע ליעבע צום לעבען?! אַך, מיין פֿריינד, דאָס זיינען אַזעלכע טרויעריגע זאַכען, וועלכע זיינען אונענטבעהרליך, אונפֿערמיידליך אין אַלע מענשליכע קעמפּפֿע; טרויעריגע זאַכען, וועלכע מוזען געשעהן און מען קען זיך פֿון דעם ניט אויסהיטען... און אַחוץ דעם!...

ווילט איהר איך זאָל אייך דאָ מאַכען אַ קלאַסישען פֿערגלייך?... די ערד איז פֿערטריקענט. אַלע קליינע פֿלאַנצען, אַלע קליינע בלומען זיינען פֿערדאַרט און פֿערברענט פֿון היץ, פֿון אַ הייסער, ברענענדער זונן פֿון טויט און פֿערדערבען. זיי ווערן פֿערוויאַנעט, זיי דרעהען זיך צונויף; באַלד, באַלד וועלען זיי אויסשטאַרבען, די קליינינקע, אונשולדיגע בלימעלעך... אָבער פלוצלינג בעוויזט זיך אַ קליינער וואָלקען אויף'ן האָריזאָנט, און דער וואָלקען פֿערשפּרייט זיך און באַלד בעדעקט ער דעם אָבגעפּאַרעטען הימעל. דער שטורם ברעכט אויס און אַ גוס־רעגען טרינקט אָן די פֿער'־חליש'טע, פֿערטריקענטע ערד. וואָס זשע מאַכט עס אויס, אַז דער שטורם האָט, דאָ און דאָרט, צובראָכען זעהר אַ גרויסען, שטאַרקען אייכענבוים, אַבי די קליינע פֿלאַנצען, וועלכע האָבען געהאַלטען ביים שטאַרבען, אַבי יענע פֿלאַנצען, וועלכע האָבען יעצט אָבגעלעבט, הויבען זיך יעצט אויף און גיבען ארויס זייערע בלומען אין דער איבער־אַ־נייעס שטילער, רוהיגער לופֿט?... זעהט איהר, מיין פֿריינד, מען דאַרף זיך ניט שטאַרק קימערן איבער דעם טויט פֿון אויפֿפּרעסענדע אייכענבוימער... לייענט גראַוו'ס בוך... גראַוו האָט וועגען דעם געזאָגט גרויסאַרטיגע זאַכען. און אויב, האָבענדיג דורכגעלייעט דיזעס בוך, וואו עס ווערן דורכגעפֿיהרט און ערקלעהרט אַזוי פֿיעל אידעען; אויב, נאָכדעם ווי איהר וועט נאָכדיינקען וועגען דעם, אַזוי ווי אַ בוך פֿון אַזאַ אינטעלעקטועלער ברייטקייט פֿערלאַנגט; אויב, זאָג איך, נאָך דעם אַלעמען וועט אייך ניט געלינגען זיך צו פֿערשאַפֿען אַ פֿעסטע און רוהיגע מיינונג, דאַן מוז איך אייך זאָגען, אַז עס וואָלט אַסך גלייכער געווען, ווען איהר ענטזאַגט זיך פֿון צו ווערן דער אַנאַרכיסט וואָס איהר וואָלט געקענט זיין און בלייבען דער גוטער, פֿערהאַרטעוועטער, פֿון'ם שטראָם געצויגענער בורזשואַ, דער בורזשואַ „געגען זיין ווילען," וואָס איהר זייט פֿילייכט..."

אקטאוו מירבא.

די אַנאַרכיסטישע אידעע און איהר ענטוויקלונג.

דער טייטש פֿון דעם וואָרט אַנאַרכיע מיינט אייגענטליך די נעגאַציאָן, די אָבלייקענונג פֿון דער אויטאָריטעט. די אויטאָריטעט גרינדעט די בערעכטיגונג פֿון איהר עקזיסטענץ אויף די אַלגעמיינע נויטווענדיגקייט צו פֿערטהיידיגען די סאָציאַלע אינסטיטוציאָנען: פֿאַמיליע, רעליגיאָן, אייגענטהום א.ז.וו. פֿאַר דיזען צוועק האָט זי געשאַפֿען אַ קאָמפּליצירטען מעכאַניזמוס, אום צו בעקומען די נויטווענדיגע זיכערהייט. די וויכטיגסטע רעדער אין דיזען סאָציאַלען אָרגאַניזמוס זיינען דאָס געזעץ, די מאַגיסטראַטור, די אַרמעע, די רעגירונגס־מאַכט א.ז.וו. זייענדיג געצוואונגען צו פֿערענטפֿערן אַלע אויטאָריטערע אַרגומענטען, האָט דער אַנאַרכיזמוס געדאַרפֿט אַטאַקירען אַלע סאָציאַלע פֿאָראורטהיילע, ער האָט געמוזט איינדרינגען אין די טיעפֿקייט פֿון אַלע מענשליכע קענטניסע, כדי צו בעווייזען, אַז זיינע אַנשויאונגען זיינען אין אָנקלאַנג מיט דער פֿיזיאָלאָגישער און פּסיכאָלאָגישער נאַטור פֿון׳ם מענשען, אַז זיי גרינדען זיך אויף די קלאָהרע בעאָבאַכטונג פֿון די נאַטירליכע געזעצע, און אַז די היינטיגע געזעלשאַפֿטליכע אָרגאַניזאַציאָן איז אַ ווידערשפּרעכונג געגען דעם געזונדען מענשען־פֿערשטאַנד און יעדע נאַטירליכע לאָגיק. דיזע ווידערשפּרעכונג איז אויך די אורזאַכע פֿון דער שטענדיגער אונזיכערהייט און דער פאָרטגעזעצטער פֿערענדערונג פֿון אונזערע געזעלשאַפֿטליכע סיסטעמע, די אורזאַכע פֿון אַלע רעוואָלוציאָנען, וועלכע מאַכען ציטערן פֿון צייט צו צייט דעם געזעלשאַפֿטליכען אָרגאַניזמוס, און וועלכע זיינען ניט מעהר און ניט ווייניגער ווי די רעבעלישע מאַניפֿעסטאַציאָנען פֿון דעם אָנגעקליבענעם האַס פֿון אַלע די,

וואָס ווערען צושמעטערט, פֿערניכטעט אונטער דעם טיראַנישען דרוק פֿון אונזערע געזעלשאַפֿטליכע אינסטיטוציאָנען.

בעקעמפֿענדיג די אויטאָריטעט, האָבען די אַנאַרכיסטען אין דערזעלבער צייט געמוזט אַטאַקירען אַלע געזעלשאַפֿטליכע אינסטיטוציאָנען, וועלכע די אויטאָריטערע געוואַלט פֿערטהיידיגט, און וועמענס נויטווענדיגקייט זי זוכט צו בעווייזען, כדי צורעכטפֿערטיגען איהר אייגענע עקזיסטענץ.

* * *

דער גייסטיגער האָריזאָנט פֿון'ם אַנאַרכיזמוס האָט אַלזאָ אויף אַזאַ אַרט געמוזט ווערען גרעסער און ווייטער. דער אַנאַרכיסט, וועלכער איז אין אָנפֿאַנג מעהר ניט געווען ווי אַן אָנהייגער פֿון אַן איינפֿאַכער פּאָליטישער נעגאַציאָן, איז באַלד געצוואונגען געווען צו ערקלעהרען דעם קריעג געגען אַלע סאָציאַלע פֿאָראורטהיילע, און אויסצוגעפֿינען אַ בעשטימטען אויסדרוק, אַ פֿאָרמולע, וועלכע זאָל אין גאַנצען אָבלייקענען די אינדיווידועלע אויסבייטונג, דעם פֿונדאַמענט פֿון דער היינטיגער עקאָנאָמישער אָרדנונג, און אין דערזעלבער צייט בעשטימען די גרונד־לאַגען פֿון דער צוקינפֿטיגער געזעלשאַפֿטליכער אָרגאַניזאַציאָן. דיזען אויסדרוק האָט ער געפֿונען אין דעם וואָרט קאָמוניזמוס, וועלכעס איז די נאַטירליכע ערגענצונג פֿון דעם וואָרט אַנאַרכיע.

מיר וועלען שפּעטער נאָך צוריקקומען אויף די אַרגומענטען פֿון געוויסע סאָפֿיסטען, וועלכע בעהויפּטען, אַז דער אַנאַרכיזמוס, זייענדיג דער אידעאַל פֿון דער פֿאָלקאָמענער ענטוויקלונגספֿרייהייט און אינדיווידואַליטעט, לאָזט זיך פֿאַר קיין פֿאַל ניט פֿעראייניגען מיט דעם קאָמוניזמוס. מיר וועלען שפּעטער פֿערזוכען צו בעווייזען דעם געגענטהייל פֿון דיזער אונבעוויזענער בעהויפּטונג און אויפֿצייגען, אַז די מענשליכע אינדיווידואַליטעט קען זיך נאָר פֿריי ענטוויקלען אין אַ קאָמוניסטישער געזעלשאַפֿט, און אַז די עקזיסטענץ פֿון אַזאַ געזעלשאַפֿט גרינדעט זיך אויף די פֿרייע ענטוויקלונג פֿון דער אויטאָריטעט, מיט איין וואָרט, מיר וועלען בעווייזען, אַז קאָמוניזמוס און אַנאַרכיע ערגענצען זיך איינע די אַנדערע.

* * *

די נויטוועדיגקייט צו פֿערענטפֿערן דיזע אַלע פֿערשידענע פֿראַגען און בעהויפּטונגען און צו ווידערלייגען אַלע סאָפֿיסטישע אַרגומענטען און פֿאָרשטעלונגען איז אָהן אַ צווייפֿעל געווען איינע פֿון די הויפּט־אורזאַכען. ווארום די אַנאַרכיסטישע אידעע האָט געהאַט אַזאַ שטאַרקען ערפֿאָלג, און פֿאַר וואָס זי האָט זיך אַזוי גיך ענטוויקעלט. אַרויסקומענדיג פֿון אַ קליינע צאָהל פֿון כמעט אונבעקאַנטע פּערזאָנען, וועלכע האָבען אפילו ניט געהאַט די נויטווענדיגסטע מיטלען אָנצופֿיהרען אַ פּראָפּאַגאַנדאַ, זעהען מיר היינט ווי דיזע אידעע נעהמט דורך מיט מעהר אָדער ווייניגער ערפֿאָלג די גאַנצע וויסענשאַפֿט, די קונסט און ליטעראַטור.

דער האַס געגען דער אויטאָריטעט און די סאָציאַלע שטרעבונגען געגען איהרע פֿערשידענע פֿאָרמען איז שוין אַן אַלטע ערשיינונג. זיי האָבען זיך אָנגעפֿאַנגען אין דעם אויגענבליק, ווען דער מענש האָט אָנגעהויבען צו בעגרייפֿען זיין אונטערדריקטען צושטאַנד. אָבער ווי פֿיעל פֿערשידענע פֿאָרמען, ווי פֿיעל פֿערשידענע פֿעריאָדען האָט די אַנאַרכיסטישע אידעע געמוזט דורכמאַכען איידער זי האָט בעקומען איהר יעצטיגע געשטאַלט!

*
* *

ראַבלע איז געווען איינער פֿון די ערשטע, וועלכער האָט פֿאָרמילירט די אַנאַרכיסטישע אַנשיאונג, פֿאָרשטעלענדיג דאָס לעבען אין דעם מאָנאַסטיר פֿון טהעלעמאַ. *) אָבער ווי דונקעל, ווי אָנקלאָהר זיינען נאָך דיזע אידעען ביי איהם! ער אַליין איז אַזוי ווייניג איבערצייגט פֿון דער פּראַקטישער אויספֿיהרבאַרקייט

---

*) פֿראַנכאָאַ ראַבלע, פֿראַנקרייך׳ס גרעסטער סאַטירישער שריפֿטשטעלער, איז וואַהרשיינליך געבאָרען געוואָרען אין 1483 אין דעם פֿראַנצויזישען שטעדטעל שינאָן. אין זיין אונשטערבליכען ווערק „גאַרגאַנטואַ" האָט ער פֿאָרגעשטעלט אַ קליינע אידעאַלע געזעלשאַפֿט אין דעם מאָנאַסטיר פֿון טהעלעמאַ, וואו יעדער איינער איז פֿאָלקאָמען פֿריי, און וואו עס עקזיסטירט נאָר איין געזעץ: „טהו וואָס דו ווילסט ווילען!" ראַבלע איז געשטאָרבען אין 1553 אין פּאַריז, נאָך דעם ווי ער האָט אָנגעמאַכט אַ גאַנצע רעוואָלוציאָן אין דער פֿראַנצויזישער ליטעראַטור. זיינע לעצטע ווערטער זיינען געווען: „איך געה יעצט זוכען אַ גרויסען פֿיליייכט!"

(דער איבערזעצער.)

פון דיזע אנשויאונגען פאר דער גאנצער געזעלשאפט, אז ער קלייבט נאר אויס א קליינע צאהל פריווילעגירטע פאר זיין אידעאלע געזעלשאפט, וועלכע לעבען צוזאמען מיט איינינע טרייע דיענער.

אין 1793 האט מען זעהר פיעל גערעדט פון אנארכיסטען. זשאק רו און די פארטיי פון די „אנראזשע"*) זיינען לויט אונזער מיינונג געוועזן די קלאהרסטע און פראקטישסטע קעפ אין דער צייט פון דער גרויסער רעוואלוציאן. אבער די היסטאריקער פון דער בורזשואזיע האבען בעשמוצט זייערע נעמען און פערדונקעלט זייערע אידעען און שטרעבונגען. זייער געשיכטע דארף נאך געשריבען ווערען. די דאקומענטען, וועלכע זיינען צושפרייט אין די ארכיוועז און ביבליאטהעקען פון פראנקרייך, ווארטען נאך אלס אויף דעם מאן, וועלכער האט די צייט און דעם מוטה אויפצוהויבען דעם שלייער פון דער פערגאנגענהייט, אום אונז צו ערקלעהרען די געהיימניסע פון פיעלע ערשיינונגען אויס יענער טראגישער היסטארישער פעריאדע, וועלכע זיינען ביז יעצט נאך ניט ריכטיג פערשטאנען געווארען. פאלגליך זיינען מיר ניט אימשטאנד צו געבען א פאלשטענדיגען אורטהייל איבער זייער פראגראם.

*) די „אנראזשע" און די „העבערטיסטען" זיינען געוועזן דער סאציאַליסטישער עלעמענט אין דער גרויסער פראנצויזישער רעוואלוציאן. דאס ווארט „אנראזשע" מיינט אייגענטליך ווילדע מענשען, משוגעים. זייערע געגנער האבען זיי גערופען מיט דיזען נאמען צוליעב זייערע ראדיקאלע פאדערונגען. די פראנצויזישע בורזשואזיע האט זיך דערשראקען פאר דיזער פארטיי, וועלכע האט ניט נאר געוואלט פערניכטען דעם אבסאלוטיזמוס פון'ם קעניגטהום, זאנדערן אויך דעם אבסאלוטיזמוס פון'ם געלד-זאק. זשאק רו, א געוועזענער גלח, איז געוועזן דער בעדייטענסטער פערטרעטער פון די „אנראזשע". ער איז געוועזן א ביטערער געגנער פון די צענטראליסטישע טענדענצען פון דעם יאקאביניזמוס און א פערטהיידיגער פון דעם קאמונאליזמוס. די „אנראזשע" און „העבערטיסטען" זיינען שפעטער בעזיעגט געווארען פון ראבעספיער און זיינע אנהייננער, און זייערע הויפט-פערטרעטער — צווישען זיי אויך זשאק רו — זיינען געשטארבען אויף דער גיליאטינע אין 1794. מיט זייער אונטערגאנג האט די רעוואלוציאן פערלארען איהרע בעסטע קרעפטע און די רעאקציאן האט ווידער געקענט פריי אויפהויבען דעם קאפ.

(דער איבערזעצער.)

מיר מוזען זיך יעצט דירעקט ווענדען צו פּרודהאָן, אין וועלכענס שריפטען דער אַנאַרכיזמוס האָט אָנגענומען אַ פּעסטע געשטאַלט אַלס אַ געגנער פון יעדער אויטאָריטעט און יעדער עפענטליכער געוואַלט. אָבער אין פּרודהאָן׳ס שריפטען מאַניפּעסטירט זיך דער אַנאַרכיזמוס צוערשט נאָר אַלס אַ טהעאָרעטישער פיינד פון דער אויטאָריטעט, ווייל פּרודהאָן האָט איבערגעלאָזט אַסך אַדמיניסטראַטיווע אינסטיטוציאָנען אין דעם פּלאַן פון זיין סאָציאַלער אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע בילדען די אייגענטליכע גרונדלאַגען פון דער רעגירונג. ביז צום אונטערגאַנג פון דעם צווייטען פראַנצויזישען קייזעררייך האָט דער אַנאַרכיזמוס אָנגענומען די פאָרמע פון אַן אונבעשטימטען מוטואַליזמוס, וועלכער האָט זיך געענדיגט מיט דעם פאַלשטענדיגען דורכפאַל פון די קאָאָפּעראַטיווע פעראייניגונגען, וועלכע האָבען זיך ענטוויקעלט אין פראַנקרייך אין די ערשטע יאָהרען נאָך דער פּאַריזער קאָמונע.

אָבער נאָך איידער דיזע אונפרוכטבאַרע שטרעבונגען זיינען בּיסלעכוויז אָבגעשטאָרבען, האָט זיך שוין ענטוויקעלט אַ נייער צווייג פון דעם יונגען בוים. די „אינטערנאַציאָנאַלע אַרבייטער־אַסאָסיאַציאָן” האָט אין דער שווייץ פעראורזאַכט די גרינדונג פון דער יוראַשער פעדעראַציאָן, וואו באַקונין האָט פּראָפּאַגאַנדירט פּרודהאָן׳ס אידעע איבער דעם אַנאַרכיזמוס אַלס פיינד פון יעדער אויטאָריטערער געוואַלט, געבענדיג דיזע אַנשויאונגען אַ ברייטערע, בעסער ענטוויקעלטע גרונדלאַגע, וועלכע איז געווען מעהר אין אָנקלאַנג מיט די פאָדערונגען פון דער צייט.

* * *

פון דיזער פּעריאָדע פאַנגט זיך אָן די אייגענטליכע ענטוויקלונג פון דער מאָדערנער אַנאַרכיסטישער בעוועגונג. עס איז וואַהר, דאָס אויך אין דיזער נייער פאַזע פון דער ענטוויקלונג האָבען זיך נאָך אַרויסגעצייגט מאַנכע פאָראורטהיילע און אונלאָגישע אַנשויאונגען; אין דער אָרגאַניזאַציאָן האָט מען נאָך געקענט בעמערקען דאָ און דאָרט די לעצטע איבערבלייבענס פון אויטאָריטערע פאָרשטעלונגען, אָבער דאָס אַלעס האָט ניט געקענט פערהינדערן די ווייטערע ענטוויקלונג פון דער בעווע־

גונג. די בעוועגונג האָט עקזיסטירט, די אַנאַרכיסטישע אידעע האָט געמאַכט אַ שטענדיגען פראָגרעס און איז געוואָרען אַלץ קלאָהרער און בעשטימטער. ווען דער אַנאַרכיזמוס איז אין 1883 צום ערשטען מאָל פּראָפּאַגאַנדירט געוואָרען פון אַ קליינע מינאָ־ריטעט אויף אַ קאָנגרעס פון פראַנצויזישע סאָציאַליסטען און אין זעהר שוואַכע פאָרמען, האָבען זיינע פערטרעטער געדראַפּט אָנפיהרען אַ בימערן קאַמפּף ניט נאָר געגען די אָנהייגער פון דעם היינטיגען סאָציאַלען צושטאַנד, נאָר אויך געגען יענע פאַלשע „רעוואָלוציאָנערע", וועלכע בעטראַכטען די סאָציאַלע בעוועגונג נאָר פאַר אַ מיטעל, כדי אַריינצובעקומען די עפענטליכע מאַכט אין זייערע הענד. אָבער טראָץ דעם איז די אידעע געוועזן גענוג שטאַרק און קרעפטיג, אום צו בעזיעגען אַלע הינדערניסע; ניט האָבענדיג קיינע אַנדערע פראָפּאַגאַנדיסטישע מיטלען, ווי דעם גוטען ווילען פון איהרע אָנהייגער, האָט זי געהאַט די קראַפט אַרויסצורופען דעם האַס און די פערפאָלגונג פון אַלע פערטהיי־דיגער פון דעם קאַפּיטאַליסטישען סיסטעם און די עפענטליכע דיסקוסיאָן פון אַלע פערנינפטיגע און פאָראורטהייל־פרייע מענ־שען — דאָס איז זיכער געווען דער בעסטער בעוויז פאַר איהר אינערליכע לעבענס־פעהיגקייט.

טראָץ דער אַלגעמיינער קריעגס־ערקלעהרונג פון אַלע פיהרענדע עלעמענטע, וועלכע בעשטימען היינט די עפענטליכע מיינונג, טראָץ אַלע פערלוימדונגען און פערדאַמונגס־אורטהיילען, טראָץ אַלע געזעצע און געפענגניסע געהט זיך דער אַנאַרכיזמוס רוהיג זיין וועג. גרופען און צייטונגען פאַר דער פּראָפּאַגאַנדאַ זיינען ענטשטאַנען אין פראַנקרייך און בעלגיען, אין איטאַליען און שפּאַניען, אין פאָרטוגאַל און האָלאַנד, אין ענגלאַנד און נאָרוועגען, אין אַמעריקאַ און אויסטראַליען, אין רוסישער, דייט־שער, טשעכישער, אידישער און אַרמענישער שפּראַכע, מיט איין וואָרט, איבעראַל און אין אַלע שפּראַכען.

אָבער פיעל וויכטיגער ווי די עקזיסטענץ פון דיזע קליינע גרופּען פון אונצופרידענע, און וועלכע דער אַנאַרכיזמוס האָט זיך ענטוויקעלט, איז דער פאַקט, אַז דיזע אידעען געפינען זייערע

אָנהייגגער אין אַלע קלאַסען פֿון דער געזעלשאַפֿט. זיי דורכ־דרינגען אַלע צווייגען פֿון אונזער גייסטיגער טהעטיגקייט און בעאיינפֿלוסען און ענטוויקלען די קונסט, די וויסענשאַפֿט און די ליטעראַטור.

אין אָנפֿאַנג האָבען זיך דיזע נייע אידעען אויסגעדריקט אין אונבעוואוסטע פֿאָרמען און שלעכט דעפֿינירטע שטרעבונגען, וועלכע זיינען מאַנכעסמאָל ענטשטאַנען מעהר דורך אונבע־שטימטע ווינשע, איידער דורך אַ ווירקליכע איבערציי֊גונג. היינט איז דער אַנאַרכיזמוס ניט נאָר קלאָהר און בעשטימט פֿאָרמולירט געוואָרען, מען קען אויך זיינע פֿאָדערונגען, מען פֿיהלט זיין איינפֿלוס, און פֿיעלע טראָגען שטאָלץ און מוטהיג זיין נאָמען.

*

* *

די אַנאַרכיסטען זיינען ניט מעהר די איינציגע, וועלכע האָבען בעגריפֿען די אינערליכע שוואַכקייט פֿון אונזערע געזעל־שאַפֿטליכע אינסטיטוציאָנען, און וועלכע פֿיהלען די נויטווענדיג־קייט איבערצובייטען דעם היינטיגען סאָציאַלען צושטאַנד. דיזע אַלגעמיינע אונצופֿרידענהייט מיט די יעצטיגע אומשטענדען, דיזע ברענענדע בייגקעניש ארויסצוקומען פֿון די איינגע גרענעצען פֿון דער מאָדערנער געזעלשאַפֿטליכער אָרדנונג, געפֿינען מיר זאָגאַר אָפֿטמאָל ביי די, וועלכע בעטראַכטען זיך פֿאַר די פֿערטרעטער און פֿערטהיידיגער פֿון דעם קאַפּיטאַליסטישען סיסטעם. וואָס ווייטער אַלץ מעהר קומט מען צו דער איבערציי֊גונג, אַז עס איז ניט גענוג זיך אַרומצוטראָגען מיט אונפֿרוכטבאַרע ווינשע און האָפֿנונגען, זאָנדערן אַז יעדער איינער דאַרף אַליין צולייגען אַ האַנד, כדי צו פֿערווירקליכען דיזע האָפֿנונגען. מען הויבט אָן צו בעגרייפֿען די פּראָפּאַגאַנדאַ דער טהאַט און שטעלט זיך אַליין די פֿראַגע, צו די געפֿאַהר און פֿערפֿאָלגונגען, וועלכע יעדער איי־נער האָט צו ערוואַרטען, האַנדלענדיג געגען די אַלגעמיינע רעגלען און געזעצע, צו דיזע פֿערפֿאָלגונגען ווערען ניט פֿאָל־שטענדיג בעלוינט דורך דעם שטאָלצען בעוואוסטזיין און די אינערליכע ציפֿרידענהייט צו האַנדלען אַזוי ווי די פּערזענליכע איבערציי֊גונג פֿאָדערט עס. די מענשען פֿערזוכען וואָס ווייטער

אַלץ מעהר צוצופאַסען זייערע אויסערליכע האַנדלונגען און גע־וואוינהייטען צו זייערע אינערליכע אַנשויאונגען און איבערצייגונ־גען, לויט דער ווידערשטאַנדס-פעהיגקייט און דעם טעמפּעראַמענט, וועלכע דער איינצעלנער איז אימשטאַנד צו בעווייזען געגען דער שטראָפענדער געזעלשאַפט.

* * *

ווען די אַנאַרכיסטישע אידעען האָבען זיך געקענט פער־שפּרייטען מיט אַזאַ אויסערגעוועהנליכער קראַפט און שנעלקייט, טראָץ דעם וואָס זיי זיינען געווען די אָפענע קריעגס-ערקלעה־רונג געגען אַלע איינגעוואָרצעלטע פאָראורטהיילע פון אונזער צייט, געגען אַלע טראַדיציאָנעלע אַנשויאונגען פון דער פער־גאַנגענהייט, ווען דיזע אידעען האָבען זאָגאַר אין אָנפאַנג אָב־געשטויסען מאַנכע פון די, וועלכע האָבען זיי אייגענטליך אַם ערשטען גדאַרפט פערטהיידיגען, און טראָץ דעם געפונען אַזאַ מעכטיגען אָבקלאַנג, דאַן איז עס דערפאַר ווייל זיי זיינען געווען אימשטאַנד צו ווירקען אויף די בעהאַלטענע סטרונעס פון'ם מענשליכען האַרצען, ווייל זיי האָבען געהאַט אין זיך די קראַפט צו שאַפען אַ קלאָהרען און מעכטיגען אויסדרוק פאַר די אונבע־וואוסטע געפיהלע און עמפּפינדונגען פון דער מענשליכער זעעלע. מיט איין וואָרט — דער אַנאַרכיזמוס האָט דער מענשהייט גע־געבען אין אַ קאָנקרעטער און לעבענדיגער פאָרמע דאָס אידעאל פון אַ פּערזענליכער פרייהייט און אַלגעמיינעם וואָהלשטאַנד, וועלכעס זי האָט זיך אפילו ניט פאָרגעשטעלט אין איהרע שעהנסטע חלומות און האָפנונגען.

די געגנער האָבען געקוקט אויף'ן אַנאַרכיזמוס מיט מורא'־דיגע אויגען, זעהענדיג ווי ער האָט ענטוויקעלט דעם האַס און די פעראַכטונג געגען די אַלע צאָהלרייכע אינסטיטוציאָנען, וועלכע מען האַלט פאַר אונבעדינגט נויטווענדיג, כדי צו פערזיכערן די עקזיסטענץ פון דער געזעלשאַפט. ער האָט אונז געצייגט, אַז דיזע אינסטיטוציאָנען זיינען ניט דערפאַר שלעכט און געגען די אינטערעסען פון דער אַלגעמיינהייט, ווייל זיי ווערען פערוואַל־טעט פון אונפעהיגע און קאָרומפּירטע פּערזאָנען, זאָנדערן דער־

פֿאַר ווייל זייער עקזיסטענץ איז אַן און פֿאַר זיך אַ הינדערנים פֿאַר דעם וואָהלזיין פֿון אַלעמען. דער אַנאַרכיזמוס האָט פֿערזוכט צו ערקלעהרען די מאַסען, אַז די גרויסע סאָציאַלע פֿראַגע קען ניט געלייזט ווערען דורך דעם וואָס מען בייט איבער די אינ־דיווידועןן, וואָס האָבען די עפֿענטליכע מאַכט אין זייערע הענד, זאָנדערן דורך די ראַדיקאַלע פֿערניכטונג פֿון אַלע שעדליכע אינסטיטוציאָנען, וועלכע גיבען אַ קליינער מינאָריטעט מענשען די מעגליכקייט צו מאָנאָפּאָליזירען די סאָציאַלע קרעפֿטע און צו אונטערדריקען די גרויסע מעהרצאָהל פֿון'ם פֿאָלק. ער האָט קלאָהר און דייטליך בעוויזען, אַז ביז אַהער האָט מען שטענדיג פֿערביטען די ווירקונגען פֿון'ם סאָציאַלען עלענד מיט זיינע אור־זאַכען, דאָס אַלע די קליינע איבלען פֿון אונזער צייט זיינען אין דער ווירקליכקייט ניט אַנדערש ווי די נאַטירליכע פֿאָלגען פֿון אַן אַלגעמיינען הויפּט־איבעל, וועלכער האָט זיינע וואָרצלען אין די פֿונדאַמענטען פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿטליכער אָרדנונג און קען נאָר אויסגעראָטעט ווערען מיט איהר צוזאַמען.

מיר האָבען שוין פֿריהער ערקלעהרט, אַז די אינדיווידועלע גנבה איז דער פֿונדאַמענט פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט. די עקזיסטענץ פֿון דער אויטאָריטעט האָט אייגענטליך קיין אַנדערן צוועק ניט, ווי צו פֿערטהיידיגען דעם קאַפּיטאַליזמוס. די פֿאַ־מיליע, די ביוראָקראַטיע, די אַרמעע, די געריכטס־ און פּאָליציי־אינסטיטוציאָנען א.ז.וו. זיינען די דירעקטע רעזולטאַטען פֿון'ם פּריוואַט־אייגענטהום. עס איז אַלזאָ געווען די אויפֿגאַבע פֿון די אַנאַרכיסטען אויפֿצודעקען דעם מורא'דיגען בעטרוג, וועלכער איז בעגאַנגען געוואָרען פֿון אַ קליינע מינאָריטעט פֿ־ווילעגירטע ליידיג־געהער, וועלכע האָבען ניט אַריינגעלייגט קיין פֿינגער אין קאַלטע וואַסער, דורך די אונגערעכטע מאָנאָפּאָליזירונג פֿון דער ערד און די אַרבייטס־פּראָדוקטען פֿון אַלע פֿערגאַנגענע דורות; אין דערזעלבער צייט האָבען זיי געדאַרפֿט אונטערגראָבען די פֿונדאַמענטען פֿון דער אויטאָריטעט, מיט דעם וואָס זיי האָבען געצייגט, אַז די אויטאָריטעט מאַכט איז שעדליך פֿאַר דער מענשליכער ענטוויקלונג, און אַז די פּרינציפּען, וועלכע זי פֿער־

טהיידיגט, האָבען ניט דעם קלענסטען ווערטה פֿאַר די עקזיס־טענץ פֿון דער געזעלשאַפֿט; מיט איין וואָרט, זיי האָבען געצייגט פֿאַר דער גאַנצער וועלט, אַז די אויטאָריטעט איז ניט מעהר און ניט וויניגער ווי די בעשיצערין פֿון די פּריווילעגירטע קלאַסען.

*
* *

די אַנאַרכיסטישע אידעע האָט ניט קיין פּלאַץ פֿאַר פּער־זענליכע קליינליכקייטען און עהרגייציגע שטרעבונגען, פֿאָלגליך האָבען די פּאָליטישע דעמאַגאָגען, וועלכע זעהען אין דער אַר־בייטער־בעוועגונג נאָר אַ מיטעל פֿאַר זייערע פּערזענליכע אינ־טערעסען, ניט געפֿונען קיין געלעגענהייט אויסצוניצען די בעוועגונג. דיזע טהאַטזאַכע, וועלכע האָט פֿיעל בייגעטראָגען אָבצוהאַלטען די אינטריגאַנטע און געשעפֿטס־פּאָליטיקער פֿון'ם אַנאַרכיזמוס, האָט אין דערזעלבער צייט פֿעראורזאַכט, אַז די דיינקער האָבען אָנגעהויבען זיך שטאַרק צו בעשעפֿטיגען מיט די נייע אַנשויאונ־גען, דערפֿאַר וואָס זיי האָבען בעגריפֿען זייער אַלגעמיינע וויכ־טיגקייט.

די „פּאָליטישע זומער־פֿייגעלעך" האָבען ניט געפֿונען קיין פּלאַץ אין די רייהען פֿון די אַנאַרכיסטען, ווייל ביי זיי איז ניט געווען קיין אויסזיכט צו מאַכען אַ גוטע קאַריערע, דער צובע־קומען אַ פּלאַץ אין פּאַרלאַמענט.

ביי אַלע פּאָליטישע פּאַרטייען, אַקוראַט ווי ביי די אויטאָ־ריטערע סאָציאַליסטען, קען יעדער עהרגייציגער דעמאַגאָג זיך ביסלעכוויים שאַפֿען אַ וועג, וועלכער פֿיהרט איהם גאַנץ אין דער שטיל אַריבער אין דעם פֿיינדליכען לאַגער; און קיינער איז ניט אימשטאַנד עס פֿריהער צו בעמערקען, איידער דער פֿאָל־שטענדיגער איבערגאַנג איז ניט געוואָרען אַ טהאַטזאַכע. ביי די אַנאַרכיסטען איז אַזאַ זאַך אונמעגליך, דען אַ מענש, וועלכער וואָלט אָנגענומען אַ פֿיהרענדע שטעלונג אין דער היינטיגער געזעלשאַפֿט, טראָץ דעם וואָס ער האָט פֿריהער ערקלעהרט ביי יעדער געלעגענהייט, דאָס אום אָנצונעהמען אַזעלכע שטעלונגען, ראַרף מען ווערען אַ פֿערטהיידיגער פֿון דעם היינטיגען סיסטעם, אַזאַ מאַן וואָלט זיך אַליין געבראַנדמאַרקט אַלס אַ פֿעררעטהער,

ווייל עס איז אונמעגליך פאַר איהם אויסצוגעפינען אַ לאָגישע אורזאַכע, אום צו רעכטפאַרטיגען זיין „ענטוויקלונג".

אָבער ווי מיר האָבען שוין פריהער בעמערקט, דיזעלבע אורזאַכען וועלכע האָבען אַרויסגערופען דעם האַס פון די פאָליטישע דעמאַגאָגען און אינטריגאַנטען געגען דעם אַנאַרכיזמוס, דיזעלבע אורזאַכען האָבען אויך אַרויסגערופען די אויפמערקזאַמקייט פון אַלע דיינקענדע און פאָראורטהייל־פרייע מענשען, און נאָר דאַדורך לאָזט זיך ערקלעהרען דער געוואַלטיגער פראָגרעס, וועלכען די אַנאַרכיסטישע אידעע האָט געמאַכט אין אַזאַ קורצע צייט.

* * *

און ווירקליך, וואָס איז נאָך לאָגישער און איינפאַכער, ווי צו ערקלעהרען די מאַסען, אַז זייערע אַנגעלעגענהייטען וועלען נאָר דאַן ריכטיג בעזאָרגט ווערען, ווען זיי וועלען זיי אַריינגעהמען אין זייערע אייגענע הענד, אַנשטאַט צו וואַרטען, ביז אַ צווייטער וועט זיי בעזאָרגען? וואָס איז נאָך לייכטער צו בעגרייפען פאַר זיי, ווי זיי צו ערקלעהרען, דאָס אויב זיי ווילען זיך ווירקליך בעפרייען, דאַרפען זיי קיינעם ניט ערלויבען זיי צו רעגירען? וואָס איז נאָך קלאָהרער און נאַטירליכער, אום צו בעאיינפלוסען די פאָרשטעלונגס־קראַפט פון די, וועלכע איהר געהט ערקלעהרען די אורזאַכען פון די סאָציאַלע איבלען, פון וועלכע זיי ליידען, און די מיטלען זיי צו פערניכטען, ווי זיי צו זאָגען, אַז זיי דאַרפען ניט קיינע פערמיטלער, וועלכע זאָלען בעשטימען זייערע האַנדלונגען, אַז זיי אַליין זיינען די איינציגע צו אורטהיילען, וואָס עס איז נויטווענדיג, כדי צו בעפרידיגען זייערע ווינשע און בעדירפניסע?

דער פאַקט אַליין, אַז דיזע אידעען האָבען אין זיך גענוג קראַפט, אום צו בילדען די איבערצייגונג פון אַ גרויסע צאָהל מענשען, וואָס קעמפפען און ליידען פאַר זיי, ניט ערוואַרטענדיג קיין דירעקטען נוצען פאַר זייער טהעטיגקייט, דיזע טהאַטזאַכע אַליין פערדינט די אויפמערקזאַמקייט פון אַלע ערנסטע און דיינקענדע פערזאָנען, ניט אַכטענדיג אויף דעם בלינדען האַס פון די

איינע און דיווילדע פֿערדאַמונגען פֿון די אַנדערע, ניט אַכטענדיג אויף די ברוטאַליטעט פֿון די רעגירער, מאַכט דער אַנאַרכיזמוס שטענדיג פראָגרעס און בעווייזט דער בורזשואַזיע, אַז מען קען די וואַהרהייט ניט אונטערדריקען און ניט פֿערשווייגען. פֿריהער אָדער שפעטער וועט מען זיך דאַרפֿען רעכענען מיט איהר.

* * *

דער אַנאַרכיזמוס האָט זיינע מערטירער, זיינע געפֿאַלענע, זיינע פֿערטהיידיגער, וואָס שמאַכטען אין די קערקערס, און זיינע פֿערשיקטע; אָבער טראָצדעם בלייבט ער שטאַרק און לעבענס־פֿעהיג, און די צאָהל פֿון זיינע פראָפאַגאַנדיסטען וואַקסט פֿון טאָג צו טאָג. פראָפאַגאַנדיסטען, וועלכע האָבען די פֿולע בעוואוסטזיניגקייט פֿון זייער אַגיטאַטאָרישער טהעטיגקייט, ווייל זיי האָבען בעגריפֿען די שעהנהייט פֿון דעם אַנאַרכיסטישען אידעאַל, און אַזעלכע, וואָס ווערן בעאיינפֿלוסט פֿון אַ טיעפֿען, אונבעזיג־באַרען אינסטינקט, אויסצודריקען זייער האַס געגען די בעשטע־הענדע אינסטיטוציאָנען, דערפֿאַר וואָס זיי האָבען בעליידיגט זייערע טיעפֿסטע געפֿיהלען און עמפפֿינדונגען פֿון וואַהרהייט און גערעכטיגקייט.

וועט דער מענש, האָבענדיג אַזאַ אידעאַל, ניט זיין אימשטאַנד צו צוברעכען אַלע קייטען פֿון דער אויטאָריטערער געוואַלד? און איז דען דיזער אידעאַל ניט געווען דער אייגענטליכער ציעל פֿון אַלע פֿערגאַנגענע רעוואָלוציאָנען?

ווען דער מענש זיפֿצט און קרעכצט נאָך ביז היינט צו טאָג אונטער דעם שווערען יאָך פֿין זיינע אונטערדריקער, ווען דער מענשליכער גייסט אונטערוואַרפֿט זיך נאָך אַלץ די טעגליכע בעליידיגונגען פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפֿט, איז עס דערפֿאַר, ווייל די טראַדיציאָנען און געוואוינהייטען, די איינגע־וואָרצעלטע פֿאָראורטהיילע, מיט איין וואָרט, ווייל די אונוויסענ־הייט איז ביז אַהער אימער שטאַרקער געווען פֿון זיינע האָפֿנונגען און ווינשע אויף בעפֿרייאונג, ווייל ער האָט זיך ביז יעצט אימער איינגערעדט, אַז ער איז פֿריי, ווען ער האָט אַוועקגעטריבען זיינע אַלטע הערשער און געזעצט נייע אויף זייערע פלעצער.

* * *

די אַנאַרכיסטישע אידעען האָבען פֿערשפּרייט ליכט און לעבען אין די מוחות פֿון די מענשען, ניט נאָר אין די מוחות פֿון די אַרבייטער־מאַסען, נאָר אויך אין די מוחות פֿון די דענקער און פֿילאָזאָפֿען, דורך דעם וואָס זיי האָבען זיי פֿיעל געהאָלפֿען צו אַנאַליזירען זייערע געדאַנקען און אַנשויאונגען. זיי האָבען אונז געצייגט קלאָהר און דייטליך די אורזאַכען פֿון׳ם סאָציאַלען עלענד און די מיטלען ווי צו פֿערניכטען דיזע אורזאַכען. ערקלעהרענדיג אונז די אורזאַכען, פֿאַר וואָס אַלע פֿערגאַנגענע רעוואָלוציאָנען זיינען צו גרונדע געגאַנגען, האָבען זיי אונז אין דערזעלבער צייט געצייגט דעם וועג, וועלכען מיר מוזען געהן, אויב מיר ווילען דערגרייכען דעם ריכטיגען ציעל.

דיזע ענגע בעציהונגען צווישען די אַנאַרכיסטישע אידעען און די טיעפֿסטע געפֿיהלען פֿון׳ם מענשליכען האַרצען זיינען די אייגענטליכע אורזאַכע פֿון זייער אויסערגעוועהנליכער ענטוויקלונג, דער וואָרצעל פֿון זייער אינערליכער קראַפֿט און אינבעזיגבאַרקייט. ניט די ברוטאַלע פֿערפֿאָלגונגען פֿון די רעגירונגען, ניט דער אונמעכטיגער האַס פֿון די אינטריגאַנטען און פּאָליטישע דעמאַגאָגען איז היינט אימשטאַנד זיי צו פֿערשפּאַרען דעם וועג; קיין מאַכט אין דער וועלט קען פֿערהינדערן, אַז דיזע אידעען זאָלען ניט ווערן וואָס ווייטער אַלס מעהר דער אידעאַל פֿון די עלענדע, די אָרעמע און אונטערדריקטע און די אינערליכע קראַפֿט פֿון זייערע שטרעבונגען פֿאַר פֿרייהייט און גערעכטיגקייט.

די גייסטיגע אַנשויאונגען פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפֿט זיינען צו ענג, צו בעשריינקט פֿאַר די גרויסע שטרעבונגען פֿון אונזער צייט. צופֿיעל גרויס־האַרציגע ווינשע און האָפֿנונגען ווערן דערשטיקט יעדען טאָג אין די ענגע גרענעצען פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט; צופֿיעל אינדיווידואַליטעטען, וועלכע געפֿינען ניט קיין פּלאַץ אין דער גייסטיגער שקלאַפֿעריי פֿון דער געגענוואַרט געהען טעגליך צו גרונדע; און אויב עס וואָלט דער הערשענדער קלאַסע אפילו געלונגען צו דערשטיקען די שטימען פֿון די אַנאַרכיסטען, דאַן וואָלט דיזע אונטערדריקונג געווען אַ נייער קוואַל פֿאַר די ווייטערע ענטוויקלונג פֿון דעם טיעפֿען געזעלשאַפֿטליכען אַנטאַגאָניזמוס פֿון אונזער צייט.

אינדיווידואליזמוס און סאלידאריטעט.

„אַנאַרכיע און קאָמוניזמוס, דאָס זיינען צוויי בעגריפֿע, וועלכע ווידערשפּרעכען זיך איינע די אַנדערע,“ אַזוי בעהויפּטען געוויסע איינגעשפּאַרטע געגנער, נאָר לײדער נעהמען זיי זיך אפילו ניט די מיה צו אונטערזוכען ריכטיג דיזע פֿראַגע.

„דער קאָמוניזמוס איז אַ פֿאָרמע פֿון אָרגאַניזאַציאָן, ער איז אַ הינדערניס פֿאַר דער פֿרייער ענטוויקלונג פֿון דער אינדיווידואַליטעט, פֿאָלגליך האָבען מיר מיט איהם ניט וואָס צו טהאָן. מיר זיינען אינדיווידואַליסטען, אַנאַרכיסטען, דאָס איז אַלעס,“ דאָס איז דער שטענדיגער געשריי פֿון געוויסע מענשען, וועלכע זיינען מייסטענטהיילס גאַנץ ערנסט און איבערגעבען צו זייערע אידעען, נאָר לײדער האָבען זיי אַ בעדירפֿניס צו מאַכען זיך פּראָגרעסיווער פֿון אַלע זייערע קאַמעראַדען, און ניט האָבענדיג קיין אייגענע אָריגינאַליטעט, גיבען זיי די אידעען, וועלכע זיי פּראָפּאַגאַנדירען אַ לעכערליכען און אַבסורדען אויסדרוק; אויסער דיזע עהרליכע עלעמענטען גיט עס אויך נאָך אַנדערע, וועלכע די פֿערטהיידיגער פֿון דער היינטיגער אָרדנונג שיקען דירעקט אין די רייהען פֿון זייערע געגנער, כדי זיי זאָלען אָנמאַכען צווישען זיי שטרייט און שפּאַלטונגען.

אָט דאָס איז די אורזאַכע, ווארום די אַנאַרכיסטען האָבען זיך גענומען צו דיסקוטירען איבער אַנאַרכיע און קאָמוניזמוס, אינדיווידועלע איניציאַטיווע און אָרגאַניזאַציאָן, איבער דער ניצ־ליכקייט אָדער שעדליכקייט צו גרינדען גרופּען, איבער עגאָאיז־מוס און אַלטרואיזמוס און נאָך אַסך פֿראַגען, פֿון וועלכער יעדע איינציגע איז פּונקט אַזוי אַבסורד ווי אַלע אַנדערע; און צולעצט, ד.ה. אויב די דיסקוסיאָן געהט אָן צווישען עהרליכע און איבער־

געבענע מענשען, צייגט זיך אַרויס, דאָס אַלע ווילען אייגענטליך דיזעלבע זאַך, און זיי האָבען זיך מעהר ניט ווי אַרומגעריסען איבער פוסטע ווערטער.

לאָמיר זיך געגענזייטיג פֿערשטענדיגען: אַלע אַנאַ־כיסטען, וועלכע זיינען אין דערזעלבער צייט אָנהייגגער פֿון קאָמוניזמוס, ווייסען גאַנץ גוט, אַז דער אינדיווידואום איז ניט ספּעציעל געבאָ־ען געוואָרען פֿאַר דער געזעלשאַפֿט; זיי ווייסען, אַז די געזעלשאַפֿט האָט זיך פֿאָרמירט, כדי יעדער איינציגער אינדיווידואום זאָל האָבען מעהר מעגליכקייט זיך צו ענטוויקלען. עס איז גאַנץ קלאָהר, אַז ווען אַ געוויסע צאָהל מענשען גרופּירען זיך און פֿעראייניגען זייערע קרעפֿטע, ווילען זיי האָבען די מעגליכקייט צו פֿערשאַפֿען זיך מעהר פֿערגניגען און אַנגענעהמליכקייטען, פֿערבונדען מיט די קלענסטע אָנשטריינגונגען. קיינער פֿון זיי האָט ניט די אַבזיכט צו אָפּפֿערן זיין איניציאַטיווע, זיין ווילען, זיין אינדיווידואַליטעט פֿאַר אַ זאָגענאַנטע אַלגעמיינהייט, וועלכע האָט אפילו ניט עקזיסטירט, איידער זיי האָבען זיך פֿעראייניגט, און וועלכע הערט אויף צו עקזיסטירען אין דעם מאָמענט, ווען זיי געהען זיך ווידער פֿונאַנדער.

*
* *

די פלאַנמעסיגע פֿערווענדונג פֿון זייערע קרעפֿטע, כדי אַרויסצורייסען פֿון דער נאַטור די נויטווענדיגע מיטלען צו עקזיסטירען און דער בעוואוסטזיין, אַז זיי קענען דאָס נאָר דערגרייכען דורך אַ פֿעראייניגונג פֿון זייערע אינדיווידועלע אָנשטריינגונגען, אָט דאָס איז זיכער געווען די ערשטע אורזאַכע, וועלכע האָט אַרויסגערופֿען די ענטשטעהונג פֿון געזעלשאַפֿטליכע גרופּירונגען צווישען מענשען. מעגליך, אַז דיזע ערשטע מענשליכע אָרגאַניזאַציאָנען האָבען זיך ענטוויקעלט גאַנץ אינסטינקטיוו, מעגליך, אַז די ספּאָנטאַנע איינשטימיגקייט פֿון אלעמען האָט דערביי געשפּילט אַ גרעסערע ראָלע ווי די פֿערנינפֿטיגע בערעכענונג; עס איז זאָגאַר זעהר וואַהרשיינליך, אַז די געזעלשאַפֿטליכע פֿעראייניגונג האָט אין אָנפֿאַנג נאָר עקזיסטירט פֿאַר בעשטימטע צייטען, אים אויסצופֿיהרען געוויסע אַרבייטען, און

נאָכדעם ווי זי האָט געענדיגט איהר מאָמענטאַנע אויפגאַבע, זיינען זיך אַלע ווידער צוגאַנגען.

מיר זעהען אַלזאָ, אַז צווישען די אַנאַרכיסטען געפינט זיך קיין איינציגער, וועלכער וויל, אַז די עקזיסטענץ פון דעם אינדי־ווידואום זאָל ווערען בעשטימט דורך דער געזעלשאַפט.

דער פרייער מענש, פאָלשטענדיג פריי אין אַלע זיינע האַנד־לונגען, דאָס איז דער ציעל, צו וועלכען מיר אַלע שטרעבען; און ווען עס געפינען זיך געוויסע מענשען, וועלכע פערוואַרפען יעדע אָרגאַניזאַציאָן און ווילען ניט וויסען פון קיין אַנדער זאַך, ווי נאָר פון דעם אינדיווידואום, מענשען, וועלכע לאַכען זיך אויס פון יעדער געזעלשאַפטליכער פעראייניגונג, בעהויפטענדיג, אַז דער עגאָאיזמוס פון'ם אינדיווידואום דאַרף זיין די איינציגע רעגעל פון זיין פערהאַלטען זיך צו די אַנדערע; אויב עס געפינען זיך אַזעלכע מענשען, וועלכע ערקלעהרען, אַז דער אייגענער איך דאַרף אונטער אַלע בעדינגונגען שטעהען העכער פון יעדער מענשליכער איבערלייגונג, דיינקענדיג, אַז דורך דעם זיינען זיי פאָרטגעשריטענער פון אַלע אַנדער־ע, בעווייזט עס נאָר איין זאַך, נעמליך, דאָס אַזעלכע מענשען האָבען קיינמאָל ניט שטודירט די פיזיאָלאָגישע און פסיכאָלאָגישע אָרגאַניזאַציאָן פון'ם מענשען, זיי האָבען זיך קיינמאָל ניט געגעבען די מיה, צו פערשטעהן זייערע אייגענע געפיהלען און עמפפינדונגען; מיט איין וואָרט — זיי האָבען ניט די קלענסטע פאָרשטעלונג איבער דאָס לעבען פון'ם היינטיגען מענשען און זיינע פיזישע, מאָראַלישע און אינטעלעק־טועלע בעדירפניסע.

* * *

די מאָדערנע קאַפּיטאַליסטישע געזעלשאַפט צייגט אונז פער־שידענע פון דיזע ריין עגאָאיסטישע כאַראַקטערע: די ראָקפעלערס, די ראָטהשילדס, די וואַנדערבילדס זיינען היינט גאָר ניט אַזוי זעלטען און מיר בעגעגענען זיך מיט זיי ניט נאָר אין די ראָמאַנען. מאַנכעסמאָל געפינען מיר אין אונזער אייגענעם קרייז אַזעלכע טיפּען, וועלכע דיינקען ניט פון קיין אַנדער זאַך, ווי נאָר פון זיך אַליין, מענשען, וועלכע זעהען ניט קיין אַנדער זאַך

אין לעבען, ווי נאָר זייער פֿיל געליבטע אייגענע פּערזענליכקייט, מי־ בעגעגענען זיך יעדען טאָג מיט אַזעלכע כאַראַקטערע. ווען זיי זעהען ערגעץ וואו אָנגעגרייט אַ גוטען דינער, ערקלעהרען זיי באַלד, אַז ער בעלאַנגט צו זיי. זיי לעבען אַ גוטען טאָג, ווערהענד אַנדערע געהען אויס פֿון הונגער. זיי בעטראַכטען עס פֿאַר אַ זעלבסטפֿערשטענדליכע זאַך, אַז די, וואָס רינגלען זיי אַרום, זאָלען זיך אויפֿאָפּפֿערען פֿאַר זיי; זיי קוקען זיך רוהיג צו, ווי מענער, פֿרויען און קינדער לייגען אַוועק פֿאַר זיי זייער אַר־ בייט און געזונד; זיי פֿיהלען קיין שאַנדע ניט און כאַפּען אריין, וואָס עס לאָזט זיך נאָר. די ליידען פֿון די אַנדערע שפּיעלען ביי זיי קיין ראָלע ניט, אַזוי לאַנג ווי זייער אייגענע עקזיסטענץ איז פֿריי פֿון ליידען און שמערצען. זיי בעגרייפֿען אפילו ניט, אַז זייער עקזיסטענץ איז די אורזאַכע, וואָס מאַכט אַנדערע צו ליי־ דען. אַזוי לאַנג ווי זיי אַליין געפֿינען זיך גוט און בעקוועם, דאַרף די גאַנצע מענשהייט זיין רוהיג און צופֿרידען. — אָט האָט איהר אַ טיפּ פֿון אַ פֿאָלקאָמענען עגאָאיסט אין פֿולען זין פֿון וואָרט. אָבער יעדער איינציגער וועט מוזען צוגעבען, דאָס אַזאַ מין טיפּ איז אַ טרויעריגער, אַן עקעלהאַפֿטער טיפּ. אפילו דער ברוטאַל־ סטער בורזשואַ קומט ניט צו דיזען טיפּ; ער האָט מאַנכעסמאָל נאָך אין זיך אַ געוויסע ליעבע צו די זייניגע, אָדער ער האָט אירגענד אַן אַנדער זאַך, פֿאַר וועלכע ער פֿיהלט אַ סימפּאַטהיע און צונייגונג. אונז דוכט זיך, אַז די ערנסטע אָנהייגער פֿון'ם אינדיווידואַליזמוס, ווי ווייט זיי זאָלען ניט געהן אין זייערע אידעען, האָבען זיי זיכער קיינמאָל ניט גע'חלום'ט אונז פֿאָרצושטעלען אַזאַ טיפּ אַלס דעם אידעאַל פֿון דער צוקינפֿטיגער מענשהייט. און די קאָמוניסטישע אַנאַרכיסטען האָבען אויך קיינמאָל ניט געטרוימט פֿון אַ געזעלשאַפֿט, אין וועלכע דער איינצעלנער מענש זאָל זיין אונטערדריקט און פֿערשקלאַפֿט. אָבטהיילענדיג דעם אינדיווודואום פֿון דער געזעלשאַפֿט, אָדער די געזעלשאַפֿט פֿון'ם אינדיווידואום קען מען מאַכען פֿון יעדער טהעאָריע אַ לעכערליכע קאַריקאַ־ טור, אַן אַבסורדע פֿאָרשטעלונג.

* * *

דער מענש האָט אַ רעכט צו זיין פֿאָלקאָמען פֿריי און צו בעפֿרידיגען זיינע אַלע בעדירפֿניסע; מיט דעם זיינען מיר אַ'לע איינפֿערשטאַנען; נאָר אַזוי ווי עס עקזיסטירען העכער פֿון אַ מיליאַרד מענשען אויף דער וועלט, וועלכע האָבען אַלע דיזעלבע רעכטע און דיזעלבע בעדירפֿניסע, דאַרפֿען מיר זעהען. אַז די רעכטע פֿון אַלעמען זאָלען געפֿינען אַ פֿרייען אויסדרוק, און אַז קיינער זאָל ניט בעשריינקען די רעכטע פֿון אַ צווייטען; ווייל אין אַזאַ פֿאַל וואָלטען מיר ווידער געהאַט דיזעלבע אונטערדריקונג ווי בעפֿאָר, און די גאַנצע רעוואָלוציאָן וואָלט געווען פֿאַר אומזיסט.

מיר דאַרפֿען פֿאַר קיין פֿאַל ניט פֿערגעסען, דאָס אונזער היינטיגע קאָרומפירטע געזעלשאַפֿט, וועלכע גרינדעט זיך אויף דעם אַנטאַגאָניזמוס פֿון די אינטערעסען, און וועלכע צווינגט די מענשען אָנצופֿיהרען אַ שטענדיגען קאַמפף איינער געגען דעם צווייטען, כדי צו האָבען א מעגליכקייט צו עקזיסטירען, דיזע געזעלשאַפֿט טראָגט זעהר פֿיעל ביי צו פֿערבלענדען די אויגען פֿון פֿיעלע פּראָגרעסיווע עלעמענטען און מאַכט אָן אַ גאַנצען טומאַן אין זייערע געדאַנקען און פֿאָרשטעלונגען.

אום צו מאַכען אַ לעבען אין דער היינטיגער געזעלשאַפֿט, דאַרף מען זיין אָדער אַ גנב אדער אַ בע'גנב'עטער; מען דאַרף פֿערניכטען אַנדערע, אָדער זיך אַליין לאָזען פֿערניכטען. אַן אַנדער וועג איז ניט דאָ. דער וואָס וויל היינט העלפֿען זיין חבר, דאַרף מורא האָבען, ער זאָל ניט ווערען בעטראָגען, און אַזוי האָט זיך ביי די, וועלכע ליבען ניט אַריינצודרינגען טיעפֿער אין די אורזאַכען פֿון די סאָציאַלע ערשיינונגען, ענטוויקעלט דער גלויבען, אַז די מענשען קענען ניט אויסקומען, ניט אָנפֿיהרענדיג אַ שטענדיגען קאַמפף איינער געגען דעם צווייטען.

די אַנאַרכיסטען בעהויפּטעו, אַז די געזעלשאַפֿט דאַרף זיך גרינדען אויף די ב־ידערליכע סאָלידאַריטעט פֿון איהרע מיטגליעדער. דאָס גליק פֿון איין מענשען דאַרף ניט פֿעראורזאַכען ליידען און שמערצען פֿון אַ צווייטען מענשען. דער אינדיווידועלער וואָהלזיין דאַרף זיך גרינדען אוף דעם וואָהלזיין פֿון אַלעמען, און ווען

איין מענש פיהלט זיך בעליידיגט אין זיין אויטאָנאָמיע און פער־הינדערט אין זיין פערגניגען, דאַרפען אַלע אַנדערע מיטפיהלען מיט איהם און זוכען מיטלען צו היילען זיינע שמערצען.

אַזוי לאַנג ווי דיזער אידעאַל וועט ניט ווערען פערווירקליכט, אַזוי לאַנג ווי מיר וועלען ניט דערגרייכען דיזען ציעל, אַזוי לאַנג וועט די גאַנצע מענשליכע געזעלשאַפט מעהר ניט זיין ווי אַ גרויסע רויב־אָרגאַניזאַציאָן, און די אונטערדריקטע און בעליי־דיגטע וועלען זיך נעהמען דאָס רעכט צו רעוואָלטירען געגען דיזען צושטאַנד.

ווען דער מענש וואָלט געוועזען אימשטאַנד צו לעבען פאַר זיך אַליין, ווען ער וואָלט זיך געקענט צוריק־קעהרען צו דעם זאָגענאַנטען „נאַטור־צושטאַנד", וואָלטען מיר פערשפאָרט צו דיסקוטירען, ווי אַזוי מען דאַרף לעבען. יעדער איינציגער וואָלט דאַן געלעבט, אַזוי ווי ער וואָלט געהאַט די מעגליכקייט. די ערד איז גענוג גרויס, כדי אַלע זאָלען זיך געפינען אַ פלאַץ; אָבער די פראַגע איז די — צו די ערד שאַפט גענוג לעבענס־מיטלען פאַר אַלע? מיט דעם זיינען מיר ניט זיכער, און עס וואָלט זיך וואַהרשיינליך אָנגעפאַנגען אַ ווילדע מלחמה צווישען די מענשען, דער „קאַמפף אום דאַזיין", אַזוי ווי ער האָט עקזיסטירט אין די אַלטע פרימיטיווע צייטען אין זיין גאַנצער ברוטאַלער ווילדקייט. דאָס וואָלט געוועזען דער אָנפאַנג פון די ענדע, מיר וואָלטען צו־ריק אָנגעקומען אויף דעמזעלבען פונקט, כדי נאָך אַמאָל דורכ־צומאַכען דיזעלבע ענטוויקלונג. די שטאַרקערע וואָלטען אונטער־דריקט די שוואַכע, שפּעטער וואָלטען די אינטריגאַנטען פערנומען דעם פלאַץ פון די שטאַרקע, און אָנשטאָט די פערזענליכע קראַפט, וואָלטען מיר ווייטער געהאַט די פינאַנציעלע קראַפט, דאָס געלד.

ווען מיר האָבען געמוזט דורכמאַכען דיזע לאַנגע פעריאָדע פון בלוט, עלענד און אויסבייטונג, וועלכע מיר רופען די געשיכטע פון דער מענשהייט, איז עס דערפאַר, ווייל דער מענש איז טאַקי געוועזען אַן עגאָאיסט אין פולען זין פון וואָרט. ער האָט מעהר ניט געזעהן ווי דעם ערשטען פרינציפ פון אָרגאַניזאַציאָן — די

בעפרידיגונג פון זיין פערזענליכען פערגניגען אום יעדען פרייז. ווען ער האט געקענט אונטערדריקען דעם שוואכען, האט ער עס געטהאן, ניט זארגענדיג זיך וועגען די קאנסעקווענצען פון זיינע האנדלונגען. ער האט מעהר ניט געזעהן ווי דעם מאמענטאנען נוצען פון זיין האנדלונג, און האט ניט בעגריפען, אז די נויטווענדיגקייט צו בעוואכען זיינע שקלאפען, צו דערשטיקען יעדען פערזוך פון אויפשטאנד א.ז.וו. וועט איהם ביסלעכווייס פערשאפען אזוי פיעל ארבייט און זארגען, און אז עס וואלט גלייכער געווען פאר איהם, צו ארבייטען זייט ביי זייט מיט די אנדערע און העלפען פערבעסערן די געמיינשאפטליכע בעדינגונגען פון זייער לעבען. דאס זיינען אויך געווען די אורזאכען, וועלכע האבען ארויסגערופען די ענטשטעהונג פון פריוואטאייגענטהום און אויטאריטעט.

אויב מיר זאלען אננעהמען דיזע טהעאריע, אז דער נאקעטער עגאאיזמוס דארף זיין די איינציגע קראפט, וועלכע קען בעשטימען אונזערע האנדלונגען, אז יעדער איינציגער מענש דארף ניט אנערקענען קיין אנדער זאך ווי דעם קולטור פון זיין אייגענעם איך, וואלט עס געהייסען מאכען פון דער ערד א שטענדיגע שלאכט־פעלד; יעדער איינציגער וואלט דאן געארבייט, כדי זיך צו פערשאפען די נויטווענדיגע מיטלען צום לעבען, ניט קוקענדיג אויף די ליידען אין שמערצען פון די אנדערע. אננעהמען אזא טהעאריע, הייסט אייגענטליך צו ערקלעהרען, אז די קומענדע רעוואלוציאן וועט ווערען געמאכט פאר די שטארקע, און אז די נייע געזעלשאפט וועט זיין א שטענדיגער קאמפף צווישען די איינצעלנע אינדיווידוען. אויב דאס וואלט ווירקליך געווען דער גאנצער אידעאל, וואלט זיכער ניט נייטיג געווען פאר אונז, מיר זאלען פערטהיידיגען די אידעע פון דער אלגעמיינער בעפרייאונג. עס וואלט אין גאנצען לעכערליך געווען צו רעוואלטירען געגען די היינטיגע געזעלשאפט, נאר דערפאר, ווייל זי גיט אונז ניט די מעגליכקייט צו לעבען א גוטען טאג.

מעגליך, אז עס גיט ווירקליך איניגע פון די, וואס רופען זיך אנארכיסטען, וועלכע בעטראכטען די פראגע פון אזא

שטאַנדפּונקט. דאָס ערקלעהרט אונז אויך, וואַרום עס טרעפֿט מאַנכעסמאָל, אַז געוויסע אינדיווידוען, וועלכע האָבען פֿריהער אַטאַקירט די יעצטיגע געזעלשאַפֿטליכע אָרדנונג מיט אַלע מיט־לען, וואַרפֿען פלוצלונג אַוועק זייערע אידעען און פֿערטהיידיגען די מאָדערנע געזעלשאַפֿט, וויבאַלד זיי האָבען געפֿונען אַ גע־זיכערטע שטעלונג.

עס איז גאָר קיין צווייפֿעל ניט, אַז מיר בעקעמפֿפֿען די היינטיגע געזעלשאַפֿט, ווייל זי ערלויבט אונז ניט צו בעפֿרידיגען אונזערע בעדירפֿניסע און שטרעבונגען; אָבער מיר האָבען אויך פֿערשטאַנען, דאָס אונזערע פערזענליכע אינטערעסען זיינען איינג פֿערבונדיין מיט די אינטערעסען פֿון אַלע אַנדערע, און דערפֿאַר פֿאָדערן מיר, דאָס אַלע מיטגלידער פֿון דער געזעלשאַפֿט זאָלען האָבען אַ מעגליכקייט צו בעפֿרידיגען זייערע בעדירפֿניסע.

* * *

דער מענש איז אימער עגאָאיסטיש, ער האָט שטענדיג אַ בעדירפֿנים צו בעטראַכטען זיין אייגענ״ם איך אַלס דעם צענטער פֿון דער גאַנצער ו״עלט. אָבער זיין אינטעלי־גענץ האָט זיך ענט־וויקעלט, ער האָט אָנגעהויבען צו פֿערשטעהן, דאָס אויסער זיין אייגענעם איך גיט עס נאָך אַנדערע מענשען, וועלכע ווילען אויך בעפֿרידיגען זייערע פערזענליכע בעדירפֿניסע. ער האָט בעגריפֿען, אַז דיזע אַנדערע האָבען אויך אַ רעכט צו עקזיסטירען; און דאָס איז אויך די או־זאַכע, וואַרום די סענטימענטאַליסטען, די מיס־טיקער פריידיגען די לעהרע, אַז דער מענש זאָל זיך אויפֿאָפּפֿערן און נאָר לעבען פֿאַר זיינע חברים.

די שטאַאטס־מענער און געזעלשאַפֿטס־פֿערמיטלער האָבען שטענדיג געפריידיגט, אַז די מענשליכע אינדיווידואַליטעט דאַרף ווערען אונטערדריקט צו גונסטען דער אַלגעמיינהייט; דיזע דאָגמאַ האָט פונקט אַזויפֿיעל בייגעטראָגען אויפֿצוהאַלטען דעם מאָדערנען געזעלשאַפֿטליכען סיסטעם ווי די ברוטאַלע געוואַלד; אָבער דיזעלבע פֿערמיטלער און שטאַאטס־מענער זיינען גע־צוואונגען געווען צו האַנדלען געגען זייערע אייגענע פרינציפּען, מיט דעם וואָס זיי האָבען געמוזט געבען אַ גרעסערען פּלאַץ

פאַר די מאַניפעסטאַציאָן פון די אינדיווידועלע פערשידענהייטען און אייגענשאַפטען פון'ם אינדיווידואום.

עס איז גאָר קיין צווייפעל ניט, אַז דער איינזייטיגער און שלעכט פערשטאַנדענער עגאָאיזמוס איז אַ הינדערניס פאַר די נאָרמאַלע טהעטיגקייט פון אַ געזעלשאַפט; אָבער עס איז אויך אונבעשטרייטבאַר, אַז דער גייסט פון אויפאָפּפערונג און ענטזאַגונג איז דער אונטערגאַנג פון דער מענשליכער אינדיווידואַליטעט. זיך אויפצואָפּפערן פאַר אַנדערע, הויפּטזעכליך ווען די אַנדערע זיינען אויך גאַנץ גלייכגילטיג, איז אַ זאַך, וועלכע ליגט ניט אין דער מענשליכער נאַטור. עס וואָלט זיכער געווען שלעכט פאַר דער מענשהייט, ווען זי וואָלט בעהעררשט געוואָרען פון יענעם ריין עגאָאיסטישען גייסט, אַזוי ווי מאַנכע איינזייטיגע און קורצזיכטיגע מענשען פערשטעהען איהם; עס וואָלט אָבער זיכער ניט בעסער געווען פאַר איהר, ווען דער איינצעלנער מענש וואָלט נאָר עקזיסטירט דורך און צוליעב די אַנדערע. מיט איין וואָרט — דער ריינער אַלטרואיזמוס איז פונקט אַזוי איינזייטיג און בעשריינקט ווי דער ריינער עגאָאיזמוס.

קיינער פון אונז צווייפעלט ניט, אַז דער ריינער עגאָאיזמוס, אָבגעטהיילט פון אַלע אַלטרואיסטישע געפיהלען, אָדער פערקעהרט — דער ריינער אַלטרואיזמוס, אָבגעטהיילט פון אַלע עגאָאיסטישע שטרעבונגען, איז אַ געפאַהר פאַר דעם אינדיווידואום און אין דערזעלבער צייט אַ געפאַהר פאַר דער געזעלשאַפט; אָבער מיר זיינען זיכער, אַז דורך אַ פעראייניגונג פון דיזע ביידע אינסטינקטען וועט אַרויסקומען אַ דריטע אייגענשאַפט — די סאָלידאַריטעט, וועלכע וועט זיין דער מאָראַלישער און עטהישער פונדאַמענט פון די קומענדע געזעלשאַפטען.

מיר דאַרפען איין פאַר אַלע מאָל פערשטעהן, אַז מיר פעראייניגען זיך מיט די אַנדערע, כדי צו געפינען אַ בעפרידיגונג פון אונזערע שטרעבונגען און בעדירפניסע. אַזאַ פעראייניגונג איז מעגליך אָהן געוואַלד און אָהן פע־מיטלערס, זי גרינדעט זיך אויף אַ בעדירפניס פון אונזער נאַטור, און וואָס מעהר זי וועט בעפרידיגען אונזערע בעדירפניסע, אַלץ מעהר וועלען מיר

זיין פֿעראינטערעסירט אָבצוגעבען אונזער ענערגיע און טהעטיג־קייט פֿאַר איהר עקזיסטענץ.

זייענדיג אַלע פֿעראייניגט אין דער פּראָדוקציאָן, האָט יעדער איינציגער פֿון אונז אַ רעכט צו געניסען די פֿרוכט פֿון זיין אַרבייט, אָדער בעסער געזאָגט, מיר אַלע האָבען אַ רעכט צו געניסען די פֿרוכט פֿון אונזער געמיינשאַפֿטליכער אַרבייט. דאָס איז גאַנץ קלאָהר, נאָר אפשר וועט מען אונז זאָגען, אַז די סאָ־לידאַריטעט וועט וואַהרשיינליך קיינמאָל ניט עקזיסטירען צווישען די מענשען, ווייל די אַלגעמיינע בעדירפֿניסע וועלען שטענדיג זיין גרעסער, ווי די מיטלען זיי צו בעפֿרידיגען. עס גיט אַ גלייכווערטעל, אַז ביי דעם מענשען זיינען די אויגען שטענדיג גרעסער פֿון דעם בויך. און דערפֿאַר האָבען דיזע אַלע בע־הויפּטונגען פֿאַר אונז אַ גאַנץ קליינעם ווערטה. מיר זיינען זאָגאַר איבערציינגט, אַז וואָס שטאַרקער עס וועט ביי איהם זיין אַ וואונש, אַ בעדירפֿנים, אַלץ טהעטיגער וועט ער זיין, כדי איהם צו קענען רעאַליזירען. די בעדירפֿניסע פֿון'ם מענשען זיינען אונענדליך, פֿאָלגליך איז אויך זיין טהעטיגקייט אַן אונענדליכע; ער וועט שטענדיג געפֿינען די נייטיגע מיטלען, אום צו פֿערווירקליכען זיינע אידעען און פֿאָרשטעלונגען, און גראַדע פֿון דיזער פֿערשיי־דענהייט פֿון די מענשליכע בעדירפֿניסע וועט זיך ענטוויקלען די אַלגעמיינע האַרמאָניע אין דער געזעלשאַפֿט.

* * *

אין אונזער געזעלשאַפֿט, וואו דער מענש איז געצוואונגען זיך צו בענוצען מיט יענעם'ס אַרבייט, כדי ער זאָל האָבען אַ מעגליכקייט צו קריגען די נויטווענדיגע מיטלען צו עקזיסטירען, גיט עס נאָר איין אויסוועג: צו פֿערשאַפֿען זיך גענוג געלד, אום צו קויפֿען אַלעס, וואָס עס שיינט איהם ווערטה צו בעזיצען; און ווייל די האַנד־אַרבייט קען אונטער די היינטיגע אומשטענדע דעם מענשען אויך ניט פֿערזיכערן, ער זאָל ניט שטאַרבען פֿון הונגער, פֿערזוכט יעדער איינער, וועלכער איז ניט אימשטאַנד צו מאַכען אַ לעבען פֿון דער אַרבייט, צו פֿערשאַפֿען זיך געלד מיט אַלע מיטלען, כדי ער זאָל נאָר ניט זיין געצוואונגען צו

אַרבייטען. מאַנכע ווערען שטאַאַטס-בעאַמטע און זשורנאַליסטען און פֿערשטעהען ווי צו פֿישען אין די מוטנע וואַסער פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט; אַנדערע האָבען פֿעהיגקייטען פֿאַר דעם האַנדעל און מאַכען זייערע פּראָפֿיטען, בע׳גנב׳ענדיג זייערע מיטמענשען; זיי בעטריגען, שווינדלען, שפּעקולירען און לאָזען איבער די ניצליכע אַרבייט פֿאַר די אַנדערע. יעדער איינציגער פֿון זיי מאַכט מעהר אָדער ווייניגער שמוציגע געשעפֿטען, און אַלע געפֿינען זייער רעכענונג און לעבען אַ גוטען טאָג אויף די קאָסטען פֿון דער פּראָדוקטיווער טהעטיגקייט. אָט אַזוי פֿערזוכט יעדער איינער צו לעבען וואָס בעסער, ניט קוקענדיג אויף דעם צווייטען, וועלכער געהט אוים פֿון הונגער — און דאָס איז די אורזאַכע פֿון יענעם ברוטאַלען און אונפֿערנינפֿטיגען עגאָאיזמוס, וועלכער — ווי עס ווייזט אוים — איז היינט געוואָרען די איינציגע אָנט־ייבענדע קראַפֿט פֿון אַלע מענשליכע האַנדלונגען.

אָבער מיט דער צייט האָט דער מענש געמוזט איינזעהן, אַז ער לעבט ניט נאָר פֿאַר זיך און דורך זיך אַליין. אפילו דער „פֿאָלקאָמענסטער עגאָאיסט", וועלכען די מענשהייט האָט ענט־וויקעלט, האָט היינט מעהר אָדער ווייניגער צו ליידען דורך די שמערצען פֿון די, וואָס רינגלען איהם אַרום, און זיינע נידעריגע פֿערגניגונגען ווערען געשטעהרט דו־ך דעם געדאַנק, אַז אין דער היינטיגער סאָציאַלער אָרגאַניזאַציאָן, קען מען נאָר לעבען, אום צו ליידען. די בורזשואַזיע האָט אין איהרע רייהען געוויסע אינ־דיווידואַליטעטען, ביי וועלכע דיזע געפֿיהלען זיינען זעהר שטאַרק ענטוויקעלט; און ווען דער איינפֿלוס פֿון זייער קרייז מענשען, זייער ערציהונג און די טראַדיציאָנעלע פֿאָראורטהיילע פֿון זייער קלאַסע לאָזען זיי נאָר גענוג צייט נאָכצודיינקען איבער דעם גרויזאַמען צושטאַנד פֿון די עלענדע און אויסגעשטויסענע פֿון דער מאָדערנער געזעלשאַפֿט, ווען זיי דרייבען נאָר ערשט אָן נאָכצודיינקען וועגען זייער אייגענער עקזיסטענץ, דאַן פֿערזוכען זיי צו פֿערג־ינגערן די אַלגעמיינע ליידען דורך פֿילאַנטראָפּישע האַנדלונגען און וואָהלטהעטיגע אינסטיטוציאָנען. אָבער די גע־וואוינהייט צו גלויבען, אַז די מאָדערנע געזעלשאַפֿטליכע אָרדנונג

איז געזונד און נאָרמאַל, די געוואוינהייט צו בעטראַכטען דאָס עלענד אַלס אַ טרויעריגע, אָבער אונפֿערמיידליכע און אייביגע ערשיינונג, א פּראָדוקט פֿון דער אונוויסענהייט און פֿערדאָרבענהייט פֿון די אַרבייטער. אָט דיזע אַלטע איינגעוואָרצעלטע פֿאַרשטעלונגען גיבען דער פֿילאַנטראָפּיע דיזען טרוקענען און אינקווויזיטאָרישען כאַראַקטער, וועלכען זי צייגט אַרויס ביי יעדער געלעגענהייט.

קיין זאַך איז ניט אַזוי שווער פֿאַר אַ מענשען, וועלכער איז געבאָרען, ערצויגען און ענטוויקעלט געוואָרען אין דער אַטמאָספֿערע פֿון רייכטהום און לוקסוס, ווי צו בעגרייפֿען, אַז די געזעלשאַפֿטליכע ראָלע, וועלכע ער שפּילט, איז ניט קיין בערעכטיגטע, און נאָר אונטער גאַנץ זעלטענע און אויסערגעוועהנליכע אומשטענדע געלינגט עס איהם זיך צו בעפֿרייען פֿון זיינע פֿאַלשע פֿאָרשטעלונגען. פֿאַר אַ מענש, וועלכער האָט זיך „אַרויפֿגעאַרבייט", ווי מען רופֿט עס, זיינען די שוועריגקייטען נאָך גרעסער, דערפֿאַר וואָס ער האָט זיך איינגערעדט, אַז זיין גינסטיגע לאַגע איז ניט מעהר און ניט וויניגער ווי דער רעזולטאַט פֿון זיין טאַלאַנט און אַרבייט.

די רעליגיאָן, די פֿאַלשע פֿאָרשטעלונגען און אונזערע עקאָנאָמיסטען האָבען שטענדיג ערקלעהרט, אַז די אַרבייט איז אַ מין שטראָף פֿאַר'ן מענשען, און דאָס עלענד איז די פֿאָלגע פֿון אַ געטליכען פֿלוך, ווי אַזוי קענען מיר אַלזאָ גאָר ערוואַרטען, דאָס אַ מענש, וועלכער האָט קיינמאָל ניט געדאַרפֿט קעמפֿפֿען פֿאַר זיין טעגליך לעבען, ווי אַזוי קען מען גאָר ערוואַרטען, פֿרעג איך, דאָס אַזאַ מענש זאָל זיך ניט האַלטען פֿאַר אַ בעסערע בעשעפֿענים, פֿאַר אַן אויסערוועהלטען צווישען די הונדערט טויזענדער עלענדע און אונגליקליכע, וואָס רינגלען איהם אַרום? אָבער אין דעם אויגענבליק, ווען אַזאַ מענש הויבט אָן צו צווייפֿלען אין דער בערעכטיגונג פֿון זיין געזעלשאַפֿטליכער עקזיסטענץ אין דעם מאָמענט, ווען ער פֿאַנגט אָן צו שטודירען די סאָציאַלע אָרגאַניזאַציאָנען, אין דעמזעלבען מאָמענט פֿאַנגען זיך אָן זיינע ליידען, פֿאָראויסגעזעצט, אַז ער האָט גענוג געפֿיהל אין זיך,

אום צו בעגרייפֿען, אַז דער קוואַל פֿון זיין פֿערגניגען און זיינע פֿ־יידען איז אַ פֿערגיפֿמעטער. דיזער מענש מוז לײדען, דיינ־קענדיג און וויסענדיג, אַז זיין לוקסוס איז דער לאָגישער און אונפֿערמיידליכער רעזולטאַט פֿון דעם עלענד און די שמערצען פֿון אַ מאַסע אַרבייטער, און דאָס יעדער פֿערגניגען זיינער ווע־ט בעצאָהלט מיט די בלוט און ליידען פֿון די, וועלכע זיינען פֿערדאַמט צו פראָדוצירען רייכטהימער פֿאַר אַנ־ערע. און ווען די פֿעהיגקייט צו קעמפּפֿען איז ביי אַזאַ מענש פונקט אַזוי גוט ענטוויקעלט ווי זיינע געפֿיהלען, וועט ער זיך ביסלעכוויים ענטוויקלען צו אַ רעבעל, א רעוואָלוציאָנער, ער וועט קעמפּפֿען געגען דער סאָציאַלער אָרדנונג, ווייל זי גיט איהם ניט קיין מאָראַלישע און אינטעלעקטועלע צופֿרידענהייט.

* * *

דען מיר דאַרפֿען ניט פֿערגעסען, אַז די כאָציאַלע פֿראַגע איז ניט קיין ריין מאַטעריעלע פֿראַגע. קיינער צווייפֿעלט ניט, אַז פֿריהער פֿון אַלעס קעמפּפֿען מיר, אום צו שאַפֿען ברויט פֿאַר אַלעמען; אָבער מיט דעם ענדיגען זיך נאָך ניט אונזערע שטרע־בונגען; מיר קעמפּפֿען אויך פֿאַר אַזאַ צושטאַנד, וואו יעדער איינציגער מענש זאָל זיך קענען ענטוויקלען, לויט זיינע אינדי־ווידועלע פֿעהיגקייטען, אַ צושטאַנד, וועלכער גיט אַלעמען די פֿולע מעגליכקייט צו בעפֿרידיגען זייערע מאָראַלישע און אינטע־לעקטועלע בעדירפֿניסע.

עס איז וואַהר, אַז פֿאַר מאַנכע אַנאַרכיסטען איז די סאָציאַלע פֿראַגע אַ ריין מאַטעריעלע, אָדער בעסער געזאָגט, אַ ריין עקאָנאָמישע פֿראַגע, און דאָס איז אויך די אורזאַכע, פֿאַר וואָס עס געהען אָן אַזעלכע מערקווירדיגע דיסקוסיאָנען אין אונזערע רייהען, און פֿארוואָס די אַנזיכטען איבער עגאָאיזמוס און אַל־טרואיזמוס און אַנדערע וויכטיגע פֿראַגען זיינען אַזוי פֿערשידען ביי פֿיעלע גענאָסען. אָבער לאָמיר ניט פֿערגעסען, דאָס אַזעלכע איינזייטיגע אַנשויאונגען קענען זיין אַ דירעקטע געפֿאַהר פֿאַר דעם ערפֿאָלג פֿון דער קומענדער רעוואָלוציאָן; און אויב מיר וועלען זיך ווירקליך אָבשטעלען ביי דער ריין עקאָנאָמישער זייטע

פֿון דער סאָציאַלער פֿראַגע, וואָלטען מיר גראַד אַזוי גוט געקענט אָננעהמען די אידעען פֿון די שטאַאַטס־סאָציאַליסטען, וועלכע פֿערזיכערן אונז ביי יעדער געלעגענהייט, אַז זייער סיסטעם וועט בעפֿרידיגען אַלע פֿיזישע און מאַטעריעלע בעדירפֿניסע פֿון די מענשען.

אויב די קומענדע רעוואָלוציאָן זאָל זיך נאָר בעשריינקען אויף דיזע איינציגע פֿראַגע פֿון דעם מאַטעריעלען לעבען, וואָלטען מיר געדאַרפֿט שטאַרק מורא האָבען, אַז זי זאָל זיך ניט אָבשטעלען אויף אַ האַלבען וועג און שפּעטער געבען דער בורזשואַזער רעאַקציאָן די מעגליכקייט צו פֿערניכטען די רעבעלען. גליקליכערווייזע ווייסען מיר גאַנץ גוט, אַז די אַרבייטער בעשעפֿטיגען זיך שוין יעצט מיט גאַנץ אַנדערע פֿראַגען, און דאָס איז די זיכערסטע און בעסטע גאַראַנטיע, אַז דער ציעל פֿון דער קומענדער רעוואָלוציאָן וועט ניט נאָר זיין די לייזונג פֿון אַ פּראָסטער מאָגען־פֿראַגע. גאַנץ געוויס, די ערשטע אויפֿגאַבע פֿון די אַנאַרכיסטען וועט זיין די עקספּראָפּריאַציאָן פֿון די סאָציאַלע רייכטהימער, אום צו פֿערזיכערן דעם ערפֿאָלג פֿון דער רעוואָלוציאָן; זיי וועלען אויפֿפֿאָדערן די אָרעמע און עלענדע צוריקצונעהמען די מאַגאַזינען, די מאַשינען, די פֿאַבריקען, די אַרבייטס־געצייג און די ערד, זיי וועלען זיין די ערשטע, וועלכע וועלען פֿערניכטען אַלע אייגענטהומס־דאָקומענטען פֿון די קאַפּיטאַליסטען און גרונד־בעזיצער און צושטערען אַלע פֿאָרמען און אינסטיטוציאָנען פֿון דעם אינדיווידועלען אייגענטהום. אָבער אום אויסצופֿיהרען דיזע אַרבייט, דאַרף מען האָבען מענשען, בעוואוסטע מענשען, וועלכע ווייסען, וואָס זיי ווילען, מענשען, וועלכע האָבען פֿערשטאַנען זייערע רעכטע און פֿערשטעהען זיי ווי צו פֿערטהיידיגען. די אונצופֿרידענהייט איז אַ גוטע זאַך, אַבער אַזוי לאַנג ווי די אונצופֿרידענע ווייסען ניט זייער ציעל און די אורזאַכע פֿון זייערע ליידען, אַזוי לאַנג האָט זי קיין גרויסען ווערטה ניט; און דאָס איז אויך די אורזאַכע, וואַרום אַ ריינע ברויט־פֿראַגע וועט קיינמאָל ניט זיין אימשטאַנד אויסצופֿיהרען די גרויסע סאָציאַלע אומוועלצונג פֿון דער גאַנצער געזעלשאַפֿטליכער אָרדנונג.

איים דיזעם גרונד בעשעפֿטיגען זיך די אַנאַרכיסטען מיט אַלע פֿראַגען פֿון קונסט, וויסענשאַפֿט און פֿילאָזאָפֿיע, אָבוואָהל זייער ערשטער ציעל איז די פֿערזיכערונג פֿון דער מאַטעריעלער עקזיסטענץ, אַלס די איינציגע גאַראַנטיע פֿאַר די וויטערע ענט־וויקלונג פֿון׳ם מענשען. שטודירענדיג דיזע אַלע פֿראַגען, געפֿינען זיי איבעראַל נייע אַרגומענטע צו בעווייזען די ריכטיגקייט פֿון זייערע אידעען; איבעראַל געפֿינען זיי נייע אָנהייננגער, וועלכע מאַכען שטאַרקער זייער פּראָטעסט און פֿערמעהרען זייערע קענטניסע. און דיזע קענטניסע זיינען אַזוי צאָהלרייך און מעכטיג, דאָס אפילו די פּריוועליגירטע דיינקער זיינען געצוואונגען זיך צו בענוצען מיט זיי. דער אַנאַרכיזמוס איז ניט דאָס פּראָדוקט פֿון איינצעלנע שאַרפֿזיניגע גייסטער, ער איז דאָס קאָלעקטיווע רעזולטאַט פֿון אַלע שאַפֿענדע קרעפֿטע, וועלכע מאַניפֿעסטירען זיך צווישען די מאַסען; יעדער איינציגער העלפֿט מיטצומאַכען דיזע אידעע טיעפֿער און ברייטער, און דערפֿאַר זיינען מיר בע־רעכטיגט צו זאָגען, אַז דער אַנאַרכיזמוס איז דאָס קאָלעקטיווע פּראָדוקט פֿון אַלע מאָדערנע מענשליכע שטרעבונגען.

צו אונפֿערשטענדליך.

איהר זייט צו אַבסטראַקט, צו אונפֿערשטענדליך!

אָט דאָס איז איינע פֿון די בעהויפּטונגען, מיט וועלכע פֿיעלע פֿערזאָנען אַרגומענטירען זעהר אָפֿט געגען די אַנאַרכיסטען. זיי ערקלעהרען אונז, דאָס אונזער פּראָפּאַגאַנדאַ וואָלט זיכער געהאַט אַ בעסערען ערפֿאָלג, ווען מיר זאָלען די סאָציאַלע ערשיינונגען ניט בעטראַכטען פֿון אַזאַ הויכען שטאַנדפּונקט. אַ בעוועגונג, וועלכע ווענדעט זיך הויפּטזעכליך צו די אַרבייטער—אַזוי זאָגען זיי—דאַרף זיך וואָס טיעפֿער אַראָבלאָזען צו די מאַסען.

מיר האָבען שוין פֿריהער אָנגעדייטעט, אַז די ענטוויקלונג פֿון אונזערע אידעען האָט אונז געצוואונגען, זיך אָפֿטמאָל צו בעשעפֿטיגען מיט אַזעלכע פֿראַגען, וועלכע זיינען ניט אימער אין אָנקלאַנג מיט דעם געשמאַק און די גייסטיגע פֿעהיגקייטען פֿון די, צו וועלכע מיר ריידען און אַגיטירען. דאָס איז אַ פֿאַקט, וועלכען מיר בעדויערן, אָבער ליידער זיינען מיר ניט אימשטאַנד איהם איבערצוענדערן.

מיר וויסען זעהר גוט, אַז פֿאַר די וואָס הויבען ערשט אָן זיך צו בעשעפֿטיגען מיט דער סאָציאַלער פֿראַגע זיינען אונזערע שריפֿטען אָפֿטמאָל צו טרוקען, און קיינער פֿון אונז וועט ניט בעשטרייטען דיזע טהאַטזאַכע. ליידער קענען מיר ניט פֿערהינדערן, אַז פֿיעלע פֿראַגען, מיט וועלכע מיר בעשעפֿטיגען זיך און דאַרפֿען זיך בעשעפֿטיגען, זיינען אָן און פֿאַר זיך זעהר טרוקען און ניט אַזוי לייכט צו פֿערשטעהן ווי מיר אַליין וואָלטען געוואונשען, אָבער איז עס דען אונזער שולד, אַז די אידעען, וועלכע מיר פֿערטהיידיגען, זיינען אַזוי ענג פֿערבונדען איינע מיט די אַנדערע, אַז זיי האָבען געוויסע בעציהונגען מיט אַלע

צווייגען פֿון דער מענשליכער וויסענשאַפֿט, און אַז דיזע אידעען ציהען צו אין דערזעלבער צייט זאַגאַר די, וואָס דיינקען, אַז עס איז גאָרניט נייטיג פֿאַר זיי זיך צו בעשעפֿטיגען און צו שטודירען די טויזענדער פֿערשידענע ערשיינונגען פֿון׳ם געזעלשאַפֿטליכען לעבען?

און ווער קען דען בעשטרייטען, אַז דיזעלבע טרוקענע פֿראַגען זיינען שוין בעהאַנדעלט געוואָרען פֿון אונזערע פֿאָרגענגער, די סאָציאַליסטען? דיזעלבע, „אַבסטראַקטע, אונפֿערשטענדליכע" פֿאָדערונגען, וועלכע מען קריטיקירט אַזוי שטאַרק ביי אונז, זיינען שוין פֿריהער פֿערטרעטען און פּראָפּאַגאַנדירט געוואָרען, און פיעלע פֿון די, וואָס בעהויפּטען ביי יעדער געלעגענהייט, אַז מיר געהען צו ווייט, בעמערקען אפילו ניט, אַז די אומענדערונג פֿון דער געזעלשאַפֿטליכער ארדנונג איז ניט נאָר די פֿאָדערונג פֿון די אַנאַרכיסטען, זאָנדערן אויך דער וואונש און שטרעבען פֿון פֿיעלע אַנדערע עלעמענטען, וועלכע האָבען ניט די קלענסטע בעציהונגען צו דער אַנאַרכיסטישער בעוועגונג. העלפֿט דען ניט די בורזשואַזיע אַליין צו צושטעהרען איהר איי־גענע געזעלשאַפֿט? און זוכען דען ניט די פּאָליטיקער פֿון די פֿערשידענסטע פּאַרטייען, ראַדיקאַלען און סאָציאַליסטען מיט מעהר אָדער ווייניגער עכטע קאָלירען, צו איבערציינגען די אַרביטער, אַז די היינטיגע געזעלשאַפֿט קען קיין זאַך ניט טהאָן פֿאַר זיי, אַז מען דאַרף איהר איבערבייטען אויף אַ נייע, כדי צו שאַפֿען בעסערע לעבענסבעדינגונגען פאַר די מאַסען?

די אַנאַרכיסטען האָבען אַלזאָ די אויפֿגאַבע צו אַנאַליזירען דיזע געוואַלטיגע אַרבייט און אויסצוגעפֿינען די לאָגישע קאָנזעקווענצען פֿון דיזע אַלע שטרעבונגען.

עס איז זייער אויפֿגאַבע צו צייגען, אַז די סאָציאַלע איבלען, פֿון וועלכע מיר ליידען, קענען ניט קורירט ווערען. דורך דעם וואָס מען בייט איבער אַ רעגירונג אָדער דורך געוויסע אויסבעסערונגען פֿון דעם סאָציאַלען אָרגאַניזם; די געשיכטע פֿון דער בורזשואַזיע האָט אונז געצייגט קלאָהר און דייטליך דעם מאָראַלישען ווערטה און די שעדליכע ווירקונגען פֿון אַזעלכע פֿערענ־

דערונגען. אבער דיזע אויפֿגאַבע איז זעהר אַ קאָמפּליצירטע, ווייל די אירעען און אַנשויאונגען, געגען וועלכע מיר קעמפּפֿען, זיינען אַבסטראַקטע און פֿאַר פֿיעלע אונפֿע־שטענדליך.

ס'איז גאָר קיין צווייפֿעל ניט, אַז ווען מיר וואָלטען צופֿריעדען געווען מיט פּוסטע פֿראַזען און בעהויפּטונגען, וואָלט אונזער אויפֿגאַבע ניט געוועזן אַזוי שווער, מיר וואָלטען זיך דאַן ניט געדאַרפֿט בעשעפֿטיגען מיט טרוקענע פּראָבלעמען און לאָגישע אַרגומענטען; מיר וואָלטען דאַן מעהר ניט געדאַרפֿט טהאָן ווי צו שרייען: „קאַמעראַדען! די קאַפּיטאַליסטען בערויבען אונז! די בורזשואַס זיינען שופֿטען, די רעגירער באַנדיטען! לאָמיר זיך אויפֿהויבען, טויטען די קאַפּיטאַליסטען און אונטערצינדען די פֿאַבריקען!"

אַזאַ אַגיטאַציאָן וואָלט ווירקליך געוועזן זעהר לייכט, נאָר לאָמיר ניט פֿערגעסען, אַז די אָרימע און עלענדע האָבען זיך שוין אָפֿטמאָל אויפֿגעהויבען געגען די רייכע, עס האָט שוין מאַנכעס מאָל געטראָפֿען, דאָס אויסבייטער זיינען געטויטעט געוואָרען, און רעגירונגען זיינען פֿערניכטעט געוואָרען דורך רעוואָלוציאָנען; אָבער טראָצדעם האָט זיך די אַלגעמיינע לאַגע ניט איבערגעביטען. מען האָט שוין אָפֿטמאָל איבערגעביטען די רעגירונג; אין 1789 איז דאָס אייגענטהום איבערגעגאַנגען אין אַנדערע הענד; פֿיעלע רעוואָלוציאָנען זיינען זייט דעם געמאַכט געוואָרען מיט דער האָפֿנונג צו פֿערבעסערן די לאַגע פֿון די אונטערדריקטע, נאָר פֿון דעסטוועגען אונטעריאָכען די הערשער נאָך אימער די בעהערשטע, און די רייכע לעבען נאָך אַלץ אַ גוטען טאָג אויף די קאָסטען פֿון זייערע אַרבייטס־שקלאַפֿען — מיט איין וואָרט: די אַלגעמיינע לאַגע האָט זיך ניט פֿערענדערט.

עס איז ניט גענוג צו ערקלעהרען דעם אַרבייטער, אַז דער קאַפּיטאַליסט בערויבט איהם, זאָנדערן פֿריהער פֿון אַלעם דאַרף מען איהם איבערצייגען, דאָס אַן איבערבייט פֿון זיינע בעהערשער קען און וועט ניט פֿערניכטען זיין עלענד, מען דאַרף איהם ערקלעהרען, דאָס ווען ער אַליין זאָל אפילו פֿערנעהמען דעם פּלאַץ פֿון זיינע אונטערדריקער, וועט ער זיין געצוואונגען אָנצור־

ווענדען דיזעלבע מיט־ען געגען די אונטערדריקטע און אַרויס־רופען דעמזעלבען האַס, וועלכען ער פיהלט היינט געגען זיינע אויסבייטער. און אויסערדעם דאַרף מען איהם נאָך גיט געבען צו פערשטעהן, אַז דער קאַפּיטאַליסט האָט איהם אויף אַזוי פיעל פעראינטערעסירט פאַר די עקזיסטענץ פון דער היינטיגער געזעלשאַפט, אַז ער פערטהיידיגט די אינטערעסען פון דער בורזשואַזיע, גלויבענדיג, אַז עס זיינען זיינע אייגענע אינטערעסען, און אַזוי העלפט ער מיט אויפהאַלטען דורך זיין אונוויסענהייט אַ געזעלשאַפט, וועלכע האָט פאַר איהם קיין אַנדער זאַך ווי פערשפּרעכונגען, וועלכע ווען קיינמאָל ניט פערווירקליכט ווערען.

* * *

די בורזשואַזיע געזעלשאַפט פעראורטהיילט זיך אַליין דורך די אַרט און ווייזע פון איהר אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע גרינדעט זיך אויף דעם אַנטאַגאָניזם פון די אינטערעסען און טרייבט די אַר־בייטער צו דער רעוואָלוציאָן. אָבער די אַרבייטער האָבען שוין אָפט געמאַכט רעוואָלוציאָנען, נאָר ליידער האָט מען זיי שטענדיג בעטראָגען אום די פריכטע פון זייער קאַמפף, דערפאַר וואָס זיי זיינען געוועזען אונוויסענד און האָבען ניט פערשטאַנען זייערע אייגענע אינטערעסען. עס איז דערפאַר די אויפגאַבע פון דעם פראָפּאַגאַנדיסט אויפצוקלעהרען די אַרבייטער, און אום זיי אויפ־צוקלעהרען, דאַרף מען זיי בעלעהרען. מיט פוסטע פראַזען און בעהויפּטונגען קען מען שאַפען גלויביגע, אָבער קיינע ציעל־בעוואוסטע און איבערציינגטע מענשען.

אפילו די פאָרטגעשריטענסטע סאָציאַליסטען בעטראַכטען די אויטאָריטעט פאַר דעם באַזיס פון יעדער אָרגאַניזאַציאָן; פאָלגליך קענען זיי מעהר ניט שאַפען ווי גלויביגע. אָט דערפאַר קען מען אויך פערשטעהן די דיקטאַטאָרישע שטרעבונגען פון די סאָציאַליסטישע פיהרער. אַ בעוועגונג, וועלכע גרינדעט זיך אויף די אויטאָריטעט און דיסציפּלין, האָט קיין בעדירפניס ניט צו מאַכען פון איהרע אָנהייננגער וויסענדע מענשען; זי דאַרף נאָר איינפאַכע גלויביגע, דאָס איז אַלעס. און מענשען, וועלכע פאָר־

דערן ניט מעהר ווי בלינדע געהאָרכזאַמקייט, נייטיגען זיך ניט אין לאָגישע אַרגומענטען.

גלויבענדיג אין מענער, וועלכע שפּילען די ראָלע פון משגיחים, אין פיהרער, וועלכע דיינקען און האַנדלען פאַר זיי, האָבען די אָנהיינגער פון אַזעלכע בעוועגונגען גאָר ניט דעם וואונש זיך צו בעשעפטיגען מיט אַנדערע זאַכען. וואָס לוינט זיי צו דיינקען, ווען די פיהרער האָבען שוין דעם גאַנצען פלאַן פון דער קומענדער סאָציאַלער רעאָרגאַניזאַציאָן ביי זיך אין קעשענע און וואַרטען מעהר ניט ווי אויף דעם מאָמענט, ווען זיי וועלען האָבען די מאכט איהם אויסצופיהרען? דאָס פאָלק דאַרף זיך שלאָגען און פערגיסען זיין בלוט—דאָס איז אַלעס—אַלעס אַנדערע וועלען בעזאָרגען די פיהרער.

די אַנאַרכיסטישע אידעען האָבען פלוצלינג אַרויסגערופען גאַנץ נייע אַנשויאונגען, זיי האָבען געווירקט ווי אַ טויט־קלאַפּ אויף אַלע אויטאָריטערע דאָגמאַס און שטרעבונגען. אָבלייקענענדיג די נויטווענדיגקייט פון אַזעלכע מענער, וועלכע שפּילען פאַר דער מאַסע די ראָלע פון דער השגחה, האָבען זיי ערקלעהרט דעם קריעג יעדע אויטאָריטעט און געפאָדערט פאַר יעדען מענשען דאָס רעכט און די פליכט צו דיינקען און האַנדלען לויט זיין אייגענער איבערצייגונג. זיי האָבען ערקלעהרט, אַז קיין מענש זאָל זיך ניט אונטערוואַרפען צו דעם ווילען פון אַ צווייטען מענשען און האָבען אַנערקענט די אינדיווידועלע איניציאַטיווע אַלס די איינציגע גאַראַנטיע פון יעדען פראָגרעס, אַ־ס דעם פונדאַמענט פון יעדער פרייער פעראייניגונג. די אַנאַרכיסטישע אידעע קען דערפאַר ניט שאַפען קיין איינפאַכע גלויביגע, ווייל פריהער פון אַלעם דאַרף זי צושטעהרען אַלע פאָרמען פון גלויבען און ערקלעהרען איהרע אַרגומענטען, וואַרום און פאַר וואָס זי בעקעמפט דעם גלויבען. דאָס איז טאַקע אַ שווערע אַרבייט, מאַנכעס מאָל איז זי זעהר שווער צו פערשטעהן, אָבער זי איז אימער ערפאָלגרייך.

* * *

אין דעם מאָמענט, ווען די אינדיווידוען הויבען זיך אויף,

דאַרפֿען זיי וויסען ווי אַזוי צו האַנדלען. און כדי די איניציאַטיווע פֿון דעם איינצעלנען מענשען זאָל זיך קענען צופאסען פֿריי צו דער טהעטיגקייט פֿון די אַנדערע, איז נויטווענדיג, אַז זיינע האַנדלונגען זאָלען זיך גרינדען אויף די לאָגיק פֿון די נאַטירליכע פֿאַקטען און טהאַטזאַכען. די וויכטיגסטע אויפֿגאַבע פֿון אונזער פראָפּאַגאַנדאַ איז אויפֿצוקלעהרען די מוחות פֿון אונזערע אַנ-היינגער, אַריינצוטראָגען ליכט און פֿערנינפֿט אין די הערצער; אָבער דאָס איז נאָר דאַן מעגליך, ווען מיר וועלען זיך בעשעפֿטיגען מיט אַלע פֿראַגען פֿון'ם סאָציאַ'לען לעבען, ווען מיר פֿערזוימען קיין געלעגענהייט צו מאַכען אונזערע אידעען וואָס קלאָהרער און טיעפֿער, כדי די פֿערשידענע האַנדלונגען פֿון אַלע אינדיווידוען זאָלען זיך צונויפֿטרעפֿען אין דעמזעלבען ציעל, אין דיזעלבע שטרעבונגען.

דאָס איז די אורזאַכע, וואָרום מיר זוכען אויסצומיידען שעהנע פֿראַזען, אום צו בעלייכטען אונזערע אידעען מיט דעם קינסט-ליכען פֿייער פֿון אַ פֿאַלשער אָראַטאָריק, וואָרום מיר פֿערזוכען איינצודרינגען אין אַלע איינצעלהייטען פֿון אַ געוויסער פֿראַגע, אום צו ווערען בעקאַנט מיט אַלע מעגליכע אַרגומענטען, וועלכע מען קען אָנפֿיהרען, כדי צו ערקלעהרען און ענטוויקלען אַ געוויסע אידעע.

* * *

מיר וויסען גאַנץ גוט, אַז עס איז ניט קיין קליינינקייט איבערצומאַכען די גאַנצע געזעלשאַפֿט, ווי מיר האָבען אין זינען, בעזאָנדערס, ווען דיזער איבערבייט זאָל זיין אַן אינטערנאַציאָנאַלע, אַן אַלגעמיינע אומוועלצונג.

עס איז גאַנץ קלאָהר, אַז די מיטגלידער פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט, ווי שלעכט זיי זאָלען זיך ניט פֿיהלען אין די ענגע גרענעצען פֿון דער מאָדערנער סאָציאַלער אָרדנונג, בעגרייפֿען זיי אָבער פֿאָרט ניט אַזוי לייכט די אומבעדינגטע נויטווענדיגקייט פֿון אַן אַלגעמיינער סאָציאַלער רעוואָלוציאָן, אַזוי ווי מיר פֿאַסען איהר אויף; זיי בעגרייפֿען אפילו גאַנץ גוט, אַז די היינטיגע געזעלשאַפֿט גיט זיי ניט דאָס, וואָס זי האָט זיי פֿערשפּראָכען,

נאָר פון דעסטוועגען קענען זיי ניט איינזעהן, אַז מען דאַרף איהר אין גאַנצען צושטעהרען.—יעדער איינער האָט זיך זיינע קליינע רעפאָרמען אין פערבעסערונגען, יעדער איינציגער האָט אַ בעזונ־דערע סאָרט יַהל, אום איינצופּעטען די רעדלאַך פון׳ם געזעל־שאַפטליכען מעכאַניזמוס, כדי אַלצדינג זאָל געהן ווי געשמירט, און יעדערער זאָל זיין צופרידען.

זיי ווילען פריהער וויסען, צו זיי וועלען פראָפיטירען פון דעם קומענדען איבערבייט, צו ניט, און אויף אַזא מין אַרט ענטשטעהען אַסך פראַגען, וועלכע מען דאַרף דיסקוטירען, אַזעלכע פראַגען, וועלכע בעריהרען אַלע צווייגען און אָבטהיילונגען פון דער מענשליכער וויסענשאַפט.

אָט דיזע אַלע פראַגען פערשפּאַרען דעם אַנאַרכיסטישען פּראָפּאַגאַנדיסט מאַנכעסמאָל די מעגליכקייט, אַז דער אַרבייטער זאָל איהם באַלד גוט פערשטעהן און בעגרייפען, און עס קאָסט גענוג צייט און אָנשטריינגונג צו מאַכען איהם בעקאַנט מיט אַלע איינצעלהייטען פון דער גרויסער סאָציאַלער פראַגע, וועלכע רינגעלט אונז אַרום פון אַלע זייטען. אָבער דיזע פראַגען זיינען נויטוועגדיג; אמת, דער אַרבייטער וועט זיי ניט אַזוי לייכט פערשטעהן, אָבער נאָר דורך דעם שטודיאום פון דיזע פראַגען איז עס מעגליך, אַז דער מענש זאָל זיך קענען ענטוויקלען אַלס אַ זעלבסטשטענדיגער כאַראַקטער, וועלכער בעגרייפט די פאָלגען פון זיינע געדאַנקען און האַנדלונגען, אַ כאַראַקטער, וועלכער האַנדעלט לויט זיין פערזענליכער איבערצייגונג און איניציאַטיווע, און וועלכער דאַרף ניט קיינע אויסערוועהלטע פערטרעטער, וואָס זאָלען דיינקען און האַנדלען פאַר איהם.

* * *

ווען עס מאַכט זיך אַלזאָ אַ געוויסע פראַגע, וועלכע דער פּראָפּאַגאַנדיסט דאַרף אונטערזוכען, קען ער איהר ניט איגנאָ־רירען, ווייל זי איז פיליכט צו אַבסטראַקט, צו אונפערשטענדליך, און ווייל די, צו וועלכע ער רעדט און אַגיטירט זיינען ניט אימ־שטאַנד איהם באַלד צו פערשטעהן, ווען ער רעדט צו זיי דעם ערשטען מאָל.

ער דאַרף האַנדלען מיט דיזער פֿראַגע און דאַרף איהר ערקלעהרען מיט איינפֿאַכע און קלאָהרע ווערטער; זיינע ווערטער דאַרפֿען זיך ניט פֿערלירען אין דעם טומאַן פֿון אַ קינסטליכער פֿראַזעאָלאָגיע, ער דאַרף איבערהויפּט ניט זוכען קיין ערפֿאָלג אין קלינגענדע ווערטער, וועלכע זיינען אַנגענעהם פֿאַר זיינע צוהערער; זיין אויפֿגאַבע דאַרף זיין צו לעהרען און צו ערקלעהרען, ניט קוקענדיג דערויף, אַז די מאַסע איז ניט אימער פֿעהיג, איהם ריכטיג צו פֿערשטעהן דעם ערשטען מאָל.

אויב מיר זאָלען אַוועקמאַכען מיט אַלע פֿראַגען, וועלכע דער פּראָסטער מענש קען ניט באַלד פֿערשטעהן, דאַן וואָלטען מיר אין גאַנצען געדאַרפֿט אויפֿגעבען אונזער פּראָפּאַגאַנדאַ, דען יעדע נייע אידעע איז אין אָנפֿאַנג ניט באַלד פֿערשטאַנען געוואָרען פֿון אַלעמען, און הויפּטזעכליך ניט פֿון די, פֿאַר וועלכע זי איז אייגענטליך בעשטימט געווען. אָנשטאָט זיך אייסצולערנען ווי צו אַגיטירען און ערקלעהרען אונזערע אידעען, וואָלטען מיר זיך בעסער געדאַרפֿט אויסלערנען צו דעקלאַמירען, ד. ה. מיר וואָלטען זיך געדאַרפֿט בענוצען מיט וואָס מעהר פֿראַזען אין וואָס וויינִיגער געדאַנקען. דאָס איז די ראָלע פֿון די פֿערטהיידיגער פֿון דער בורזשואַזיע, וועלכע האָבען דאָך זיכער ניט די אויפֿגאַבע אויפֿצוקלעהרען און צו ענטוויקלען די מאַסען.

אויב די אַרבייטער ווילען זיך בעפֿרייען, דאַרפֿען זיי פֿריי־הער פֿערשטעהן, אַז זייער בעפֿרייאונג קומט ניט פֿון זיך אַליין, זיי דאַרפֿען בעגרייפֿען, אַז די פּערזענליכע בילדונג און אויפֿקלעהרונג פֿון יעדען איינציגען איז איינע פֿון די וויכטיגסטע פֿאָרמען פֿון דעם היינטיגען סאָציאַלען קאַמפּף.

לאָמיר ניט פֿערגעסען, אַז די בורזשואַזיע איז נאָר דערפֿאַר געווען אימשטאַנד אויסצובייטען די פּראָלעטאַרישע מאַסען פֿאַר אַזאַ לאַנגע צייט, ווייל דיזע מאַסען זיינען אונוויסענד, ווייל זייערע מוחות זיינען פֿערפֿינסטערט און זייערע אויגען פֿערבלענ־דעט געווען. אָט דערפֿאַר דאַרפֿען זיי פֿערשטעהן, אַז פֿריהער פֿון אַלעס, דאַרפֿען זיי זיך גייסטיג בעפֿרייען, אויב זיי ווילען זיך בעפֿרייען פֿון דער מאַטעריעלער שקלאַפֿעריי. און אויב זיי שרע־

קען זיך אָב פֿאַר די שוויריגקייטען פֿון דער גייסטיגער בעפֿרייאונג, וועלכע פֿאָדערט ניט מעהר ווי דעם גוטען ווילען, ווי אַזוי וועלען זיי זיין אימשטאַנד צו בעזיגען די שוויריגקייטען פֿון אַ ווירקליכען קאַמפּף, וועלכער פֿאָדערט די גאַנצע קראַפֿט פֿון'ם כאַראַקטער, די גאַנצע ענטשלאָסענהייט פֿון אַ פֿעסטען און ענערגישען ווילען און דעם מוטה פֿון די טיעפֿסטע און אינערליכסטע איבערציינוגען?

ווי אונניצליך און שעדליך די בורזשואַזיע זאָל ניט זיין אַלס אַ קלאַסע, דאַרפֿען מיר אָבער קיינמאָל ניט פֿערגעסען, אַז זי האָט פֿעראייניגט אין די מוחות פֿון איינינע פֿון איהרע פֿערטהיידיגער אַלע וויסענשאַפֿטליכע קענטניסע פֿון אונזער צייט וועלכע זיינען נויטוענדיג פֿאַר די וייטערע ענטוויקלונג פֿון דער מענשהייט. אויב מיר ווילען ניט, אַז די קומענדע רעוואָלוציאָן זאָל זיין אַ שריט צוריק צו דער פערגאַנגענהייט, איז נויטווענדיג, אַז דער אַרבייטער זאָל אויך קענען פֿערנעהמען גייסטיג דעם פּלאַץ פֿון דער בורזשואַזיע, וועלכע ער האָט אין זינען אַראָבצואוואַרפֿען פֿון איהר טהראָן; זיין אונוויסענהייט דאַרף ניט זיין קיין אָבהאַלט פֿאַר די וייטערע ענטוויקלונג פֿון די קענטניסע, וועלכע די מענשהייט האָט זיך שוין ערוואָרבען ביז יעצט. אַם וויינינגסטענס דאַרף ער זיי ניט אַראָבדריקען טיעפֿער, ווי ער געפֿינט זיי היינט.

קיין צווייפֿעל, מיר פֿערשטעהען גאַנץ גוט די אונגעדולדיגע, מיר בעגרייפֿען פֿאָלקאָמען, אַז די, וואָס געהען אוים פֿון הונגער, וואָלטען העכסט צופֿרידען געווען, אַז עס זאָל שוין קומען וואָס גיכער דער טאָג, ווען זייער עלענד וועט זיך ענדיגען. מיר פֿערשטעהן אויך די אונגעדולדיגקייט פֿון די, וועלכע טראָגען אויף זיך דעם טיראַנישען יאָך פֿון דער אויטאָריטעט מיט אַן אינערליכען האַס און צאָרן, און וועלכע וואָלטען אַם בעסטען געוואָלט, אַז דער גאַנג פֿון דער ענטוויקלונג זאָל זיין אין אָנקלאַנג מיט זייער אייגענעם גייסטיגען צושטאַנד, מיט זייער האַס, זייערע ווינשע, זייערע שטרעבונגען און זייער ליעבע צו גערעכטיגקייט.

אָבער ווי גרוים עס זאָל ניט זיין דיזע אונגעדולדיגקייט, ווי בערעכטיגט עס זאָל ניט זיין דער וואונש זיך אָבצורעכענען און

דאָס בעדירפֿנים צו רעאַליזירען דיזען וואונש, קענען מיר אָבער ניט אָבלייקענען די טהאַטזאַכע, אַז די אידעען ענטוויקלען זיך ניט מיט אַמאָל, זאָנדערן ביסלעכווייז, אין עס נעהמט געוועהנליך אַ לאַנגע צייט, איידער זיי אַרבייטען זיך אויס און ווערען רייף אין די קעפּ פֿון די מענשען.

ווען מיר דערמאָנען זיך, אַז די בורזשואַזיע, וועלכע מיר ווילען אַרונטערוואַרפֿען פֿון איהר טהראָן, ווען מיר דערמאָנען זיך, אַז דיזעלבע בורזשואַזיע האָט אָוועקגעלייגט אַן אַרבייט פֿון הונדערטער יאָהרען, איידער זי איז געווען אימשטאַנד צו פֿערנעהמען דעם פּלאַץ פֿון דער אַריסטאָקראַטיע און דער זעלבסט-הערשונג, דאַן קענען מיר זיך מאַכען אַ קליינעם בעגריף פֿון דער אַרבייט, וועלכע עס בלייבט אונז נאָך צו טהאָן, ביז מיר וועלען זיין אימשטאַנד צו פֿערווירקליכען אונזערע אידעען און אַנשויאונגען.

אים 14-טען יאָהרהונדערט, ווען עטיען מאַרסעל האָט פֿערזוכט צו עראָבערן די עפֿענטליכע מאַכט פֿאַר דער בורזשואַזיע, וועלכע איז דאַן שוין אָרגאַניזירט געווען אין פֿעסטע קערפּערשאַפֿטען און קאָרפּאָראַציאָנען, האָט זיך די בורזשואַזע קלאַסע שוין געפֿיהלט שטאַרק אין מעכטיג; זי האָט דאַן שוין געהאַט אַ געוויסען איינפֿלוס אויף דער אויטאָריטעטער מאַכט, זי האָט זיך אָרגאַניזירט, כדי צו פֿערווירקליכען איהרע פֿאָדערונגען, זי האָט זיך גייסטיג אונטערריכטעט און ענטוויקעלט און געאַרבייט פֿאַר איהר בעפֿרייאונג, פֿאַר די בעפֿרייאונג פֿון די קאָמונען, וועלכע האָבען געשמאַכטעט אונטער דעם שקלאַפֿען-יאָך פֿון׳ם פֿעאָדאַליזמוס.

אָבער טראָץ דעם האָט עס נאָך גענומען גאַנצע פֿיערהונדערט יאָהר, איידער די בורזשואַזיע איז געווען אימשטאַנד צו דערגרייכען איהר ציעל, פֿאַר וועלכען זי האָט געקעמפּפֿט און געשטרעבט אַזאַ לאַנגע צייט.

אמת, מיר גלויבען ניט, אַז מיר דאַרפֿען וואַרטען אַזאַ לאַנגע צייט, איידער מיר וועלען זיין אימשטאַנד אַראָבצוואַרפֿען פֿון זיך דעם יאָך פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער אויסבייטונג.

די אינערליכע שוואַכקייט און אונמעכטיגקייט פֿון דער בורזשואַ־זיע, וועלכע ציינט זיך ארויס וואָס ווייטער אַלס מעהר, אָבוואָהל עס איז ערשט אַריבער אַזאַ קורצע צייט, אַז זי האָט אַריינבע־קומען די עפֿענטליכע מאַכט אין איהרע הענד, דיזע אינערליכע שוואַכקייט איז די בעסטע גאַראַנטיע פֿאַר איהר שנעלען אונ־טערגאַנג. אָבער מיר דאַרפֿען קיינמאָל ניט פֿערגעסען, אַז ווען די בורזשואַזיע איז אימשטאַנד געווען, צו פֿערנעהמען אין 1789 דעם פּלאַץ פֿון דער אריסטאָקראַטיע, איז עס געווען דערפֿאַר, ווייל זי האָט זיך גייסטיג און מאָראַליש שוין לאַנג צוגעגרייט פֿאַר איהר ראָלע. וואָס דייטליכער עס ציינט זיך היינט אַרויס דער מאָראַלישער באַנקראָט פֿון דער בורזשואַזיע, אַלס מעהר דאַרפֿען די אַרבייטער זיך פֿאָרבערייטען און זיך גייסטיג ענטוויקלען, ניט פֿאַר די „עראָבערונג פֿון דער פּאָליטישער מאַכט“, וועלכע מיר ווילען אין גאַנצען צושטעהרען, נאָר אום צו פֿערהינדערן, אַז קיין נייע אַריסטאָקראַטיע זאָל ניט פֿערנעהמען דעם פּלאַץ פֿון דער בעזיעגטער בורזשואַזיע.

* * *

אויב מיר האָבען שוין יאָ אויפֿגעשטעלט די אידעע פֿון דער פֿרייער אינדיווידועלער איניציאַטיווע, דאַן דאַרפֿען זיך די אינדי־ווידוען אַליין אויסלערנען ווי צו האַנדלען, זיי דאַרפֿען זיך אַליין ענטוויקלען, כּדי מיר זאָלען זיי ניט דאַרפֿען דערמאָהנען ביי יעדער געלעגענהייט, אַז זייער איניציאַטיווע דאַרף זיין דער אויסדרוק פֿון די אַלגעמיינע שטרעבונגען. אויב זיי האָבען ניט דעם ווילען און ניט די קראַפֿט צו בעפֿרייען זיך פֿון זייער איי־גענער אונוויסענהייט, ווי אַזוי וועלען זיי זיין אימשטאַנד צו בעלעהרען די אַנדערע, ווען זיי אַליין האָבען ניט געלערנט און ניט פֿערזוכט זיך צו ענטוויקלען? אָט דערפֿאַר זאָגען מיר: האָט ניט קיין מורא צו דיסקוטירען די שווערסטע פֿראַגען, ווי אונ־פֿערשטענדליך און אַבסטראַקט זיי זאָלען ניט אויסזעהן, דען יעדע נייע ערקענטניס איז אַ שריט נעהנטער צו דער סאָציאַלער בעפֿרייאונג.

אויב מיר ווילען אויסקומען אָהן פֿיהרער, וועלכע זאָלען

אונז צייגען דעם וועג, איז עס נויטווענדיג, אַז די קענטניסע, וועלכע זיי האָבען זיך ערוואָרבען, זאָלען אַריינדרינגען אין די קעפּ פון דער מאַסע; און דער איינציגער מיטעל דאָס אויסצוּ־פיהרען, איז די גייסטיגע ענטוויקלונג פון יעדעם איינציגען, די פּערזענליכע איניציאַטיווע צו לערנען און זיך אויסצובילדען ווי וויט מעגליך און צו שטודירען אַלע פראַגען, וועלכע זיינען וויכטיג צו פערשטעהן די סאָציאַלע אינטערעסען. מיר ווידערהאָלען נאָך אַמאָל: לאָמיר זיין קלאָהר און דייטליך, ערקלעהרענדיג אונזערע אידעען, כדי יעדער איינציגער, וואָס האָט נאָר דעם גוטען ווילען אונז צו פערשטעהן, זאָל אונז קענען בעגרייפען; אָבער לאָמיר קיינמאָל ניט פערגעסען, אַז מיר דאַרפען זיך פאַר קיין פאַל ניט אַראָבלאָזען צו דער אונוויסענהייט פון די מאַסען, פערקעהרט, מיר דאַרפען שטענדיג פערזוכען אויפצוהויבען די מאַסען אויף אַ העכערע שטופע פון גייסטיגע ענטוויקלונג. אויב מיר וועלען עס ניט טהאָן, וועלען מיר קיינמאָל ניט בעזיגען די אונוויסענהייט, נאָר די אונוויסענהייט וועט אונז בעזיגען, און אָנשטאָט צו געהען פאָרווערטס, וועלען מיר געהען ריקווערטס. מעגען אַלזאָ אַנדערע אונז בעשולדיגען, אַז מיר זיינען צו אַב־סטראַקט, אַז אונזערע אידעען זיינען צו שווער צו פערשטעהן פאַר דער מאַסע — דאָס איז דער איינציגער וועג צו שאַפען דעם פראָגרעס.

איז דער מענש שלעכט?

„דער מענש איז צו שלעכט, אום ער זאָל אַליין פֿערשטעהן, ווי ער דאַרף זיך פֿיהרען!‟ אָט איז דער אַרגומענט, מיט וועלכען די אָנהיינגער פֿון דער אויטאָריטעט בענוצען זיך, אום צו רעכטפֿערטיגען זייער פֿערזוך צו עטאַבלירען אַ נייע עפּענטליכע מאַכט. „דער שטאַאַט איז נויטווענדיג, אום דעם מענשען צו מאַכען בעסער‟ — אַזוי לויטעט זייער ענטפֿער צו די אַנאַרכיסטען, ווען מירריידען פֿון אַ געזעלשאַפֿט, וועלכע זאָל זיך גרינדען אויף די סאָלידאַריטעט, אויף פֿאָלשטענדיגע גלייכהייט און אויף די פֿאָלקאָמענע אויטאָנאָמיע פֿון יעדען אינדיווידואום, אַ געזעלשאַפֿט אָהן אויטאָריטעט, אָהן געזעצע און אָהן צוואַנג.

דער מענש איז שלעכט! קיינער צווייפֿעלט ניט אין דעם; אָבער איז מעגליך, ער זאָל ווערען בעסער אָדער ערגער? איז דאָ אַ מעגליכקייט, ער זאָל זיך פֿערענדערן אין זיין יעצטיגען צושטאַנד? קען ער זיך קערפּערליך און גייסטיג פֿערבעסערן אָדער פֿערערגערן? און אויב עס איז יאָ מעגליך, ער זאָל זיך קענען ענטוויקלען אויף די איינע אָדער אויף די אַנדערע ארט— אַזוי ווי די געשיכטע האָט אונז געציינט — דאַן שטעלט זיך די פֿראַגע, צו די ירושה פֿון די אַלטע געזעצע און אינסטיטוציאָנען, מיט וועלכע ער שלעפּט זיך אַרום, מאַכט איהם בעסער אָדער ערגער? דער ענטפֿער אויף דיזע פֿראַגע וועט אונז ערקלעהרען, וועמען פֿון דיביידע מען דאַרף צוערשט איבערמאַכען — דעם היינטיגען מענשען אָדער דעם יעצטיגען צושטאַנד פֿון דער געזעלשאַפֿט.

* * *

קיין מענש וועט היינט מעהר ניט אָבלייקענען, אַז די פֿיזישע אומשטענדע האָבען אַ בעדייטענדען איינפֿלוס אויף דעם

פֿיזיאָלאָגישען צושטאַנד פֿון׳ם מענשען; און מיר האָבען נאָך
פֿיעל מעהר אורזאַכע אָנצונעהמען, אַז די מאָראַלישע און גייס־
טיגע בעדינגונגען, אין וועלכע דער מענש לעבט, האָבען אַ
גרויסען איינפֿלוס אויף זיין פסיכאָלאָגישען צושטאַנד.

אויף וואָס גרינדעט זיך דען אייגענטליך אונזער יעצטיגע
געזעלשאַפֿטליכע אָרדנונג? פּרובירט זי צו שאַפֿען האַרמאָנישע
בעציהונגען צווישען די מענשען? איז דער היינטיגער צושטאַנד
פֿון דער געזעלשאַפֿט אַזעלכער, אַז דאָס אונגליק פֿון איין מענ־
שען זאָל ווירקען אויף די געפֿיהלען פֿון אַלע אנדערע, און דאָס
אַלע זאָלען פֿע־זוכען צו פֿערגרינגערן זיינע ליידען אָדער צו
פֿערהיטען זיי פֿאַר דער צוקונפֿט? גרינדעט זיך דער וואָהלזיין
פֿון איין מענשען אויף דעם וואָהלזיין פֿון אַלעמען, און איז קיינער
ניט פֿעראינטערעסירט צו שטעהרען די האַרמאָניע פֿון די אַלגע־
מיינע אינטערעסען? איז דען דאָ אַ מעגליכקייט אין דיזער
געזעלשאַפֿט פֿון קעניגע, פּריסטער, קרעמערס און עקספּלאָטאַ־
טאָרס פֿאַר די פֿרייע ענטוויקלונג פֿון גרויסע און נאָבעלע אידעען;
פֿערזוכט זי אַם ווייניגסטענס ניט צו דערשטיקען אַזעלכע אידעען
און געדאַנקען? עקזיסטירט דען ניט יענע ברוטאַלע מאַכט —
דאָס געלד, וועלכעס פֿערניכטעט די שוואַכע און גיט איבער די
בעסטע און נאָבעלסטע כאַראַקטערע אין די הענד פֿון קליינליכע,
עגאָאיסטישע און געוויסענלאָזע עלעמענטען אין דער געזעלשאַפֿט?

יעדער איינציגער, וועלכער שטודירט נאָר די אָרגאַניזאַציאָן
פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפֿט, מוז קומען צו דער
איבערצייגונג, אַז זי איז ניט פֿעהיג צו שאַפֿען עפּעס גוטעס.
באמת, די אינערליכע שטרעבונגען צו גוטסקייט און שעהנהייט
מוזען זיין זעהר שטאַרק ענטוויקעלט אין דער מענשליכער ראַסע,
אַז זיי זיינען נאָך ניט אין גאַנצען דערשטיקט געוואָרען דורך
דעם קליינליכען און אונפֿערנינפֿטיגען עגאָאיזמוס און די רויב־
גיריגקייט, וועלכע די אָפֿיציעלע געזעלשאַפֿט פֿלאַנצט איין אין
יעדען איינציגען פֿון דעם וויגעלע ביז אין קבר.

די היינטיגע געזעלשאַפֿט גרינדעט זיך אויף דעם אַנטאַגאָ־
ניזמוס פֿון די אינטערעסען און פֿעראורזאַכט האַס און פֿיינד־

שאַפֿט פֿון איין מענשען צו די אַנדערע. די אינטערעסען פֿון דעם פֿערקויפֿער זיינען פּונקט אַנטקעגען די אינטערעסען פֿון׳ם קויפֿער; דער בויער וואָלט העכסט צופֿרידען געווען, אַז אַ „גוטע קריינק" זאָל אַוועקלייגען די בהמות פֿון זיינע שכנים, אָדער אַ „זונדער האָגעל" זאָל צושטערען זייערע פֿעלדער, כדי ער זאָל קענען פֿאָדערען אַ בעסערען פּרייז פֿאַר זיינע פּראָדוקטען; ד.ה. אויב דער שטאַאַט „בעשיצט" איהם ניט פֿאַר דער קאָנקורענץ דורך בעזונדערע אָבגאַבען. דורך די ענטוויקלונג פֿון דער מאָדערנער אינדוסטריעלער טעכניק פֿערמעהרט זיך די צאָהל פֿון די אַרבייטסלאָזע וואָס ווייטער אַלס מעהר, און דיזער צושטאַנד איז די אורזאַכע פֿון שטענדיגע קריגערייען צווישען די וואָס אַרבייטען און די וואָס אַרבייטען ניט און וואָס ווילען פֿערנעהמען די פּלעצער פֿון די ערשטע. מיט איין וואָרט: אונזער היינטיגע געזעלשאַפֿט פֿעראייניגט ניט די מענשען, נאָר זי טהיילט זיי אָב איינע פֿון די אַנדערע. פֿאַר וואָס זיינען דאָ אַזוי פֿיעל אַרבייטסלאָזע און פֿאָלגליך אַזוי פֿיעל עלענד אין דעם יעצטיגען מאָמענט? — דערפֿאַר וואָס די מאַגאַזינען זיינען פֿול אָנגעפּאַקט מיט פּראָדוקטען. און ווי אַזוי קומט עס, אַז מענשען פֿאַלען ניט אויף די אידעע צו פֿערברענען די פֿולע מאַגאַזינען אָדער אַוועקצונעהמען פֿון דאָרטען די פּראָדוקטען, אום צו שאַפֿען אַ געלעגענהייט פֿאַר אַרבייט, כדי די אַרבייטער זאָלען אַליין זיין אימשטאַנד צו קויפֿען די פּראָדוקטען, פֿאַר וועלכע זייערע עקספּלאָטאַטאָרס זוכען היינט אַ מאַרק אין ווייטע לענדער? „ס׳איז דער־פֿאַר", זאָגט מען אונז, „ווייל יעדער איינציגער האָט מורא פֿאַר דער פּאָליציי און די זשאַנדאַרמען!" קיין צווייפֿעל, זיי האָבען מורא, אָבער דאָס ערקלעהרט אונז נאָך ניט אין גאַנצען דעם פּאַסיווען צושטאַנד פֿון די, וואָס געהען אויס פֿון הונגער. יעדער איינציגער פֿון זיי וואָלט זיכער געפֿונען אַ געלעגענהייט צו בעגעהן אַ „פֿערברעכען", ניט ריזיקירענדיג דערביי קיין זאַך, און ווען ער טהוט עס פֿאָרט ניט, איז עס צוליעב אַנדערע אורזאַכען ווי די „מורא פֿאַר דער פּאָליציי". און אויסערדעם איז די צאָהל פֿון די הונגעריגע אַזוי גרויס, אַז ווען זיי וואָלטען זיך

אַלע פֿעראײניגט אין אַ שטאָדט װי פּאַריז, װאָלטען זײ זיכער ניט געדאַרפֿט מורא האָבען פֿאַר די זשאַנדאַרמען, עס װאָלט געװען אַ קלײניגקײט פֿאַר זײ, צו פּאַראַליזירען די מאַכט פֿון דער פּאָליצײ חאָטש פֿאַר אײן טאָג צײט, אױסלײדיגען די מאַגאַ־זינען און אײן פֿאַר אַלע מאָל צו האָבען אַ יום טוב. און טהוט אַ קוק אױף די הונדערטער און טױזענדער, װעלכע מען פֿער־שפּאַרט יעדען טאָג אין געפֿענגניס אַלס טרעמפּס און בעטלערס! איז עס װירקליך די מורא פֿאַר׳ן געפֿענגניס, װאָס מאַכט זײ צו בעטען, אָנשטאָט צו נעהמען, װיסענדיג, אַז זײער שטראָף װעט זײן דיזעלבע? זיכער ניט! עס איז אײנפֿאַך דערפֿאַר, װײל אױסער דער פֿײגהײט, עקזיסטירט אין יעדען מענשען אַ געװיסער אינסטינקט פֿון סאָציאַביליטעט, װעלכער האַלט איהם אָב צו בעלײדיגען שלעכטס מיט שלעכטס, אַ געפֿיהל, װעלכעס גיט איהם די מאָראַלישע קראַפֿט צו טראָגען אױף זיך די שװערע לאַסט, גלױבענדיג, אַז עס איז נױטװענדיג פֿאַר די עקזיסטענץ פֿון דער געזעלשאַפֿט.

גיט עס דען װירקליך אַ מענש, װעלכער זאָל זיך אײנרײדען, אַז די געװאַלט אַלײן איז גענוג, אום אױפֿצוהאַלטען דעם רעס־פּעקט פֿאַר׳ן אײגענטהום, אפילו װען עס װאָלט ניט עקזיסטירט אַ מאָראַלישער רעספּעקט פֿאַר דיזער אינסטיטוציאָן, װעלכער בעטראַכטעט דאָס אײגענטהום אַלס אַ רעזולטאַט פֿון אינדיװי־דועלער אַרבײט? האָבען דען אפילו די ערגסטע שטראַפֿען װען עס איז געקענט פֿערהינדערן, אַז די, בײ װעלכע עס עקזיסטירט ניט דיזער מאָראַלישער רעספּעקט, און װעלכע קוקען נאָר אױס צו לעבען אױף יענעמ׳ס רעכנונג, זאָלען ניט אױספֿיהרען זײערע פּלענער? און װאָס װאָלט געװאָרען פֿון דער װעלט, װען די מענשען, שטודירענדיג די אורזאַכען פֿון זײער עלענד און ענט־דעקענדיג דעם אײגענטליכען אורשפּרונג פֿון פּריװאַט־אײגענט־הום, װאָס װאָלט געװאָרען, װען די מענשען װאָלטען װירקליך געװען אַזױ שלעכט װי מען שטעלט זײ געװעהנליך פֿאָר? דאַן װאָלט די געזעלשאַפֿט מעהר ניט געקענט עקזיסטירען פֿאַר אַ מאָמענט, דער „קאַמפּף אום דאַזײן” װאָלט זיך מאַניפֿעסטירט אין זײנע

גרויזאַמסטע און ברוטאַלסטע פאָרמען און עס וואָלט זיך אָנגע־פאַנגען אַ נייע פעריאָדע פון באַרבאַריי. ווען דער מענש לאָזט זיך אונטערדריקען, פערשקלאַפען, בעטריגען און עקספּלאָטירען, ווען ער שרעקט זיך אָב אָנצואווענדען פיזישע געוואַלט פאַר זיין בעפרייאונג, איז עס נאָר דערפאַר, ווייל עס עקזיסטירט אין איהם אַ געווויסער שטרעבען פאַר דאָס וואָס עס איז בעסער און ניט פאַר דאָס וואָס עס איז ערגער.

* * *

די בעהויפּטונג, אַז דער מענש ווערט געבאָרען שלעכט, און אַז עס גיט ניט קיין האָפנונג, ער זאָל ווערען בעסער, מיינט אייגענטליך צו ערקלעהרען, אַז דער מענש איז שלעכט, פאָלגליך איז די געזעלשאַפט אויך שלעכט, און מיר האָבען פוןביידע ניט צו ערוואַרטען קיין פערבעסערונג פאַר דער צוקונפט. וואָס פאַר אַ ווערטה האָט עס, צו פערלירען די צייט מיט גאָרנישט און צו טרוימען פון אַ פאָלקאָמענער מענשהייט, ווען דיזער טרוים קען קיינמאָל ניט פערווירקליכט ווערען. זאָל יעדער זאָרגען פאַר זיך אַליין און זעהען ווי ער קען אַם בעסטען עקזיסטירען.

„אויב אונזער גליק, אונזער פערגניגען, אונזער צופרידענ־הייט ווערט פעראורזאַכט דורך דאָס בלוט און די טרעהרען פון די אָפּפער, וואָס פאַלען אויף אונזער וועג — וועמענס שולד איז עס? מען דאַרף פערניכטען די אַנדערע, אויב מען וויל ניט אַליין ווערען פערניכטעט. דאָס מעג זיין שלעכט פאַר די, וואָס פאַלען, אָבער עס קען אַנדערש ניט זיין!"

זעהר גוט! אָבער פאַרוואָס פריידיגען די פריווילעגירטע קלאַסען ניט אָפען און פריי דיזע טהעאָריע? זאָלען זיי דאָך פערזוכען, די מאָנאָפּאָליסטען, וועלכע גרינדען זייער הערשאַפט אויף די פערשלעפערונג פון די אַרבייטער, מאַכענדיג פון זיי פערטהיידיגער פון זייערע פריווילעגיעס, און פערשפּרעכענדיג זיי אַ בעסערען לעבען אין אַ יענע וועלט, זאָלען זיי דאָך פערזוכען עפענטליך צו פּראַקטיצירען דיזע אידעען, ניט בעהאַלטענדיג זייערע אַבזיכטען אונטער אַ מאַסקע. אָבער זיי האָבען עס קיינ־מאָל ניט געטהאָן. ווען דער גלויבען אין אַ גאָט איז געוואָרען

שוואַכער, האָבען זיי אַנגעהויבען פרײדיגען פֿון מאָראַל, פֿון פּאַטריאָטיזמוס, פֿון דער געזעלשאַפֿטליכער ניצליכקייט און אַנדערע שעהנע זאַכען, און היינט פֿערשפרעכען זיי דעם פֿאָלק גאַנצע גליקען דורך די הילפֿע פֿון דעם אַלגעמיינען שטים־רעכט; זיי פֿערשפרעכען די מאַסען אַזעלכע רעפֿאָרמען, וועלכע זיי קענען קיינמאָל ניט פֿערווירקליכען. ווייל דער יעצטיגער צושטאַנד קען ניט ווע־ען פֿערבעסערט מיט דעם וואָס מען פֿערזוכט צו קאָריגירען די ווירקונגען פֿון די געזעלשאַפֿטליכע איבלען, זאָנדערן נאָר דורך אַ ראַדיקאַלען איבערבייט פֿון דעם גאַנצען געזעלשאַפֿטליכען אָרגאַניזמוס. — זאָלען זיי דאָך אָפֿען אַרויסטרעטען, די עקספּלאָטאַטאָרם פֿון די אָרעמע און עלענדע, און פּראָקלאַמירען דאָס רעכט פֿון געוואַלט, און מיר וועלען זעהן ווי לאַנג זייער הערשאַפֿט וועט עקזיסטירען. געוואַלט מוז שטענדיג אַרויסרופֿען געוואַלט!

* * *

ווען דער מענש האָט געמאַכט דעם ערשטען פֿערזוך צו פֿעראייניגען זיך מיט זיינע מיטמענשען אין בעזונדערע גרופּירונגען, איז ער זיכער נאָך זעהר שטאַרק בעהערשט געוואָרען פֿון ריין טהיערישע אינסטינקטען, און די מענשליכקייט איז נאָך זעהר שוואַך געווען ענטוויקעלט ביי איהם; אידעען פֿון מאָראַל און גערעכטיגקייט האָבען דאַן פֿאַר איהם נאָך ניט עקזיסטירט. אָנפֿיהרענדיג אַ שטענדיגען קאַמפּף מיט אַנדערע טהיערע, מיט דער גאַנצער נאַטור, האָט די ביטערע נויטווענדיגקייט איהם געצוואונגען צו פֿע־אייניגען זיינע קרעפֿטע מיט די קרעפֿטע פֿון אַנדערע, אָבער די פֿע־אייניגונג אין יענע צייטען איז זיכער ניט געווען אַ פֿאָלגע פֿון געוויסע סאָלידאַרישע אינסטינקטען אין בעדירפֿניסע. עס איז אויך גאָר קיין צווייפֿעל ניט, אַז די ע־שטע מענשליכע גרופּירונגען האָבען צוערשט נאָר געהאַט אַ פּעריאָדישען כאַראַקטער, ד.ה. זיי האָבען זיך נאָר ענטוויקעלט אויף אַ געוויסער צייט און פֿאַר אַ בעשטימטען צוועק, ווי צ.ב.ש. פֿאַר דער יאַגד, צו בעזיגען אַ שטאַרקען הינדערניס און שפּעטער פֿאַר דער פֿערטהיידיגונג אָדער אום אָנצוגרייפֿען פֿיינדליכע שטאַמען.

נאָר דורך דיזע פּראַקטישע פֿעראײניגונג פֿון די קרעפֿטע האָט דער מענש ביכלעכווייז בעגריפֿען די גרויסע בעדײטונג פֿון געזעלשאַפֿטליכע גרופּירונגען, און אַזוי האָבען זיך מיט דער צייט ענטוויקעלט פֿעסטע געזעלשאַפֿטליכע פֿעראײניגונגען.

אָבער פֿון דער אַנדערער זייט האָט אַזאַ לעבען פֿון שטענדיגע קעמפֿפֿע און מלחמות געמוזט ענטוויקלען ביי די מענשען געוויסע בלוט־גיריגע און דעספּאָטישע אינסטינקטען. די שוואַכע האָבען געמוזט אָנערקענען די בעשטימונגען פֿון די שטאַרקע, אויב די לעצטע האָבען זיי ניט אין גאַנצען אויפֿגעגעסען. עס האָט געמוזט זיין פֿיעל שפּעטער, אַז די ביטראָסט האָט בעקומען אַ גלייכע בעדייטונג פֿאַר דעם מענשען ווי די ברוטאַלע געוואַלט.

ווען מיר שטודירען דעם מענשען אין זיין ערשטען פּרימיטיווען צושטאַנד, מוזען מיר צוגעבען, אַז ער איז דאַן געווען אַ צימליך בייזע חיה; אָבער ווען ער איז געווען אימשטאַנד דורכצומאַכען אַזאַ געוואַלטיגע ענטוויקלונג פֿון דאַמאָלסט אָן ביז היינט, ווען ער איז פֿעהיג געווען צו ענטוויקלען אין זיך אַזעלכע אידעען און בעגריפֿע, פֿון וועלכע ער האָט פֿריהער אפילו ניט גע׳חלום׳ט, וואָס פֿאַר אַ גרונד האָבען מיר דאַן אָנצונעהמען, אַז ער וועט זיך שוין מעהר ניט ענטוויקלען ווייטער און בלייבען אַזוי ווי ער איז יעצט פֿאַר אַלע צייטען? אָבצולייקענען דעם שטענדיגען פּראָגרעס פֿון׳ם מענשען וואָלט געווען דערזעלבער טעות, אַלס ווען אימיצער וואָלט בעהויפּטעט אין די אַלטע פּרימיטיווע צייטען, ווען דער מענש האָט נאָך געוואוינט אין אַ הייל, ווען זיין איינציגע וואָפֿע איז מעהר ניט געווען ווי אַ שטיק האָלץ אָדער אַ האַק פֿון שטיין, אַז ער וועט קיינמאָל ניט האָבען די פֿעהיגקייט צו בויען אַזעלכע רייכע שטעדט און צו בענוצען זיך מיט דער קראַפֿט פֿון דאַמפֿף און עלעקטריציטעט, ווי ער טהוט עס היינט. וואָס פֿאַר אַן אורזאַכע האָבען מיר צו צווייפֿלען אין דער ווייטערער ענטוויקלונג פֿון׳ם מענשען, אין דעם שטענדיגען פּראָגרעס פֿון זיינע גייסטיגע און מאָראַלישע פֿעהיגקייטען?

דער מענש האָט זיך ענטוויקעלט ביסלעכווייז און ענטוויקעלט זיך יעדען טאָג. זיינע אידעען מאָדיפֿיצירען זיך פֿון טאָג צו טאָג. די פֿיזישע געוואַלט, אָבוואָהל די אומשטענדע, אין וועלכע ער לעבט, צווינגען איהם פֿון צייט צו צייט צו בענוצען זיך מיט איהר, רופֿט היינט ניט מעהר אַרויס דיזעלבע בעוואונדערונג ווי אַמאָל. די אידעען פֿון מאָראַל, גערעכטיגקייט און סאָלידאַריטעט ענטוויקלען זיך אַלץ מעהר אין די מוחות פֿון די מענשען; דיזע אידעען זיינען שוין היינט אַזוי שטאַרק, אַז די פּריוועליגירטע קלאַסען, אום אויפֿצוהאַלטען זייער הערשאַפֿט, זיינען געצוואונגען איינצורעדען די מענשען, אַז עס איז פֿאַר זייער אייגענעם אינטערעס צו לאָזען זיך עקספּלאָטירען און אונטערדריקען.

אָבער דיזער בעטרוג קען ניט אָנגעהן פֿאַר אימער. די מענשען פֿיהלען זיך צו פֿיעל פֿערענגט אונטער די אונגלייכע בעדינגונגען פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט. די גרויסע שטרעבונגען, וועלכע האָבען זיך שוין מאַניפֿעסטירט מיט הונדערטער יאָהרען צוריק, צוערשט אין די קעפּ פֿון איינצעלנע מענשען און אין אַן אונפֿאָלקאָמענער געשטאַלט, בעקומען היינט אַ קלאָהרען און בעשטימטען אויסדרוק. מיר געפֿינען זיי זאָגאַר ביי די, וואָס בעלאַנגען צו די פּריווילעגירטע פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט. איהר וועט ניט געפֿינען קיין איינציגען מענשען, וועלכער זאָל ניט אויסדריקען — כאָטש אין געוויסע מאָמענטען — זיין פּראָטעסט און פֿעראַכטונג געגען די היינטיגע געזעלשאַפֿט, וועלכע ווערט נאָך אַלץ רעגירט פֿון טויטע מענשען, מענשען, וועלכע האָבען זיך געשטעלט די אויפֿגאַבע צו דערשטיקען אין אונז אַלע טיעפֿערע געפֿיהלען, אַלע נאָבעלע שטרעבונגען; און וואָס ווייטער מיר געהען אין אונזער גייסטיגער ענטוויקלונג אַלץ שמערצליכער און אונערטרעגליכער ווערט פֿאַר אונז דיזער צושטאַנד. די אידעען פֿון פֿרייהייט און גערעכטיגקייט ווערען קלאָהרער און בעשטימטער פֿון טאָג צו טאָג; אמת, איהרע פֿערטהיידיגער זיינען יעצט נאָך אַ מינאָריטעט, אָבער דיזע מינאָריטעט איז שוין אַזוי שטאַרק, אַז די בעזיצענדע קלאַסען הויבען אָן צו ציטערן

און קוקען זיך אַרום מיט מורא'דיגע אויגען, אום צו געפינען אַן אויסוועג.

דער מענש, אַקוראַט ווי אַלע אַנדערע טהירע, איז דאָס פּראָדוקט פון אַן ענטוויקלונג, וועלכע פינדעט שטאַט דורך דעם איינפלוס פון די אומשטענדע, אין וועלכע ער לעבט, און דורך די בעדינגונגען פון זיין עקזיסטענץ, און ער איז געצוואונגען צו אַנערקענען דיזע בעדינגונגען אָדער צו קעמפּפען געגען זיי. דער גאַנצער אונטערשיעד צווישען איהם און אַנדערע טהיע־ע בעשטעהט אין דעם, אַז ער שטעהט אויף אַ העכערע שטופע פון ענטוויקלונג, אַז ער קען זיין פערגאַנגענהייט און איז אים־שטאַנד צו ענטוויקלען זיינע שטרעבונגען פאַר דער צוקונפט. עס ווענדעט זיך אַלזאָ אָן איהם אַליין אָבצושטעלען די אונפערמייד־ליכקייט פון דעם איבעל, וועלכעס איז פערבונדען מיט זיין עקזיסטענץ. און אין דעם מאָמענט, וואו עס ווערט זיך איהם איינגעבען צו שאַפען אַנדערע לעבענס־בעדינגונגען, שאַפט ער אין דערזעלבער צייט די מעגליכקייט פאַר זיין אייגענע ווייטערע ענטוויקלונג.

* * *

די גאַנצע פראַגע לאָזט זיך אויסדריקען ווי פאָלגט: „האָט יערער מענש, צו ער איז גוט אָדער שלעכט, אַ רעכט צו לעבען אויף זיין אייגענעם שטייגער? האָט ער אַ רעכט צו רעוואָלטירען, ווען אַנדערע עקספּלאָאַטירען איהם, אָדער ווען אַנדערע זוכען צו פערהינדערן, ער זאָל זיך בעפרייען פון אַזעלכע עקזיסטענץ־בעדינגונגען, וועלכע זיינען אָבשטויסענד און שעדליך פאַר איהם?"
די ליעבלינגע פון גליק, די, וואָס האַלטען די מאַכט אין זייערע הענד, בעטראַכטען זיך פאַר בעסער פון די אַנדערע; אָבער ווען די אַנדערע, די „שלעכטע", וואָלטען זיי היינט אַראָבגעוואָרפען פון ביינקעל אין פערנומען זייערע פּלעצער, וואָלטען זיי געהאַט דאָסזעלבע רעכט צו רופען זיך די „בעסטע".

דאָס סיסטעם פון פּריוואַט־אייגענטהום, וועלכעס קאָנצענ־טרירט אונזערע אַלע סאָציאַלע רייכטהימער אין די הענד פון אַ קליינע מינאָריטעט, האָט געגעבען צו איניגע פּערזאָנען די

מעגליכקייט צו לעבען אַלס פּאַראַזיטען אויף'ן קאַרג פון דער ברייטער מאַסע; און דיזע פערשקלאַפּטע מאַסע איז געצוואונגען אויפצוהאַלטען מיט איהר אַרבייט די עקזיסטענץ פון דיזע ליידיג־געהער, צו בעפרידיגען זייערע אויסברייגגערישע בעדירפניסע און צו פערטהיידיגען זייערע אינטערעסען. אָבער דיזער צושטאַנד קען ניט אָנהאַלטען פאַר אַלע צייטען, ווייל די אונטערדריקטע פיהלען אַלץ מעהר די אונגערעכטיגקייט פון די יעצטיגע סאָציאַלע בעדינגונגען. די אַרבייטער פאָדערן דעם פרייען גענוס פון זייערע אַרבייטס־פּראָדוקטע, און זיי וועלען זיך אויפהויבען און רעוואָל־טירען, אויב מען וועט ווייטער אונטערדריקען זייער רעכט. עס וועט דער בורזשואזיע ווייניג וואָס העלפען, צו בעהויפּטען, אז דער „מענש איז שלעכט", זי וועט דאַדורך ניט צוריקהאַלטען די רעוואָלוציאָן. דאַן וועט עס זיך אַרויסצייגען, צו דער מענש אין ווירקליך אונפעהיג צו ווערען בעסער און פאָלקאָמענער — אין דיזעם פאַל וואָלט זיך אָנגעפאַנגען אַן אַלגעמיינע כאַאָס, און וואָס עס וואָלט ניט געווען די ענדע, די בורזשואזיע וואָלט זי־כער פערניכטעט געוואָרען, ווייל זי איז אין דער מינאָריטעט! — אָדער אָבער עס וועט זיך ענדליך אַרויסצייגען, אַז דער מענש איז שלעכט, דערפאַר ווייל די געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציאָנען זיינען שלעכט — און אין דיזעם פאַל וועט ער פערזוכען צו שאַפען אַזעלכע בעדינגונגען, וועלכע זאָלען זיין גינסטיג פאַר זיין גייסטיגע, מאָראַלישע און פיזישע ענטוויקלונג, אין דאָס איז נאָר מעגליך אין אַ סאָלידאַרישער געזעלשאַפט, וואו די אינטערעסען פון אַלעמען זיינען דיזעלבע. נאָר ווי די זאַך זאָל ניט זיין — די רעוואָלוציאָן וועט קומען! די מאָדערנע ספינקס שטעלט אונז איהרע פראַגען, און מיר ענטפערן איהר אָהן שרעק, אָהן מורא; דען מיר אַנאַרכיסטען, מיר צושטעהרער פון געזעץ און אייגענ־טהום, קענען דאָס צויבער־וואָרט, וועלכעס וועט אויפלייזען דאָס רעטהעניש.

דאס אייגענטהום.

איידער מיר וועלען אָנגעהן ווייטער מיט דער ערקלעהרונג פֿון אונזערע אידעען, איז עס נויטווענדיג צו וואַרפֿען אַ בליק אויף די אינסטיטוציאָנען, וועלכע מיר ווילען צושטערען, צו אונטערזוכען דעם באַזיס, אויף וועלכען די קאַפּיטאַליסטישע געזעלשאַפֿט גרינדעט זיך, דעם פּאָזיטיווען ווערטה פֿון דיזען באַזיס, וואַרום אַן אמת'ע סאָציאַלע רעפֿאָרמע איז נאָר מעגליך דורך אַ פֿאָלשטענדיגע פֿערענדערונג פֿון דעם גאַנצען געזעלשאַפֿטליכען אָרגאַניזמוס, און וואַרום עס איז ניט דאָ קיין האָפֿנונג פֿאַר אַ פֿערבעסערונג, ביז וואַנען דיזע ראַדיקאַלע אומוועלצונג וועט ניט שטאַטפֿינדען. די אונטערזוכינג פֿון דיזע פֿראַגען איז אין דער־זעלבער צייט אַן ערקלעהרונג פֿאַר וואָס מיר זיינען אַנאַרכיסטען און רעוואָלוציאָנערען.

די פֿערטהיידיגונג פֿון פּריוואַט־אייגענטהום און דאָס רעכט איבערצוגעבען בירושה די מאָנאָפּאָליזירטע רייכטהימער צו מיט־גלידער פֿון דיזעלבע פֿאַמיליען, אָט דאָס איז דער פּרינציפּ, אויף וועלכען די היינטיגע געזעלשאַפֿט גרינדעט זיך. די אויטאָריטעט, די פֿאַמיליע, דאָס געריכט, די אַרמעע און אַלע אַנדערע שטאַאַט־ליכע און ביוראָקראַטישע קערפּערשאַפֿטען, וואָס דריקען און שטיקען אונז, זיינען אַלע אַרויסגעוואַקסען פֿון דיזען פּרינציפּ. מיר וואָלטען נאָך געקענט דערמאָהנען די רעליגיאָן, אָבער די וויסענשאַפֿט האָט זי געטויטעט. זאָלען די טויטע זיך אָפּרוהען!

מיר האָבען ניט די אַבזיכט צו געבען דאָ אַ היסטאָרישע ערקלעהרונג איבער די ענטוויקלונג פֿון דעם אייגענטהום. דאָס איז שוין אָפֿט געטהאָן און ווידערהאָלט געוואָרען פֿון אַלע סאָציאַליסטישע שולען און ריכטונגען; זיי אַלע האָבען אונז

אויפגעוויזען, אז רויב, שווינדעל און ברוטאלע געוואלט זיינען געווען און זיינען נאך היינט די קוועלען פון פריוואט-אייגענטהום.
מיר וועלען נאר אנדייטען אויף איינינע בעשטימטע טהאטזאכען, וועלכע אילוסטרירען די אונגערעכטיגקייט פון דיזער אינסטיטוציאן, און די איבלען, וועלכע וואקסען דערפון ארויס; מיר וועלען עס טהאן, אום צו בעווייזען, דאס אלע זאגענאנטע רעפארמען, וועלכע מען שלאגט פאר, זיינען ניט מעהר ווי בעשטימטע מיטלען, צו פערבלענדען די אויגען פון די אונטערדריקטע, און אויב מיר ווילען ווירקליך פערהיטען דיזע אלע איבלען, מוזען מיר אטאקירען דעם הויפט-פונדאמענט פון דער היינטיגער געזעלשאפט — דאס פריוואט-אייגענטהום און די קאפיטאליסטישע ארגאניזאציאן.

* * *

די מאדערנע וויסענשאפט ערקלעהרט אינז, אז די ערד איז ענטשטאנען פון א קערן פון קאסמישער מאטעריע, וועלכער האט זיך אבגעזונדערט פון די זונען-נעבלען. דורך די שטענדיגע בעוועגונג פון דיזען גאז-קוגעל ארום זיין אקס און ארום דעם גרויסען צענטראל קערפער, די זון, איז ענטשטאנען אזא געוואלטיגער דרוק, אז די גאזען האבען זיך אנגעצונדען; און דיזער פייערדיגער קוגעל, א קינד פון דער זונן, האט דאן געמוזט אויסזעהן אין וייטען וועלט-רוים ווי א קליינינקער, פיצינקער שטערנדעל. אין פערלויף פון מיליאנען און מיליאנען יאהרען האט דיזער קליינער וועלט-קערפער דורכגעמאכט א געוואלטיגע ענטוויקלונג. ער איז ביסלעכווייז אבגעקיהלט געווארען און אויף זיין אויבערפלעכע האט זיך אנגעזאמעלט וואסער, א הייסער קאכעדיגער ים; שפעטער איז געקומען א פעריאדע פון א קלעבעדיגען, בלאטיגען צושטאנד, ביז וואנען עס האט זיך ענדליך ענטוויקעלט א פעסטע שאלאכץ. אין דיזען פרימיטיוען שמעלץ-אויווען האט די פערארייניגונג פון פערשידענע גאזען ארויסגערופען אזוי פיעל קאמפליצירטע צוזאמענמישונגען, אז עס זיינען צולעצט ענטשטאנען די הויפט-שטאפען, וועלכע שטעלען צונויף דעם ערד-קוגעל: מינעראלען, מעטאלע און גאזען, אבגעזונדערט פון דער

אַטמאָספֿערע. די לאַנגזאַמע אָבקיהלונג פֿון דער ערד, דער איינפֿלוס פֿון לופֿט און וואַסער אויף די מינעראַלען האָט ביסלעכוויז געשאַפֿען אַ מעגליכקייט פֿאַר די ענטוויקלונג פֿון פֿלאַנצונגען. וועהרענד דיזער אונגעהייער לאַנגער פעריאָדע האָט זיך ענטוויקעלט אויף דעם גרונד פֿון ים, דורך די צונויפֿמישונג פֿון וואַסער־שטאָף, זויער־שטאָף, קוילען־שטאָף און שטיק־שטאָף, אַ לעבעדיגע, געדיכטע, קלייאיגע זאַך אָהן אַ בעשטימטע פֿאָרמע, אָהן אָרגאַנע, אָהן בעוואוסטזיין, וועלכע איז אָבער שוין געווען אימשטאַנד צו פֿערענדערן איהר אָרט, אויסציהענדיג איהר קערפּער צו דעם פלאַץ, וואו עס האָט זיך איהר פֿערוועלט צו קריכען, אָדער בעסער געזאָגט, פֿון וואַנען זי איז בעאיינפֿלוסט געוואָרען. די צווייטע פֿעהיגקייט איהרע איז געווען אַריינצונעהמען אין זיך פֿרעמדע שטאָפֿען, מיט וועלכע זי האָט זיך גענעהרט, און דערצו קומט נאָך אַ דריטע פֿעהיגקייט: ווען זי האָט נעמליך דערגרייכט אַ געוויסען גראַד פֿון ענטוויקלונג, האָט זי זיך געשפּאָלטען אין צווייען און געבאָרען אַ נייען אָרגאַניזמוס, וועלכער איז געווען עהנליך אין אַלע בעציהונגען צו דעם ערשטען.

*
* *

אָט האָבען מיר דעם פּראָסטען אָנפֿאַנג פֿון דער מענשהייט! אַזוי פּראָסט, אַזוי בעשיידען, אַז עס האָט גענומען אַ לאַנגע, לאַנגע צייט, איידער מען האָט געקענט אונטערשיידען אַ טהיער פֿון אַ פֿלאַנצע; איידער דאָס איז מעגליך געווען, האָט פֿריהער שטאַטגעפֿונען אַ גאַנצע רייהע פֿון פֿערשידענע ענטוויקלונגען, און אַ בעשטימטע צאָהל פֿון פֿערשידענע פֿאָרמען האָבען פֿריהער געדאַרפֿט ענטשטעהן, אום ענדליך צו דערגרייכען דיזען אונטערשיעד. צו געבען אַן איבערבליק פֿון דער לאַנגער רייהע פֿון טויזענדער און טויזענדער פֿערשידענע בעשעפֿניסע, ביז וואַנען עס האָט זיך אָנגעפֿאַנגען די פעריאָדע פֿון׳ם מענשען, וואָלט געהייסען נאָך אַמאָל ווידערהאָלען די גאַנצע געשיכטע פֿון דער אַלגעמיינער ענטוויקלונג, וועלכע די מאָדערנע וויסענשאַפֿט האָט ערקלעהרט אַזוי קלאָהר און פֿערשטענדליך פֿאַר אַלע די, וועלכע האָבען דעם ווילען צו שטודירען דיזע פֿראַגען אָהן פֿאָראורטהיילע.

אָבער דאָס איז ניט געווען אונזער אַבזיכט. מיר האָבען נאָר אָנגעדייטעט אויף די וויכטיגסטע פֿאַקטען פֿון דעם ענטוויקלונגס־פּראָצעס, אום צו אונטערשטיצען אונזער מיינונג איבער די וויל־קירליכע מאָנאָפּאָליזירונג פֿון אַ טהייל פֿון דער ערד דורך אַ געוויסע קלאַסע מענשען, וועלכע האָבען צוגענומען דאָס לאַנד פֿאַר זייער פּערזענליכען פּראָפֿיט און דעם פּראָפֿיט פֿון זייע־רע יורשים, צום שאָדען פֿון די וויניגער בעגינסטיגטע און די קו־מענדע דורות.

עס איז גאָר קיין צווייפֿעל ניט, אַז דיזע ערקלעהרונג איבער די ענטשטעהונג און ענטוויקלונג פֿון׳ם מענשען אויף דער ערד פֿערניכטעט איין פֿאַר אַלע מאָל די אַלע וואונדערבאַרע לעגענ־דען, וועלכע דערצעהלען אונז די מערקווירדיגע געשיכטע פֿון זיין בעשאַפֿונג. ניטאָ מעהר קיין גאָט און קיין בעשעפֿער! דער מענש איז ניט מעהר ווי אַ פּראָדוקט פֿון דער נאַטירליכער ענטוויקלונג פֿון לעבען; דאָס לעבען אַליין איז ניט אַנדערש ווי דאָס פּראָדוקט פֿון אַ צונויפֿמישונג פֿון פֿערשידענע גאַזען און עס איז פֿריהער נייטיג געווען אַ לאַנגע, לאַנגע ענטוויקלונג, איידער דיזע גאַזען האָבען בעקומען די נויטווענדיגע געדיכטקייט און פּראָפּאָרציאָן פֿאַר דער ענטשטעהונג פֿון דער ערשטער לע־בענדיגער ערשיינונג.

* * *

די טהעאָריע פֿון דער איבערנאַטירליכער ענטשטעהונג פֿון׳ם מענשען האָט היינט מעהר קיין בעדייטונג ניט, און די אידעע, אַז די געזעלשאַפֿט, אַזוי ווי זי איז יעצט, מיט איהרע אָבטהיי־לונגען פֿון רייכע און אָרעמע, רעגירער און רעגירטע, איז דאָס פּראָדוקט פֿון אַ געטליכען ווילען, האַלט ניט אויס קיין פֿערנינפֿ־טיגען אַרגומענט. די אויטאָריטעט, וועלכע האָט פֿאַר אַזאַ לאַנגע צייט שטאָלצירט מיט איהר „געטליכען אורשפּרונג" — אַ לע־גענדע, וועלכע האָט זיכער ניט וויניגער בייגעטראָגען אויפֿצוּ־האַלטען די אויטאָריטעטרע אינסטיטוציאָנען, ווי די ברוטאַלע געוואַלט — האָט פֿערלאָרען איהר בעדייטונג דורך די דיסקו־סיאָנען, וועלכע האָבען שטאַטגעפֿונען, זי האָט מאָראַליש

באַנקראָטירט; איהר לעצטע פֿעסטונג איז היינט דאָס אַלגעמיינע שטים־רעכט און די הערשאַפֿט פֿון דער מאַיאָריטעט. דער גלויבען אין די נויטווענדיגקייט פֿון דער אויטאָריטעט האָט זיך נאָר געקענט אויפֿהאַלטען, אַזוי לאַנג ווי מען האָט איהם ניט דיסקוטירט; און מיר ווּעלען שפּעטער זעהען, אַז זי האָט מעהר קיין וואַפֿע ניט זיך צו פֿערטהיידיגען אויסער דער ברוטאַלער געוואַלט. מיר קענען אַלזאָ רוהיג בעהויפּטען, אַז אייגענטהום און אויטאָריטעט זיינען פֿעראורטהיילט צום אונטערגעהן, ווי באַלד מען הויבט אָן צו דיסקוטירען זייער בערעכטיגונג, ווייל דער רעספּעקט פֿאַר דיזע אינסטיטוציאָנען געהט צו גרונדע דורך דעם, וואָס מען דיסקוטירט וועגען זיי; און וואָס די געוואַלט האָט אויפֿגעבויט, קען אויך צושטעהרט ווערען דורך דער געוואַלט.

* * *

די פֿלאַנצונגען ערנעהרען זיך פֿון די מינעראַלען און פֿון דער אַטמאָספֿערע, די חיות לעבען פֿון די פֿלאַנצונגען און שפּע־טער פֿון אַנדערע חיות; אָבער דיזער גאַנצער פּראָצעס שפּילט זיך אָב אָהן אַ שום פּלאַן, וועלכער איז פֿריהער אויסגעאַרבייט געוואָרען פֿון אַ בעשעפֿער אָדער פֿון אַ שאַפֿענדער קראַפֿט, אַ פּלאַן, וואָס האָט בעשטימט אין פֿאָראויס, אַז די פֿלאַנצונגען זאָלען דיענען אַלס שפּייז פֿאַר די חיות, אַז די חיות זאָלען ער־נעהרען דעם מענשען, און אַז די שקלאַפֿען אין דער מענשליכער געזעלשאַפֿט האָבען די אויפֿגאַבע צו בעפֿרידיגען דעם לוקסוס אין די פֿערגעניגונגען פֿון די אויסערוועהלטע. ניין, דיזע אַלע ערשיינונגען זיינען ניט מעהר ווי די פֿערשידענע פֿאָרמען פֿון אַ לאַנגער ענטוויקלונג, אַ מאַניפֿעסטאַציאָן פֿון נאַטירליכע געזעצע: דורך דעם דרוק און די פֿערדיכטונג פֿון די גאַזען זיינען ענט־שטאַנען די מינעראַלען, פֿון די מינעראַלען האָט זיך ענטוויקעלט דאָס ערשטע לעבען פֿון די פֿלאַנצונגען, און דערפֿון איז שפּעטער ענטשטאַנען אַן אָרגאַנישע פֿערבינדונג, וועלכע האָט געהאַט די קראַפֿט צו ענטוויקלען די ערשטע סמנים פֿון אַ טהיערישען לעבען.

ווי באַלד מיר גיבען צו דיזען לאַנגזאַמען ענטוויקלונגס־פּראָצעס, וועלכער האָט ביסלעכווייז געפֿיהרט צו דער ענטשטעהונג פֿון'ם מענשען, דאַן וועלען מיר אויך בעגרייפֿען, אַז ווען די ערשטע דיינקענדע בעשעפּעניסע זיינען ערשינען אויף דער ערד, איז זיכער ניט נייטיג געווען קיין בעשיצענדע השגחה, כדי צו פֿערלייכטערן זייער ענטוויקלונג; און פֿאַלגליך איז עס לעכערליך צו רעדען פֿון אַ געטליכען ווילען, וועלכער האָט בעשטימט, אַז איינזיגע אויסערוועהלטע זאָלען בעהערשען זייערע מיטמענשען, מאָנאָפּאָליזירען די ערד, אַז די גרויסע מאַסע זאָל לעבען און שטאַרבען אין עלענד און נויטה, אום צו בעפֿרידיגען דורך איהר אַרבייט די אונצעהלבאַרע בעדירפֿניסע פֿון איהרע הערען.

ס'איז אמת, אַז דער „קאַמפּף אום דאַזיין" איז אין אָנפֿאַנג געווען דאָס איינציגע געזעץ פֿון לעבען פֿאַר די מענשען, מען האָט אויפֿגעגעסען אַנדערע, כדי מען זאָל אַליין ניט ווערען אויפֿגעגעסען — דאָס איז געווען דער איינציגער שטרעבען פֿון אַלעמען. שפּעטער אָבער, ווען די מענשען האָבען אָנגעהויבען צו פּראַקטיצירען אונבעוואוסטערהייט דאָס אַנדערע, פֿיעל העכערע געזעץ פֿון לעבען: די געגענזייטיגע הילפֿע אין דער צייט פֿון קאַמפּף, דאַן איז ביי זיי שוין געווען שטאַרק ענטוויקעלט דער אינסטינקט פֿון קאַמפּף און קריעג און דאָס בעדירפֿניס צו אונטערדריקען דעם בעזיגטען, צוויי אינסטינקטיווע שטרעבונגען, וועלכע האָבען זיך איבערגעטראָגען בירושה פֿון דור צו דור, און די טהאַטזאַכען בעווייזען אונז, אַז דיזער גייסט פֿון קאַמפּף און הערשאַפֿט, וועלכער האָט ביסלעכווייז אָנגעפֿילט די מוחות פֿון די פֿערגאַנגענע דורות האָט אויך שפּעטער געהאַט דעם וויכטיגסטען איינפֿלוס, ווען עס זיינען ענטשטאַנען די ערשטע געזעלשאַפֿטליכע גרופּירונגען. אַזעלכע אינדיווידוען, ביי וועלכער דיזער אינסטינקט איז געווען שטאַרק ענטוויקעלט, האָבען געצוואונגען די אַנדערע, ביי וועלכע דער שטרעבען צו קאַמפּף און הערשאַפֿט איז געווען שוואַכער, צו אַנערקענען זייער ווילען. דיזער אויטאָריטערער גייסט האָט זיך שטענדיג צוגעפּאַסט צו די פֿערשידענע פֿאָרמען פֿון דער מענשליכער אינטעליגענץ, און די

פֿערענדערונגען פֿון דעם געזעלשאַפֿטליכען אָרגאַניזמוס זיינען שטענדיג בעאיינפֿלוסט געוואָרען דורך דער געוואַלט — אַמאָל איז עס געוועזען די מאַכט פֿון'ם רעליגיעזען געדאַנק, וועלכע האָט טריאומפֿירט, אַן אַנדער מאָל דער קאָמערציעלער גייסט. די אויטאָריטעט אין איהרע אַלע פֿערשידענע פֿאָרמען האָט זיך אויפֿגעהאַלטען ביז היינטיגען טאָג, און זי וועט ווייטער עקזיס־טירען, ביז וואַנען דער מענש וועט זיך ענדליך בעפֿרייען פֿון די אַלע טעות'ן און פֿאָראורטהיילע, וועלכע די פֿערגאַנגענהייט האָט איהם איבער־געלאָזט בירושה, ביז ער וועט ענדליך זיין זיין אייגענער הערר און מעהר ניט צווינגען קיין אַנדערן צו אַנער־קענען זיין ווילען, פּינקט ווי ער אַליין וועט מעהר ניט אַנערקענען דעם ווילען פֿון איינעם וואָס איז שטאַרקער פֿון איהם.

* * *

אפּילו די בורזשואַזע וויסענשאַפֿט אַליין אַנערקענט שוין היינט ניט מעהר דעם געטליכען אורשפּרונג פֿון אויטאָריטעט און אייגענטהום, און די בורזשואַזיע האָט פֿערזוכט צו געבען דיזעביידע אינסטיטוציאָנען אַ פֿעסטען און נאַטירליכען באַזיס. די עקאָנאָמיסטען האָבען גענומען געזעלשאַפֿטליכע פֿאַקטען, וועלכע זיינען די לאָגישע פֿאָלגען פֿון אַ שלעכטער אָרגאַניזאַציאָן, און האָבען געמאַכט דערפֿון „נאַטירליכע געזעצע"; זיי בעהויפּטען, אַז דיזע זאָגענאַנטע געזעצע זיינען די אורזאַכע פֿון דעם יעצטי־גען צושטאַנד, נאָר אין דער אמת'ן זיינען זיי ניט מעהר ווי די אונפֿערמיידליכע ווירקונגען פֿון דיזען צושטאַנד. און צו דיזע אַבסורדע און לעכערליכע בעהויפּטונגען האָט מען צוגעשעפּעט דעם נאָמען וויסענשאַפֿט, אום צו רעכטפֿערטיגען די געפֿעהר־ליכסטע סאָציאַלע פֿערברעכען, די אָבשייליכסטע רויבער־יען פֿון דעם קאַפּיטאַליזמוס, מען ערקלערט, אַז די אָרעמע און עלענדע זיינען אַליין פֿעראַנטוואָרטליך פֿאַר זייער אָרימקייט, אַז דער ברוטאַלסטער עגאָאיזמוס איז אַ געזעץ, וועלכער האַלט אויף די מענשליכע געזעלשאַפֿט, וועהרענד ער איז אין דער ווירקליכקייט די אורזאַכע פֿון שטענדיגע קריגערייען, אַ פֿערלוסט פֿון ענערגיע און אַ הינדערניס פֿאַר דעם פּראָגרעס, אַזוי לאַנג ווי ער ווערט

ניט בעאיינפֿלוסט און אָבגעשוואַכט דורך דאָס אַנדערע, מעהר ענטוויקעלטע און מעהר מענשליכע געזעץ פֿון סאָלידאַריטעט.

* * *

די בורזשואזע געזעלשאַפֿט גרינדעט זיך אויף דאָס קאַפּי־טאַל, וועלכעס ווערט היינט פּרעזענטירט דורך דאָס געלד; די עקאָנאָמיסטען, וועלענדיג פֿערמאַסקירען די בעזונדערע ראָלע, וועלכע דאָס געלד שפּילט אין דעם פּראָצעס פֿון פּראָדוקציאָ און אויסטויש, האָבען פֿון אַלצדינג געמאַכט קאַפּיטאַל. דער מאַן, וואָס פּראָדוצירט קינדער מיט זיין פֿרוי, גיט אויס קאַפּיטאַל, אָבער ער שאַפֿט אויך אין דער זעלבער צייט קאַפּיטאַל, ווייל דאָס קינד, אויסוואַקסענדיג ביסלעכווייז אַ מאַן, וועט זיין קאַפּי־טאַל! די קראַפֿט פֿון די מוסקלען, וועלכע דער אַרבייטער פֿער־ווענדעט אין דער פּראָדוקציאָן, איז קאַפּיטאַל! פֿאַרבי־געהענדיג איז נויטווענדיג צו בעמערקען, אַז ביי יעדער סאָרט אַרבייט פֿערווענדען די אַרבייטער ניט אַליין די קראַפֿט פֿון זייערע מוס־קלען נאָר אויך אַ געוויסע סומע פֿון אינטעליגענץ, וועלכע איז אָפֿטמאָל גרעסער ווי די פֿון דעם פֿאַבריקאַנט. אָבער צו אַנער־קענען דיזען פֿאַקט וואָלט געהייסען צו אַנערקענען, אַז די אַרביי־טער האָבען אַ רעכט אויף צוויי טהייל פֿון דעם קאַפּיטאַל; נאָר דאָס וואָלט געווען אַ שטריך אין דער רעכנונג פֿון די עקאָנאָמען, און דערפֿאַר מאַכען זיי זיך בעסער ניט וויסענדיג.

אָבער זאָגאַר דער פֿערזוך צו פֿערוואַנדלען יענע מענשליכע טהעטיגקייט אין אַ בעשטימטען קאַפּיטאַל, איז נאָך קיין ער־קלעהרונג פֿאַר די ענטשטעהונג פֿון דעם קאַפּיטאַל, וועלכעס ווערט רעפּרעזענטירט דורך געלד. די עקאָנאָמיסטען האָבען אויסגעפֿונען, אַז „געלד־קאַפּיטאַל איז דער טהייל פֿון דער אַרבייט, וועלכען פֿלייסיגע און פֿאַרזיכטיגע מענשען האָבען ניט באַלד פֿערברויכט, זאָנדערן אָבגעשפּאָרט פֿאַר שפּעטערע בעדירפֿניסע.״ אָט דאָ איז דער פּונקט, וואו די רעכנונג פֿאַנגט אָן צו ווערען אינטערעסאַנט.

* * *

די עקאָנאָמיסטען בעהויפּטען מיט אַ דאָגמאַטישער זיכער־

הייט, אַז יעדעם קאַפּיטאַל, וועלכעם געפּינט אַ פערווענדונג, מוז אַריינברייגגען — ערשטענס: אַ סומע, וועלכע רעפּרעזענטירט דעם גלייכען ווערטה פון דעם אַריינגעלייגטען קאַפּיטאַל, און צווייטענס: דאַרף ער נאָך אַריינברייגגען אַ מעהר־ווערטה, אַן איבערשוס, ווייל יעדע שפּעקולאציע איז פערבונדען מיט אַ ריזיקע, און דערפאַר איז נויטווענדיג צו שאַפען אַ פערזיכערונג געגען דער געפאַהר.

דאָס מיינט אַלזאָ, אַז דער אַרבייטער, וועלכער בעקומט באַלד בעצאָהלט פאַר זיין אַרבייט און וועלכער האָט פאָלגליך קיין זאַך ניט צו ריזיקירען, האָט נור אַ רעכט אויף די ערשטע פאָדערונג, ער דאַרף זעהן אַריינצובעקומען אַזוי פיעל קאַפּיטאַל, ווי ער האָט אויסגעגעבען; ד.ה. זיין אַרבייט דאַרף איהם געבען די מעגליכקייט צו בעקומען נאַהרונג, קליידונג און וואוינונג, כדי ער זאָל קענען צוריק אָנקלייבען די נייטיגע קראַפט, וועלכע ער האָט אַוועקגעלייגט ביי דער אַרבייט. ער דאַרף ניט פּראָדוצירען מעהר קינדער, ווי זיין לוין ערלויבט איהם צו ערנעהרען. אויב ער טהוט עס יאָ, איז ער אַליין פעראַנטוואָרטליך פאַר די פאָלגען.

אָבער דער קאַפּיטאַליסט, דער פאַבריקאַנט? אָט דאָס איז אַן אַנדער מעשה. פריהער פון אַלעס דאַרף ער אויסלעגען אַ גרונד קאַפּיטאַל, דאָס נויטווענדיגע געלד, אום צו בעצאָהלען די אַר־בייטער, צו קויפען רוי־שטאָפען א.ז.וו. דיזעס קאַפּיטאַל — אַזוי דערצעהלען אונז די עקאָנאָמיסטען — שטעלט פאָר די אַלע פערגניגענס און בעדירפניסע, פון וועלכע דער קאַפּיטאַליסט האָט זיך ענטזאָגט, כדי ער זאָל קענען צונויפקלייבען די נויטווענדיגע סומע פאַר די קאָסטען פון דער פּראָדוקציאָן. דאָס קאַפּיטאַל פון דעם פאַבריקאַנט, אָקוראַט ווי דאָס פון דעם אַרבייטער דאַרף אַלזאָ צוערשט צוריק אַריינברייגגען זיין אורשפּרינגליכען ווערטה; אָבער אויסער דעם דאַרף עס אויך נאָך אַריינברייגגען אַ געוויסען פּראָפיט, אום צו בעלוינען דעם קאַפּיטאַליסט פאַר דער ריזיקע, וועלכע ער דאַרף אויסשטעהן. און ווייטער אויב די אונטערנעהמונג איז אַן אינדוסטריעלע, דאַן זיינען נויטווענדיג הייזער און מאַשינען

פֿאַר די אַרבייטער, ד.ה. נאָך אַ קאַפּיטאַל, וועלכער דאַרף אַריינברייננגען זיין אייגענטליכען ווערטה און אויסער דעם נאָך אַ מעהר־ווערטה, אום צו פֿערגיכערן דעם קאַפּיטאַליסט פֿאַר דער ריזיקע פֿון זיין אונטערנעהמונג. אָבער דאָס איז נאָך ניט אַלעס. די אינטעליגענץ פֿון דעם עקספּלאָט־טאָר ווערט אויך גערעכענט פֿאַר קאַפּיטאַל און זאָגאַר פֿאַר אַ זעהר בעדייטענדען קאַפּיטאַל. אַ קאַפּיטאַליסט דאַרף וויסען ווי צו מאַכען אַ פֿערנינפֿטיגען געברויך פֿון זיין קאַפּיטאַל, ער דאַרף וויסען ווי צו פֿיהרען זיינע געשעפֿטען און זיך אַליין; ער דאַרף שטענדיג זוכען אויסצוגעפֿינען וואָס פֿאַר פּראָדוקטען עס ווערען אַם מייסטען פֿערלאַנגט, און וועלכע עס ברייננגען אַרײַן דעם גרעסטען געווין א.ז.וו. אויך דער ווערטה פֿון דיזען דריטען קאַפּיטאַל דאַרף צוריק אַריינגעבראַכט ווערען דורך דער אונטערנעהמונג. און ווען דער אונטערנעהמער איז אַן אינזשעניר, אַ געלעהרטער, אַ דאָקטאָר, דאַן איז דער ווערטה פֿון דעם גייסטיגען קאַפּיטאַל נאָך פֿיעל גרעסער, ווייל צו שאַפֿען דיזען קאַפּיטאַל קאָסט זעהר טהייער, און פֿאָלגליך איז אויך דער פּרייז פֿאַר זיין פֿערווענדונג זעהר אַ הויכע.

* * *

דיזע ביטרע אונטערשיידונג איז גרויסאַרטיג; מען ערקלעהרט איינפֿאַך, אַז די פֿערשידענע קרעפֿטע, וועלכע זיינען בעטהייליגט אין דער פּראָדוקציאָן, שטעלען פֿאָר בעזונדערע קאַפּיטאַלען, וועלכע מוזען צוריק אַריינגעבראַכט ווערען; דער קאַפּיטאַליסט בעקומט דריי חלקים, דער אַרבייטער איינעם, און דאָס שפּיל איז פֿאַרטיג. דער אַרבייטער האָט בעקומען זיין טהייל, פֿאַרוואָס זאָל ער פֿאָדערן מעהר? זאָל ער זיין עקאָנאָמיש מיט זיין לוין און אָבשפּאָרען אַ קליינעם קאַפּיטאַל, וועט ער אויך האָבען אַ מעגליכקייט צו בעקומען דריי חלקים אָנשטאָט איינעם! זאָל ער ניט האָבען אַזוי פֿיעל קינדער! דער קאַמפּף איז האַרט, און אויב די אַרבייטער ווילען קומען ווייטער אין דער וועלט, דאַרפֿען זיי זעהען ווייניגער צו געניסען און איינצושרייננקען זייערע פֿערגעניגענס. נאָר דאָס פּאַסט זיי ניט, די יונגאַטשעס!

וואָלטען די הערן עקאָנאָמיסטען, וועלכע דערצעהלען אונז אַזוי פֿיעל פֿון דער גרעסערער אינטעליגענץ פֿון די קאַפּיטאַליסטען, וואָלטען זיי ווירקליך געהאַט דעם מוּמה צו בעהויפּטען, אַז די אינטעליגענץ פֿון אַ מענשען, וועלכער געווינט מיליאָנען דורך בערזען־שווינדלערייען, דונקעלע שפּעקולאַציעס און אַנדערע עהנליכע מיטלען, איז מיט אַ מיליאָן מאָל גרעסער פֿון דער אינטעליגענץ, וועלכע דער אַלערגעוועהנליכסטער אַרבייטער, ווי פּראָסט זיין אַרבייט זאָל ניט זיין, לייגט אַריין אין זיין פּראָדוקטיווע טהעטיגקייט, שוין גאָר ניט ריידענדיג פֿון דעם געשיקטען אַרבייטער, וועלכער איז אַ קינסטלער אין זיין פּראָפֿעסיאָן?

נעהמט צום ביישפּיעל אַן אַרבייטער, וועלכער לעבט אונטער די בעסטע בעדינגונגען — איינער וואָס פֿערדינט אַ בעסערען לוין פֿון זיינע קאַמעראַדען, האָט שטענדיג אַרבייט און איז קיינמאָל ניט קראַנק! האָט דיזער אַרבייטער די מעגליכקייט צו לעבען אויף אַזאַ שטייגער, ווי ער וואָלט אייגענטליך בעדאַרפֿט לעבען אַלס אַ פּראָדוצירער; ד. ה. זייענדיג אַן אַרבייטער, איז ער אימשטאַנד צו בעפֿרידיגען זיינע אַלע פֿיזישע און גייסטיגע בעדירפֿניסע? זיכער ניט! ער קען אפּילו ניט בעפֿרידיגען אַ הונדערט־חלק פֿון זיינע בעדירפֿניסע, ווי קליין און בעשיידען זיי זאָלען ניט זיין; און אויב ער וויל אַנטוויקלען עטליכע גראָשענס פֿאַר דער עלטער, דאַרף ער זיך נאָך מעהר בעשריינקען מיט זיינע נויטווענדיגסטע אויסגאַבען. און ווי קאַרג ער זאָל ניט זיין וועט זיך איהם קיינמאָל ניט איינגעבען אָבצושפּאָרען אַזוי פֿיעל, אום ער זאָל קענען לעבען ניט אַרבייטענדיג. עס איז זאָגאַר זעהר שווער, אַז די קליינע סומע, וועלכע ער קען אָבשפּאָרען וועהרענד דער גאַנצער פּעריאָדע פֿון זיין פּראָדוקטיווער טהעטיגקייט, זאָל זיין גענוג, אום צו דעקען דעם דעפֿיציט פֿון דער עלטער, סיידען ער כאַפּט אַריין אַ ירושה אָדער אַן אַנדער גליק, וואָס האָט ניט צו טהאָן מיט זיין אַרבייט.

און וויפֿיעל אָרעמע און עלענדע, וועלכע האָבען אפּילו ניט די מעגליכקייט איינצושטילען זייער הונגער, קומען אויף יעדען איינציגען פֿון דער קליינער צאָהל פּריווילעגירטע אַרבייטער,

וועלכע מיר האָבען גענומען פֿאַר אַ ביישפּיעל! די ענטוויקלונג פֿון די מאַשינען גיט די פֿאַבריקאַנטען די מעגליכקייט צו פֿער־קלענערן די צאָהל פֿון זייערע אַרבייטער; די אַרמעע פֿון די אַרבייטסלאָזע האַלט אין איין וואַקסען, און די פֿאָלגע איז אַ פֿערגרינגערונג פֿון די אַרבייטס־פּרייזען, וועהרענד די צייט פֿון אַרבייטסלאָזיגקייט און געצוואונגענעם ליידיג־געהען ווערט אימער לענגער און ביטערער; דערצו קומען נאָך די קראַנקהייטען, וועלכע מאַכען די לעבענס־בעדינגונגען פֿון דעם אַרבייטער נאָך ערגער — ניט דאָ די קלענסטע האָפֿנונג פֿאַר איהם אַרויסצו־קריכען פֿון זיין עלענד, פֿערקעהרט, אויב די בורזשואַזע געזעל־שאַפֿט וועט נאָך עקזיסטירען לאַנג, וועט די לאַגע פֿון די אַרבייטער ווערען נאָך אונערטרעגליכער און גרוילאַמער, ווי זי איז יעצט.

* * *

נאָר זאָלען מיר אפילו שוין אָננעהמען, אַז דער פּריוויליגיר־טער אַרבייטער, דער, וואָס לעבט אונטער בעסערע אַרבייטס־בעדינגונגען, אָנשטאָט צו פֿערווענדען די פֿרוכט פֿון זיין שפּאַר־זאַמקייט פֿאַר אירגענד אַן אַנדער זאַך, וועט ער בעסער פֿערזוכען צו ווערען זעלבסטשטענדיג און אָנפֿאַנגען אַ געשעפֿטעל, ווען ער האָט אָבגעשפּאָרט אַ געוויסע סומע. אָבער דאָס איז וואָס ווייטער אַלס שווערער, ווייל די ענטוויקלונג פֿון דער מאַשינעריע פֿאָדערט געוואַלטיגע קאַפּיטאַלען און לאָזט ניט איבער קיין פּלאַץ פֿאַר דעם קליינען פּראָדוצירער, וועלכער אַרבייט אויף זיין אייגענע רעכנונג. נאָר זאָלען מיר שוין צוגעבען די מעגליכקייט פֿון אַזאַ עקזיסטענץ! אויב די בעהויפּטונגען פֿון די עקאָנאָמיסטען זיינען ריכטיג, אַז יעדע פֿעהיגקייט פֿון מענשען איז אַ קאַפּיטאַל, וועלכע שאַפֿט אַ פֿערמעגען פֿאַר דעם, וועלכער בענוצט זיך מיט איהר, דאַן האָבען מיר דאָ אַן אינדיווידואום, וועלכער פֿעראייניגט דריי פֿערשידענע קאַפּיטאַלען אין איין פּערזאָן: דאָס קאַפּיטאַל געלד, דאָס קאַפּיטאַל אַרבייט און דאָס קאַפּיטאַל אינטעליגענץ; און ווייל ער דאַרף זיך אַלזאָ ניט טהיילען מיט קיינעם, וואָלטען מיר אייגענטליך בעדאַרפֿט ערוואַרטען, אַז זיין פֿערמעגען, זיין „געלד־קאַפּיטאַל" וועט זיך אין אַ קורצע צייט אַזוי שטאַרק

פֿערמעהרען, אַז ער וועט אין גיכען ווערען אַ מיליאָנער. אָבער איז דאָס ווירקליך אַזוי?

* * *

דער אַרבייטער, וועלכער אַרבייט אַליין פֿאַר זיך, עקזיס־טירט כמעט ניט אין דער ווירקליכקייט. דער קליינער מייסטער, וועלכער אַרבייט מיט צוויי אָדער דריי אַרבייטער, לעבט פֿילייכט אַ ביסעל בעסער פֿון זיינע אַרבייטער, אָבער ער מוז אַרבייטען שווער און אָפֿטמאָל שווערער פֿון די אַרבייטער, וועלכע ער בעשעפֿטיגט; ער האָט שטענדיג צו קעמפֿפֿען, כדי ער זאָל קענען אויספֿיהרען זיינע פֿערפֿליכטונגען, אַ פֿערבעסערונג פֿון זיין לאַגע קען ער איבערהויפּט ניט ערוואַרטען, און ער דאַרף זיך פֿיהלען העכסט גליקליך, אויב עס גיט זיך איהם איין אויפֿצוהאַלטען זיין פֿערהעלטניסמעסיג גינסטיגע עקזיסטענץ אָנשטאָט צו באַנקראָ־טירען.

די געוואַלטיגע פּראָפֿיטען, די גרויסע פֿערמעגענס און דאָס גוטע לעבען זיינען נאָר בעשערט פֿאַר די גרויסע אייגענטהימער, די גרויסע אַקציען־האַלטער, די גרויסע פֿאַבריקאַנטען, די גרויסע בערזען־שפּעקולאַנטען, פֿאַר די, וואָס לייגען ניט אַריין קיין פֿינגער אין קאַלטע וואַסער, נאָר זיי האַלטען הונדערטער אַר־בייטער, וועלכע אַרבייטען פֿאַר זיי. אָט דאָס איז אַ בעוויז, אַז קאַפּיטאַל איז ניט אַנדערש ווי צונויפֿגעקליבענע אַרבייט, הייסט עס, די אַרבייט פֿון אַנדערע, צונויפֿגעקליבען אין די הענד פֿון איין פּערזאָן, פֿון איין רויבער!

אויסער־דעם גיט עס נאָך אַ פֿאַקט, דער בעסטער בעוויז פֿאַר די פֿונדאַמענטאַלע אונגערעכטיגקייט פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿטליכער אָרגאַניזאַציאָן: אונזער גאַנצער טעכנישער פּראָגרעס, די געוואַלטיגע ענטוויקלונג פֿון דער מאַשינעריע איז די פֿרוכט פֿון די אַלע וויסענשאַפֿטליכע קענטניסע, וועלכע האָבען זיך איבערגעטראָגען בירושה פֿון איין דור אויף דעם צווייטען, פֿאָלגליך וואָלט יעדער איינציגער מענש געדאַרפֿט דערפֿון פּראָפֿיטירען; אונזער לעבען וואָלט בעדאַרפֿט ווערען ברייטער, שעהנער און גרינגער, ווייל די מאַשינען גיבען אונז די

מעגליכקייט צו פראָדוצירען געוואַלטיגע רייכטהימער אין אַ קורצע צייט; אָבער טראָץ דעם זעהען מיר, אַז דיזע גאַנצע טעכנישע ענטוויקלונג האָט נאָך פערגרעסערט דאָס עלענד און די ליידען פון די אַרבייטער. די קאַפּיטאַליסטען זיינען די איינ־ציגע, וועלכע פראָפּיטירען היינט פון דער גאַנצער מאַשינעלע־ענטוויקלונג, פון יעדער נייער טעכנישער ערפינדונג און ענט־דעקונג, וועלכע גיט זיי די מעגליכקייט צו פערקלענערן די צאָהל פון זייערע אַרבייטער. אויף אַזאַ מין אַרט שאַפען זיי אַ קינסטליכען אַנטאַגאָניזמוס, אַ שטענדיגען קאַמפּף צווישען די אַרבייטער, וועלכע זיינען בעשעפטיגט, און יענע, וועלכע געהען אַרום ליידיג; דער רעזולטאַט דערפון איז אַ פערקלענערונג פון דעם לוין, ווייל דאָס עלענד צווינגט די אַרבייטסלאָזע צו פערקויפען זייער אַרבייט פאַר יעדען פרייז, אפילו ווען דער פרייז איז אַזוי קליין, אַז זיי זיינען ניט אימשטאַנד צו בעפרידיגען זייערע נויטוועגדיגע בעדירפניסע. דעס צייגט אונז, אַז די זאָגענאַנטע „נאַטור־געזעצע", וועלכע אונזערע עקאָנאָמיסטען האָבען ענטדעקט, פערניכטען זיך אַליין דורך זייער טהעטיגקייט, און אויב דאָס זיינען שוין יאָ געזעצע, זיינען עס אָבער זיכער קיינע נאַטירליכע געזעצע.

* * *

פון דער אַנדערער זייט זעהען מיר, אַז די קאַפּיטאַליסטען, מיט זייער קאַפּיטאַל און זייערע אַלע מאַשינען און פאַבריקען, קענען קיין זאַך ניט פראָדוצירען אָהן די הילפע פון די אַרביי־טער, וועהרענד די אַרבייטער אַליין, ווען זיי וואָלטען זיך פער־שטענדיגט איינע מיט די אַנדערע און פעראייניגט זייערע קרעפטע, וואָלטען גאַנץ גוט געקענט אָנגעהן מיט דער פּראָדוקציאָן אָהן די אונטערשטיצונג פון'ם קאַפּיטאַל. נאָר מיר וועלען שוין ניט רעדען דערפון, אַלעס, וואָס מיר ווילען אויפצייגען איז פאָלגענ־דעס: אין דעם אויגענבליק, ווען יעדער איינציגער מוז צוגעבען, אַז די קאַפּיטאַליסטען קענען קיין זאַך ניט טהאָן מיט זייער קאַפּיטאַל אָהן די פעראייניגונג פון די אַרבייטער, דאַן בעווייזט עס קלאָהר און דייטליך, אַז דער אַרבייטער איז דער וויכטיגסטער פאַקטאָר אין דער פּראָדוקציאָן, פאָלגליך וואָלט ער אויך בעדאַרפט

בעקומען דעם גרעסטען אַנטהייל פֿון דעם פּראָדוקט. ווי אַזוי קומט עס אַלזאָ, אַז ניט דער אַרבייטער, נאָר דער קאַפּיטאַליסט פֿערבאַפּט דעם גרעסטען חלק פֿון דער פּראָדוקציאָן? וואָס וויינינער ער פּראָדוצירט, אַלס גרעסער איז זיין געווין. און פֿער־קעהרט, וואָס מעהר די אַרבייטער פּראָדוצירען, אַלס גרעסער ווערט די געפֿאַהר פֿון אַרבייטסלאָזינקייט, אַלס וועניגער מעגליכ־קייט האָבען זיי צו קאָנסומירען. ווי אַזוי קומט עס, אַז וואָס מעהר אונזערע מאַגאַזינען זיינען פֿול געפּאַקט מיט פּראָדוקטען, אַלס מעהר פּראָדוצירער שטאַרבען פֿון הונגער? ווי אַזוי קומט עס, אַז דאָס, וואָס האָט אייגענטליך בעדאַרפֿט זיין אַ קוועלע פֿון אַלגעמיינען וואָהלזיין און פֿערגניגען, איז פֿאַר דעם אַרבייטער אַ קוועלע פֿון הונגער און עלענד?

* * *

אייף דיזע פֿראַגען גיט עס נאָר איין ענטפֿער: אום צו ערווערבען פּריוואַט־אייגענטהום גיט עס נאָר איין מיטעל — די אויסבייטונג פֿון אַנדערע מענשען. די היסטאָרישע ענטוויקלונג פֿון דער מענשהייט צייגט אונז, אַז די היינטיגע פֿאָרמע פֿון אייגענטהום איז ניט געווען די פֿון די ערשטע מענשליכע פֿער־איינינונגען. ערשט אין אַ פֿיעל שפּעטערער פּעריאָדע פֿון דער מענשליכער ענטוויקלונג, ווען די פֿאַמיליע האָט אָנגעהויבען צו ענטשטעהן אין דער אַלגעמיינער פֿערמישונג פֿון די געשלעכטער, האָבען זיך אַרויסגעצייגט די ערשטע סמנים פֿון פּריוואַט־אייגענ־טהום אין דעם געמיינשאַפֿטליכען אייגענטהום פֿון די פֿערשידענע שטאַמען.

דאָס וואָלט, פֿערשטעהט זיך, נאָך קיין בעוויז געווען געגען די בערעכטיגונג פֿון פּריוואַט־אייגענטהום, ווען דיזע צואייגנונג וואָלט ניט געווען קיין ווירקליכע. מיר רעדען נאָר דערפֿאַר פֿון דיזער טהאַטזאַכע, אום צו צייגען די קאַפּיטאַליסטען, וועלכע בעהויפּטען ביי יעדער געלעגענהייט, אַז דאָס אייגענטהום איז שטענדיג געווען דאָס וואָס עס איז היינט, אַז דיזער אַרגומענט האָט מעהר קיין בעדייטונג ניט אין אונזערע אויגען.

* * *

צום שלום וואָלט עס געווען זעהר אינטערעסאַנט צו וויסען, וואָרום די, וואָס בייזערן זיך אַזוי שטאַרק אויף די אַנאַרכיסטען, ווייל זיי פריידיגען די געוואַלטזאַמע עקספּראָפּריאַציאָן, האָבען גאָרניט וואָס אויסצוזעצען געגען די עקספּראָפּריאַציאָן פון דער אַריסטאָקראַטיע אין 1789; וואָרום פערדאַמען זיי ניט די בורזשואַזיע, וועלכע האָט דאַן געהאָלפען עקספּראָפּריאירען די אַדעלמענער, און וועלכע האָט שפּעטער בעשווינדעלט די בויערן, נאָכדעם ווי זיי האָבען אויפגעטהאָן אַזאַ ניצליכע אַרבייט פאַר די בורזשואַזע קלאַסען, מיט דעם וואָס זיי האָבען אויפגעהאַנגען די פעאָדאַלע באַראָנען, פערברענט די אַרכיוען מיט די אייגענטהומס-דאָקומענטען און צוגענומען די ערד פון די פעאָדאַליסטען?

וואָס פאַר אַ צוועק האָבען דען געהאַט די אַלע קאָנפיסצירונגען און דער פערקויף פון די פעאָדאַלע אימעניעס—וועלכער איז אָדער אין גאַנצען געווען אויסגעטראַכט, אָדער ער האָט ווירקליך שטאַטגעפונען פאַר לעכערליך גרינגע פרייזען — אויב ניט צו בערויבען די פריהערדיגע בעזיצער און די בויערן, וועלכע האָבען געהאָפּט צו בעקומען אַ חלק, כדי די בורזשואַזיע זאָל אַליין האָבען דעם פּראָפיט? האָט זיך דען די בורזשואַזיע ניט בענוצט מיט דעם איינפאַכען רעכט פון דער געוואַלט, וועלכעס זי האָט פערזוכט צו בערעכטיגען און צו פערמאַסקירען דורך געזעצליכע קאָמעדיעס? און איז דיזע בערויבונג ניט געווען אַן אונגערעכטע, דערפאַר וואָס זי האָט ניט שטאַטגעפונען פאַר דעם נוצען פון דער אַלגעמיינהייט, זאָנדערן נאָר צו דעם צוועק צו פערגרעסערן דעם רייכטהום פון עטליכע קרעמער, וועלכע האָבען באַלד אָנגעפיהרט אַ קריעג געגען די בויערן און זיי דערשאָסען, ווי די הינט און בעהאַנדעלט אַלס באַנדיטען, דערפאַר וואָס זיי האָבען אַטאַקירט די שלעסער?

די בורזשואַזיע האָט אַלזאָ זיכער קיין רעכט ניט צו שרייען געוואַלט, ווען אַנדערע ווילען איהר צווינגען צוריק אַרויסצוגעבען די גנבה, ווייל איהר אייגענטהום איז אַליין ניט אַנדערש ווי די פרוכט פון אַ גנבה.

די פאמיליע.

אייגענטהום, פאַמיליע און אויטאָריטעט האָבען אַלע דריי דורכגעמאַכט דיזעלבע גלייכמעסיגע ענטוויקלונג, וועגען דעם איז היינט מעהר קיין צווייפעל ניט. אויב מיר אָנערקענען, אַז די מענשען האָבען פעראייניגט זייערע קרעפטע, ווייל דער איינפלוס פון אַלגעמיינע נויטווענדיגקייטען האָט זיי געצוואונגען דערצו, געוויסע הינדערניסע, וועלכע די אינדיווידועלע קראַפט פון'ם מענשען איז געווען צו שוואַך צו בעקעמפפען, דאַן איז ניט מעהר ווי נאַטירליך, אַז דער נוצען, דער רעזולטאַט פון די פעראייניגטע קרעפטע, איז געווען אַ געמיינשאַפטליכער, און יעדער איינציגער האָט דערפון גלייכמעסיג פראָפיטירט. דיזע פעראייניגונגען, וועלכע האָבען צוערשט נאָר עקזיסטירט פאַר געוויסע צייטען, אום צו בעפרידיגען מאָמענטאַנע נויטווענדיגקייטען, זיינען העכסט וואַהרשיינליך זעהר עהנליך געווען צו די גרופירונגען, וועלכע מיר געפינען נאָך היינט ביי געוויסע זויג־טהיערע, און זיי שטעלען פאָר דעם קערענדעל, פון וועלכען די פאַמיליע איז אַרויסגעוואַקסען. איינע אָדער עטליכע פרויען מיט זייערע קינדער האָבען זיך גרופירט אַרום דעם שטאַרקסטען מאַן, וועלכער — אום אויפצוהאַלטען זיין אויטאָריטעט — האָט פערטריבען אַלע מענליכע קינדער פון זיין גרופע, ווי באַלד זיי האָבען דערגרייכט דעם עלטער, אַז ער האָט געדאַרפט מורא האָבען פאַר זייער קאָנקורענץ. עס וואָלט אָבער, פערשטעהט זיך, געווען איבעראיילט צו בעהויפטען, אַז די אויטאָריטעט פון דעם מאַן איז באַלד פון אָנפאַנג אָן געווען אַ פאָלשטענדיגע און האָט עקזיסטירט אין יעדער גרופע; דען אָבוואָהל מיר האָבען געוויסע ביישפיעלע פון ווילדע שטאַמען, וואו די צאָהל פון די פערבונדענע מיטגלידער

פֿערגרעסערט זיך דורך די פֿעראייניגונג פֿון עטליכע פֿאַמיליען־צענטערס, נאָר די אויטאָריטעט פֿון׳ם מאַן האָט פֿאָרט דעם שטאַרקסטען איינפֿלוס אין דער פֿעראייניגונג, קען אָבער פֿון דער צווייטער זייט איבערצייגט ווערען פֿון אַ סך פֿאַקטען און צאָהלרייכע מנהגים, ווי צ.ב.ש. די „קואוואַד", אַז דאָס רעכט פֿון דער מוטער אויף די קינדער איז העכסט וואַהרשיינליך געווען דאָס ערשטע רעכט, וועלכעס איז אַנערקענט געוואָרען. עס גיט געוויסע פֿעלקער, וואו די קינדער בעלאַנגען צו דעם שטאַם פֿון דער מוטער, און אַנדערע, וואו די אויטאָריטעט פֿון דעם מאַן איז שוין פֿאָלשטענדיג אַנערקענט, נאָר זיין אייגענטהום געהט איבער בירושה צו די קינדער פֿון זיין שוועסטער און ניט צו זיינע אייגענע. דאָס איז אייגענטליך אַ צווישען־שטופֿע, וואו די אויטאָריטעט פֿון דער מוטער טראָגט זיך איבער אויף די אויטאָריטעט פֿון פֿאָטער. נאָך אַ כאַראַקטעריסטישע ערשיינונג אין דיזער בעציהונג איז דער מנהג פֿון דער „קואוואַד"; ד.ה. ווען די פֿרוי האָט בעקומען אַ קינד, לייגט זיך דער מאַן אין בעט אַריין, נעהמט איין מעדיצין און ציעלט נאָכצומאַכען אַלע שמערצען פֿון אַ קינפעטאָרין. די שכנים בעזוכען איהם און גיבען איהם אָב מזל טוב, אָקוראַט ווי ער אַליין וואָלט בעקומען דאָס קינד.*) דאָס איז אַ בעוויז, אַז דער מאַן, אום צו בעהויפּטען זיין אויטאָריטעט איבער זיינע קינדער, האָט פֿריהער געדאַרפֿט בעווייזען דורך פֿאַקטען זיין רעכט אַלס פֿאָטער. ער וואָלט דאָס זיכער ניט געטהאָן, אויב ער וואָלט ניט געווען געצוואונגען דערצו דורך אוראַלטע געוואוינהייטען, וועלכע עקזיסטירען שוין אפילו ניט מעהר, נאָר די ערינערונג לעבט נאָך אַלס ווייטער אין די מנהגים פֿון די פֿעלקער און פֿערשאַפֿט זיך אַ פּראַקטישען אויסדרוק.

*
* *

ווי אָפֿט האָט זיך שוין ניט איבערגעביטען די פֿאָרמע פֿון

---

*) די „קואוואַד" עקזיסטירט ניט נאָר ביי פֿיעלע ווילדע און האַלב־ווילדע שטאַמען אין אַמעריקאַ, אַזיען און אַפֿריקאַ, נאָר מיר געפֿינען איהר זאָגאַר נאָך היינט ביי איראָפּעאישע פֿעלקער, ווי צ ב.ש. אין קאָרסיקאַ.
(דער איבערזעצער.)

דער פֿעראייניגונג צווישען מאַן און פֿרוי? אין די אור־אַלטע צייטען, ווען די מענשהייט האָט נאָר וואָס אָנגעפֿאַנגען צו עקזיסטירען, איז די הייראַטה געווען אַן אונבעקאַנטע זאַך; די פֿאָלשטענדיגע פּראָמיסקויאיטעט, די אַלגעמיינע פֿערמישונג פֿון די געשלעכטער איז דאַן געווען די איינציגע פֿאָרמע פֿון די סעקסועלע בעציהונגען. דער מאַן האָט בעפֿרידיגט זיינע געשלעכטליכע בעדירפֿניסע מיט דער ערשטער פֿרוי, וועלכע ער האָט אָנגעטראָפֿען, און די פֿרוי האָט אָנגענומען אָדער זיך אונטערוואָרפֿען צו דעם פֿערלאַנג פֿון אַלע מענער, וועלכע האָבען מיט איהר געוואָלט פֿערברייננגען. אפילו שפּעטער, ווען דער מענש איז שוין געווען מעהר ענטוויקעלט און וויינינגער ברוטאַל, האָט די פּראָמיסקויאיטעט נאָך אימער בעהערשט די געשלעכטליכע בעציהונגען צווישען מאַן און פֿרוי; אָבער מען האָט שוין אָנגעהויבען צו אונטערשיידען אַ פּרימיטיווע פֿאָרמע פֿון פֿערוואַנדשאַפֿטליכקייט. דאָס הייסט אַ בעשטימטע אונטערשיידונג צווישען די בעגריפֿע פֿון פֿאָטער און מוטער, ברודער און שוועסטער האָט דאַן אויך נאָך ניט עקזיסטירט, אָבער מען האָט שוין ניט דערלאָזען, אַז מענער און פֿרויען פֿון אַזעלכע גרופּירונגען, וועלכע האָבען געהאַט דעם זעלבען שטאַם־צייכען אָדער דיזעלבע אָבשטאַמונג, זאָלען זיך פֿעראייניגען. נאָר די פֿרויען האָבען אויך אין דיזער פּעריאָדע נאָך בעלאַנגט צו אַלע מענער און די מענער צו אַלע פֿרויען פֿון דעמזעלבען שטאַם. נאָך שפּעטער, ווען דער מאַן האָט שוין געהאַט אַ געוויסע אויטאָריטעט, האָט ער אָנגעהויבען צו אַנערקענען געוויסע פֿאָרמען פֿון בלוט־פֿערוואַנדשאַפֿט און געשלעכטליכע פֿערבינדונגען; אָבער אפילו דאַן איז די הייראַט צווישען ברודער און שוועסטער געווען אַ גאַנץ געוועהנליכע זאַך און דער זוהן האָט איבערגענומען בירושה יעדע פֿרוי פֿון זיין פֿאָטער׳ס האַרעם. עס האָט נאָך גענומען אַ לאַנגע צייט פֿון ענטוויקלונג, איידער די מוטער פֿון דעם יורש איז מעהר ניט מיט אַריינגערעכענט געוואָרען אין דער ירושה.

עס איז אויך נויטווענדיג צו דערמאָהנען, דאָס אויב עס גיט געוויסע פֿעלקער, ביי וועלכע איין מאַן בעזיצט עטליכע פֿרויען,

גיט עס פֿון דער אַנדערער זייט אויך אַזעלכע, וואו איין פֿרוי לעבט מיט עטליכע מענער. דיזע פֿערשידענע פֿאַזען פֿון פּראָגרעס, די פערענדערונגען פֿון די מנהגים און געוואוינהייטען, מוזען ניט אונבעדינגט פֿאָלגען איינע אויף די אַנדערע אַזוי ווי אין אַ פּראָגראַם, עס טרעפֿט זאָגאַר, אַז צוויי פֿערשידענע פֿאָרמען פֿערשווינדען אין גאַנצען, ווען עס ענטוויקעלט זיך אַ נייע פֿאָרמע, וועלכע איז נאָך קאָמפּליצירטער פֿון די ערשטע. נאָר איין זאַך איז זיכער: דיזע אַלע זיטען און געוואוינהייטען זיינען אַרויסגע־וואַקסען איינע פֿון די אַנדערע, זיי זיינען אַזוי ענג פֿערבונדען דורך טויזענדער פֿערשידענע בעציהונגען, אַז עס איז מאַנכעסמאָל כמעט אונמעגליך ריכטיג אויסצוגעפֿינען פֿון וואַנען זיי האָבען זיך גענומען. זייערע געגענזייטיגע בעציהונגען זיינען אַזוי פֿיעל־זייטיג און די אַלגעמיינע געוואוינהייטען אַזוי פֿערוויקעלט איינע מיט די אַנדערע, אַז מיר האָבען ניט קיין אַנדער וועג ווי צו שטודירען די בעאָבאַכטונגען פֿון די אַלטע פֿאָרשער און די מנהגים פֿון די ווילדע שטאַמען, וועלכע עקזיסטירען נאָך יעצט, אום צו בעקומען אַ נאָהנטען בעגריף פֿון דער מענשליכער ענטוויקלונג.

* * *

דאָס אַלעס בעווייזט אונז, אַז דאָס אייגענטהום האָט אין אָנפֿאַנג געהאַט אַן אַנדערן באַזיס ווי הינט, אַז די מעטהאָדע פֿון זיין צוטהיילונג איז געווען אַן אַנדערע, און אַז זיין יעצטיגע בעשטימונג גרינדעט זיך אויסשליסליך אויף געוואַלט, כיטראָסט און גנבה; דען עס איז גאַנץ קלאָהר, אַז ווען די פֿאַמיליע האָט זיך אָנגעפֿאַנגען מיט אַן אַלגעמיינער פֿעראייניגונג צווישען מענער און פֿרויען, האָט ניט געקענט עקזיסטירען קיין פּריוואַט־אייגענ־טהום, און פֿאָלגליך האָט דאָס וואָס האָט אין אָנפֿאַנג בעלאַנגט צו אַלעמען ניט געקענט ווערען דאָס אייגענטהום פֿון עטליכע אינדיווידוען, סיידען דורך געוואַלט און בערויבונג.

אויך די פֿאַמיליע האָט ניט אימער געהאַט דעמזעלבען אייסזעהן ווי היינט, און די פֿערטהיידיגער פֿון דער בורזשואַזיע, וועלכע בעהויפּטען, אַז דיזעביידע אינסטיטוציאָנען גרינדען זיך אויף אייביגע, אונפֿערענדערליכע פֿונדאַמענטען, ווייסען ניט וואָס

זיי רעדען, דען עס גיט זיכער קיין גרונד, וואַרום אַ געוויסע אינסטיטוציאָן, וועלכע האָט דורכגעמאַכט אַ שטענדיגע ענטוויקלונג, זאָל זיך ניט ענטוויקלען ווייטער אין דער צוקונפֿט. אַזאַ בעהויפּטונג וואָלט נאָר בעוויזען איין זאַך: אויב דיזע ביידע אינסטיטוציאָנען קענען זיך ווירקליך ניט ווייטער ענטוויקלען, דאַן וועלען זיי אין גאַנצען אָבשטאַרבען, דען עס איז אַ געזעץ פֿון לעבען, דאָס אַלעס, וואָס עס קען זיך מעהר ניט ענטוויקלען, מוז אונטערגעהן, אום צו מאַכען פּלאַץ פֿאַר אַנדערע פֿאָרמען און פֿאַר אַ נייע ענטוויקלונג.

* * *

דיזע וואַהרהייט איז אַזוי קלאָהר און אונבעשטרייטבאַר, אַז די בורזשואַזיע אַליין איז געוועזען געצוואונגען צו אַנערקענען דעם גט אַלס אַ נויטוועגדיגע איינריכטונג, אָבוואָהל איהרע פֿערטרעטער וואָלטען זיכער בעסער פֿאָרגעצויגען צו מאַכען פֿון יעדער הייראַטה אַן אונאויפֿלייזבאַרע פֿערבינדונג. אמת, אַ גט קען נאָר שטאַטפֿינדען אונטער בעזונדערע אומשטענדען, ער פֿאָדערט אַ געזעצליכע ענטשיידונג, אַ סך שרייבערייען און אַ מאַסע געלד, נאָר פֿון דעסטוועגען בלייבט עס אימער אַן אַרגומענט געגען די בעשטענדיגקייט פֿון דער פֿאַמיליע, וועלכע מען האָט פֿערטהיידיגט אַזאַ לאַנגע צייט, איידער מען האָט ענדליך אַליין געמוזט אָנערקענען די נויטווענדיגקייט צו צוברעכען אַ פֿאַמיליע דורך אַ גט.

דאַרף מען נאָך אַ בעסערע אַנערקענונג פֿון דער פֿרייער פֿעראייניגונג צווישען מאַן און פֿרוי? צייגט אונז דאָס ניט קלאָהר און דייטליך, אַז עס איז אוננוצליך און איבערפֿליסיג צו שמידען אַן אייביגען פֿערבאַנד צווישען צוויי מענשען דורך אַ געוויסע צערעמאָניע, ווייסענדיג, אַז דיזע פֿעראייניגונג קען צוריק צובראָכען ווערען דורך אַן אַנדערע צערעמאָניע? וואָס פֿאַר אַ ווערטה האָט עס, אַז איין פֿערטרעטער פֿון דער רעגירונג זאָל מקדש זיין אַ פֿערבינדונג פֿון אַ יונגע פּאָר, ווען דריי אַנדערע זיינע אימשטאַנד צוריק צוצושטעהרען די גאַנצע חתונה?

* * *

אָט דערפֿאַר האַלטען די אַנאַרכיסטען ניט פֿון דער גאַנצער הייראַט. זיי זיינען מיט דער מיינונג, אַז ווען צוויי מענשען ליעבען זיך איינע די אַנדערע, דאַרפֿען זיי ניט קיין דריטע, וועלכער זאָל זיי ערלויבען צו שלאָפֿען אין איין בעט. ווי באַ זיי ווילען זיך ביידע פֿעראייניגען, האָט קיין אַנדערער קיין רע ניט אַריינצושטעקען דעם נאָז אין זייערע אָנגעלעגענהייטען.

ווייטער זיינען די אַנארכיסטען מיט דער מיינונג, דאָס אויב אַ פֿעראייניגונג צווישען מאַן און פֿרוי, איז דער רעזולטאַט פֿון זייער אייגענעם ווילען, דאַן גיט עס קיין אורזאַכע, וועלכע זאָל זיי פֿערדאַמען צו פֿערברייגען זייער גאַנצעס לעבען צוזאַמען, אפֿילו דאַן, ווען עס ענטוויקעלט זיך אַן אַנטיפּאַטהיע צווישען ביידע. אַ פֿעראייניגונג, וועלכע זיי האָבען פֿרייוויליג געשאַפֿען, קען אויך פֿרייוויליג ווידער אויפֿגעלייזט ווערען. צוויי מענשען, שטעהענדיג אונטער דעם איינפֿלוס פֿון זייערע ליידענשאַפֿטליכע געפֿיהלען און בעדירפֿניסע, זעהען מייסטענטהיילס נאָר זייערע גוטע אייגענשאַפֿטען און זיינען בלינד פֿאַר זייערע פֿעהלער; זיי פֿעראייניגען זיך, און דורך זייער צוזאַמענלעבען פֿערשווינדען ביסלעכוויז די גוטע אייגענשאַפֿטען, און זייערע שלעכטע זייטען ציינען זיך אַרויס אַלס דייטליכער און ווירקען צולעצט ווי אַן אונערטרעגליכער מאָראַלישער שמערץ אויף די ביידע פּערזאָנען. איז עס ווירקליך נויטווענדיג, דאָס אַזעלכע צוויי מענשען זאָלען בעצאָהלען מיט אַ גאַנצען לעבען פֿון ליידען או שמערצען פֿאַר אַ פֿעהלער וועלכען זיי האָבען בעגאַנגען אין אַ ליידענשאַפֿטליכען מאָמענט, גלויבענדיג אַז זייער ליעבע וועט זיך קיינמאָל ניט ענדיגען, און ניט וויסענדיג, אַז עס איז מעהר ניט געווען ווי דער רעזולטאַט פֿון אַ מאָמענטאַנער קערפּערליכער אויפֿרעגונג?

לעכערליך! עס וואָלט ווירקליך שוין צייט געווען אַז די מענשען זאָלען בעקומען געזונדערע אַנשויאונגען אין דיזער בעציהונג. איז דען ניט די ליעבע צווישען מאַן און ווייב אימער שטאַרקער געווען פֿון אַלע געזעצע, פֿון יעדער ציערעריי, פֿון אַלע פֿערדאַמונגען, דורך וועלכע מען האָט פֿערזוכט צו קאָנטראָלירען דעם געשלעכטליכען פֿערקעהר? די בירגערליכע געזעלשאַפֿט

פערדאמט מיט דער גרעסטער ענערגיע די פרוי, וועלכע בעטריגט איהר מאן — פון דעם מאן איז ניט דא וואס צו רעדען, ווייל ער איז שטענדיג געווען מא־אליש אויף זיין אייגענעם שטייגער

זי גיסט אויס איהר טיעפסטע פעראכטונג אויף די מוטער, וועלכע האט ניט קיין געזעצליכען מאן פאר איהר קינד, אבער וואס פאר א נוצען האט עס געבראכט? האבען דען דיזע אלע פערדאמונגען געקענט פערהינדערן פאר איין מאמענט, אז פרויען זאלען ניט אבנארען זייערע מענער, אז מיידלאך זאלען זיך ניט אוועקגעבען צו דעם מאן, וועלכען זיי ליעבען, אדער וועלכער פערשטעהט ווי אויסצונוצען דעם ריכטיגען מאמענט, ווען די ליידענשאפט איז שטא־קער פון דער פערנונפט?

די געשיכטע, די ליטעראטור האלטען אונז אין איין דער־צעהלען פון בעטראגענע מענער און פרויען און פערפיהרטע מיידלאך. דער געשלעכטליכער אינסטינקט האט דעם שטארקסטען איינפלוס אויף׳ן מענשען; מיר זוכען דאס צו בעהאלטען פאר דער עפענטליכקייט, אבער מיר גיבען זיך אונטער אין דער שטיל.

אויף די וויניגע ליידענשאפטליכע, אבער שוואכע און מורא׳־דיגע כאראקטערע, וועלכע בעגעהען זעלבסטמארד, צוזאמען מיט דער געליעבטער, ניט האבענדיג דעם מוטה און די מאראלישע קראפט צו בעפרייען זיך פון די געזעלשאפטליכע פאראורטהיילע און צו קעמפפען געגען די הינדערניסע, וועלכע די מנהגים אדער דער אידיאטיזמוס פון אונוויסענדע עלטערן לייגען זיי אין וועג, אויף דיזע וויניגע קומען מיליאנען, וועלכע לאבען זיך אויס פון די פאראורטהיילע, ניט עפענטליך, פערשטעהט זיך, נאר שטי־לע־הייט... דיזע אלע פערדאמונגען און פאראורטהיילע האבען מעהר ניט אויסגעפיהרט ווי איין זאך: זיי האבען מיטגעהאלפען מאכען פון אונז בעטריגער און היפאקריטען, דאס איז אלעס.

* * *

ווארום זאלען מיר זיך איינשפא־ען צו וועלען רעגולירען א זאך, וועלכע לאזט זיך ניט רעגולירען, ט־אץ אלע פערפאלגונגען און אונטערדריקונגען פון הונדערטער און הונדערטער יאהרען?

לאָמיר בעסער פֿערשטעהן איין פֿאַר אַלע מאָל, אַז די מענשליכע געפֿיהלען פֿערטראָגען ניט קיין אויסערליכע רעגולאַציעס, און אַז די פֿאָלשטענדיגע פֿרייהייט איז די איינציגע בעדינגונג פֿאַר זייער געזונדע און נאָרמאַלע ענטוויקלונג. לאָמיר זיין ווייניגער קאָנווענציאָנעל און מיר וועלען זיין מעהר אָפֿענהערציג און מאָראַליש.

דער מאַן, נאָכדעם ווי ער איז געוואָרען אַן אייגענטהימער, האָט, פֿערשטעהט זיך, געוואָלט איבערלאָזען די פֿרוכט פֿון זיין גנבה צו זיינע קינדער, און ווייל די פֿרוי איז ביז היינט צו טאָג בעטראַכטעט געוואָרען פֿאַר נידריגער פֿון איהם — מען האָט איהר מעהרער געדעכענט פֿאַר אַ שטיק אייגענטהום, איידער פֿאַר אַ גענאָסין — אָט דערפֿאַר האָט דער מאַן געגעבען דער פֿאַמיליע אַזעלכע פֿאָרמען, וועלכע האָבען איהם פֿערזיכערט די אַבסאָלוטע הערשאַפֿט איבער דער פֿרוי און איהם אין דערזעלבער צייט געגעבען די מעגליכקייט איבערצוטראָגען זיינע רייכטהימער בירושה אויף זיינע קינדער; דאָס איז די איינציגע ערקלעהרונג, וואַרום די פֿאַמיליע איז בעטראַכטעט געוואָרען און ווערט נאָך היינט בעטראַכטעט פֿאַר אַ לעבענסלענגליכע פֿעראייניגונג. גרינדענדיג זיך אויף ריין מאַטעריעלע אינטערעסען און ניט אויף די ליעבע און צונייגונג פֿון צוויי מענשען, איז לייכט צו פֿערשטעהן, אַז מען איז געווען געצוואונגען צו שאַפֿען אַ געוויסע קראַפֿט, אַ געזעצליכע בעשטעטיגונג פֿאַר דיזער אינסטיטוציאָן, אים צו פֿערהינדערן אַ צושיידונג, ווען עס מאַכט זיך פֿון צייט צו צייט אַ שטרייט צוליעב פֿערשידענע אינטערעסען.

די אַנאַרכיסטען, וועלכע מען בעשולדיגט, אַז זיי ווילען צושטעהרען די פֿאַמיליע, ווילען מעהר ניט צושטעהרען ווי דיזען העסליכען אַנטאַגאָניזמוס, זיי זיינען מיט דער מיינונג, אַז די פֿעראייניגונג צווישען מאַן און פֿרוי דאַרף זיך גרינדען אויף געגענזייטיגע ליעבע און אַכטונג, כדי זי זאָל קענען לענגער עקזיסטירען. זיי האָבען קיינמאָל ניט בעהויפּטעט, דאָס אַ מאַן און פֿרוי, וואָס האָבען דעם וואונש צו פֿערברייגגען זייער גאַנצעס לעבען איינע מיט די אַנדערע, האָבען דערצו קיין רעכט ניט,

ווייל עס איז געגען דעם פּרינציפּ פֿון פֿרייער פֿעראייניגונג. זיי האָבען אויך קיינמאָל ניט ערקלעהרט, אַז עלטערן זאָלען ניט האָבען קיין רעכט אויפֿצובריינגען זייערע קינדער, אָבוואָהל זיי פֿאָדערן, אַז די פֿרייהייט פֿון דעם קינד דאַרף רעספּעקטירט ווערען, און אַז קינדער זאָלען ניט לענגער בעטראַכטעט ווערען אַלס דאָס אייגענטהום פֿון זייערע עלטערן. די אַנאַרכיסטען ווילען אָבשאַפֿען די געזעצליכע פֿאַמיליע, זיי ווילען, אַז מענער און פֿרויען זאָלען זיך פֿעראייניגען פֿריי און פֿריי פֿונאַנדערגעהן, אויב זיי קענען ניט שטימען איינע מיט די אַנדערע. זיי האַלטען עס פֿאַר לעכערליך, דום און דעספּאָטיש, דאָס אַ געזעץ זאָל בעשטימען און רעגולירען די בעציהונגען צווישען די מענשליכע געפֿיהלען, וועלכע זיינען אין ערגעץ ניט אַזוי קאָמפּליצירט און פֿערשידען ווי אין ליעבע צווישען מאַן און ווייב.

* * *

אויב אַ מענש איז ניט בעשטענדיג אין זיינע געפֿיהלען, אויב זיין ליעבע קען זיך ניט קאָנצענטרירען אויף איין פּערזאָן, אַזוי ווי די, וואָס ווילען רעגולירען די געשלעכטליכע בעציהונגען, פֿאָדערן עס, וואָס האָט עס צו טהאָן מיט אונז? און וואָס וואַלטען מיר געקענט טהאָן דערצו? ביז יעצט האָט נאָך קיין פֿערפֿאָלגונג עפּעס פֿערהינדערט אין דיזער בעציהונג, זי האָט מעהר ניט געשאַפֿען ווי נייע פֿעהלער, נייע אויסגעלאַסענהייטען. לאָמיר שוין לאָזען דער מענשליכער נאַטור איהר פֿרייען וועג! זאָל זי זיך פֿריי ענטוויקלען, לויט איהרע אינערליכע אינסטינקטען און שטרעבונגען! זי איז גענוג אינטעליגענט, אום אַליין אויסצוגעפֿינען, וואָס עס איז גוט און וואָס עס איז שלעכט פֿאַר איהר, און די פּראַקטישע ערפֿאַהרונג וועט איהר בעסער אָנווייזען דעם ריכטיגען וועג פֿון איהר ענטוויקלונג ווי אַלע געזעצע און רעגולאַציעס. דאָס געזעץ פֿון ענטוויקלונג מאַניפֿעסטירט זיך פֿריי, און מיר זיינען איבערציינט, אַז דיזעס געזעץ וועט זיין דאָס בעסטע און איינציגע, וועלכעס וועט עקזיסטירען אין דער צוקונפֿט און שטענדיג שאַפֿען נייע לעבענס־קרעפֿטע.

און אויב עס עקזיסטירט ווירקליך אין דער מענשהייט אַן

אינערליכע שטרעבונג צו דער מאָנאָגאַמיע, צו אַ שטענדיגער פּעראייניגונג פון צוויי מענשען, וועלכע האָבען זיך קענען און רעספּעקטירען געלערנט איינע די אַנדערע, דאַן וועט זייער פּערבינדונג זיין אַזוי פאָלקאָמען ווי נאָר מעגליך, זיי וועלען האַרמאָנירען אין זייערע געדאַנקען און ווינשע, אַז זיי דאַרפען ניט קיין געזעץ, וועלכעס זאָל זיי דערמאָהנען, אַז זיי דאַרפען זיך ליעבען איינע די אַנדערע. וועט ניט זייער אייגענער וואונש זיין אַ בעסערע גאַראַנטיע פאַר די בעשטענדיגקייט פון זייער צוזאַמענלעבען, ווי אַלע געזעצע?

אויב מאַן און פרוי וועלען מעהר ניט זיין צוזאַמען געשמידט איינע מיט די אַנדערע, אויב עס וועט עקזיסטירען אווירקליכע ליעבע צווישען ביידע, דאַן וועט יעדער פון זיי פערזוכען צו פּערדינען די ליעבע און דעם רעספּעקט פון דעם אַנדערען. וויסענדיג, אַז יעדער פון זיי קען פריי פערלאָזען דעם צווייטען, אויב ער אָדער זי וועט ניט געפינען די בעפרידיגונג אין דעם צוזאַמענלעבען, וועלכע זיי האָבען ערוואַרטעט, וועלען ביידע פערזוכען זיך וואָס מעהרער צוצוציהען איינער דעם אַנדערען. אַזוי ווי ביי יענע סאָרטען פייגעל, וואו דער ער פוצט זיך אויס מיט נייע פעדערן, כדי ער זאָל איהר געפעלען ווערען, אַזוי וועלען אויך די מענשען פערזוכען צו ענטוויקלען זייערע אַלע גוטע אייגענשאַפטען, אום צו מאַכען זייער צוזאַמענלעבען וואָס אַנגענעהמער. אָט דאָס וועט זיין די בעסטע גאַראַנטיע פאַר די בעשטענדיגקייט פון זייער געגענזייטיגער ליעבע.

* * *

מיר האָבען ניט געהאַט די אַבזיכט צו קריטיקירען די „מאָדערנע הייראַט", וועלכע שטעהט אויף דערזעלבער שטופע ווי די געמיינסטע פראָסטיטוציאָן. די געשעפטס־הייראַט, וואו די געפיהלען שפּילען איבערהויפּט קיין ראָלע ניט; די פערמ־טלונגס הייראַט, וועלכע קומט מייסטענטהיילס פאַר אין די בורזשואַזע קרייזען, וואו די עלטערן אראַנזשירען דאָס גאַנצע געשעפט, אָהנע זיך אפילו צו בעראַטהען מיט די, וועלכע מען זוכט חתונה צו מאַכען; און דאַן די גרויסע צאָהל פון די אוננאַטירליכע פער־

בינדונגען, וואו אַלטע אָבגעלעבטע מענער פֿעראייניגען זייערע פֿערוועלקטע קערפּערס מיט דער שעהנהייט און פֿרישקייט פֿון יונגע מיידלאַך, דערפֿאַר וואָס זיי זיינען רייך, אָדער וואו אַן אַלטע מכשפה קויפֿט מיט גאָלדענע קלינגערס די צערטליכקייט פֿון אַ יונגען פּראָסטיטוט, וועלכער בעצאָהלט מיט זיין הויט און אַ ביסעל שאַנדע זיין געלד־גיריגקייט. דיזע עקעלהאַפֿטע ער־ שיינונגען זיינען שוין אָפֿט גענוג קריטיקירט געוואָרען, און וואָס פֿאַר אַ ווערטה וואָלט עס געהאַט צוווידערהאָלען נאָך אַמאַל, וואָס איז שוין טויזענד מאָל געזאָגט געוואָרען? אונזער גאַנצע אויפֿגאַבע איז געווען צו בעווייזען, אַז די פֿאָרמען פֿון דער געשלעכטליכער פֿעראייניגונג זיינען ניט אימער געווען דיזעלבע, און אַז זי קען נאָר דאַן דערגרייכען דעם העכסטען גראַד פֿון איהר מאָראַלישער ענטוויקלונג, ווען זי וועט זיין בעפֿרייט פֿון אַלע קייטען. אַלעם אַנדערע שפּילט נאָר אַ קליינע ראָלע.

די אויטאריטעט.

די אייגענטהומס־פראגע איז אזוי ענג פערבונדען מיט דער פראגע פון אויטאָריטעט, אז אום צו געבען אַן ערקלעהרונג איבער די ענטשטעהונג און ענטוויקלונג פון דער לעצטער, וואָלטען מיר געדארפט נאָך אַ מאָל ווידערהאָלען פון דאָס ניי אַלעס דאָס, וואָס מיר האָבען שוין פריהער געזאגט אין אַ בעזונדערען קאַפּיטעל איבער דאָס אייגענטהום. אָט דערפאַר וועלען מיר זיך דאָ נאָר בעשעפטיגען מיט דער יעצטיגער פאָרמע פון דער אויטאָריטעט, וועלכע — אזוי ווי מען דערצעהלט אונז — גרינדעט זיך אויף דאָס אַלגעמיינע שטים־רעכט, אויף דאָס געזעץ פון דער מאַיאָריטעט.

אַזוי ווי מיר האָבען געזעהן, האָט די לעגענדע וועגען דעם געטליכען אורשפּרונג פון אייגענטהום און אויטאָריטעט היינט מעהר קיין באָדען ניט, און דערפאַר איז די בורזשואַזיע געוועזען געצוואונגען אויסצוגעפינען אַ נייען און בעסערען באַזיס פאַר דיזע ביידע אינסטיטוציאָנען. נאָך דעם ווי זי האָט אַליין צושטעהרט דאָס געטליכע רעכט פון די קעניגע און מיטגעהאָלפען קעמפפען געגען דאָס רעכט פון געוואַלט, האָט זי פערזוכט צו בעגרינדען אַ נייעס רעכט, דאָס רעכט פון געלד, איינפיהרענדיג די זאָגענאַנטע „קלאַסען־שטייער" אַלס באַזיס פון דעם וואַהל־סיסטעם. אויף אַזאַ מין אַרט האָט נאָר אַ געוויסע קלאַסע פון פריוויליגירטע מענשען, וועלכע האָבען בעצאָהלט די העכסטע אָבגאַבען, געהאַט דאָס רעכט אויסצוואוועהלען די פערטרעטער פאַר'ן פאַרלאַמענט. שפּעטער איז בעשטימט געוואָרען, דאָס אויך די, וואָס האָבען די נויטווענדיגע פאָליטישע „פעהיגקייטען," האָבען אַ רעכט צו

וועהלען, ווייל אַ געוויסער טהייל פֿון דער בורזשואַזיע, וועלכע איז דורך די ערשטע פֿאָרמע פֿון דעם וואַהל־רעכט געווען אויסגעשלאָסען פֿון דער פּאָליטישער טהעטיגקייט, האָט עס געפֿאָדערט.

אָבער דיזע אַלע פֿאָרמען האָבען נאָר עקזיסטירט פֿאַר אַ קורצע צייט. דען ווי באַלד מען האָט שוין אָנגעפֿאַנגען דיסקוטירען איבער דער אויטאָריטעט, האָט זי געמוזט פֿערלירען איהר אַמאָליגען איינפֿלוס, און די, וואָס האָבען פֿריהער ניט גענומען קיין אַנטהייל אין דער וואַהל פֿון זייערע הערען, האָבען ניט פֿערפֿעהלט צו פֿאָדערן דאָס רעכט אָבצוגעבען זייער מיינונג איבער די וואַהל פֿון די רעגירער.

* * *

די בורזשואַזיע, וועלכע האָט מורא געהאַט פֿאַר'ן פֿאָלק, האָט ניט געוואָלט נאָכגעבען, זי האָט געהאַט די עפֿענטליכע מאַכט אין איהרע הענד און האָט ניט געהאַט קיין לוסט צו טהיילען איהר מיט אַנדערע. אום צו בעקומען דאָס אַלגעמיינע שטים־רעכט, זיינען די אַרבייטער געצוואונגען געווען צו מאַכען אַ רעוואָלוציאָן. זיי האָבען געהאָלפֿען דער בורזשואַזיע צו בעקומען די מאַכט אין איהרע הענד, אָבער דיזעלבע בורזשואַס האָבען אָנגעווענדעט אַלע מיטלען, אום אויסצושליסען די אַרבייטער פֿון דעם ניי ערוואָרבענעם רעכט; זיי האָבען פּשוט מורא געהאַט, אַז דאָס אַלגעמיינע שטים־רעכט וועט זיי פֿערניכטען, און דערפֿאַר האָבען זיי פֿערזוכט אָבצושניידען די נעגעל פֿון דיזען מאָנסטער. ערשט שפּעטער, ווען די פּראַקטישע ערפֿאַהרונג האָט זיי געלערנט, אַז דאָס אַלגעמיינע וואַהל־רעכט איז ניט קיין געפֿאַהר צו זייערע פּריווילעגיעס אַז עס איז ניט מעהר ווי אַ פֿידעל, אויף וועלכער מען דאַרף נאָר וויסען ווי צו שפּיעלען, זיינען זיי געוואָרען ווייכער; זיי האָבען פֿערשטאַנען, אַז דיזע וואונדערבאַרע וואַפֿע, דורך וועלכע די אַרבייטער האָבען זיך איינגערעדט אויסצופֿיהרען זייערע פֿאָדערונגען — און זיי האָבען פֿערגאָסען זייער בלוט דערפֿאַר — איז ניט מעהר ווי אַן אויסגעפֿיינערטער מיטעל פֿון הערשאַפֿט און אונטערדריקונג, וועלכער

פֿערשקלאַפּט די יעניגע, וואָס בענוצען זיך דערמיט. האָפֿענדיג, אַז זיי האָבען ענדליך געפֿונען דעם וועג ווי זיך צו בעפֿרייען.

און לאָמיר זיך ניט נאַרען! וואָס דען אַנדערש איז דאָס אַלגעמיינע שטים־רעכט, אויב ניט דאָס רעכט פֿון די אונטערדריקטע אַליין אויסצואוועהלען זייערע אונטערדריקער, דאָס רעכט אַליין אויסצוקלייבען דעם רוט, מיט וועלכען מען שמייסט זיי? דער וועהלער רעפּ־רעזענטירט די העכסטע מאַכט אים שטאַאט — אַזוי זאָגט מען כאָטש — ער האָט דאָס רעכט אַליין אויסצואוועהלען זיין הערר, אָבער ער האָט קיין רעכט ניט צו ענטזאַגען זיך צו געהאָרכען דעם הערר, וועלכע זיינע שכנים האָבען אויסגעוועהלט פֿאַר איהם. אין דעם מאָמענט, ויען ער פּאַקט אַריין זיין שטיקעל פּאַפּיר אין שטים־קעסטעל, אַנערקענט ער אָפֿיציעל, אַז ער האָט מעהר קיין אייגענעם ווילען, פֿאַר איהם עקזיסטירט יעצט מעהר קיין אַנדער זאַך, ווי די קאַפּריזען פֿון זיינע העררן, וועלכע ער האָט אַליין אויסערוועהלט, זיי מאַכען די געזעצע, זיי פֿיהרען זיי אויס, און זיי זעצען איהם אַריין אין טורמע, אויב ער וועט ניט אַנערקענען זייערע בעשליסע.

* * *

מיר האָבען ניט די אַבזיכט אויפֿצוציגען דאָ אַלע אומזיניגקייטען און שעדליכע פֿאָלגען פֿון דעם אַלגעמיינען שטים־רעכט, מיר וועלען זיך אפילו ניט בעשעפֿטיגען מיט די אַלע פֿערבעסערונגען און רעפֿאָרמען, וועלכע די פֿערשידענע פֿעלקער האָבען פֿאָרגעשלאָגען און פּראַקטיצירט, כדי די אויסערוועהלטע זאָלען ניט קענען אויספֿיהרען זייערע פּערזענליכע קאַפּריזען, אין אום צו פֿערזיכערן דאָס זעלבסטבעשטימונגס־רעכט פֿון די וועהלער, געבענדיג זיי די מעגל בקיום צו צווינגען זייערע דעפּוטאַטען אויסצופֿיהרען זייערע פֿערשפּרעכונגען. דאָס וואָלט אונז אַוועקגעפֿיהרט צו ווייט און פֿערנומען צו פֿיעל פּלאַץ, און אויסערדעם איז עס אויך גאָר ניט וויכטיג פֿאַר אונז, וויל אונזער גאַנצע אַבזיכט איז ניט מעהר ווי צו בעווייזען, אַז דאָס געזעץ פֿון דער מאַיאָריטעט איז פּונקט אַזוי ווייניג בערעכטיגט ווי דאָס זאָגענאַנטע געטליכע רעכט פֿון די זעלבסטהערשענדע קעניגע, און

אַז עס ניט קיין אַנדער געזעץ פֿאַר דעם מענשען ווי זיין אייגענער ווילען און זיין פערזענליכע איבערצייגונג.

אָבער דאָס רעכט פֿון דער מינאָריטעט, וועלכעס בילדעט כלומר שוין די גרונדלאַגע פֿון די מאָדערנע שטאַאטען, איז אויך ניט מעהר ווי אַ פוסטע בעהויפטונג, ווייל אין דער ווירקליכקייט עקזיסטירט עס גאָרניט. ווען מיר אַנאַליזירען דעם גאַנצען אָנגאַנג פֿון דעם אַלגעמיינען שטים-רעכט, וועלען מיר באַלד אויסגעפֿינען אַז עס איז ניט די מאַיאָריטעט, וואָס רעגירט, זאָנדערן אַ גאַנץ קליינע מינאָריטעט, וועלכע נעהמט זיך פֿון אַן אַנדער מינאָרי-טעט, און דיזע צווייטע מינאָריטעט, שטעלט אַליין ווידער פֿאָר אַ מינאָריטעט, וועלכע איז אויסגעקליבען געוואָרען פֿון די רע-גירטע מאַסען.

* * *

אַז פֿרויען און קינדער, וועלכע זיינען אַזוי גוט אונטערוואָר-פֿען צו די געזעצע ווי די מענער, זיינען אויסגעשלאָסען פֿון'ם שטים-רעכט, איז ניט מעהר ווי אַ ווילקירליכע בעשטימונג. אָבער אפילו צווישען די, וואָס האָבען שוין יאָ אַ רעכט צו שטימען, געפֿינען זיך אַ סך מענשען, וועלכע בענוצען זיך ניט מיט זייער „רעכט", צוליעב דיזע אָדער יענע אורזאַכען. ווען מיר רעכענען אַרונטער דיזע אַלע מענשען, וועלכע קענען אָדער ווילען זיך ניט בענוצען מיט דעם שטים-רעכט, דאַן בלייבט מעהר ניט איבער ווי אַ מינאָריטעט פֿון מענשען, וועלכע מען אַנערקענט — אויף אַ גאַנץ ווילקירליכען שטייגער, פֿערשטעהט זיך — אַלס די איינציגע, וואָס זיינען פֿעהיג אויסצוקלייבען די רעגירער פֿאַר אַלעמען.

אין דער טהעאָריע ענטשיידעט די מאַיאָריטעט אין דעם טאָג פֿון די וואַהלען, ווער עס איז אויסערוועהלט געוואָרען אַלס פֿערטרעטער פֿון אַ געוויסען בעצירק; אָבער אין דער פראַקטיקע בעקומט די געשיכטע אַ גאַנץ אַנדערן כאַראַקטער: די שטימען פֿון די וועהלער צוטהיילען זיך אויף זעקס, אַכט, צעהן און מאַנכעסמאָל נאָך מעהר פֿערשידענע קאַנדידאַטען, שוין גאָר ניט ריידענדיג פֿון די, וועלכע געפֿינען איבערהויפט ניט צווישען די

אַלע קאַנדידאַטען קיין פּאַסענדען פֿערטרעטער פֿון זייערע אַנ־זיכטען און שטימען דערפֿאַר געגען זייערע אייגענטליכע מיינונגען. דער ערפֿאָלגרייכער קאַנדידאַט איז אַלזאָ אויך ניט מעהר ווי דער אויסערוועהלטער פֿון אַ צווייטער מינאָריטעט.

אָבער דאָס איז נאָך ניט אַלעס: אין דער טהעאָריע בע־הויפּטעט מען, אַז ווען די אויסערוועהלטע פֿערזאַמלען זיך אין פּאַרלאַמענט, זאָל די מאַיאָריטעט ענטשיידען איבער אַלע פֿאָר־שלעגע, וואָס ווערען געמאַכט; אָבער אויך דאָרטען ענטוויקלען זיך ווידער פֿערשידענע גרופּען און גרופּעלאַך, און אין דער ווירק־ליכקייט רעגירט ניט די מאַיאָריטעט, זאָנדערן קליינע קליקען פֿון עהרגייציגע פּאָליטיקער, וועלכע שטעהען צווישען די עקסטרעמע פּאַרטייען און גיבען אָב זייערע שטימען פֿאַר יעדען פֿאָרשלאַג, וועלכער פֿערשפּרעכט זיי דעם בעסטען נוצען.

פֿון די ווייניגע ביישפּיעלע, וועלכע מיר האָבען דאָ אָנגעדיי־טעט, צייגט זיך קלאָהר און דייטליך אַרויס, אַז די בעריהמטע סואווערעניטעט פֿון דעם וועהלער שפּיעלט אין דער אמת'ן זעהר אַ קליינע ראָלע; אָבער מיר מוזען אויסדריקליך בעמערקען, אַז מיר האָבען געהאַלטען אונזער קריטיק אַזוי איינפֿאַך ווי נאָר מעגליך, אום ניט צו פֿערטומלען דעם לעזער; אָט דערפֿאַר האָבען מיר אָנגענומען פֿאַר אַ מאָמענט, אַז יעדער וועהלער האַנדעלט לאָגיש און ווייס גענוי וואָס ער טהוט. אָבער ווען מיר וואָלטען ערשט אַריינגענומען אין אונזער קריטיק אַלע אינטריגעס, אַלע שווינדלערייען און עהרגייציגע בערעכענונגען, ווען מיר וואָלטען אָנגעדייטעט אויף דעם פֿאַקט, אַז קיין געזעץ קען ניט אויסגעפֿיהרט ווערען, איידער עס איז אָנגענומען געוואָרען פֿון אַ צווייטער פּאַרלאַמענטאַרישער קערפּערשאַפֿט, דעם סענאַט, וועל־כער ווערט אויסגעוועהלט פֿון אַ גאַנץ בעזונדערע קלאַס וועה־לער, ווען מיר וואָלטען נאָך גענומען אין אָנבעטראַכט, אַז די לעגיסלאַטיווע קערפּערשאַפֿט בעשטעהט פֿון פֿינף הונדערט און עטליכע דעפּוטאַטען, אַז יעדער וועהלער האָט נאָר אָבגעגעבען זיין שטימע פֿאַר איינעם פֿון דיזע פֿינף הונדערט, אַז זיין ווילען שטעלט פֿאָלגליך פֿאָר מיט זיך ניט מעהר ווי אַ פֿינף הונדערט

חלק פֿון דעם אַלגעמיינען ווילען, און אַז זאָגאַר דיזער אונבע־דייטענדער איינפֿלוס ווערט נאָך ווייטער אָבגעשוואַכט דורך דאָס בעשטימונגס־רעכט פֿון דעם סענאַט, ווען מיר וואָלטען זיך בעשעפֿטיגט מיט דיזע אַלע איינצעלהייטען, וואָלטען מיר צולעצט זיכער אויסגעפֿונען, אַז די בעריהמטע אויבערהערשאַפֿט פֿון דעם וועהלער פֿערלירט זיך אויף אַזוי פֿיעל אין דער אויבערהערשאַפֿט פֿון דער נאַציאָן, אַז עס בלייבט דערפֿון אין גאַנצען מעהר ניט איבער.

אָבער דאָס אַלעס איז נאָך ניט דאָס ערגסטע. דאָס אַלגע־מיינע שטים־רעכט האָט נאָך אַן אַנדער ווירקונג, וועלכע איז נאָך פֿיעל געפֿעהרליכער: עס ענטוויקעלט אַ הערשאַפֿט פֿון גאָרנישטען און מיטעלמעסיגע כאַראַקטערע, אַזוי ווי מיר וועלען באַלד זעהען.

יעדע נייע אידעע, וועלכע פֿעראייניגט אין זיך די פֿאָרט־געשריטענע געדאַנקען פֿון איהר צייט, ווערט אין אָנפֿאַנג פֿון איהר ענטוויקלונג אימער נאָר אַנערקענט פֿון אַ קליינע מינאָרי־טעט, דען עס גיט נאָר ווייניגע מוחות, וועלכע זיינען באַלד פֿעהיג אויפֿצוכאַפּען נייע געדאַנקען און זיי צו פֿערטהיידיגען. דיזע וואַהרהייט איז אונבעשטרייטבאַר, און דאָס איז אויך די אורזאַכע, וואַרום מענשען, וועלכע האָבען ווירקליך טיעפֿע און ברייטע אַנשויאונגען, זיינען שטענדיג אין דער מינאָריטעט. די מאַסע בענוגענט זיך מיט די אַלגעמיינע אידעען, וועלכע זיינען אַריין אין מאָדע, און זיי מאַכען דאָס די מאַיאָריטעט, זיי וועהלען דאָס אוים די דעפּוטאַטען, און אום ניט צו פֿערלירען די אויסזיכטען זיינען דיזע פֿערטרעטער פֿון דער מאַיאָריטעט זעהר פֿאָרזיכטיג, זיי זאָלען זיך ניט צוריהרען צו די פֿאַראורטהיילע פֿון זייערע וועהלער און צו די טראַדיציאָנעלע אידעען פֿון דער פֿערגאַנגענ־הייט. פֿערקעהרט, אום צו בעקומען וואָס מעהר שטימען, וועט ער אויסמיידען יעדעס שפּיציגע וואָרט און זיך בענוצען מיט אַ גאַנצען מאַגאַזין פֿון פּוסטע פֿראַזען, מיט וועלכע ער קען נאָר צוטרעפֿען זיינע וועהלער. אום זיי ניט אָבצושטויסען פֿון זיך, וועט ער זיך אונטערשמייכלען ביי זיי און אַנערקענען זייער־

דומהייט און אונוויכענהייט פֿאַר אַ גוטע זאַך. וואָס פוסטער און איבערפֿלעכליכער ער וועט זיין, אַלס גרעסער זיינען די אויס־זיכטען פֿאַר איהם צו ווערען איינער פֿון די אויסערוועהלטע.

* * *

אויב מיר קוקען זיך צו מיט אויפֿמערקזאַמקייט צו דער טהעטיגקייט פֿון די מייסטע אָרגאַניזאַציאָנען: קאָמיטעס, פֿעראיינען פֿאַר געגענזייטיגע הילפֿע, געזעלשאַפֿטען פֿון קינסטלער, ליטעראַטען א. ז. וו. ויעלען מיר באַלד בעמערקען, אַז די פֿערוואַלטונג פֿון דיזע אַלע קערפּערשאַפֿטען ליגט אין די הענד פֿון געוויסע פּערזאָנען, וועלכע זיינען אויסגעקליבען געוואָרען דורך דאָס אַלגעמיינע שטים־רעכט; און דיזע איינצעלנע אינדיווידוען, שוין ניט קוקענדיג אויף זייער קליינליכע אַמביציע, זייער בעדירפֿנים זיך אַרויסצושטעלען ביי יעדער געלעגענהייט, כדי מען זאָל ריידען פֿון זיי, זייער שטרעבען צו פֿערשאַפֿען זיך אַ געוויסע שטעלונג אויף די רעכנונג פֿון זייערע קאַמעראַדען און זייער פֿעהיגקייט אָנצימאַכען אינטריגעס, דיזע איינצעלנע אינדיווידוען זיינען כמעט אַלע מאָל די אויבערפֿלעכליכסטע און אונבעדייטענדסטע כאַראַקטערע פֿון דער גאַנצער אָרגאַניזאַציאָן.

און דאָס איז גאַנץ נאַטירליך, ווייל יעדער זעלבסטשטענדיג דיינקענדער מענש, וועלכער איז איבערגעגעבען אין גאַנצען צו דער פֿערווירקליכונג פֿון זיינע אידעען, וועט זעלטען געפֿינען די אַלגעמיינע סימפּאַטהיע, דערפֿאַר וואָס ער וועט זיך פֿאַר קיין פֿאַל ניט קענען צופּאַסען צו יענעם סאָרט מענשען — און עס גיט אַ סך פֿון זיי — וועלכע פֿאָלגען שטענדיג די געזעצע פֿון דער הייליגער געוואוינהייט. יעדער איינציגער וועט אָנדייטען אויף איהם און זאָגען: „זעהט נאָר דעם נאַר, ער וויים דאָך אפילו ניט וואָס ער וויל!" אַ מענש, וואָס זוכט די וואַהרהייט און פֿאָדערט איהר אין יעדער בעציהונג, האָט זיכער קיין צייט ניט זיך אָבצוגעבען מיט די אַלע שמוציגע אינטריגעס, וועלכע געהען אָן הינטער די קוליסען, און ער וועט געווים דורכפֿאַלען ביי דער אָבשטימונג, דען נאָר אַזאַ מענש, וועלכער האָט איבערהויפּט קיינע אָריגינעלע און זעלבסטשטענדיגע אידעען, און וועלכער

האַלט זיך דערפֿאַר ביי די אַנשוויאונגען פֿון דער מעהרצאָהל, האָט די בעסטע אויסזיכטען אויף אַן ערפֿאָלג, ווייל ער קען זיך צופאַסען צו אַלעמען און טרעט קיינעם ניט אויף די הינעראויגען. אָבער וואָס מעהר איינער פּאַסט זיך צו צו דער גאַנצער וועלט, אַלס ברייטער ווערט דער אָבגרונד צווישען די אַלטע טראַדי־ציאָנעלע אידעען און די נייע פּראָגרעסיווע אַנשוויאונגען, און עס בלייבט מעהר ניט איבער ווי די הערשאַפֿט פֿון פוסטקייט און מיטעלמעסיגקייט. אָט דאָס איז דאָס אַלגעמיינע שטימרעכט — אַן אויפֿגעבלאָזענע עזעל־פֿעל, וועלכע מאַכט אָן אַ גרויסען ליאַרם, ווען מען קלאַפּט דערויף, דאָס איז אלעס.

* * *

אָבוואָהל מען האָט שוין פֿיעל דיסקוטירט איבער די ניצ־ליכקייט אָדער בערעכטיגונג פֿון דער אויטאָריטעט, זיך אויסגע־לאַכט פֿון איהר און אויפֿגעדעקט איהרע געפֿעהרליכע זייטען, עקזיסטירט זי אונגליקליכערווייזע נאָך אַלס אין אונזערע אַנשויאינגען און געוואוינהייטען. די מייסטע מענשען זיינען שוין אַזוי צוגע־וואוינט געוואָרען, מען זאָל זיי פֿיהרען ביי אַ שטריקעל, אַז זיי וואָלטען זיך געהאַלטען פֿאַר פֿערלאָרענע, אויב עס וואָלט זיך פּלוצלונג מעהר ניט געפֿונען אַ מענש, וועלכער זאָל זיי פֿיהרען און רעגירען. אין אַלע האַנדלונגען פֿון זייער לעבען זעהען זיי שטענדיג דעם היטעל פֿון׳ם זשאַנדאַרם, די יוניפֿאָרמע פֿון דעם בירגערמייסטער, די חוצפה פֿון די בעאַמטע, די זויערע פּנים׳ער פֿון דעם ריכטער און פּאָליציסט, אַז זיי זיינען שוין געוואוינט געוואָרען צו דיזע אַלע פֿערדאָרבענע און קאָרומפּירטע ערשיי־נונגען; זיי בעטראַכטען זיי זאָגאַר אַלס עפּעס אונאַנגענעהמעס, און אויב זיי האָבען נאָר אַ מעגליכקייט אָבצוטהאָן אַ שפּיצעל צו איינעם פֿון די אויבען דערמאָנטע פֿערטרעטער פֿון דער אויטאָריטעט, וועלען זיי עס טהאָן מיט אַן אינערליכער צופֿרי־דענהייט, אָבער זיי קענען זיך קיין פֿאַר קיין פֿאַל ניט פֿאָרשטעלען, אַז דיזע פֿערטהיידיגער פֿון דער עפֿענטליכער מאַכט זאָלען אין גאַנצען פֿערשווינדען, ווייל דאָס וואָלט ביי זיי געהייסען דער אונטערגאַנג פֿון דער מענשהייט. דאָס איז זיכער איינע פֿון די

מערקווירדיגסטע ווידערשפרעכונגען אין די מוחות פֿון די מענשען. פֿון איין זייט שלעפּען זיי מיט אונצופֿריעדענהייט אין האַס דעם יאָך פֿון דער אויטאָריטעט, זיי לאַכען זיך אויס פֿון איהרע פֿערטרעטער, און אויב זיי קענען נאָר, ברעכען זיי די געזעצע שטילערהייט, און פֿון דער צווייטער זייט האָבען זיי מורא און האַלטען זיך פֿאַר פֿערלאָרענע, ווען מען רעדט צו זיי וועגען דער אָבשאַפֿונג פֿון דער אויטאָריטעט. ווי עס ווייזט אויס, האַנדעלט זיך דאָ אום אַ פֿראַגע פֿון געוואוינהייט.

אָבער דיזער פֿאָראורטהייל ווייזט זיך אונז אויס נאָך אונלאָגישער — אויב מיר קענען זיך בענוצען מיט דיזען וואָרט — נאָך לעכערליכער און אַבסורדער, וויסענדיג, אַז דער אידעאַל פֿון אַ „גוטער" רעגירונג ווערט אויפֿגעפֿאַסט פֿון יעדען איינציגען אַלס אַזאַ סאָרט רעגירונג, וועלכע מען קען מיט לייכטיגקייט שיקען אַהיים, אויב זי וועט פֿערזוכען צו פֿערהינדערן די בעפֿרייאונג פֿון די פֿערזענליכע ווינשע און בעדירפֿניסע פֿון די בירגער. אָט דערפֿאַר האָט די בורזשואַזיע ערפֿונדען דאָס אַלגעמיינע שטים־רעכט, אום צו געבען דיזען אונבעשטימטען און אונגעפֿעהרליכען אידעאַל פֿון דער אַלגעמיינהייט אַ פּראַקטישען אויסדרוק.

* * *

אויב די רעפּובליק האָט געפֿונען אַזוי פֿיעל סימפּאַטהיע ביי די אַרבייטער, אויב די אונטערדריקטע בעטראַכטען נאָך אַלס דאָס אַלגעמיינע שטים־רעכט פֿאַר אַ מיטעל זיך צו בעפֿרייען, טראָץ די אַלע ביטערע ענטטוישונגען, וועלכע זיי האָבען שוין געהאַט, איז עס דערפֿאַר וואָס מען האָט זיי איינגערעדט, אַז דורך אַן איבערבייט פֿון דער רעגירונג קען מען איבערבייטען דעם קאַפּיטאַליסטישען אויסבייטונגס־סיסטעם און שאַפֿען אַ צושטאַנד פֿון גליק און וואָהלשטאַנד פֿאַר אַלע מענשען. אָט דיזער געפֿעהרליכער פּאָליטישער אָבערגלויבען גיט די אינטריגאַנטען די מעגליכקייט צו פֿערבלענדען די אויגען פֿון די אַרבייטער מיט פּוסטע האָפֿנונגען אויף אונפּרוכטבאַרע רעפֿאָרמען, וועלכע האָבען ניט די קלענסטע ווירקונג אויף דעם יעצטיגען סיסטעם און קע־

גען ניט שאַפֿען קיין שום פֿערבעסערונג פֿון דעם אַרבייטער'ס לאַגע; ער גיט זיי די מעגליכקייט אַראָבצופֿיהרען די מאַסען פֿון דעם ריכטיגען וועג און ענטוויקעלט וואָס ווייטער אַלס מעהר אין זיי די פֿאַטאַליסטישע פֿאָרשטעלונג, דאָס אַ פֿערענדערונג פֿון די מענער, וועלכע שטעהען אָן דער שפּיצע פֿון יענער אונטערדריי־קונגס־אָרגאַניזאַציאָן, וואָס רופֿט זיך שטאַאַט, קען אויפֿטהאָן נסים פֿאַר זיי. עס איז דערזעלבער טעות, וועלכער האָט אין אַלע רעוואָלוציאָנען די פּאָליטישע שאַרלאַטאַנען געגעבען די מעגליכקייט צו בעטריגען דאָס פֿאָלק אום די פֿרוכט פֿון דעם זיעג, און זיך אַליין צו שטעלען אויף דעם פּלאַץ פֿון די, וועלכע דער רעוואָלוציאָנערער שטורם האָט אַוועקגעבלאָזען, צו עטאַב־לירען אַ נייע קלאַסע אויסבייטער, שאַפֿענדיג אַרום זיך נייע אינטערעסען, און אין דעם מאָמענט, ווען זייער נייע מאַכט איז געוועזען בעפֿעסטיגט, האָבען זיי אונטערדריקט מיט דערזעלבער ברוטאַליטעט די מאַסען, וועלכע זיינען געוועזען געגוג נאַאיוו זיי אַרויפֿצוזעצען אויף'ן ביינקעל.

* * *

וואָס פֿאַר אַ מורא'דיגע ווידערשפּרעכונג דאָס איז אין די מענשליכע פֿאָרשטעלונגען! ווען מען הייבט אָן דיסקוטירען מיט מענשען, וועלכע בעזיצען זאָגאַר אַ געוויסע אינטעליגענץ, וועלען זיי באַלד צוגעבען, אַז מיר וואָלטען ניט געדאַרפֿט קיין רעגירונג, אויב אַלע מענשען וואָלטען געוועזען פֿערנינפֿטיג. זיי אַליין וועלען, פֿערשטעהט זיך, בעהויפּטען, אַז זיי קענען גאַנץ גוט אויסקומען אָהן אַ רעגירונג. אָבער לײדער זיינען ניט אַלע מענשען פֿער־אַנטוואָרטליך פֿאַר זייערע האַנדלונגען; איינינע פֿון זיי וואָלטען פּילייכט בענוצט זייער שטאַרקייט צו אונטערדריקען די אַנדערע, אפשר וואָלטען זיי אַרומגעגאַנגען ליידיג און געלעבט אויף די רעכנונג פֿון די אנדערע. אָט אום דאָס צו פֿערהינדערן, איז נויטווענדיג אַן אויטאָריטעט, וועלכע זאָל אַלעמען האַלטען אין אָרדנונג.

אָט דאָס זיינען די געוועהנליכע אַרגומענטען, מיט וועלכע מען בענוצט זיך געגען אונזערע אידעען. אָבער וואָס איז דער

אייגענטליכער זין פֿון דיזע בעהויפּטונגען? אין דער ווירקליכקייט מיינט עס, אַז די מענשען אַלס אַן אַלגעמיינהייט זיינען צו שלעכט, אום זיך צו פֿערשטענדיגען צווישען זיך; אָבער ווען מיר נעהמען יעדען איינציגען בעזונדער אָדער בעזונדערע פּאַרטייען, דאַן ווייסען זיי יאָ ווי צו רעגירען די אַנדערע, פֿאָלגליך דאַרפֿען מיר זעהן ווי אַם שנעלסטען אַריינצולייגען די עפֿענטליכע מאַכט אין די הענד פֿון די אויסערוועהלטע, כדי זיי זאָלען צווינגען די אַנדערע צו אַנערקענען זייער ווילען. אונגליקליכע לאַגיק! ווי די מענשליכע פֿערנונפֿט שטעלט דיר אונטער אַ פֿיסעל!

אַזוי לאַנג ווי עס וועט געבען פּערזאָנען, וועלכע קאָמאַנדעווען, מוזען דיזע פּערזאָנען דען ניט נויטווענדיגערווייזע אַרויסרופֿען אַנטאַגאָניסטישע געפֿיהלען ביי די, וועלכע זיינען געצוואונגען זיי צו געהאָרכען? און וועלען דען די, וואָס האָבען די מאַכט אין זייערע הענד, וועלען זיי דען ניט פֿערזוכען, אויב זיי זיינען עהרליך, צו פֿערווירקליכען זייערע אייגענע אידעען? עס קען טרעפֿען, אַז דיזע אידעען זאָלען זיין גוט, אָבער עס קען אויך טרעפֿען, זיי זאָלען זיין שלעכט. אויב דיזע אידעען עקזיסטירען נאָר ביי איינינע פּערזאָנען צווישען די מאַסען, וועלען זיי ניט האָבען קיין מאַכט, אָבער ביי פּערזאָנען, וועלכע האָבען די אויטאָריטערע געוואַלט אין זייערע הענד, פֿערוואַנדלען זיך דיזע אידעען אין אַ געזעץ פֿאַר אַלעמען, אפילו פֿאַר די, וועלכע זיינען ניט איינשטימיג דערמיט. און וואָס ערנסטער און עהרליכער די פּערזאָנען זיינען, וועלכע האָבען די מאַכט אין זייערע הענד, אַלס ברוטאַלער וועלען זיי אונטערדריקען די יעניגע, וועלכע בעטראַכטען אַ זאַך פֿון אַן אַנדער שטאַנדפּונקט, דערפֿאַר וואָס זיי זיינען איבערצייגט, אַז זייערע פּערזענליכע אַנשויאונגען זיינען גוט פֿאַר דער גאַנצער מענשהייט.

*
* *

אין דעם פֿאָריגען קאַפּיטעל האָבען מיר ערקלעהרט, אַז פּאָליטישע שקלאַפֿעריי איז די פֿאָלגע פֿון אונזער יעצטיגען עקאָנאָמישען צושטאַנד; מיר האָבען זשאַנדאַרמען, ריכטער, מיניסטאָרען א. ז. וו. דערפֿאַר וואָס מיר האָבען באַנקירען און

אייגענטהימער — ביידע זיינען איינג פערבונדען איינע מיט די אַנדערע. אויב עס וועט אונז געלינגען אַראָבצואוואַרפען פון זיך דעם יאָך פון אונזערע אויסבייטער אין די וואָרקשאָפּס און פאַבריקען, אויב עס וועט זיך אונז איינגעבען פטור צו ווערען פון די, וועלכע האַלטען אונז פעסט ביי די קישקעס, דאַן וועט מעהר ניט זיין קיין נויטווענדיגקייט פאַר אַ מאַכט, וועלכע האָט נאָר די אויפגאַבע צו בעשיצען די עקספּלאָטאַטאָרס.

היינט איז דאָ אַ נויטווענדיגקייט פאַר אַ רעַגירונג, פאַר געזעצע, פאַר דעפּוטאַטען וואָס מאַכען די געזעצע, פאַר ריכטער וואָס ווענדען זיי אָן, און פאַר פּאָליציסטען, וועלכע פיהרען אוים די בעשליסע פון די ריכטער, דערפאַר ווייל די בעזונדערע קלאַסען דאַרפען האָבען אַ מאַכט, וועלכע זאָל זיי בעשיצען געגען די גערעכטע פאָדערונגען פון די בעזיצלאָזע.

אָבער דער אַרבייטער, וואָס האָט ער דען צו פערטהיידיגען? וואָס פאַר אַ נוצען ברייננגט איהם דער גאַנצער רעגירונגס-מעכאַניזמוס, וועלכען ער אַליין דאַרף אויסהאַלטען, ניט האָבענדיג דערפון דעם קלענסטען געווין, און וועלכער עקזיסטירט נאָר, אום איהם צו צייגען, אַז ער האָט נאָר איין רעכט, דאָס רעכט צו שטאַרבען פון הונגער אין אַ וועלט פון רייכטהום און איבערפלוס, וועלכען זיינע פלייסיגע הענד האָבען געשאַפען?

אין דער ערנסטער צייט פון אַן אויפשטאַנד, ווען דאָס עלענד טרייבט די אַרבייטער-מאַסען אַרוים אין גאַס, דאַן זיינען עס ווידער דיזע „סאָציאַלע" אינסטיטוציאָנען פון דער רעגירונג, וועלכע פערשפּאַרען זיי דעם וועג צו אַ בעסערער צוקונפט. דיזע אינסטיטוציאָנען מוזען צושטעהרט ווערען, און מיר דאַרפען זיין זעהר פאָרזיכטיג, עס זאָל ניט ענטשטעהען פון דאָס ניי אַ נייע אַריסטאָקראַטיע, וועלכע קען נאָר האָבען איין ציעל: צו געניסען וואָס מעהר און וואָס גיכער אויף די רעכנונג פון די, וועלכע זי פּרעטענדירט צו בעשיצען. עס שפּילט אַ קנאַפּע ראָלע, ווער עס וועט אונז שמייסען; מיר דאַרפען זעהען, אַז מען זאָל אונז איבערהויפּט מעהר ניט שלאָגען און טרעטען מיט די פיס.

לאָמיר ניט פערגעסען, דאָס אונטער וואָס פאַר אַ פאָרמע

די נייע אויטאָריטעט זאָל זיך ניט פֿאָרשטעלען, ווי מילד זי זאָל ניט פֿערזוכען צו ערשיינען, וואָס פֿאַר פֿערבעסערונגען זי זאָל ניט פֿאָרשלאָגען, אויף וואָס פֿאַר אַ מין שטייגער זי זאָל ניט אויסקלייבען איהרע פֿערטרעטער, ווּעלען מיר זיך שטענדיג דאַרפֿען רעכענען מיט די פֿאָלגענדע פֿראַגען: אָדער איהרע בעשליסע ווּעלען האָבען אַ געזעצליכע קראַפֿט און דאַרפֿען אָנגענומען ווערען פֿון אַלעמען — אויב אַזוי דאַרפֿען מיר ווייטער האָבען אונזערע אַלע יעצטיגע אינסטיטוציאָנען, אום אויסצופֿיהרען די געזעצע, און דאָס וואָלט געהייסען דער אונטערגאַנג פֿון פֿרייהייט; — אָדער אָבער די מענשען ווּעלען בלייבען פֿריי און אַליין דיסקוטירען אַלע בעשליסע פֿון דער רעגירונג, אויב עס פּאַסט זיי, ווּעלען זיי דיזע בעשליסע אַנערקענען, אויב ניט ווּעלען זיי שיקען די רעגירונג צו אַל די שוואַרצע יאָהר; אויב אַזוי, וואָלטען זיי טאַקע געווען פֿריי, אָבער די רעגירונג וואָלט דאַן איבערהויפּט קיין ווערטה ניט געהאַט און וואָלט מעהר ניט געווען ווי אַ קייט פֿון דער פֿערגאַנגענהייט און אַ שטענדיגע געפֿאַהר פֿאַר דער צוקונפֿט.

פֿאָלגליך איז אונזער מאָטאָ: קיין רעגירונג ניט!

די מאגיסטראטור.

מיר האָבען געזעהן, אַז די אויטאָריטעט נעהמט זיך פֿון דעם רעכט, וועלכעס די געוואַלט האָט זיך אַליין צוגעלייגט. אָבער ווען דער מענשליכער גייסט האָט זיך מעהר ענטוויקעלט און פֿערגרעסערט דאָס פֿעלד פֿון זיין טהעטיגקייט, זיינען די פֿערטהיידיגער פֿון דער אויטאָריטעט געצוואונגען געווען צו רעכטפֿערטיגען איהר עקזיסטענץ. פֿערבונדען מיט רעליגיעזע געפיהלע און שטרעבונגען, און האָבענדיג די אונטערשטיצונג פֿון די פריסטער, האָט די אויטאָריטעט פראָקלאַמירט איהר געטליכען אורשפרונג און געשאַפֿען פֿאַר זיך אַ גאַנץ בעזונדערע קלאַסע, וועלכע איז זאָגאַר מאַנכעסמאָל אימשטאַנד געווען צו אָפּאָנירען געגען די ברוטאַלע געוואַלד פֿון די קעניגע און אַדעל־מענער. אָט אַזוי איז ענטשטאַנען די געריכטס־אָרגאַניזאַציאָן, די מאַ־גיסטראַטור. ווען די בורזשואַזיע האָט אַריינגענומען אין 1789 די עפֿענטליכע מאַכט אין איהרע הענד, איז זי געווען זעהר פֿאָרזיכטיג ניט צו צושטערען דיזע זייל פֿון דער סאָציאַלער אָרדנונג. און דערפֿאַר האָט זי געזוכט אַ נייע פֿאָרמע פֿאַר דיזע אינסטיטוציאָן, וועלכע זאָל זיין מעהר אין אָנקלאַנג מיט די נייע שטרעבונגען.

דורך די הינריכטונג פֿון לואי דעם 16טען האָט דאָס זאָ־גענאַנטע געטליכע רעכט פֿון די קעניגע געקראָגען אַ געפֿעהר־ליכען קלאַפּ, און די מאַגיסטראַטור האָט זיך ניט לענגער געקענט שטיצען אויף דיזעס רעכט, אויב זי האָט ניט געוואָלט ריזיקירען צו האָבען דעמזעלבען שיקזאַל. אָט דערפֿאַר האָט מען ערפֿונדען דאָס געזעץ, אָדער בעסער געזאָגט די פֿערגעטערונג פֿון דעם געזעץ. די מאַגיסטראַטור האָט זיך עטאַבלירט אַלס זיין היטער

און זיין זאָגענאַנטער אונבעשטעכליכער פּערוואַלטער. די געשיכטע האָט זיך איינגעגעבען, און איינע פון די שרעקליכסטע און נויטוועדיגסטע אינסטיטוציאָנען פאַר דער פערטהיידיגונג פון פּריוואַט־אייגענטהום איז ענטשטאַנען אַלס די פּריסטעריין פון דעם נייען גאָט, דעם געזעץ, וועלכעם די נייע הערשער האָבען געשאַפען.

* * *

די אונטערוואַרפונג פון פראַנקרייך אונטער דער הערשאַפט פון דעם געזעץ איז אין דער ווירקליכקייט איינע פון די ער־פאָלגע פון 1789, וועלכע די בורזשואַזע היסטאָריקער ווערען ניט מיעד פאָרצושטעלען אַלס איינע פון די גרעסטע גוטע טהאַ־טען אין דער געשיכטע. די געזעצליכע איינאָרדנונג פון דער אויטאָריטעט דורך איהרע נייע פערטהיידיגער האָט באַלד געהאַט די ווירקונג צו לעגאַליזירען די שעדליכסטע און נידערטרעכ־טיגסטע האַנדלונגען. פון דאַן אָן זיינען אַלע פראַנצויזען געווען גלייך, און דאָס פאָלק האָט מעהר קיין רעכט ניט געהאַט צו פאָדערן וואָס עס איז. זיי האָבען דאַן מעהר ניט געהאַט ווי איין הערר, פאַר וועלכען אַלע האָבען איינגעבויגען דעם רוקען — דאָס איז געווען דער אויסדרוק פון גלייכהייט — און דיזער הערר איז געווען דאָס געזעץ.

אָבער מיר, וואָס שטעלען זיך ניט צופרידען מיט פוסטע ווערטער, ווען מיר זוכען אויסצוגעפינען, וואָס דער אַרבייטער האָט אייגענטליך געוואונען דורך דיזען איבערבייט, מיר קענען מעהר ניט זעהן ווי איין זאַך: אַז ער איז רייכער געוואָרען מיט אַ שווינדעל מעהרער. אין דער צייט פון דער אַבסאָלוטער מאָ־נאַרכיע, ווען דער קעניג און די אַדעלמענער האָבען געצוואונגען די בויערן צו דינען זיי אַלס שקלאַפען, איז ניט מעגליך געווען, אַז אַ מענש זאָל זיך אַליין אָבנאַרען וועגען זיין לאַגע. אַלע פעאָדאַלע דעקרעטען פון יענער צייט האָבען זיך געענדיגט מיט די ווערטער: „אָט אַזוי געפעלט עס אונז", און דיזע ווערטער אַליין האָבען בעוויזען, פון וואַנען דאָס רעכט פון די אַלטע הערשער האָט זיך גענומען. זיי האָבען עס געפאָדערט מיט

דעם רעכט פֿון דעם שווערד, צו וועלכען זיי האָבען געהאַט אַ גרעסערען צוטרוי ווי צו גאָט'ס ווילען; יעדער איינציגער האָט געזעהען, אַז זייערע זאָגענאַנטע רעכטע גרינדען זיך אויף די ברוטאַלע געוואַלט. מען האָט אויסגעפֿיהרט זייערע בעפֿעהלע און זיך אונטערגעוואָרפֿען צו זייערע פֿאָדערונגען, ווייל דאָס פֿאָלק איז ניט געווען אימשטאַנד צו קעמפֿפען געגען זיי. אָבער אַס וויניגסטענס האָט מען דאַן נאָך ניט געוואוסט פֿון אַזעלכע גייסטיגע קריפּעל, וועלכע האָבען ערקלעהרט, אַז מען דאַרף געהאָרכען די בעפֿעהלע פֿון די מעכטיגע, דערפֿאַר וואָס דאָס געזעץ פֿאָדערט עס, און אַז עס איז די פֿליכט פֿון יעדען איינציגען צו פֿאָלגען די בעשטעהענדע געזעצע, ביז וואַנען מען וועט זיי איבערבייטען אויף אַנדערע.

* * *

אויב מיר אַנערקענען, אַז מען קען איבערבייטען די געזעצע, דאַן מוזען מיר אויך אַנערקענען די מעגליכקייט, אַז מען קען זיי איבערבייטען אויף ערגערע און מעהר רעאַקציאָנערע געזעצע; אָבער דיזער פֿאַקט אַליין איז אַ שטענדיגע בעליידיגונג פֿאַר די, וועלכע בעלאַנגען צו די פּראָגרעסיווע עלעמענטען פֿון זייער צייט. דאָס געזעץ איז אַלזאָ ניט גערעכט, און עס בעזיצט פֿאַר קיין פֿאַל ניט דיזען היילינגען כאַראַקטער, וועלכען די מענשען האָבען פֿערזוכט איהם צו געבען. אויב דאָס געזעץ שעדיגט מיינע אינטערעסען און פֿערניכטעט מיין פֿרייהייט, וואָס פֿאַר אַן אורזאַכע האָב איך דאַן איהם צו געהאָרכען? און וואו איז דער אָבמאַך, וועלכער זאָל בערעכטיגען דיזען בעטרוג?

* * *

ביי וויסענשאַפֿטליכע פֿראַגען, ווען די געלעהרטע פֿאָרמו־לירען נאָך לאַנגע אונטערזוכונגען און אַ סך אַרבייט אַ זאָגענאַנ־טעס נאַטור־געזעץ, איז עס ניט דערפֿאַר, ווייל אַ מאַיאָריטעט אָדער אַ פּאַרלאַמענטאַרישע קערפּערשאַפֿט, בעשטעהענדיג פֿון מענשען, וואָס האָבען זיך איינגערעדט, אַז זיי שטעהען העכער פֿון אַלע אַנדערע, האָבען בעשלאָסען דורך דעם ווילען פֿון זייערע מיטגלידער צו בעשטימען דיזען אָדער יענעם וועג פֿון דער

נאַטירליכער ענטוויקלונג. מיר אַלע וואָלטען זיך אויסגעלאַכט פֿון אַ מענשען, וועלכער זאָל אויפֿשטעלען אַזאַ נאַרישע בעהויפּטונג.

אויב געלעהרטע שטעלען פֿעסט אַ נאַטור-געזעץ, איז עס דערפֿאַר ווייל מען האָט אויסגעפֿונען, אַז ווען עס פֿינדעט שטאַט אַ געוויסע ערשיינונג, אויב עס קומט פֿאַר אַ געוויסע כעמישע פֿערבינדונג, איז עס צוליעב דיזער אָדער יענער קראַפֿט אָדער צוליעב דיזע אָדער יענע נאַטירליכע בעציהונגען; די אומשטענדע, אונטער וועלכע דיזע ערשיינונג האָט זיך אַרויסגעצייגט האָבען עקזיסטירט, אויב ניט, וואָלט זי קיינמאָל ניט שטאַטגעפֿונען. דאָס נייע ענטדעקטע געזעץ האָט אַלזאָ ניט די אויפֿגאַבע צו בעהער־שען אַ געוויסע ערשיינונג, נאָר צו ערקלעהרען איהרע אורזאַכען. אַזעלכע געזעצע קען מען אויסגעפֿינען, מען קען צווייפֿלען אין זיי אָדער זיי אין גאַנצען אָבלייקענען; די פֿערשידענע שטאָפֿען, וועלכע שטעלען צונויף אונזער ערד וועלען זיך טראָץ דעם ווייטער פֿערמישען, לויט זייערע נאַטירליכע אייגענשאַפֿטען און עהנליכקייטען, די ערד וועט זיך ווייטער דרעהען אַרום איהר אַקס, ניט נייטיגענדיג זיך אין אַ מאַכט, וועלכע זאָל בעשיצען איהר בעוועגונג און בעשטראָפֿען די, וואָס ווילען ניט אָנערקענען איהרע געזעצע.

אין אונזער געזעלשאַפֿט איז פּונקט פֿערקעהרט. ווי עס ווייזט אויס, מאַכט מען ביי אונז די געזעצע, כדי מען זאָל זיי בעליי־דיגען און האַנדלען געגען זיי. די, וואָס מאַכען די געזעצע, לאָזען זיך, פֿערשטעהט זיך, נאָר בעאיינפֿלוסען פֿון זייערע פּערזענליכע מיינונגען, פֿון די אינטערעסען פֿון דער קלאַסע, וועלכע זיי פֿערטרעטען און פֿון דער דורכשניטליכער מאָראַלישער ענטוויק־לונג פֿון זייער צייט; זיי קימערט ניט דער כאַראַקטער, די שטרעבונגען און די נאַטירליכע בעציהונגען פֿון דער גרויסער מאַסע, וועלכע איז אונטערוואָרפֿען צו די געזעצע; דאָס וואָלט איבערהויפּט געווען אַ זאַך דער אונמעגליכקייט, ווייל די אינדי־ווידועלע כאַראַקטערע און שטרעבונגען זיינען צו פֿערשידען. יעדעס שטיקעל אייגענטהום האָט דערפֿאַר זיינע בעזונדערע געזעצע; ווייל אין דער סאָציאָלאָגיע קען עס נאָך ווייניגער געבען

איין איינציגעס און אַלגעמיינעס געזעץ ווי אין די פיזישע וויסענ־שאַפטען, און אויב מען וויל עס יאָ איינפיהרען, וועט עס זיין ווילקירליך אונמעגליך אָנצואווענדען.

אין דער ווירקליכקייט גיט עס אין דער היינטיגער געזעל־שאַפט קיין איינציגעס געזעץ, וועלכעס זאָל ניט בעליידיגען און פערוואונדען אַ טהייל פון איהרע מיטגלידער, סיי אין זייערע מאַטעריעלע אינטערעסען, סיי אין זייערע אידעען, עס גיט קיין איינציגעס געזעץ, וועלכעס די הערשענדע פּאַרטיי זאָל ניט קענען אָנווענדען געגען איהרע געגנער. יעדע אונגעזעצליכע פּאַרטיי ווערט געזעצליך, ווי באַלד זי בעקומט אַריין די מאַכט אין איהרע הענד, און איהרע אָנהיינגער, וועלכע זיינען פריהער פערפאָלגט געוואָרען דורך די געזעצע, ווערען אויף אַזאַ אַרט פלוצלונג די פערטהיידיגער און פאָרשטעהער פון דעם געזעץ.

* * *

פון דעם קען מען שליסען, אַז דאָס געזעץ איז אייגענטליך ניט אַנדערש ווי דער ווילען פון׳ם שטאַרקסטען; מען איז גע־צוואונגען צו געהאָרכען, דערפאַר ווייל מען איז צו שוואַך צו קעמפּפען דאַגעגען; די גאַנצע וואונדערבאַרע „געזעצליכקייט" איז אַלזאָ אין דער אמת׳ן נאָר אַ פראַגע פון מעהר אָדער ווייניגער געוואַלט. אויב געוויסע פורים־שפּיעלער וועלען אַלזאָ בעקעמפּ־פען די אַ־בייטער מיט זייער אַלטער וואַפע, דער געזעצליכקייט, מעגען זיי זיך רוהיג אויסלאַכען פון זיי און זיי שטעלען די פראַגע, צו מען האָט דען זיי, די אַרבייטער, געפרעגט, ווען מען האָט פאַבריצירט די געזעצע. און אויב דאָס פאָלק זאָל אפילו שוין יאָ צושטימען צו די געזעצע פאַר אַ געוויסע צייט, דאַן קענען זיי דאָך אויך נאָר אויסגעפיהרט ווערען אַזוי לאַנג, ווי די, וואָס האָבען זיי אָנגענומען, וועלען גלויבען אין זייער ניצליכקייט און זיי זעהען אויפצוהאַלטען.

עס וואָלט דאָך זיכער געווען אַ לעבערליכע זאַך צו בעהויפּ־טען, אַז ווייל מיר זיינען איינשטימיג געווען אין אַ געוויסען מאָמענט פון אונזער לעבען מיט דיזע אָדער יענע פיהרונגען, אָט דערפאַר זיינען מיר געצוואונגען זיי צו אַנערקענען פאַר אַלע

ציימען, נים זייענדיג אימשטאַנד זיי צו מאָדיפּיצירען, ווייל דאָס וואָלט געווען אונבעקוועם פּאַר אַ געוויסע צאָהל מענשען, וועלכע ווילען אויפהאַלטען די יעצטיגע בעדינגונגען, דערפּאַר וואָס זיי פּראָפּיטירען פון דער געגענווערטיגער אָרדנונג.

אָבער נאָך מעהר לעכערליך איז דער שטרעבען צו אונטערוואַרפען אונז צו די געזעצע פון פערגאַנגענע גענעראַציאָנען, די פאָדערונג, אַז מיר זאָלען גלויבען, רעספּעקטירען און אויספיהרען די קאַפּריזען, וועלכע איניגע פּראָסטאַקעס האָבען מיט פופציג יאָהר צוריק אַריינגעשריבען אין די געזעץ-ביכער. דיזער שטרעבען מיינט אייגענטליך נים מעהר און נים וויניגער ווי צו פערשקלאַפען די געגענוואַרט דורך די אַלטע בעגריפע און אַנשויאונגען פון דער פערגאַנגענהייט.

אָט דאָ איז דער פונקט, וואו אַלע פאַבריקאַנטען פון די געזעצע און די, וואָס מאַכען אַ לעבען פון זיי, קומען אַרויס מיט אַ גאַנצען-בעשולדיגונג: זיי בעהויפּטען נעמליך, אַקוראַט ווי די גרויסע מאַסע, דאָס אָהן געזעצע קען די געזעלשאַפט נים עקזיסטירען, אַז איינער וואָלט איבערגעשניטען דעם צווייטען'ס האַלז, ווען מיר וואָלטען נים געהאַט קיין שיצענדע אויטאָריטעט, וועלכע וואָלט די מענשען געהאַלטען אין מורא און זיי געצוואונגען צו רעספּעקטירען די יעצטיגע בעדינגונגען.

מיר וועלען שפּעטער זעהען, אַז מען הערט נים אויף צו בעגעהען פערברעכען טראָץ דעם געזעץ, טראָץ דעם צוואַנג, אַז די געזעצע זיינען נים אימשטאַנד צו אונטערדריקען אָדער צו פערהינדערן פערברעכען, דערפאַר וואָס די פערברעכען זיינען די אונפערמיידליכע פאָלגען פון אונזער יעצטיגער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג, און אַז מיר דאַרפען פאָלגליך זעהען איבערצובייטען דעם יעצטיגען סאָציאַלען סיסטעם, אָנשטאָט צו פערשווענדען די צייט מיט רעפאָרמירען די געזעצע.

* * *

אָבער אַם מייסטען פיהלען מיר זיך בעליידיגט דורך דעם וואָס געוויסע מענשען זיינען געגוג אונפערשעהמט אַליין צו מאַכען זיך פאַר ריכטער פון די אַנדערע. ווען די אויטאָריטעט האָט זיך

נאָך געשטיצט אויף איהר זאָגענאַנטען געטליכען אורשפּרונג, אַזוי לאַנג ווי מען האָט נאָך געזעהן אין יעדען אורטהייל פון אַ ריכ־טער דעם אויסדרוק פון גאָט'ס ווילען, קען מען פערשטעהען, אַז די פערטרעטער פון דער אויטאָריטעט האָבען זיך אַליין געהאַלטען פאַר אַ בעזונדערע קלאַסע מענשען, צו וועלכע גאָט האָט געגעבען אַ שטיק פון זיין אייגענער אַלמעכטיגקייט און אונפעהלבאַרקייט, כדי זיי זאָלען בעזיצען די פעהיגקייט צו בע־שטראָפען די פראָבטע שעפסען פון דער מענשליכער סטאַדע.

אָבער אין אונזער יאָהרהונדערט פון וויסענשאַפט און פרייער קריטיק, היינט, ווען יעדער וויים, דאָס אַלע מענשען בעשטעהען פון דערזעלבער מאַטעריע און זיינען אונטערוואָרפען צו דיזעלבע ליידענשאַפטען, דיזעלבע קאַפּריזען, דיזעלבע פעהלער, היינט, ווען די אָבשטאַרבענדע גאָטהייט קען מעהר ניט בעלעבען מיט איהר אָטהעם די בעשריינקטע מענשליכע פערנונפט פון שטערב־ליכע מענשען, היינט פרעגען מיר זיך, ווי אַזוי קומט עס, אַז מענשען זאָלען זיין אַזוי אונוויסענד און איינגעבילדעט צו נעהמען אויף זיך מיט דער גרעסטער קאַלטבלוטיגקייט די מורא'דיגע פעראַנטוואָרטליכקייט צו פערניכטען אַ מענשען'ס לעבען אָדער אַ טהייל פון זיין פרייהייט און אונאַבהייגיגקייט?

* * *

אפילו אין די געוועהנליכע אַנגעלעגענהייטען פון'ם אַלטעג־ליכען לעבען זיינען מיר מייסטענטהיילס ניט אימשטאַנד צו אַנאַליזירען די אורזאַכען, וועלכע טרייבען אונזערע נעבסטע פריינד צו בעגעהן געוויסע האַנדלונגען, נאָך מעהר, מיר זיינען זאָגאַר אָפטמאָל ניט פעהיג צו געפינען אַן ערקלעהרונג פאַר די אייגענטליכע מאָטיווען פון אונזערע אייגענע האַנדלונגען, ווי אַזוי איז אַלזאָ גאָר מעגליך, אַז אַ מענש זאָל שטעלען אויף זיך אַזוי פיעל, אַז ער נעהמט זיך אונטער אויסצוגעפינען דעם אמת אין אַ געוויסער אַפערע, ניט קענענדיג דערפון די אורזאַכע, די מענשען און די מאָטיווען פון זייערע האַנדלונגען, און וויסענדיג, אַז דיזע אַפערע קומט ערשט דאַן פאַר'ן געריכט, נאָכדעם ווי זי איז פריהער איבערטריבען, קאָמענטירט און פערדרייט געוואָ־

רען דורך די פֿאַלשע פֿאָרשטעלונגען פֿון די, וועלכע זיינען דערביי פֿעראינטערעסירט אויף די איינע אָדער די אַנדערע אַרט, און וועלכע וויסען אָפֿטמאָל ניט מעהר פֿון דער גאַנצער געשיכטע ווי דאָס, וואָס מען האָט זיי דערצעהלט?

איהר, וואָס איהר מאַכט זיך פֿאָר שטריינגע און אונפֿעהל־באַרע ריכטער פֿון יענעם מאַן, וועלכער האָט געטויטעט אָדער בערויבט אַן אַנדערן, ווייסט איהר די מאָטיווען פֿון זיין אַקט? זייט איהר בעקאַנט מיט די אומשטענדען, אין וועלכע ער האָט געלעבט, מיט די אייגענשאַפֿטען, וועלכע ער האָט בעקומען בירושה פֿון זיינע עלטערן, אָדער מיט דער געלעגענהייט, וועלכע האָט בעאיינפֿלוסט זיין מוח און איהם געמאַכט צו בעגעהען זיין מהאָט? איהר, מענער, מיט דער אייזערנער שטריינגקייט, וועלכע גיט אָב אייער אורטהייל איבער דעם „שולדיגען", וועלכען די עפֿענטליכע מאַכט האָט אויעקגעשטעלט פֿאַר אייער ריכטער־שטוהל, האָט איהר אייך ווען עס איז געשטעלט די פֿראַגע, צו איהר וואָלט ניט אפשר געהאַנדעלט ערגער פֿון דעם „פֿערברע־כער", ווען איהר וואָלט געלעבט אונטער דיזעלבע אומשטענדען, אַרומגערינגעלט פֿון דיזעלבע בעדינגונגען? און ווען איהר וואָלט אפילו שוין יאָ געווען אַזעלכע ריינע, ערהאַבענע און אונפֿעהל־באַרע מענשען, אַזוי ווי איהר שטעלט זיך פֿאָר, איהר, וועלכע האָט די מאַכט צו פֿערניכטען מיט איין גרוויזאַמען וואָרט דאָס לעבען און פֿרייהייט פֿון אייערע מיטמענשען, וואָלט איהר זיכער ניט געהאַט דעם מוטה אָבצוגעבען אייער אורטהייל, אויב איהר וואָלט כאָטש איינמאָל ריכטיג נאָכגעדיינקט איבער די מענשליכע שוואַכקייט; אויב איהר וואָלט געהאַט דעם בעוואוסטזיין פֿון אייערע האַנדלונגען, וואָלט איהר זיכער אַוועקגעוואָרפֿען אייער פֿראָפֿעסיאָן!

דען ווי אַזוי וואָלט איהר געקענט רוהיג שלאָפֿען? ווי אַזוי וואָלט מעגליך געווען, אַז די גייסטער פֿון אייערע טעגליכע אָפּ־פֿער וואָלטען אייך ניט ערשיענען אין אייערע חלומות? אויב איהר וואָלט ניט אין גאַנצען דורכגעדרונגען געווען פֿון יענער אָפֿיציעלער גלייכגילטיגקייט, וועלכע די נאַרישע געוואוינהייט

ענטוויקעלט ביסלעכוויז, איהר וואלט אליין געטויטעט געווארען פון דער שווערער לאסט און דעם בייזען געוויסען, וועלכע אייערע אורטהיילע האבען געשאפען.

* * *

אונזער עפאכע פון קריטיק און פאזיטיווער וויסענשאפט איז מעהר ניט איינשטימיג מיט דעם אלטען פרינציפ פון א צוגע־מאסטענער גערעכטיגקייט, זי אנערקענט מעהר ניט די לעגיטי־מיטעט פון א העכערע אויטאריטערע מאכט, וועלכע האט די אויפגאבע צו בעלוינען די גוטע און צו שטראפען די שלעכטע. אנשטאט פון דיזער אלטער לעהרע, וועלכע איז געוועזן אין אנ־קלאנג מיט די בעגריפע פון דער צייט וועהרענד א געוויסער פאזע אין דער מענשליכער ענטוויקלונג, פראפאגאנדירען מיר א נייע אידעע, וועלכע איז פונקט דער גענענטהייל פון דער ערשטער.

קיינער פון אונז האלט היינט ניט מעהר א טהאט אן און פאר זיך פאר גוט אדער שלעכט, מיט דער אויסנאהמע ווען זי איז אנגענעהם אדער אונאנגענעהם פאר אונז, און מיר האנדלען פאלגליך נאך דיזער אויפפאסונג. מיר זיינען איינשטימיג און בעגייסטערן זיך פאר א געוויסע טהאט, מיר פערטהיידיגען אדער אטאקירען איהר לויט דעם נוצען אדער שאדען, וועלכע זי ברייננט צו אונזערע אינטערעסען, אונזערע ליידענשאפטען און אונזערע אידעאלע בעגריפע און פארשטעלונגען. דאס געמיינשאפטליכע בעדירפניס פון סאלידאריטעט, וועלכעס פעראייניגט מענשען, וואס האבען צו ליידען פון דיזעלבע אנגריפע און זיך צו פערטהיידיגען געגען זיי, איז פאר אונז די בעסטע גאראנטיע פאר א צוקינפטיגע געזעלשאפטליכע ארדנונג מיט ווייניגער ליי־דען, שמערצען און גענענזייטיגע קעמפפע ווי די יעצטיגע. מיר זיינען קיינע ריכטער, נאר מיר ארבייטען און קעמפפען, און מיר זיינען איבערצייגט, אז די פרייע האנדלונגען פון אלע מענשען וועלען אליין זיין אימשטאנד א־ויסצורופען אן אלגעמיינע האר־מאניע, נאכדעם ווי עס וועט מעהר ניט געבען קיין פריוואט־

איינגענטהום, וואָס זאָל שאַפֿען אַ מעגליכקייט פֿאַר עטליכע פֿער־
זאָנען צו פֿערשקלאַפֿען זייערע מיטמענשען.

* * *

מיר קענען פֿאַר קיין פֿאַל נים אָנערקענען, אַז מיט זעקס וואָכען אָדער מיט זעקס יאָהר שפּעטער נאָך דעם ווי עס איז בעגאַנגען געוואָרען אַ געוויסע טהאַט, זאָלען זיך צוגויפֿקלייבען אַ הייפֿעלע מענשען, אונטערשטיצט דורך די בעוואַפֿענטע מאַכט, אום אָבצוגעבען זייער אורטהייל און צו בעשטראָפֿען דעם פֿער־אורזאַכער פֿון דער טהאַט אין נאָמען פֿון אירגענד וועלכער זאַך. דאָס איז איינפֿאַך היפּאָקריטיש און פֿייג. מען בעשולדיגט אַ מענשען, אַז ער האָט געטויטעט אַ מיטמענשען, און כדי צו איבערצייגען איהם, אַז ער האָט געהאַנדעלט נים ריכטיג, גיט מען איהם איבער צו דעם היינקער, דעם געדונגענעם מערדער פֿון דעם שטאַאַט. דער היינקער און דער ריכטער, וועלכע בע־געהען אַ געזעצליכען מאָרד, שטעהען נאָך נידעריגער פֿון דעם געוועהנליכען מערדער, דערפֿאַר וואָס זיי האָבען קיין זאַך נים צו ריזיקירען דורך זייער האַנדלונג און שטעהען אונטער דעם שוץ פֿון דער בעוואַפֿענטער מאַכט.

מיר געפֿינען זיך אין אַ צושטאַנד פֿון קריעג מיט דער הערשענדער קלאַסע, און דערפֿאַר, איהר ריכטער, אַנערקענט איין פֿאַר אַלע מאָל, אַז איהר זייט די ווערקצייג פֿון דער בעזיי־צענדער קלאַסע און לאָזט אונז צופֿרידען מיט אייערע שעהנע ווערטער און פוסטע פֿראַזען, זעהט ווי אויפֿצוהאַלטען די פּריוו־ילעגיעס, וועלכע איהר פֿערטיידיגט, בענוצט זיך מיט דער געוואַלט, וועלכע די אונוויסענהייט האָט אייך געגעבען, אָבער רעדט נים אין נאָמען פֿון גערעכטיגקייט, דען זי האָט קיין זאַך נים צו טהאָן מיט אייערע האַנדלונגען.

* * *

מיר וואָלטען געוואונשען, איהר ריכטער, אַז איהר זאָלט אַריינפֿאַלען אונשולדיגערהייט אין די הענד פֿון אייער גלייכען און שטעהען אַלס אָנגעקלאָגטע פֿאַר'ן געריכט, אַט דאַן וואָלט איהר אפשר אָנגעהויבען צו פֿערשטעהען די גאַנצע שענדליכקייט

פון אייער ראַלע. זייענדיג אַליין אין אַ לאַגע וואָלט איהר פּי־ לייכט פערשטאַנען ווי פּיעל אַנגסט און שרעק די מענשען ליידען איבער, וועלכע דאָס אונגליק פיהרט פאַר אייער ריכטערשטוהל, און מיט וועלכע איהר שפּילט זיך ווי די קאַץ מיט דער מויז.

ווען די רעדע פון דעם פּראָקוראָר וואָלט זיך געגאָסען אַזוי ווי כוואַליעס איבער אייערע קעפּ, דאַן וואָלטען פיליכט ערשי־ נען פאַר אייערע אויגען די גייסטער פון די אַלע אונגליקליכע, וועלכע איהר האָט מקריב געווען אויף דעם מזבח פון געזעל־ שאַפּטליכער ראַכע, אויף דעם וועג פון אייער קאַריערע, און איהר וואָלט זיך אפשר אַליין געפּרעגט מיט שרעק, צו אייערע אָפּפער זיינען אויך ניט געווען אונשולדיג?

אָה, זיכער, מיר וואָלטען געוואונשען פון טיעפען האַרצען, דאָס כאָטש איינער פון אייך זאָל ווערען פאַלש בעשולדיגט און דורכמאַכען אלע ליידען און פערצוויפלונג פון די, וועלכע שטע־ הען פאַר אייך אַלס אָנגעקלאָגטע. און ווען זיין אונשולד וואָלט זיך ענדליך אַרויסגעצייגט אין אַ שעהנעם טאָג, און ווען מען וואָלט איהם צוריק אַריינגעזעצט אין זיין אַלטע שטעלונג, דאַן איז זעהר לייכט מעגליך, אַז ער וואָלט צוריסען אויף שטיקלאַך זיין יוניפאָרמע און זיך געבעטען פאַר דער גאַנצער וועלט, מען זאָל איהם מוחל זיין פאַר זיין פערברעכערישע עקזיסטענץ אַלס אַ ריכטער, וועלכער האָט זיך געשפּילט און געהאַנדעלט מיט מענשליכע לעבענס.

דאס רעכט צו שטראפען און די געלעהרטע.

די היינטיגע וויסענשאפט אנערקענט איינשטימיג, אז דער מענש איז א שפיעלצייג פון אסך קרעפטע, צו וועלכע ער איז אונטערוואָרפען, און דאָס א פרייער ווילען עקזיסטירט איבערהויפט ניט. דער קרייז, וועלכער רינגעלט איהם ארום, געוויסע אייגענשאפטען, וועלכע ער האָט בעקומען פון זיינע עלטערן בירושה, זיין ערציהונג, די קלימאטישע אומשטענדע, אין וועלכע ער לעבט, דיזע אלע ערשיינונגען ווירקען אויף דעם מענשען. אמאָל שטויסען זיי זיך אָב, אמאָל פעראייניגען זיי זיך איינע מיט די אנדערע, אָבער קיינער וועט ניט אָבלייקענען, אז זיי האָבען א שטארקען איינפלוס אויף דאָס מענשליכע געהירן, וועלכעס בעוועגט זיך דורך זייער טהעטיגקייט, אקוראט ווי די סטרונעס פון א פידעל אונטער די פינגער פון א שפיעלער.

לויט די אייגענשאפטען, וועלכע ער האָט בעקומען בירושה, לויט זיין ערציהונג און די אומשטענדע, אין וועלכע ער לעבט, וועט דער איינפלוס פון געוויסע קרעפטע אויף א מענשען זיין א גרעסערער אָדער א קלענערער, זיין ווידערשטאנדס־פעהיגקייט געגען אנדערע קרעפטע וועט זיין מעהר אָדער ווייניגער שטארק, נאָר פון דעסטוועגען איז זיין פערזענליכקייט שטענדיג א פראָדוקט פון דיזע קרעפטע.

שטיצענדיג זיך אויף דיזע פאקטען, האָט א געוויסע צאָהל פון געלעהרטע, מיט טש. לאָמבראָזאָ אָן דער שפיצע, פערזוכט צו בעווייזען די עקזיסטענץ פון א בעזונדערען פערברעכער־טיפ. זיי האָבען זיך שפעציעל אָבגעגעבען צו ענטדעקען געוויסע אונרעגעלמעסיגקייטען, וועלכע זאָלען, לויט זייער מיינונג, כאראקטעריזירען דיזען טיפ; און נאָך דעם ווי זיי האָבען זיך ארומ־

גריסען אַ לענגערע צייט איבער זייער אייגענע ערפינדונג, האָבען זיי געפאָדערט די ענערגישע אונטערדריקונג פון דעם „געבאָרענעם פערברעכער" דורך לעבענסלענגליכע איינשפערונג א. ז. וו. — דער מענש האַנדעלט אונטער דעם איינפלוס פון געוויסע אויסערליכע אורזאַכען; פאָלגליך איז ער ניט פעראַנטוואָרטליך פאַר זיינע האַנדלונגען. די געלעהרטע אַנערקענען דאָס, און דערפאַר פאָדערן זיי אונטערדריקונגס-מאַסרעגלען!

מיר וועלען שפעטער נאָך ערקלעהרען דיזען ווידערשפרוך; פאָרלויפיג וועלען מיר זיך אַביסעל נעהנטער צוקוקען צו די וויכטיגסטע אונרעגעלמעסיגקייטען, וועלכע אונזערע קרימינאַלאָגען האָבען ענטדעקט, אַלס אַ סימן פון דעם פערברעכער-טיפּ:

אַלטע וואונדען;

אונרעגעלמעסיגקייטען פון דער הויט;

אונרעגעלמעסיגקייטען פון די אויערען און נאָז;

אויסגעשטאָכענע פיגורען אויף'ן קערפּער.

עס גיט נאָך פיעלע אַנדערע סימנים, וועלכע האָבען, נאָך אונזער מיינונג, אויך קיין גרעסערע בעציהונג צו דעם גייסטיגען צושטאַנד פון אַ מענשען, ווי די אויבען דערמאָהנטע, נאָר אונזער אונקענטניס אין דער אַנאַטאָמיע ערלויבט אונז ניט זיך גרינדליך צו בעשעפטיגען מיט דיזע אַנדערע צייכענס. אָט דערפאַר וועלען מיר זיך בעגנוגענען מיט די ערשטע.

לאָמיר אָנהויבען מיט די וואונדען: עס איז גאַנץ קלאָהר, דאָס אַ מענש, וועלכער טראָגט אויף זיך סימנים פון אַלטע וואונדען, איז דערפאַר נאָך לאַנג קיין געבאָרענער פערברעכער, איבערהויפּט ווען דיזע וואונדען זיינען געווען דער רעזולטאַט פון אַן אונגליק ביי דער אַרבייט, אָדער ווען ער האָט זיי בעקומען, ריזיקירענדיג זיין לעבען, אום צו ראַטעווען אַ מיטמענשען. ביז יעצט זיינען מיר אימער געווען מיט דער מיינונג, דאָס אַ פערברעכער זוכט גיכער צו פערוואונדען אַנדערע; נאָר ווי עס ווייזט אויס, איז די מיינונג פון דער וויסענשאַפט פונקט פערקעהרט — זי זוכט די וואונדען ביי דעם פערברעכער און ניט ביי זיין אָפּפער!

וואָס אָנבעלאַנגט די אונרעגעלמעסיגקייט פֿון די אויערען און נאָז, האָבען מיר ביז יעצט פֿאַר קיין פֿאַל ניט געקענט אויסגעפֿינען, וואָס דאָס האָט אייגענטליך צו טהאָן מיט דעם צושטאַנד פֿון געהירן. לאָמבראָזאָ אַליין גיט צו, אַז פֿיעלע סימנים, וועלכע ער בעטראַכטעט פֿאַר אונרעגעלמעסיגקייטען, געפֿינען זיך זעהר אָפֿט ביי אַזעלכע פעריזאָנען, וועלכע ער אַליין רופֿט אָן אַנשטענדיגע מענשען. הייסט עס אַלזאָ, אַז דיזע אונרעגעלמעסיגקייטען אָדער אויסנאַהמען האָבען יאָ אין זיך אַ געוויסע פֿערוואַנדשאַפֿטליכקייט צו די אַלגעמיינע און נאָרמאַלע ערשיינונגען. ביז יעצט האָבען מיר אימער געגלויבט, דאָס אַן אונרעגעלמעסיגקייט, אַן אויסנאַהמע איז אַזאַ מין ערשיינונג, וועלכע האָט איבערהויפט קיין פֿערוואַנדשאַפֿטליכקייט ניט מיט די נאָרמאַלע און רעגעלמעסיגע ערשיינונגען פֿון לעבען. נאָר ווי עס ווייזט אויס, זיינען די אויפֿפֿאַסונגען פֿון לאָמבראָזאָ'ס וויסענשאַפֿט אין דיזער בעציהונג פינקט פֿערקעהרט. דיזער טרויעריגער ווידערשפרוך איז ווייטער אַ בעוויז, וואָס עס קומט ארויס, ווען מענשען פֿערקריכען זיך אין אַ בעשטימטען ווינקעל פֿון וויסענשאַפֿטליכער טהעטיגקייט, ביז וואַנען זיי פֿערלירען יעדע ברייטערע און אַלגעמיינע אויפֿפֿאַסונג און בעטראַכטען צולעצט יעדע ערשיינונג פֿון זייער איינזייטיגען און בעשריינקטען שטאַנדפונקט.

* * *

עס איז זיכער קיין אַ:געגעהמע זאַך פֿאַר אַ מענשען אַרומצושלעפען זיך מיט אַ ניט געראָטענע נאָז אָדער שלעכט געפֿאָרמטע אויערן, איבערהויפט ווען דיזער קערפּערליכער פֿעהלער איז אַזעלכער, אַז דאָס גאַנצע געזיכט באַקומט דעדורך אַ לעכערליכען און קאָמישען אויסדרוק; אַזעלכע ערשיינונגען מאַכען אָפֿטמאָל אַ שלעכטען איינדרוק אויף אַנדערע מענשען, שוין ניט רעדענדיג, אַז זיי זיינען פֿערבונדען מיט שטענדיגע ליידען פֿאַר דעם, וועלכער דאַרף זיך דערמיט אַרומשלעפען. אַזאַ מענש האָט שוין גענוג מיט זיין פעקעל צרות, אפילו ווען מען זאָל איהם ניט בעטראַכטען פֿאַר אַ „געבאָרענעם פֿערברעכער".

אויב מיר זאָלען אָננעהמען לאָמבראָזאָ'ס טהעאָריע פֿאַר ריכ־טיג און דערפֿון ציהען די לאָגישע קאָנסעקווענצען, דאַן וואָלטען מיר געדאַרפֿט ארויפֿלייגען אַ פֿליכט אויף יעדע העבאַם, אויף יעדען דאָקטאָר, זיי זאָלען טויטען אַלע ניי־געבאָרענע קינדער, וועלכע קומען אויף דער וועלט מיט ניט געראָטענע אויערען אָדער אַ מיאוסע נאָז. יעדער פֿלעק, יעדער סימן קען דאָך זיין אַן אָנדייטונג פֿאַר אונזערע שוואַרצע פֿערברעכערישע אינסטינקטען! איך פֿערזעגליך דערמאָהן זיך צ. ב. ש. אויך, אַז איך האָב ער־געץ וואו אויף מיין קערפּער... אייניגע פֿון דיזע פֿערדעכטיגע סימנים; איך בין אַן אַנאַרכיסט, און פֿאַר אַ געוויסע סאָרט מענשען איז דאָס שוין אַ גענוגענדער בעוויז פֿאַר מיינע פֿער־ברעכערישע נייגונגען, און עס וואָלט מיר גאָר ניט געוואונדערט, ווען זיי וואָלטען געשריהען: „טויטעט איהם! טויטעט איהם! די בהעאָריע פֿאָדערט, אַז ער מוז שטאַרבען אויף דער תליה!"

איך האָב שטאַרק מורא, אַז עס וואָלט ניט איבערגעבליבען קיין סך מענשען, ווען מען זאָל אָנווענדען אויף זיי דיזע טהעאָריע; אָבער ווי פֿאָלקאָמען וואָלט דאַן געווען די מענשהייט אי גייס־טיג און אי קערפּערליך!

* * *

וואָס אָנבעלאַנגט די געוואוינהייט פֿון געוויסע מענשען אויסצושטעכען זיך פֿיגורען אויף'ן קערפּער, האָבען מיר דאָס ביז יעצט קיינמאָל ניט בעטראַכטעט פֿאַר אַ צייכען פֿון אַ גוט ענטוויקעלטען עסטעטישען געשמאַק; פֿערקעהרט, מיר זיינען שטענדיג געווען מיט דער מיינונג, אַז עס איז ניט מעהר ווי אַן איבערבלייבעכץ פֿון אונזערע אורעלטערן אוים דער שטיין־צייט, ווען געוויסע מענשען זוכען צו „פֿערגרעסערן זייער נאַטירליכע שעהנהייט" דורך אַזעלכע מיטלען, ווי אויסשטעכען בילדער אין פֿיגורען אויף זייער הויט. דעם זעלבען אַטאַוויזם געפֿינען מיר אויך ביי פֿיעלע פֿרויען, וועלכע לאָזען זיך שטעכען די אויערען, אום אָנצוטהון אויערינגלאַך, אַקוראַט ווי די באָטאָקודען אין בראַזיליען אָדער געוויסע נעגער־שטאַמען אין אַפֿריקאַ און אויי־סטראַליען, וועלכע שטעכען זיך די ליפּען, נעזער און אויערען,

אום צו „פערגרעסערן זייער שעהנהייט", אָנהייגענדיג דאָרטען שטיקלאַך האָלץ אָדער מעטאַל.

מיר זעהען אין דעם נאָך אַ קליינעם איבערבלייבעץ פון די אַלטע פרימיטיווע מנהגים, אָבער מיר האָבען ביז יעצט קיינ־מאָל ניט בעמערקט, אַז דיזע געוואוינהייטען זיינען אַ צייכען פון ווילדקייט און פערברעכערישע אינסטינקטען. נאָר נאָך דעם ווי לאָמבראָזאָ האָט אונז בעלעהרט אין דיזער בעציהונג, האָפען מיר, אַז מיר וועלען אין גיכען פטור ווערען, ניט בלויז פון די, וואָס שטעכען זיך אויס פיגורען אויף'ן קערפּער, נאָר אויך פון די, וועלכע טראָגען אויעררינגלאַך און פאַרבען זיך די האָר.

לאָמבראָזאָ האָט זיך אויך געגעבען די גרעסטע מיה צו ענטדעקען אַ זאָגענאַנטען „פּאָליטישען פערברעכער־טיפּ" און די סימנים, וועלכע ער האָט אויסגעפונען, אום צו בעווייזען די טהעאָריע זיינען פונקט אַזוי פאַנטאַסטיש ווי די אַנדערע, פון וועלכע מיר האָבען גערעדט בעפאָר; נאָר מיר וועלען איהם ניט נאָכ־פאָלגען אויף דיזעם געביעט ווייל עס וואָלט אונז אַוועקגעפיהרט צו וויט פון אונזער אייגענטליכען פונקט — און דערפאַר וועלען מיר זיך בעסער נעהמען צו קריטיקירען דעם זאָגענאַנטען קרימי־נאַליזם אין אַלגעמיין.

* * *

אין דיזער בעציהונג האָבען זיך שוין איינגע שאַרפזיניגע געלעהרטע גענומען צו דער אַרבייט און געמאַכט אַ קריטישע אונטערזוכונג פון די אַביסעל צו פאַנטאַסטישע טהעאָריען פון דער קרימינאַליסטישער שולע; דיזע מענער האָבען קלאָהר און דייטליך אויפגעצייגט, אַז די לעהרע פון בעזונדערע פערברעכע־רישע כאַראַקטערע האָט איבערהויפּט קיין פונדאַמענט ניט.

איינער פון זיי, דר. מאַנואווריע, אין זיינע פאָרלעזונגען איבער „קרימינאַלע אַנטהראָפּאָלאָגיע", וועלכע ער האָט געגעבען פאַר דער אַנטהראָפּאָלאָגישער געזעלשאַפט אין 1890־1891, האָט ווידערלייגט אויף אַ גלענצענדען אופן די טהעאָריען פון לאָמבראָזאָ און דער גאַנצער קרימינאַליסטישער שולע, וועלכע אַנערקענען די לעהרע פון דעם „געבאָרענעם פערברעכער". פרי־

הער פֿון אלעס ציינט אונז דר. מאַנוואווריע, אַז די גאַנצע מעטהאָדע, וועלכע דער איטאַליענישער פּראָפֿעסאָר און זיינע אַנהיינגער װענדען אָן, אום פֿעסטצושטעלען דעם זאָגענאַנטען „פערברעכער טיפ“, איז אַ פֿאַלשע, דערפֿאַר וואָס זייערע אונטערזוכונגען האָבען זיך אויסשליסליך בעשעפֿטיגט מיט אזעלכע אינדיווידוען, וועלכע האָבען שוין געטראָגען אויף זיך דעם שטעמפעל פֿון׳ם געפֿענגניס־לעבען אָדער פֿון אַן אונאָרמאַלער עקזיסטענץ. דערנאָך ערקלעהרט ער, אַז מענשען מעגען אפשר האָבען דיזע אָדער יענע נייגונגען, וועלכע גיבען זיי די פֿעהיגקייט אויסצופֿיהרען אַזאַ און אַזאַ טהאַט; אָבער דאָס בעווייזט נאָך ניט, אַז זיי זיינען געצוואונגען דורך דעם בעזונדערען צושטאַנד פֿון זייער געהירן אָדער סקעלעט צו בעגעהען דיזע טהאַט און צו ווערען דאָס, וואָס מען רופֿט פֿערברעכער. געוויסע פֿעהיגקייטען קענען אַ מענשען דערצו ברייננען צו בעגעהן אַ געוויסע טהאַט, אָבער עס ווענדט זיך אין גאַנצען אָן די אומשטענדע, צי דיזער אַקט זאָל בעטראַכטעט ווערען אַלס אַ העלדישע טהאַט, צי אַלס אַ פֿערברעכען.

לאָמיר זיך בענוצען מיט אַ ביישפּיעל: אַ מאַן, וועלכער איז קערפּערליך זעהר שטאַרק, קען אין אַ מאָמענט פֿון גרויסער אויפֿרעגונג דערווערגען אַ צווייטען מענשען; אָבער די זעלבע טהאַט קען אויך בעגאַנגען ווערען פֿון דעם פּאָליציסט, וועלכער זאָל אַרעסטירען אַ פֿערברעכער, אויב ער האָט נאָר דיזעלבע קערפּערליכע קרעפֿטע. ווילדע אינסטינקטען, זיך אויסלאַכען פֿון יעדער געפֿאַהר, צו פֿעראַכטען דעם טויט, דאָס אַלעס זיינען די געפֿעהרליכע אייגענשאַפֿטען פֿון אַ פֿערברעכער, אָבער דאָס זעלבע איז אויך די העכסטע טוגענד פֿון אַ סאָלדאַט. אַ ביטרע קעפּעל איז אַ גוטע אייגענשאַפֿט פֿאַר אַ שווינדלער, וועלכער האַלט אין איין אויסקלערען פּלענער פֿון גנבה און בעטרוג; אָבער דיזעלבע אייגענשאַפֿט קען אויך מאַכען פֿון אַ מענשען אַ גוטען דעטעקטיוו אָדער אַ קלוגען אונטערזוכונגס־ריכטער.

* * *

זייענדיג דורכגעדרונגען פֿון דער וואהרהייט פֿון זיינע אַרגו־מענטען, אָנערקענט לאַמבראָזאָ פֿון דעסטוועגען, אַז עס איז אָפֿטמאָל זעהר שווער צו מאַכען אַן אונטערשיעד צווישען אַ זאַגענאַנטען פֿערברעכער און אַ זאַגענאַנטען אָנשטענדיגען מאַן, אין ער גיט זאָגאַר צו, אַז פֿיעלע אינדיווידוען שפּאַצירען זיך גאַנץ צופֿרידען אַרום אין דער וועלט, וועלכע וואָלטען אייגענט־ליך בעדאַרפֿט זיצען אין געפֿענגנים, און פֿערקעהרט.

און נאָך דעם ווי ער האָט אַנערקענט, צוזאַמען מיט אַלע אַנדערע געלעהרטע, אַז דער מענש איז אייגענטליך ניט מעהר און ניט וויינינגער ווי אַ שפּיעלצייג פֿון אַלע די אומשטענדע, וועלכע ווירקען אויף איהם, און וועלכע בעשטימען אין יעדען מאָמענט זיינע האַנדלונגען; נאָך דעם ווי ער האָט אַליין אָבגע־לייקענט דעם פֿרייען ווילען און אַנערקענט, אַז די גערעכטיגקייט איז בלויז אַן אויסגעטראַכטע זאַך, אַז זי איז אין דער ווירקליכקייט ניט אַנדערש ווי די ראַכע פֿון דער געזעלשאַפֿט, וועלכע האָט זיך אַליין געמאַכט צום ריכטער פֿון דעם אינדיווידואום, וועלכעס האָט איהר בעליידיגט, נאָך דעם ווי לאַמבראָזאָ האָט דאָס אַלעס אַליין צוגעגעבען, שטעלט ער זיך פלוצלינג אָב אין מיטען וועג; צוערשט פֿערטהיידיגט ער געוויסע אויפֿפֿאַסונגען, וועלכע ברינג־גען איהם זעהר נאָהנט אין בעריהרונג מיט די אַנאַרכיסטען, נאָר פלוצלונג קומט ער צו דעם שלוס, אַז די געגענווערטיגע בעשטראָפֿונגען זיינען ניט גענוג שטריינג, און אַז מען דאַרף זיי מאַכען שווערער און גרויזאַמער. אמת, ערקלעהרט אוני, אַז דאָס איז נויטווענדיג, אום אויפֿצוהאַלטען די געזעלשאַפֿט. אַזעלכע אַקטען, וועלכע מיר בעטראַכטען פֿאַר פֿערברעכען, זאָגט ער, זיינען אַ געפֿאַהר פֿאַר דער געזעלשאַפֿט; די געזעלשאַפֿט האָט אָבער אַ רעכט זיך צו פֿערטהיידיגען, און פֿערנעהמענדיג דעם פלאַץ פֿון אַן אינדיווידועלער ראַכע, בעשטראָפֿט זי די, וואָס האָבען איהר בעאונרוהיגט, מיט אַזעלכע מיטלען, וועלכע זיינען גענוג שטאַרק צו דערשטיקען אין זיי דעם וואונש פֿאָרטצוזעצען זייערע פֿערברעכערישע האַנדלונגען.

* * *

ווי אזוי ערקלעהרט זיך דיזער אונגעהייערער ווידערשפרוך צווישען אזעלכע ברייטע אויפפאסונגען און אזעלכע קלייניגייסטיגע שליסע? ווי אזוי איז מעגליך, אז דער איטאליענישער פראפעסאר האט אליין ניט פערשטאנען, אז די שליסע, וועלכע ער האט געצויגען, מאכען פון דער גאנצער טהעאריע א לעכערליכע און אבסורדע בעהויפטונג? מיר זיינען מיט דער מיינונג, אז לאמבראזא אליין איז ניט פעראנטווארטליך פאר דיזען ווירערשפרוך, וועלכער איז ניט אנדערש ווי א רעזולטאט פון דער מענשליכער אונפאלקאמענהייט.

דער מענש איז ניט אלוויסענד! דער געלעהרטער, וועלכער גיט זיך איבער מיט זיין גאנצער וועלע צו זיין שטודיום, בעקומט צולעצט א געוואלטיגע שארפזיניגקייט אין דעם בעשטימטען צווייג פון דער וויסענשאפט, וועלכען ער האט זיך אויסגעקליבען. דורך אסך רעדוקציאנען לייזט ער די שווערסטע פראבלעמען, וועלכע קומען פאר אין דעם בעזונדערן צווייג פון דער מענשליכער וויסענשאפט, מיט וועלכען ער בעשעפטיגט זיך. אבער ווייל ער האט ניט די מעגליכקייט צו שטודירען אלע וויסענשאפטען פון די סאציאלע ערשיינונגען, בלייבט ער הינטערשטעליג הינטער דעם פראגרעס פון די אנדערע וויסענשאפטען. און ווען ער פערזוכט צוצופאסען זיינע וואונדערבארע ענטדעקונגען צו אנדערע מענשליכע אויפפאסונגען, טרעפט עס זעהר אפט, אז ער געהט אראב פון ריכטיגען וועג און ציהט צולעצט גאנץ פאלשע שליסע פון א וואהרהייט, וועלכער ער האט אליין ענטוויקעלט.

און ווירקליך, ווען די אנטהראפאלאגען, וועלכע האבען שטודירט דעם מענשען און איהם אנאליזירט און דורך דעם בעקומען א געוויסעס פערשטענדניס פון זיין אמת׳ער נאטור, ווען די זעלבע אנטהראפאלאגען וואלטען אין דערזעלבער צייט אויך שטודירט די סאציאלאגיע מיט דעם זעלבען ערפאלג, ווען זיי וואלטען אנאליזירט אלע סאציאלע אינסטיטוציאנען, וועלכע פערשקלאפען אונז און זיי געמאסטען מיט דעם מאסשטאב פון דער פערנונפט, וואלטען זייערע שליסע און בעטראכטונגען זיכער בעקומען א גאנץ אנדערן כאראקטער.

* * *

אויב דיזע געלעהרטע אַנערקענען, אַז דער מענש האַנדעלט אונטער דעם איינפלוס פון אויסערליכע אורזאַכען, דאַן וואָלט זייער ערשטע אויפגאַבע געדאַרפט זיין צו זעהן אויסצוגעפינען דיזע אורזאַכען. שטודירענדיג דעם זאָגענאַנטען „פערברעכער" און זיינע האַנדלונגען, וואָלטען זיי פריהער פון אַלעס געדאַרפט זעהן צו בעגרייפען די אייגענטליכע מאָטיווען פון אַזעלכע האַנדלונגען און אונטערזוכען, ווארום זיי שטעהען ניט אין אַנקלאַנג מיט די געזעצע פון דער געזעלשאַפט. אָבער דער איינפלוס פון זייער אומגעבונג, די פאָראורטהיילע פון זייער ערציהונג, זייער רעלאַטיווע אונוויסענהייט אין אַנדערע וויסענשאַפטליכע פראַגען, וועלכע זיי האָבען ניט שטודירט, ווירקען אַזוי שטאַרק אויף זייערע גייסטיגע פאָרשטעלונגען, אַז זיי מוזען ענדליך קומען צו אַזעלכע שליסע, וועלכע זיינען אַזוי גינסטיג פאַר דער היינטיגער אָרדנונג. זיי גיבען אפילו צו, אַז דער געגענווערטיגער צושטאַנד איז שלעכט און פאָדערן זאָגאַר געוויסע קליינע פערבעסערונגען צו גונסטען די בעזיצלאָזע, אָבער זיי זיינען ניט אימשטאַנד אַריבער־צוגעהן דעם גרענעץ פון זייערע אויטאָריטעטע פאָרשטעלונגען. זיי האָבען זיך שוין אַזוי פיעל צוגעוואוינט צו פיהלען אויף זיך די לייצעס און דעם בייטש פון'ם קוטשער, אַז זיי בעטראַכטען דיזען צושטאַנד אַלס אַ גאַנץ נאַטירליכע ערשיינונג; די אונאבהייניגסטע פון זיי וואָלטען אפילו יאָ צופריעדען געווען צו זיין פריי, אָבער זיי פאָדערן די פרייהייט נאָר פאַר אַ קליינע מינאָריטעט און קענען זיך פאַר קיין פאַל ניט פאָרשטעלען, אַז די מענשהייט אין אַלגעמיין זאָל קענען עקזיסטירען אָהן לייצעס, אָהן געפענגניסע און אָהן קייטען.

* * *

אויב מיר נעהמען זיך צו שטודירען די פערברעכען, וועלכע זיינען אַם מייסטען געגען דער געזעלשאַפט, וועלכע פאַסירען טאָג־טעגליך און געגען וועלכע עס ריכטען זיך די מייסטע פון אונזערע היינטיגע געזעצע, וועלען מיר באַלד אויסגעפינען, אַז מיט דער אויסנאַהמע פון איינעגע זעה־ זעלטענע האַנדלונגען, וואָס ווערן בעגאַנגען אין אַ צושטאַנד פון ליידענשאַפט, און

וועלכע אונזערע ריכטער און דאָקטוירים בעטראַכטען איינשטימיג אַלס די פּראָדוקטען פון אַ קראַנקהאַפטען צושטאַנד, זיינען די גרויסע מעהרצאָהל פון אַלע זאָגענאַנטע פערברעכען ניט אַנדערש ווי אַטאַקען אויף דאָס פּריוואַט-אייגענטהום. דיזער אונבעשטרייט-באַרער פאַקט מוז אָבער ביי יעדען איינציגען, וועלכער שטודירט נאָר דעם אייגענטליכען כאַראַקטער און די ווירקונגען פון'ם געזעלשאַפטליכען לעבען, אַרויסרופען די פראַגע: „איז דאָס פּריוואַט-אייגענטהום אַ גערעכטע אינסטיטוציאָן? קען מען איבער-הויפט פערטהיידיגען אַזאַ אינסטיטוציאָן, וועלכע רופט אַרויס אַזאַ גרויסע צאָהל פון פערברעכען?"

אויב דער יעצטיגער סיסטעם פעראורזאַכט אַזוי פיעל פער-ברעכען, וועלכע זיינען ניט אַנדערש ווי די אונפערמיידליכע פאָלגען פון די היינטיגע צושטענדע, דאַן בעווייזט עס קלאָהר און דייטליך, אַז ער איז אונפערנינפטיג און אונגערעכט, אַז ער איז ניט דער אויסדרוק פון די אַלגעמיינע אינטערעסען, און אַז דער געזעלשאַפטליכער פערבאַנד גרינדעט זיך ניט אויף די איינ-שטימיגקייט און דעם פרייען אָבמאַך פון אַלע מיטגליעדער, זאָנדערן אויף די ווילקירליכע בעשטימונגען און אונטערדריקונג. אָט דאָס איז דער פונקט, וועלכען מיר דאַרפען בעהאַנדלען; אויב מיר אָנערקענען, אַז די געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציאָן איז די אייגענטליכע אורזאַכע פון דעם איבעל, דאַן מוזען מיר קומען צו דעם שלוס, אַז כדי אָבצושאַפען די פערברעכער, דאַרפען מיר פריהער אָבשאַפען דעם יעצטיגען געזעלשאַפטליכען צושטאַנד.

שאַפט אַ געזעלשאַפט, וואו יעדער מענש זאָל קענען בע-פרידיגען זיינע נאַטירליכע בעדירפניסע, וואו קיינער זאָל ניט פערהינדערן זיין פרייע ענטוויקלונג און וואו עס גיט ניט קיין מעגליכקייט, אַז איינער זאָל קענען פערשקלאַפען דעם אַנדערן— און מיר וועלען באַלד פטור ווערען פון די פערברעכען; עס וועלען מעהר ניט איבערבלייבען ווי איינינע אויסערגעוועהנליכע כאַראַק-טערע, וועלכע זיינען שוין אויף אַזוי פיעל קאָרומפּירט און דעגע-נערירט געוואָרען דורך די יעצטיגע געזעלשאַפטליכע אומשטענדען, אַז זיי וועלען אפשר פערזוכען צו בעגעהן געוויסע פערברעכערישע

האַנדלונגען. אָבער דיזע אויסנאַהמען זיינען פּראָדוקטען פֿאַר דער װיסענשאַפֿט און ניט פֿאַר דעם היינקער, װעלכער איז אין דער װירקליכקייט ניט אַנדערש װי דער בעצאַהלטער מערדער פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער און אויטאָריטערער געזעלשאַפֿט.

* * *

איהר בעהויפּטעט, אַז איהר פֿיהרט אַן אַ קאַמפּף געגען גנבים און מערדערס, אָבער װאָס איז דאָס אַזוינס א גנב אָדער אַ מערדער? אַ גנב איז אַזאַ מענש, װעט איהר אונז ענטפֿערן, װעלכער לעבט, ניט אַרבייטענדיג, אויף דעם רעכנונג פֿון דער געזעלשאַפֿט. אָבער גיט נאָר אַ קוק אויף אייער געזעלשאַפֿט, און איהר װעט באַלד אויסגעפֿינען, אַז זי איז פֿול מיט גנבים, נאָר פֿון דעסטװעגען זוכט מען זיי ניט צו בעקעמפּפֿען, פֿערקעהרט, זיי שטעהען אונטער דעם בעזונדערן שוץ פֿון אונזערע געזעצע. די היינטיגע געזעלשאַפֿט דיינקט אפילו ניט צו בעשטראָפֿען די פֿוילקייט, פֿערקעהרט, זי בעטראַכט איהר זאָגאַר פֿאַר אַן אידעאַל און איז פֿאָלקאָמען צופֿרידען מיט די, װעלכע לעבען אַ גוטען טאָג, ניט אַריינלייגענדיג קיין פֿינגער אין קאַלטע װאַסער, אַזוי לאַנג װי זיי האָבען נאָר די נייטיגע מיטלען פֿאַר זייערע פֿער־גניגונגען — פֿון װאַנען זיי נעהמען דיזע מיטלען, שפּילט קיין ראָלע ניט.

איהר בעשטראָפֿט דעם אונגליקליכען אַלס א גנב, װעלכער האָט ניט קיין אַרבייט און ריזיקירט זיין פֿרייהייט, צונעהמענדיג אַ שטיק ברויט, אום איינצושטילען זיין הונגער; אָבער איהר נעהמט אַראָב דאָס היטעל און פֿערבייגט זיך פֿאַר דעם רייכען מאָנאָפּאָליסט, װעלכער האָט מיט דער הילפֿע פֿון זיין קאַפּיטאַל צוגענומען אַלצדינג, װאָס עס איז נויטװענדיג צום לעבען פֿאַר אַלעמען, כדי ער זאָל עס קענען פֿערקויפֿען מיט אַ געװאַלטיגען פּראָפֿיט. איהר שטאָלצירט דערמיט, װען אַ רייכער פֿינאַנץ־מאַן גיט אייך אַן אוידיענץ, װיסענדיג, אַז ער האָט רואינירט טויזענ־דער פֿאַמיליען דורך אַ גרויסען בערזען־שװינדעל, דורך װעלכען ער האָט געװאונען מיליאָנען.

איהר בעשטראָפֿט דעם פֿערברעכער, זועלכער רואינירט אַ מענשען, כדי צו קענען בעפֿרידיגען זיינע פֿילע און פּאַראַזיטישע בעדירפֿניסע, אָבער איז דען דיזער שטרעבען צו פֿוילקייט און צו לעבען אויף יענעמ'ס רעכנונג, איז דען דאָס ניט דער פֿונדאַמענט פֿון אייער געזעלשאַפֿט? איהר בעשטראָפֿט איהם, איהם, וועלכער רואינירט נאָר איינצעלנע מענשען, אָבער איהר שיקט אַרויס גאַנצע אַרמעען און רואינירט גאַנצע פֿעלקער, וועלכע זיינען ניט אימשטאַנד זיך צו פֿערטהיידיגען. איהר פֿערדאַמט דעם מערדער, וועלכער טויטעט אַ מענשען, אָבער איהר טאָלערירט און רעספּעקטירט דעם אויסבייטער, וועלכער פֿערניכטעט גאַנצע גענעראַציאָנען דורך האַרטע און לאַנגע אַרבייט, שלעכטע בעצאָהלונג און עלענדע בעדינגונגען. אָט מיט דיזען אויסבייטער סימפּאַטיזירט איהר און אויב עס איז נייטיג, וועט איהר איהם בעשיצען מיט אייערע אַלע קרעפֿטע. איהר זייט די גרויזאַמע היטער פֿון דעם געזעץ, און ווען איהר זעהט, אַז די עקספּלאָאַטירטע מאַסע הויבט נאָר אַביסעל אויף דעם קאָפּ און פֿאָדערט נאָך אַ שטיקעל ברויט אָדער קלענערע אַרבייטס-שטונדען, דאַן זייט איהר באַלד פֿאַרטיג צו פֿערטהיידיגען די אינטערעסען פֿון די פּריוויליגירטע געגען די „אונפֿערשעמטע" פֿאָדערונגען פֿון די הונגעריגע און באָרפֿוסיגע.

איהר בעשטראָפֿט דעם דום-קאָפּ, וועלכען איהר כאַפּט אַריין אין אייער נעץ, אָבער דעם גרויסען שווינדלער, וועלכער לאָזט זיך ניט כאַפּען, איהם לאָזט איהר צורוה. דעם וואַגאַבונד, וועלכער האָט גענומען אַן עפּעל פֿון פֿעלד, איהם זעצט איהר אַריין אין טורמע, אָבער דעם רייכען בעל הבית, וועלכער נעהמט צו פֿון אַן אָרעמען אַרבייטער זיינע אַלע מעבעל, וועלכע זיינען אַ טהייל פֿון זיין עקזיסטענץ, און פֿאַר וועלכע ער האָט בעצאָהלט פֿיער אָדער פֿינף הונדערט פֿראַנק, דערפֿאַר וואָס ער שולדעט איהם פֿופֿציג פֿראַנק דירה געלד, איהם בעשיצט איהר מיט אייערע געזעצע און פּאָליציסטען.

אייער גערעכטיגקייט איז שטענדיג גרויזאַם און ברוטאַל, ווען עס האַנדעלט זיך אום אַ גנב אין שמאַטעס, אָבער זי בעשיצט

אימער די גנבים, וועלכע בערויבען אַ גאַנצע קלאַסע, אַ גאַנצע נאַציאָן. וואָס פֿאַר אַ צוועק האָבען דען אייערע אַלע אינסטיטוציאָנען, אויב ניט צו פֿערזיכערן דאָס אייגענטהום פֿון דעם בעזיצער, וועלכעס ער האָט צונענומען פֿון אַנדערע?

* * *

אַם מייסטען פֿערדריסט אונז דיזע היפּאָקריטישע פֿאָרמע, מיט וועלכער מען בענוצט זיך, אום דעם גאַנצען שווינדעל צו געבען דעם כאַראַקטער פֿון אַ הייליגער אינסטיטוציאָן. דיזע גאַנצע טרויעריגע קאָמעדיע, וועלכע די בורזשואַזיע פֿיהרט אָן, ווייל זי איז צו פֿייג צו ערקלעהרען אָפֿען און פֿריי איהרע סאָציאַלע שטעלונגען.

נאָר אַם נידעריגסטען איז די האַלטונג פֿון דיזע אַלע מאַרקשרייערס, וועלכע פּרעטענדירען צו בעקעמפֿען דעם יעצטיגען רעזשים, נאָר אין דער ווירקליכקייט בעקעמפֿען זיי בלויז די מענער, וועלכע ווענדען אָן די געזעצע, ד. ה. זיי אַנערקענען דעם אינהאַלט, נאָר זיי זיינען ניט איינשטימיג מיט דער אַרט און ווייזע ווי מען בענוצט זיך מיט די געזעצע; יעדער איינציגער פֿון דיזע שאַרלאַטאַנען בעהויפּטעט, אַז ער אַליין ווייסט די ריכטיגע מעטהאָדע ווי אַנצואווענדען די געזעצע, און אַז צווישען די אַלע מענער, וועלכע שטרעבען צו פֿערכאַפּען די פּאָליטישע מאַכט, געפֿינט זיך איינער, וועלכער איז גענוג עהרליך און פֿיעל זייטיג אין זיינע אַנשויאונגען, אַז ער איז אימשטאַנד אַנצואווענדען די איינציגע גוטע מעטהאָדע, אום צו בעפֿרידיגען אַלעמען.

מען ווייסט ווירקליך ניט איבער וואָס מען זאָל זיך אַם מייסטען פֿערוואונדערן: איבער די שווינדלערייען פֿון די, וועלכע פֿערשפּרייטען דיזען אונזין, צי איבער די נאַאיוויטעט פֿון די, וועלכע גלויבען נאָך אַלס אין דיזע קאָמעדיע, אין וועלכער זיי אַליין שפּילען אונבעוואוסטערהייט די הויפּט-ראָלע. עס איז ווירקליך שווער צו בעגרייפֿען, אַז צווישען די אונצעהלבאַרע מענשען, וועלכע זיינען שוין דורכגעגאַנגען די קאַבינעטען פֿון דער גערעכטיגקייט, האָט זיך ביז יעצט ניט געפֿונען קיין איינציגער, וועלכער זאָל זיין אויף אַזוי ווייט פֿריי פֿון פֿאָראורטיילען, אום

אויפֿצוהויבען די קליידער פֿון איינעם פֿון זיינע ריכטער, כדי צו ציינען דעם פובליקום, אַז די „דיענער פֿון דער גערעכטיגקייט" טראָגען מאַסקעס אויף זייערע פנים'ער, אַז זיי זיינען אין דער ווירקליכקייט די זעלבע מענשען ווי אַלע אַנדערע, מענשען, וועלכע זיינען אונטערוואָרפֿען צו דיזעלבע פֿעהלער, צו דיזעלבע שוואַכ־קייטען, שוין גאָר ניט ריידענדיג פֿון די פֿערברעכען, וועלכע זיי בעגעהען, אום צו פֿערזיכערן די אינטערעסען פֿון זייער קלאַסע.

* * *

פֿאַר אונז אַנאַרכיסטען, וועלכע בעקעמפֿפֿען די אויטאָריטעט, איז די געזעצליכקייט איינע פֿון יענע היפּאָקריטישע פֿאָרמען, וועלכע מיר דאַרפֿען אַטאַקירען מיט דער גרעסטער ענערגיע, אום אַרונטערצורייסען די מאַסקע, אונטער וועלכע אונזערע רע־גירער בעהאַלטען זייערע פֿערברעכען און זייער שאַנדע.

שוין צו לאַנג וואָס מען האָט רעספּעקטירט דיזען מאַסקע־ראַד! שוין צו לאַנג וואָס די מענשען האָבען זיך איינגערעדט, אַז דיזע אינסטיטוציאָנען זיינען דער אויסדרוק פֿון אַ געטליכער קראַפֿט, וועלכע שטעהט איבער די מענשליכע ליידענשאַפֿטען! שוין לאַנג גענוג, וואָס מען האָט געגלויבט אין אַזעלכע מענשען, וועלכע — אַזוי ווי מען האָט זיך איינגערעדט — זיינען געמאַכט גע־וואָרען פֿון אַ בעזונדערן שטאָף און האָבען די ספּעציעלע אויפֿ־גאַבע צו בעלוינען און צו בעשטראָפֿען זייערע מיטמענשען! שוין לאַנג גענוג, וואָס מען האָט געגלויבט אין יענע אידעאַלע גע־רעכטיגקייט, וועלכע יעדער איינער בעטראַכטעט פֿון זיין אייגע־נעם שטאַנדפּונקט, לויט די בעדינגונגען, אין וועלכע ער געפֿינט זיך. שוין לאַנג גענוג וואָס די מענשען האָבען אָנגעטרויט זייערע אינטערעסען צו אַזעלכע אונדיווידוען, וועלכע זיינען פֿול מיט די קאָנסערוואַטיווסטע און ריקשטענדיגסטע אידעען, און וועלכע האָבען נאָר די אויפֿגאַבע אויפֿצוהאַלטען די אויסבייטונג און די פֿערשקלאַפֿונג פֿון די מאַסען.

עס איז שוין צייט אַוועקצומאַכען מיט דיזע לעכערליכקייטען און עפֿענטליך צו אַטאַקירען דיזע פֿערשימעלטע אינסטיטוציאָנען, וועלכע האָבען נאָר דעם צוועק אָבצושוואַכען די מענשליכע

פערזענלכקייט. דער פרייער מענש אָנערקענט ניט די פאָרע־רונג פון יענע אינדיווידוען, וועלכע נעהמען זיך דאָס רעכט צו ריכטען און צו פעראורטיילען זייערע מיטמענשען. די אידעע פון אַ געטליכער יוסטיץ, וועלכע געפינט איהר אויסדרוק אין די גע־זעלשאַפטליכע אינסטיטוציאָנען, איז אַוועקגעפאַלען צוזאַמען מיט דער גאָט־אידעע. דער אונטערגאַנג פון דער איינער איז אויך דער אונטערגאַנג פון דער אַנדערער. דער גלויבען אין ריכטער, וועלכע שטעהען אונטער דעם דירעקטען איינפלוס פון גאָט, אָבגעבענדיג זייער אורטהייל, האָט ענטוויקעלט דעם גלויבען אין די אונפאָלקאָמענהייט פון דער מענשליכער גערעכטיגקייט, אַזוי לאַנג ווי די מאַסען זיינען נאָך געווען אַזוי ריקשטענדיג צו גלוי־בען אין די איבערנאַטירליכע עקזיסטענץ פון אַ געטליכען ווע־זען, וועלכעס געפינט זיך אויסערהאַלב דער מאַטעריעלער וועלט און בעשעפטיגט זיך מיט אַלע האַנדלונגען פון די מענשען אויף אונזער פלאַנעט.

אָבער דער גלויבען אין אַ גאָט איז צושטעהרט געוואָרען, די פאַלשע פאָרשטעלונגען פון איבערנאַטירליכע ערשיינונגען זיינען פערשוואונדען, און אַלעס וואָס עס איז איבערגעבליבען, איז די מענשליכע פערזענליכקייט מיט איהרע אַלע פעהלער און שוואַכקייטען. דער איבערנאַטירליכער און הייליגער כאַראַקטער, וועלכער בילדעט דעם קווינטעסענץ פון דער גאָטהייט, און מיט וועלכען אונזערע ריכטער האָבען זיך אויסגעפוצט, אום אויפצו־האַלטען זייער שטעלונג אין דער געזעלשאַפט, איז אויך פער־אורטהיילט געוואָרען צום אונטערגעהן; און ער וועט אונטערגעהן, ווען די מענשען וועלען ערשט ריכטיג בעגרייפען, אַז די גאַנצע „גערעכטיגקייט" איז ניט אַנדערש ווי די אונטערדריקונג און אויסבייטונג פון איין קלאַסע דורך די צווייטע, אַ „פרינציפ" פון בעטרוג און געוואַלט, וועלכע בילדעט די גרונדלאַגע פון אונזערע זאָגענאַנטע „סאָציאַלע אינסטיטוציאָנען".

* * *

די וויסענשאַפט האָט אונז געהאָלפען אויפהויבען דעם שלייער, זי האָט אונז געגעבען די וואַפען, אום צו בעקעמפּפען דעם

מאָנסטער אין זיין נאַקעטער געשטאַלט. עס איז צו שפּעט זיך צוריק צו קעהרען צו דער פערגאַנגענהייט, אום אויפצובויען די „געזעלשאַפטליכע איינהייט" אויף דעם זעלבען מעטאַפיזישען פונדאַמענט, אויף וועלכען אונזערע עלטערן האָבען אויפגעבויט די אידעע פון דער „געטליכער איינהייט". די געלעהרטע מוזען זיך בעפרייען פון די אַלע איבערבלייבאַכצען פון זייער בורזשואַזער ערציהונג און אָנהויבען צו שטודירען די סאָציאַלע ערשיינונגען מיט דערזעלבער גרינדליכקייט, וועלכע זיי האָבען ביז יעצט נאָר בעוויזען אין בעזונדערע צווייגען פון דער וויסענשאַפט. און ווען זיי וועלען מעהר ניט שטעהען אונטער דעם איינפלוס פון פאַלשע בעגריפע און פאָראורטיילע, וועלכע האָבען איבערהויפּט ניט וואָס צו טהאָן מיט דער וויסענשאַפט, דאַן וועלען זיי אויך מעהר ניט פאָדערן די בעשטראָפונג און אונטערדריקונג פון די „פערברעכער", זיי וועלען דאַן בעגרייפען, אַז די אורזאַכע פון די פערברעכען זיינען די אומשטענדע, אונטער וועלכע מיר לע־בען. און געמיינשאַפטליך מיט אונז וועלען זיי קעמפּפען פאַר דער פערניכטונג פון דעם יעצטיגען געזעלשאַפטליכען צושטאַנד, געגען די יעצטיגע סאָציאַלע אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע איז די איינ־ציגע אורזאַכע, וואַרום מען רעכענט היינט צוטאָג איינצעלנע אינדיווידוען צו די עהרליכע מענשען און אַנדערע צו די פער־ברעכער.

דער איינפלוס פון דער אומגעבונג.

דאָס איז אַ וואַרהייט, וועלכע מען אַנערקענט שוין היינט אין ווייטע קרייזען פון דער וויסענשאַפטליכער וועלט, אַז די אומשטענדע, וועלכע רינגלען אַרום אַן אָרגאַנישעס וועזען, האָבען אַ גרויסען איינפלוס אויף זיין ענטוויקלונג; דיזע וואַהרהייט האָט זיך דורכגעבראָכען אַ וועג און ווערט בלויז נאָך בעקעמפפט פון די אַלטע דאָגמאַטיקער פון דער זאָגענאַנטער אָפיציעלער ווי־סענשאַפט.

מען אָנערקענט היינט, אַז די ערד, דער קלימאַט, די שווערע אָדער לייכטע בעדינגונגען, אונטער וועלכע די אָרגאַנישע בע־שעפּניסע מאַכען זייער לעבען, האָבען פונקט דעמזעלבען, אויב ניט אַ גרעסערען איינפלוס אויף זייער ענטוויקלונג, ווי די אַלע אַנדערע געזעצע, וועלכע מען האָט פריהער בעטראַכטעט פאַר די אויסשליסליכע אורזאַכען פון די פערשידענע שטרעבונגען און טענדענצען אין דעם אַלגעמיינען ענטוויקלונגס־פּראָצעס.

דעם מענשען, וועלכער האָט זיך שטענדיג איינגערעדט, אַז ער איז אַן אויסנאַהמע אין דער אַלגעמיינער נאַטור, איז שווער אָנגעקומען צו אָנערקענען דיזען פאַקט, שוין דערפאַר, ווייל ער האָט געזעהן, אַז ער אַליין האָט די מעגליכקייט איבערצובייטען די אומגעבונג, אין וועלכע ער ענטוויקעלט זיך. אָבער ענדליך האָט מען דאָך געמוזט צוגעבען, אַז דער מענש איז אונטערוואָרפען צו דעם זעלבען איינפלוס ווי אַלע אַנדערע טהיערע, אַז ער ענטוויקעלט זיך אונטער דעם דרוק פון דיזעלבע אָריגינעלע אורזאַכען.

און ווען ער האָט ערשט געפיהלט די נויטווענדיגקייט, צו ערקלעהרען זיך זיין מאָראַלישע ענטוויקלונג נאָך דיזעלבע געזעצע,

דאַן איז די פֿראַגע געוואָרען נאָך פֿיעל שווערער און קאָמפּליצירטער. זאָגאַר די, וועלכע לייקענען אָב דעם זאָגענאַנטען פֿרייען ווילען פֿון מענשען, און וועלכע אָנערקענען, אַז ער האַנדעלט אונטער דעם איינפֿלוס פֿון אויסערליכע אומשטענדע, זאָגאַר זיי האָבען ניט געהאַט דעם מוטה צו אָנערקענען דעם אויבען דערמאָהנטען געזעץ מיט זיינע אַלע קאָנסעקווענצען; זיי האָבען זיך ניט געקענט בעשליסען צו ערקלעהרען פֿריי און אָפֿען, אַז די זאָגענאַנטע פֿערברעכערישע אינסטינקטען פֿון׳ם מענשען זיינען די אונפֿערמיידליכע פֿאָלגען פֿון דער אַלגעמיינער געזעלשאַפֿטליכער אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע מען דאַרף איבערבייטען אין גאַנצען אויף בעסערע און פֿערנינפֿטיגערע בעדינגונגען.

די מוטהיגסטע פֿון זיי, וועלכע זיינען ליידער זעהר זעלטען, האָבען אפֿילו צוגעגעבען אין פּרינציפּ, אז די געזעלשאַפֿטליכע אָרגאַניזאַציאָן איז שלעכט, אַז מען דאַרף זעהען איהר צו רעפֿאָרמירען און אַז געוויסע אינסטיטוציאָנען רופֿען דירעקט אַרויס פֿערברעכערישע האַנדלונגען; אָבער זאָגאַר זיי זעהען אין דער „שלעכטער נאַטור" פֿון׳ם מענשען די הויפּט־אורזאַכע פֿון אַלע איבלען, זיי בעהויפּטען, אַז מען דאַרף איהם אָנטהאָן אַ כאָמעט אויף׳ן האַלז, כדי צו אונטערדריקען זיינע ליידענשאַפֿטען, און אַז די געזעלשאַפֿט, ווי שלעכט זי זאָל ניט זיין קען אַליין ערפֿילען דיזע אויפֿגאַבע.

* * *

נאָך מעהר, כדי צו פֿערקלענערן די פֿעראַנטוואָרטליכקייט פֿון דער אַלגעמיינער געזעלשאַפֿט, צוטהיילען זיי די געזעלשאַפֿטליכע אומגעבונג אין פֿערשידענע טהיילען, און אָנרופֿענדיג יעדען בעזונדערן טהייל מיט דעמזעלבען נאָמען, וואַרפֿען זיי אַרויף אויף איהם אַלע שלעכטע פֿאָלגען פֿון דעם איינפֿלוס, וועלכען ער רופֿט אַרויס.

קיין צווייפֿעל ניט, זאָגען זיי, אַז די געזעלשאַפֿט איז ניט אַזוי פֿאָלקאָמען ווי מיר אַלע וואָלטען זיך געוואונשען, אָבער אפֿילו אַזוי ווי זי איז יעצט, בעשיצט זי די שוואַכע געגען די אַטאַקען פֿון די שלעכטע, זי גאַראַנטירט איהרע איינצעלנע

מיטגלידער די מעגליכקייט פֿריי אָנצוואווענדען זייער רעכט צו אַרבייטען און גיט זיי אַ העכערען, מעהר איינפֿלוסרייכען און ביליגערען שוץ, ווי זיי וואָלטען געהאַט, ווען זיי וואָלטען זיך בעדאַרפֿט אַליין פֿערטהיידיגען.

מיט איין וואָרט, זאָגען זיי, די געזעלשאַפֿט איז אַ קאָנטראַקט אויף געגענזייטיגע פֿערזיכערונג צווישען די איינצעלנע אינדיווי־דוען, און ווען עס קומען טראָץ דעם פֿאַר פֿערברעכען, דאַן האָבען מיר דאָס מעהר צו פֿערדאַנקען דער שלעכטער נאַטור פֿון׳ם מענשען, איידער דעם צושטאַנד פֿון דער געזעלשאַפֿטליכער אָרגאַניזאַציאָן.

* * *

מיר זיינען זיכער די לעצטע צו בעהויפטען אַז דער מענש איז אַ מוסטער פֿון פֿאָלקאָמענהייט; מיר ווילען זאָגאַר צוגעבען, אַז ער איז אַ גענוג שלעכטע בעשעפֿענים, וועלכער, אויב ער קען ניט טרעטען אַנדערע, וואָלט ער אָבער זעהר צופֿרידען געווען צו טרעטען די, וועלכע טרעטען איהם; נאָר פֿון דעסטוועגען וואָלט געווען לעכערליך צו בעהויפטען, אַז דער מענש האַנדעלט אויסשליסליך אונטער דעם איינפֿלוס פֿון שלעכטע אינסטינקטען. די וואונדערבאַרע געפֿיהלען פֿון ליעבע, מיטלייד, ברידערליכקייט, אויפֿאָפּפֿערונג און סאָלידאַריטעט, וועלכע זיינען פֿערהערליכט געוואָרען פֿון אונזערע דיכטער, פּראָפֿעטען און מאָראַליסטען, בעווייזען אונז, דאָס אָבוואָהל ער האַנדעלט מאַנכעסמאָל אונטער דעם איינפֿלוס פֿון שלעכטע געפֿיהלען, בעזיצט ער אָבער דאָך אַ גרויסען טהייל פֿון אידעאַליזמוס און אַ שטרעבונג צו פֿאָלקאָ־מענהייט, וועלכע די היינטיגע געזעלשאַפֿט פֿערזוכט מיט אַלע מיטלען צו פֿערהינדערן אין זייער ענטוויקלונג.

דער מענש עקזיסטירט ניט פֿאַר זיך אַליין, ניט פֿיזיש און ניט מאָראַליש. אַזוי ווי אַנדערע טהיערע, פֿון וועלכע ער אונטער־שיידעט זיך בלויז דורך אַ העכערע ענטוויקלונג, איז אויך ער ניט מעהר ווי אַ פּראָדוקט פֿון דער אַלגעמיינער מאַטעריע מיט איהרע טויזענדער פֿערשידענהייטען, בעדינגונגען, אָבשטויסונגען און פֿעראייניגונגען. ער האָט געקעמפֿפֿט פֿאַר זיין ענטוויקלונג, און

איבּ ער האָט מיטגעהאָלפֿען ביז צו אַ געוויסען גראַד איבּער־צובּייטען די אומשטענדע, אין וועלכע ער געפֿינט זיך, האָבּען אָבּער די אומשטענדע אויך געווירקט אויף איהם און בּעאיינפֿלוסט די ענטוויקלונג פֿון זיינע מנהגים און געוואוינהייטען, זיין שטייגער צו לעבּען, דיינקען און האַנדלען.

אונטער דער הערשאַפֿט פֿון זיין כּאַראַקטער און זיינע ליידענשאַפֿטען האָט דער מענש געגרינדעט די געזעלשאַפֿט, און ער האָט שטענדיג געהאַט אַ געוויסען איינפֿלוס אויף דעם אָנגאַנג פֿון׳ם געזעלשאַפֿטליכען לעבּען. אָבּער מיר דאַרפֿען נים פֿערגעסען, אַז פֿון דער צייט אָן, ווען דער מענש האָט געגרינדעט די געזעלשאַפֿט, האָט ער דורכגעמאַכט אַ גרויסע ענטוויקלונג, ווערהענד די געזעלשאַפֿט, וועלכע האָט זיך בּאַלד אָבּגעטהיילט אין פֿערשידענע גרופּירונגען, האָט זיך שטענדיג געגרינדעט אויף דעם פֿונדאַמענט פֿון אויטאָריטעט און אייגענ־טהום.

די פֿערשידענע רעוואָלוציאָנען, וועלכע האָבּען שטאַטגעפֿונען, האָבּען אַרויסגערופֿען קליינע רעפֿאָרמען און ענדערונגען; די פּאָליטישע מאַכט און דאָס אייגענטהום האָבּען איבּערגעבּיטען זייערע בּעזיצער, זיי זיינען איבּערגעגאַנגען פֿון איין קלאַסע אויף אַן אַנדער קלאַסע, אָבּער די געזעלשאַפֿט אין אַלגעמיין האָט זיך שטענדיג געגרינדעט אויף דעם אַנטאַגאָניזם צווישען איהרע מיטגליעדער, אויף די געגענזייטיגע קאָנקורענץ פֿון די פֿערשידענע אינטערעסען, און אין אַלע צייטען האָט זי איבּעראַל פֿערזוכט צו פֿערהינדערן די גייסטיגע ענטוויקלונג פֿון איה־ע מיטגלידער.

דער מענש ווערט געבּאָרען אין דער געזעלשאַפֿט, זיינע ערשטע אידעען ענטוויקלען זיך אין די אומשטענדע, וועלכע רינגלען איהם אַרום, ער לערנט אַסך פֿאָראורטהיילע און ליגענס, און ערשט נאָך איינינגע יאָהרהונדערט פֿון קריטיק און דיסקוסיאָן, אָנערקענט ער, אַז זיינע אַלטע פֿאָרשטעלונגען זיינען געווען פֿאַלש און אומבּעגרינדעט. מיר מוזען אַלזאָ אָנערקענען, אַז דער איינפֿלוס פֿון די סאָציאַלע אומשטענדע אויף די איינצעלנע אינדיווידוען איז אַ געוואַלטיגער; ער ליעגט אויף זיי מיט דעם פֿולען געוויכט

פֿון זיינע אַלע אינסטיטוציאָנען, מיט דער גאַנצער קאָלעקטיווער קראַפֿט פֿון אַלע מיטגלידער אין דער געזעלשאַפֿט און מיט דער גאַנצער מאַכט פֿון זיין לאַנגער עקזיסטענץ, און אין דעם מאָמענט, ווען דער איינצעלנער מענש זוכט צו בעקעמפֿען דיזען איינפֿלוס, קען ער זיך אויף קיינעם ניט שטיצען ווי נאָר אויף זיין אייגענע קראַפֿט.

* * *

די געזעלשאַפֿט, וועלכע איז געווען אַן ערשטער פֿערזוך פֿון סאָלידאַריטעט, האָט אייגענטליך געדאַרפֿט האָבען די אויפֿגאַבע צו פֿערבעסערן דעם אַלגעמיינען צושטאַנד פֿון איהרע מיטגלידער. זי וואָלט זיי געדאַרפֿט אויסלערנען ווי צו פראַקטיצירען זייער סאָלידאַריטעט, אָנדייטענדיג אויף די אורזאַכען, וועלכע האָבען זיי געצוואונגען זיך צו פֿעראייניגען איינע מיט די אַנדערע, זיי וואָלט זיי געדאַרפֿט צייגען, אַז אַלע זיינען ברידער און דאַרפֿען זיך ליעבען איינער דעם צווייטען, און אַז זיי דאַרפֿען טראָגען יעדע זאַך געמיינשאַפֿטליך: פֿרייד און פֿערגניגען, ליידען און שמערצען, אַרבייט און פראָדוקציאָן.

אָבער די געזעלשאַפֿט האָט ניט ערפֿילט דיזע אויפֿגאַבע, זי האָט זיך צושפּאַלטען אויף אַסך קלאַסען מיט פֿערשידענע אינ־טערעסען, פֿון וועלכע מען קען דייטליך אונטערשיידען צוויי גרויסע אָבטהיילונגען: די רעגירער און בעזיצער פֿון איין זייט און די רעגירטע און בעזיצלאָזע פֿון דער אַנדערער זייט.

פֿון איין זייט: פֿערגניגען, לוקסוס, געזונדהייט; פֿון דער צווייטער זייט: עלענד, הונגער און קראַנקהייט. דער רעזולטאַט איז, אַז די מיטגלידער פֿון דיזע ביידע קלאַסען פֿערהאַסען זיך אַלס פֿיינדע און פֿיהרען אָן אַ שטענדיגען קאַמפֿף איינע געגען די אַנדערע, אַ גרויזאַמען קאַמפֿף, וועלכער קען זיך נאָר ענדיגען מיט דער פֿאָלשטענדיגער פֿערשקלאַפֿונג פֿון איין קלאַסע אָדער מיט דער אַבסאָלוטער פֿערניכטונג פֿון דער פּריווילעגירטער קלאַסע.

* * *

אָבער די שלעכטע און אונפּערנינפטיגע אָרגאַניזאַציאָן פון דער געזעלשאַפט אין צוויי פערשידענע קלאַסען איז נאָך ניט אַלעס גרינדענדיג זיך אויף דעם אַנטאַגאָניזם פון די אינטערעסען, רופט זי אַרויס אין יעדער קלאַסע בעזונדער אַ שטענדיגען קאַמפּף פון איין מענשען געגען דעם צווייטען, זי פערשפּרייט איבעראַל דעם קריעג דורך די אינסטיטוציאָן פון דעם אינדיווידועלען אייגענטהום און צווינגט די מענשען זיך צו בעקעמפּפען איינער דעם אַנדערן, אום זיך צו פערזיכערן מיט זייער עקזיסטענץ פאַר דעם אַנדערן טאָג, ווייל די געזעלשאַפט גיט זיי ניט דיזע זיכערהייט.

די אינדיווידועלע קאָנקורענץ, דאָס איז די ספּראָנדזשינע פון דער היינטיגער געזעלשאַפט. מיט וואָס מענשען זאָלען זיך ניט בעשעפטיגען, סיי מיט האַנדעל, אינדוסטריע אָדער אַנדערע סאָרטען פון מענשליכער טהעטיגקייט, איבעראַל האָבען זיי צו קעמפּפען מיט דער קאָנקורענץ פון די, וועלכע בעשעפטיגען זיך מיט דערזעלבער טהעטיגקייט ווי זיי אַליין. כדי צו פערמעהרען זייערע איינקינפטע, צו פערגרעסערן זייערע אויסזיכטען אויף אַן ערפאָלג, און אָפטמאָל, אום ניט אונטערצוגעהן אַליין, וועלען זיי שטענדיג אויסקוקען אויף דעם אונטערגאַנג פון זייער קאָנקורענט.

אפילו דאַן, ווען זיי פעראייניגען זיך שוין צווישען זיך, איז עס שטענדיג, אום צו בעקעמפּפען אַן אַנדערן טהייל פון זייער קלאַסע און צום שאָדען פון די, וועלכע זיינען אָבהייניג פון זייער סאָרט אַרבייט.

גרינדענדיג זיך אויף דיזען שטענדיגען קאַמפּף צווישען די אינדיווידוען, מאַכט די געזעלשאַפט, אַז יעדער מענש איז אַ פיינד פון אַלע אַנדערע; זי רופט אַרויס דעם קריעג, דאָס פערברעכען, די גנבה, מיט איין וואָרט, די אַלע פעהלער, וועלכע מען שרייבט צו צו דער שלעכטער נאַטור פון'ם מענשען, און וועלכע זיינען אין דער אמת'ן ניט אַנדערש ווי די אונפערמיידליכע פאָלגען פון דער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג. און די היינטיגע געזעלשאַפט זוכט מיט אַלע מעגליכקייטען אויפצוהאַלטען דיזע אַלע ערשיינונגען, וועלכע וואָלטען שוין לאַנג פערשוואונדען געוואָרען

דורך דעם איינפֿלוס פֿון די נייע מאָראַלישע בעגריפֿע, וועלכע די מענשהייט האָט זיך ערוואָרבען.

* * *

דער קאַמפּף צווישען די אינדיווידוען רופֿט אַרויס אַ שטענדיגען קריעג צווישען די קאַפּיטאַליסטען גופֿא, ער טהיילט זיי אָב איינע פֿון די אַנדערע און פֿערהינדערט זיי אָפּטמאָל צו בעגרייפֿען די אייגענטליכע אינטערעסען פֿון זייער קלאַסע; אויב ניט דיזער קאַמפּף, וואָלטען זיי זיכער אָנגעווענדעט זייערע אַלע קרעפֿטע צו פֿערזיכערן זייער אויסבייטונגס־סיסטעם, און זיי וואָלטען זיכער אויסגעמיטען יעדע געלעגענהייט, וועלכע איז אימשטאַנד אויפֿצועפֿענען די אויגען פֿון די עקספּלאָאַטירטע.

ווען די בורזשואַזע קלאַסען וואָלטען ווירקליך געווען פֿעראייניגט צווישען זיך, ווען זיי וואָלטען ניט געהאַט יעדער איינציגער זיינע בעזונדערע אינטערעסען און אויסשליסליך געדיינקט אין די אינטערעסען פֿון זייער קלאַסע, דאַן וואָלט זייער מאַכט געווען כמעט אונבעזיעגבאַר; דען האַלטענדיג אין זייערע הענד אַלע רייכטהימער, די מאַכט פֿון דער אויטאָריטעט, די גאַנצע אַדמיניסטראַטיווע מאַשינעריע און די מעגליכקייט צו ערווערבען זיך אַ העכערע בילדונג און אינטעליגענץ פֿון די אַרבייטער, וועלכע זיינען אין דיזער בעציהונג אַבהיינגיג פֿון די מיטגלידער פֿון די רעגירענדע קלאַסען, וואָלט עס געווען פֿאַר זיי אַ קלייניגקייט אויפֿצוהאַלטען פֿאַר אַ לאַנגע, לאַנגע צייט די עקאָנאָמישע, פּאָליטישע און סאָציאַלע שקלאַפֿעריי פֿון די ברייטע מאַסען.

גליקליכערווייזע פֿעראורזאַכט די שטענדיגע קאָנקורענץ, דאָס בעדירפֿניס צו געניסען און צו גלענצען פֿאַר דער וועלט, אַ ביטערען קאַמפּף צווישען די קאַפּיטאַליסטען גופֿא, וועלכער איז ניט ווייניגער גרויזאַם און ברוטאַל, ווי דער קאַמפּף, וועלכען זיי פֿיהרען אָן געגען די אַרבייטער. אום צו בעפֿרידיגען זייער דורשט נאָך גאָלד בעגעהן זיי אַסך פֿעהלער, די אַרבייטער פֿון זייער זייט זעהען דיזע אַלע ערשיינונגען און בעקענען זיך דורך דעם מיט די אייגענטליכע אורזאַכען פֿון זייער עלענד.

* * *

אָבער דערזעלבער קאַמפּף, וועלכער געהט אָן צווישען די קאַפּיטאַליסטען, פינדעט אויך שטאַט צווישען די אַרבייטער; און וועהרענד דער ערשטער גראָבט אונטער די עקזיסטענץ פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, געפינט די בורזשואַזיע געזעלשאַפט אָבער אין דעם קאַמפּף צווישען די אַרבייטער וויטער אַ שטיצע.

זייענדיג געצוואונגען זיך צו בעקעמפפען איינער דעם צווייטען, אום צו פערכאַפּען אַ לײדיגען פּלאַץ, וועלכען די בורזשואַזיע באַט זיי אָן אין איינעם פון איהרע אינדוסטריעלע געפענגניסע, בעטראַכטען זיך די אַרבייטער אַלס פיינדע איינער דעם אַנדערן, און יעדער איינציגער, וועלכער האָט געהאַט דאָס גליק צו געפינען אַן אויסבייטער פאַר זיין אַרבייט איז אַ קאָנקורענט פאַר דעם יעניגען, וועלכער איז ניט געווען אַזוי גליקליך.

אויסגעהונגערט פון דער בורזשואַזיע, וועלכע גיט זיי פאַר זייער אַרבייט פונקט אַזוי פיעל, זיי זאָלען ניט שטארבען פון הונגער, בעטראַכטען זיי יעדען איינציגען פאַר זייער פיינד, וועלכער זוכט מיט זיי צו קאָנקורירען אין וואָרקשאָפּ אָדער אין דער פאַבריק.

און ווייל עס איז מייסטענטהיילס זעהר שווער צו געפינען אַ פּלאַץ, זוכט מען זיך געגענזייטיג צו בעקעמפפען דורך ביליגע אַרבייטס־פּרייזען. דיזער שטענדיגער קאַמפּף פאַר דעם טעגליכען שטיקעל ברויט איז די אורזאַכע, וואָרום אַזוי פיעל אַרבייטער פערגעסען זיך אין גאַנצען, אַז זייער ערגסטער פיינד איז זייער עקספּלאָאַטאַטאָר.

עס איז וואָהר, אַז די בורזשואַזיע איז שטאַרק דורך איהר רייכטהום, איהרע גרעסערע אינטעלעקטועלע קענטניסע און דורך דעם בעזיץ פון דער רעגירענדער מאַכט, אָבער פון דעסטוועגען איז זי דאָך ניט מעהר ווי אַ קליינע מינאָריטעט אין פערגלייך צו די מיליאָנען אַרבייטער; און ווען זי וואָלט ניט געהאַט די מעגליכקייט צו צושפּאַלטען די אַרבייטער און צו שאַפען צווישען זיי פערשידענע אינטערעסען, וואָלט איהר הערשאַפט שוין לאַנג צובראָכען געוועזן.

* * *

מיר זיינען אַלזאָ זיכער ניט מיט דער מיינונג, אַז דער מענש איז אַ געבאָרענער מלאך; מיר ווילען זאָגאַר ניט בע־שטרייטען, אַז ער איז געווען אַ ווילדע חיה אין פולען זין פון וואָרט. ווען דער מענש האָט געגרינדעט די ערשטע געזעלשאַפטליכע פעראייניגונגען, איז זיין אינסטינקט צו קעמפפען און צו בע־הערשען אַנדערע געווען דער באַזיס פון דיזע פעראייניגונגען, און דאָס גיט אונז אויך אין דערזעלבער צייט אַן ערקלעהרונג, וואָרום דער פונדאַמענט פון דער געזעלשאַפט איז אַזוי שלעכט געבויט.

די געזעלשאַפט איז פערבליבען אין דיזעם שלעכטען און אונפערנינפטיגען צושטאַנד; די אויטאָריטעטע מאַכט איז שטענ־דיג מאָנאָפאָליזירט געוואָרען פון אַ קליינע מינאָריטעט, וועלכע האָט זיך בענוצט מיט איהר, אום צו פערזיכערן איהרע אייגענע אינטערעסען. וואָס מעהר די געזעלשאַפט האָט זיך ענטוויקעלט, אַלס מעהר האָט דיזע קאָנצענטרירונג פון דער אויטאָריטעטער מאַכט אין די הענד פון אייניגע פערזאָנען פערערגערט דעם אַלגעמיינען צושטאנד און די איבלען פון די עקזעסטירענדע אינ־סטיטוציאָנען.

דער מענש אָבער איז ניט פערבליבען אין זיין אורשפּינג־ליכען צושטאַנד; פּראָפּאָרציאָנעל מיט דער ענטוויקלונג פון זיינע גייסטיגע פעהיגקייטען, איז פאַר איהם געווען אַלס לייכטער צו פערשאַפען זיך די נויטווענדיגע עקזיסטענץ־מיטלען. אָט דאַדורך האָט זיך ביי איהם אַלס שטאַרקער ענטוויקעלט דער געפיהל פון סאָלידאַריטעט, וועלכעס האָט איהם שוין פריהער געמאַכט צו פאָרמירען די ערשטע געזעלשאַפטליכע גרופּירונגען. דיזער אינ־סטינקט פון סאָלידאַריטעט איז מיט דער צייט געוואָרען אַזאַ נויטווענדיגער פאַקטאָר אין מענשליכען לעבען, אַז די רעליגיאָנען האָבען איהם ענטוויקעלט ביז צו אַן עקסטרעם, און געפּריידיגט די אויפאָפפערונג פון דעם איינצעלנען, די עפענטליכע וואָהל־טהעטיגקייט און דעם ענטזאַגען זיך פון אַלע פריידען און בעק־וועמליכקייטען, שאַפענדיג דורך דיזע לעהרע אַ נייען עלעמענט פאַר דער אויסבייטונג.

וויפּיעל שעהנע חלומות פֿון אַ בעסערער צוקונפֿט, וויפּיעל פּלענער און פֿאָרשטעלונגען פֿון אַ רעאָרגאַניזאַציאָן פֿון דער געזעלשאַפֿט, אום צו שאַפֿען אַ האַרמאָנישען צוזאַמענלעבען האָט דיזער געפֿיהל שוין אַרויסגערופֿען! אָבער די געזעלשאַפֿט האָט דערשטיקט מיט איהר גאַנצער שווערקייט דיזע גוטע אינסטינקטען פֿון מענשען, זי האָט אימער ווידער בעלעבט פֿון דאָס ניי זיין ווילדען און פּרימיטיווען עגאָאיזם און איהם געצוואונגען צו בעטראַכטען זיינע אַלע מיטמענשען אַלס פּערזענליכע פֿיינד, וועלכע ער דאַרף אונטערדריקען, אויב ער אַליין וויל ניט ווערען אונטערדריקט פֿון זיי; די געזעלשאַפֿט האָט איהם אויסגעלערנט צוצוקוקען מיט טרוקענע אויגען ווי די אָפּפֿער פֿון דעם סאָציאַלען צושטאַנד ווערען אַראָבגעשליידערט אָהן רחמנות אין דעם טיעפּסטען אָבגרונד; ער וויים, אַז ער קען זיי ניט העלפֿען, אויב ער וויל ניט ריזיקירען זיין אייגענע עקזיסטענץ; און עס זיינען מייסטענטהיילס די נאַאיווע און גוטע כאַראַקטערע, וועלכע ווערען פֿעראונגליקט צווישען די רעדער און רעדלאַך פֿון דעם סאָציאַלען אָרגאַניזמוס, און בלויז די אויסוואורפֿען, אין וועלכע די געזעלשאַפֿט האָט שוין דערשטיקט יעדען מענשליכען אינסטינקט, זיי בלייבען די זיעגער אין דיזעם קאַמפּף, זיי שטויסען אַרונטער זייערע מיטמענשען אין דעם אָבגרונד, כדי צו פֿערהינדערן זייער אייגענען אונטערגאַנג.

* * *

מען שרייט אויף די פּוילענצער, אויף די גנבים, מען ענטוויקעלט גאַנצע טהעאָריען איבער אונפֿערמיידליכע איבלען פֿון דער מענשליכער נאַטור, און מען פֿערגעסט זיך אין גאַנצען, אַז דיזע אַלע איבלען וואָלטען געמוזט פֿערשווינדען אויף אַ גאַנץ נאַטירליכען אופֿן, אויב זיי וואָלטען ניט געפֿונען שטענדיגע לעבענס-קרעפֿטע אין דער געזעלשאַפֿטליכער אָרגאַניזאַציאָן.

ווי אַזוי קען מען גאָר ערוואַרטען, דאָס אַ מענש זאָל זיין אַן אַרבייטער, ווען די יעניגע, וועלכע שטעהען אָן דער שפּיצע פֿון די רעגירונגען, קוקען אַליין אויף דער אַרבייט ווי אויף אַ נידעריגע בעשעפֿטיגונג, וועלכע פּאַסט זיך נאָר פֿאַר די פּאַריאַס

פֿון דער געזעלשאַפֿט, און ווען זיי, וועלכע עקספּלאָאַטירען די פּראָלעטאַריער, האָבען געמאַכט פֿון דער אַרבייט אַ גיהנם, אַ שקלאַפֿעריי?

ווי אַזוי קען מען ערוואַרטען צו בעפֿרייען די געזעלשאַפֿט פֿון פֿוילענצער און ליידיגגעהער, ווען דער איינציגער אידעאַל פֿון דער היינטיגער סאָציאַלער אָרגאַניזאַציאָן בעשטעהט אין אָנקלייבען אַסך געלד — די מיטלען ווי אַזוי, שפּילען קיין ראָלע ניט — כדי אַרויסצודרייהען זיך פֿון דער אַרבייט אָדער אויסצובייטען די אַרבייט פֿון אַנדערע? וואָס מעהר שקלאַפֿען אַ מענש עקספּלאָאַטירט היינט צו טאָג, אַלס העכער איז זיין געזעלשאַפֿטליכע שטעלונג, אַלס מעהר רעספּעקטירט מען איהם, אַלס גרעסער איז זיין פּראָפֿיט.

מען האָט געמאַכט פֿון דער געזעלשאַפֿט אַ מין היעראַרכיע, און די, וואָס לייגען קיינמאָל ניט אַריין אַ פֿינגער אין קאַלטע וואַסער, שטעהען אָן דער שפּיצע און פֿערנעהמען די ערשטע פּלעצער.

די, וועלכע האָבען זיך פֿערשאַפֿט אויף אַזאָ אָדער אַזאַ אופֿן זייערע הויכע פּלעצער אין דער געזעלשאַפֿט, עסען, טרינקען און פֿיהרען אַן אויסגעלאַסענען לעבען, ניט ריהרענדיג זייערע צעהן פֿינגער פֿאַר וואָס פֿאַר עס איז ניצליכע אַרבייט. זייער פֿוילקייט און זייערע פֿערגניגונגען זיינען אַ גוטער ביישפּיל פֿאַר די עקספּלאָאַטירטע, וועלכע בילדען די אונטערע קלאַסען פֿון דער געזעלשאַפֿט און פֿערזאָרגען מיט זייער בלוטיגען שוויים די הויכע ליידיגגעהער, כדי זיי זאָלען קענען לעבען אַ גוטען טאָג אויף זייער רעכנונג. דער לוין, וועלכען זיי בעקומען פֿאַר זייער שווערע אַרבייט, איז קוים גענוג, זיי זאָלען ניט אויסגעהען פֿון הונגער, און זיי האָבען ניט די קלענסטע האָפֿנונג אַרויסצוקומען פֿון דיזעם גיהנם, אויב עס מאַכט זיך זיי ניט אַ געלעגענהייט צו בעגעהן אַ גרויסען שווינדעל אָדער אַן אַנדער סאָרט גנבה. דאַרפֿען מיר זיך דען גאָר פֿערוואונדערן, ווען אונטער אַזעלכע צושטענדע די מענשען האָבען אין זיך דעם שטרעבען צו לעבען אָהן צו אַרבייטען? פֿערקעהרט, אונז וואונ-

דערט נאָר איין זאַך, אַז עס גיט נאָך אַלס אַזויפיעל מענשען. וועלכע זיינען גענוג דום צו אַרבייטען אונטער אזעלכע בעדינגונגען.

* * *

דאָס ביישפיעל, וועלכעס די היינטיגע געזעלשאַפט גיט דעם מענשען, קען, פערשטעהט זיך, ניט אַרויסרופען קיין אַנדער אידעאַל, ווי צו עקספּלאָאַטירען יענעם, כדי אַליין ניט צו ווערען עקספּלאָאַטירט. און אויב איהר האָט ניט די נייטיגע מיטעל פאַר די געזעצליכע אויסבייטונג פון פרעמדער אַרבייט, דאַן דאַרפט איהר זוכען אויסצוגעפינען אַנדערע מעטהאָדען. דער האַנדעל און די פינאַנציעלע שפעקולאַציע זיינען אויך געזעצליכע מיטלען, דאָס געזעץ אַנערקענט זיי, און אויב איהר ווענדעט זיי אָן אויף אַ גרויסען שטייגער, ברייגנען זיי אַריין געוואַלטיגע פּראָפיטען; אויב איהר בענוצט זיך מיט דיזע מיטלען אויף אַ קלענערען אופן, איז די זאַך שוין אַביסעל קאָמפּליצירטער, נאָר פון דעסטוועגען האָט איהר נאָך אַלס די מעגליכקייט זיך דורכצודרעהען צווישען די פערשידענע פּאַראַגראַפען פון דעם געזעץ־בוך, און אויב איהר לאָזט זיך ניט כאַפּען, מעגט איהר זאָגאַר פון צייט צו צייט אַביסעל אַריבערכאַפּען דעם געזעצליכען מאָס. בעטרוג און שווינדעל זיינען זעהר ניצליכע מעטהאָדען צו פערגרעסערן דעם פּראָפיט.

די יעניגע, וועלכע זיינען ניט אומשטאַנד אָנצוגעהן אויף אַזאַ מין אַרט, האָבען נאָך אַן אַנדערן אויסוועג, נעמליך די אויסבייטונג פון דער מענשליכער דומהייט, דעם גאַנץ געוועהנליכען שווינדעל און אַנדערע עהנליכע מיטלען. נאָך ערגערע מעטהאָדען זיינען די דירעקטע גנבה און דער מאָרד. נאָר דער איינציגענטליכער צוועק פון דיזע אַלע מיטלען איז דערזעלבער, עס זיינען מעהר ניט ווי פערשידענע מעטהאָדען פון דער מענשליכער אויסבייטונג; די אויסוואַהל פון די מיטלען איז כמעט אויסשליסליך אַ פראַגע פון מעגליכקייטען און פון די אומשטענדע, אונטער וועלכע אַ מענש איז אויפגעבראַכט געוואָרען. זעהר אָפט פעראייניגט מען פערשידענע מעטהאָדען, אום בעסער אויסצו־

מיידען אַ קאָנפליקט מיט די געזעצע, וועלכע עקזיסטירען צום שוץ פון דער געזעלשאַפט.

עלענד און ליידען, דאָס איז דער שיקזאַל פון דעם אַ־ביי־טער; פערגניגען, גענוס פון אַלע סאָרטען און ליידיגגעהן, דאָס איז דער שיקזאַל פון די, וועלכע האָבען זיך ענטוויקעלט אָדער דורך געוואַלט, אָדער דורך שווינדעל, אָדער דורך זייער געבורט אַלס פאַראַזיטען פון דער מענשליכער געזעלשאַפט.

* * *

אָט האָט איהר אַ ביישפּיעל פון סאָלידאַריטעט! ווי אַזוי קען מען גאָר פער־לאַנגען עטוואָס בעסערעס פון מענשען, וועלכע זיינען קיינמאָל ניט פערזיכערט מיט זייער שטיקעל ברויט פאַר דעם קומענדען טאָג, אין וועלכע דאַרפען שטענדיג ציטערן, אַז איינער פון זייערע קאָנקורענטען קען פערנעהמען זייער פלאַץ אין וואָרקשאָפּ?

ווי אַזוי איז מעגליך, אַז דיזע מענשען זאָלען גאָר דיינקען פון סאָלידאַריטעט, ווען זיי זיינען געצוואונגען אָנצופיהרען אַ שטענדיגען קאַמפף פאַר זייער אָרעמע עקזיסטענץ? ווי אַזוי זאָ־לען זיי זיין סאָלידאַריש, ווען עס גיט טויזענדער פ־יידען און פערגניגען, וועלכע זיינען שטענדיג פאַר זיי אַ פערשלאָסענער גן עדן?

עס איז זעהר וואַה־שיינליך, אַז די נויטווענדיגקייט צו פער־אייניגען זיך איינע מיט די אַנדערע פאַר דעם געמיינשאַפט־ליכען קאַמפף, האָט ביסלעכווייז ענטוויקעלט צווישען די מענשען דאָס בעדירפניס זיך צו ליעבען איינער דעם אַנדערן, אָבער ווי די זאַך זאָל ניט זיין, איז די געזעלשאַפט אַליין פעראַנטוואָרטליך, אַז דער קאַמפף צווישען די איינצעלנע אינדיווידוען און די פיינד־ליכע שטימונג, וועלכע דיזער קאַמפף רופט אַרויס, עקזיסטירט נאָך אַלס.

ווי אַזוי קען מען ערוואַרטען, אַז מענשען זאָלען זיך ניט ווינשען קיין שלעכטס איינער דעם אנדערן, וויסענדיג, אַז איינער שטעהט דעם אַנדערן אין וועג, און אַז זיין פערשווינדען וועט דעם צווייטען געבען אַ מעגליכקייט זיך אַרויפצואַרבייטען מיט

אַ שטופּע הינכער אייף דעם לייטער פֿון געגענזייטיגער קאָנקו־
רענץ?

ווי אַזוי איז עס גאָר מעגליך, אַז דער מענש זאָל ניט פֿאָל־
גען דעם שלעכטען איינפֿלוס פֿון זיין נאַטור, ווייסענדיג אַז דאָס
אונגליק פֿון שכן וועט זיין אַ נוצען פֿאַר איהם אַליין.

* * *

איהר בעהויפּטעט, אַז דער מענש איז שלעכט. מיר פֿון
אונזער זייט בעהויפּטען, אַז ער מוז האָבען אין זיך אַ שטאַרקען
שטרעבען צו גוטסקייט און פֿאָלקאָמענהייט, אויב ניט וואָלט די
געזעלשאַפֿט געווען פֿיעל ערגער ווי זי איז יעצט און פֿערברע־
כען און אונגליק וואָלטען געווען איהרע הויפּט־ערשיינונגען.

טראָץ דעם שלעכטען איינפֿלוס פֿון די אומשטענדע, וואָס
רינגלען איהם אַרום, האָט דער מענש ענטוויקעלט אין זיך שטרע־
בונגען פֿון סאָלידאַריטעט, פֿון האַרמאָניע און גערעכטיגקייט,
און גראַדע דיזע שטרעבונגען זיינען אָפּטמאָל אויסגענוצט געוואָ־
רען פֿון די, וועלכע בעהערשען איהם. אָט דיזע חלומות פֿון אַ
בעסערער צוקונפֿט, דיזע שטרעבונגען צום גוטען האָט אַ געווי־
סער קלאַסע פֿון פּאַראַזיטען געגעבען די מעגליכקייט צו לעבען
אויף דעם רעכנונג פֿון דער מאַסע, פֿערשפּרעכענדיג איהר די
פֿערוויקליכונג פֿון דיזע שטרעבונגען און פֿאָרשטעלונגען.

נאָך מעהר! דיזע גוטע אינסטינקטע און שטרעבונגען זיי־
נען זאָגאַר פֿערדאַמט און פֿערפֿאָלגט געוואָרען אַלס אַ געפֿאַהר
פֿאַר דער געזעלשאַפֿטליכער אָרדנונג, און טראָץ דעם, זעהען מיר,
אַז די מענשהייט ענטוויקעלט זיך אין דיזער ריכטונג און זוכט
צו פֿערווירקליכען דיזע גוטע טענדענצען. און דאָך רעדט מען
נאָך אַלס פֿון די שלעכטע געפֿיהלען, וועלכע דער מענש בע־
זיצט!

די נאָבעלסטע געפֿיהלען פֿון דער מענשהייט, איהרע שטרע־
בונגען צו פֿרייהייט און גערעכטיגקייט זיינען שטענדיג פֿערפֿאָלגט
און בעשט־אָפֿט געוואָרען, און די יעניגע, וועלכע האָבען זיך
בעפֿרייט פֿון דעם קליינען און ברוטאַלען עגאָאיזמוס, וועלכער
האַלט אויף די היינטיגע געזעלשאַפֿט, די יעניגע, וועלכע האָבען

אָנגעהויבען צו טרוימען פֿון אַ צייט פֿון אַלגעמיינעם גליק און האַרמאָניע, און וועלכע האָבען געהאַט דעם מוטה צו פֿרעגען: ווי אַזוי קומט עס, אַז די געזעלשאַפֿט, וועלכע האָט זיך אָרגאַניזירט פֿאַר דעם נוצען פֿון אַלעמען, האָט מעהר ניט ווי איין אויפֿגאַבע, נעמליך צו פֿערזיכערן די פּריווילעגיעס פֿון אַ הייפֿעל מענשען?—זיי בעטראַכטעט מען אַלס פֿערברעכער.

דער אונפֿערמיידליכער שלוס, צו וועלכען מיר מוזען קומען איז דער, אַז די געזעלשאַפֿט איז שלעכט אָרגאַניזירט, אַז איהרע אינסטיטוציאָנען זיינען קאָרומפּירט און פֿערדאָרבען, און אַז זיי מוזען פֿערשווינדען, כדי עס זאָל זיך קענען ענטוויקלען אַ פֿער־נינפֿטיגערע און גערעכטערע סאָציאַלע אָרדנונג. אָבער די יעניגע, וועלכע האָבען מאָנאָפּאָליזירט די געזעלשאַפֿטליכע רייכטהימער, ווילען ניט אָבגעבען זייערע פּריווילעגיעס אין די פֿאַלגען דערפֿין זיינען נייע קעמפּפֿע און נייע אורזאַכען פֿאַר די ענטוויקלונג פֿון שלעכטע אינסטינקטען.

*\
*

דער שלעכטער איינפֿלוס פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט אויף די מאָראַל פֿון דעם אינדיווידואום איז אונבעשטרייטבאַר, און אין דעם אויגענבליק, ווען מיר האָבען אויסגעפֿונען דיזען איבעל, וואָלט עס געווען אַ קלייניגקייט צו פֿערניכטען די שלעכטע אינסטינקטען פֿון מענשען און צו ענטוויקלען גוטע.

אייער געזעלשאַפֿט גרינדעט זיך אויף דעם אַנטאַגאָניזם פֿון די אינטערעסען און האָט דאַדורך געמוזט אַרויסרופֿען דעם קאַמפּף פֿון איין מענשען געגען דעם אַנדערן און ענטוויקלען דיזע בייזע חיה, וועלכע איז בעקאַנט אונטער דעם נאָמען, דער „ציוויליזירטער מענש".

שאַפֿט אַן אָרגאַניזאַציאָן, וואו די אינטערעסען פֿון דעם איינצעלנען זאָלען שטעהן אין אָנקלאַנג מיט די אינטערעסען פֿון אַלעמען. זעהט, אַז דער וואָלזיין פֿון יעדען איינציגען זאָל פֿערזיכערן דעם וואָהלזיין פֿון אַלעמען; זעהט, אַז די מענשען זאָלען זיך קענען דערפֿרעהען מיט זייער לעבען, ניט דאַרפֿענדיג מורא האָבען פֿאַר דער קאָנקורענץ פֿון אייערע מיטמענשען;

זעהט צו פעראייניגען זייערע קרעפטע, זייערע שטרעבונגען, כדי יעדער איינציגער פון זיי זאל פראפיטירען דורך דער געזעלשאפטליכער פעראייניגונג; זעהט, אז דאס גליק און די צופרידענהייט פון איין גרופע מענשען, זאל ניט פעראורזאכען דעם אונגליק און די פערניכטונג פון א צווייטער גרופע.

איהר שרעקט זיך וועגען די פוילענצער! מאכט פון דער ארבייט אן אנגענעהמע בעשעפטיגונג און איהר וועט ניט האבען פאר וואס זיך צו שרעקען! מאכט אוועק מיט אייער גאנצען שטאאטס-מעכאניזם מיט אייערע אלע נוצלאזע ביוראקראטישע אינסטיטוציאנען און גרינדעט אייער געזעלשאפט אויף אזא באזיס, אז יעדער מענש זאל קענען געפינען זיין אייגענעם וועג דורך די מאכט פון די אומשטענדע אין ניט דורך דעם צוואנג פון וואס פאר עס ניט איז אויטאריטעט! נאר אויף אזא מין ארט וועט איהר שאפען א פרייוויליגע פעראייניגונג פון אלע קרעפטע פאר דער געמיינשאפטליכער פראדוקציאן.

זעהט צו מאכען די ארבייט ניצליך און נויטוועגדיג, כדי זי זאל ווירקען אלס א היגיענישע בעשעפטיגונג אנשטאט אלס א מארטערנים. פון דער היינטיגער ארגאניזאציאן וואקסען ארויס א מאסע פון מלחמות, פערברעכען, גנבות, שווינדלערייען און עלענד. דאס זיינען די פאלגען פון פריוואט-אייגענטהום און אויטאריטעט, די אונפערמיידליכע רעזולטאטען פון די היינטיגע געזעלשאפטליכע אומשטענדע. אויב איהר ווילט האבען א געזעלשאפט, וואו די מענשען זאלען האבען צוטרוי איינער צום אנדערן, וואו סאלידאריטעט און וואהלזיין זאלען הערשען צווישען אלע מיטגלידער, דאן מוזט איהר זי ארגאניזירען אויף דעם באזיס פון פרייהייט, גלייכהייט און געגענזייטיגער הילפע.

דאס פאטערלאנד.

די רעליגיאן, די פאמיליע, דאס אייגענטהום, די אויטאריטעט האבען זיך ביסלעכווייז ענטוויקעלט פון געוויסע מענשליכע שטרעבונגען און גראדענווייז בעקומען דעם כאראקטער פון זייער אייגענטליכער בעשטימונג; אבער ווי באלד דיזע אינסטיטוציאנען האבען בעקומען א געוויסע פרינציפיעלע גרונדלאגע, ווי באלד דער צוועק פון זייער עקזיסטענץ איז געוועזען קלאהר פאר אלעמען, האבען זיי זיך וואס ווייטער אלס מעהר קאנצענטרירט יעדע אויף איהר אייגענעם שטייגער און ביסלעכווייז ענטוויקעלט שארף אבגעטהיילטע קלאסען מיט בעשטימטע אייגענשאפטען און פריווילעגיעס.

די מיליטערישע קלאסע איז ניט געוועזען די לעצטע, וועלכע האט זיך פארמירט, ענטוויקעלט און איבעראל פערנומען א מעכטיגע פאזיציאן אין דער געזעלשאפט. אפילו דארטען, וואו זי איז געצוואונגען געוועזען אבצוטרעטען דעם ערשטען פלאץ צו דער קלאסע פון די פריסטער, האט זי אין דער ווירקליכקייט דאך געשפילט די וויכטיגסטע ראלע. איז עס דען ניט געוועזען די מיליטערישע קלאסע, וועלכע האט געהאט די מאכט צו פערזיכערן די עפענטליכע מאכט אין די הענד פון די רעגירער? און האט זי דען ניט ארויסגעגעבען די נאמינעלע און ווירקליכע הערשער, אין וועמענס פערזאן עס האט זיך פערקערפערט די אלמעכטיגקייט פון דער גאנצער קלאסע?

אין די אלע קעמפפע און שטרייטיגקייטען, וועלכע זיינען אנגעגאנגען צווישען די פערשידענע קלאסען, האט די אידעע פון'ם „פאטערלאנד" געשפילט א גאנץ קליינע ראלע. גרופען האבען געקעמפפט געגען גרופע, שבטים געגען שבט'ים און, אין

די היסטאָרישע צייטען, איין שטאָדט געגען די אַנדערע; אַפּילו גאַנצע פֿעלקער האָבען פֿערזוכט צו פֿערשקלאַפֿען אַנדערע פֿעלקער, פֿערשידענע נאַציאָנען האָבען אָנגעהויבען זיך אָבצוטהיילען איינע פֿון די אַנדערע, אָבער זאָגאַר דאַן איז דער בעגריף פֿון אַ „פֿאָטערלאַנד" נאָך אַלס געווען אַ זעהר אונקלאָהרע און אונבעשטימטע אידעע. ערשט אין דער נייערער געשיכטע האָט זיך דיזע אידעע קלאָהר און דייטליך פֿאָרמולירט און געמאַכט פֿון די קעניגע, גלחים און קריעגער דיענער און פריעסטער פֿון דער נייער מעטאַפֿיזישער אַלגעמיינהייט, וועלכע מאַניפֿעסטירט זיך אונטער דעם נאָמען „דאָס פֿאָטערלאַנד".

* * *

אין פֿראַנקרייך האָט זיך די אידעע פֿון אַ „פֿאָטערלאַנד" און אין דערזעלבער צייט דער בעגריף פֿון'ם געזעץ צום ערשטען מאָל מאַניפֿעסטירט אין איהר גאַנצער שטאַרקייט אין 1789. עס איז געווען אַ געניאַלער געראַנק פֿון דער בורזשואַזיע אַוועקצושטעלען אויף דעם פּלאַץ פֿון'ם געוועזענעם „געטליכען רעכט" די אויטאָריטעט פֿון דער נאַציאָן און פֿאָרצושטעלען די אַרבייטער דיזען בעגריף אַלס די פֿערקערפּערונג פֿון אַלע רעכטע, כּדי זיי זאָלען פֿערטהיידיגען די נייע סאָציאַלע אָרדנונג, דיינקענדיג, אַז זיי קעמפּפֿען פֿאַר זייערע אייגענע רעכטע.

עס איז גוט צו בעמערקען, אַז די אידעע פֿון אַ פֿאָטערלאַנד, אָדער די „נאַציאָן", ווי מען רופֿט עס געוועהנליך, פֿערקערפּערט בעסער אין זיך דאָס גאַנצע פֿאָלק, זיינע אַלע רעכטע און אינסטיטוציאָנען, איידער די ערד, דאָס לאַנד אַליין. ערשט ביסלעכוויז, אונטער דעם איינפֿלוס פֿון אויסערליכע אורזאַכען האָט דיזע אידעע אָנגענומען איהר היינטיגע בעשריינקטע און איינגע בעדייטונג אַלס די „ליעבע צום לאַנד", ניט אַכטענדיג אויף די, וואָס לעבען דאָרטען און אויף די אינסטיטוציאָנען, אונטער וועלכע זיי לעבען.

נאָר וואָס עס זאָל ניט זיין דער אורשפּרינגליכער בעגריף פֿון דער פֿאָטערלאַנדס־אידעע, איין זאַך איז זיכער, אַז די בורזשואַזיע האָט באַלד אויסגעפֿונען, אַז דיזע אידעע איז זעהר

ניצליך פֿאַר איהד, און דערפֿאַר האָט זי איהר געזעהן צו קול־טיווירען און צו ענטוויקלען אַלס אַ נייע רעליגיאָן, כדי צו האָבען אַ מאָראַלישען פֿונדאַמענט אַלס גרונדלאַגע פֿאַר איהר אויטאָרי־טעט. די פֿערטהיידיגונג פֿון'ם לאַנד איז אין יעדער בעציהונג געווען אַ גוטע אויסרעדע, אום צו רעכטפֿערטיגען די נויטווענ־דיגקייט פֿון אַן אַרמעע, וועלכע זאָל בעשיצען איהרע פּריווילע־גיעס אונטער דעם נאָמען פֿון די אַלגעמיינע אינטערעסען און אין דערזעלבער צייט אָבגעבען אַן אונווידערלעגבאַרען אַרגומענט, צו צווינגען די אַרבייטער מיטצוהעלפֿען צו פֿערטהיידיגען די פּריווילעגיעס פֿון דער בעזיצענדער קלאַסע. צום גליק ענטוויקעלט זיך דער קריטישער גייסט אַלס מעכטיגער, און דער מענש בענוגענט זיך מעהר ניט מיט פוסטע ווערטער, נאָר ער וויל אויך פֿערשטעהען דעם זינן דערפֿון, זייער ווירקליכע בעדייטונג. און אויב ער בעגרייפֿט ניט אַלצדינג מיט אַמאָל, בעהאַלט ער אָבער אין זכרון די אַלע פֿאַקטען פֿון זיין ערפֿאַהרונג אין פֿריהער אָדער שפּעטער וועט ער ציהען דערפֿון די לאָגישע שליסע.

* * *

וואָס ענטהאַלט איבערהויפּט דער בעגריף פֿון אַ פֿאָטערלאַנד, אויסער דער נאַטירליכער סימפּאַטהיע, וועלכע אַ מענש האָט פֿאַר זיין פֿאַמיליע, זיינע חברים און פֿאַר דעם שטיקעל לאַנד, וואו ער האָט פֿערבראַכט זיין יוגענד, און זיינע אַלע מנהגים און געוואוינהייטען? פֿאַר די גרויסע מעהרהייט פֿון די, וועלכע פֿערלירען זייערע לעבענס אין די מלחמות ניט וויסענדיג פֿאַר וועמען און פֿאַר וואָס, פֿאַר די אַרבייטער און סאָלדאַטען, וועלכע דאַרפֿען טראָגען אַלע קאָנסעקווענצען פֿון דיזע מאַסען־מערדע־רייען, האָט דאָס וואָרט פֿאָטערלאַנד ניט די קלענסטע בעדייטונג. צי אַ מלחמה ענדיגט זיך מיט אַ זיעג, צי מיט אַ מפּלה, איז פֿאַר זיי אַלס איינס, זייער לאַגע בלייבט דיזעלבע ווי בעפֿאָר. צי זיי זיינען די זיעגער, צי די בעזיעגטע, איין זאַך איז זיכער, זיי וועלען שטענדיג בלייבען די געהאָרכזאַמע בהמות, וועלכע די בורזשואַזיע זוכט צו בעהערשען און אויסצובייטען ווי ווייט מעגליך.

אויב מיר נעהמען אָן די ערקלעהרונג פֿון די, וועלכע רייד־דען אַם מייסטען פֿון דער „נאַציאָן", דאן איז דאָס פֿאָטערלאַנד נישט אַנדערש ווי די ערד, וועלכע בעלאַנגט צו אַ געוויסען שטאַאַט, אַלס וועמענס אונטערטהאַנען מען רעכענט די מענשען. אָבער די גרענעצען פֿון דעם שטאַאַט זיינען ניט אימער דיזעלבע. אָפֿטמאַל ווערען זיי בעשטימט דורך אַ געוואונענע אָדער אַ פֿערלאָרענע שלאַכט. די פּאָליטישע גרופּירונגען, וועלכע עקזיס־טירען היינט, האָבען ניט אימער געהאַט דעמזעלבען כאַראַקטער; און אייב עס וועט מאָרגען פּאַסען אונזערע עקספּלאָאַטאַטאָרס צו האַלטען מלחמה צווישען זיך, קען עס זעהר לייכט טרעפֿען, אַז אַ טהייל פֿון לאַנד קומט פּלוצלינג אונטער דעם יאָך פֿון אַן אַנדער נאַציאָן. איז דאָס ניט שטענדיג דער פֿאַל געווען אין דער פֿערגאַנגענהייט? דורך די אונגעהייער פֿיעלע מלחמות, וועלכע האָבען שטאַטגעפֿונען ביז יעצט האָבען די פֿעלקער זעהר אָפֿט איבערגעביטען זייערע רעגירער; מען האָט אָבגעריסען פּראָווינ־צען און זיי צוריק עראָבערט, און פֿאָלגליך האָט דער פּאַטריאָ־טיזמוס אין אַזעלכע פּראָווינצען זעהר אָפֿט איבערגעביטען זיין כאַראַקטער; אַמאָל האָבען זיי געקעמפֿט שולטער ביי שולטער מיט זייערע יעצטיגע פֿיינד, און אַמאָל פֿערקעהרט, איינמאָל האָבען זיי געטויטעט מענשען, וועלכע זיינען דעם אַנדערן טאָג געוואָרען זייערע חברים. אָט דאָס אַליין בעווייזט שוין די גאַנצע לעכערליכקייט פֿון דעם זאָגענאַנטען פּאַטריאָטיזמוס.

וואָס קען דען זיין מעהר פֿערענדערליך ווי די גרענעצען פֿון אַ לאַנד? וואַרום זאָלען מענשען, וואָס וואוינען אויף איין זייט פֿון אַ קינסטליכער ליניע, האָבען מעהר רעכט צו בעלאַנגען צו אַ בעשטימטער נאַציאָן, איידער די, וואָס וואוינען פֿון יענער זייט? די פֿערענדערליכקייט פֿון אַזעלכע אונטערשיידונגען ווייזט זיך אַרויס אַזוי דייטליך, אַז מען שטיצט זיך שוין היינט אויף די פֿערשידענהייט פֿון די ראַסען, כדי צו רעכטפֿערטיגען די צוטהיילונג פֿון די פֿעלקער אין פֿערשידענע נאַציאָנען. אָבער אויך דיזער אונטערשיעד האָט ניט קיין ריכטיגען ווערטה און האַלט ניט אויס קיין ערנסטע קריטיק, דערפֿאַר וויל יעדע נאַציאָן

איז היינט ניט מעהר ווי א פֿעראייניגונג פֿון פֿערשידענע ראַסען, שוין גאָרניט רעדענדיג פֿון די פֿערמישונגען אין אַסימילאַציעס צווישען די פֿערשידענע נאַציאָנען, וועלכע ענטוויקלען זיך פֿון טאָג צו טאָג אין צאָהל.

* * *

פֿון אַזאַ שטאַנדפונקט אויס בעטראַכטעט, איז די אַלטע איינטהיילונג פֿון פֿראַנקרייך אין פראָווינצען געווען פֿיעל לאָגישער ווי די יעצטיגע, דערפֿאַר וואָס זי האָט זיך מעהר גערעכענט מיט די עטהנאָלאָגישע פֿערשיעדענהייטען פֿון דער בעפֿעלקערונג. אָבער זאָגאַר דיזע איינטהיילונג האָט היינט מעהר קיין ווערטה ניט, זעהענדיג ווי די מענשליכע ראַסע שטרעבט אַלס גיכער צו א פֿעראייניגונג און זוכט פטור צו ווערען פֿון די אַלע פֿערשיעדענהייטען, וועלכע צוטהיילען איהר היינט, און אַלעס וואָס וועט מיט דער צייט נאָך איבערבלייבען, זיינען די פֿערשידענהייטען פֿון דעם קלימאַט און די נאַטירליכע אומשטענדען.

* * *

אָבער די גרעסטע לעבערליכקייט, וועלכע מען קען זיך נאָר פֿאָרשטעלען, בעשטעהט אין דעם, אַז די אונגעהייערע מעהרהייט פֿון די, וועלכע לאָזען זיך טויטען אין די מלחמות, און וועלכע פֿערהאַסען זיך איינע די אַנדערע אַלס בלוט־שונאים אָהן אַ גרונד, האָבען איבערהויפט קיין שטיקעל לאַנד ניט, דען ניט זייער זאָגענאַנטעס פֿאָטערלאַנד און ניט דאָס לאַנד, וועלכעס זיי עראָבערן בעלאַנגט צו זיי. די ערד בעלאַנגט צו אַ הייפֿעל גרונד־בעזיצער, וועלכע זיצען זיך רוהיג און בעקוועם אין דערהיים, וויים אַוועק פֿון יעדער געפֿאַהר, וועהרענד די אַרבייטער זיינען געצווּנגען דום און אונוויסענד, צו טויטען זיך איינער דעם אַנדערען, אום צו פֿערגרעסערן דאָס גרונד־אייגענטהום פֿון זייערע הערען, וועלכע ווילען זיי ווייטער עקספּלאָאַטירען ביז׳ן בלוט.

מיר האָבען שוין פֿריהער געזעהן, אַז די יעניגע, צו וועלכע עס בעלאַנגט היינט דאָס אייגענטהום האָבען קיין רעכט ניט דערצו. רויבעריי, פלינדערונג, מאָרד, וועלכע בעהאַלטען זייערע ריכטיגע נעמען אונטער די שעהנע ווערטער עראָבערונג, קאָלאָ־

ניזאַציע, ציוויליזאַציאָן, פאטריאָטיזמוס, דאָס זיינען געווען די וויכטיגסטע פאַקטאָרען, וועלכע האָבען געשאַפען דאָס היינטיגע פריוואַט־אייגענטהום. מיר ווילען ניט נאָך אַמאָל ווידערהאָלען, וואָס מיר האָבען שוין פריהער ערקלעהרט, נאָר ווען די אַרביי־טער וואָלטען פערנינפטיג געווען, וואָלטען זיי בעסער געזעהן ווי פטור צו ווערען פון די, וועלכע בעהערשען און עקספלאָאַטירען זיי, איידער צו פערטהיידיגען דאָס „פאָטערלאַנד" און צו טויטען אַנדערע אַרבייטער; זיי וואָלטען זיך דאַן בעסער פעראייניגט מיט די אַרבייטער פון אַלע נאַציאָנען און אָנגעהויבען צו פראָדוצירען און צו געניסען אויף זייער אייגענע רעכנונג.

די ערד איז גענוג גרויס, אום צו ערנעהרען אַלע מענשען. ס'איז ניט דער מאַנגעל אין פלאַץ און לעבענס־מיטלען, וועלכער האָט פעראורזאַכט דיזע אַלע בלוטיגע מלחמות, וואו טויזענדער מענשען האָבען זיך ערמאָרדעט איינער דעם אַנדערן, כדי צו פערגרעסערן דעם רוהם און פראָפיט פון אַ הייפעל אויסבייטער. פערקעהרט, עס זיינען געווען די מלחמות, וועלכע זיינען אַרויס־גערופען געוואָרען דורך די גרויזאַמע אַמביציע פון די רעגירער און די געגענזייטיגע קאָנקורענץ פון די גרויסע קאַפיטאַליסטען, זיי האָבען געשאַפען די פערשידענע „נאַציאָנאַליטעטען" און פעראורזאַכט אין מיטעלאַלטער די שרעקליכע מגפות און הונגער־עפידעמיעס, וועלכע האָבען פערניכטעט די, וואָס זיינען ניט געטויטעט געוואָרען אין די מלחמות.

* * *

אָבער דאָ קומען די קאַפיטאַליסטען און די אָבגענאַרטע פאַטריאָטען און הויבען אָן צו שרייען: „וואָס ווילט איהר? אויב מיר וועלען ניט האָבען קיין אַרמעע, וועלען די איבעריגע מעכטע אונז איבערפאַלען און אויסשלאַכטען, זיי וועלען אונז צווינגען צו אָנערקענען זייערע געזעצע, און אונזערע בעדינגונגען וועלען נאָך זיין פיעל ערגער ווי זיי זיינען יעצט." און אפילו פון די, וועלכע זיינען ניט קיין פאַטריאָטען, גיט עס מאַנכע, וועלכע זאָגען אונז: „מיר זיינען ניט קיין פאַטריאָטען, זיכער דאָס אייגענטהום איז שלעכט צוטהיילט, די געזעלשאַפט מוז רעפאָרמירט ווערען, אָבער

איין זאַך דאַרפֿען מיר דאָך אָנערקענען: פֿראַנקרייך שטעהט אָן דער שפּיצע פֿון פּראָגרעס און צו לאָזען איהר פֿערניכטען מיינט צו שטיצען די רעאקציאָן, צו פֿערלירען די אַלע פֿרייהייטען, וועלכע אונזערע עלטערן האָבען אויסגעקעמפֿפֿט פֿאַר אונז אין צו אָנערקענען דעם יאָך פֿון אירגענר אַ דעספּאָטישען שטאַאַט!"

עס קען, פֿערשטעהט זיך, ניט זיין אונזער אויפֿגאַבע פֿעסט־צושטעלען אַ בעשטימטע רעגעל, ווי אַזוי די אַנאַרכיסטען דאַרפֿען זיך פֿערהאַלטען אין דער צייט פֿון אַ מלחמה. זייער פֿערהאַלטען ווענדט זיך אין די אומשטענדע, אין דעם אלגעמיינען גייסטיגען צושטאַנד פֿון דעם מאָמענט און אין אַסך אַנדערע ערשיינונגען, וועלכע לאָזען זיך ניט בעשטימען אין פֿאָראויס. מיר בעהאַנדלען די פֿראַגע נאָר פֿון אַ לאָגישען שטאַנדפּונקט, און די לאָגיק זאָגט אונז, אַז די מלחמות זיינען ניט אַנדערש ווי געשעפֿטס־אונטער־נעהמונגען פֿון די עקספּלאָאַטאַטאָרס, פֿאָלגליך קענען מיר ניט נעהמען קיין אָנטהייל אין זיי.

* * *

מיר האָבען געזעהען, אַז עס מאַכט גאַנץ ווייניג אויס, ווער עס האָט די אויטאָריטעט מאַכט אין זיינע הענד, די שקלאַ־פֿעריי פֿון די אונטערדריקטע בלייבט דאָך שטענדיג דיזעלבע. די געשיכטע פֿון'ם פּראָלעטאַריאַט בעווייזט אונז, אַז די נאַציאָנאַלע רעגירונגען שרעקען זיך ניט אָב צו דערשיסען זייערע „אונטער־טאַנען", אויב די לעצטע פֿאָדערן געוויסע פֿרייהייטען. קען אַ פֿרעמדער עקספּלאָאַטאַטאָר אפשר ערגער האַנדלען? אונזער אמת'ער פֿיינד איז אינזער הע־ר, אונזער עקספּלאָאַטאַטאָר, און עס האָט אַ קנאַפּען ווערטה, צו וואָס פֿאַר אַ נאַציאָן ער בעלאַנגט.

מיט וואָס פֿאַר אַ שעהנע ווערטער מען זאָל ניט אויספּוי־נערן אַ קריעגס־ערקלעהרונג, די אייגענטליכע אורזאַכען פֿון אַ מלחמה זיינען די אינטערעסען פֿון דער בורזשואַזיע. מעג עס זיך האַנדלען אום די פֿראַגע פֿון פּאָליטישער איבערהערשאַפֿט, אום קאָמערציעלע אונטערנעהמונגען אָדער אום די עראָבערונג פֿון פֿרעמדע קאָלאָניען, איין זאַך איז זיכער: קיין אַנדערע ווי נאָר

די פּריוועליגירטע קלאַסען זיינען פֿעראינטערעסירט אין דעם; ס'איז אַ שפּיעל פֿאַר דעם נוצען פֿון די רעגירער, קויפּלייט און פֿאַבריקאַנטען. עס איז ניט מעהר ווי אַ לעכערליכע בעהויפּטונג, ווען אונזערע רעפּובליקאַנער ווילען אונז איינריידען, אַז זייערע מלחמות זיינען ניט פֿאַר די אינטערעסען פֿון וואָס פֿאַר עס איז ניט דינאַסטיע, אַז די רעפּובליק האָט פֿערנומען דעם פּלאַץ פֿון די קעניגע. אונזין! די אינטערעסען פֿון אַ בעשטימטער קלאַסע האָבען פֿערנומען דעם פּלאַץ פֿון דעם קעניג'ס אינטערעסען; פֿאַר די אַרבייטער האָט דאָס זיכער אַ קנאַפּען ווערטה

צו מיר זיינען די זיעגער, צו די בעזיעגטע, וועלען מיר שטענדיג דאַרפֿען בעצאָהלען אונזערע אָבגאַבען, מיר וועלען שטאַרבען פֿון הונגער אין דער צייט פֿון אַ קריזיס, און אויף דער עלטער האָבען מיר קיין אַנדער אויסזיכט ניט, ווי דאָס האָספּיטאַל אָדער דאָס וואָרק הויז. און טראָץ דעם פֿאָדערן די קאַפּיטאַליסטען, מיר זאָלען זיך אינטערעסירען פֿאַר זייערע שטרייטיגקייטען! וואָס קומט אונז אַרויס דערפֿון?

וואָס אָנבעלאַנגט דעם אַרגומענט, אַז דער פּראָגרעס קען אָבגעשטעלט ווערען דורך דעם אונטערגאַנג פֿון אַ געוויסען „פֿאָטערלאַנד”, בעווייזט ער בלויז, אַז די, וועלכע בענוצען זיך דערמיט, האָבען אפילו קיין אַהנונג ניט פֿון אונזערע היינטיגע אינטערנאַציאָנאַלע בעציהונגען און פֿון דער פֿערשפּרייטונג פֿון געוויסע אידעען. איהר מעגט היינט צושפּאַלטען אַ נאַציאָן אויף שטיקלאַך, פֿערקלענערן די צאָהל פֿון איהרע בירגער, אַוועקרויבען פֿון איהר דעם נאָמען איהרען, אָבער עס וועט אייך קיינמאָל ניט געלינגען אויסצוראָטען דעם כאַראַקטער, די אייגענטהימליכקייטען און דעם בעזונדערן טעמפּעראַמענט פֿון די פֿערשידענע ראַסען, וועלכע זי פֿעראייניגט אין זיך. אין דעם אויגענבליק פֿון אַ קריעג פֿערשווינדען איבערהויפּט דיזע אַלע ווירקליכע אָדער איינגערעדטע פֿרייהייטען, וועלכע מיר גלויבען צו בעזיצען, די סאָציאַליסטישע פּראָפּאַגאַנדאַ וועט זאָפֿאָרט אונטערדריקט ווערען, דער מיליטאַריזמוס וועט אַרייננעהמען די עפֿענטליכע מאַכט אין

זיינע הענד, און עס וועט מעהר ניט איבערבלייבען ווי דער פֿאַלשטענדיגער אַבסאָלוטיזמוס.

* * *

פֿאַר די אַרבייטער ברייננט אַלזאָ דער קריעג קיין גוטס ניט, זיי האָבען ניט דעם קלענסטען אינטערעס אין אַזעלכע מערדע־רייען און מעהר נים צו פֿערטהיידיגען ווי זייער אייגענע הויט; און עס איז די גרעסטע לעכערליכקייט פֿון זיי, ווען זיי גיבען איהר אַוועק פֿאַר די אינטערעסען און דעם גרעסערן פּראָפֿיט פֿון זייערע הערשער אין עקספּלאָאַטאַטאָרס.

די בורזשואַזיע, פֿערשטעהט זיך, איז פֿעראינטערעסירט אין די מלחמות, דען זיי גיבען איהר די מעגליכקייט אויפֿצוהאַלטען די אַרמעען, וועלכע פֿערהינדערן דעם אויפֿשטאַנד פֿון די פֿעלקער און בעשיצען די אינסטיטוציאָנען פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפֿט; און אויסערדעם זיינען די אַרמעען אַ גוטער מיטעל צו צווינגען אַנדערע פֿעלקער, זיי זאָלען קויפֿען די „נאַציאָנאַלע" פּראָדוקטע און צו עפֿענען זיך נייע מאַרקעטס מיט די קאַנאָנען. עס זיינען די קאַפּיטאַליסטען, וועלכע שאַפֿען די הלוואות פֿאַר די מלחמות, און עס זיינען די אַרבייטער, וועלכע דאַרפֿען בעצאָהלען די פּראָצענטע. אויב די בורזשואַס ווילען זיך אַרומרייסען איינע מיט די אַנדערע, מעגען זיי עס אַליין טהאָן, נאָר עס איז דאָך זיכער ניט אונזער געשעפֿט. לאָמיר זיך בעסער אויפֿהויבען און אַטאַקירען די פּריווילעגיעס פֿון דער בורזשואַזיע, און מיר וועלען באַלד זעהן, ווי די, וואָס פּריידיגען אונז שטענדיג דעם פּאַט־ריאָטיזם, וועלען אַפּעלירען צו די אַרמעען פֿון די „אויסלענדישע עראָבערער", צו די דייטשען אָדער די רוסען, זיי זאָלען פֿער־טהיידיגען זייערע אינטערעסען! דיזע הערען זיינען ווי וואָלטער, זייער פֿאָרקעמפֿער, וועלכער האָט אַליין ניט געגלויבט אין אַ גאָט, נאָר פֿון דעסטוועגען איז ער געווען מיט דער מיינונג, אַז דאָס פֿאָלק דאַרף האָבען אַ געוויסע רעליגיאָן. אונזערע פּאַט־ריאָטען האָבען געמאַכט גרענצען צווישען זייערע שקלאַפֿען, אָבער

זיי אַליין לאָזען זיך אוים פֿון אַזעלכע נאַרישקייטען, ווי באַלד נאָר עס האַנדעלט זיך אום זייערע אינטערעסען.

* * *

עס גיט ניט קיין פֿאָטערלאַנד פֿאַר דעם מענשען, וועלכער פֿערדינט ווירקליך דיזען נאָמען, אָדער בעסער געזאָגט: עס גיט נאָר איין פֿאָטערלאַנד פֿאַר אַלע. זיין פֿאָטער־לאַנד איז דאָרט, וואו ער קעמפּפט פֿאַר זיינע מענשליכע רעכטע, דאָרט, וואו ער וואוינט, וואו ער האָט זיינע פֿריינדע, מיט איין וואָרט, זיין פֿאָטערלאַנד איז די גאַנצע ערד! עס איז אונזיניג צו גלויבען, אז די גאַנצע מענשהייט וועט שטענדיג זיין צושפּאָלטען אין קליינע חלקים און יעדער וועט זיך זיצען אין זיין ווינקעל און בעטראַכטען אַלע אַנדערע אַלס זיינע פֿיינד. פֿאַר דעם ענטוויקעלטען מענשען זיינען אַלע מענשען ברידער, וועלכע האָבען דיזעלבע רעכטע צו עקזיסטירען און צו ענטוויקלען זיך יעדערער אויף זיין שטייגער. די ערד איז גענוג גרויס און פֿרוכטבאַר, אום צו פֿערזאָרגען איהרע אַלע קינדער.

דער אַרבייטער האָט דעם קלענסטען אינטערעס פֿאַר אייערע קאָנווענציאָנעלע „פֿאָטערלענדער", ער האָט קיין זאַך ניט צו פֿערטהיידיגען, אין פֿאָלגליך מאַכט פֿאַר איהם ניט אויס, אויף וואָס פֿאַר אַ זייט גרענעץ ער איז געבאָרען געוואָרען, דיזער צופֿאַל איז זיכער קיין גרונד פֿאַר איהם צו האַסען זיך איינער דעם אַנדערן. אָנשטאָט זיך איבערצושניידען די העלזער איינער דעם אַנדערן. אַזוי ווי עס איז ביז אַהער געווען דער פֿאַל, דאַרפֿען זיי זיך בעסער אויסשטר קען די הענד אַריבער די גרענצען און פֿעראייניגען זייערע אַלע קרעפֿטע געגען זייערע געמיינשאַפֿטליכע פֿיינדע—די אויטאָריטעט און דעם קאַפּיטאַל.

דער פּאטריאטיזם און די רעגירענדע קלאססען.

מיר האָבען געזעהען, אַז דאָס „פֿאָטערלאַנד" איז ניט מעהר ווי אַ פוסטער וואָרט, מיט וועלכען מען זיכט צו פֿערבלענדען דעם אַרבייטער די אויגען, כדי ער זאָל פֿערטהיידיגען די היינטיגע אָרדנונג, אונטער וועלכער ער ליידעט אַלס אונטערדריקטער. לאָמיר יעצט זעהען, צו די „ליעבע צום פֿאָטערלאַנד" דיזער „הייליגער אינסטינקט", וועלכער איז מיטגעבאָרען געוואָרען אין יעדעם איינציגען, איז ווירקליך אַזוי טיעף איינגעוואָרצעלט ביי די, וועלכע זיינען די שטאַרקסטע פֿערטהיידיגער פֿון דעם פּאַטריאָטישען פּרינציפּ; לאָמיר זעהן, צי דיזער פּרינציפּ נעהמט זיך ביי זיי פֿון ריין סוביעקטיווע אורזאַכען ווי ביי די אַרבייטער, צי פֿון ריין מאַטעריעלע אורזאַכען, פֿון ריינע געשעפֿטס-אינטערעססען. צו דיזעם צוועק דאַרפֿען מיר נאָכפֿאָרשען אין די שריפֿטען, וועלכע זיי האָבען פּובליצירט פֿאַר זייער אייגענעם געברויך, אום אויס-צוגעפֿונען זייער ריכטיגע איבערצייגונג.

אויב מיר הערען זיי רעדען צו די אַרבייטער, קומט אויס, אַז קיין זאַך איז ניט אַזוי הייליג פֿון „פֿאָטערלאַנד"; יעדער בירגער אַזוי בעהויפּטען זיי, דאַרף זיין פֿאַרטיג צו אָפּפֿערן זיין לעבען און פֿרייהייט פֿאַר דער פֿערטהיידיגונג פֿון זיין לאַנד. לויט זייערע ווערטער פֿערקערפּערט דאָס פֿאָטערלאַנד אין זיך דעם העכסטען אויסדרוק פֿון די אַלגעמיינע אינטערעססען, און צו ברייגנען אָפּפֿער דערפֿאַר, מיינט צו ברייגנען אָפּפֿער פֿאַר זיינע אייגענע אינטערעססען.

מען דאַרף נאָר איבערבלעטערן זייערע שריפֿטען איבער דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע, אום אויפֿצוצייגען, אַז זיי זיינען ליגנערס, אַז דיזע אַלע שעהנע פֿראַזען, דיזע „אידעאַלע געפֿיהלען", מיט

וועלכע זיי שטאָלצירען אַזוי פֿיעל, זיינען ניט מעהר ווי אַ פּראָסטער שווינדעל, אום צו פֿערבלענדען די אויגען פֿון דער מאַסע, אַ מאַסקע, וועלכע זיי נעהמען באַלד אַראָב פֿון פּנים, ווען זיי זיינען צווישען זיך.

אָט האָט איהר אַ פּאָר ווערטער פֿון איינעם פֿון זייערע גרויסע עקאָנאָמיסטען, וועמענס אויטאָריטעט עס איז אָפֿיציעל אָנערקענט געוואָרען. אין זיין אָבהאַנדלונג איבער „די פּאָליטישע ענטוויקלונג פֿון׳ם 19טען יאָהרהונדערט״ שרייבט זש: דע מאָ־לינאַרי די פֿאָלגענדע ווערטער:

„עס זיינען די אינטערעסען פֿון די רעגירענדע קלאַסען, זייער שטרעבען ניט אַרויסצולאָזען די אויבערמאַכט פֿון זייערע הענד, וועלכער צווינגט זיי אויפֿצוהאַלטען אויף אַ קינסטליכען אופֿן דעם קריעגס-צושטאַנד צווישען ציוויליזירטע פֿעלקער.״*)

קענט איהר געפֿינען אַ בעסערע ערקלעהרונג פֿון דיזער? און אונזערע גוטהאַרציגע קאַפּיטאַליסטען, וועלכע פֿערדאַמען אַזוי פֿייערדיג די בייזע אַנאַרכיסטען, דערפֿאַר וואָס זיי האָבען דעם מוטה צו ערקלעהרען די אַרבייטער, אַז די אינטערעסען פֿון די פּראָלעטאַריער און די אינטערעסען פֿון דער בורזשואַזיע זיינען אַנטאַגאָניסטיש איינע צו די אַנדערע, דיזעלבע קאַפּיטאַליסטען מאַכען ניט קיין טעות, ווען זיי זיינען צווישען זיך און ערקלעהרען גאַנץ אָפֿען, אַז דיזער אַנטאַגאָניזם איז דער פֿונדאַמענט פֿון זייער רעגירונגס-סיסטעם.

אָט האָט איהר נאָך אַ פּאָר כאַראַקטעריסטישע ווערטער:...

„אויך אונטער דעם נייען רעזשים איז ניט דאָ קיין מאַנגעל אין מאָטיוועז און תירוצים, ווען עס האַנדעלט זיך אַרויסצורופֿען אַ מלחמה; אָבער דער אמת׳ער מאָטיוו פֿון אַלע מלחמות אונטער דעם אַלטען רעזשים, פּונקט ווי אונטער דעם נייען, איז שטענדיג געוועזען דער אינטערעס פֿון דער רעגירענדער קאַסע אָדער פּאַר־טיי, און דיזער אינטערעס איז פֿאַר קיין פֿאַל ניט אין אָנקלאַנג מיט די אינטערעסען פֿון דער נאַציאָן אָדער פֿון דער מאַסע קאָנסו־

---

*) Journal des Economistes, p. 71.

מענטען, וועלכע זיינען מיטגלידער פֿון די פּאָליטישע קערפּער־שאַפֿטען; פֿערקעהרט, פּונקט ווי די רעגירענדע קלאַסע איז פֿעראינטערעסירט אין דער עקזיסטענץ פֿון אַ שטענדיגען קריעגס־צושטאַנד צווישען די נאַציאָנען, אַזוי איז די רעגירטע נאַציאָן פֿעראינטערעסירט אויפֿצוהאַלטען דעם פֿריעדען.״ (זייטע 70)

* * *

וואָס אַנבעלאַנגט דעם נוצען, וועלכען די הערשענדע קלאַסע האָט פֿון דעם שטענדיגען קריעגס־צושטאַנד, בעלעהרט אונז דערזעלבער אויטאָר ווי פֿאָלגט:

„דער קריעג געגען דעם אויסערליכען פֿיינד פֿערזיכערט דעם פֿריעדען אים איינענען לאַנד; ס׳איז אַ פּעריאָדע, וואו עס לאָזט זיך לייכט רעגירען, דערפֿאַר וויל מען קען יעדעם אָפּאָנענט באַלד פֿערמאַכען דאָס מויל מיט דער בעשולדיגונג, אַז ער האָט בע־ציהונגען צום פֿיינד. און וואָס קען זיין ווינשענסווערטהער, ווען די אָפּאָזיציאָן איז אונרוהיג אין ווען איהר קראַפֿט איז כמעט אַזוי שטאַרק ווי די פֿון די רעגירער? אַ פֿאַקט איז, אַז ווען אַ מלחמה ענדיגט זיך מיט אַ מפּלה, פֿאַלט שטענדיג די פּאַרטיי, וועלכע האָט איה״ אַרויסגערופֿען; אָבער ווען זי ענדיגט זיך מיט אַ זיעג — און מען פֿאַנגט ניט אָ׳ קיין קריעג, ניט האָבענדיג געוויסע אויסזיכטען אויף אַן ערפֿאָלג — דאַן בעקומט די זיעג־רייכע פּאַרטיי פֿאַר אַ לענגערע צייט די אַבסאָלוטע אויבערמאַכט אין איהרע הענד. און וויפֿיעל מאָטיווען גיט עס, שוין ניט רע־דענדיג פֿון די קליינע פּראָפֿיטען, ניט פֿאַרבייצולאָזען אַ גינסטיגע געלעגענהייט אָנצופֿאַנגען אַ מלחמה!״ (זייטע 63)

* * *

וועגען די „קליינע פּראָפֿיטען״ בעלעהרט אונז מאַלינאַרי אויף אַזאַ מין אַרט:

„ביז היינט צו טאָג זיינען עס שטענדיג געווען די נידעריגע קלאַסען, די יעניגע, וואָס האָבען געהאַט דעם קלענסטען איינ־פֿלוס, וועלכע האָבען געשפּיעלט די ראָלע פֿון סאָלדאַטען. די בעזיצענדע קלאַסען האָבען זיך שטענדיג אַרויסגעדרעהט, אָפּפֿערנ־דיג אַ געוויסע סומע. דיזע סומע איז מייסטענטהיילס געווען זעהר

אַ קליינע, און די מיטגלידער פֿון דער רייכער קלאַסע האָבען אימער ווידער צוריק בעקומען, וואָס זיי האָבען געאָפּפֿערט דורך די נייע מאַרקעטס, וועלכע דער קריעג האָט זיי פֿערשאַפֿט; און אויסערדעם האָבען די מיטגלידער פֿון דיזע קלאַסען, דורך דעם וואָס מען האָט ניט צוגענומען קיין פֿרעמדע, און דורך די פֿער־פֿליכטונג דורכצומאַכען אַ מיליטערישע שולע (פֿאַר די אָרעמע קלאַסען איז דאָס, פֿערשטעהט זיך, געווען אונמעגליך) געקענט לייכט מאָנאָפּאָליזירען אַלע העכערע שטעלונגען פֿון דער מיליטערישער פּראָפֿעסיאָן. און ווען די מלחמה איז זעהר אַ גרויזאַמע פֿאַר די געוועהנליכע סאָלדאַטען, וועלכע דאָס פֿאָלק אַליין האָט ליעב צו רופֿען דאָס „פֿוטער פֿאַר די קאַנאָנען", ד.ה. ווען אַסך מענשען פֿאַלען אויף די שלאַכט־פֿעלדער, דאַן גיט עס וויינינגער אַרבייטסלאָזע אין די שטעדט און דערפֿער, און די, וועלכע זיינען קיין סאָלדאַטען ניט געווען, בעקומען בעסערע ווײַדזשעס". (זייטע 68)

* * *

דאָס איז גענוג דייטליך. מיר זעהען אלזאָ, אַז די „הייליגע ליעבע צום פֿאָטערלאַנד" איז ניט מעהר און ניט וויינינגער ווי די ליעבע צו עקספּלאָאַטירען אַנדערע, די ליעבע פֿאַר „די קליינע פּראָפֿיטען". דיזע ווערטער זיינען אַ פֿאָלשטענדיגע ווידערלעגונג פֿון די אַלע אַרגומענטען, וועלכע בעהויפּטען, אַז עס איז דאָ אַן עפֿענטליכע מיינונג, מיט וועלכער די רעגירער דאַרפֿען זיך רעכענען; אַז אַ קריעג קען זיין גערעכט און געפֿינען די צו־שטימונג פֿון פֿאָלק; אַז מען דאַרף ניט פֿערדאַמען אַלע מלחמות; אַז עס גיט פֿעלע, ווען די רעגירער זיינען געצוואונגען צו האַלטען מלחמה געגען זייער אייגענעם ווילען; און הויפּטזעכליך, אַז דער קריעג איז אַ פֿאָלגע פֿון דעם סאָציאַלען צושטאַנד, אַז מיר מעגען רעדען דאַגעגען פֿון היינט ביז מאָרגען און בעדויערן זיין נויט־ווענדיגקייט, נאָר מיר זיינען געצוואונגען זיך צו אונטערוואַרפֿען דיזער נויטווענדיגקייט, א. ז. וו. א. ז. וו. — לאָמיר צום שלוס ציטירען נאָך איינגע ווערטער פֿון מאָלינאַרי:

„... נאָר פֿון דעסטוועגען, ווי גרוים עס זאָל ניט זיין די

מאַכט פֿון די, וואָס ענטשיידען וועגען קריעג און פֿרידען, און דער איינפֿלוס פֿון דער קלאַסע, וועלכע גרופּירט זיך אַרום די פּאָליטישע, אַדמיניסטראַטיווע און מיליטערישע קערפּערשאַפֿטען, זיינען זיי אָבער דאָך געצוואונגען, ווי מיר זעהן, זיך צו רעכענען ביז צו אַ געוויסען גראַד מיט דער גרויסער מאַסע, וועלכע איז פֿיעל גרעסער אין צאָהל, און וועלכע איז פֿעראינטערעסירט אין דער עקזיסטענץ פֿון די פֿערשידענע פּראָדוקציאָנס-צווייגען, וועלכע דער קריעג פּאַראַליזירט. די ערפֿאַהרונג האָט אונז געצייגט, אַז די ווידערשטאַנדס-פֿעהיגקייט פֿון דיזעם פֿרידליכען עלעמענט שטעהט פֿאַר קיין פֿאַל ניט אין אָנקלאַנג מיט זיין צאָהל. די גרויסע מעהרהייט פֿון דיזע מענשען זיינען אבסאָלוט אונוויסענד און קיין זאַך איז ניט אַזוי לייכט, ווי אָנצובלאָזען זייערע ליידענשאַפֿטען און מאַכען זיי צו האַנדלען געגען זייערע אייגענע אינטערעסען. די צאָהל פֿון די אויפֿגעקלעהרטע איז זעהר אַ קליינע, און וואָס פֿאַר אַ מיטעל האָבען זיי אויסצופֿיהרען זייערע אידעען אין דער געגענוואַרט פֿון דער מעכטיגער אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע דער צענטראַליזירטער שטאַאַט שטעלט פֿאָר?" (זייטע 68)

* * *

מיר זעהען, אַז אונזערע בורזשואַס בעהאַלטען זיך גאָרניט, ווען זיי רעדען איינער מיט'ן אַנדערן, זיי גיבען גאַנץ אָפֿען צו, אַז מלחמות זיינען פֿאַר זיי ניט מעהר ווי אַ מיטעל פֿאָרטצוזעצען זייער עקספּלאָאַטאַציע פֿון די אַרבייטער. די מערדערייען, וועלכע זיי אָרגאַניזירען, ווערען בעגאַנגען מיט דער אַבזיכט צו פֿערגרעסערן זייער פּראָפֿיט דורך די עראָבערונג פֿון נייע מאַרקעטס. פֿאַר זיי עקזיסטירען די אַרמעען צו דעם צוועק צו פֿערשאַפֿען די, וועלכע זיינען אָבהייענגיג פֿון זיי געוויסע שטעלונגען, אום צו פֿערהינדערן, זיי זאָלען זיי ניט אַטאַקירען; פֿאַר זיי זיינען די „נאַציאָנאַלע" מלחמות, דאָס „פֿאָטערלאַנד", דער „פּאַטריאָטיזם", די „נאַציאָנאַלע עהרע", דיזע אַלע פוסטע ווערטער, וועלכע קלינגען אַזוי גרויסאַרטיג אין די אויערן פֿון דער אונוויסענדער

מאַסע, ניט מעהר און ניט ווייניגער ווי בעוואוסטע שווינדלערייען, אום צו פערכאַפּען די „קליינע פּראָפּיטען.“

מלחמות פאַר „קליינע פּראָפּיטען!“ דאָס איז דער ריכטיגער אויסדרוק. דיזע אַלע מלחמות, וועלכע מען פיהרט אָן אין נאָמען פון „פאָטערלאַנד“ אָדער — ווי אונזערע פּאַטריאָטען רופען עס אין דער לעצטער צייט — אין נאָמען פון דער ציוויליזאַציאָן, דאָס אַלעס זיינען בעוואוסטע ליגענס, מיט וועלכע די עקספּלאָאַ־טאַטאָרס זוכען די אַרבייטער צו פערטומלען די קעפּ. דער קריעג אין נאָמען פון דער ציוויליזאַציאָן מיינט אייגענטליך ניט אַנדערס, ווי צו עקספּלאָאַטירען די פעלקער, וועלכע האָבען ביז יעצט נאָך ניט דערגרייכט די שטופע פון אונזער זאָגענאַנטער קילטור.

אום צו בעשטראָפען אַ „באַנדע רויבערס“, ווי אונזערע קאַפּיטאַליסטען רופען עס, און צו פערזיכערן די נאַציאָנאַלע אויבערהערשאַפט, רופט מען אַרויס מלחמות, ווי צ. ב. ש. די מיליטערישע עקספּעדיציאָן נאָך טונים, וועלכע האָט אין דער ווירקליכקייט קיין אַנדער צוועק ניט געהאַט, ווי צו עפענען אַ ניי לאַנד פאַר די פערפוילטע פינאַנציעלע אונטערנעהמונגען פון אַ הייפעל שווינדלערס, צו שאַפען אַ פרייע פעלד פאַר יענע פאַראַזיטען אויף דעם קערפּער פון דער געזעלשאַפט, וועלכע שלעפּען אַרויס די בלוטיגע גראָשענס פון די קעשענעס פון די אַרבייטער, אום אויפצוהאַלטען די אַרמעען און צו פאַבריצירען נייע מאָרד־מאַשינען; עס האַנדעלט זיך אום די „קליינע פּראָ־פּיטען“ וועלכע די קאַפּיטאַליסטען שלעפּען אַרויס פון די ניי עראָבערטע לענדער, צווינגענדיג די איינוואוינער צו קויפען זייערע פערפוילטע פּראָדוקטע. און פאַר דיזען צוועק האַלט מען אויס מיליאָנען יונגע מענער, וועלכע פערברייגגען זייער צייט אין די קאַזאַרמען מיט גאָרנישט. צו דיזעם צוועק שיקט מען אַוועק טויזענדער יונגע לייט אין פערוואָרפענע פלעצער מיט אַ מער־דערישען קלימאַט, אום אויסצושלאַכטען די איינוואוינער, וועלכע פערטהיידיגען נאָך אַלעס דאָס, וואָס עס בעלאַנגט צו זיי.

צוליעב די „קליינע פּראָפּיטען“ פון די קאַפּיטאַליסטען האָבען שטאַטגעפונען די מלחמות אין סענעגאַל, טאָנקין, קאָנגאָ־לאַנד

און מאַדאַגאַסקאַר, וועלכע מען האָט אַנגעפֿיהרט אין נאָמען פֿון דער ציוויליזאַציאָן, וועלכע האָט קיין זאַך ניט צו טהאָן מיט אַזעלכע ברוטאַלע רויבערייען. אין דערהיים זינגט מען גאַנצע ליעב-ליעדער איף דעם פּאַטריאָטיזם, אָבער אין די ווייטע לענדער דערשיסט מען קאַלטבלוטיג אַלע די, וואָס פֿערטהיידיגען זייער לאַנד, אָדער רעוואָלטירען געגען זייערע פֿרעמדע אויסבייטער און מען בעהאַנדעלט זיי ווי געוועהנליכע באַנדיטען.

* * *

נאָר וועגען דיזער פֿראַגע וועלען מיר נאָך רעדען אין אַ בעזונדערן קאַפּיטעל. פֿאַר יעצט בעגנוגענען מיר זיך צו אילוסטרירען דעם אייגענטליכען פּאַטריאָטיזם פֿון די רעגירענדע קלאַסען. די לעצטע עראייגניסע האָבען אונז געצייגט, ווי אַזוי עס זעהט אויס דיזער פּאַטריאָטיזם אין דער ווירקליכקייט. מיר האָבען געזעהן ווי אָפֿיצירען אין די ביראָס פֿון דעם קריעגס-מיניסטעריום האָבען פֿערראַטען פֿאַר געלד די געהיימניסע פֿון אונזער בעוואַפֿנונג צו אַנדערע מעכטע. די שרעקליכסטע אינטריגעס און שווינדלערייען זיינען אויפֿגעדעקט געוואָרען, וועלכע האָבען אָבגעקאָסט מיליאָנען צום שאָדען פֿון די איינוואוינער, וואָס בעצאָהלען זייערע אָבגאַבען פֿאַר די זיכערהייט פֿון לאַנד. די רעגירונג, אַנשטאָט צו בעשטראָפֿען די שולדיגע, האָט אָנגעווענדעט אַלע מיטלען זיי צו ראַטעווען און צוגעדעקט מיט אַ שלייער די נידערטרעכטיגסטע שענדליכקייטען. מיר זעהען יעדען טאָג ווי די בעזיצער פֿון אונזערע גרויסע קאַנאָנען-פֿאַבריקען — די מייסטע פֿון זיי זיינען דעפּוטאַטען אין פּאַרלאַמענט און די פֿאַבריקען ווערען פֿערוואַלטעט פֿון אַלטע אָפֿיצירען — פֿערזאָרגען אַנדערע מעכטע מיט קאַנאָנען, עקספּלאָזיוו-שטאָפֿען, קריעגס-שיפֿען און די נייסטע צושטעהרונגס-מאַשינען, ניט קוקענדיג דערויף, אַז אין פֿאַל אַ קריעג וועלען זייערע לאַנדסלייט דערשאָסען ווערען מיט זייערע אייגענע וואַפֿען. און זעהען מיר ניט, ווי גרויסע אינטערנאַציאָנאַלע שווינדעל געזעלשאַפֿטען פֿון אידישע און קריסטליכע באַנקירען זיי-נען די אייגענטהימער פֿון אונזערע אייזענבאַהנען? זיי האַלטען אין זייערע הענד די שליסעל פֿון אונזערע אַרסענאַלען און מאַ-

נאָפּאָליזירען דעם טראַנספּאָרט פֿון אונזערע לעבענס-מיטעל? דערפֿאַר דערצעהלט אונז ניט פֿון אייער פּאַטריאָטיזם! אויב איהר וואָלט נאָר געהאַט די מעגליכקייט צו פֿערקויפֿען אייער „פֿאָטערלאַנד", וואָלט איהר עס זיכער געטהאָן.

* * *

וואָס האָט איהר געטהאָן אין 1871 אין דעם דייטש-פֿראַנצויזישען קריעג, וועלכער האָט זיך געענדיגט מיט דעם וואָס מיר האָבען געדאַרפֿט אַוועקצאָהלען פֿינף מיליאַרדען פֿראַנק צו דייטשלאַנד? פֿאַר וועמענס אינטערעסען איז דיזע ריעזיגע סומע בעצאָהלט געוואָרען אויב ניט פֿאַר די אינטערעסען פֿון דער בורזשואַזיע, כדי זי זאָל בלייבען דער הערר פֿון לאַנד און ווייטער קענען אויסבייטען איהרע לוין-שקלאַפֿען? מען האָט אויפֿגענומען אַן הלואה, וועלכע די אַרבייטער אַליין האָבען געדאַרפֿט בעצאָהלען, דען זיי אַליין האָבען געאַרבייט, און די אַרבייט איז דער קוואַל פֿון אַלע רייכטהימער.

ס'איז ווירקליך געווען אַ קלוגער איינפֿאַל: די בורזשואַזיע האָט געדאַרפֿט בעצאָהלען די קריעגס-ענטשעדיגונג, אום די דייטשען זאָלען אַרוים פֿון פֿראַנקרייך און זי זאָל קענען אַליין אָבנעהמען די שטייערן, האָט זי געמוזט אויפֿברייגען דאָס געלד; אָבער וויל די אַרבייטער האָבען, פֿערשטעהט זיך, ניט געהאַט אַזאַ ריעזיגע סומע, האָבען די קאַפּיטאַליסטען אַליין אויפֿגעבראַכט די הלואה. מיט אַנדערע ווערטער מיינט עס, אַז די בורזשואַזיע האָט זיך אַליין אויסגעבאָרגט דאָס געלד. אָבער די פֿראַנצויזישע אַרבייטער וועלען דאַרפֿען אָבצאָהלען ניין און נײַנציג יאָהר דעם קאַפּיטאַל מיט די פּראָצענטען. אָט האָט איהר דעם בורזשואַזען פּאַטריאָטיזם אין זיין גאַנצער גרויסקייט!

ווער קען נאָך אַלעם דעם אָבלייקענען, אַז די טוגענד געפֿינט שטענדיג איהר לאָהן?

דער מיליטאַריזם.

עס איז אונמעגליך צו רעדען וועגען דעם פֿאָטערלאַנד און פּאַטריאָטיזם, ניט דערמאָהנענדיג אין דערזעלבער צייט דעם מיליטאַריזם, דיזע שרעקליכע מגפה פֿון דער מענשליכער געזעלשאַפֿט.

שטודירענדיג דעם אורשפרונג און די אורזאַכען פֿון דער מענשליכער ענטוויקלונג, געפֿינען מיר, אַז די קלאַסע פֿון די קריעגער איז געווען איינע פֿון די ערשטע, וועלכע איז ענטשטאַנען און האָט אויסגעקעמפֿט פֿאַר זיך אַן אויטאָריטערע שטעלונג צו די איבעריגע מיטגלידער פֿון דעם שטאַם אָדער דער גרופּע. צוערשט זיינען אַלע מיטגלידער פֿון'ם שטאַם געווען קריעגער, ווען די נויטווענדיגקייט האָט עס געפֿאָדערט; שפּעטער האָבען זיך די קריעגער ענטוויקעלט אַלס אַ בעזונדערע קלאַסע און עס איז ענטשטאַנען אַן אונטערשיעד צווישען זיי און די אַנדערע, וועלכע זיינען ניט געווען קיינע קריעגער; נאָך שפּעטער איז ענטשטאַנען אַן אָבטהיילונג אין דערזעלבער קלאַסע אין פֿיהרער און געוועהנליכע קריעגער.

מיר ווייסען ניט בעשטימט, צי די מענשהייט האָט שטענדיג און איבעראַל געהאַט די זעלבע ריכטונג אין איהר פּראָגרעסיווער ענטוויקלונג: ד. ה. מיר ווייסען ניט, צי זי האָט גענוי און רעגעלמעסיג דורכגעמאַכט די דריי פּעריאָדען פֿון יעגעריי, פֿיעהצוכט און אַגריקולטור; איין זאַך איז אָבער זיכער, אַז יאַגד און פֿישעריי זיינען געווען די ערשטע פּראָדוקטיווע טהעטיגקייטען פֿון'ם מענשען. עס איז אונבעשטימט, צי די מענשען זיינען צוערשט אַלע געווען יעגער, שפּעטער פֿאַסטוכער און צולעצט אַקערבויער, אַזוי ווי די ביכער פֿון דער וויסענשאַפֿט און די גע־

לעהרטע שטעלען עס פּאַר; עס איז זאָגאַר מעגליך, אַז די פֿער־שידענע שטופֿען פֿון דער מענשליכער ענטוויקלונג זיינען ניט געווען אַזוי בעשטימט און רעגעלמעסיג, נאָר פֿון דעסטוועגען דיינקען מיר, אַז דיזע דריי פֿערשידענע וועגען צו פֿערשאַפֿען זיך די נייטיגע לעבענס-מיטעל, זיינען מעהר אָדער וויינינער בע־שטימט געוואָרען דורך דעם נאַטירליכען צושטאַנד פֿון דיזער אָדער יענער געגענד, וואו מענשען האָבען זיך בעזעצט. עס איז זאָגאַר העכסט וואַהרשיינליך, אז דער מענש האָט שוין פֿערשטאַנען צו קולטיווירען געוויסע פּלאַנצונגען, ווען ער האָט נאָך ניט פֿער־שטאַנען די קונסט צו האָדעווען פֿיה, און אַז פֿיעלע האָבען נאָך פֿאָרטגעזעצט זייער לעבען אַלס יעגער, אַפֿילו דאַן, ווען די מענשען זיינען שוין בעקאַנט געווען מיט דעם ערשטען אָנפֿאַנג פֿון אַגריקולטור.

* * *

נאָר ווי עס זאָל ניט זיין, איין זאַך איז זיכער, אַז די קלאַסע פֿון די קריגער איז פֿערבליבען די הערשענדע, און זי האָט אויפֿ־געהאַלטען אַ גרויסען טהייל פֿון איהר הערשאַפֿט אפילו דאַן, ווען זי איז געצוואונגען געווען צו טהיילען זיך מיט דער מאַכט מיט אַנדערע. עס זיינען שטענדיג געווען די קריעגער, וועלכע האָבען אַם בעסטען אונטערשטיטצט די יעניגע, וואָס האָבען אַריינגענומען די אויטאָריטעטע מאַכט אין זייערע הענד.

אַזוי לאַנג ווי די קריעגער האָבען פֿאָרמירט אַן אָבגעשלאָ־סענע קלאַסע פֿאַר זיך, וועלכע האָט אָנגעפֿיהרט מלחמות אויף איהר אייגענע רעכנונג, האָט די בעפֿעלקערונג פֿיעל געהאַט צו ליידען פֿון איהרע רויבערייען, וויל די בעוואַפֿענטע באַנדעס האָבען זיך ניט אָבגעשראָקען פֿאַר קיין זאַך, זיי האָבען צוגענומען דאָס לעצטע פֿון'ם בויער, אויב עס האָט זיי געמאַכט אַ פֿער־גניגען. אָבער ווען דער בויער האָט בעצאָהלט זיינע אָבגאַבען און עס זיינען ניט געווען אין דער אומגעגענד קיין קריעגער און קיין פֿעסטע שלעסער, האָט ער אַם וויניגסטענס געהאַט אַן אויסזיכט צו קענען רוהיג אויפֿאָטעמען פֿאַר אַ ווילע; וויל דאַמאָלסט האָט ער אפילו ניט גע'חלום'ט, אַז עס וועט קומען אַ

צייט, ווען ער וועט זיין געצוואונגען צו פֿערב־יינגען די בעסטע יאָהרען פֿון זיין לעבען אין אַ קאַזאַרמע, אום צו פֿערטהיידיגען די אינטערעסען פֿון זיינע אויסבייטער.

ס׳איז וואַהר, אַז עס איז געוועזען אַן עפּאָכע, ווען די פֿעאָדע־ראַליסטען האָבען אָנגעהויבען צו בעוואָפֿנען די בויערן פֿון זייערע אימעניעס, אָבער דאָס האָט נאָר געטראָפֿען דאַן, ווען די נויט־וועגדיגקייט האָט זיי דערצו געצוואונגען. און זאָגאַר דאַן האָבען זיי געמוזט אָנווענדען די פֿערשידענסטע מיטלען, אום אַריינצו־נאַרען די בויערן, זיי האָבען בעפֿרייט די אַלע פֿון דער לייב־אייגענשאַפֿט, וועלכע האָבען ערקלעהרט, אַז זיי זיינען פֿאַרטיג אַריינצוטרעטען אין דער אַרמעע פֿון׳ם קעניג. ערשט די בורזשואַזיע האָט פֿערפֿאָלקאָמענט דאָס סיסטעם, מיט דעם וואָס זי האָט געצוואונגען די אַרבייטער צו אָפּפֿערן אַ טהייל פֿון זייערע יונגע יאָהרען, אום צו פֿערטהיידיגען זייערע אונטערדריקער פֿון עקס־פּלאָאַטאַטאָרס, אָבער זי האָט געוואוסט, אַז עס איז געפֿעהרליך, צו געבען די יונגע לייט וואָפֿען אין זייערע הענד און זיי צו זאָגען: „פֿערטהיידיגט דערמיט אונזערע פּריווילעגיעס!" און אום אויסצומיידען יעדע געפֿאַהר, האָט זי ערפֿונדען אַ נייע רעליגיאָן, די רעליגיאָן פֿון׳ם פֿאָטערלאַנד.

אָט מיט דער הילפֿע פֿון דיזעם ליגען איז די בורזשואַזיע געווען אימשטאַנד צו פֿערבלענדען די אַרבייטער די אויגען, אַז זיי האָבען רוהיג בעצאָהלט און בעצאָהלען נאָך היינט די בלוט־שטייער פֿאַר דעם נייען געץ מיט זייערע אייגענע לעבענס. צו דאַנקען דיזעם סאָפֿיסטישען שווינדעל האָבען גאַנצע גענעראַציאָנען אַוועקגעגעבען זייערע שטאַרקסטע און געזונדעסטע עלעמענטען, כדי מען זאָל זיי פֿערדערבען פֿיזיש און מאָראַליש אין די קעזער־קערס, וועלכע מען רופֿט קאַזאַרמען. זיי האָבען אפילו קיין האָפֿנונג צו קענען ענטלויפֿען אָדער צו בעפֿרייען זיך פֿון דיזעם יאָך, קיין וואָרט, קיין פּראָטעסט קען זיי ניט העלפֿען, מען פֿרעגט קיינעם ניט, מען רייסט איינפֿאַך אַוועק די יונגע לייט פֿון זייער היים פֿאַר זיבען, פֿינף אָדער דריי יאָהר און מען מאַכט פֿון

זיי איינפֿאַכע אויטאָמאַטען צו טויטען אַנדערע אָדער אַ שפּייז פֿאַר די קאַנאָנען.

* * *

געוויס, עס זיינען געוועזן פּראָטעסטען. עס האָט שטענדיג געטראָפֿען, אַז סאָלדאַטען זיינען ענטלאָפֿען פֿון דער אַרמעע, אַנדערע האָבען זיך ענטזאָגט צו געהאָרכען. אַזעלכע אַקטען זיינען איינג פֿערבונדען מיט דער עקזיסטענץ פֿון דער אַרמעע און זיינען געבאָרען געוואָרען צוזאַמען מיט דיזער אינסטיטוציאָן. אָבער דיזע אַלע האַנדלונגען זיינען מייסטענטהיילס געוועזן ספּאָנטאַנע מאַניפֿעסטאַציאָנען פֿון פּערזענליכע געפֿיהלען, נאָר די איינצעלנע אינדיווידוען, וועלכע האָבען אויסגעדריקט זייער פּראָטעסט אויף אַזאַ מין אַרט, האָבען זעהר זעלטען געהאַט אַ קלאָרע פֿאָרשטעלונג פֿון זייערע האַנדלונגען. זיי האָבען ניט געמיינט צו טרעפֿען אַ גאַנצען סיסטעם, אַ גאַנצע אינסטיטוציע, מיט איין וואָרט, די בעוואוסטע אַקטען אין דיזער בעציהונג, וועלכע זיינען אַרויסגעוואַקסען פֿון קלאָהרע און בעשטימטע פֿאָרשטעלונגען איבער די אייגענטליכע בעדייטונג פֿון׳ם מיליטאַריזם, זיינען געוועזן זעהר קליין אין צאָהל.

אָבער לאָמיר געהן ווייטער: די פּראָטעסטען, וועלכע האָבען זיך אויפֿגעהויבען אין דער ליטעראַטור געגען דעם קריעג און מיליטאַריזם, זיינען אויך מייסטענטהיילס מעהר ניט געוועזן ווי מאָמענטאַנע אויסברעכונגען פֿון די געפֿיהלען, וועלכע האָבען זיך ווייניג אָדער גאָר ניט בעשעפֿטיגט מיט דער מענשליכער נאַטור און די אינדיווידועלע רעכטע פֿון׳ם מענשען.

די אַרמעע! דאָס פֿאָטערלאַנד! די בורזשואַזיע און די ליטעראַטען, איהרע אינטעלעקטועלע פֿערטהיידיגער, האָבען געזונגען אַזוי פֿיעל לויב-ליעדער אויף דיזעביידע אינסטיטוציאָנען און ערפֿונדען אַזוי פֿיעל סאָפֿיסטישע ווערטלאַך און ליגענס צו זייער פֿערטהיידיגונג, אַז מען האָט אפילו ניט דעם מוטה צו צווייפֿלען אין די אַלע גוטע אייגענשאַפֿטען, מיט וועלכע מען האָט זיי אויסגעפּוצט. מען בעטראַכטעט די אַרמעע אַלס די לעבענדיגע פֿערקערפּערונג פֿון אַלע גוטע אייגענשאַפֿטען און

בירגערליכע טוגענדען. איהר וועט זעלטען געפינען א ראָמאַן, וואו איהר זאָלט ניט לעזען די ריהרענדע געשיכטע פון דעם „אַלטען בראַווען סאָלדאַט", אַ פאָרבילד פון איבערגעבענהייט און טרייקייט, וועלכער פאָלגט נאָך זיין אַלטען גענעראַל אַלס אַ געטרייער דינער, בעשיצט איהם געגען אונזעהבאַרע פיינדע און אָפּפערט צולעצט זיין לעבען, כדי צו ראַטעווען דאס לעבען פון זיין קאָמאַנדיר. מאַנכעס מאָל גיט מען דער געשיכטע אויך אַן אַנדער פאָרמע, כדי זי זאָל ניט ווערען צו לאַנגווייליג: מען דערצעהלט, ווי דער „אַלטער סאָלדאַט" ראַטעוועט אַן אָרעמען יתום, ווי ער ברייננגט איהם אויף, בעשיצט איהם געגען אַלע געפאַהרען, מאַכט פון איהם אַ העלד און גיט איהם די מיטלען ווי צוריק צו ערקעמפפען זיין פערמעגען, וועלכעס די פיינדע פון זיין פאַמיליע האָבען צוגענומען פון די זייניגע.

מען דאַרף נאָר זעהען, ווי אַזוי די פאָעטען פערהערליכען די בראַווע זעלנער, זייער מיליטערישע עהרע, זייער אויפאָפּפּער־רונג, זייער טרייקייט, זייער איבערגעבען און פיעלע אַנדערע טוגענדען, די בורזשואַזיע איז געווען געצוואונגען צו ערפינדען דיזען גראַנדיאָזען שווינדעל, כדי יעדער איינציגער זאָל דינען פאַר אַ לענגערע אָדער קירצערע צייט אונטער די פאָהנען פון פאַ־טערלאַנד, איידער ער הויבט אָן צו פערשטעהן, אַז אונטער דעם גלענצענדען מאַנטעל, מיט וועלכען די ליטעראַטען און פאָעטען האָבען צוגעדעקט זייער געץ, ליעגט מעהר ניט בעהאַלטען ווי געמיינהייט און קאָרופציאָן. דער פרייוויליגער דיענען פאַר אַ יאָהר מיט אַכט און צוואַנציג טעג האָט מעהר אויפגעטהאָן געגען דעם מיליטאַריזם ווי די בעסטע אַרגומענטע, וועלכע מען וואָלט געקענט אָנפיהרען געגען איהם.

* * *

אַזוי לאַנג ווי די אַרבייטער זיינען געווען די איינציגע, וועלכע האָבען געדאַרפט אָפּפערן זייער יוגענד און זיך לאָזען ברוטאַלי־זירען אין די קאַזאַרמעס, זאָלאַנג ווי דאָס אַלגעמיינע פובליקום האָט מעהר ניט געזעהן פון דער אַרמעע ווי איהרע אויסערליכע דעקאָראַציעס: דעם גלאַנץ פון די מעשענע קנעפ, דעם גערויש

פֿון די פּויקען, די גילדענע אָבצייכענס פֿון די אָפֿיצירען, די פֿאָהן, פֿלאַטערנדיג אין ווינד, מיט איין וואָרט די גאַנצע בעפֿור־צונג, מיט וועלכע מען זוכט צו פֿערבלענדען די אויגען פֿון דער מאַסע, אַזוי לאַנג האָבען די ליטעראַטען און פּאָעטען מיטגע־האָלפֿען צו פֿערגרעסערן דעם פֿאַלשען גלאַנץ און בייגעטראָגען זייער טהייל ליגענס, אום צו פֿערהערליכען דעם מאָנסטער.

אבער אין דעם מאָמענט, ווען זיי זיינען געקומען אין אַזאַ פּאָזיציע, וועלכע האָט זיי געצוואונגען צו שטודירען די פֿראַגע מיליטער, אין דעם מאָמענט, ווען זיי האָבען זיך אַליין נעמוזט אונטערוואַרפֿען צו דער ברוטאַלער און גרויזאַמער דיסציפּלין, ווען זיי האָבען געמוזט רוהיג דערטראָגען די רויקייט און גע־מיינהייט פֿון די אָפֿיצירען, אָט אין דעם מאָמענט איז זייער רעספּעקט פֿער־שוואונדען געוואָרען. זיי האָבען אָנגעהויבען אַרונ־טערצורייסען די מאַסקע פֿון דיזער שענדליכער אינסטיטוציאָן, צו קריטיקירען די זאָגענאַנטע „טוגענדען", וועלכע זיינען געווען אַזוי טהייער פֿאַר זייערע עלטערן, און מען האָט אָנגעהויבען פֿאָרצושטעלען די אָפֿיצירען און סאָלדאַטען אין זייער ריכטיגער געשטאַלט פֿאַר דער ברייטער מאַסע, אַלס ברוטאַלע שכורים און אונבעוואוסטע אויטאָמאַטען פֿון פֿלייש און בלוט.

זיכער, מען דאַרף אַליין פֿערברייננגען אַ געוויסע צייט אין דיזעם גיהנם, אום צו פֿערשטעהען די אַלע ליידען און שמערצען, וועלכע אַ פֿיהלענדער מענש האָט דאָרטען איבערצוטראָגען; מען דאַרף אַליין אָנטהאָן די אוניפֿאָרמע, אום צו בעגרייפֿען, אַז זי בעדעקט ניט מעהר ווי אַן אָבגרונד פֿון געמיינהייט און אי־דיאָטיום.

* * *

אין דעם מאָמענט, וואו איהר ציהט אָן די אוניפֿאָרמע, זייט איהר מעהר קיין מענש ניט, זאָנדערן אַ פּראָסטער אויטאָ־מאַט, וועלכע דאַרף געהאָרכען בלינדערהייט דעם בעפֿעהל פֿון זיין קאָמאַנדיר. איהר האָט אַ ביקס אין אייערע הענד, אָבער איהר מוזט רוהיג דערטראָגען די בעליידיגונג פֿון יעדען אָפֿיציר, וועלכער געפֿינט זיך אין אַ שלעכטער שטימונג אָדער וועלכער

האָט זיך אָנגע׳שכור׳ט. און איהר מוזט שטיל שווייגען צו אַלע געמיינהייטען. אַ וואָרט, אַ בעוועגונג און אייער גאַנצעס לעבען איז רואינירט. אום צו דערשטיקען יעדען רעבעלישען אינסטינקט אין אייערע הערצער, יעדען זעלבסטשטענדיגען געדאַנק, לייענט מען אייך איבער יעדע וואָך די קריעגס-געזעצע און אין יעדער ציילע געפינט זיך דאָס וואָרט טויט! טויט!

נאָר ערגער פון אַלעס זיינען די אונזיניגע און לעכערליכע אינסטרוקציאָנען, די טויזענדער און טויזענדער אַבסורדע רעגלען, וועלכע אידיאָטיזירען איינפאַך דעם מוח פון אַ מענשען. אויב איהר האָט אַרויסגערופען דעם האַס פון אַן אָפיציר אָדער אַן אונטער-אָפיציר, דאַן וועט ער געפינען טויזענדער געלעגענהייטען צו פערביטערן אייך דאָס לעבען. אָפט מאָל איז גאָר ניט נייטיג, ער זאָל אייך פערזענליך פערהאַסען, זיין ברוטאַלער כאַראַקטער איז גענוגענד צו אונטעדדריקען אייך און צו בעליידיגען ביי דער קלענסטער געלעגענהייט, דערפאַר וואָס עס מאַכט איהם אַ פערגני׳גען. ווען מען גי׳ט דעם סיגנאַל צום אַפעל, דאַרפט איהר זיך שטענדיג רעכענען מיט די ערגסטע אונאַנגענעמליכקייטען. אויב איין קנאָפ בלישטשעט ניט אַזוי ווי די אַנדערע, אויב עס געפינט זיך אַ שטויבעלע אויף אייער ראָק. פערשפאַרט מען אייך אין אַ דונקלען לאָך פאַר איינִיגע טעג. מען קוקט איבער יעדע קלייניגקייט פון אייערע קליידער און אונטערזוכט אפילו אייערע אונטער-קליידער, און וועה איז צו אייך ווען מען געפינט עפּעס ניט אין אָרדנונג.

אין די שלאָף-צימער פאַנגט זיך אָן אַן אַנדער געשיכטע. די שלעכטע בעטען מוזען יעדען פריהמאָרגען געמאַכט ווערען אַזוי „גלאַט ווי אַ בילאַרד-טיש", אַזוי לויטעט דער בעפעהל, וועלכער וואַרפט אַ שרעק אויף יעדען איינציגען. הונדערטער לעכערליכע און אונניצלעכע קלייניגקייטען, וועלכע האָבען קיין אַנדערן צוועק ניט ווי צו פערביטערן אייך דאָס לעבען, ווידער-האָלען זיך יעדען טאָג מיט דער לאַנגווייליגער רעגעלמעסיגקייט פון אַ וואַנד-זייגער.

די אינספעקציאָנען ענדיגען זיך קיינמאָל ניט. און שטענדיג

האָט איהר די זעלבע ווערטער: שווייַן! עזעל! הונד! און אַנ־דערע ליבענס־ווירדיגקייטען. מען אונטערזוכט אייך, צי אייערע הענד און פֿיס זיינען ריין געוואַשען; נאָך מעהר: איינמאָל אין וואָך פֿינדעט שטאַט די זאָגענאַנטע „סאַניטערע אינספּעקציאָן", וואו דער בוטשער פֿון'ם רעגימענט אונטערזוכט אייערע בעהאַל־טענסטע גלידער און אָרגאַנע. יעדעס פֿיינע געפֿיהל, יעדע דעליקאַטע געוואוינהייט ווערט פֿערניכטעט אין דער אַרמעע דורך דעם בעפֿעהל פֿון אייער קאָמאַנדיר.

* * *

די אַרמעע איז די שולע פֿון גלייכהייט, אזוי זאָגען אונז די פֿערטהיידיגער פֿון דער בורזשואַזיע. געוויס, די גלייכהייט אין רויקייט און ברוטאַליטעט, אָבער דאָס איז ניט די גלייכהייט, וועלכע מיר פֿאָדערן.

אָבער די אינספּעקציאָנען, וועלכע שפּיעלען אַזאַ וויכטיגע ראָלע אים מיליטערישען לעבען, האָבען זיך נאָך ניט געענדיגט. יעדע דריי אָדער זעקס מאָנאַטען — איך געדיינק שוין מעהר ניט — פֿינדעט שטאַט אַ קיבען־אינספּעקציאָן דורך אירגענד אַן אָפֿיציר; יעדעס יאָהר אַן אַלגעמיינע אינספּעקציאָן דורך אַ גע־נעראַל.

צוויי וואָכען בעפֿאָר דער גענעראַל־אינספּעקציאָן, רייניגט מען אַלע ווינקלאַך פֿון דער קאַזאַרמע, די קיכען און אַלע אַנ־דערע פּלעצער. היינט האָט איהר אַן אינספּעקציאָן דורך דעם סערזשאַנט פֿון דער וואָך, מאָרגען קומט אַ קאַפּיטאַן, איבערמאָרגען אַ קאָלאָנעל און יעדער מאַכט אַ נייע אינספּעקציאָן.

ביי יעדער אינספּעקציאָן דאַרפֿט איהר אויסלייגען אויף'ן בעט אייער ביסעל אָרעמקייט. פֿריהער פֿון אַלעם דאַרפֿט איהר אויסשפּרייטען אַ טיכעל אויף'ן בעט, וועלכעס מען האַלט עקסטראַ פֿאַר אַזעלכע געלעגענהייטען; נאָך דעם האָט איהר אויסצולייגען אייערע בערשטלאַך, אייער בעסטע פּאָר שיך, אייער העמד, וועלכע איהר דאַרפֿט פֿריהער צונויפֿוויקלען אויף אַ גאַנץ בעש־טימטען אופֿן, אייער היטעל, אייער נאָדעל־טעשעל, אייער קעסטעל שוה־וואַקס, אייער שערעל א. ז. וו.

כדי די אויסשטעלונג זאָל זיין אין יעדער בעציהונג גלייכ־מעסיג, אַזוי ווי דאָס געזעץ פֿאָדערט עס, זיינען איבעראַל אויס־געהייננגט אילוסטרירטע אַפֿישען אין דער קאַזארמע, וואו איהר מוזט זיך יעדען מאָמענט נאָכקוקען, צי איהר האָט אַוועקגעלייגט אייער בערשטעל, אייער קעסטעל שוה־וואַקס און אַנדערע וויכ־טיגע זאַכען גענוי אויף דעם זעלבען אָרט. אויב ניט, וועט איהר באַלד הערען אַ גאַנצען האָגעל פֿון קללות אין אייערע אויערען, ווען אייער אָפֿיציר בעמערקט די אונאָרדנונג. איהר דאַרפֿט וויסען, אַז דער טויט וואָלט אפילו ניט געוועזן קיין צו שטרייננגע שטראָף פֿאַר אַזאַ מורא'דיגע נאַכלעסיגקייט. שרעקליך, ווען אייער גענעראַל וועט אויסגעפֿינען, אַז איהר האָט אַוועקגעשטעלט אייער קעסטעל שוה־וואקס אויף דעם אָרט פֿון אייער בער־שטעל. פֿאַר איהם איז דאָס ערגער ווי דער אונטערגאַנג פֿון פֿראַנקרייך.

* * *

ביי דיזע אינספעקציאָנען ציינט זיך אָם בעסטען אַרויס די גייסטיגע פֿערשקלאַפֿונג און אונטערלעקעריי פֿון די אונטער־אָפֿיצירען און זאָגאַר פֿון די העכערע אָפֿיצירען. אין דעם מאָמענט, ווען מען סיגנאַליזירט, אַז דער גענעראַל איז געקומען, דאַן זעהט איהר ווי דיזעלבע אָפֿיצירען, וועלכע קוקען אַראָב מיט פֿעראַכטונג אויף יעדע פריוואַט־פערזאָן, מאַכען זיך פלוצלונג אַזוי קליין און בעהאַלטען זיך געהאָרכזאַם אונטער דעם רוקען פֿון דעם גענעראַל, וועלכער אויב ער ליידעט ניט פֿון רעמאַטיזם איז שטאָלץ ביי זיך ווי דער טייוועל אַליין! און זיינע אויגען! ווי אַ בליץ טרעפֿען זיי די קליינינקע מענשעלאַך, וועלכע שטעהען אויסגעשטעלט, שטייף ווי די שטעקענס, פֿאַר זייער גרויסען פֿיהרער. די אָפֿיצירען זיינען אַזוי ווי צומישט; אַ שרעקליכע זאַך האָט געטראָפֿען. איינער פֿון די סאָלדאַטען האָט אַ נאָדעל צו וויניג, אָדער, פֿערגעסענדיג, אַז די פֿערצעהן טעג האָבען זיך שוין געענדיגט נעכטען, האָט ער צוגעקנעפּעלט זיין מאַנטעל אויף דער רעכטער אָנשטאָט אויף דער לינקער זייט. דער קאָלאָנעל ווערט באַלד דערשטיקט פֿון וואוטה, דער קאָמאַנדיר וויל אַרויס־

שפּרינגען פֿון דער הויט פֿון גרים־צאָרן, דער קאַפּיטאַן ווערט גרין און געל, דער קאָרפּאָראַל אַליין זאָגט קיין וואָרט ניט, ער ווייסט, אַז יעדער איינציגער פֿון דעם סערזשאַנט אָן וועט איהם בעצאָהלען, דעם יונגאַטש.

* * *

אין דער צייט, ווען עס גיט ניט קיין אינספּעקציאָן, געוועהנ־ליך אום שבת נאָכמיטאָג, כדי איהר זאָלט זיך ניט לאַנגוויילען, רופֿט מען אייך צו דער אַרבייט. מען הייסט אייך אַרומשפּאַצירען אין דעם הויף פֿון דער קאַזאַרמע און צונויפֿקלייבען אַלע שטיינער, וועלכע געפֿינען זיך דאָרט, נאָך דעם ווי איהר האָט פֿערבראַכט אַ שטונדע מיט דיזער אַנגענעהמער אַרבייט רופֿט מען אייך צוריק אין דער קאַזאַרמע. די קליינע שטיינער, וועלכע איהר האָט צונויפֿגעשאָטען אויף קליינע בערגלאַך, בלייבען ווייטער ליגען און וועהרענד דער וואָך צערשלעפּט מען זיי פֿון דאָס ניי איבער דעם גאַנצען הויף, כדי איהר זאָלט דעם נעכסטען שבת ווייטער קענען טהאָן דיזעלבע אַרבייט. דאָס מיליטערישע האַנד־ווערק ווייס פֿון אַסך אַזעלכע גייסטרייכע בעשעפֿטיגונגען.

און ווען עס ווערט נאַכט און איהר פֿיהלט אין אייך דעם וואונש זיך דורכצורעדען אַביסעל מיט אייערע ליידענס־ברידער, דאַן וועט איהר באַלד אויסגעפֿינען, אַז זייער אונטערהאַלטונג איז זיכער ניט געמאַכט צו ענטוויקלען אייערע מאָראַלישע געפֿיה־לען און אַרויסצורופֿען נאָבעלע געדאַנקען אין אייערע מוחות. אָט זעהט איהר אַ גרופּע פֿון אייערע קאַמעראַדען, וועלכע קייקלען זיך פֿון געלעכטער. איהר ערוואַרטעט, אַז איהר וועט דאָרט הערען עפּעס אַן אינטערעסאַנטע זאַך און געהט צו צו זיי; נאָר וואָס געפֿינט איהר? עפּעס אַן אידיאָט דערצעהלט שמוציגע געשיכטען, וועלכע זיינען ניט ניי און האָבען ניט אין זיך קיין וויציגען אינהאַלט. איהר געהט צוריק אין געפֿינט אַן אַנדער גרופּע פֿון ברוטאַלע בעשעפֿניסע, וועלכע קענען ניט קיין אַנדער פֿערגניגען, ווי נאָך אַמאָל איבערצודערצעהלען די אַלע שווייַנע־רייען, וועלכע זיי האָבען בעגאַנגען, אָדער וועלכע זיי דיינקען

צו בעגעהן מיט די לעצטע פּאָר גראָשען, וועלכע זייערע עלטערן האָבען זיך אָבגעשפּאָרט פֿון מויל, אום זיי צו אונטערשטיצען.

* * *

געוועהנליכע שמוצעריי און מאָראַלישע פֿערדאָרבענהייט, דאָס איז אַלעס, וואָס איהר קענט געפֿינען. פֿערזוכט ניט צו רעדען פֿון עפּעס אַנדערס, מען וועט אייך זיכער ניט פֿערשטעהן. עסען און ווייבער און ווייבער און עסען, דאָס זיינען די איינציגע פֿערגניגונגען, וועלכע מאַכען אַן איינדרוק אויף דיזע מענשען. און דאָך וואונדערט מען זיך נאָך, ווען פֿיעלע פֿון דיזע יונגע לייט, וועלכע האָבען פֿערבראַכט דריי יאָהר אין דער קאַזאַרמע, קומען צוריק, פֿאַרטיג צו ווערען זשאַנדאַרמען, פּאָליציסטען אָדער שפּיאָנען. די אַרמעע איז ניט אַנדערס ווי אַ שולע פֿון קאָררופּציאָן; זי קען מעהר ניט אַרויסגעבען ווי שפּיאָנען, פֿוילענצער און שכּורים. די צאָהל פֿון די, וועלכע זיינען ניט בעאיינפֿלוסט געוואָרען פֿון דיזער דריי יעהריגער ברוטאַליזירונג, איז זעהר אַ קליינע, און אפילו ביי זיי קען מען נאָך לאַנג דערנאָך בעמערקען די שלעכטע ווירקונגען פֿון דער אַרמעע.

אָך, דיזע ברוטאַלע און אָבשייליכע דיסציפּלין, וועלכע פֿערניכטעט אַ מענשען פֿאָלשטענדיג, דערשטיקט זיין גייסט, קאָררומפּירט זיין כאַראַקטער און צערשטערט זיין ווילען! און צו דיזער שרעקליכער אינסטיטוציאָן פֿון קאָררופּציאָן און ברוטאַליטעט גיט מען איבער אַ יונגען מאַן, וועלכער זוכט צו ענטוויקלען זיינע געפֿיהלען פֿון שעהנהייט און וואַהרהייט, אַ מענש, ווען קראַפֿט עס איז נאָך ניט רייף געוואָרען אין דעם טעגליכען קאַמפּף פֿון לעבען און וועמענס מוח עס פֿאָדערט וואָס מעהר גייסטיגע נאַהרונג! די מיליטעריִשע דיסציפּלין ליעגט ווי אַ שווערע לאַסט אויף זיין מוח און דערשטיקט זיינע אינטעלעקטועלע פֿעהיגקייטען. יעדער געדאַנק, יעדע בעוועגונג ווערט מעכאַניש, אפילו זיין האַרץ קלאַפּט נאָך דעם ריטמוס פֿון דער דיסציפּלין. און נאָך דעם ווי אַזאַ יונגער מענש איז דריי יאָהר געשטאַנען אונטער דער הערשאַפֿט פֿון דער מיליטערישער היעראַרכיע בלייבט

פֿון איהם מעהר ניט איבער ווי אַ שמאַטע, אַ צובראָכבענער כאַראַקטער, אויב ער איז ניט אין גאַנצען פֿערניכטעט געוואָרען.

* * *

מיר האָבען געזעהן, גרוויזאַמער בורזשואַ, אַז דאָס פֿאָטער־לאַנד צו ווענמענס פֿערטהיידיגער איהר ווילט אונז מאַכען, איז ניט מעהר ווי די אָרגאַניזאַציאָן פֿון אייערע פּריווילעגיעס; אַז דער מיליטאַריזם, וועלכען איהר פּרייריגט אַלס אַ פֿליכט פֿאַר אַלעמען, איז אויסשליסליך געשאַפֿען געוואָרען פֿאַר אייער איינציגע פֿערטהיידיגונג, און די גאַנצע אונגעהייערע לאַסט פֿון דיזער אינסטיטוציאָן ליעגט אויף די שולטערן פֿון די, געגען וועלכע זי איז געריכטעט. דער מיליטאַריזם האָט דער בורזשואַזיע געגעבען די מעגליכקייט צו פֿערשאַפֿען איהרע מיטגלידער אין דער אַרמעע גוטע און עהרענפֿאָלע שטעלונגען, צו געבען זיי די אויסזיכט פֿאַר אַ קאַריערע, און אין דערזעלבער צייט איז ער אַ מיטעל צו ענטוויקלען די קראַנקהאַפֿטע אַמביציע פֿון די, וועלכע האָבען זיך אין גאַנצען פֿערגעסען אָן די קלאַסע, פֿון וועלכער זיי זיינען אַרויסגעקומען, און שפּילען יעצט די ראָלע פֿון וועכטער־הינט.

וואָס פֿאַר אַ ווערטה האָבען פֿאַר אונז אייער פֿאָטערלאַנד, אייערע גרענעצען? אייער פֿאָטערלאַנד עקספּלואַטירט אונז, אייער זאָגענאַנטע נאַציאָנאַליטעט איז פֿאַר אונז אַ פֿרעמדער בעגריף. מיר זיינען מענשען, בירגער פֿון דער גאַנצער וועלט. אַלע מענשען זיינען אונזערע ברידער, און אונזערע איינציגע פֿיינדע זיינען אונזער בעהערשער, די, וואָס בייטען אונז אויס, די, וואָס פֿער־הינדערן אונז אין דער פֿרייער ענטוויקלונג פֿון אונזערע קרעפֿטע און פֿעהיגקייטען. מיר ווילען ניט זיין לעגנער ווי אַ שפּיעלצייג אין אייערע הענד, די פֿערטהיידיגער פֿון אייערע פּריווילעגיעס! מיר ווילען מעהר ניט דולדען די ערנידעריגונג פֿון אונזער מענשליכער ווירדע דורך דעם ברוטאַלען מיליטאַריזם, דאָס שענד־ליכע יאָך פֿון אייער אונמענשליכער דיסציפּלין! מיר ווילען אויפֿהויבען דעם קאָפּ און זיין פֿרייע מענשען!

* * *

און איהר, אָרִימע טייוואָלים, וואָס מען האָט אייך אויסגע־קליבען צו טראָגען אויף זיך דעם יאָך פֿון די מיליטערישע געזעצע, איהר, וואָס איהר האָט שוין מאַנכעס מאָל געלעזען אין די צייטונגען פֿון די אונגערעכטיגקייטען, וועלכע ווערען בעגאַנגען יעדען טאָג אין נאָמען פֿון דיסציפּלין איהר, וואָס האָט געוויס שוין געהאַט אַ געלעגענהייט צו הערען די טרויעריגע געשיכטע פֿון יענע אָפּפֿער, וועלכע האָבען געליטען פֿון יענע געמיינהייטען, דיינקט איהר ניט, אַז עס איז צייט אַ ביסעל נאָכצודיינקען איבער דאָס לעבען, וועלכעס איהר האָט צו ערוואַרטען אין דער קאַזאַרמע? און איהר אַלע, וועלכע האָט ביז אַהער נאָר קענען געלערנט דאָס מיליטערישע לעבען דורך די בעגייסטערטע בעשרייבונגען פֿון די פּאָעטען, בעגרייפֿט איהר דען ניט דעם שענדליכען שווינדעל פֿון דיזע בורזשואַזע שרייבער, וועלכע פֿערהערליכען אין אַלע קאָלירען די „מיליטערישע טוגענד", די „עהרע פֿון דעם סאָלדאַט", די „גרויסקייט פֿון דעם קריעגער"? געהט נאָר, איהר אָרעמע טייוואָלים, און אָפּפֿערט די בעסטע יאָהרען פֿון אייער לעבען אין די קאַזאַרמען, אין די שולען פֿון קאָרופּציאָן, דערפֿאַר וואָס מען האָט אייך פֿערדרעהט דעם קאָפּ מיט דאָס וואָרט „פֿאָטערלאַנד" אָדער ווייל איהר האָט מורא פֿאַר דעם קריעגס־געריכט. געהט, און זעהט אַליין וואָס איהר האָט צו ערוואַרטען!

אויב איהר ווילט אָבמאַכען אייערע דריי יאָהר אָהן אַן אונגליק, דאַן לאָזט איבער אין דרויסען יעדעס געפֿיהל, יעדען אינסטינקט פֿון מענשליכער ווירדע; מעקט אויס אין אייערע הערצער יעדעס געפֿיהל פֿון אונאַבהייננגיגקייט, דען די מיליטערישע „טוגענד" און „עהרע" פֿאָדערט פֿון אייך, איהר זאָלט מעהר ניט זיין ווי איינפֿאַכע אויטאָמאַטען צו טויטען אייערע מיטמענשען, פֿאַסיווע אידיאָטען! וועה איז צו אייך, אויב איהר האָט נאָך בעהאַלטען אייערע הערצער אונטער דער יוניפֿאָרמע, דאָס קלענסטע געפֿיהל פֿון שטאָלץ קען זיין פֿאַר אייך דאָס גרעסטע אונגלוק!

* * *

ווען אַ פֿער׳שכור טער אונטער־אָפֿיציר בעליידיגט אייך, דאַן זייט פֿאָרזיכטיג מיט יעדער בעוועגונג און דערשטיקט אין אייך יעדעס רעבעלישע געפֿיהל; אָנשטאָט צו געבען דעם בע־ליידיגער אַ פּאַטש אין פּנים, לעגט בעסער די האַנד אָן אייער היטעל און סאַלוטירט איהם, און אויב איהר קענט זיך ניט איינ־האַלטען, דאַן ענטפֿערט איהם: „איהר זייט גערעכט!" נאָר טהוט עס בעסער ניט, ווייל יעדעס וואָרט, יעדע בעוועגונג, דער קלענסטער סימן פֿון אויפֿרעגונג קען בעטראַכטעט ווערען אַלס אַ פֿערשפּאָטונג פֿון דער מיליטערישער אויטאָריטעט און מען וועט אייך בעשטראָפֿען, ווייל איהר האָט ניט בעוויזען קיין רעס־פּעקט פֿאַר אייער אָפֿיציר, ווי מען זאָל אייך ניט בעליידיגען, דאַרפֿט איהר בלייבען שטום און טויב. שטייף ווי אַ שטעקען מוזט איהר שטעהן פֿאַר אייער בעליידיגער און רוהיג אויסהערען די שענדליכסטע געמיינהייטען. וועט איהר עס טהון? וועט איהר ניט געבען קיין פֿינטעל מיט די אויגען? — ניין? בראַוואָ! איהר וועט זיין גוטע סאָלדאַטען. אָט אַזעלכע בהמות דאַרף דאָס פֿאָ־טערלאַנד אַלס זיינע פֿערטהיידיגער.

* * *

אָבער אפשר וועט איהר פֿרעגען: „און ווען מיר קענען ניט בלייבען רוהיג? ווען עס איז אונמעגליך פֿאַר אונז צו שווייגען אויף די בעליידיגונג?"

דאַן גיט עס פֿאַר אייך נאָר איין מיטעל: שטעלט ניט אַריין אייער פֿוס אין יענעם שענדליכען פּלאַץ, וואו מען קאָרומפּירט און ערנידעריגט די מענשען! אויב איהר ווילט בלייבען מענשען, דאַרפֿט איהר ניט זיין קיין סאָלדאַטען! אויב איהר ווילט ניט דערטראָגען די שענדליכסטע געמיינהייטען, דאַרפֿט איהר ניט אָנטהאָן די יוניפֿאָרמע. אָבער ווען איהר זייט טראָץ דעם געווען אַזוי אונפֿערנינפֿטיג צו געהן אין דער קאַזאַרמע, און איהר קומט אין אַ לאַגע, ווען איהר קענט אייך מעהר ניט איינהאַלטען — דאַן בעליידיגט ניט און שלאָגט ניט אייער אָפֿיציר...!

שפּאַלט איהם דעם קאָפּ! עס וועט אייך ניט קאָסטען טהייערער.

די קאלאניזאציע.

די קאָלאָניזאַציע פֿערנעהמט אַ צו גרויסען פלאַץ אין דער היינטיגער עפּאָכע, אַז מיר זאָלען זיך ניט דאַרפֿען בעשעפֿטיגען מיט דיזען פֿאַלשען קינד פֿון פאַטריאָטיזם און קאָמערציאַליזם, וועלכעס איז אין דער ווירקליכקייט ניט אַנדערש ווי רויבעריי און גנבה מיט די וואַפֿען אין דער האַנד צו גונסטען די הערשענדע קלאַסען.

ווען אַ פריוואַט-פערזאָן דרינגט אַריין אין דאָס הויז פֿון זיין שכן, צובריכט דאָרטען אַלצדינג און נעהמט צו, וואָס ער גע־פֿינט נאָר פֿאַר זיין אייגענעם נוצען, דאַן רופֿט מען איהם אַ פֿערברעכער און די געזעלשאַפֿט בעשטראָפֿט איהם. אָבער ווען אַ רעגירונג, וועלכע געפֿינט זיך אין אַ קריטישען אינערליכען צושטאַנד, אַ צושטאַנד, וועלכער פֿאָדערט אַן אויסערליכע אָב־ציהונג, אויב זי האָט אין דערהיים צו פֿיעל ליידיגע הענד און וויים ניט וואָס צו טהאָן מיט זיי אָדער צו פֿיעל פראָדוקטע און ניט קיין מעגליכקייט זיי צו פֿערקויפֿען, אָט ווען אַזאַ רעגירונג פֿאַנגט אָן אַ מלחמה מיט אַ פֿאָלק, וואָס איז פֿיעל שוואַכער פֿון איהר, ווען זי נעהמט צו אַ פֿרעמדעס לאַנד, פֿיהרט איין דאָרטען אַ סיסטעם פֿון עקספּלאָאַטאַציע, צווינגט די איינוואוינער צו קוי־פֿען איהרע פראָדוקטע און שלאַכטעט זיי אויס, אויב זיי ווילען ניט אָננעהמען אַזאַ סיסטעם, דאַן רופֿט מען דאָס ניט אָן אַ פֿערברעכען, זאָנדערן אַ מאָראַלישע האַנדלונג. מיט איין וואָרט, ווען די גנבה ווערט בעגאַנגען אויף אַ גרויסען שטייגער, דאַן רופֿט מען עס ניט רויב און מאָרד, ניין, די געזעלשאַפֿט האָט ערפֿונדען אַן אַנדער וואָרט, אום צו בעהאַלטען נידערטרעכטיגע

האנדלונגען אונטער אַן עהרליכען נאָמען; מען רופט עס „ציוויליזירען" די הינטערשטעליגע פעלקער.

* * *

און דיינקט ניט, אַז דאָס איז איבערטריבען! קיין נאַציאָן ווערט ניט געאַכטעט אַלס קאָלאָניזאַטאָר, אויב זי פערשטעהט ניט אַרויסצושלעפּען פון אַ לאַנד דאָס מייסטע, וואָס עס לאָזט זיך נאָר אַרויסשלעפּען. ענגלאַנד צ.ב.ש., האָט אַ נאָמען פאַר אַ גוטע קאָלאָניאַל־לאַנד, דערפאַר וואָס זי פערשטעהט צו „בעלוינען" איהרע קאָלאָניען דורך דעם וואָהלשטאַנד פון די, וועלכע זי שיקט אַרויס צו רעגירען זיי און רעגעלמעסיג אַרויסצופּרעסען פון זייערע איינוואוינער די נייטיגע אָבגאַבען. אין אינדיען צ.ב.ש. זעהען מיר, אַז די ענגלישע רעגירער קלייבען זיך צונויף קאָלאָסאַלע פערמעגענס. דאָס לאַנד אַליין ווערט פון צייט צו צייט איבערפאַלען פון שרעקליכע הונגער־עפּידעמיעס, וועלכע פערניכטען הונדערט טויזענדער מענשען. אָבער וואָס פאַר אַ ווערטה האָבען אַזעלכע קלייניגקייטען, אַזוי לאַנג ווי דזשאָהן בול קען פערקויפען זיינע פּראָדוקטע און בעקומט דערפאַר צוריק מיט פּראָצענט אַלעס דאָס, וואָס ענגלאַנד אַליין קען ניט פּראָדוצירען! אָט דאָס איז דאָך דער פּראָפיט פון דער ציוויליזאַציאָן.

אין פראַנקרייך איז די זאַך אַביסעל אַנדערס; מיר זיינען ניט קיין קאָלאָניזאַטאָרס נאָר דאָס מיינט פאַר קיין פאַל ניט, אַז מיר זיינען אפשר קלענערע באַנדיטען, און אַז מיר עקספּלאָאַטירען ניט אַזוי שטאַרק די איינוואוינער פון אונזערע קאָלאָניעס; ניין, מיר זיינען נאָר ניט אַזוי „פּראַקטיש" ווי די ענגלענדער. אָנשטאָט צו שטודירען די פעלקער, קאָנצענטרירען מיר אונזער גאַנצען אינטערעס אויף די עראָבערונג און שטיצען זיך אויסשליסליך אויף די ברוטאַלע געוואַלט; מיר פיהרען איבעראַל איין דעמזעלבען רעזשים ווי ביי אונז אין דערהיים, און אויב די פרעמדע פעלקער און שטאַמען קענען זיך ניט צופּאַסען דערצו, דאַרפען זיי טראַגען די קאָנסעקווענצען. זיי וועלען ביסלעכווייז אונטערגעהן אונטער דעם ברוטאַלען איינפלוס פון אונזער פערוואַלטונג, צו וועלכער זיי זיינען ניט צוגעוואוינט. און אויב זיי

הויבען אָן צו רעיואָלטירען, וועלען מיר זיי יאָגען ווי ווילדע חיות און דערשיסען ווי משוגע׳נע הינט. מאָרד און פלינדערונג זיינען אין אַזאַ פֿאַל ניט נאָר ערלויבט, זאָנדערן זאָגאַר אַ פֿפליכט; מען רופֿט דאָס אָן אַ „שטראָף־עקספעדיציע."

די ווילדע חיות, וועלכע מיר ערציהען און האַלטען אויף אַלם אונזערע „סאָלדאַטען", ווערען אָנגעהעצט אויף וועהרלאָזע מענשען און האָבען דאָס רעכט צו בעגעהן די שענדליכסטע פֿערברעכען. מען פֿערגוואַלטעיועט פֿרויען, שניידט איבער די העלזער פֿון זייערע קינדער, פֿערברענט גאַנצע דערפֿער און טרייבט זייערע איינוואוינער אין ערגעץ אַ וויסטע געגענד, וואו זיי געהען צו גרונדע אויף אַ שרעקליכען אופֿן. נאָר דאָס אַלעס שפּיעלט ניט קיין ראָלע; יעדער ווייס, אַז דאָס איז אַ געבילדעטע נאַציאָן, וועלכע מאַכט בעקאַנט די ווילדע מיט דער ציוויליזאַציע.

*
* *

פֿערשטעהט זיך, ווען מיר קוקען מיט אויפֿמערקזאַמע אויגען אויף אַלעס, וואָס רינגעלט אונז אַרום, וועלען מיר אין דיזע אַלע ברוטאַליטעטען ניט זעהן קיין אויסערגעוועהנליכע און אונפֿער־נינפֿטיגע ערשיינונגען; ס׳איז איינפֿאַך די פֿאָלגע פֿון אונזער יעצטיגער אָרגאַניזאַציאָן; און עס איז גאַנץ נאַטירליך, דאָס אַזעלכע „העלדען־טהאַטען" רופֿען אַרויס דעם בייפֿאַל פֿון דער גאַנצער בורזשואַזער וועלט. די בורזשואַזיע איז פֿעראינטערעסירט אין אַזעלכע רויבערייען; דאָס איז אַ גוטע רעכטפֿערטיגונג פֿאַר די נויטווענדיגקייט פֿון די שטענדיגע אַרמעען, און די יוניפֿאָר־מירטע מערדער בעקומען דאַדורך אַ געלעגענהייט צו טהאָן אַן ערנסטע „אַרבייט". און אויסערדעם זיינען די אַרמעען זעהר אַ גוטע איינריכטונג, אום פטור צו ווערען פֿון אַ סך אידיאָטען און ווערטהלאָזע פערזאָנען, מיט וועלכע די בורזשואַזיע וואָלט זיך געדאַרפֿט רעכענען; אָבער מיט דער הילפֿע פֿון אַ יוניפֿאָרמע און אַ פּאָר גילדענע צאַצקעס זיינען זיי געוואָרען איהרע פֿאַנאַ־טישסטע פֿערטהיידיגער. אַזעלכע עראָבערונגען פֿערלייכטערן די אויספֿיהרונג פֿון אַ גאַנצער סעריע פֿון פֿינאַנציעלע שווינדלערייען, זיי גיבען אַ מעגליכקייט אַרויסצובעקומען די אָבגעשפּאָרטע געל־

דער פֿון די קליינע געשעפֿטס-לייט פֿאַר צווייפֿעלהאַפֿטע אונטערנעהמונגען; און אין דערזעלבער צייט קען מען מאָנאָפּאָליזירען דאָס גערויבטע לאַנד פֿון די בעזיעגטע. און נאָך אַ זאַך: דורך דיזע צייטענווייזע מלחמות ווערען אויסגעשלאַכט אַסך אַרבייטער, און דאָס איז זיכער גוט פֿאַר אונזערע קאַפּיטאַליסטען, ווייל זייער גרויסע צאָהל איז אַ שטענדיגע געפֿאַהר אין דער צייט פֿון אַ קריזיס. דאָס עראָבערטע לאַנד דאַרף האָבען אַ פֿערוואַלטונג, און דאָס איז אַ גוטע געלעגענהייט פֿאַר אַ גאַנצע אַרמעע פֿון געשעפֿטס-פּאָליטיקער און אַמביציאָנעלע פּערזאָנען; אויף אַזאַ מין אַרט געווינט די בורזשואַזיע נייע סימפּאַטיזירער, ווייל דיזעלבע מענשען וואָלטען אפשר געווען אַ הינדערנים אויף איהר וועג, ווען זי וואָלט זיי ניט געגעבען גוטע שטעלונגען.

און נאָך מעהר: אָט גיט עס נייע מענשען צו אונטערדריקען און עקספּלואַטירען, נייע פֿעלקער, וועלכע מען קען צווינגען צו קויפֿען די איבערפֿליסיגע פּראָדוקטען און וועלכע מען קען אויסראָטען ביסלעכווייז, ניט דאַרפֿענדיג אָבגעבען קיינעם קיין רעכנונג דערפֿאַר. ווען עס האַנדעלט זיך אום אַזעלכע פּראָפֿיטען, קען זיך די בורזשואַזיע ניט אָבשטעלען; די פֿראַנצייזישע קאַפּיטאַליסטען האָבען דאָס גוט פֿערשטאַנען און דערפֿאַר וואַרפֿען זיי זיך מיט זייער גאַנצער ענערגיע אויף די קאָלאָניאַלע אונטערנעהמונגען.

אָבער וואָס עס איבערראַשט אונז אַם מייסטען און שלאָגט אונז אַראָב פֿון מוטה, איז דער פֿאַקט, אַז עס גיט נאָך אַלס אַרבייטער, וועלכע אונטערשטיצען דיזע נידערטרעכטיגקייטען, אַרבייטער, וועלכע זיינען פֿאַרטיג צוצולייגען אַ האַנד צו דיזע שופֿטערייען, און וועלכע ווילען פֿאַר קיין פֿאַל ניט פֿערשטעהן, אַז עס איז אַ מורא'דיגע אונגערעכטיגקייט אויסצושלאַכטען מענשען אין זייער אייגענער היים, כדי זיי צו צווינגען צו לעבען אויף אַזאַ שטייגער, וועלכער איז ניט נאַטירליך פֿאַר זיי. אַך, מיר וויסען שוין דעם ענטפֿער, וועלכען מען האָט צוגעגרייט פֿאַר די, וועלכע עמפּעהרען זיך געגען אַזעלכע גרויזאַמע אונגערעכטיגקייטען: „זיי האָבען זיך אויפֿגעהויבען געגען אונז, זיי

האָבען געטויטעט די אונזעריגע. עס איז אונמעגליך, מיר זאָלען זיי שווייגען דערפאַר... נאָך אַלעם דעם זיינען עס מעהר ניט ווי ווילדע, וועלכע מען דאַרף ציוויליזירען... די נויטווענדיגקייטען פון'ם האַנדעל פאָדערן עס... מעגליך, אַז עס איז געווען אַן אונרעכט פון אונזער זייט, וואָס מיר זיינען געגאַנגען צו זיי; אָבער די קאָלאָניען האָבען אונז שוין אָבגעקאָסט אַזוי פיעל געלד און מענשען, אַז עס וואָלט געווען אַ לעכערליכקייט זיי אָבצוזאָגען א.ז.וו.א.ז.וו."

„זיי האָבען זיך אויפגעהויבען געגען אונז, זיי האָבען געטויטעט אונזערע מענשען!" נו, איז וואָס? וואָס האָבען מיר געהאַט צו זוכען ביי זיי? פאַר וואָס האָבען מיר זיי ניט געלאָזט צופריעדען? האָבען זיי עפּעס געפאָדערט פון אונז? מיר האָבען זיי געצוואונגען אָנצונעהמען געזעצע, וועלכע זיי האָבען ניט געוואָלט אָננעהמען; זיי האָבען זיך אויפגעהויבען דאַגעגען, און זיי זיינען געווען גערעכט. אַלס ערגער פאַר די, וועלכע זיינען געפאַלען אין קאַמפף, וועֶר האָט זיי געהייסען נעהמען אַן אַנטהייל אין אַזעלכע נידערטרעכטיגקייטען?

„אָבער עס זיינען דאָך ווילדע, מען דאַרף זיי ציוויליזירען!" לעזט נאָר איבער די בלוטיגע געשיכטע פון די עראָבערונגען, און דאַן אורטהיילט אַליין, ווער עס איז געווען ווילדער, צי די, וועלכע מען האָט גערופען ווילדע, צי די „ציוויליזירטע"? ווער האָט מעהר נויטווענדיג מען זאָל איהם ציוויליזירען, דער עראָבערער אָדער די פריעדליכע איינוואוינער, וועלכע האָבען מייסטענטהיילס עמפפאַנגען זייערע אונטערדריקער מיט אָפענע אָרעמס, כדי מען זאָל זיי שפּעטער דערפאַר מאַרטערן און אויסשלאַכטען? נעהמט די געשיכטע פון דער עראָבערונג פון אַמעריקאַ דורך די שפּאַניער, אָדער פון אינדיען דורך די ענגלענדער, אָדער פון נאָרד־אַפריקאַ, קאָשינשינאַ און טאָנקין דורך די פראַנצויזען, און אויב איהר האָט דעם מוטה, מעגט איהר זיך ווייטער בעריהמען מיט אייער ציוויליזאַציאָן. און פערגעסט ניט, אַז אין דיזע היסטאָריעס קענט איהר נאָר געפינען די „גרויסע פאַקטען", אָבער נאָך דעם מעגט איהר זיך מאַכען אַ בילד פון די „קליינע פאַ־

סירונגען", וועלכע שטעלען צונויף די גרויסע, און וועלכע מען בעמערקט אפילו ניט; און ווען איהר וואלט זיך ערשט דערוואוסט פון די אלע שענדליכקייטען, וועלכע מען זעהט ניט ארויס צווישען די גרויסע היסטארישע פאקטען, זייט זיכער, אז די הערצער וואלטען אייך פערפרארען געווארען פון אזעלכע גרויזאמע מערדערייען.

* * *

מיר פון אונזער זייט, פערברייגנענדיג א געוויסע צייט אין אן אבטהיילונג פון דער מארינע-אינפאנטעריע, האבען אליין אסך מאל געהערט דערצעהלען פון אזעלכע סצענען, וועלכע בעווייזען, אז ווען דער סאלדאט געפינט זיך אין אן עראבערטען לאנד, פיהלט ער זיך דארטען אלס אן אבסאלוטער זעלבסהערשער; ער קוקט אויף די איינוואוינער אזוי ווי אויף בהמות, מיט וועלכע ער קען טהאן און לאזען אנדערע טהאן וואס עס פערגלוסט זיך איהם; ער האט דאס רעכט צוצונעהמען אלצדינג, וואס עס געפעלט איהם; און וועה איז צו דעם איינוואוינער, וועלכער וויל זיך ניט אונטערגעבען, ער וועט איהם באלד בעווייזען, אז דער שווערד איז דאס איינציגע געזעץ. דיזעלבע אינסטיטוציאן, וועלכע פערטהיידיגט דאס אייגענטהום אין אייראפא, אנערקענט ניט דאס אייגענטהום אין אנדערע לענדער. דער געוועהנליכער סאלדאט ווערט אין יעדער בעציהונג קוראזשירט אין זיינע האנדלונגען דורך דעם ביישפיעל פון זיינע אפיצירען און דורך דער פערוואלטונג, וועלכע גיט איהם אליין דעם שטעקען אין האנד און מאכט איהם צום אויפזעהער פון די איינגעבארענע, וועלכע זי בעשעפטיגט.

ווי פיעל אבשטויסענדע האנדלונגען דערצעהלט מען אייך גאנץ נאאיוו, אקוראט ווי עס וואלט זיך געהאנדעלט וועגען גאנץ נאטירליכע פאסירונגען! און אויב איהר דערוועגט זיך צו בעמערקען, אז אן איינגעבארענער, וועלכער האט זיך אויפגעהויבען און געטויטעט זיין אונטערדריקער, איז געוועזען פאלקאמען גערעכט, דאן זאלט איהר הערען, מיט וואס פאר א געשריי מען ענטפערט אויף אייערע ווערטער. „וואס? אזוי לאנג ווי מיר זיינען די

הערדען און רעגירער, דארפען זיי אונז געהארכען! אויב מיר וואלטען זיי געלאזט אנגעהן אויף זייער אייגענעם שטייגער, וואלטען זיי זיך אויפגעהויבען און אונז אוועקגעטריבען פון דאנען. איהר הערט א געשיכטע? נאך דעם ווי פראנקרייך האט געאפפערט אזוי פיעל געלד און מענשען, זאל זי פערלירען די קאלאניען. אויף אזא מין ארט וואלט זי באלד אין גאנצען געווען אהן קאלאניען!"

אט האט איהר א ביישפיעל, אויף ווי ווייט די מיליטערישע דיסציפלין און ברוטאליטעט האט קארומפירט די מוחות פון די ארבייטער. זיי אליין דערטראגען דיזעלבע אונגערעכטיגקייטען, דיזעלבע שענדליכקייטען און זיי העלפען מיט בעגליקען מיט דעם אנדערע, און זיי בעגרייפען אפילו ניט די נידערטרעכטיגקייט פון זייערע האנדלונגען. זיי זיינען ניט מעהר ווי די אונבעוואוסטע ווערקצייג פון'ם דעספאטיזם און בעריהמען זיך נאך מיט דער טרויעריגער ראלע, וועלכע זיי שפיעלען, ניט פערשטעהענדיג די אלע שענדליכקייטען און געמיינהייטען.

*
* *

וואס אנבעלאנגט די „נויטווענדיגקייט פון'ם האנדעל", איז דער אמת'ער מאטיוו דער: די קאפיטאליסטען, זייענדיג איבערפלייצט מיט פראדוקטען, וועלכע זיי קענען ניט פערקויפען, האבען ניט קיין בעסערען מיטעל, ווי נאר צו האלטען מלחמה מיט ארימע טייוואלים, וועלכע האבען אפילו ניט די קראפט זיך צו פערטהיידיגען, כדי זיי צו צווינגען צו קויפען די פראדוקטען. עס איז גאר קיין צווייפעל ניט, אז מען וואלט זיך געקענט פערשטענדיגען מיט זיי; עס וואלט געווען א לייכטע זאך צו ארגאניזירען מיט זיי א געגענזייטיגען אויסטויש פון די פראדוקטען, און ווען די קאפיטאליסטישע סחורות וואלטען אפילו קיין שום ווערטה ניט געהאט, אזוי ווי זיי וואלטען זיך געווארפען אין די אויגען, וואלט מען געקענט אלצדינג ארויסבעקומען פון דיזע פרימיטיווע פעלקער און געמאכט גלענצענדע פראפיטען. איז דאס דען ניט געווען דער פאל, איידער מען האט אנגעהויבען צו עראבערן דעם „שווארצען קאנטינענט"? האבען מיר דען ניט

געהאַט קיין פֿערבינדונגען דורך די שטאַמען בײ'ן ברעג ים מיט די שטאַמען, וועלכע האָבען געלעבט טיעפֿער אין לאַנד? און האָבען מיר דען ניט געקראָגען דיזעלבע פּראָדוקטען, וועלכע מיר בעקומען היינט?

געוויס, מעגליך וואָלט עס געווען, אָבער אָנצוזעהן אויף אַזאַ'ן אופן פֿאָרערט צייט און געדולד; מען קען ניט מאַכען קיין געשעפֿטען אויף אַ גרויסען שטייגער, און מען דאַרף זיך רעכענען מיט דער קאָנקורענץ. „דער קאָמערץ מוז בעשיצט ווערען!" און מיר ווייסען, וואָס דאָס מיינט: מען שיקט אַוועק צוויי אָדער דריי קריעגס־שיפֿען, אַ האַלבען דוצענד טאָרפּעדאָס, אַן אָבטהייּלונג מיליטער — און די ציוויליזאַציאָן פֿאַנגט זיך אָן! מיר האָבען בעזיעגט אַ שטאַרקעס, קרעפֿטיגעס און געזונטעס פֿאָלק; אין פֿערציג אָדער פֿופֿציג יאָהר אַרום האָב'ן מיר געמאַכט פֿון זיי אַ סטאַדע פֿון בלוט־אָרימע, מיסהאַנדעלטע און עלענדע בעשעפֿניסע; אַ העלפֿט פֿון זיי זיינען שוין געשטאָרבען, די אַנדערע זיינען קאָרומפּירט און דעגענערירט, נאָך אַ קורצע צייט און זיי וועלען אין גאַנצען פֿערשווינדען, און די ציוויליזאַציאָן איז פֿאַרטיג מיט איהר אַרבייט!

* * *

אויב אימיצער צווייפֿעלט אפשר אין דער וואַהרהייט פֿון דיזער בעהויפּטונג, דאַרף ער בלויז לעזען די בעריכטען פֿון די רייזענדע איבער דעם צושטאַנד פֿון די לענדער, וועלכע די אייראָפּעער האָבען עראָבערט: איבעראַל זעהען מיר, אַז די צאָהל פֿון די איינגעבאָרענע ווערט קלענער און קלענער און פֿערשווינ־דעט צולעצט אין גאַנצען; שכרות, סיפֿילים און אַנדערע געשענקע פֿון דער אייראָפּעאישער ציוויליזאַציאָן פֿערניכטען זיי מאַסענווייז, און די וואָס בלייבען לעבען, שטאַרבען ביסלעכווייז פֿון דער אויסצעהרונג און בלייכזוכט. און קען מען דען גאָר ערוואַרטען אַ בעסערען רעזולטאַט? זיכער ניט, אזוי לאַנג ווי מען וועט אָנווענדען אַזעלכע מיטלען! אָט האָט איהר אַ פֿאָלק, וועלכעס איז געוואוינט צו לעבען אויף אַ גאַנץ אַנדערן שטייגער ווי מיר, אַ פֿאָלק מיט אַנדערע פֿעהיגקייטען און בעדירפֿניסע; און אָנ־

שטאָט צו שטודירען דיזע בעזונדערע פֿעהיגקייטען און בעדירפֿ־ניסע, אַנשטאָט צו פֿערזוכען דיזע מענשען ביסלעכווייז בעקאַנט צו מאַכען מיט אונזער ציוויליזאַציאָן, גראַדענווייז און אונבעמערקבאַר, זיי מעהר ניט צו געבען, ווי זיי זיינען פֿעהיג אויפֿצונעהמען אין זיך, אַנשטאָט דעם האָט מען זיי געוואָלט אַסימילירען מיט אַמאָל, מיר האָבען פלוצלינג פֿערניכטעט זייערע אַלע לעבענס־בעדינגונגען, און ניט נאָר וואָס מיר האָבען זיי דאַדורך אָבגעשטויסען פֿון זיך, נאָר די ערפֿאַהרונג איז אויך געווען פֿאַר זיי זעהר אַ שלעכטע.

וואָס פֿאַר אַ וואונדערבאַרע ראָלע וואָלט דער זאָגענאַנטער ציוויליזירטער מענש געקענט שפּיעלען אין דיזער בעציהונג, ווען ער וואָלט פֿערשטאַנען זיין אמת'ע שטעלונג, און ווען ער וואָלט אליין ניט אָנגעשטעקט געווען פֿון יענע צוויי שוידערליכע קראַנקהייטען: רעגירונג און קאָמערציאַליזם, פֿון וועלכע ער דאַרף זיך פֿריהער אַליין אויסהיילען, איידער ער געהט ציוויליזירען אַנדערע.

* * *

די קולטורעלע ערציהונג פֿון די פֿעלקער און שטאַמען, וועלכע זיינען ריקשטענדיג אין דער אַלגעמיינער ענטוויקלונג, וואָלט געקענט אָנגעהן אויף אַ פֿריעדליכען אופן און געקענט אַריינברייננגען נייע און פֿעהיגע עלעמענטען אין דער ציוויליזאַציאָן, נייע קרעפֿטען, צו בעלעבען איהר פֿון דאָס ניי. דערצעהלט אונז ניט פֿון דער פֿאַלשקייט און גרויזאַמקייט פֿון די באַרבאַרישע פֿעלקער! לעזט נאָר די בעריכטען פֿון יענע אמת מוטהיגע מענער, וועלכע האָבען צוזאַמען געלעבט מיט ווילדע אונבעקאַנטע שטאַמען מיט דער איינציגער אַבזיכט צו מאַכען רייכער די וויסענשאַפֿט דורך זייערע ערפֿאַהרונגען! דיזע מענער האָבען איבעראַל געהאַט דעם גרעסטען ערפֿאָלג און זיך ערוואָרבען די פֿריינדשאַפֿט פֿון יענע ווילדע פֿעלקער; זיי האָבען געלעבט מיט זיי אָהן מורא. די פֿאַלשקייט און גרויזאַמקייט האָט זיך ערשט אָנגעפֿאַנגען, ווען יענע פֿערדאַמטע הענדלערס זיינען געקומען, וועלכע האָבען בעהאַלטען זייערע קאָמערציעלע אָדער פּאָליטישע פּלענער אונטער דעם פֿאַלשען נאָמען פֿון וויסענשאַפֿטליכע

פֿאַרשער. זיי זיינען דאָס געווען, וואָס האָבען אַרויסגערופֿען די אַנטיפּאַטהיע פֿון יענע פֿעלקער געגען די ווייסע, דורך דעם וואָס זיי האָבען זיי בעטראָגען און בעשווינדעלט, ניט האַלטענדיג זייערע פֿערשפּרעכונגען, און בעגאַנגען די שענדליכסטע מערדערייען, ווען עס איז מעגליך געווען אויסצוקומען מיט פֿריעדליכע מיטלען.

געהט נאָר, איהר קאָמערציעלע פֿילאַנטראָפּען, איהר ציוויליזאַטאָרם מיט ביקסען און שווערדען, געהט, און זינגט ווייטער אייערע לויב-ליעדער אויף די וואָלטהאַטען פֿון דער ציוויליזאַציאָן! דאָס וואָס איהר רופֿט אָן מיט דיזען נאָמען און וואָס איהר זוכט צו בעהאַלטען אונטער דעם וואָרט „קאָלאָניזאַציע", האָט שוין לאַנג געפֿונען זיין ריכטיגען נאָמען אין אייערע געזעץ-ביכער, ווען עס האַנדעלט זיך אום די טהאַטען פֿון אונבעקאַנטע פּערזאָנען: „פּלינדערונג און מאָרד דורך בעוואָפֿענטע באַנדען", אָט דאָס איז דער ריכטיגער נאָמען, אָבער די ציוויליזאַציאָן האָט קיין זאַך ניט צו טהאָן מיט די שענדליכע האַנדלונגען פֿון געוועהנליכע באַנדיטען, וועלכע רויבען און הרג'ענען אויף אַגרויסען שטייגער.

* * *

די הערשענדע קלאַסע דאַרף נייע מאַרקעטס פֿאַר איהרע פּראָדוקטע און נייע פֿעלקער צום עקספּלאָאַטירען. אָט דערפֿאַר שיקען זיי אַרוים מענער ווי סאַלסיאיע, בראַזאַ, קרעמפּעל, טריוויע א.ז.וו., כדי זיי זאָלען אויסגעפֿינען נייע לענדער, צו עפֿענען דאָרטען געשעפֿטס-הייזער, דורך וועלכע מען זוכט צו פֿערזיכערן די אונבעשריינקטע אויסבייטונג פֿון די איינגעבאָרענע. זיי הויבען אָן מיט דער קאָמערציעלער אויסבייטונג און זיי ענדיגען מיט דער אויסבייטונג אויף אַלע געביטען, ווי באַלד די שטאַמען שטעהען ערשט אונטער זייער פּראָטעקציאָן. די בורזשואַזיע דאַרף אונגעהייערע שטיקער לאַנד, אום צו שאַפֿען פּלאַץ פֿאַר די איבערפֿליסיגע בעפֿעלקערונג אין דערהיים.

וואָס האָט איהר געמאַכט פֿון די שטאַמען אין פּאָלינעסיען (אויסטראַלישע אינזעל-גרופּען), וועלכע אַלע רייזענדע שטעלען אונז פֿאַר אַלס געזונדע, שטאַרקע מענשען, וועלכע שטאַרבען יעצט בים־לעבווייז אים אונטער אייער רעזשים, איהר ציוויליזאַטאָרם? און

וואָס האָט איהר געמאַכט פֿון די איינגעבאָרענע פֿון אַמעריקאַ, וועלכע שטאַרבען אויס פֿון טאָג צו טאָג, ווייל איהר האָט אָוועקגערויבט פֿון זיי דאָס לאַנד דורך פֿערראַטה און אַנדערע שענדליכע מיטלען?

אָבער די ענטוויקלונג פֿון אייער זאָגענאַנטער „ציוויליזאַציאָן" איז אַ געפֿאַהר פֿאַר אייך אַליין, און אויב די אַרבייטער זאָלען אפילו געהן צו גרונדע אין דעם קאַמפּף, צו וועלכען איהר האָט זיי געצוואונגען, איז אייער אייגענער אונטערגאַנג אויך אונפֿערמיידליך. אייער קאָרופּציאָן, אייער פֿוילקייט וועט אייך פֿערניכטען, אָקוראַט ווי זיי האָבען פֿערניכטעט די ציוויליזאַציעס פֿון גריכענלאַנד און רוים, ווען זיי האָבען דערגרייכט די העכסטע שטופֿע פֿון לוקסוס און אויסבייטונג. דייזע פֿעלקער זיינען צו גרונדע געגאַנגען דורך זייער אייגענע נערווען־שוואַכקייט, און דעגענעראַציאָן, און עס איז געווען אַ לייכטע אַרבייט פֿאַר די באַרבאַרישע פֿעלקער, וועלכע האָבען נאָך געהאַט זייער פֿולע קראַפֿט און נאַטירליכע געזונדהייט, איבערצוקעהרען יענע אָבשטאַרבענדע ציוויליזאַציעס.

* * *

אָקוראַט ווי איהר האָט זיך אונטערגענומען צו פֿערניכטען אַנדערע ראַסען, וועלכע שטעהען ניט נידעריגער ווי די אונזעריגע, ווי מיר וועלען שפּעטער בעווייזען, אַזוי זוכט איהר אויך צו פֿערניכטען די אַרבייטער קלאַסע, אויף וועלכע איהר קוקט אויך אַראָב ווי אויף אַ נידעריגע קלאַסע. יעדען טאָג וואַרפֿט איהר אַרויס די אַרבייטער פֿון די פֿאַבריקען און לאָזט פֿערנעהמען זייערע פּלעצער דורך מאַשינען. אייער טריאומפף וואָלט געווען דער אונטערגאַנג פֿון דער מענשהייט, דען זי וואָלט ביסלעכווייז פֿערלאָרען אַלע פֿעהיגקייטען, וועלכע דער קאַמפּף אום דאַזיין פֿאָדערט, און מיר וואָלטען געפֿאַלען צוריק אין דעם פּרימיטיווען צושטאַנד פֿון דער אַלטער געזעלשאַפֿט; די מענשהייט וואָלט מעהר קיין אַנדער אידעאַל ניט געהאַט ווי אַ פֿעראייניגונג פֿון מאָגענס, קאָמאַנדעוועט פֿון אַ פֿאַלק פֿון מאַשינען און בעדינט פֿון אויטאָמאַטען, מיט איין וואָרט, פֿון דעם מענשען וואָלט קיין זאַך מעהר געבליבען ווי דער נאָמען.

עס גיט קיין נידעריגע ראַסען.

די פֿראַגע וועגען דער קאָלאָניזאַציע איז ענג פֿערבונדען מיט דעם פּראָבלעם פֿון די זאָגענאַנטע „נידעריגע ראַסען". האָט מען דען ניט פֿערזוכט צו רעכטפֿערטיגען די פֿערניכטונג פֿון די נאַטור־פֿעלקער דורך די ווייסע ראַסע, בעהויפּטענדיג, אַז דיזע שטאַמען און פֿעלקער בעלאַנגען צו אַ „נידעריגער ראַסע"?

און איז דאָס ניט דערזעלבער אַרגומענט, מיט וועלכען מען בענוצט זיך געגען די אַרבייטער, אום צו רעכטפֿערטיגען די קאַפּיטאַליסטישע אויסבייטונג? קוקט מען דען ניט אויף זיי ווי אויף אַ „נידעריגע קלאַסע"? מיינט דאָס דען ניט, אַז פֿאַר דעם קאַפּיטאַליסט ווי אויך פֿאַר געוויסע געלעהרטע איז דער אַרבייטער ניט מעהר ווי אַ פּראָסטע חיה, וועלכע האָט די אויפֿגאַבע צו שאַפֿען רייכטהימער פֿאַר די „אויסערוועהלטע" און צו פּראָדוצירען אַנדערע חיות, וועלכע זיינען בעשטימט שפּעטער צו שפּיעלען דיזעלבע ראָלע א.ז.וו.?

אָבער טראָץ דעם האַלטען מיר אַרבייטער זיך ניט פֿאַר נידעריגער פֿון וועמען עס זאָל ניט זיין; מיר זיינען איבערצייגט, אַז אונזערע מוחות זיינען פּונקט אַזוי פֿעהיג זיך צו ענטוויקלען ווי די פֿון אונזערע עקספּלואַטאַטאָרס, אויב מיר וואָלטען נאָר געהאַט די נייטיגע צייט און מיטלען זיי צו קולטיווירען. און וואָס פֿאַר אורזאַכען האָבען מיר דען צו צווייפֿלען, אַז דאָס זעלבע איז אויך דער פֿאַל מיט די זאָגענאַנטע נידעריגע ראַסען?

* * *

אויב די פּאָליטיקער וואָלטען געוועזען די איינציגע, וועלכע רעדען פֿון די „נידעריגע ראַסען" וואָלט עס אפילו ניט געלוינט זיי צו ענטפֿערן, דען אין דער ווירקליכקייט האָט עס אַ קנאַפּען

ווערטה פֿאַר דיזע הערען, צי זייערע בעהויפּטונגען גרינדען זיך אויף בעשטימטע פֿאַקטען, צי ניט; פֿאַר זיי איז אַלעס גוט, אַזוי לאַנג ווי עס קען נאָר דיענען פֿאַר אַן אורזאַכע, און אויב איין בעהויפּטינג ווייזט זיך אַרויס אַ פֿאַלשע, וועלען זיי באַלד ערפֿינדען הונדערט אַנדערע. אָבער עס גיט אויך געוויסע געלעהרטע, וועלכע האָבען געזוכט וויסענשאַפֿטליך צו בעווייזען, אַז די ווייסע ראַסע איז טאַקע די אויסערוועהלטע, די העכסטע. עס איז געוועזען אַ צייט, ווען דער מענש האָט זיך איינגערעדט, אַז ער איז דער צענטער פֿון'ם וועלט־רוים; ניט נאָר וואָס ער האָט געגלויבט, אַז די זונן און שטערען בעוועגען זיך אַרום דער ערד, נאָר ער האָט זאָגאַר בעהויפּטעט, אַז דאָס אַלעס עקזיסטירט און געשעהט צוליעב זיין פּערזאָן. מען האָט דאָס גערופֿען די אַנטהראָפּאָסענטרישע טהעאָריע.

עס האָט גענומען הונדערטער און הונדערטער יאָהרען פֿון שטודירען און לערנען, אייִדער דער מענש האָט זיך בעפֿרייט פֿון דיזער לעכערליכער איינבילדונג און אָנגעהויבען צו בעגרייפֿען זיין אייגענטליכע שטעלונג אין דער נאַטור. אָבער די אידעען פֿון הערשאַפֿט זיינען אַזוי טיעף איינגעוואָרצעלט ביי איהם, אַז נאָכדעם ווי ער האָט פֿערלאָרען דעם סצעפּטער איבער די שטערען, האָט ער זיך איינגערעדט, אַז די ערד מיט איהרע אַלע פּראָדוקטען זיינען ספּעציעל בעשאַפֿען געוואָרען פֿאַר זיין פֿערגניגען, פֿאַר איהם, דעם קעניג פֿון דער שעפּפֿונג.

אָבער די וויסענשאַפֿט האָט איהם פֿון דאָס ניי אַראָבגעשליידערט פֿון דעם טהראָן, וועלכע זיין פֿאַנטאַזיע האָט אויפֿגעבויט, זי האָט איהם געצייגט, אַז ער איז ניט מעהר ווי א פּראָדוקט פֿון דער אַלגעמיינער ענטוויקלונג, דער רעזולטאַט פֿון פֿערשידענע צופֿעליגע אומשטענדען, אַז קיין זאַך איז ניט בעשטימט געוועזען אין פֿאָראויס, איידער זי האָט זיך ענטוויקעלט, און דאָס עס איז פֿאָלגליך אויך קיין זאַך ניט בעשאַפֿען געוואָרען ספּעציעל פֿאַר איהם. נאָר דער מענש האָט זיך נאָך אַלץ ניט געקענט בערוהיגען, ער האַלט זיך פֿאָרט פֿאַר אַן „אויסערוועהלטען", און אַזוי האָט ער זיך אויסגעטייטשט די טהעאָריע פֿון די „העכערע

ראסען", און יעדע ראַסע גלויבט, אַז זי אַליין איז די „אינטעלי־גענטסטע, די שעהנסטע און פֿאָלקאָמענסטע." אָט צו דאַנקען דיזע איינבילדונג שלינגט די ווייסע ראַסע איין אַלע אַנדערע, און אויף דיזען פּראָצעס פֿון פֿערניכטונג גרינדען די געלעהרטע זייער בעהויפּטונג.

אין אַלגעמיין גרינדען די געלעהרטע זייערע אַנשויאונגען אויף די פֿאָלגענדע דריי פּונקטען:

1) די וויסענשאַפֿט אַנערקענט איינשטימיג, אַז דער עלטער פֿון די זאָגענאַנטע נידעריגע ראַסען איז דערזועלבער ווי דער פֿון דער ווייסער ראַסע; און ווען די איינע זיינען געבליבען שטעהען אויף דעמזועלבען פֿלעק, וועהרענד די אַנדערע האָבען זיך ענט־וויקעלט, דאַן איז דאָס אַ בעוויז, אַז עס זיינען „נידעריגע ראַ־סען", וועלכע בעזיצען ניט די פֿעהיגקייט זיך צו ענטוויקלען.

2) די ריקשטענדיגע פֿעלקער לעבען מייסטענטהיילס אונטער אויסגעצייכענטע קלימאַטישע בעדינגונגען, וועלכע וואָלטען זיי אייגענטליך געדאַרפֿט צוהעלפֿען אין זייער ענטוויקלונג.

3) די קינדער פֿון ווילדע פֿעלקער, וועלכע מען האָט פֿער־זוכט אויפֿצובריינגען אויף דעמזועלבען שטייגער ווי די אייראָפּע־אישע קינדער, האָבען ניט ערפֿילט די האָפֿנונגען פֿון זייערע ערציהער. אויסערדעם דייטעט מען נאָך אָן אויף די צוריקפֿליבונג פֿון ווילדע אין בעשטימטע דערפֿער, וואו זיי האָבען ניט געמאַכט דעם קלענסטען פּראָגרעס זייט די לעצטע צוויי הונדערט יאָהר, און אויף די נעגער־רעפּובליק האַאיטי מיט איהרע אייביגע רעוואָ־לוציעס.

* * *

מיר דאַרפֿען גאָר ניט געהן אַזוי ווייט צוריק אין דער גע־שיכטע, אום זיך צו איבערצייגען, אַז די אַלגעמיינע איינשטימיג־קייט אין אַ געוויסער פֿראַגע איז נאָך קיין בעוויז ניט. איידער גאַלילײ האָט בעוויזען, אַז די ערד בעוועגט זיך אַרום דער זונן, האָט מען אַלגעמיין אָנגענומען, אַז די זונן בעוועגט זיך אַרום דער ערד. די אַלגעמיינע איינשטימיגקייט בעווייזט אַלזאָ קיין זאַך ניט, אויב זי גרינדעט זיך ניט אויף בעשטימטע פֿאַקטען, און גראַדע

אין אונזער פֿאַל, ווייזט זיך אונז אויס, אַז די אַלגעמיינע מיינונג איז אַ פֿאַלשע. ווערט דען די אַנזיכט, אַז דער עלטער פֿון אַלע ראַסען איז דערזעלבער, אינטערשטיצט דורך די בעשטעהענדע טהאַטזאַכען? אָט דאָס איז עס, וואָס מיר דאַרפֿען וויסען.

אויף די אַלטע עגיפּטישע מאָנומענטען געפֿינען מיר די צייכנונגען פֿון געוויסע אַפֿריקאַנישע טיפּען, וועלכע עקזיסטירען נאָך היינט; דאָס איז אָהן אַ צווייפֿעל אַ רעלאַטיווער עלטער; עס איז אין דערזעלבער צייט אויך אַ בעווייז, אַז דיזע פֿעלקער און שטאַמען, וועלכע זיינען פֿריהער בעהערשט געוואָרען פֿון די עגיפּטער, האָבען, ווי עס ווייזט אויס, ניט געמאַכט קיין פּראָגרעס וועהרענד דער גאַנצער צייט. אויף דעם ערשטען בליק ווייזט זיך אונז אויס, אַז דיזער פֿאַקט איז גינסטיג פֿאַר די אָנהייננער פֿון דער טהעאָריע, וועלכע בעהויפּטעט די עקזיסטענץ פֿון „נידעריגע ראַסען", אָבער ווען מיר בעטראַכטען די זאַך אַביסעל טיעפֿער, וועלען מיר באַלד אויסגעפֿינען, אַז מיר דאַרפֿען ניט זיין צו האַסטיג מיט אונזער אורטהייל.

עס איז וואַהר, אַז מען שעצט דעם עלטער פֿון די עגיפּ־טישע מאָנומענטען אויף 8000 יאָהר; לאָמיר זאָגען 10.000 יאָהר, כדי צו האָבען אַ גראַדע צאָהל. אין פֿערלויף פֿון דיזע 10.000 יאָהר האָבען דיזע שטאַמען, ווי עס ווייזט אויס, קיין פּראָגרעס ניט געמאַכט, אין דערזעלבער צייט, ווען די ווייסע ראַסע האָט זיך אַזוי געוואַלטיג ענטוויקעלט.

אָבער מיר דאַרפֿען ניט פֿערגעסען, אַז אין דער צייט, ווען דיזע מאָנומענטען זיינען געבויט געוואָרען, האָט עגיפּטען שוין געהאַט אַ הויך ענטוויקעלטע ציוויליזאַציאָן; דער אונטערשיעד צווישען יענע ריקשטענדיגע פֿעלקער און די אַרכיטעקטען פֿון די טעמפּלען פֿון פֿילאָע, קאַרנאַק און מעמפֿיס איז אַלזאָ שוין דאַמאָלסט געווען אונגעהייער גרויס. די עגיפּטער האָבען דאַן שוין געהאַט דורכגעמאַכט די פּרעהיסטאָרישע פּעריאָדע, וועלכע מען בערעכענט אויף הונדערט טויזענדער יאָהרען.

* * *

לאַנגזאַם, זעהר לאַנגזאַם איז געווען דער פּראָגרעס פֿון ם מענשען אין דער זאָגענאַנטער פֿירטער פּעריאָדע, און אויב מיר גיבען צו, אַז דער מענש האָט אפילו שוין עקזיסטירט אין דער דריטער פּעריאָדע, דאַן איז דער פּראָצעס פֿון זיין ענטוויקלונג נאָך פֿיעל לאַנגזאַמער.

די 10.000 יאָהר פֿון שטילשטאַנד, וועלכען מיר בעמערקען ביי די אויבען דערמאָהנטע פֿעלקער און שטאַמען, זיינען אַלזאָ זעהר אַ קורצע צייט אין פֿערגלייך מיט דער אַלגעמיינער געשיכטע פֿון דער מענשליכער ענטוויקלונג, און עס איז זעהר וואַהרשיינליך, אַז מיט 10.000 יאָהר שפּעטער, נאָך דעם ווי דער פּרימיטיווער עגיפּטער האָט בעאַרבייט דעם ערשטען שטיין, האָט ער אויך געמאַכט דעם איינדרוק פֿון אַ נידעריגער ראַסע, וועלכע איז ניט פֿעהיג זיך צו ענטוויקלען.

פֿון דער אַנדערער זייט זעהען מיר, אַז דיזעלבע עגיפּטער, וועלכע האָבען געמאַכט אַזאַ געוואַלטיגען פּראָגרעס, ווי זייער וויסענשאַפֿט און זייערע מאָנומענטען צייגען אונז, האָבען ניט בעלאַנגט צו דער ווייסער ראַסע, און דאָסזעלבע פֿאָלק, וועלכעס מען רעכענט צו די „העכערע" ראַסען פֿון דער פֿערגאַנגענהייט, קלאַסיפֿיצירט מען היינט אַלס אַ „נידעריגע ראַסע". די ענגלישע עראָבערער לאָזען עס זיי גוט פֿיהלען. ווי פֿיעל ווידערשפּרעכונגען אין דערזעלבער פֿראַגע! מען נוצט די אַרגומענטען, אַזוי ווי מען דאַרף זיי: אַמאָל רעכענט מען די עגיפּטער צו די „העכערע" און אַמאָל צו די „נידעריגע" ראַסען.

* *
*

די שאַרבען און ביינער, וועלכע מען האָט אויסגעגראָבען אין קראָס־מאַניאָן, נעאַדערטהאַל און נאָלעט, זיינען אַזוי אַלט און פֿערשידען פֿון די היינטיגע, אַז די אַנטהראָפּאָלאָגען האָבען צוערשט ניט געוואוסט, צו זיי זאָלען זיי צורעכענען צו די פֿאָרגענגער פֿון'ם מענשען, אָדער צו די גרויסע מענשען־עהנליכע אַפֿען קוקענדיג צוריק אויף אַזאַ פּרימיטיווען אורשפּרונג, האָבען מיר דען ווירקליך אַ גרונד צו האַלטען אונז פֿאַר די אויסערוועהלטע פֿון דער מענשהייט?

און מיט וואָס פֿאַר אַ רעכט האָבען מיר צו רעדען וועגען די זאָגענאַנטע „נידעריגע ראַסען", ווען זייער געגענווערטיגער צושטאַנד איז דער רעזולטאַט פֿון אונזערע באַרבאַרישע פֿערפֿאָלגונגען? די יעצטיגע ריקשטענדיגקייט פֿון דער אַמעריקאַנישער ראַסע, בעווייזט קיין זאַך ניט, דען מיר דאַרפֿען ניט פֿערגעסען, אַז די אורשפּרינגליכע ציוויליזאַציעס, וועלכע די ערשטע אייראָפּעאישע עראָבערער האָבען אָנגעטראָפֿען אין אַמעריקאַ, זיינען צושטעהרט געוואָרען פֿון די „ענטדעקער", און די איינגעבאָרענע, וועלכע מען האָט געיאָגט, געהעצט און אויסגעהרג'עט, האָבען זיך ביסלעכווייז אַלס ווייטער געמוזט צוריקציהען פֿאַר זייערע ווייסע אונטערדריקער. הויך ענטוויקעלטע ציוויליזאַציעס זיינען אונטערגעגאַנגען, אין קיינער קען ניט וויסען, וואָס זיי וואָלטען אונז געבראַכט אין זייער ווייטערער ענטוויקלונג. פֿאָלגליך קענען מיר זיי ניט בעאורטהיילען, נאָך דעם יעצטיגען צושטאַנד פֿון די ברוטאַליזירטע און דעגענערירטע איינגעבאָרענע, וועלכע די רעגירונג פֿון די פֿעראייניגטע שטאַאַטען פֿערניכטעט ביסלעכווייז אין גאַנצען.

איך וועל יעצט ניט רעדען פֿון דעם אַלטען אַזטעקישען קייזערדייך אין מעקסיקאָ אָדער פֿון דעם זונען־שטאַאַט פֿון די אַלטע אינקאַס אין פּערו, ווייל ווען די שפּאַניער זיינען אָנגעקומען דאָרטען, זיינען דיזע שטאַאַטען שוין געווען אויף דעם וועג פֿון דעגענעראַציאָן. דאָס איז אויך די אורזאַכע, וואָרום זיי זיינען ניט פֿעהיג געווען זיך צו פֿערטהיידיגען. די הוראָנען און איראָקעזער האָבען זיך פֿערטהיידיגט מיט אַ פֿיעל גרעסערער ענערגיע פֿון די אַזטעקען און פּערואַנער.

* * *

מען וואָלט אייגענטליך געדאַרפֿט אָננעהמען, אַז עס גיט אַ גאַנץ פּאַסענדער מיטעל, אום צו בעווייזען, דאָס אַלע ראַסען האָבען דעמזעלבען עלטער: מען וואָלט בלויז געדאַרפֿט אויסגראָבען אין פֿערשידענע ערטער אַלטע מענשליכע סקעלעטען, וועלכע געפֿינען זיך אָהן אַ צווייפֿעל איבעראַל, און זיי פֿערגלייכען איינע מיט די אַנדערע. אָבער אויך דיזע־ מיטעל קען אונז

ניט העלפֿען, ווייל עס איז אונמעגליך פֿאַר אונז צו בעווייזען, אַז די שיכטען פֿון דער ערד האָבען זיך איבעראַל גלייכמעסיג ענט־וויקעלט, די פֿראַגע וועגען דעם גלייכען עלטער פֿון די פֿערשי־דענע ראַסען, קען אַלזאָ פֿאָרלויפֿיג איבערהויפּט ניט געלייזט ווערען.

אָבער האָט דען דיזע פֿראַגע איבערהויפּט אַ ווערטה פֿאַר די, וועלכע ערקלעהרען זיך יעדען פּראָגרעס דורך דעם איינפֿלוס פֿון די נאַטירליכע אומשטענדען, וועלכע פֿערענדערן זיך שטענדיג?

* * *

„די ריקשטענדיגע פֿעלקער לעבען מייסטענטהיילס אונטער די גינסטיגע קלימאַט שע אומשטענדע", האָט בעהויפּטעט פּראָ־פֿעסאָר העררווע אין איינע פֿון זיינע פֿאָרלעזונגען איבער זאָאָלאָ־גישע אַנטראָפּאָלאָגיע, וועלכע ער האָט געהאַלטען אין דער אנטהראָפּאָלאָגישער שולע אין פּאַריז. העררווע איז אַ שטאַרקער אָנהיינגער פֿון יענער טהעאָריע, וועלכע אָנערקענט די עקזיסטענץ פֿון זאָגענאַנטע נידעריגע און ענטוויקלונגס־אונפֿעהיגע ראַסען.

אָבער דיזע בעהויפּטונג איז ביז יעצט נאָך ניט בעוויזען געוואָרען. קען מען איהר אפשר אָנווענדען אויף די עסקימאָזען אָדער אויף די איינוואוינער פֿון פֿייערלאַנד? אָדער אויף די פֿיעלע אינדיאַנער־שטאַ־מען, וועלכע לעבען אין אַזעלכע געגענדען, וואו עס גיט ניט אַזעלכע חיות, וועלכע זיי וואָלטען געקענט בענוצען אַלס הויז־טהיערע? אָדער אויף די נעגער, וועלכע לעבען אין די זומפּישע געגענדען פֿון'ם טייך ניל אָדער אין די אונגעהייערע וועלדער פֿון קאָנגאָ? אָדער אויף די טונגוזען אין די סטעפּען פֿון סיביר? אָדער אויף די בושמענער אין די וויסטע געגענדען פֿון קאַלאַהאַרי, וואו עס הערשט אַ שטענדיגער מאַנגעל אין וואַסער? עס איז ווירקליך ניט ראַטהזאַם אַזוי צו פֿערבויגען דעם אמת. און אויסערדעם דאַרף מען נאָך פֿריהער פֿערענטפֿערן די הויפּט־פֿראַגע: וועלכע זיינען דאָס די גינסטיגסטע לענדער, צי די, וואָס פֿאָדערן אַרבייט, צי די וואָס פֿאָדערן ניט קיין מענשליכע טהעטיגקייט?

אָבער דיזעלבע ערקלעהרונג קען אויך בענוצט ווערען אַלס אַן אַרגומענט געגען די שטעלונג, וועלכע זי פּרעטענדירט צו

פֿערטהיידיגען. אָט דיזע לייכטע בעדינגונגען צו עקזיסטירען, האָבען זיי דען ניט גופא פֿעראורזאַכט אַז מאַנכע שטאַמען און פֿעלקער זיינען שטעהען געבליבען אויף איין פונקט אין זייער ענטוויקלונג? זייענדיג אימשטאַנד צו געפֿינען די נויטווענדיגע מיטלען צו בעפֿרידיגען זייערע נאַטירליכע בעדירפֿניסע, ניט דאַרפֿענדיג אַרבייטען, האָבען זיי ניט געהאַט קיין מעגליכקייט צו ענטוויקלען די אַלע פֿעהיגקייטען און אייגענשאַפֿטען, וועלכע ליגען בעהאַלטען אין מענשען; אַנדערע פֿעלקער, וועלכע האָבען געדאַרפֿט אָנפֿיהרען אַ שטענדיגען קאַמפף געגען די אונגינסטיגע קלימאַטישע בעדינגונגען, אונטער וועלכע זיי האָבען געלעבט, זיינען געצוואונגען געווען דורך זייערע טעגליכע ערפֿאַהרונגען צו ענטוויקלען דיזע אַלע אינסטינקטען און פֿעהיגקייטען, וועלכע האָבען זיי געשטופט ווייטער אויף דעם וועג פֿון פראָגרעס. די אַנדערע, וועלכע האָבען געלעבט אונטער „גינסטיגע" בעדינגונגען, האָבען קיינמאָל ניט געהאַט קיין נויטווענדיגקייט צו ענטוויקלען זייערע בעהאַלטענע קרעפֿטע און פֿעהיגקייטען.

* * *

נאָך אַן אַרגומענט, וועלכען מען פֿיהרט געוועהנליך אָן, אום צו בעווייזען די עקזיסטענץ פֿון „נידעריגע" ראַסען, גרינדעט זיך אויף פֿערשיעדענע פֿערזוכען, וועלכע זיינען געמאַכט געוואָרען מיט געוויסע נעגער־שטאַמען אין אַפֿריקאַ, כדי זיי צו ערציהען און צו בילדען, אָדער מיט קאַלאָניען פֿון ווילדע, וועלכע — אַזוי בעהויפּטעט מען — מען האָט איבערגעלאָזט אין געוויסע דערפֿער, וואו זיי האָבען געהאַט די מעגליכקייט זיך צו ענטוויקלען. דיזע אַלע פֿערזוכען, זאָגט מען אונז, האָבען ניט געהאַט קיין ערפֿאָלג, דאָס איז דער בעסטער בעוויז, אַז דיזע ראַסען זיינען ניט פֿעהיג זיך צו ענטוויקלען.

מיר וועלען צוגעבען, אַז מען האָט ווירקליך געמאַכט אַזעלכע פֿערזוכען און דערמיט דורכגעפֿאַלען, אָבער פֿון דעם קען מען נאָך ניט ציהען קיין אַלגעמיינע שליסע, דען עס וואָלט צוערשט נויטווענדיג געווען צו אונטערזוכען, אונטער וועלכע בעדינגונגען דיזע פֿערזוכען זיינען געמאַכט געוואָרען, אין וואָס

פֿאַר אַ צושטאַנד די בעטרעפֿענדע גרופּע אָדער קאָלאָניע האָט זיך געפֿונען און אויב עס זיינען ניט פֿון בעפֿאָר געווען סימנים פֿון דעגענעראַציאָן. אַזעלכע ביישפּיעלע בעווייזען קיין זאַך ניט, דערפֿאַר ווייל עס גיט אַנדערע ביישפּיעלען, וועלכע צייגען אונז פּונקט דעם געגענטהייל פֿון די ערשטע. די איראָקעזען אין קאַנאַדאַ זיינען אין יעדער בעציהונג גלייך צו די ווייסע, וועלכע רינגלען זיי אַרום. דער ערשטער געאָגראַף פֿון מעקסיקאָ איז אַן אַזטעך, אַן איינגעבאָרענער; און מיר האָבען אפּילו דאָס פֿערגניגען צו וויסען, אַז די „בעסטע סאָלדאַטען פֿון דער וועלט" האָט מען אַרויסגענומען פֿון מעקסיקאָ, עס זיינען געווען די קינדער פֿון די „נידעריגע ראַסען".

אום פֿאָלשטענדיג צו ערווערבען געוויסע נייע קענטניסע און אויפֿפֿאַסונגען איז נויטווענדיג דאָס לעבען פֿון עטליכע גענעראַציאָנען; ווי גרויס עס זאָל ניט זיין די מאַכט פֿון דער ענטוויקלונג, קען אָבער דער מוח פֿון אַן איינצעלנעם מענשען וועהרענד זיין קורצער עקזיסטענץ ניט דורכמאַכען די זעלבע ענטוויקלונג, וועלכע אַ ראַסע מאַכט דורך אין פֿערלויף פֿון עטליכע גענעראַציאָנען. די נעגאַטיווע רעזולטאַטען, וועלכע מען האָט געהאַט מיט איינצעלנע אינדיווידוען, בעווייזען אַלזאָ קיין זאַך ניט, אפּילו ווען מיר זאָלען שוין צוגעבען, אַז די פֿערזוכען האָבען שטאַטגעפֿונען אונטער די בעסטע און גינסטיגסטע בעדינגונגען. און אויסערדעם גיט עס מאַנכע רעזולטאַטען, וועלכע בעווייזען דאָס געגענטהייל, פּונקט ווי מיר קענען בעאָבאַכטען ביי דער ווייסער ראַסע פֿערשידענע סימנים, וועלכע דייטען אָן אַ צוריקגעהן אין איהר ענטוויקלונג.

און לעזען מיר דען ניט אין עטהנאָגראַפֿישע ווערק געוויסע פֿעלע, וואו אינדיאַנער, נעגערס אָדער אַנדערע „ווילדע" וועלכע מען האָט געבילדעט אויף דעם בעסטען אופן און מיט דעם בעסטען ערפֿאָלג און וועלכע האָבען זיך ערוואָרבען אַ בעדייטענדען גראַד פֿון קענטניסע, האָבען זיך פּלוצלינג ווידער אָבגעקעהרט מיט פֿעראַכטונג פֿון זייערע נייע לעבענס-בעדינגונגען, אַראָבגעוואָרפֿען פֿון זיך די קליידער פֿון דער ציוויליזאַציאָן און

בעסער פאַרגעצויגען זייער אַלט פריי וואנדער־לעבען? קיינער וועט ניט אַבלייקענען, אַז דיזער אַטאַוויזם איז אָפּטמאָל מעכטי־גער ווי דער אינסטינקט צו פאָלקאָמענהייט, אָבער דיזע ביי־שפּיעלע בעווייזען פאַר קיין פאַל ניט די אונפעהיגקייט פון דער ראַסע זיך צו פערפאָלקאָמענען, דען מיר האָבען געזעהן, אַז דיזעלבע אינדיווידוען, אַזוי ווי זיי זיינען אונטערוואַ־פען געוועזען צו דער אייראָפּעאישער ערציהונג, האָבען זיי געמאַכט דעם בעסטען פּראָגרעס אויף דעם וועג, אויף וועלכען זייערע ערציהער האָבען זיי געפיהרט.

* * *

דערזעלבער פּראָפעסאָר הערווע — מיר ציטירען איהם נאָך אַמאָל, דערפאַר וואָס מיר האָבען פון איהם געהערט די טהעאָריע וועגען די „נידעריגע ראַסען" — דייטעט אויך אָן אויף דעם פאַקט, אַז די ווילדע זיינען פעהיגער אין זייערע קינדער־יאָהרען ווי אין די שפּעטערע פעריאָדען פון זייער לעבען. אָבער וואָס בעווייזט דאָס? וואָס ווייניגער אַ ראַסע איז ענטוויקעלט, אַלס פריהער מוזען די קינדער זיך לער־נען צו זאָרגען פאַר זיך אַליין און צו בעווייזען אַ גרעסערע שאַרפזיניגקייט. וואָס אָנבעלאַנגט די ער־וואַקסענע, ווען זייער גייסטיגע ענטוויקלונג שטעלט זיך אָב זעהר פריה, דאַן האָבען מיר זיך ווירקליך צו רעכענען מיט אַ פיזישער טהאַטזאַכע, מיט געוויסע ערשיינונגען אין'ם געהירן. פונקט פערקעהרט ווי עס איז דער פאַל ביי דער ווייסער ראַסע, פער־פעסטיגען זיך ביי יענע פעלקער צוערשט די אויסערליכע טהיילען פון דעם געהירן און פערהינדערן דאַדורך זיין ווייטערע ענטוויק־לונג פון די אויסערליכע געהירן־שיכטען, וועלכע ענטהאַלטען די טהעטיגסטע צענטערס פון דער אינטעליגענץ.

דיזער פאַקט וואָלט אפשר געווען אַ בעווייז, אַז עס גיט יאָ „נידעריגע ראַסען", אויב מיר וואָלטען געקענט אויפצייגען, אַז די ווייסע ראַסע האָט ניט דורכגעמאַכט דעמזעלבען צושטאַנד. אָבער די אונטערזוכונגען, וועלכע מען האָט געמאַכט מיט די אויסגעגראָבענע שאַרבענס פון פּרעהיסטאָרישע מענשען, האָבען בעוויזען, אַז דער אורשפּרינגליכער צושטאַנד פון דעם מענשען

אין דיזער בעציהונג איז געווען דערזעלבער, ווי מיר געפינען איהם היינט ביי די זאגענאנטע „נידעריגע ראַסען". און זאָגאַר היינט צו טאָג קומען נאָך פאַר געגוג פעלע פון אטאַוויזם ביי דער ווייסער ראַסע. וואָס פאַר א ווערטה האָט אַלזאָ דיזער אַרגומענט?

* * *

מען דיטעט אויך אָפטמאָל אַן אויף די נעגער־רעפובליק האַאיטי מיט איהרע שטענדיגע מיליטערישע רעוואָלוציאָנען און לאַכט זיך אויס פון דיזען צושטאַנד, וועלכער איז פאַר מאַנכע א בעוויז, אַז די איינוואוינער פון האַאיטי בעלאַנגען טאקע צו א נידעריגער ראַסע. אָבער מיר דאַרפען זיך גאָר ניט וויט צוריק־קעהרען אין אונזער אייגענער געשיכטע, און מיר וועלען געפינען גאַנץ עהנליכע צושטענדע, וועלכע זיינען נאָך פיעל וויניגער צו ענטשולדיגען, ווייל מיר פרעטענדירען דאָך צו בעלאַנגען צו די „העכערע ראַסען". יעדענפאַלס האָבען די נעגער פון האַאיטי געקעמפפט פאַר זייער אונאַבהייננגיגקייט און זיך בעפרייט פון דעם פראַנצויזישען יאָך. ווער פון דיביידע בעלאַנגט צו די „העכערע ראַסען": צי די האַאיטאַנער, וועלכע האָבען צוריק עראָבערט זייער פרייהייט, צי די פראַנצויזען, וועלכע האָבען געוואָלט האַלטען א פאָלק אין שקלאַפעריי? מען דאַרף ווירקליך אין גאַנצען איגנאָרירען די געשיכטע, אום אָבצולייקענען, אַז די נעגער פון האַאיטי האָבען געמאַכט פראָגרעס אונגעאַכטעט זייערע מיליטערישע אונטערדריקער, וועלכע זיינען נאָר אַן אָב־שפּיגלונג פון אונזערע אייגענע.

ווען מיר דערמאָנען זיך, אַז די גרויסע מאַיאָריטעט פון אונזערע זאָגענאַנטע ציוויליזירטע ליידעט און שטאַרבט אין עלענד און נויטה, אום צו מאַכען רייכער א הייפעל ליידיגגעהער און פּאַראַזיטען, ווען מיר דערמאָנען זיך, אַז עס זיינען דאָ עקספּלוא־אַטירטע און אונטערדריקטע גופא, וועלכע זיינען די פערטהיי־דיגער פון זייערע אויסבייטער און אונטערדריקער, דאַן האָבען מיר זיכער קיין רעכט ניט צו שטאָלצירען און זיך צו בעריהמען מיט אונזער „העכערער אָבשטאַמונג".

וואָס אָנבעלאַנגט די גרופּען אָדער דערפֿער פֿון ווילדע, וועלכע מען האָט געגעבען די מעגליכקייט צו עקזיסטירען, פֿון וואַנען ווייסען מיר, צי מען האָט זיי געגעבען די נויטווענדיגע בעדינגונגען צו ענטוויקלען זיך פֿריי און אויף אַ נאַטירליכען אופן ?

* * *

מיר וועלען קיינמאָל ניט בעהויפּטען, אַז די פֿערשידענע ראַסען זיינען אַבסאָלוט גלייך אין זייער ענטוויקלונג, אָבער מיר מוזען אָנערקענען, אַז יעדע ראַסע האָט איהרע בעזונדערע פֿע־היגקייטען, איהרע בעזונדערע מאָראַלישע, אינטעלעקטועלע און פֿיזישע אייגענשאַפֿטען, וועלכע, אויב מען וואָלט זיי געגעבען די מעגליכקייט זיך פֿריי צו ענטוויקלען, וואָלטען זיי זיכער אימשטאַנד געווען בייצוטראָגען יעדע אויף איהר אייגענעם שטייגער צו דעם אַלגעמיינעם ווערק פֿון דער מענשליכער ציוויליזאַציאָן.

נעהמט צ.ב.ש. דעם אָרעמען אויסטראַליער, וועלכער איז נאָך אַזוי ווייט הינטערשטעליג אין דער אַלגעמיינער מענשליכער ענטוויקלונג, און דאָך האָט ער ערפֿונדען דעם בומעראַנג, יענע מערקווירדיגע וואַפֿע, וועלכע ער שליידערט אויף אַ טהיער אָדער אַ פֿיינד, און וועלכע האָט די וואונדערבאַרע קראַפֿט צו שפּרינגען צוריק צו דעם יעגער אָדער קריעגער, נאָך דעם ווי זי האָט דערגרייכט איהר ציעל; די אייראָפּעער זיינען ביז יעצט ניט אימשטאַנד געווען נאָכצומאַכען דיזע וואַפֿע, און מיט זייערע אַלע וויסענשאַפֿטליכע קענטניסע אין דער באַליסטיק*) האָבען זיי ביז יעצט נאָך ניט געקענט ערקלעהרען איהרע בעוועגונגען.

זיכער, די ערפֿינדונג פֿון דעם בומעראַנג איז ניט געוועזן אַזוי וויכטיג פֿאַר דער מענשליכער געשיכטע, אָבער ווען די שאַרפֿזיניגקייט פֿון זיינע ערפֿינדער איז געווען פֿעהיג אויסצו־קלעהרען אַזאַ מערקווירדיגע וואַפֿע, וועלכע האָט ניט די קלענסטע עהנליכקייט צו די שפּיעזען, קריעגס־העק אָדער פֿיילען פֿון אַנ־

---

*) באַליסטיק איז די לעהרע, וועלכע בערעכענט די בעוועגונגען פֿון קערפּערס, וועלכע מען שליידערט נאָך אַ געוויסען ציעל.

דערע ראַסען, ווער קען בעהויפּטען, אַז אונטער אַנדערע אומ־
שטענדע וואָלטען ניט דיזע פֿעהיגקייטען אפשר געהאַט פֿיעל
וויכטיגערע רעזולטאַטען?

נאָר יעצט זעהען מיר, אַז די ווייסע ראַסע, מיט דער הילפֿע
פֿון דער אידישער ראַסע, וועלכע איז געוואָרען וויים צוליעב
בעזונדערע אורזאַכען און בעדינגונגען, פֿערזוכט צו בעזיצען
אַלצדינג און אויסצובייטען אַלעמען. איבעראַל, וואו עס האָט
איהר געלונגען צו בעזעצען זיך, האָבען די ריקשטענדיגע ראַסען
געמוזט פֿערשווינדען. אָבער זעהענדיג די רואינען, וועלכע דער
וואַהנזין פֿון עראָבערונג האָט איבערגעלאָזט אין אַלע טהיילען
פֿון דער וועלט, זעהענדיג די אַלע בלוטיגע מערדערייען פֿון די
שענדליכע אויסבייטונג, וועלכע די ווייסע ראַסע האָט איבעראַל
אַרויסגערופֿען, שטעלט זיך די פֿראַגע, צי די ראָלע, וועלכע זי
האָט געשפּיעלט און שפּיעלט נאָך יעצט, האָט ניט פֿעראורזאַכט
פּונקט אַזוי פֿיעל אונגליק ווי גליק פֿאַר דער מענשהייט.

* * *

עס זיינען אפשר אַריבער 150.000 יאָהר, זייט דער מענ
האָט פֿערלאָזען די ריין טהירישע פּעריאָדע פֿון זיין ענטוויקלונג
אין פֿערלויף פֿון 10.000 יאָהר זיינען אונטערגעגאַנגען די עגיפּ
טישע, כאַלדעאישע, גריעכישע, רוימישע, אינדישע ציוויליזאַציאָנע
און אין דערזעלבער צייט האָט די מאָנגאָלישע ראַסע דורכגג
מאַכט אַ פּאַראַלעל ענטוויקלונג. היינט בעמערקען מיר די
אָנפֿאַנג פֿון דעקאַדענס ביי די פֿעלקער פֿון דער לאַטיינישע
ראַסע. און דיזער צושטאַנד ווערט אין גיכען אַרויסרופֿען אַן אַ
געמיינע אָבשטאַרבונג פֿון דיזע ראַסען, אויב עס ווערט ניט קוכ
אַ סאָציאַלער איבערבייט, אום אָבצושטעלען די פֿיזישע ז
מאָראַלישע דעגענעראַציאָן, וועלכע דאָס קאַפּיטאַליסטישע סיסטע
האָט פֿעראורזאַכט.

אויב די פֿעלקער וועלען זיך ווייטער בעהאַלטען פֿאַר
לענגערע צייט הינטער זייערע נאַציאָנאַלע גרענעצען, דאַן ווערט
אונזער יעצטיגע שטעלונג פֿיליכט בישלעכוויז פֿערנומען ווערען

פֿון די סלאַווישע ראַסען, וועלכע זיינען נאָך יונגער און פֿרישער, דערפֿאַר וואָס זיי זיינען שפּעטער אַריינגעטראָטען אין דער בעוועגונג פֿון דער אייראָפּעאישער ציווילזאַציאָן. אָבער ווי לאַנג וועט דיזע פּעריאָדע אָנהאַלטען? און וואָס וועט קומען נאָך דעם? און וואָס וועט זיין די בעלעבענדע קראַפֿט, וואָס וועט צוריק בענייען אונזער בלוט אָרעמע ראַסע, וועלכע האָט פֿערלאָרען איהרע קרעפֿטע דורך די קאָרופּטע ווירקונגען פֿון אַ ציוויליזאַציאָן, וועלכע האָט זיך ענטוויקעלט אויף אַ שלעכטען וועג?

ביי יעדע אָבשטאַרבענדע ציוויליזאַציאָן האָבען מיר ביז יעצט געזעהן דעם ערשיינען פֿון אַ נייער ראַסע, וועלכע איז געוועזען גענוג פֿעהיג אויפֿצונעהמען אין זיך די אַלע קענטניסע פֿון דער ראַסע, וועמענס פּלאַץ זי איז געגאַנגען פֿערנעהמען, און זי פֿון איהר זייט האָט מיטגעבראַכט אַ נייען מוח, נייע פֿעהיגקייטען און פֿרישעס בלוט. ווי עס ווייזט אויס, ציינט אונז דער אונטערגאַנג פֿון די פֿערשידענע ציוויליזאַציאָנען, אַז יעדע ראַסע בעזיצט בלויז אַ געוויסע סומע פֿון ענערגיע און פֿעהיגקייטען, און ווען זי האָט אַרויסגעגעבען דיזע סומע, געהט זי אונטער, אָדער זי בלייבט שטעהען אויף דעמזעלבען אָרט און ענטוויקעלט זיך ניט ווייטער.

* * *

אייניגע פֿון אונזערע פֿריינדע זיינען מיט דער מיינונג, אַז עס גיט איבערהויפּט מעהר קיין ראַסען ביי די ציוויליזירטע פֿעלקער, אַז די ציוויליזירטע וועלט איז איינגעטהיילט אין שטאַאַטען, איבערבלייבעכץ פֿון דער פֿערגאַנגענהייט, וועלכע שטעהען מעהר ניט אין אָנקלאַנג מיט די געגענווערטיגע בעדינגונגען, אָבער זיי שטעלען פֿאָר מיט זיך אַ גרויסע, אונצערטהיילבאַרע אַלגעמיינהייט. די ציוויליזאַציאָן אין פֿראַנקרייך און רוסלאַנד, אַמעריקאַ און אויסטראַליען איז איבעראַל דיזעלבע און עס גיט מעהר ניט קיינע פֿיינדליכע ראַסען, נאָר פֿיינדליכע קלאַסען, וועלכע בעקעמפֿפֿען זיך איינע די אַנדערע.

זיכער, מיר זיינען אויך מיט דער מיינונג, אַז די פֿערשידענע ראַסען וועלען מוזען פֿערשווינדען, צוליעב דער געוואַלטיגער אויסביטונג פֿון די אינטערנאַציאָנאַלע בעציהונגען און די לייכטע מעגליכקייטען זיך צו בעזעצען אין פֿערשידענע לענדער. דיזער שטענדיגער און אינטימער פֿערקעהר צווישען די פֿערשידענע פֿעלקער מוז אַרויס־רופֿען אַן אַלגעמיינע פֿערמישונג צווישען די ראַסען, און פונקט דערפֿאַר פֿערדאַמען מיר אַזוי שטאַרק די פֿערניכטונג פֿון גאַנצע פֿעלקער און שטאַמען, איידער זיי האָבען נאָך געהאַט די מעגליכקייט בייצוטראָגען צו אונזער ציוויליזאַציאָן זייער בעזונדערן טהייל פֿון אָריגינעלע אייגענשאַפֿטען, וועלכע זיי בעזיצען אין דער ווירקליכקייט. ווען מיר האָבען גערעדט איבער די אויסשלאַכטונג פֿון וועהרלאָזע שטאַמען און איבער די סיסטעמאַטישע אויסראָטונג פֿון גאַנצע ראַסען, דאַן האָבען מיר געפֿיהלט ביי זיך אַ געוויסע טרויעריגקייט, אַ מעלאַנכאָלישע שטימונג, פֿרעגענדיג זיך אַליין, צי דיזע „נידעריגע" ברידער האָבען אפשר ניט איינצינע פֿון יענע גוטע אייגענשאַפֿטען, וועלכע מיר אַליין בעזיצען ליידער ניט, און וועלכע וואָלטען אונז אַזוי נייטיג געווען.

* * *

די ווייסע ראַסע איז ניט אימשטאַנד געווען צו פֿערשטעהען די הינטערשטעליגע ראַסען, און דערפֿאַר האָט זי זיי פֿערניכטעט. אויב זי וואָלט ווירקליך געהאַט די אַבזיכט זיי אויפֿצוהויבען אויף אַ העכערע שטופֿע פֿון ענטוויקלונג, דאַן וואָלט זי זיך געדאַרפֿט רעכענען מיט דעם פֿאַקט, אַז דיזער ענטוויקלונגס־פּראָצעס דאַרף נעהמען אַ לאַנגע צייט; אָבער זי האָט קיינמאָל ניט געווינשט זיי צו ערציהען; איהר איינציגער וואונש איז געווען זיי אויסצובייטען, און די אויסבייטונג האָט זיך ביסלעכווייז פֿערוואַנדעלט אין אַן אויסראָטונג.

קוקענדיג אויף אונזערע וואַהנזיניגע הערשזוכט, דאַרפֿען מיר זיך שטעלען די פֿראַגע, צי די ציוויליזאַציאָן פֿון די מיראָקעזען איז ווירקליך געווען נידעריגער פֿון אונזער אייגענער. האָבען מיר אַ רעכט זיך צו שטעלען „העכער" פֿון יענע אינקאַס אין פּערו,

װעלכע האָבען אַם װײניגסטענס פֿערשטאַנען צו פֿערזיכערן די מאַטעריעלע עקזיסטענץ פֿון אַלע מיטגלידער פֿון זייער געזעל־שאַפֿט, אין דערװעלבער צייט, װען דאָס סאָציאַלע עלענד גראָבט אונטער אונזער ציװיליזאַציאָן?

ניין, עס גיט ניט קיין שום אַרגומענט, װעלכער קען בע־װייזען די עקזיסטענץ פֿון זאָגענאַנטע „נידעריגע ראַסען"; דיזע בעהויפּטונג איז ניט מעהר װי אַן ענטשולדיגונג, אום צו רעכט־פֿערטיגען די פֿערברעכען פֿון די זאָגענאַנטע „העכערע" ראַסען.

פאַר וואָס מיר זיינען רעוואָלוציאָנערן.

מיר האָבען אויפגעצייגט, אַז יעדער מענש, אָהן אַן אויס־נאַהמע, האָט אַ רעכט זיך פריי צו ענטוויקלען, אַז יעדעס מיטגליעד פון דער געזעלשאַפט האָט דאָס רעכט צו בעפרידיגען זיינע אַלע בעדירפניסע; און דעריבער זיינען מיר געקומען צו דעם שלוס, אַז די אויטאָריטעט, דאָס אייגענטהום און אַלע אַנדערע אינסטיטוציאָנען, וועלכע די הערשענדע קלאַסע האָט ערפונדען צו פערטהיידיגען איהרע פריווילעגיעס, וועלכע גרינדען זיך אויף די בערויבונג פון די מאַסען, אַז דיזע אינסטיטוציאָנען האָבען קיין שום בערעכטיגונג צו עקזיסטירען. עס בלייבט אונז מעהר ניט איבער צו אונטערזוכען די מיטלען, וועלכע זיינען אימשטאַנד איבערצובייטען דעם יעצטיגען צושטאַנד, וועלכען מיר בעקעמפען, כדי מיר זאָלען האָבען די מעגליכקייט צו גרינדען אַזאַ געזעלשאַפט, וועלכע מיר ערוואַרטען אין דער צוקונפט; און אין דערזעלבער צייט דאַרפען מיר זעהן צו בעווייזען די בערעכטיגונג פון דיזע מיטלען. מאַנכע פערזאָנען, וועלכע זיינען איינשטימיג מיט אונזער קריטיק פון די יעצטיגע סאָציאַלע בעדינגונגען, און וועלכע ווערען אפילו בעגייסטערט, הערענדיג אונזער פאָרשטעלונג פון אַ קומענדער האַרמאָנישער געזעלשאַפט, ווילען אָבער פאַר קיין פאַל ניט צוגעבען אַז עס איז נויטווענדיג אָנצוּאווענדען געוואַלט אין אונזער קאַמפף. זיי זיינען מיט דער מיינונג, אַז מען דאַרף געהען טריט ביי טריט און זעהען צו פערבעסערן ביסלעכווייז די יעצטיגע סאָציאַלע בעדינגונגען.

„יעדע זאַך אין דער נאַטור", אַזוי בעהויפטען זיי, „בייט זיך איבער דורך ענטוויקלונג; פאַרוואָס זאָלען מיר אַלזאָ ניט אָננעהמען דעמזעלבען וועג אין דער סאָציאָלאָגיע, אָנשטאָט צו

טרוימען פֿון אַ גיכען אונטערגאַנג? ווערלענדיג איבערבייטען די געזעלשאַפֿט דורך געוואַלט, ריזיקירט איהר צו פֿעראורזאַכען די צושטעהרונג פֿון אַלצדינג, ניט ברייננענדיג קיין גוטס צו קיי־נעם, איהר ווערט אַרויסרופֿען אַ ווילדע רעאַקציאָן, וועלכע וועט אָבהאַלטען דעם פּראָגרעס פֿאַר יאָה־הונדערטע."

דיזער אַרגומענט, מיט וועלכען עהרליך דיינקענדע מענשען, וועלכע האָבען ווירקליך דעם וואונש צו דיסקוטירען די פֿראַגע, בענוצען זיך אָפֿטמאָל געגען אונז, האָט אַ געוויסע בערעכטיגונג און עס איז ווערטה, מיר זאָלען זיך אַביסעל נעהנטער בעשעפֿ־טיגען דערמיט.

* * *

אמת, יעדע זאַך אין דער נאַטור ענטוויקעלט זיך ביסלעכ־ווייז, מיר זעהען איבעראַל אַ לאַנגזאַמען אונאונטערבראָכענעם און שטופּענווייזען פּראָגרעס פֿון אַלע ערשיינונגען, און ערשט דאַן, ווען עס פֿינדעט שטאַט אַן איבערגאַנג פֿון איין פּעריאָדע צו אַן אַנדערער, בעמערקען מיר אַ שנעלערע בעוועגונג, פֿער־בונדען מיט פּעריאָדישע קאַטאַסטראָפֿען. אויף אַזאַ מין אַרט האָט זיך ענטוויקעלט דאָס לעבען אויף אונזער ערד, האָט דער מענש אַריבערגעטראָטען דעם גרענעץ פֿון דער טהירישער וועלט, און דיזער שטענדיגער פּראָגרעס איז אויך די אורזאַכע, אַז דער מענש פֿון אונזער צייט שטעהט מעהר ניט אויף דערזעלבער שטופּע ווי דער מענש אין דער זאַגענאַנטער שטיין־צייט.

אָבער איין זאַך דאַרפֿען מיר קיינמאָל ניט פֿערגעסען: אויב די ענטוויקלונג זאָל אָנגעהן טריט ביי טריט, אָהן געוואַל־טיגע פּאַסירונגען, דאַרף זי ניט געפֿינען קיין שום הינדערניס אויף איהר וועג; אויב עס מאַכט זיך יאָ אַ הינדערניס און די אינערליכע קראַפֿט פֿון דעם ענטוויקלונגס־פּראָצעס איז שטאַרקער פֿון דעם ווידערשטאַנד, וועלכען זי געפֿינט, וועט זי צוברעכען די הינדערניס, אויב ניט, וועט עס זיין אַ מפּיל. יעדעס מאָל, ווען עס פֿינדעט שטאַט אַ צוזאַמענשטויס צווישען אַ פּראָגרעס און אַ זאַך, וועלכע האַלט איהם אָב, ענטשטעהט אַ רעוואָלוציאָן, צי עס האַנדעלט זיך אום דעם אונטערגאַנג פֿון אַ גאַנצען קאָנ־

מינוט, צו אום די פֿערניכטונג פֿון אַ מאָלאָקיל, אַ שטויבעלע אין אַן אָרגאַניזמוס, שפּיעלט אין דיזער בעציהונג קיין ראָלע ניט.

עס ווערט היינט אַלגעמיין אָנערקענט, אַז די גרויסע געאָ־לאָגישע רעוואָלוציאָנען זיינען ניט אַרויסגערופֿען געוואָרען דורך געוואַלטיגע קאַטאַסטראָפֿען און שנעלע פֿערענדערונגען, וועלכע האָבען זיך אָבגעשפּיעלט אינעווייניג פֿון׳ם ערד־קוגעל, נאָר זיי זיינען געווען די רעזולטאַטען פֿון אַ שטילען אונבעמערקליכען איבערבייט, וועלכער איז אָנגעגאַנגען הונדערט טויזענדער יאָהרען. מיר ווייסען אויך, אַז דיזעלבע אורזאכען, וועלכע האָבען ענטוויקעלט דעם יעצטיגען צושטאַנד פֿון אונזער ערד, זעצען שטענדיג פֿאָרט זייער טהעטיגקייט און בעריימען פֿאָר אַ נייען איבערבייט.

איבעראַל הוילט דער רעגען אויס די פֿעלזען־שטיינער און גראָבט אונטער דעם האַרטסטען גראַניט. קיין סימן צייגט אינז ניט אָן אויף דיזע אונטעראירדישע אַרבייט. גאַנצע גענעראַציאָנען קומען און פֿערשווינדען, און מען בעמערקט ניט קיינע פֿערענ־דערונגען. אָבער אין אַ שעהנעם טאָג קייקלען זיך די ריעזיגע שטיינער אַראָב פֿון די בערג, צושמעטערענדיג וועלדער און דערפֿער אויף זייער וועג. זיי פֿילען אָן די טהאָלען, אין וועלכע די טייכען פֿליסען, און דאָס וואַסער זוכט זיך אַן אַנדער וועג — איבעראַל אַ בילד פֿון צושטעהרונג, אונטערגאַנג און פֿערניכטונג! אָבער נאָכדעם ווי די קאַטאַסטראָפֿע איז אַריבער, פֿאָדערט דאָס לעבען ווייטער זיינע רעכטע, און עס ענטוויקעלט זיך שטאַרקער און מעכטיגער ווי בעפֿאָר אין אַלע ווינקלעך אין דעם אָרט פֿון צושטעהרונג. די עוואָלוציאָן געהט אָן זעהר לאַנגזאַם און טריט ביי טריט, ביז וואַנען עס קומט אַ מאָמענט, ווען זי קען מעהר ניט פֿאָרטזעצען איהר שטילע אונטעראירדישע טהעטיגקייט, אָהן אַרויסצורופֿען אַ שטאַרקע געפֿאַהר פֿאַר דעם בעשטעהענדען צושטאַנד; און די פֿעלזען הויבען אָן פֿונאַנדערצופֿאַלען און בעגראָבען אַלצדינג אונטער זייער שווערער לאַסט.

* * *

נעהמט אַן אַנדער ביישפּיעל: עס איז בעקאַנט, אַז דער ים געהט ביסלעכוויז צוריק פֿון געוויסע ברעגעס און איבערפֿלייצט

אַנדערע. די כוואַליעס גראָבען אונטער גאַנצע שטיקער לאַנד און שלעפּען אַוועק די ערד, אום צו געפינען אַ נייען פּלאַץ, אָבער דיזעלבע ערד קלייבט זיך אָן אין אַנדערע פּלעצער און אויף אַזאַ'ן אופן ענטוויקלען זיך בּיסלעכווייז נייע שטיקער לאַנד. דיזע אַרבייט געהט אָן אַזוי שטיל און אונבעמערקליך, אַז גאַנצע גע־נעראַציאָנען קומען און פערשווינדען, ניט זעהענדיג די רעזול־טאַטען פון דיזער שטילער טהעטיגקייט — אין הונדערט יאָהר צייט שלינגט דער ים איין אפשר עטליכע סאַנטימעטער, דאָס איז אַלעס. אָבער שפּעטער מיט צעהנטויזענדער אָדער הונדערט טויזענדער יאָהרען — די צייט שפּיעלט אַ קליינע ראָלע — וועט קומען דער מאָמענט, ווען די כוואַליעס האָבען בעזיעגט דעם לעצטען ווידערשטאַנד, צושטעהרט דעם לעצטען גרענעץ, און דער ים, וועלכער האָט בעקימען נייע קרעפטען דורך דעם ווידערשטאַנד גופא, וועט איבערפלייצען דאָס לאַנד און צושטעה־רען אַלצדינג וואָס קומט אין זיין וועג, ביז וואַנען ער וועט זיך ווייטער אָבשטעלען ביי אַ נייעם גרענעץ, וועלכער איז אימשטאַנד אויפצוהאַלטען די כוואַליעס פאַר אַ לענגערע אָדער קירצערע צייט; אויף ווי לאַנג, דאָס ווענדט זיך אין דער קראַפט און ווידערשטאַנדס־פעהיגקייט, וועלכע ער בעזיצט.

* * *

דאָסזעלבע איז דער פאַל מיט די פערשידענע פאָרמען פון דער געזעלשאַפט: די סאָציאַלע אָרגאַניזאַציאָן, די אַלע אינסטי־טוציאָנען, וועלכע מען האָט געשאַפען צו פערטהיידיגען דיזע אָרגאַניזאַציאָן, שטעלען פאַר דעם גרענעץ, וועלכער האַלט אָב דעם פּראָגרעס. פון דער צווייטער זייט זעהען מיר, ווי יעדע ערשיינונג אין דער געזעלשאַפט זוכט דורכצוברעכען דיזען גרע־נעץ. די אידעען האָבען זיך מאָדיפיצירט, די מנהגים זיינען איבערגעביטען געוואָרען, און בּיסלעכווייז פערשווינדעט דער רעספּעקט פאַר די אַלטע אינסטיטוציאָנען, וועלכע זוכען זיך אויפצוהאַלטען מיט אַלע מעגליכקייטען, אום פאָרטצוזעצען זייער הערשאַפט איבער די געזעלשאַפט און איהרע מיטגלידער. די שטילע אַרבייט פון דיזער אינערליכער אויפלעזונג איז מאַנכעס

מאָל אונבעמערקבאר פֿאַר אַ גאַנצען דור. געוויסע מנהגים און געוואוינהייטען פֿערשווינדען, געוויסע פֿאָראורטהיילע זיינען צו־שטערט געוואָרען, אָבער דיזער איבערבייט איז אָנגעגאַנגען אַזוי שטיל, אַז מען האָט איהם אפילו ניט בעמערקט, און נאָר די אַלטע מענשען, וועלכע פֿערגלייכען די מנהגים פֿון זייער יוגענד מיט די געוואוינהייטע פֿון זייערע קינדער, בעמערקען, אַז עס האָט יאָ שטאַטגעפֿונען אַן איבערבייט.

נאָר אָבוואָהל די אידעען און געוואוינהייטען האָבען זיך פֿער־ענדערט, זיינען די אינסטוטוציאָנען און די סאָציאַלע אָרגאַני־זאַציאָנען פֿאָרט געבליבען דיזעלבע; אַזוי ווי אַ מויער שטעהען זיי פֿעסט אויף דעמזעלבען אָרט און די כוואַליעס ברעכען זיך אָן די פֿעלזען, אָבריישענדיג דאָ און דאָרט אַ שטיינדעל. טויזענדער אַזעלכע שטיינדלאַך ווערען ביסלעכווייז אָבגעריסען פֿון די כוואַליעס, אָבער וואָס פֿאַר אַ ווערטה האָבען איינצעלנע שטיינער אין פֿערגלייך מיט דעם גאַנצען מויער? קיינע ניט. אָבער די כוואַליעס שלעפּען אויך די שטיינער און ביי זייער נעכסטער אַטאַקע שליידערן זיי דיזעלבע שטיינער צוריק אין דעם מויער און ברעכען אוים אַנדער׳ע שטיינער, וועלכע זיי פֿערוואונ־דען שפּעטער צו דעם זעלבען צוועק. אַזאַ קאַמפּף קען אָנגעהן פֿאַר טויזענדער יאָהרען; דער מויער זעהט אוים אונצערשטעהר־באַר, אָבער אין אַ שעהנעם טאָג, ווען עס מאַכט זיך אַ נייע אַטאַקע, ברעכען אונטער איהרע פֿונדאַמענטען און די טריאומ־פֿירענדע כוואַליעס געפֿינען ענדליך אַ פֿרייען וועג.

* *
*

מיר וואָלטען זיכער העכסט צופֿרידען געווען, אַז די ענט־וויקלונג פֿון אונזער געזעלשאַפֿט זאָל אָנגעהן שטילערהייט, אָבער אָהן אַ אָבהאַלט, מיר וואָלטען זיך אמת געפֿרייט צו געהען ווייטער און ווייטער, אויסמיידענדיג אַלע קאַטאַסטראָפֿען און געוואַלטיגע פּאַסירונגען, אָבער דאָס ווענדט זיך ניט אין אונזער ווּאונש. מיר געהען אָן מיט אונזער פּראָפּאַגאַנדאַ, מיר פֿער־שפּרייטען אונזערע אידעען פֿון אַ בעסערע צוקונפֿט; דאָס זיינען די טראָפּען וואַסער, וועלכע לייזען אויף די מינעראַלען, ברעכען

זיך דורך אַ וועג דורך די שטיינער און קומען ענדליך ביין פֿוס באַרג אַרויס אַלס אַ קוואַל. קענען מיר פֿערהינדערן, אַז דער באַרג זאָל ניט אויסגעהוילט און ענדליך צופֿאַלען ווערען דורך די שטילע אַרבייט פֿון די וואַסער־טראָפּען און ענדליך אַליין צוברעכען די שטיין־פֿלאָקען, דורך וועלכע מען האָט געדריינקט צו מאַכען איהם נאָך פֿעסטער און שטאַרקער?

די קאַפּיטאַליסטען זיינען אַליין אויך פֿעראינטערעסירט, אַז די סאָציאַלע אומוועלצונג זאָל שטאַטפֿינדען אָהן אַ צוזאַמענשטויס. פֿאַרוואָס אַלזאָ פֿערזוכען זיי אויפֿצוהאַלטען דעם באַרג מיט אַלע מיטלען, אָנשטאָט צו העלפֿען אונז איהם ביסלעכווייז אַוועקצוראַמען פֿון וועג, כדי דאָס וואַסער זאָל קענען לאַנגזאַם אַראָבפֿליסען אין טהאָל און מיטשלעפּען מיט זיך אַלע אונניצליכע שטאָפּען, אום אויסצוגלייכען די ערד?

אָבער זיי ווילען זיך ניט ענטזאָגען פֿון זייערע פּריווילעגיעס; זיי האָבען זיך איינגערעדט, אַז זייער געזעלשאַפֿט איז אַזוי פֿעסט און זיכער, אַז די כוואַליעס קענען איהר ניט ברייגנען קיין שום שאָדען. וואָס פֿאַר אַ ווערטה האָבען פֿאַר זיי די ווייניגע קאָנצעסיאָנען, וועלכע מען האָט אַרויסגעריסען פֿון זיי אין פֿערלויף פֿון אַ גאַנצען יאָהרהונדערט! זייערע פּריווילעגיעס זיינען אַזוי גרויס, אַז זיי פֿיהלען זאָגאַר ניט אַזאַ קליינען פֿערלוסט. אָבער די כוואַליעס האָבען אָנגעהויבען זייער אַרבייט; די אונטערדריקטע בענוצען זיך מיט דעמזעלבען מאַטעריאַל פֿון זייערע עקספּלאָאַטאַטאָרם און שמידען דערפֿון די וואַפֿען פֿאַר זייער פֿערניכטונג. מיר האָבען בייגעטראָגען אונזער טהייל צו דער עוואָלוציאָן, און דער אונזיניגער ווידערשטאַנד פֿון דער בורזשואַזיע איז אַליין פֿעראַנטוואָרטליך, ווען די עוואָלוציאָן וועט זיך פֿערוואַנדלען אין אַ רעוואָלוציאָן.

* * *

יעדער איינער, וואָס האָט נאָר די אַבזיכט צו שטודירען אויף אַן אונפּאַרטייאישען אופֿן די טהעטיגקייט פֿון דעם סאָציאַלען אָרגאַניזם, וועט באַלד פֿערשטעהן, אַז די אומשטענדע אַליין האָבען די אַנאַרכיסטען געטריבען צו ווערען רעוואָלוציאָ־

נערע. די אַנאַרכיסטען האָבען אויסגעפונען, אַז די אורזאַכען פון די סאָציאַלע איבלען זיינען ענטהאַלטען אין דער אָרגאַניזאַציאָן פון דער געזעלשאַפט גופא, און דאָס אַלע רעפאָרמען, וועלכע די פּאָליטיקער און סאָציאַליסטען שלאָגען פאָר, האָבען ניט דעם קלענסטען ווערטה, דערפאַר וואָס זיי בעשעפטיגען זיך בלויז מיט די ווירקונגען אָנשטאָט מיט דער אורזאַכע פון די איבלען.

ווען איינער האָט געגוג צו עסען און קען ווי עס איז בעפרידיגען זיינע בעדירפניסע, האָט ער צייט אָבצוואַרטען. אָבער די, וועלכע ליידען פון פיזישען און גייסטיגען הונגער, זיי קענען שוין ניט זיין צופרידען מיט שעהנע צוקונפטס-בילדער, נאָך דעם ווי זיי האָבען פערשטאַנען די אורזאַכע פון זייערע ליידען; די בעדינגונגען, אונטער וועלכע זיי לעבען, צווינגען זיי צו פערלאָזען דעם געביעט פון דער שפּעקולאַציע און זיך צו בעשעפטיגען מיט דער פּראַקטישער טהעטיגקייט.

איז עס דען ניט אַ גאַנץ נאַטירליכע ערשיינונג, אַז מענשען, וועלכע זיינען איבערצייגט פון אַ געוויסע אידעע, זאָלען זוכען איהר צו פּראָפּאַגאַנדירען און איהר בעוויזען דורך האַנדלונגען? און איז עס ניט אַ פערברעכען אין אונזער היינטיגער געזעלשאַפט, צו פערזוכען אַ פערווירקליכונג פון אונזערע אידעען? ווי אַזוי איז אַלזאָ מעגליך, אַז די, וואָס האָבען געטהאָן אַלצדינג צו פּראָפּאַגאַנדירען די נייע אידעען, צו ערקלעהרען די אורזאַכע פון אונזערע ליידען און די מיטלען, וועלכע קענען אונז פיהרען צו אַ בעסערער געזעלשאַפט, ווי אַזוי איז עס גאָר מעגליך צו ער־וואַרטען, אַז דיזעלבע מענער זאָלען זיך שטעלען אַנטקעגען די, וועלכע זוכען צו רעאַליזירען אייערע אידעען, און זיי צוצורופען: „האָט געדולד און זייט צופרידען, נעהמענדיג אַן אָנטהייל אין אַזאַ בעוועגונג, אפשר וועט קומען אַ טאָג, ווען אייער עקספּלאָ־אַטאַטאָר וועט אייך געבען אַ פּאָר פערבעסערונגען!" אַזאַ שטעלונג וואָלט פשוט געהייסען זיך אויסלאַכען פון די אונגליקליכע.

* * *

זיכער, מיר וואָלטען העכסט צופרידען געווען, ווען די בורזשואַזיע וואָלט אַליין פערשטאַנען די שענדליכע ראָלע וועלכע

זי שפילט, ווען זי וואָלט זיך ענטזאָגט ווייטער צו עקספּלואַטירען די אַרבייטער און איבערגעגעבען די מאַשינען, די הייזער, די ערד און די מינען צו דער אַלגעמיינהייט, כדי די אַרבייטער זאָלען זיך בענוצען דערמיט צו גונסטען פֿון אַלעמען און אָרגאַניזירען אַ צושטאַנד פֿון סאָלידאַריטעט אַנשטאַט פֿון קאָנקורענץ. אָבער קען אַן ערנסטער מענש זיך ווירקליך איינרעדען, אַז דיזעלבע קאַפּיטאַליסטען, וועלכע האַלטען אין איין שרייען, אַז מען זאָל פֿערגרעסערן די צאָהל פֿון סאָלדאַטען, פּאָליציסטען און ריכטער, וועלען פלוצלינג ווערען אַזוי גוט, אַז זיי וועלען זיך ענטזאַגען פֿון זייערע אַלע פּריווילעגיעס צוליעב אַ אידעאַל, וועלכעס איז געגען זייערע אינטערעסען?

געוויס, עס איז גאַנץ שעהן אויסצואַרבייטען נייע טהעאָריען און צו טרוימען פֿון אַ בעסערער צוקונפֿט. אָבער פֿאַר וועמען? פֿאַר מענשען פֿון דער בעזיצענדער קלאַסע, וועלכע האָבען זיך צורעכט געמאַכט אַ מין סאַלאָן־פֿילאָזאָפֿיע, אום צו דיסקוטירען צווישען זיך נאָך אַ גוטען מיטאָג איבער די שלעכטע אָרגאַניזאַציאָן פֿון דער געזעלשאַפֿט. אָבער אָנצוהאָרעווען די הונגערליידער מיט אַזעלכע אונפּרוכטבארע אידעען, וואָלט געווען דאָסזעלבע, ווי אַ פֿילאַנטראָפּ, וועלכער האָט זיך גוט אָנגעגעסען און האָט אָנגעשטאָפּט די קעשענעס מיט גאָלד, וואָלט געענטפֿערט אַ מענשען, וועלכער געהט אוים פֿון הונגער: „מיין ליעבער פֿריינד, איך האָב ווירקליך רחמנות אויף אייך און איך בעדויער זעהר אייער שלעכטע לאַגע; איך וועל גוט נאָכדיינקען וועגען אייך און אייער טרויעריגען שיקזאַל, נאָר פֿאָרלויפֿיג ראַטה איך אייך, איהר זאָלט זיך ניט אָנ׳שכור׳ן און אָבשפּאָרען יעדע וואָך אַ פּאָר גראָשען.״ ווען מיר וואָלטען די אָרעמע און עלענדע מעהר ניט געקענט געבען ווי אַזאַ לעהרע, וואָלט די בורזשואַזיע געקענט זיין זעהר צופֿרידען, ווייל זי וואָלט זיך ניט געדאַרפֿט זאָרגען וועגען דער צוקונפֿט, און די אַרבייטער וואָלטען קיינמאָל קיין האָפֿנונג ניט געהאַט צו בעפֿרייען זיך פֿון זייערע ליידען און שמערצען.

גליקליכערווייזע האָבען מיר געזעהן, אַז עס גיט נאָר איין

וועג צו רעאַליזירען אונזערע ווינשע און שטרעבונגען, און עס גיט פיעלע טעמפעראַמענטפאָלע מענשען, וועלכע זיינען פערטיג צו געהן דיזען וועג. וואָס מעהר די אַנאַרכיסטישע טהעאָריע צייגט זיך אַרויס אַלס אַ לעהרע פון פראַקטישע האַנדלונגען, אַלס מעהר רעוואָלוציאָנערע עלעמענטען וועלען זיך אָנשליסען אין אונזערע רייהען. דעריבער איז די פערמעהרונג פון רעוואָלוציאָנערע אַקטען, וועלכע מורא'דיגע מענשען בעדויערן אַזוי שטאַרק, דער בעסטער בעוויז פאַר דעם פראָגרעס פון אונזערע אידעען.

* * *

עס וואָלט איינפאַך געהייסען בעזאָרגען די אַרבייט פון די עקספּלואַטאַטאָרס, ווען מיר וואָלטען געפּריידיגט די אונטער־דריקטע די לעהרע פון געדולד און פריעדען; דיזע ראָלע לאָזען מיר איבער צו די פערטרעטער פון'ם קריסטענטהום. ניט מיט געדולד און ניט מיט פוסטע האָפנונגען איז מעגליך אַ בערצוי־בייטען די יעצטיגע בעדינגונגען, זאָנדערן נאָר דורך האַנדלונגען, און דער בעסטער וועג צו האַנדלען איז זעהן ווי פטור צו ווערן פון אַ הינדערנים, וועלכעס פערשפּאַרט אונז דעם וועג.

לאַנג גענוג האָבען זיך די מענשען אַנידערגעוואָרפען פאַר דער אויטאָריטעט, לאַנג גענוג האָבען זיי געהאָפט אויף אַ משיח אָדער געגלויבט אין פּאָליטישע אומוועלצונגען און געזעצליכע בעפרייאונגס־מיטלען! די פערווירקליכונג פון אונזערע אידעען פאָדערט אַזעלכע מענשען, וועלכע האָבען דעם בעוואוסטזיין פון זייער קראַפט, מענשען, וועלכע פערשטעהען ווי אַזוי צו האַנד־לען, כדי מען זאָל רעספּעקטירען זייער פרייהייט, ניט טיראַני־זירענדיג אין דערזועלבער צייט אַנדערע מענשען, מענשען, וועלכע פערלאָזען זיך קיינמאָל ניט אויף אַנדערע, זאָנדערן נאָר אויף זייערע אייגענע קראַפט, איניציאַטיווע און ענערגיע. און אַזעלכע מענשען געפינט מען ניט, פּריידיגענדיג געדולד, זאָנדערן דעם אויפשטאַנד, די רעוואָלטע!

* * *

און אויסערדעם ווייזט די אַנאַרכיסטישע אודעע ניט צוריק די אונטערשטיצונג פון די, וועלכע געפינען ניט קיין געשמאַק

אין דירעקטער טהעטיגקייט, און וועלכע בעשעפטיגען זיך אויסשליסליך מיט דער פערשפרייטונג פון די אידעען און מיט דער פארבערייטונג פאר א צוקינפטיגע ענטוויקלונג; עס מאכט אפילו ניט אויס, ווען ווי אנערקענען ניט אין גאנצען אונזערע אידעען. יעדע אטאקע געגען א פאראורטהייל, יעדע האנדלונג, וועלכע צושטערט א ליגען און בעשטעטיגט א וואהרהייט איז א זיעג פאר׳ן אנארכיזמוס. די אנארכיסטען ענטזאגען זיך ניט פון קיין הילפע, זיי וויזען ניט צוריק קיין אונטערשטיצונג, און זייער בעסטער וואונש איז צו ארבייטען האנד אין האנד מיט אלע די, וועלכע גיבען אונז עפעס נייעס. זיי זיינען צופרידען צו פעראייניגען זייערע קרעפטע מיט די אנדערע, כדי די אנדערע זאלען זיך בעקענען מיט זייערע אייגענע ווינשע און שטרעבונגען.

* * *

עס איז איינפאך אונמעגליך פאר די אנארכיסטען צו אגיטירען אויף א פרידליכען אופן, אפילו ווען זיי וואלטען געהאט די אבזיכט דערצו, ווייל די אומשטענדע אליין צווינגען זיי צו האנדלען. קען מען דען רוהיג צוזעהען ווי די פאליציי מישט זיך אריין אין יעדע אנגעלעגענהייט, פערשטעהענדיג די טרויעריגע ראלע פון א פאליציסט? קען מען זיך אונטערווארפען צו דער געמיינהייט פון א ריכטער. ווען מען גלויבט מעהר ניט אין די הייליגקייט פון זיין ראלע? אדער ווי אזוי קען מען רעספעקטירען דעם רייכען ליידיגגעהער, וויסענדיג, אז זיין עקזיסטענץ גרינדעט זיך אויף דאס עלענד פון הונדערטער פאמיליען?

קען א מענש אריינגעהן צופרידענערהייט אין דער קאזארמע און שפיעלען די ראלע אלס א וועכטער־הונד פון זיינע אויסבייטער, בעגרייפענדיג אין דערזעלבער צייט, אז די אידעע פון׳ם פאטערלאנד איז ניט מעהר ווי א שווינדעל, און אז זיין ווירקליכע ראלע בעשטעהט אין דעם צו ערמארדען זיינע ברידער, אויב מען וועט איהם הייסען?

ווען מיר זעהען אז דאס עלענד איז ניט אנדערש ווי דער רעזולטאט פון אונזער שלעכטער געזעלשאפטליכער ארגאניזאציאן, אז מענשען געהען אויס פון הונגער, איינפאך דערפאר, ווייל עס

גיט ברוטאַלע עגאָאיסטען, וועלכע קליבען אָן בערגעלאַך גאָלד פאַר זייערע יורשים, קענען מיר דאַן נאָך אַלץ בלייבען רוהיג און שטאַרבען צופרידענערהייט אין ערגעץ אַ ווינקעל פון אַן אָרימען הויז? ווי פרידליך אַ מענש זאָל ניט זיין, קומט דאָך אַמאָל אַ מאָמענט, ווען ער ענטפּערט מיט געוואַלט, אים זיך צו פערטהיידיגען געגען דער געוואַלט, ווען ער הויבט אָן צו רעוואָלטירען געגען דער אויסבייטונג.

די, וועלכע וואָלטען צופרידען געווען, אַז די געזעלשאַפט זאָל זיך איבערבייטען אָהן געוואַלטיגע פאַסירונגען, מוזען זיך איין מאָל פאַר אַלע מאָל ענטזאַגען פון דיזער האָפנונג, וועלכע איז ניט מעהר ווי אַ חלום. די ענטוויקלונג פון די אידעען פיהרט אונז צו דער רעוואָלוציאָן. מיר מעגען עס בעדויערן, פערגיסען טרעהרען דעריבער, אָבער מיר קענען ניט ענדערן דעם פאַקט; מיר מוזען נעהמען די טהאַטזאַכען אַזוי ווי זיי זיינען, און קיין שום קלאָגען קען אונז ניט העלפען. און אויב די רעוואָלוציאָן איז אומפערמיידליך, דאַן גיט עס נאָר איין מיטעל, אום צו פערהינדערן, זי זאָל זיך ניט קעהרען געגען דעם פראָגרעס, נעמליך צו נעהמען אַן אַנטהייל אין איהר און אָנווענדען אַלע מעגליכקייט צו בענוצען זיך מיט איהר פאַר די פערווירקליכונג פון אונזער אידעאַל.

* * *

מיר בעלאַנגען ניט צו די, וואָס פריידיגען געוואַלט-אַקטע אויך ניט צו יענע פוסטע שרייער, וועלכע עפּענען שטענדיג אויף זייערע גרויסע מיילער, פונקט ווי זיי וואָלטען געוואָלט איינשלינגען אַ קאַפּיטאַליסט אָדער אַ מייסטער לעבעדיגערהייט; דאָס זעלבע האָט די בורזשואַזיע פריהער געטהאָן מיט די גלחים. מיר דיינקען אויך ניט אויפצורייצען אַנדערע מענשען צו בעגעהען אַזאַ אָדער אזאַ אַקט. מיר זיינען איבערציינגט, אַז מענשען וועלען קיין זאַך ניט טהאָן, וועלכע זיי אַליין האָבען ניט בעשלאָסען אויסצופיהרען. מיר זיינען מיט דער מיינונג, אַז טעראָריסטישע אַקטען קען מען נאָר פריידיגען דורך אייגענע האַנדלונגען און ניט דורך אַן אַרטיקעל אָדער אַ רעדע. אָט דערפאַר

קומען מיר צו דעם שלוס, אַז מענשען דאַרפֿען אַליין וויסען, וואָס זיי געהען טהאָן. אָבער מיר זיינען אויך איבערציינגט, אַז די ענטוויקלונג פֿון די אידעען, אויב מענשען פֿערשטעהען זיי ריכטיג, מוז אַרויסרופֿען אַ פֿערמעהרונג פֿון די רעוואָלוציאָנערע אַקטע.

* * *

וואָס טיעפֿער דיזע אידעען וועלען אַריינדרינגען אין די מאַסען, אַלס מעהר וועלען זיי אויפֿוועקען זייער בעוואוסטזיין, אַלס שטאַרקער וועט זיך ענטוויקלען ביי זיי דער געפֿיהל פֿון מענשליכער ווירדע, און אַלס וויניגער וועלען זיי דערטראָגען די געמיינהייטען פֿון די רעגירער אין די אויסבייטונג פֿון די קאַפּיטאַליסטישע גנבים. און דיזע ענטוויקלונג וועט אַרויסרופֿען גאַנץ פֿון זיך אַליין אַ פֿערמעהרונג פֿון די רעבעלישע האַנדלונגען. און דיזער פֿאַקט מאַכט אונז ניט טרויעריג, פֿערקעהרט, יעדער רעוואָלוציאָנערער אַקט איז אַ קלאַפּ געגען דעם אַלטען אָרגאַניזם, וועלכער דערשטיקט אונז. און וויל מיר מוזען צוגעבען, אַז יעדער פֿראָגרעס איז פֿערבונדען מיט צוזאַמענשטויסונגען און אָפּפֿער, דערפֿאַר בעגריסען מיר די יעניגע, וועלכע געהען אונטער אין דעם שרעקליכען שטורם, האָפֿענדיג, אַז זייער ביישפּיעל וועט שאַפֿען מעהר קעמפֿער, מיט בעסערע וואָפֿען, וועלכע וועלען מאַכען אַ גרעסערע ווירקונג אויף דער געזעלשאַפֿט.

אָבער ווי גרויס עס זאָל ניט זיין די צאָהל פֿון די, וואָס פֿאַלען אין קאַמפּף, איז זי דאָך נאָך זעהר קליין אין פֿערגלייך מיט די אונצעהלבאַרע אָפּפֿער, וועלכע דער קאַפּיטאַליסטישער מאָנסטער שלינגט איין יעדען טאָג. וואָס ענערגישער דער קאַמפּף וועט אָנגעהן, אַלס קירצער וועט ער זיין, און אַלס וויניגער לעבענס וועלען פֿערניכטעט ווערען פֿון עלענד, קראַנקהייט, שווינדזוכט און דעגענעראַציאָן.

די מיטלען,
וועלכע עס נעהמען זיך פון די פרינציפען.

מאַנכע מענשען, וועלכע מיינען עס גאַנץ ערנסט, קענען פאַר קיין פאַל ניט בעגרייפען, וואַ־ום די אַנאַרכיסטען ווילען זיך ניט בענוצען מיט געוויסע קאַמפף־מיטלען, דערפאַר ווייל עס איז נעגען זייער פרינציפ. — „פאַרוואָס זאָלט איהר ניט פער־זוכען אַריינצובעקומען די מאַכט אין אייערע הענד", אַזוי זאָגען זיי, „כדי איהר זאָלט קענען צווינגען דאָס פאָלק אָנצואווענ־ען אייע־ע אידעען אין דער ווירקליכ־קייט ??"—„פאַרוואָס", פרעגען אונז אַנדערע, „ווילט איהר ניט שיקען איינינע פון אייערע גע־נאָסען אריין אין פאַרלאַמענט אָדער אין דער שטאָדט־פערוואַל־טונג? דאָס וואָלט אייך געגעבען די מעגליכקייט צו בעקומען אַ געוויסע אויטאָריטעט און צו פע־שפרייטען אייערע אידעען צווי־שען די מאַסען."

פון דער צווייטער זייט זעהען מ־ר געוויסע אַנאַריכסטען, וואָס האַלטען זיך פאַר זעהר לאָגיש און וועלכע מאַכען פון דער אידעע איינפאַך אַ קאַריקאַטור, מיט דעם וואָס זיי פערטהיידיגען אַסך אַנזיכטען, וועלכע האָבען איב־רהויפט ניט וואָס צו טהאָן מיט׳ן אַנאַרכיזם. איינינע פעריזאָנען זיינען די פערטהיידיגער פון פראָסטער גנבה, דערפאַר ווייל דער אַנאַרכיזם איז געגען פריי־וואַט־אייגענטהום. אַנדערע פערטהיידיגען אונטער דעם נאָמען פון דער פרייער ליעבע אַזעלכע האַנדלונגען, וועלכע זיי אַליין וואָלטען אַטאַקירט אַלס די ערגסטע קאָרופציאָן און געמיינהייט, ווען אַ בורזשואַ וואָלט עס געטהאָן. „נאָך אַ פאָראורטהייל!" זאָגען זיי און ערקלעהרען, אַז זיי לאַבען זיך אויס פון אַלע פ־ינ־ציפען, אַז יעדער מיטעל איז גוט, וועלכער קען אונז גיבער

פיהרען צו דער רעוואלוציאן. „לאמיר זיך בעפרייען פון אזעלכע בעדיינקליכקייטען, וועלכע פאסען מעהר ניט פאר אונזער צייט!" אט אזוי ענטפערט מען אויף אלע ארגומענטען.

* * *

די יעניגע, וועלכע בענוצען זיך מיט אזעלכע ווערטער, האבען — אזוי דיינקען מיר — א גרויסען טעות, און אויב זיי וואלטען נאר גענומען די מיה אביסעל טיעפער נאכצודיינקען, וואלטען זיי אליין געקומען צו דעם שלום, אז ניט יעדער מיטעל איז גוט, אום צו פראפאגאנדירען דעם אנארכיזם; עס גיט זאגאר אזעלכע מיטלען, וועלכע זיינען דירעקט געגען אלע פרינציפען פון׳ם אנארכיזם. מעגליך, אז געוויסע מיטלען קענען האבען א מאמענטאנען ערפאלג, אבער אין אלגעמיין וועלען זיי אבהאלטען די פערשפרייטונג פון אונזערע אידעען, איינצעלנע פערזאנען וועלען דאדורך פראפיטירען אנשטאט די אידעע. דאס צייגט אונז, צי מען וועט עס צוגעבען אדער ניט, אז די מיטלען דארפען שטעהן אין אנקלאנג מיט די פרינציפען; דער פרינציפ דארף זיין דער קאמפאס, דער פיהרער, כדי צו פערהינדערן, אז מיר זאלען ניט אראבגעהן פון ריכטיגען וועג. א פרינציפ איז אקוראט ווי א נאטור-געזעץ, אויב מיר האנדלען דאגעגען, וועלען מיר זיך אליין טהאן שאדען און די רעזולטאטען פון אונזער טהעטיגקייט וועלען זיין גאנץ אנדערע, ווי מיר האבען זיך פריהער פארגע-שטעלט.

נעהמען מיר פאר א ביישפיעל דאס אלגעמיינע שטים-רעכט, פון וועלכען מיר האבען גערעדט אין אנפאנג פון דיזעם קאפי-טעל: ס׳איז לייכט צו זאגען, אזוי ווי מאנכע פון אונזערע טאק-טישע געגנער טהוען עס, ניט זעהענדיג אין פאראויס די קאנ-סעקווענצען פון א געוויסער טאקטיק,—ס׳איז לייכט צו זאגען: „פארוואס זאלט איהר ניט פערזוכען צו שיקען איינעגע אנאר-כיסטען אין פארלאמענט, וואו זיי וואלטען געקענט אויספיהרען דעם געזעלשאפטליכען איבערבייט, פון וועלכען איהר טרוימט, אם ווייניגסטענס וואלטען זיי אימשטאנד געוועזן לייכטער צו

גרופּירען אַרום זיך די קרעפטע, וועלכע רופען אַרויס אַ רעוואָלוציע.״

מיט אַ גוט אָרגאַניזירטער און גוט פערשטאַנענער אָפּאָזיציאָן איז מעגליך אַרויסצורופען אַ רעוואָלוציאָן דורך דעם שטימצעטעל אַזוי גוט ווי דורך אַנדערע מיטלען, אָבער דער אינסטרומענט, די וואַפע איז אַן אויטאָריטערע, זי קען אין בעסטען פאַל אַרויסרופען אַ פּאָליטישע, אַן אויטאָריטערע רעוואָלוציאָן; אָט דערפאַר בעקעמפען די אַנאַרכיסטען דיזען מיטעל, אַזוי ווי יעדע אַנדערע פאָרמע פון אויטאָריטעט.

* * *

אויב אונזער אידעאַל וואָלט בעשטאַנען אין דעם איבערצובייטען די היינטיגע געזעלשאַפט דורך אַן אויטאָריטערע מאַכט און צו צווינגען די מאַסען אָנצונעהמען בעשטימטע פאָרמען פון לעבען, דאַן וואָלטען מיר זיך אויך געקענט בענוצען מיט׳ן אַלגעמיינען שטים-רעכט, מיר וואָלטען געקענט זעהען צו געווינען די שטימען פון דער מאַסע פאַר אונזערע קאַנדידאַטען און די לעצטע וואָלטען געוואָרען די הערען פאַר די פּראַקטישע אָנווענדונג פון אונזערע טהעאָריען. מיר האָבען שוין פריהער גערעדט אין אונזער אָבהאַנדלונג איבער דער אויטאָריטעט וועגען דעם אַלגעמיינען שטים-רעכט און געצייגט, אַז עס האָט מעהר ניט פּראָדוצירט ווי מיטעלמעסיגקייטען און עס פאָדערט אַזויפיעל קליין-גייסטיגקייט און פוסטקייט פון די זאָגענאַנטע קאַנדידאַטען, אַז אַן ערנסטער און אינטעליגענטער מענש קען פאַר קיין פאַל ניט אָננעהמען קיין מאַנדאַט.

אָט דאָס איז גראַדע די שוואַכקייט פון דער קאָלעקטיוויסטישער פאַרטיי אין די זאָגענאַנטע וואַהל-קעמפע. דיזע פאַרטיי האָט פערהעלטניסמעסיג מעהר אינטעליגענטע עלעמענטען אין איהרע רייהען פון די פּאָסיבּיליסטען, וועלכע זוכען דאָס פאָלק נאָר צו פערבלענדען דורך פוסטע פראַזען און רעטהאָרישע קונצען אויף דער טריבונע. די קאָלעקטיוויסטען גיבען זיך די גרעסטע מיה ניט צו קאָמפּראָמיטירען זייער רעוואָלוציאָנערען פּראָגראַם — אָבוואָהל זיי טהוען עס ניט אימער — דורך דעם רעפּאָר-

מיסטישען טהייל פֿון זייערע פֿאָדערונגען. דער וועהלער, וועלכער איז אין אַלגעמיין ניט קיין גרויסער חכם, דיינקט איינפֿאַך ביי זיך: אויב איך דאַרף נאָך אַלע גליקען דאָך מאַכען אַ רעוואָלוציע, צו וואָס טויגען מיר די רעפֿאָרמען? אויב דיזע רעפֿאָרמען הויבען ניט אויף די נויטווענדיגקייט צו קעמפּפען מיט די וואַפֿען אין די הענד, טו ווארום דאַרף איך אין גאַנצען אויסקלייבען דעפּוטאַטען פֿאַר'ן פּאַרלאַמענט? אמת, דער וועהלער אַרגומענטירט אפשר ניט אין דיזער קאָנקרעטער פֿאָרמע, ווייל צו דעם וואָלט ער געדאַרפֿט שטעהען אויף אַ העכערע שטופּע פֿון אינטעליגענץ, אָבער דאָס איז דער שלוס פֿון אַלע דעבאַטען אין די וואַהל-פֿערזאַמלונגען, דער וועהלער טראָגט אַרויס פֿון דאָרטען דיזע מיינונג און ער וועהלט בעסער אַ ראַדיקאַל, וועלכער מאַכט איהם געוואַלדיגע פֿערשפּרעכונגען, אָדער פֿאַר אַ פּאָסיביליסט, וועלכער לויבט דעם אויסגעצייכענטען ערפֿאָלג פֿון די פּאַרלאַמענטאַרישע הייל-מיטלען, אונטערלעקענדיג זיך אין דערזעלבער צייט ביי די אַרבייטער מיט דעם וואָס ער האַלט אין איין שילטען אויף דער בורזשואַזיע; אין דערזעלבער צייט וועט ער זיין זעהר פֿאָרזיכטיג און ניט רעדען פֿון דער רעוואָלוציאָן, און ווייל עס צאָהלט זיך איהם בעסער צו אינטריגירען מיט די אַלטע פּאָליטישע פּאַרטייען, וועט ער אונטערשטיצען זייערע קאַנדידאַטען ביי די וואַהלען, פֿאָרלעגענדיג דעם אַלטען פּאָליטישען גרונדזאַץ: „גיב מיר דעם לעפֿעל, וועל איך דיר געבען דאָס טעפּעל.“

*
* *

אַן אַנדער געפֿאַהר פֿון דעם אַלגעמיינעם שטים-רעכט בעשטעהט אין דעם, וואָס ער איז אַ מיטעל צו דערשטיקען יעדע פערזענליכע איניציאַטיווע, וועלכע מיר זוכען מיט אַלע קרעפֿטען צו ענטוויקלען. דאָס וואַהל-רעכט איז אַן אינסטרומענט פֿון דער אויטאָריטעט, און אונזער ציעל איז די פֿאָלשטענדיגע בעפֿרייאונג פֿון דער מענשליכער אינדיווידואַליטעט. דאָס שטים-רעכט איז אַ מיטעל צו אונטערדריקען דאָס פֿאָלק, ווערהענד מיר זוכען צו ענטוויקלען דעם גייסט פֿון רעוואָלט צווישען די מאַסען. אָט דערפֿאַר איז דאָס אַלגעמיינע שטים-רעכט קיין מיטעל ניט צו

פֿע־שפּרייטען אונזערע אידעען, פֿערקעהרט, עס וואָלט אין גאַנ־צען בעגראָבען דעם אַנאַרכיזם און דערפֿאַר פֿערוואַרפֿען מיר דיזעס מיטעל.

אויב מיר פריידיגען דעם פֿאָלק זיך ניט איבערצוגעבען אין די הענד פֿון נייע הע־רען, צו האַנדלען לויט זיינע אייגענע איבערציינגונגען און זיך ניט אונטערוואַרפֿען צו דער געוואַלט, וועלכע געהט עס צווינגען צו טהאָן דאָס, וואָס עס האַלט פֿאַר שלעכט, וואַלט עס דאַן ניט געווען די גרעסטע אונלאָגישקייט פֿון אונז, צו ערקלעהרען די מאַסען אין דערזעלבער צייט, אַז זיי דאַרפֿען זיין דער רוי־שטאָף פֿאַר די אַלע אינטריגעס, וועלכע שפּיעלען זיך אָב הינטער די קוליסען פֿון דעם וואַהל־קאָמיטע, אַז זיי דאַרפֿען פֿאָלגען יענע מענער, וועלכע ווערען מאַכען גע־זעצע פֿאַר זיי און אין וועמענס הענד זיי מוזען אַריינגעבען זייער ווילען, זייער אייגענע איניציאַטיווע?

דאָס וואָלט זיכער געווען דער ערגסטער ווידערשפּרוך און אפּילו דער איינפֿאַכסטער מענש וואָלט באַלד דערקענט אונזער לעכערליכע פּאָזיציאָן; דורך אַזאַ טאַקטיק וואָלטען מיר אַליין צובראָכען די וואַפֿען אין אונזערע אייגענע הענד און בעוויזען, אַז מיר זיינען ניט מעהר און ניט ווייניגער ווי פּראָסטע פּורים־שפּיעלער.

און אויסערדעם וויסען מיר צו גוט די אונפֿאָלקאָמענהייט פֿון דער מענשליכער נאַטור, און ווען מיר וואָלטען שוין יאָ אויס־געקליבען קאַנדידאַטען, וואָלטען מיר קיינמאָל ניט זיכער געווען, אַז מיר זאָלען ניט אויסוועהלען קיין אַמביציעזע כאַראַקטערע און אינטריגאַנטען, וועלכע, קומענדיג אין אַ בורזשואַזע אומגעבונג, זאָלען ניט בעסער זאָרגען פֿאַר זייער אייגענעם פּראָפֿיט איידער פֿאַר דעם נוצען פֿון דער אידעע. און אויב מיר וואָלטען שוין יאָ אויסגעקליבען ערנסטע פּערזאָנען, וואָלטען מיר זיי געדאַרפֿט שיקען אין אַ פּלאַץ פֿון קאָרופּציאָן, און זיי וואָלטען אין גיכען געדאַרפֿט ערקלעהרען זייער אונמעכטיגקייט און זיך צוריקציהען, אָדער זיי וואָלטען געמוזט אָננעהמען די פּאַרלאַמענטאַרישע מנהגים און ווערען בורזשואַס.

און מיר, וועלכע זוכען מיט אלע מעגליכקייטען צו פערהיטען די מאסען פאר ענטטוישונגען מיט איינצעלנע פערזאָנען, מיר, וועלכע זוכען איהר צו איבערציינען, אז זי האט קיין זאך ניט צו ערוואַרטען פון אזעלכע פערזאָנען, מיר זאָלען אליין ארויפזעצען איינעם פון דיזע הערן אויף'ן ביינקעל? דער פערראַטה פון אזעלכע אינדיווידוען וואָלט שטענדיג געוואָרפען א שלעכטעס ליכט אויף אונזערע אידעען. עס וואָלטען זיך באלד געפונען מענשען, וועלכע וואָלטען געזאָגט: „די אנארכיסטען זיינען ניט בעסער פון די איבעריגע," און זייער צאָהל וואָלט זיכער געווען גרעסער ווי די צאָהל פון די, וועלכע פערשטעהען צו מאַכען אן אונטערשיעד צווישען פערזאָנען און אידעען, און וועלכע מאַכען ניט פעראַנטוואָרטליך די לעצטע פאר די שוואַכקייט און פעהלער פון די ערשטע.

נאָכדעם ווי מיר וואָלטען אלזאָ פערלאָרען אונזער קאָמפּ־בארע צייט און אויסגעבראַכט אונזערע קרעפטען פאר גאָרנישט אָדער בעסער געזאָגט פאר דעם טריאומפף פון איינצעלנע פער־זאָנען, וואָס וואָלטען מיר געטהאָן, נאָכדעם ווי מיר וואָלטען געזעהן, אז מיר האָבען נאָר געאַרבייט פאר איינצעלנע פעררע־טהער? דאַן וואָלטען מיר געדאַרפט ווייטער פערלירען אונזער צייט און קראַפט, אום צו בעווייזען, אז דער פערראַטה פון איינצעלנע פערזאָנען איז פאר קיין פאל קיין בעוויז ניט געגען די בערעכטיגונג פון אונזערע אידעען. און דאַן? דאַן וואָלטען מיר געדאַרפט אויסקלייבען נייע קאַנדידאַטען, און די געשיכטע וואָלט זיך אָנגעהויבען פון דאָס ניי. דאָס ביישפיעל פון דעם ווערימדיגען עפעל, וועלכער פערדאַרבט בּיסלעכווייז א גאַנצען זאַק, איז נאָך אלץ ריכטיג. און די ווירקונג איז נאָך ערגער, ווען א געזונטער עפעל קומט אַריין אין א זאַק מיט ווערימדיגע עפּעל. אָט דערפאַר זיינען מיר געגען דאָס אלגעמיינע שטים־רעכט אלס א מיטעל פאר אונזער פראָפּאַגאַנדאַ, דען ערשטענס קען עס אונז קיין זאַך ניט ברייגגען און צווייטענס איז עס געגען די פּרינציפּען, וועלכע מיר פערטהיידיגען.

* * *

אַנדערע אָפּאָנענטען און אויך מאַנכע אַנאַרכיסטען, בעהויפּטען, דאָס עס וועט זיין אַ נויטווענדיגקייט, אַז אין דער צייט פֿון אַ רעוואָלוציאָן זאָל עקזיסטירען אַ געוויסע אויטאָריטעט, ניט אַ בעשטימטע דיקטאַטור — אַזוי וויט געהען זיי ניט — נאָר מיר דאַרפֿען אָם וויניגסטענס אָנערקענען אַ געוויסע אויבערמאַכט, צו וועלכע מיר מוזען זיך אונטערוואַרפֿען.

אַ מערקווירדיגער ווידערשפּרוך! אַן איבערבלייבאַכץ פֿון די פֿאָראורטהיילע, מיט וועלכע מיר זיינען אויפֿגעבראַכט און ערצויגען געוואָרען; מיר פֿאָדערן די פֿרייהייט, נאָר מיר האָבען מורא פֿאַר איהרע קאָנזעקווענצען, מיר לייקענען אָב איהר ווירקזאַמקייט און אַפּעלירען צו דער אויטאָריטעט, כדי צו פֿערזיכערן די פֿרייהייט. — וואָס פֿאַר אַ ווידערשפּרוך דאָס איז!

איז דען ניט דער בעסטער מיטעל צו ווערען פֿריי צו בענוצען זיך מיט דער פֿרייהייט, צו האַנדלען נאַך זיין אייגענער פֿרייער איבערצייגונג און צו בעפֿרייען זיך פֿון דעם איינפֿלוס פֿון וואָס פֿאַר עס איז פֿאָרשטעהער? האָט איהר דען ווען עס איז געזעהן, מען זאָל צונויפֿבינדען די פֿים פֿון אַ קינד, כדי עס זאָל זיך אויסלערנען געהן?

אָבער עס גיט אַזעלכע פֿראַגען, דערצעהלט מען אונז, וועלכע געוויסע פּערזאָנען פֿערשטעהען בעסער פֿון אַנדערע, און דערפֿאַר וואָלט גוט געווען פֿריהער אויסצוהערען דעם ראַטה פֿון אַזעלכע מענער און צו האַנדלען לויט זייערע בעשליסע.

מיר זיינען שטענדיג געווען מיט דער מיינונג, אַז אינדיווידועלע טהעטיגקייט שליסט ניט אויס אַ געמיינשאַפֿטליכע פֿערשטענדיגונג, ווען עס האַנדעלט זיך אום פֿראַגען פֿון קאָלעקטיווער טהעטיגקייט; אַז אָרגאַניזאַציאָן איז אַ פֿאָלגע פֿון דיזער פֿערשטענדיגונג, אַ מין צוטהיילונג פֿון דער אַרבייט צווישען אַלע אונאַבהייננגיגע פּערזאָנען, וועלכע זיינען סאָלידאריש פֿעראייניגט איינער מיט דעם אַנדערן און וואו די אַרבייט פֿון יעדען איינציגען שטעהט אין אָנקלאַנג מיט דער טהעטיגקייט פֿון זיינע איבעריגע קאַמעראַדען, וועלכע קעמפֿען אָדער אַרבייטען מיט איהם געמיינשאַפֿטליך. מיר בעגרייפֿען אויך, אַז יעדער איינציגער

זוכט צו געווינען די אַנדערע פֿאַר זיינע פּערזענליכע אידעען און מיינונגען, אָבער דאָס מיינט נאָך לאַנג ניט, אַז יעדער איינציגער דאַרף זיך איינפֿאַך אונטערוואַרפֿען צו אַזעלכע פּערזאָנען, וועלכע בעזיצען אפשר גרעסערע פֿעהיגקייטען אין געוויסע אַנגעלעגענ־הייטען פֿון איהם.

* * *

ווען מיר מאַכען צ.ב.ש. אַ לאַנד־פּאַרטיע מיט עטליכע פֿריינד, און מיר גיבען איבער די פֿיהרונג צו איינעם, וועלכער איז בעסער בעקאַנט מיט דער געגענד פֿון די אַנדערע, מיינט דאָס דען, אַז מיר האָבען איהם געמאַכט פֿאַר אונזער העדר און אַז מיר דאַרפֿען איהם פֿאָלגען בלינדערהייט איבעראַל, וואו ער וועט אונז נאָר פֿיהרען? האָבען מיר איהם געגעבען די מאַכט צו צווינגען אונז, אויב מיר וועלען איהם מעהר ניט וועלען פֿאָל־גען? זיכער ניט! אויב עס געפֿיגט זיך אימיצער צווישען אונז, וואָס ווייסט דעם וועג, פֿאָלגען מיר איהם, דערפֿאַר וויל מיר האַלטען איהם פֿאַר פֿעהיג אונז צו פֿיהרען אויף דעם ריכטיגען אָרט, מיר ווייסען, אַז ער וויל אַליין אויך געהן אַהין; אָבער מיר האָבען זיך פֿאַר קיין פֿאַל ניט ענטזאָגט פֿון אונזער אייגענעם ווילען און אונזער פּערזענליכער איניציאַטיווע.

אויב איינער פֿון אונזער געזעלשאַפֿט בעמערקט, אַז דער, וועלכער פֿיהרט אונז, האָט געמאַכט אַ טעות, אַז ער פֿיהרט אונז אַוועק אין אַ פֿאַלשע ריכטונג, דאַן וועלען מיר זיך באַלד בענוצען מיט אונזער אייגענער איניציאַטיווע, און, אויב עס וועט זיין נייטיג, וועלען מיר זעהן אויסצוגעפֿינען אַן אַנדער וועג, וועלכער וועט ווייזען זיך אונז אויס נעהנטער און אַנגענעהמער.

אַנדערש דאַרף אויך ניט זיין אין דער צייט פֿון קאַמפּף. פֿריהער פֿון אַלעס דאַרפֿען די אַנאַרכיסטען זיך אָבזאָגען פֿון דעם געדאַנק וועגען אַ קריעג צווישען צוויי אַרמעען, מיט שלאַכט־פֿעלדער און מיליטערישע בעוועגונגען פֿון די בעוואַפֿענטע קער־פּערשאַפֿטען, אַזוי ווי עס ווערט פֿאָרגעשטעלט פֿון אַ שאַך־שפּיעלער אויף זיין ברעטעל. דער קאַמפּף דאַרף זיך הויפּטזעכליך בעשעפֿטיגען מיט דער צושטערונג פֿון די אינסטיטוציאָנען.

דער פערברענען פון די איינגענטהומס־דאָקומענטען, גרונד־רע־גיסטער, רעגירונגס־אַקטען א.ז.וו. די עקספראָפּריאַציאָן פון די קאַפּיטאַליסטען, דער צונעהמען און צוטהיילונג פון די פּראָדוק־טען אין נאָמען פון אַלעמען, דאָס אַלעס איז די אַרבייט פון קליינע, איבעראַל צושפּרייטע גרופּען פון קעמפּפער און ניט דער רעזולטאַט פון גרויסע מיליטערישע שלאַכטען. אָט דיזען קליינען קריעג דאַרפען די אַנאַרכיסטען זעהען צו אונטערשטיצען איבע־ראַל, אום צו פּאַראַליזירען די טהעטיגקייט פון דער רעגירונג, צו צווינגען איהר צו צערשפּליטערן איהרע קרעפטען, איהר בעוואַ־פענטע מאַכט.

פאַר אַזאַ קאַמפּף דאַרף מען קיין פיהרער ניט; ווי באַלד איינער האָט אויסגעפיהרט אַ נויטווענדיגע האַנדלונג, דאַן רעדט זיין בייזפּיעל מעהר פון אַלע ווערטער, זיין האַנדלונג וועט בעאיינפלוסען אַנדערע, וועלכע וועלען איהם פאָלגען, דערפאַר ווייל זיי סימפּאַטיזירען מיט אַזעלכע אונטערנעהמונגען, אָבער זייער אָנהיינגערשאַפט פערניכטעט ניט זייער אייגענע איניציאַ־טיווע. אין געוויסע אונטערנעהמונגען וועלען זיי פאָלגען דעם, וועלכער האָט בעזונדערע פעהיגקייטען אין דיזער בעציהונג, אָבער וועהרענד דעם קאַמפּף וועט אפשר אַן אַנדערער אויסגע־פינען אַ בעסערען פּלאַן, וועט ער זיך ניט פריהער נאָכפרעגען ביי אירגענד אַן אויטאָריטעט, נאָר ער וועט זיך דורכרעדען מיט די, מיט וועלכע ער קעמפּפט צוזאַמען, און זיי וועלען אָננעהמען אָדער פערוואַרפען זיין פאָרשלאַג און האַנדלען, אַזוי ווי עס ווייזט זיך זיי אויס פּראַקטישער.

אין דער אַנאַרכיע לערנט יעדער איינציגער, וועלכער פער־שטעהט עפּעס, די, וואָס פערשטעהען ניט. דער מענש איז אַ לעהרער און אַ לערנער אין דערזעלבער צייט. ווי באַלד איינער האָט אויסגעפונען אַ געוויסע אידעע, וועט ער איהר זוכען צו פּראַקטיצירען, און איהר דורך זיין בייזפּיעל ערקלעהרען צו די, וועלכע פעראינטערעסירען זיך דערמיט. אָבער עס גיט ניט קיין בעשטימטע רעגלען, וועלכע וועלען עקזיסטירען פאַר אַלע צייטען, קיין אויטאָריטעט, זאָנדערן גלייכע מענשען, וועלכע וועלען זיך

העלפֿען איינער דעם אַנדערן, לויט זייערע בעזונדערע פֿעהיגקייטען; קיינער וועט ניט אָבגעבען זיינע רעכטע זיין אויטאָנאָמיע. מיט איין וואָרט: דער זיכערסטער מיטעל פֿאַר דעם טריאומפֿ פֿון דער אַנאַרכיע איז צו האַנדלען אַנאַרכיסטיש.

° ° °

און האַנדלען אַלס אַנאַרכיסטען דאַרפֿען מיר אויך, אַנאַליזירענדיג די אַלע מיטלען און מעטהאָדען, וועלכע מען שלאָגט אונז פֿאָר. דער האַס געגען פריוואַט אייגענטהום האָט געוויסע אַנאַרכיסטען געפֿיהרט אַזוי וויִיט, אַז זיי רעכטפֿערטיגען זאָגאַר געוועהנליכע גנבה; איינינע פֿון זיי, וועלכע מאַכען פֿון דער טהעאָריע אַ פראַסטע קאַריקאַטור, בעהויפּטען אפילו אַז מיר האָבען ניט וואָס צו פֿערדאַמען גנבה צווישען די אייגענע קאַמעראַדען.

מיר זיינען זיכער די לעצטע צו פֿערדאַמען אַ גנב; דאָס לאָזען מיר בעסער איבער צו דער בורזשואַזער געזעלשאַפֿט, וועלכע פראָדוצירט דעם גנב; אָבער ווען מיר בעקעמפֿפֿען פריוואַט-אייגענטהום, ווען מיר זוכען צו צושטעהרען דיזע אינסטיטוציאָן, איז עס דערפֿאַר, וויִיל מיר ווילען פֿערניכטען די מעגליכקייט, אַז איינצעלנע פערזאָנען זאָלען קענען מאָנאָפּאָליזירען די אַלע עקזיסטענץ-מיטלען, וועלכע זיינען בעשטימט פֿאַר אַלעמען. פֿאַר אונז איז יעדער איינציגער אַ בורזשואַ, אַן אויסבייטער, וועלכער זוכט צו לעבען אַלס אַ פּאַראַזיט אויף דעם רעכנונג פֿון אַנדערע, וואָס פֿאַר מיטלען ער זאָל דערצו ניט אָנווענדען; אפילו ווען ער לעבט ניט דירעקט פֿון דער אַרבייט פֿון אַנדערע. דער גנב איז אויך ניט מעהר ווי אַ בורזשואַ, אַ בורזשואַ אָהן אַ קאַפּיטאַל, און וויִיל ער האָט ניט די מעגליכקייט צו עקספּלואַטירען אונז אויף אַ געזעצליכען אופן, עקספּלואַטירט ער אונז אויף אַן אומגעזעצליכען שטייגער. און ווען עס וועט זיך איהם איינגעבען אַליין צו ווערען אַן אייגענטהימער, וועט ער זיין דער בעסטער אָנהיינגער פֿון דעם ריכטער און פּאָליציסט.

ווי אַזוי דאַרפֿען מיר אַגיטירען, אַלס אָנהיינגער פֿון דער רעוואָלוציאָן, כדי זי זאָל קומען וואָס שנעלער און זיכערער? עס

איז די ענטוויקלונג פון דער מענשליכער ווירדע, די ענטוויקלונג פון דעם כאַראַקטער, די אונאַבהיינגיגקייט פון׳ם ווילען, וועלכע ערלויבען אונז ניט צו געהאָרכען בלינדערהייט צו וואָס פאַר עס איז ניט בעפעהל, אָט דיזע אייגענשאַפטען האָבען אין אונז געשאַפען דעם רעבעלישען געפיהל געגען יעדען דעספאָטיזם, און זיי גיבען אונז די ענערגיע צו בעקעמפפען אַלצדינג, וואָס עס ווייזט זיך אונז אויס פאַלש און לעבערליך.

דיזע אַלע מיטלען, וועלכע פיהרען אונז אַראָב פון ריכטיגען וועג, אַלע האַנדלונגען, וועלכע צווינגען אונז צו ערנידעריגען דעם כאַראַקטער, די זאָגענאַנטע פעהיגקייט זיך אַרויסצוגנב׳ענען פון די ציינער פון אַ געזעץ דורך קלייגליכע און נידעריגע מיטלען, דאָס אַלץ איז, לויט אונזער מיינונג, אַ געפאַהר פאַר דער פראָפּאַגאַנדאַ און געגען דאָס גרויסע ציעל, צו וועלכען מיר שטרעבען. אַזעלכע מיטלען צווינגען אונז צו בעגעהען דיזעלבע נידעריגקייטען, וועלכע מיר בעקעמפפען ביי אַנדערע, און אַנשטאָט צו ענטוויקלען דעם כאַראַקטער, פערניכטען זיי איהם אין גאַנצען און פערוראַבען, אַז מענשען פערשווענדען זייער קראַפט מיט קליינליכע און נידעריגע האַנדלונגען. מיר וואָלטען זיכער העכסט צופרידען געווען צו זעהען אַ פערמעהרונג פון אַזעלכע אַקטען, וועלכע אונזער שלעכטע געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציאָן רופט אַליין אַרויס, עס וואָלט אונז געפרעהט צו זעהען, ווען מענשען וואָלטען איינפאַך אָפען און פריי גענומען דאָס, וואָס זיי דאַרפען נייטיג צום לעבען, און דורך דיזע האַנדלונגען פראָקלאַמירט פאַר דער גאַנצער וועלט זייער רעכט צו עקזיסטירען. אָבער אַזעלכע אָפענע האַנדלונגען קען מען ניט צורעכענען צו דער קאַטעגאָריע פון גנבות. געוועהנליכע גנבות מאַכען אויף אונז ניט דעם קלענסטען איינדרוק, דערפאַר וויל מיר געפינען אין זיי ניט קיין מאַניפעסטאַציאָנען פון דעם כאַראַקטער, אַזוי ווי מיר ווינשען עס ביי יעדען אַקט פון פראָפּאַגאַנדאַ.

* * *

דאָס זעלבע איז אויך דער פאַל מיט דער „פראָפּאַגאַנדאַ דער טהאַט". וואָס האָט מען ניט אַלעס געמאַכט פון דיזער מע־

טהאָרע! וויפיעל פאַלשע בעגריפע און פאָרשטעלונגען זיינען שוין ניט ענטוויקעלט געוואָרען פון ביידע זייטען: פון די, וועלכע בעקעמפפען איהר, און פון די, וועלכע אָנערקענען איהר אַלס אַ מיטעל פון פראָפּאַגאַנדאַ?

די „פראָפּאַגאַנדאַ דער טהאַט" איז אייגענטליך ניט אַנדערס ווי אַן אויסגעפיהרטער געדאַנק. מיר האָבען שוין פריהער ערקלעהרט, אַז דער, וואָס פיהלט אַ געוויסע אידעע זעהר טיעף, האָט שטענדיג דעם וואונש איהר צו רעאַליזירען. דאָס איז אַ גענינגענדער אַרגומענט געגען די, וועלכע פערדאַמען די „פראָפּאַגאַנדאַ דער טהאַט"; אָבער פון דער צווייטער זייט גיט עס געוויסע אַנאַרכיסטען, וועלכע לאָזען זיך מעהר בעהערשען פון אונקלאָרע שטימונגען, איידער פון זייער פערשטאַנד, און זיי זיינען דאָס, וועלכע זעהען אין יעדען געוואַלט-אַקט אַ „פראָפּאַגאַנדאַ דער טהאַט". צו טויטען אַ בורזשואַ, ערמאָרדען אַ מייסטער, אונטער-צינדען אַ פאַבריק, צושטערען אַ מאָנומענט, אָט דאָס אַלעס הייסט ביי זיי „פראָפּאַגאַנדאַ דער טהאַט." די יעניגע, וואָס ווייסען פון קיין אַנדער זאַך ניט צו רעדען, ווי נאָר פון הרג'נען מענשען און אונטערצינדען הייזער, זיינען איבערהויפט ניט ווערטה צו רופען זיך אַנאַרכיסטען.

אינזער שטעלונג צו אַ געוויסער טהאַט איז פאָלגענדע. מיר האָבען שוין פריהער ערקלעהרט, אַז די טהאַט איז ניט מעהר ווי די לאָגישע פאָלגע פון דעם געדאַנק אָבער פריהער פון אַלעם דאַרף אַ טהאַט האָבען אַ געוויסען ציעל, און פאָלגליך דאַרפען מיר זעהען, אַז דער מאָטיוו פון אַ געוויסען אַקט זאָל זיין אין אָנקלאַנג מיט'ן ציעל און זיך ניט קעהרען געגען איהם.

נעהמען מיר פאַר אַ ביישפיעל דעם אונטערצינדען פון אַ פאַבריק, וועלכע בעשעפטיגט פופציג, הונדערט אָדער צוויי-הונ-דערט מענשען. דער דירעקטאָר פון פאַבריק איז איינער פון די, וועלכע זיינען ניט צו גוט און ניט צו שלעכט, מיט איין וואָרט, אַ דורכשניטליכער עקספּלאָאַטאַטאָר. דער אונטערצינדען פון אַזאַ פאַבריק אָהן אַ בעשטימטען גרונד, וואָלט פעראורזאַכט, אַז מען זאָל אַרויסוואַרפען די אַרבייטער אין גאַס. די אַרבייטער, ליידענ-

דיג פֿון זייער מאָמענטאַנען עלענד, וואָלטען ניט געזוכט קיין שום ערקלעהרונג פֿאַר אַזא טהאַט, און ווען עס וואָלט זיי געלונגען אויסצוגעפֿינען דעם שולדיגען, וואָלטען זיי אויסגעגאָסען זייער גאַנצען האַס אויף איהם. און די אידעע, וועלכע האָט איהם געמאַכט צו בעגעהען איין טהאַט. אָט האָט איהר די קאָנסעקווענצען פֿון אַן אונמאָטיווירטער האַנדלונג!

אָבער נעהמען מיר אַן אַנדער ביישפּיעל: שטעלט זיך פֿאָר, אַז עס איז אין דער צייט פֿון אַ קאַמפּף צווישען פֿאַבריקאַנטען און אַרבייטער, אַ סטרייק. אין אַזאַ צייט גיט עס שטענדיג קאַפּיטאַליסטען, וועלכע ציינען זיך אַרויס ברוטאַלער פֿון די אַנדערע. זיי זיינען דאַס געווען די פֿעראורזאכער פֿון דעם סטרייק, און דורך זייערע אינטריגעס האָט עס זיי געלונגען איינצורעדען זייערע קלאַסען גענאָסען זיך ניט אונטערצוגעבען. אויף אַזאַ מין אַרט האָבען זיי פֿערלענגערט דעם סטרייק און אַרויסגערופֿען דורך זייער גרויזאַמקייט דעם האַס פֿון די אַרבייטער. שטעלט זיך פֿאָר, אַז אין אַ שעהנעם טאָג זאָל מען איינעם פֿון זיי געפֿינען טויט מיט אַ שטיקעל פּאַפּיר, אויף וועלכען עס איז אָנגעשריבען דער מאָטיוו פֿון דעם אַטענטאַט, אָדער מען זאָל פֿערברענען זיין פֿאַבריק צוליעב דעמזעלבען מאָטיוו, אין אַזאַ פֿאַל וואָלט ניט מעגליך געווען צו מאַכען אַ טעות; יעדער וואָלט פֿערשטאַנען די אורזאַכע פֿון דער טהאַט, און איהר מעגט זיין זיכער, אַז אַזאַ טהאַט וואָלט געפֿונען איבעראַל אַן אָבקלאַנג צווישען די אַרבייטער. דאָס וואָלט געהייסען אַ פֿערנינפֿטיגער אַקט, און ער צייגט אונז אין דערזעלבער צייט, אַז דער פּרינציפּ דאַרף שטענדיג זיין דער איניציאַטאָר און פֿיהרער פֿון אַזעלכע האַנדלונגען.

„דער צוועק פֿערהייליגט די מיטלען", אַזוי זאָגען די יעזואיטען, און געוויסע אַנאַרכיסטען דיינקען, אַז דיזע מאָטאָ איז אויך גוט פֿאַר'ן אנאַרכיזם. אָבער אַזאַ מאָטאָ איז נאָר גוט פֿאַר אַזעלכע מענשען, וועלכע בעגעהען אַ געוויסע טהאַט, אום צו בעפֿרידיגען זייערע עגאָאיסטישע בעדירפֿניסע און זייערע פּערזענליכע אינטערעסען, ניט קוקענדיג דערויף וועמען זיי וועלען פֿערוואונדען אָדער טויטען אויף זייער וועג. אָבער ווען מיר זוכען

אונזער בעפֿרידיגונג אין דער אָנווענדונג פֿון גערעכטיגקייט און סאָלידאַריטעט, דאַן מוזען די מיטלען, מיט וועלכע מיר בענוצען זיך, שטענדיג זיין אין אָנקלאַנג מיט דעם ציעל, אויב מיר ווילען ניט, אַז אונזערע האַנדלונגען זאָלען אַרויסרופֿען אַזעלכע פֿאָלגען, וועלכע זיינען פונקט פֿערקעהרט צו וואָס מיר ווינשען.

רעוואָלוציאָן און אַנאַרכיע.

ווען עס גיט פֿערשיעדענע אַנזיכטען ביי די אַנאַרכיסטען איבער די טאַקטישע מעטהאָדען, איז עס דערפֿאַר וויל מאַנכע גענאָסען, וועלכע לאָזען זיך מעהר בעאיינפֿלוסען פֿון זייער טעמפּעראַמענט, איידער פֿון פּרינציפּיעלע אַנשויאונגען, האָבען זיך איינגערעדט, אז זיי קעמפּפֿען פֿאַר דער אַנאַרכיע, נאָר אין דער אמת'ן האָבען זיי קיין אַנדער זאַך ניט אין זינען ווי די רעוואָלוציאָן, דיינקענדיג, אַז די טענדענצען פֿון דער רעוואָלוציאָן וועלען אונז שוין אַליין פֿיהרען צום אַנאַרכיסטישען אידעאַל; אויך די רעפּובליקאַנער זיינען געווען מיט דערזעלבער מיינונג, און זיי האָבען ערוואַרטעט בעשטימטערהייט, אז מיט דער פּראָקלאַמאַציאָן פֿון דער רעפּובליק, וועט זיך אָנהויבען אַן ערא פֿון פֿרייהייט און וואָהלשטאַנד. עס וואָלט געווען אַן אַרויסגע־וואָרפֿענע אַרבייט אָנצודייטען אויף אַלע אילוזיעס, וועלכע זיינען ענטשטאַנען און פֿערשוואונדען איינע נאָך די אַנדערע אין די מוחות פֿון די אַרבייטער, זייט דער פֿערווירקליכונג פֿון'ם רע־פּובליקאַנישען רעזשים; לאָמיר זיך בעסער בעשעפֿטיגען בעציי־טענס מיט יענע אַנדערע אילוזיעס און מיט די שרעקליכע פֿאָלגען, וועלכע וועלען אַרויסקומען, ווען מיר זעצען אונזער גאַנצע האָפֿנונג אויף דער רעוואָלוציאָן, מאַכענדיג פֿון איהר אַ ציעל, אָנשטאָט אַ מיטעל צו דערגרייכען אַ ציעל.

* * *

די יעניגע גענאָסען וועלכע זיינען מיט דער מיינונג, אַז די רעוואָלוציאָן וועט אונז שוין אַליין פֿיהרען צום אַנאַרכיזם, דיינ־קען, אַז מען קען גרופּירען די עלעמענטען, וועלכע זיינען נויט־ווענדיג פֿאַר דער רעוואָלוציאָן, אַז דיזע עלעמענטען זיינען גענוג

צאָהלרייך, אום אַרויסצורופֿען רעוואָלטען און אויפֿשטענדע און צו שאַפֿען אַזאַ צושטאַנד, אַז די רעוואָלוציאָן וועט זיין אונפֿערמיידליך. און ווען די רעוואָלוציאָן וועט שוין אויסברעכען, וועט עס זיין אַ קליינינקייט, אַז די אָרגאַניזירטע רעוואָלוציאָנערע גרופּען וועלען בעשטימען איהר ווייטערע ענטוויקלונג און איהר געבען די ריכ־טונג, וועלכע זיי האַלטען פֿאַר נייטווענדיג. אַט דערפֿאַר זיינען זיי פֿאַרטיג צו בענוצען זיך מיט אַלע מיטלען, וועלכע זיינען נאָך זייער מיינונג אימשטאַנד, וואָס גיכער אַרויסצורופֿען דעם אויס־ברוך פֿון דער רעוואָלוציאָן; דערפֿאַר זוכען זיי צו פֿעראייניגען אַלע קרעפֿטען, וועלכע האָבען נאָר אַ רעוואָלוציאָנערען אויסזעהן, אונטער אַ בעשטימטען פּראָגראַם, אַוועקלייגענדיג אָן אַ זייט געוויסע „קליינינקייטען", געוויסע פֿערשיעדענהייטען, וועלכע וואָלטען געקענט פֿערהינדערן אַ געמיינשאַפֿטליכע פֿערשטענדיגונג מיט אַזעלכע פּערזאָנען, וועלכע האָבען אַ רעוואָלוציאָנערען טעמפּעראַמענט.

מיר פֿון דער צווייטער זייט זיינען איבערצייגט, אַז די רע־וואָלוציאָן וועט ניט געמאַכט ווערן פֿון אונז, און אַז זי וועט אויסברעכען, נאָך איידער מיר וועלען זיין אַזוי צאָהלרייך איהר אַרויסצורופֿען. מיר זיינען מיט דער מיינונג, אַז די אונגערעכטע אָרגאַניזאַציאָן פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט וועט אַליין אַרויס־רופֿען די רעוואָלוציאָן, און אַז אַ גרויסער אינדוסטריעלער קריזיס, פֿערבונדען מיט אייניגע פּאָליטישע שוויריגקייטען זיינען פֿאָלקאָ־מען גענוג, אום צו פֿעראורזאַכען דעם רעוואָלוציאָנערען אויסברוך, וועלכען אונזערע געגנאָסען דיינקען אַליין אַרויסצורופֿען.

די, וואָס לאָזען זיך ניט פֿערבלענדען מיט פוסטע ווערטער און פֿערמאַכען ניט זייערע אויגען פֿאַר דער ווירקליכקייט פֿון לעבען, זיינען איבערצייגט, אַז דער יעצטיגער צושטאַנד קען מעהר ניט אָנהאַלטען קיין לאַנגע צייט. די אונצופֿרידענהייט איז צו אַלגעמיין; זי האָט אויך געגעבען דער בולאַנזשיסטישער בעוועגונג *) אַזאַ קראַפֿט, און דיזע בעוועגונג איז נאָר צו גרונד

---

*) די בעוועגונג, וועלכע האָט זיך גרופּירט אַרום דעם געוועזענעם פֿראַנצויזישען גענעראַל בולאַנזשע. באַלד נאָכדעם ווי קאַרנאָ איז געוועהלט

געגאַנגען צוליעב דער פֿיגהייט און אונפֿעהיגקייט פֿון די, וועלכע זיינען געווען איהרע פֿיהרער. אָבער אַנדערע וועלען האָבען מעהר ערפֿאָלג.

אָבוואָהל די אַלגעמיינע אונצופֿרידענהייט האָט ביז יעצט מעהר ניט געהאַט אַזאַ בעשטימטען כאַראַקטער ווי אין דער צייט פֿון דער בולאַנזשיסטישער בעוועגונג, דאָך איז די צאָהל פֿון די אונצופֿרידענע ניט געוואָרען קלענער, פֿערקעהרט, זי האָט זיך פֿערמעהרט איבעראַל. דער קאָמערציעלער קריזיס ווערט געפֿעהרליכער פֿון טאָג צו טאָג, און די מעגליכקייט צו געפֿינען ארבייט ווערט וואָס וייטער אַלס שווערער פֿאַר די אַרבייטער; די, וואָס זיינען געצוואונגען אַרומצוגעהן ליידיג, זעהען, אַז די זאָגענאַנטע „שלעכטע צייט" ווערט אימער ערגער און די צאָהל פֿון די אַרבייטסלאָזע האַלט אין איין וואַקסען. דער ווינטער ברייינגט אונז יעדעסמאָל דיזעלבע גרויזאַמע ערשיינונגען פֿון בעטלערס, וועלכע שטעהען פֿאַר די טהירען פֿון די קאַזאַרמען, האָספּיטעלער, רעסטאָראַנען און רייכע פֿילאַנטראָפּען, ציטערנדיג פֿון הונגער און קעלט, און ערוואַרטען מיט אונגעדולד די מינוט, ווען מען גיט זיי אַ טעלער סופּ און אַ שטיקעל ברויט.

אַזאַ צושטאַנד קען ניט אָנהאַלטען פֿאַר אַלע צייטען, די מענשען וועלען ענדליך זיין געצוואונגען צו רעוואָלטירען, כדי זיי זאָלען ניט שטאַרבען פֿון הונגער.

*
* *

געוואָרען צ"ם פּרעזידענט פֿון דער רעפּובליק, האָט בולאַנזשע געפֿאָדערט אַ רעוויזיאָן פֿון דער קאָנסטיטוציע. ער האָט געהאַט צאָהלרייכע אָנהייגער אין דער אַרמעע און צווישען די פּאָליטיקער. פֿיעלע רעוואָלוציאָנערען און זאָגאַר סאָציאַליסטען האָבען זיך אָנגעשלאָסען אָן דיזער בעוועגונג, האָפֿענדיג, אַז זי וועט אַרויסרופֿען אַ נייע רעוואָלוציאָן. אָבער בולאַנזשע איז ניט געווען דער מאַן, וועלכער האָט געהאַט די פֿעהיגקייט און דעם מוטה צו בענוצען זיך מיט דעם מאָמענט; ער האָט פֿערבייגעלאָזט די בעסטע געלעגענהייט און האָט ענדליך געמוזט אַנטלויפֿען פֿון פֿראַנקרייך (1889). אין 1891 האָט ער בעגאַנגען זעלבסטמאָרד אין בריסעל.

(דער איבערזעצער)

מיר זיינען מיט דער מיינונג, אַז וואָס מעהר מיר וועלען יעצט פּראָפּאַגאַנדירען אונזערע אידעען צווישען די מאַסען, וואָס ריינער מיר וועלען זיי האַלטען פֿון אַלע פֿרעמדע טהעאָריען, פֿון אַלע פֿאָראורטהיילע, וועלכע די געוואוינהייט און די ערציהונג האָבען אונז איבערגעלאָזט בירושה, אַלס גרעסער און וויכטיגער וועט זיין די ראָלע, וועלכע די אַנאַרכיסטישע אַקציאָן וועט שפּילען אין דער קומענדער רעוואָלוציאָן. פֿריהער פֿון אַלעס דאַרפֿען מיר אַלזאָ זעהען צו ענטוויקלען אונזערע אידעען קלאָהר און דייטליך, און צו שאַפֿען איבעראַל גרופּען פֿון בעוואוסטע קאַמעראַדען, וועלכע וועלען ניט איינגעהן אויף קיין שום קאָמפּראָמיס און ניט פֿערבויגען דעם קלענסטען טהייל פֿון אונזערע אידעען מיט דער ערקלעהרונג, אַז עס איז נויטווענדיג, כדי צו פֿערמעהרען די צאָהל פֿון אונזערע אָנהייגגער; יעדער מאָמענטאַנער קאָמפּראָמיס קען זיין פֿאַר אונז אַ נייע קייט און אַרויסרופֿען פֿאַלשע פֿאָרשטעלונגען וועגען אונזערע אייגענטליכע שטרעבונגען.

די רעוואָלוציאָן איז ניט אונזער ציעל, נאָר אַ מיטעל, זיכער אַן אונפֿערמיידליכער מיטעל, מיט וועלכען מיר דאַרפֿען זיך רעכענען, אָבער דיזער מיטעל האָט נאָר איין ווערטה פֿאַר אונז, נעמליך: צו פֿערווירקליכען אונזערע אידעען. די היינטיגע געזעלשאַפֿט ענטוויקעלט אַליין רעוואָלוציאָנערען, וועגען דעם האָבען מיר זיך ניט וואָס צו זאָרגען, די שרעקליכע אונגערעכטיגקייטען פֿון דעם יעצטיגען סיסטעם שאַפֿען יעדען טאָג אונצופֿרידענע מענשען, רעבעלען; אונזער אויפֿגאַבע איז צו מאַכען די איינצעלנע מענשען בעוואוסטזיניג, כדי זיי זאָלען וויסען, וואָס זיי ווילען, מיט איין וואָרט, אונזער אויפֿגאַבע איז צו מאַכען פֿאָלקאָמענע אַנאַרכיסטען, זיכער אויך רעוואָליציאָנערען, נאָר אַזעלכע, וועלכע וויסען, וואַרום און פֿאַר וואָס זיי פֿיהרען אָן אַ קאַמפּף מיט דער היינטיגער געזעלשאַפֿט.

* * *

מיר וויסען שוין אין פֿאָראויס דעם ענטפֿער פֿון געוויסע אָפּאָנענטען וועגען דיזער פֿראַגע. „וואָס האָט איהר ביז יעצט

אויפֿגעטהאָן," פֿרעגען זיי, „מיט אייערע שעהנע טהעאָריען איבער די איניציאַטיווע און דעם ספּאָנטאַנען כאַראַקטער פֿון אינדיווידועלע האַנדלונגען? וואָס האָבען אויפֿגעטהאָן אייערע צווייטע און צושפּרייטע גרופּען, וועלכע האָבען קיין שום פֿערבינדונג ניט איינע מיט די אַנדערע? זייט איהר ניט אַליין געצוואונגען צו אָפּאָנירען געגען געוויסע אַקטען און טהעאָריען, וועלכע בעפּוצען זיך מיט דעם נאָמען פֿון אַנאַרכיזם, און וועלכע איהר ווילט ניט אָנערקענען אַלס אַזעלכע?"

עס איז גאָר קיין צווייפֿעל ניט, אַז די אַנאַרכיסטישע פּראָפּאַגאַנדאַ האָט נאָך לאַנג ניט געהאַט דעם ערפֿאָלג, וועלכען מיר ערוואַרטען פֿון איהר, עס איז אויך זיכער, אַז ניט אַלע די, וועלכע האַלטען זיך פֿאַר פֿערטהיידיגער פֿון׳ם אַנאַרכיזם, האָבען פֿערשטאַנען זיינע טהעאָריען; אָבער דאָס בעווייזט דאָך גראַדע די נויטווענדיגקייט זיי ווייטער אויסצובילדען, ניט מורא האָבענדיג פֿאַר ווידערהאָלונגען, כדי מיר זאָלען קיינמאָל ניט פֿערנאַכלעסיגען דיזע וויכטיגע אַרבייט.

עס איז וואָהר, אַז די אַנאַרכיסטען האָבען ניט קיין בעשטימטע פֿעראייניגונג, קיין פֿעסטע אָרגאַניזאַציאָן, נאָר פֿון דעסטוועגען זיינען זייערע אַקציאָנען און פּראָפּאַגאַנדאַ זעהר בעדייטענדע. עס עקזיסטירט אָבער צווישען זיי אַ געוויסע גייסטיגע פֿערבינדונג, דורך די געמיינשאַפֿטליכקייט פֿון דעם ציעל, צו וועלכען זיי שטרעבען. אין פֿראַנקרייך און אין שפּאַניען, אין איטאַליען און אין ענגלאַנד, אין אַמעריקאַ און אין אויסטראַליען, איבעראַל פֿאָדערן די אַנאַרכיסטען די אָבשאַפֿונג פֿון פּריוואַט-אייגענטהום, די פֿערניכטונג פֿון דער אויטאָריטעט און די פֿאָלשטענדיגע אויטאָנאָמיע פֿון דעם אינדיווידואום. אָט האָט איהר אַ געמיינשאַפֿטליכען באַזיס פֿון די אידעען און שטרעבונגען.

* * *

זיכער, עס זיינען פֿאַראַנען געוויסע פֿערשידענהייטען אין דער וואַהל פֿון די מיטלען צווישען די אַנאַרכיסטען, אָבער דער אידעאַל איז דערזעלבער; מיר פּראָגרעסירען שטענדיג, און ווען עס וועט קומען די צייט, ווען מען וועט זיך מעהר ניט שרעקען

פּאַר געוויסע ווערטער, מיט וועלכע מען מישט היינט צונויף פערשידענע זאַכען, דאַן וועלען מיר זעהר שנעל האָבען אַ פּער־שטענדיגונג צווישען די פערשידענע גרופּען אין אַלע לענדער אין אַ ווירקליכע און פאָלשטענדיג פרייהייטליכע אָרגאַניזאַציאָן; און דיזע פערשטענדיגונג אין אָרגאַניזאַציאָן וועט האָבען אַ גרעסערן ווערטה, דערפאַר ווייל זיי וועלען זיין דער רעזולטאַט פון דער פּראַקטישער טהעטיגקייט און ניט פון אַ קינסטליך אינספּירירטער פעראייניגונג און קאָמפּראָמיסען.

וואָס אָנבעלאַנגט געוויסע אַקטען און טהעאָריען, וועלכע מיר אַליין בעקעמפּפען און וועלען זיי קיינמאָל ניט אָנערקענען פאַר אנאַרכיסטיש, איז גאָר קיין צווייפעל ניט, אַז עס געהט אָן אַ סאָרט פּראָפּאַגאַנדאַ אין אונזערע רייהען מיט דער הילפע פון אייניגע גאַנץ ערנסטע אָבער איינזייטיגע גענאָסען, וועלכע מיר וואָלטען בעדאַרפט בעקעמפּפען מיט דער גרעסטער ענערגיע.

אָבער ווען מיר וועלען בעהאַלטען אונזערע פּרינציפּען און זעצען אונזער גאַנצע האָפנונג נאָר אויף דער רעוואָלוציאָן, וועלען מיר זיך קיינמאָל ניט בעפרייען פון פאַלשע ברידער, פאַלשע אידעען און פאַלשע פּרינציפּען. עס גיט נאָר איין מיטעל צו מאַכען אַן אונטערשיעד צווישען די אמת׳ע אידעען פון׳ם אַנאַר־כיזמוס און אַזעלכע פאַלשע טהעאָריען, וועלכע האָבען נאָר דעם צוועק אַראָבצופיהרען די בעוועגונג פון רעכטען וועג, נעמליך: נאָך שווערער צו אַרבייטען ווי מיר האָבען עס געטהאָן ביז אַהער, צו ענטוויקלען אונזערע אידעען וואָס קלאָהרער, אויסצוראָטען די אויטאָריטערע פאָראורטהיילע, און צו זעהען מיט אַלע מעגליכ־קייטען, אַז די, צו וועלכע מיר ווענדען זיך מיט אונזער פּראָפּאַ־גאַנדאַ, זאָלען אליין קענען ענטשיידען צי אַ האַנדלונג איז אַנאַרכיסטיש אָדער ניט. דאָס איז אַ בעסערער מיטעל ווי אויס־שליסונגען אין אַלגעמיין.

* * *

געוויס, די יעניגע, וועלכע וואָלטען שוין באַלד געוואָלט זעהן די פערווירקליכונג פון אונזערע האָפנונגען, אַ געזעלשאַפט פון גליק און האַרמאָניע, וועלען זיך אפשר אָבקעהרען פון אונ־

זערע רייהען, זעהענדיג די אַלע האַנדלונגען, וועלכע קומען פֿאָר; מאַנכע פֿון זיי וועלען אין גאַנצען ענטמוטהיגט און פֿערצווייפֿעלט ווערען, ניט זעהענדיג קיין שום אויסזיכט פֿאַר אַ פֿערשטענדיגונג אין דיזעם כאַאָס פֿון אידעען און שטרעבונגען, וועלכע בעקעמפֿפֿען מעהר אָדער וויינּיגער ענערגיש די בורזשואַזע געזעלשאַפֿט אונטער דער פֿאָהן פֿון אַנאַרכיזם. אָבער איז דאָס דען ניט געוועזן דער פֿאַל מיט אַלע נייע אידעען, וועלכע האָבען געזוכט צו פֿערניכטען די עקזיסטירענדע אָרדנונג, אַז זיי האָבען מאָמענטאַן אַרויסגערופֿען אונאָרדנונג און כאַאָס?

מיר ווידערהאָלען נאָך אַמאָל: זאָלען די אונגעדולדיגע זעהען, ווי זיי ווערען פֿאַרטיג מיט זייער היציגקייט! מיר אָבער דאַרפֿען אָנווענדען אַלע מעגליכקייטען צו ענטוויקלען אונזערע אידעען וואָס קלאָהרער און פֿאָלקאָמענער, כדי אונזערע טהעאָריען זאָלען בעקומען אַ פֿעסטען און זיכערען פֿונדאַמענט; אָט אויף אַזאַ מין אַרט וועט ענטשטעהן אַ פֿעראייניגונג אָהן אַ צוואַנג, און קיין הינדערניס וועט ניט אָבהאַלטען די פֿרייע ענטוויקלונג פֿון די געדאַנקען. נאָר דורך די פֿרייע ענטוויקלונג פֿון דער אַנאַרכיסטישער אידעע איז מעגליך צו שאַפֿען מענשען מיט זעלבסטשטענדיגע מיינונגען און כאַראַקטערע, און דאָס איז דער איינציגער וועג צו פֿערזיכערן דעם ערפֿאָלג פֿון דער קומענדער רעוואָלוציאָן.

דאָס וואָס האָט אַם מייסטען בייגעטראָגען צו ענטוויקלען ביי מאַנכע גענאָסען די פֿאַלשע פֿאָרשטעלונג, אַז „פּרינציפּען זיינען אַ הינדערניס אין קאַמפּף", איז די ערקענטניס, אַז עס עקזיסטירט אַ גרויסער אונטערשיעד צווישען די אידעען און די פֿערזוכע זיי צו פֿערווירקליכען. ניט זעהענדיג אין ערגענץ קיין קראַפֿט, וועלכע זאָל זיין אימשטאַנד מיט אַמאָל אַרויסצורופֿען אַ רעוואָלוציאָן, האָבען זיי אָנגעהויבען צו פֿערדאַמען יעדע ערנסטע דיסקוסיאָן איבער אונזערע אידעען און ערקלעהרט, אַז דאָס זיינען בלויז מעטאַפֿיזישע קונצען. ניט געפֿינענדיג אין אונזערע אייגענע רייהען די קראַפֿט, וועלכע זיי האָבען זיך איינגערעדט צו קענען ענטוויקלען דורך אַנדערע מיטלען, קעהרען זיי זיך צוריק צו די אויטאָריטערע מעטהאָדען און זיינען גענוג נאַאיוו צו גלויבען,

אַז זיי האָבען פֿערניכטעט די אויטאָריטעט, געבענדיג איהר אַן אַנדער נאָמען. פֿערלירענדיג די געדולד אין קאַמפּף, בעמערקען זיי ניט, אַז טראָץ דעם די קרעפֿטע זיינען אָבגעטהיילט איינע פֿון די אַנדערע, שטרעבען אָבער אַלע פֿערזיכע פֿון די קעמפּפֿער צו דעמזעלבען ציעל, און דאָס קיין זאַך איז ניט אימשטאַנד צו געבען דיזער פֿעראייניגונג די מאַכט, וועלכע זיי וואָלטען געוואונשען צו זעהען, ווי נאָר די פֿערשפּרייטונג פֿון אונזערע אידעען.

„ווען אַ גענאָסע פֿערשפּרעכט אונז זיין הילפֿע, אַזוי זאַגען זיי, דאַן ווילען מיר איין פֿאַר אַלע מאָל וויסען, אַז מיר קענען רעכנען אויף איהם, און אַז ער וועט זיך ניט צוריקציהען, ווען עס קומט דער טאָג צו האַנדלען, ענטשולדיגענדיג זיך מיט זיין פּערזענליכער פֿרייהייט און אויטאָנאָמיע".

מיר זיינען גאַנץ מיט דערזעלבער מיינונג, אָבער מיר בעטראַכטען עס אַלס די ערשטע וויכטיגע בעדינגונג פֿון אונזער אַגיטאַציאָן, צו ערקלעהרען און צו צייגען ביי יעדער געלעגענהייט, אַז קיין מענש זאָל זיך ניט אונטערנעהמען געוויסע זאַכען, אַזוי לאַנג ווי ער בעזיצט ניט די פֿעהיגקייט זיי אויסצופֿיהרען, און אַז ווען אַ גענאָסע האָט זיך יאָ אונטערגענומען אַ געוויסע זאַך, איז עס איינפֿאַך אַ פֿראַגע פֿון פּערזענליכער עהרע, ער זאָל האַלטען זיין פֿערשפּרעכען. זיכער, דאָ וועט זיך ווייטער אויפֿהויבען די פֿראַגע פֿון אַ קאַמפּף געגען די פֿאַלשע בעגריפֿע, פֿון וועלכע מיר האָבען גערעדט בעפֿאָר; אָבער עס איז אונבעדינגט נויטווענדיג, אַז אונזער פּראָפּאַגאַנדאַ זאָל בעווייזען די גוטע ווירקונגען פֿין אַ געגענזייטיגער פֿערשטענדיגונג און צוטרוי צווישען די גענאָסען. וואָס פֿאַר אַ ווערטה האָבען אַלע אונטערנעהמונגען, ביז וואַנען איהר וועט ניט שאַפֿען אַזאַ פֿערשטענדיגונג? און ווען מען וואָלט עס אפילו אָנגעשריבען אין גרויסע בוכשטאַבען אין אַ פּראָגראַמע, אום פֿעסטצושטעלען אין פֿאָראויס, אַז מענשען דאַרפֿען האַלטען זייערע פֿערשפּרעכונגען, דאָס וואָס זיי האָבען אָבגעמאַכט מיט אַנדערע, וואָס וואָלט איהר זיי געקענט טהאָן, ניט האָבענדיג קיין מאַכט צו צווינגען די יעניגע, וועלכע ברעכען זייער וואָרט? אָט דערפֿאַר איז נויטווענדיג אַלע פֿראַגען

צו דיסקוטירען גרינדליך, זאָלען מיר זיך נאָר אַ ביסעל מעהר צו הערען צו דער שטימע פֿון אונזער פֿערנונפֿט, איידער צו פֿאָלגען אונזערע אונגעדולדיגע ווינשע, און מיר וועלען באַלד אויסגע־פֿינען, אַז ניט אַלעס איז „מעטאַפֿיזיש", וואָס מען רופֿט אָן מיט דיזעם נאָמען.

די ווירקונג פון רעפארמען.

ווען מיר האָבען זיך בעשעפטיגט מיט דער פראַגע: „פאַר וואָס מיר זיינען רעוואָלוציאָנער", האָבען מיר פערזוכט צו בעווייזען, אַז דאָס עלענד און די אונצופרידענהייט, וועלכע זיינען די רעזולטאַטען פון אונזער שלעכטער געזעלשאַפטליכער אָרגאַניזאַציאָן, פיהרען אונז דירעקט צום אויפשטאַנד געגען דאָס היינטיגע סיסטעם; אין וויל די אומשטענדען אַליין צווינגען אונז צו נעהמען אַן אַנטהייל אין דיזער רעוואָלוציאָן, דערפאַר זיינען מיר שטאַרק פעראינטערעסירט זיך פאַרצובערייטען אויף דעם קומענדען שטורם. אויסערדעם גיט עס נאָך אַן אורזאַכע, אויף וועלכע מיר האָבען נאָר קורץ אָנגעדייטעט, וועלכע איז אָבער זעהר וויכטיג, דערפאַר וואָס זי ערקלעהרט אונז, וואָרום די אַנאַרכיסטען נעהמען קיין אַנטהייל ניט אין דעם קאַמפף פאַר געוויסע רעפאָרמען, וועלכע מען שטעלט פאַר די אַרביטער אַלס אַ מיטעל פאַר זייער שטופּענווייזע בעפרייאונג.

עס איז נויטווענדיג אויפצואווייזען, אַז אונטער דעם יעצטיגען קאַפּיטאַליסטישען רעזשים, ווען די מענשהייט איז צוטהיילט אין צווי פערשידענע קלאַסען, פון וועלכע די איינע לעבט אויף דעם רעכנונג פון די אַנדערע,—עס איז נויטווענדיג אויפצואווייזען, אַז אונטער אַזאַ סיסטעם איז יעדע פערבעסערונג פון דער עקספּלואַטירטער קלאַסע פערבונדען מיט אַ בעשריינקונג פון די פּריווילעגיעס, וועלכע די קלאַסע פון די עקספּלואַטאַטאָרם בעזיצט היינט. פאָלגליך איז אַ רעפאָרם ניט מעהר ווי אַן אילוזיע, אַ מיטעל צו פערשלעפּערן די אַרבייטער, כדי זיי זאָלען אויסבריינגען זייער ענערגיע מיט די ערגבערונגען פון לופט-שלעסער, וועלכע פערשווינדען באַלד, ווי נאָר מען וויל זיך צוריהרען צו

זיי; אָבער ווען עס האַנדעלט זיך אום אַזאַ רעפֿאָרמע, וועלכע איז ווירקליך אים שטאַנד איבערצובייטען דעם יעצטיגען צושטאַנד, דאַן וועט די פּריווילעגירטע קלאַסע, וועלכע האַלט די עפֿענטליכע מאַכט אין איהרע הענד, זיכער אָנווענדען אַלע מיטלען צו פֿערהינדערן איהר פֿערווירקליכונג, אָדער זי וועט איהר אַזוי איבערארבייטען, ביז וואַנען זי וועט זיין אין איינקלאַנג מיט איהרע אייגענע אינטערעסען. ווי מיר זאָלען זיך אַלזאָ ניט קעהרען, וועלען מיר צולעצט שטענדיג אָנקומען ביי דעם זעלבען אונפֿערמיידליכען מיטעל — דער געוואַלט.

* * *

מיר וועלען זיך, פֿערשטעהט זיך, דאָ ניט בעשעפֿטיגען מיט אַלע רעפֿאָרמען, וועלכע אָרעמע פּאָליטיקער האָבען ערפֿונדען צו בעגליקען די מענשהייט; מיר וועלען אויך ניט רעדען פֿון די אַלע וואַהל־שווינדלערייען, וועלכע די, וואָס יאָגען זיך נאָך אַ פּלאַץ אין פּאַרלאַמענט, האָבען שוין איסגעקלעהרט; מיט אַזעלכע ליי־גענס וואָלט מען געקענט אָנפֿילען הונדערט בענדער.

מיר דיינקען, אַז עס איז גענוגענד צו בעווייזען, אז דאָס סאָציאַלע עלענד וואַקסט אַרויס פֿון אונזער שלעכטער עקאָנאָמישער אָרגאַניזאַציאָן; די לעזער וועלען דערפֿאַר פֿערשטעהן, אַז מיר איגנאָרירען אין גאַנצען אַלע רעפֿאָרמען, וועלכע קענען העכסטענס פֿעראורזאַכען אַ פּאָליטישען איבערבייט. די זאָגענאַנטע עקאָנאָמישע רעפֿאָרמען, וועלכע זיינען ווערטה, מען זאָל זיי דיסקוטירען, זיינען זעהר ווייניגע, און עס איז ניט שווער זיי איבערצוצעהלען. אָט זיינען זיי:

אַ טאַקסע אויף דעם יעהרליכען איינקאָמען, כדי די אָבגאַבען זאָלען שטעהן אין איינקלאַנג מיט דעם פֿערמעגען;

אַ פֿערקלענערונג פֿון דער צאָהל פֿון די אַרבייטס־שטונדען, אַ מינימאַלער לוין;

אַ בעזונדערע שטייער פֿאַר ירושות און די אָבשאַפֿונג פֿון דער ירושה אין אַלגעמיין פֿאַר זייטיגע פֿערוואַנדטע.

ווען מיר רעכענען נאָך דערצו דעם פֿערזוך צו טראַנספֿאָרמירען די געזעלשאַפֿט דורך די גרינדונג פֿון קאָאָפּעראַטיווע

אָרגאַניזאַציאָנען, דאַן האָבען מיר צונויפגעשלעפּט די אַלע מיט־לען, דורך וועלכע אונזערע רעפאָרמיסטען דיינקען איבערצובייטען די געזעלשאַפט אויף דעם וועג פון אַ פרידליכער ענטוויקלונג. די צאָהל איז אַ מאָגערע, לאָמיר זעהן צי די קוואַליטעט איז כאָטש אַ גוטע.

* * *

אַ טאַקסע אויף דעם יעהרליכען איינקאָמען! פאַר אַ לענ־גערע צייט האָט דיזער הייל־מיטעל געשפּיעלט אַ בעדייטענדע ראָלע, נאָר ווי עס ווייזט אויס, האָט ער אַביסעל פערלאָרען פון זיין פּאָפּולאַריטעט. ס'איז איינער פון די מיטלען, מיט וועלכע די פּאָליטיקער זוכען צו פערבלענדען די אויגען פון די אַרבייטער, און אין דערזעלבער צייט אַ מיטעל, וועלכער קען געפינען אָנ־הייננגער, ווייל פון אויבען אויף בעטראַכטעט. ווייזט זיך אונז אויס, אַז דורך אַזאַ רעפאָרם קען מען צווינגען די רייכע בייצו־טראָגען זייער ריכטיגען טהייל פאַר די אויסגאַבען פון'ם שטאַאַט; דיזער מיטעל שיינט צו שאַפען אַ מין גלייכגעוויכט צווישען די בירגער, דורך דעם וואָס ער צווינגט יעדען איינציגען בייצוט־אָ־גען אַזוי פיעל צו די אויסגאַבען פון דער געזעלשאַפט, ווי די געזעלשאַפט דיענט איהם מיט איהרע אינסטיטוציאָנען.

עס איז גענוג צו שטודירען דעם מעכאַניזם פון דער געזעל־שאַפט, אים אויסצוגעפינען די קוועלען פון רייכטהום, און מיר וועלען באַלד פערשטעהן, אַז די אויבען דערמאָהנטע רעפאָרמע רעפאָרמירט קיין זאַך ניט, אַז זי איז ניט מעהר ווי אַ גאַנץ געוועהנליכער שווינדעל, מיט וועלכען מען פערבלענדעט די אויגען פון די אַרבייטער און ענטוויקעלט ביי זיי געוויסע האָפ־נונגען אויף אַ פערבעסערונג פון זייער לאַגע, האָפנונגען, וועלכע קענען קיינמאָל ניט פערווירקליכט ווערען, און וועלכע פערהינ־דערן די אַרבייטער אויסצוגעפינען די ווירקליכע מיטלען פאַר זייער בעפרייאונג.

* * *

זיכער, עס גיט געוויסע קאַפּיטאַליסטען, וועלכע האָבען אַ שרעקליכע מורא, ווען מען הויבט נאָר אָן צו רעדען וועגען דיזער

רעפֿאָרמע, זיי זעהען שוין אין זייע־ע געדאַנקען, ווי די „שמוציגע מאַסע״ וועט אַוועקרויבען פֿון זיי זייערע פּראָפֿיטען; אין די רייד־ הען פֿון דער בורזשואַזיע גיט עס אַסך אַזעלכע ציטערדיגע מענשעלאַך, וועלכע דער־שרעקען זיך ביי דעם קלענסטען גערויש, נאָר זיי ברומען ווי די קעלבער, ווען מען וויל זיך בלויז צוריה־ רען צו זייערע פּריווילעגיעס.

עס איז אויך מעגליך, אַז צווישען די, וועלכע שלאָגען פֿאָר דיזע רעפֿאָרמע, געפֿינען זיך עטליכע, וואָס גלויבען ווירקליך, אַז מען קען דערמיט עפּעס דערגרייכען. אָט דיזע מורא פֿון די ערשטע און דער נאַאיווער גלויבען פֿון די צווייטע טראָגען ביי דאָס זייעריגע אָבצונאַרען די אַרבייטער און מאַכען זיי צו נעהמען אַן אַנטהייל אין דיזען פּורים־שפּיעל, וועלכער פֿערהינדערט זיי זיך צוצוהערען צו די, וועלכע ערקלעהרען זיי, אַז זיי האָבען קיין זאַך ניט צו ערוואַרטען פֿון זייערע אויסבייטער, אַז זיי ווילען נאָר דאַן זיין פֿריי, ווען עס ווילען מעהר קיין פּריווילעגיעס ניט עקזיסטירען.

*
* *

אין דער צייט פֿון דער לייבאייגענשאַפֿט, ווען די אַרבייטער האָבען געדאַרפֿט געבען מעשר צו זייערע הערען און טיראַנען, האָבען זיי כאָטש געוואוסט, וואו זיי האַלטען אין דער וועלט: אַזוי פֿיעל האָבען זיי געדאַרפֿט אַוועקגעבען צום גרונדבעזיצער, אַזוי פֿיעל צום גלח, אַזוי פֿיעל צו דיזען און אַזוי פֿיעל צו יענעם. צולעצט האָבען זיי זיך אומגעזעהן, אַז פֿאַר זיי אַליין איז כמעט גאָר נישט איבערגעבליבען. דיזער צושטאַנד האָט אַרויסגע־ רופֿען די רעוואָלוציאָן. די בורזשואַזיע האָט גענומען די עפֿענט־ ליכע מאַכט אין איהרע הענד: דאָס פֿאָלק האָט זיך געשלאָגען פֿאַר די אָבשאַפֿונג פֿון די פֿעאָדאַלע אָבגאַבען, און עס וואָלט ניט געווען טאַקטיש זיי ווידער איינצופֿיהרען פֿון דאָס ניי; אָבער די בורזשואַזיע האָט זיך געוואוסט ווי צו העלפֿען: אָנשטאָט פֿון די פֿעאָדאַלע אָבגאַבען האָט זי ערפֿונדען די שטייער און די אונדירעקטע אָבגאַבען. נאָך דיזען נייען סיסטעם ווערען די אָב־ גאַבען שטענדיג אין פֿאָראויס בעצאָהלט; אָבער עס זיינען די

קאַפּיטאַליסטען, קויפּלייט און אַנדערע בורזשואַס, וועלכע לייגען אוים די נויטוועגדיגע סומען פֿאַר דעם שטאַאַט, און דערפֿאַר האָבען זיי די מעגליכקייט צוריקצונעהמען די אויסגעליינטע געלדער אוים די קעשענעס פֿון די פּראָדוצירער און קאָנסומירער מיט פּראָצענט. און ווייל די לעצטע האָבען קיינע דירעקטע געשעפֿטען מיט דער שטאַאַטס־קאַסע, ווייסען זיי קיינמאָל ניט ריכטיג, ווי פֿיעל זיי דאַרפֿען אייגענטליך ביימראָגען און אַלעם געהט צו גונסטען די בעסטע פֿון אַלע געזעלשאַפֿטען, די בורזשואַזע געזעלשאַפֿט.

מען דערצעהלט אונז, אז דאָ אין פֿראַנקרייך דאַרף יעדער צאָהלען פֿון 130 ביז 140 פֿראַנק אָבגאַבען א יאָהר. וואָס מיינט דאָס? פֿאַר וואָס זאָלען מיר זיך ענטזאָגען פֿון דעם פֿערגניגען צו האָבען אַ רעגירונג, וועלכע בעשעפֿטיגט זיך מיט אונזער וואָהלזיין, נעהמענדיג דערפֿאַר אַזאַ קליינע סומע? דאָס מיינט דאָך ווירקליך געאַרבייט פֿאַר אומזיסט און עס וואָלט געווען לעכערליך אָבצושאַפֿען אַזאַ פֿאָרטרעפֿליכע אינסטיטוציאָן, כדי איינצושפּאָרען אַזאַ קלייניגקייט. ס'איז ווירקליך אַ ביליגע אַרבייט, נאָר ס'איז אַ שאָד וואָס דער אַרבייטער בעמערקט ניט, אַז ער איז דער איינציגער, וואָס פּראָדוצירט, פֿאָלגליך איז ער אויך דער איינציגער, וואָס צאָהלט; און ער דאַרף ניט בלויז בעצאָהלען זיין אייגענעם חלק, נאָר ער דאַרף אויך בעצאָהלען פֿאַר די אַלע פּאַראַזיטען, וועלכע לעבען פֿון זיין אַרבייט.

* * *

וואָס פֿאַר סאָפֿיסטישע דרעהדלאַך די בורזשואַזע עקאָנאָמיסטען זאָלען ניט אויסגעפֿינען פֿאַר זייערע סיסטעמען, אום צו רעכטפֿערטיגען די עקזיסטענץ פֿון'ם קאַפּיטאַליסט, איין זאַך איז זיכער: דאָס קאַפּיטאַל ענטשטעהט ניט פֿון זיך אַליין, נאָר עס איז דער פּראָדוקט פֿון דער מענשליכער אַרבייט; און ווייל די קאַפּיטאַליסטען אליין פּראָדוצירען קיין זאַך ניט, פֿאָלגליך איז זייער קאַפּיטאַל די פּרוכט פֿון אַנדערן'ס אַרבייט. דער גאַנצער האַנדעל, וועלכער געהט אָן צווישען די מענשען און פֿעלקער, דער אויסטויש פֿון די פּראָדוקטען, דאָס אַלעס איז ניט אַנדערש

ווי דער רעזולטאַט פֿון דער אַרבייט; און דער פּראָפֿיט, וועלכער שטעלט זיך אָב ביי דעם קאַפּיטאַליסט, איז ניט מעהר און ניט וויינינער ווי אַ נייע פֿאָרמע פֿון די אַלטע פֿעאָדאַלע אָבגאַבען, וועלכע די פּראָדוצירענדע אַרבייטער דאַרפֿען צאָהלען די אייגענ־טהימער פֿון'ם קאַפּיטאַל.

איז דען דאָס געלד די אורזאַכע, וועלכע מאַכט, אַז די ערד זאָל אַרויסגעבען קאָרן און ווייץ אין אַנדערע לעבענס מיטעל? אָדער איז געלד אימשטאַנד צו קולטיווירען דאָס לאַנד, צו פֿלאַנ־צען האַנף און פֿלאַקס, וועלכע מיר דאַרפֿען, אום צו פֿערפֿער־טיגען אונזערע קליידער? קען געלד שאַפֿען פֿעטע לאַנקעס פֿאַר די בהמות, וועלכע זיינען אונז ניצליך און נויטווענדיג צום לע־בען? איז עס דען אליין די קראַפֿט פֿון'ם קאַפּיטאַל, וועלכע שלעפּט אַרויס פֿון די מינען די מעטאַלען, אין וועלכע די אינ־דוסטריע נייטיגט זיך, אָדער וועלכע מיר דאַרפֿען צו פֿאַבריצירען מאַשינען און אַנדערע נייטיגע זאַכען צום לעבען? איז עס דאָס קאַפּיטאַל, וועלכע גיט די רוי־שטאָפֿען אַ בעשטימטע פֿאָרמע און פֿערוואַנדעלט זיי אין פּראָדוקטען פֿאַר דער קאָנסומציאָן? ווער האָט דעם מוטה אויפֿצושטעלען אַזאַ בעהויפּטונג? אפילו די פּאָליטישע עקאָנאָמיע אַליין, וועלכע האָט די אויפֿגאַבע צוצו־שרייבען אַלצדינג צו דער טהעטיגקייט פֿון קאַפּיטאַל, געהט ניט אַזוי וויים; זי פֿערזוכט נאָר צו בעווייזען, אַז דאָס קאַפּיטאַל איז אונבעדינגט נויטווענדיג פֿאַר די פֿערשידענע פֿאָרמען פֿון דער מענשליכער טהעטיגקייט, און דערפֿאַר האָט דער קאַפּיטאַליסט אַ רעכט צו בעקומען זיין חלק, דעם גרעסטען, פֿערשטעהט זיך, פֿון דעם געווין, פֿאַר דער ריזיקע, וועלכען ער דאַרף שטעהען מיט יעדער אונטערנעהמונג.

* * *

אום אויפֿצואווייזען די אונניצליכקייט פֿון'ם קאַפּיטאַל, איז גענוג צו ווידערהאָלען די בעקאַנטע היפּאָטעזע: שטעלט זיך פֿאָר, אַז מיט אַמאָל וועלען פֿערשווינדען אַלע פֿינאַנציעלע ווערטה־מיטלען; נימאָ מעהר קיין גאָלד, קיין זילבער, קיין באַנקנאָטען, קיין ווערטה־פּאַפּירען, קיין טשעקס א.ז.וו. וואָלט אונז דאָס אָב־

געהאַלטען ווייטער צו פּראָדוצירען? וואָלט דען דער בויער אויפגעהערט צו קולטיווירען זיין שטיקעל ערד? וואָלט דער מינען־אַרבייטער מעהר ניט אויסגעגראָבען די אונטערערדישע שעצע פֿון דער ערד? וואָלט דער אַרבייטער זיך פּלוצלינג אָבגעשטעלט אין זיין טהעטיגקייט צו פּראָדוצירען פֿאַר די קאָנסומענטען? וואָלטען די אַרבייטער דען ווירקליך ניט געפֿונען קיין אַנדער מיטעל אויסצוטוישען זייערע פּראָדוקטען און ווייטער געלעבט און געאַרבייט אָהן געלד?

דער פֿערנינפֿטיגער ענטפֿער אויף דיזע פֿראַגען ברייגנט אונז צו דעם שלוס, אַז פֿאַר די פּאַראַזיטען איז דאָס קאַפּיטאַל מעהר ניט ווי אַ מיטעל צו פֿערמאַסקירען זייער אונניצליכקייט און צו רעכטפֿערטיגען זייער שטעלונג אַלס פֿערמיטלער, וועלכע גיט זיי די מעגליכקייט צו נעהמען אָבגאַבען פֿון די פּראָדוצירער פֿאַר די אַרבייט פֿון אַנדערע. וואָס פֿאַר מיטלען דער שטאַאַט זאָל אַלזאָ ניט אָנווענדען זיך צוצוריהרען צו זייער איינקאָמען, וועלען דיזע אַלע מיטלען צולעצט דאָך מוזען פֿאַלען צוריק אויף די פּראָדוצירער אליין, דערפֿאַר וואָס דער איינקאָמען פֿון דעם קאַפּיטאַליסט איז סיי ווי סיי די פֿרוכט פֿון זייער אַרבייט.

וואָס העכער מען וועט טאַקסירען דעם פֿערמעגען פֿון׳ם קאַפּיטאַליסט, אַלס שווערער וועט די לאַסט צוריק פֿאַלען אויף דעם אַרבייטער; דער בורזשואַ וועט נאָך פּראָפּיטירען דורך דעם, און די ענדע וועט זיין, אַז די פֿיעל בעריהמטע רעפֿאָרמע וועט זיך צולעצט פֿערוואַנדלען אין אַ מיטעל פֿון נאָך ערגערער אויסבייטונג און רויבעריי, צוליעב דער שלעכטער אָרגאַניזאַציאָן פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט.

* *
*

אַן אַנדער רעפֿאָרמע, פֿון וועלכער מען ערוואַרטעט זעהר פֿיעל, איז די פֿערקלענערונג פֿון די אַרבייטס־שטונדען און אַ געזעצליכער מינימאַל־לוין. פֿון אויבען אויף בעטראַכטעט קוקט עס ווירקליך אויס אַלס אַ בעדייטענדער פּראָגרעס, ווען מען הערט, אַז די בעציהונגען צווישען קאַפּיטאַל און אַרבייט זאָלען רעגולירט ווערען צו גונסטען די אַרבייטער, וועלכע זאָלען מעהר

ניט אַרבייטען ווי אַכט שטונדען אָנשטאָט צוועלף. מען קען זיך דערפאַר אויך ניט וואונדערן, ווען פיעלע לאָזען זיך פערדרייהען די קעפּ און גיבען אָב זייער גאַנצע ענערגיע פאַר דיזע פערבעסערונג, גלויבענדיג אַז דאָס איז דער וועג וועלכער וועט פיהרען צו דער בעפרייאונג פון דער אַרבייטער־קלאַסע.

אין דעם קאַפּיטעל איבער דער „אויטאָריטעט" האָבען מיר שוין ערקלעהרט, אַז די אויטאָריטערע אינסטיטוציאָנען האָבען נאָר איין צוועק, נעמליך — אויפצוהאַלטען דעם יעצטיגען צושטאַנד; צו פאָדערן, אַז דער שטאַאַט זאָל זיך אריינמישען אין די בעציהונגען צווישען קאַפּיטאַל און אַרבייט, בעווייזט ניט מעהר ווי אַ מאַנגעל אין לאָגיק, ווייל זיין אַריינמישען זיך קען נאָר זיין צו גונסטען דעם, וועמענס אינטערעסען ער פערטהיידיגט.

רעדענדיג וועגען דער זאָגענאַנטער „איינקאָמען־שטייער", האָבען מיר בעמערקט, אַז די ראָלע פון'ם קאַפּיטאַליסט בעשטעהט אין דעם—צו לעבען אויף דעם רעכנונג פון די פּראָדוצירער. צו ערקלעהרען די אַרבייטער, זיי זאָלען פאָדערן פון די קאַפּיטאַליסטען זיי זאָלען פערקלענערן זייערע פּראָפיטען, אין דערזעלבער צייט, ווען זיי ווענדען אָן אַלע מיטלען זיי צו פערגרעסערן, מיינט פּראָסט צו שפּיעלען אַ קאָמעדיע מיט זיי. עס זיינען נויטווענדיג געווען גאַנצע רעוואָלוציאָנען, אום אויסצופיהרען געוויסע פּאָליטישע רעפאָרמען, וועלכע זיינען פון פיעל קלענערער וויכטיגקייט.

* * *

ווען די אַרבייטער וועלען מעהר ניט אַרבייטען לענגער פון אַכט שטונדען — אַזוי בעהויפּטען די פערטהיידיגער פון דעם געזעצליכען אַכט־שטונדען טאָג — דאַן וואָלטען מיר מעהר ניט געהאַט אַזעלכע לאַנגע פעריאָדען פון אַרביטלאָזיגקייט, וועלכע זיינען די לאָגישע פאָלגען פון איבערפּראָדוקציאָן. אַלע וואָלטען געפונען אַרבייט און געווען אימשטאַנד צו פערהעכערן זייער לוין.

דיזער אַרגומענט שיינט צוערשט צו זיין גאַנץ לאָגיש; אָבער דער, וואָס האָט גרינדליך שטודירט די פערשידענע ערשיינונגען פון אונזער קאָרומפּירטער געזעלשאַפטליכער אָרגאַניזאַציאָן,

וועט באַלד בעגרייפֿען, אַז דער אַרגומענט איז אין גאַנצען אַ פֿאַלשער.

אין דעם קאַפּיטעל איבער דאָס אייגענטהום האָבען מיר געצייגט, אַז ווען די מאגאַזינען זיינען אָנגעפֿילט מיט פּראָדוקטען, איז עס ניט דערפֿאַר וואָס די פּראָדוקציאָן איז צו גרויס, נאָר דערפֿאַר וואָס די מעהרצאָהל פֿון די מענשען זיינען פֿערדאַמט צו לעבען אין נויט און עלענד און האָבען ניט די מעגליכקייט צו בעפֿרידיגען זייערע בעדירפֿניסע. דאָס לאַגישסטע מיטעל פֿאַר דעם אַרבייטער צו פֿערזיכערן זיך מיט אַרבייט וואָלט געווען צוצונעהמען די פּראָדוקטען, וועלכע ער האָט אַליין פֿערפֿערטיגט, און וועלכע מען האָט אַוועקגערויבט פֿון איהם, און זיך צו בענוצען מיט זיי. מיר וועלען ניט ווייטער געהן אין דיזער ריכטונג, אַלעס וואָס מיר ווילען בעווייזען, איז, אַז די פֿאָרגעשלאָגענע רעפֿאָרמע קען ניט האָבען דעם קלענסטען מאַטעריעלען נוצען פֿאַר די אַרבייטער.

* * *

ווען אַ קאַפּיטאַליסט לייגט אַריין זיין קאַפּיטאַל אין אַ געוויסע אינדוסטריע, טהוט ער עס דערפֿאַר, כדי עס זאָל איהם אַריינברייגנען וואָס גרעסערע פּראָפֿיטען. אונטער די יעצטיגע אומשטענדע ווייסט דער פֿאַבריקאַנט, אַז די אַרבייטער דאַרפֿען אַרבייטען צעהן, עלף אָדער צוועלף שטונדען, אום ער זאָל האָבען פֿון זיי דעם בעשטימטען פּראָפֿיט. ווי באַלד דער אַרבייטס-טאָג וועט פֿערקלענערט ווערען אויף אַכט שטונדען איז זיין בערעכנונג אַ פֿאַלשע; אָבער אַזוי ווי זיין קאַפּיטאַל מוז איהם אַריינברייגנען דעם בעשטימטען פּראָפֿיט — זיין גאַנצע ראָלע איז צו קויפֿען אין די ביליגסטע און צו פֿערקויפֿען אין די טהייערסטע מאַרקעטס, מיט איין וואָרט צו בעטריבען אַלע, מיט וועלכע ער קומט נאָר אין אַ בעריהרונג — וועט ער באַלד אויסגעפֿינען נייע וועגען, כדי ער זאָל קענען ווידער אויסגלייכען דעם פֿערלוסט.

צו דיזען צוועק האָט ער דריי מיטלען: 1) צו פֿערהעכערן דעם פּרייז פֿון די פּראָדוקטען; 2) צו פֿערקלענערן דעם לוין פֿון די אַרבייטער; 3) צו פֿערזוכען, אַז די אַרבייטער זאָלען

איהם אין אכט שטונדען מאכען דיזעלבע ארבייט, ווי בעפאר אין צוועלף.

די פערטהיידיגער פון דיזער רעפארמע ווילען פערהינדערן איינע פון דיזע מעטהאדען, מיט דעם וואס זיי פאדערן א מיני־מאלען ארבייטס־פרייז. עס איז אבער אויך ניט זעהר וואהרשיינ־ליך, אז די פאבריקאנטען זאלען פערזוכען צו פערהעכערן די פרייזעס פון די פראדוקטען, דערפאר וואס זיי דארפען זיך רעכע־נען מיט דער קאנקורענץ; נאך ווען אפילו יא, ווייסען מיר זעהר גוט, אז די טהייערקייט פון לעבען, וועלכע איז די פאלגע פון העכערע ארבייטס־פרייזען, ציינט אונז ווייטער, אז דער ארביי־טער וואלט אליין געדארפט טראגען די גאנצע לאסט פון דער רעפארמע.

גיט אונז דען ניט נארד און זיד־אמעריקא דעם בעסטען ביישפיעל, אז איבעראל וואו דער ארבייטער בעקומט שוין יא א העכערן לוין, פערהעכערט זיך אויך דער פרייז פון די פראדוק־טען, וועלכע ער דארף צום לעבען? און ווען ער פערדינט שוין ווירקליך צוואנציג פראנק א טאג, דארף ער אבער פינפאונצוואנ־ציג פראנק, אום צו מאכען אן אנשטענדיגען לעבען. פאלגליך בלייבען זיינע בעדינגונגען אימער דיזעלבע.

אבער אין אונזער צייט פון דאמפף און עלעקטריציטעט, ווען די קאנקורענץ ערלויבט ניט קיין פערשפעטיגונג, איז דער קאפיטאליסט געצוואונגען צו פראדוצירען „שנעל און ביליג". אט דערפאר וועט ער ניט פערזוכען אויסצוגלייכען זיין פערלוסט, מיט דעם וואס ער וועט פערקויפען זיינע פראדוקטען טהייערער, פאלגליך בלייבט איהם מעהר ניט איבער ווי איין וועג: צו פרא-דוצירען אין אכט שטונדען צייט דיזעלבע קוואנטיטעט ווי פריהער אין צוועלף שטונדען, און דאס איז ווירקליך דער וועג, ווי אזוי די קאפיטאליסטען זעהען אויפצוהאלטען זייערע פראפיטען.

דער ארבייטער איז אלזא געצוואונגען צו ארבייטען גיכער; פאלגליך איז דער גאנצער צוועק פון דיזער רעפארמע: צו פער־קלענערן די פראדוקציאן פון דעם איינצעלנעם, כדי אויסצומיידען פעריאדען פון ארבייטסלאזיגקייט און קריזיס, א פערלארענער.

דער צושטאַנד וועט בלייבען דערזעלבער ווי בעפֿאָר, די אינדי־ווידועלע פּראָדוקציאָן וועט זיך ניט פֿערקלענערן און די אַרבייטער וועלען אויך ניט האָבען די מעגליכקייט צו קאָנסומירען מעהרער.

* * *

אָבער די אינבעקוועמליכקייט פֿון דיזער פֿערבעסערונג וואָלט זיך ניט בלויז בעשריינקט אויף דיזען דורכפֿאַל, נאָר זי וואָלט נאָך אַרויסגערופֿען ערנסטערע קאָנסעקווענצען. ערשטענס, וואָלט די פֿערקלענערונג פֿון דעם אַרבייטס־טאָג זיכער אַרויסגערופֿען אַ פֿערבעסערונג פֿון דער מאַשינעריע און דער אַרבייטער פֿון אייזען וואָלט מעהר און מעהר פֿערנומען דעם פּלאַץ פֿון דעם אַרבייטער פֿון פֿלייש און בלוט. אין אַ גוט אָרגאַניזירטער געזעלשאַפֿט וואָלט דאָס טאַקי געווען אַ פּראָגרעס, אָבער אונטער די היינטיגע בע־דינגונגען וואָלט עס געהייסען צו פֿערגרעסערן דעם עלענד און צו מאַכען ערגער די לאַגע פֿון'ם אַרבייטער.

וואָס מעהר דער אַרבייטער איז געצוואונגען צו פּראָדוצירען שנעל, אַלס מעהר דאַרף ער זיין אויסגערעכענט מיט יעדער בעוועגונג, אַלס מעהר דאַרף ער קאָנצענטרירען זיין גאַנצע אויפֿמערקזאַמקייט אויף זיין אַרבייט; ער וואָלט אַלזאָ שטענדיג געמוזט אָנווענדען זיין גאַנצע ענערגיע ביי דער אַרבייט אין זיין געזונדהייט וואָלט דערפֿון מעהר געליטען ווי פֿון אַ לענגערען טאָג אַרבייט.

אמת, די אַרבייטס־צייט וואָלט געווען קירצער, אָבער דער אַרבייטער וואָלט בעדאַרפֿט אויסברייגגען מעהר קראַפֿט אין וויינינגער צייט, און דאָס וואָלט איהם זיכער מעהר אויסגעמוטשעט ווי די אַלטע מעטהאָדע.

ווען מיר נעהמען צ.ב.ש. ענגלאַנד, אויף וועלכע די אָנהייג־גער פֿון דיזער רעפֿאָרמע דייטען שטענדיג אָן און וואו דער ניין שטונדען אַרבייטס־טאָג עקזיסטירט כמעט איבעראַל, וועלען מיר באַלד אויסגעפֿינען, אַז די פֿערקלענערונג פֿון דעם אַרבייטס־טאָג איז ניט געווען קיין פֿערבעסערונג, נאָר אַ פֿערערגערונג פֿאַר דעם אַרבייטער'ס לאַגע. אום צו בעווייזען די ריכטיגקייט פֿון אונזער בעהויפּטונג, וועלען מיר זיך בענוצען מיט די פֿאַקטען,

וועלכע קאַרל מאַרקס אַליין האָט צונויפֿגעקליבען, דערזועלבער מאַרקס, וועלכער איז היינט דער גייסטיגער אינספּיראַטאָר פֿון די פֿערטהיידיגער פֿון דעם געזעצליכען אַכט-שטונדען-טאָג.

* * *

אויף זייטע 105 פֿון מאַרקס „קאַפּיטאַל" געפֿינען מיר דעם פֿאָלגענדען אויסצוג פֿון דעם בעריכט פֿון אַ פֿאַבריק אינספּעקטאָר: „כדי צו קענען אַרויסגעבען דיזעלבע צאָהל פּראָדוקטען, אַזוי האָט אונז איבערגעגעבען די גרויסע פֿירמע קאָקריין אין גלאַזגאָו, זיינען מיר געצוואונגען געווען צו פֿערמעהרען די מאַשינען אויף אַ גרויסען שטייגער, אַזוי, אַז די געלערנטע אַרבייטער זיינען היינט איבערפֿליסיג, און יעדער טאָג צייגט אונז, אַז מיר קענען היינט פֿיעל מעהר פּראָדוצירען ווי מיט דער אַלטער מעטהאָדע. דער געזעצליכער ניין שטונדען טאָג האָט אַרויסגערופֿען אַ גרעסערע ענטוויקלונג און פֿערווענדונג פֿון דער מאַשינעריע."

און אויף זייטע 180 לעזען מיר: „אָבוואָהל די פֿאַבריק-אינספּעקטאָרס ווערען קיינמאָל ניט מיעד — און מיט רעכט — זיך אָבצולויבען פֿון די גינסטיגע רעזולטאַטען, וועלכע די פֿאַבריק געזעצע פֿון 1844 און 1850 האָבען אַרויסגערופֿען, מוזען זיי אָבער דאָך צוגעבען, אַז די פֿערקלענערונג פֿון דעם אַרבייטס-טאָג האָט שוין יעצט פֿעראורזאַכט אַזאַ אָנשטריינגענדע טהעטיגקייט, וועלכע גראָבט אונטער די געזונדהייט פֿון די אַרבייטער און פֿאָלגליך אויך זיין פּראָדוקטיווע ענערגיע."

„ווי עס ווייזט אויס זיינען די איבערמענשליכע אָנשטריינגונגען, וועלכע די מאַשינען-אַרבייט פֿאָדערט אין די באַוועל און זייד-שפּינעריייען — וועהרענד די לעצטע יאָהרען האָט זיך דיזע אַרבייטס-מעטהאָדע אונגעהייער שטאַרק ענטוויקעלט — איינע פֿון די אורזאַכען, פֿאַר די אויסערגעוועהנליך גרויסע צאָהל פֿון די אַרבייטער וועלכע זיינען געשטאָרבען פֿון לונגען-קראַנקהייטען, אַזוי ווי דר. גרעענהאָון בעריכטעט אין זיין אויסגעצייכענטען רעפּאָרט. עס איז אַלזאָ גאָר קיין צווייפֿעל ניט, אַז דער שטרעבען פֿון'ם קאַפּיטאַל, אויסצוגלייכען די פֿערלוסטען,

וועלכע עס האָט געהאַט צוליעב דער געזעצליכער בעשריינקונג פֿון די אַרבייטס־שטונדען, דורך אַ סיסטעמאַטישע אויסבייטונג פֿון די מענשליכע מוסקלען און נערווען, וועט פֿערוואַנדלען יעדע פֿערבעסערונג אין אַ ריין מעכאַנישעס פּראָיעקט און מאַכען דערפֿון א נייען מיטעל פֿון אויסבייטינג; און דיזער צושטאַנד מוז ווייטער פֿיהרען צו דער אונפֿערמיידליכער נויטווענדיגקייט צו פֿערקלענערן די צאָהל פֿון די אַרבייטס־שטונדען."

פֿון איין זייט זעהען מיר אַלזאָ ווי די מאַשינעריע פֿערנעהמט דעם פּלאַץ פֿון דעם אַרבייטער, און פֿון דער צווייטער זייט זעהען מיר, ווי די, וואָס פֿערבלייבען שוין יאָ אין דער פֿאַבריק, ווינען מעהר אויסגעזעצט צו אַלע סאָרטען קראַנקהייטען. פֿון דער גאַנצער בעריהמטער רעפֿאָרמע האָט זיך אַלזאָ אויסגעלאָזט אַ גאָרנישט, און שוין ניט רעדענדיג, וואָס זי האָט אין מאַנכע בעציהונגען פֿערערגערט דעם יעצטיגען צושטאַנד, קומען מיר צולעצט ווייטער אָן אויף דעמזעלבען פּונקט, וואו מיר זיינען געשטאַנען בעפֿאָר. דאַרף מען נאָך אַ בעסערע ערקלעהרונג?

* * *

אָבער די פֿערטהיידיגער פֿון דעם געזעצליכען אַכט־שטונדען טאָג וועלען אונז באַלד איבערשלאָגען די רייד און ענטפֿערן: „איהר זייט גערעכט, אָבער איהר פֿערגעסט, אַז דער טעכנישער פּראָגרעס וועט אָנגעהן ווייטער, צי מיר זאָלען אַרבייטען צוועלף, צי אַכט־שטונדען אַ טאָג. אַ פֿערקלענערונג פֿון דער אַרבייטס־צייט וועט דאָך אַם וויינגסטענס אַרויסרופֿען אַ מאָמענטאַנע פֿערלייכטערונג, און צו שטעהען אַכט שטונדען אין דער פֿאַבריק אַנשטאָט צוועלף איז דאָך זיכער אַ מאָראַלישער פּראָגרעס, מיט וועלכען מיר דאַרפֿען זיין צופֿרידען און אבוואַרטען פֿאַר ווייטערע פֿערבעסערונג." — דיזער אַרגומענט בעווייזט נאָר, אַז די אָנהייבער פֿון דער אויבען דערמאָהנטער רעפֿאָרמע האָבען זעהר אַ גוטען טעמפּעראַמענט און האַלט ניט שווער זיי צופֿרידען צו שטעלען. אָבער מיר אַנאַרכיסטען זיינען לײדער ניט אַזוי גוטהאַרציג, און דערפֿאַר זיינען מיר געקומען צום שלוס, אַז עס איז מעהר ניט ווי אַן אַרויסגעוואָרפֿענע אַרבייט אויסצובריינגען די

קאָסטבאַרע צייט פֿאַר אַ רעפֿאָרמע, וועלכע רעפֿאָרמירט קיין זאַך ניט. וואָס פֿאַר אַ ווערטה האָט עס צו פּראָפּאַגאַנדירען אַ געוויסע זאַך, וועלכע איז נאָר גוט, אַזוי לאַנג ווי מען פֿערווירקליכט איהר ניט; אָבער אין דעם מאָמענט ווען זי בעקומט אַ פּראַקטישע בעדייטונג, ווירקט זי פונקט פֿערקעהרט, ווי זי האָט געזאָלט ווירקען? זיכער, דער פּראָגרעס פֿון דער טעכניקע וועט זיך ניט אָבשטעלען, אָבער מאָמענטאַן ווערט ער פֿערהינדערט דורך די אַלטע געשעפֿטס-מעטהאָדען, צו וועלכע מען האָט זיך צוגע־וואוינט, און דאָס פֿערהינדערט די שנעלקייט פֿון זיין ענטוויקלונג.

יעדער ווייסט וויפֿיעל צייט און אָנשטריינגונג עס קאָסט, איי־דער מען נעהמט אָן אַ נייע ערפֿינדונג. די עקספּלאָאַטאַטאָרס שטעהען שטענדיג פֿאַר דער פֿראַגע: אָדער צו פֿערלירען זייערע פּראָפֿיטען, אָדער איבערצובייטען די אַלטע מעטהאָדע פֿון דער אויסבייטונג, דאָס רעזולטאַט דערפֿון איז אַ פֿערשנעלערונג פֿון דער ענטוויקלונג, אַ שריט נעהנטער צו דער סאָציאַלער רעוואָ־לוציאָן וועלכע מיר ערוואַרטען. און ווייל דיזע רעוואָלוציאָן איז אונפֿערמיידליך, דערפֿאַר ווילען מיר ניט, זי זאָל אונז איבער־ראַשען, מיר ווילען זיך פֿאָרבערייטען אויף דעם גינסטיגען מאָ־מענט, כדי אונזערע אידעען זאָלען געפֿינען וואָס מעהר מעגליכ־קייטען זיך צו פֿערווירקליכען אין דער צייט, ווען די רעוואָלוציאָן וועט אויסברעכען. אָט דערפֿאַר פריידיגען מיר דעם אַרבייטער, אַז ער האָט קיין זאַך ניט צו ערוואַרטען, אַז דיזע אַלע רעפֿאָרמען קענען און ווילען ניט פֿערבעסערן זיינע יעצטיגע בעדינגונגען, און אַז עס גיט נאָר איין מיטעל איבערצובייטען דעם געזעלשאַפֿט־ליכען אָרגאַניזמוס, נעמליך צו צושטעהרען די אינסטיטוציאָנען, אויף וועלכע ער שטיצט זיך.

* * *

דער מעכאַניזם פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפֿט, וועלכער דריקט און שטיקט אונז, איז זעהר גוט צונויפֿגעשטעלט, און דערפֿאַר איז ניט גענוג צו פֿערבעסערן אייניגע רעדלאַך און שרייפֿלאַך, אום צו פֿערבעסערן זיינע בעוועגונגען און צו ענדערן זיינע ווירקונגען. זעהען מיר דען ניט, אַז יעדער פֿאָרטשריט,

יעדע נייע ערפינדונג און ענטוויקלונג פון דער מאַשינעריע ריכ־טען זיך באַלד געגען די אַרבייטער, דערפאַר וואָס זיי גיבען די מאָנאָפּאָליסטען פון דעם סאָציאַלען רייכטהום די מעגליכקייט פאַר נייע מעטהאָדען פון אויסבייטונג? אויב איהר ווילט אַ פראָגרעס צו גונסטען אַלעמען, אויב איהר ווילט, אַז די אַרביי־טער זאָלען געהען פאָרווערטס אויף דעם וועג פון זייער בע־פרייאונג, דאַן דאַרפט איהר זיך נעהמען צו דער אורזאַכע פון די אַלע רעוואָלטאַטען, וועלכע איהר ווילט בעקעמפּפען.

דער אַרבייטער איז עלענד, דערפאַר וואָס ער איז געצוואונגען צו פּראָדוצירען פאַר אַ הייפעל פּאַראַזיטען, וועלכע זיינען גענוג כיטרע צו נעהמען דעם בעסטען טהייל פון די פּראָדוקטע פאַר זייער פּראָפיט. אויב איהר מיינט עס ווירקליך ערנסט, דאַן ברייגנט ניט אויס אייער צייט, פערזוכענדיג צו פעראייניגען פערשידענע אינטערעסען, וועלכע לאָזען זיך קיינמאָל ניט פעראייניגען; זוכט ניט צו פערבעסערן אַזעלכע בעדינגונגען, פון וועלכע עס קען קיינמאָל קיין גוטס ניט אַרויסוואַקסען, זוכט בעסער צו פערניכ־טען די עקזיסטענץ פון דעם פּאַראַזיטיזם. אָבער דיזע אַרבייט קען ניט געטהאָן ווערען פון מענשען, וועלכע זיינען אַליין פּאַ־ראַזיטען; קיין געזעץ וועט אייך אויך ניט העלפען אין דיזער בעציהונג; דאָס גאַנצע סיסטעם פון דער מענשליכער אויסביי־טונג מוז פערניכטעט ווערען, דערפאַר וואָס עס איז אונמעגליך איהם צו מאָדיפיצירען.

* * *

אויסער דיביידע רעפאָרמען פון וועלכע מיר האָבען גערעדט בעפאָר, גיט עס נאָך אַ דריטע רעפאָרמע, וועלכע געוויסע דיינקער בעטראַכטען פאַר אַ מיטעל צו רעפאָרמירען דעם יעצ־טיגען סאָציאַלען צושטאַנד — נעמליך: איינצופיהרען אַ העכערע טאַקסע אויף ירושות פון זייטיגע פערוואַנדטע.

די פערווירקליכונג פון דיזער רעפאָרמע וואָלט אַרויסגערופען דיזעלבע ווירקונגען ווי די פּראָפּאָרציאָנעלע שטייער פאַר דעם יעהרליכען איינקאָמען, וועלכע מיר האָבען שוין פריהער בע־האַנדעלט. נאָך מעהר, דיזע רעפאָרמע וואָלט אייגענטליך נאָר

געקענט געפֿינען אַן אָנווענדונג, ווען עס האַנדעלט זיך אום גרונד־אייגענטהום, און אפילו דאַן וואָלט זי אויך קיין שום נוצען ניט געבראַכט, ווייל די רייכע בורזשואַס וואָלטען אויסגעפֿונען הונדערטער מיטלען זיך אויסצולאַכען פֿון דעם געזעץ. אויב אַ מענש האָט ווירקליך די אַבזיכט צו בעשיינקען דעם אַנדערן מיט אַ פֿערמעגען, קען ער געפֿינען אַנדערע מיטלען אויסער ירושה. דער שטאַאַט וואָלט געמוזט איינפֿיהרען אַ גאַנצע אינקוויזיציאָן, כדי מען זאָל איהם ניט בעשווינדלען, און אַזאַ סיסטעם וואָלט זיכער אַרויסגערופֿען דעם ערגסטען ווידערשטאַנד פֿון די מענשען.

* * *

אָבער זאָלען מיר אפילו שוין צוגעבען, דאָס אַזאַ רעפֿאָרמע וואָלט יאָ געהאַט אַ געוויסען איינפֿלוס איף די אינסטיטוציאָנען פֿון אייגענטהום, וואָס וואָלטען די אַרבייטער דורך דעם פּראָפֿיטירט? דאָס אייגענטהום וואָלט ווייטער אַמאָל איבערגעביטען דעם אייגענטהימער, אָבער די אַרבייטער וואָלטען עס ניט אַריינבעקומען אין זייערע הענד. דער שטאַאַט וואָלט געווען דער אייגענטהימער. די רעגירונג וואָלט זיך איבערגעביטען אין אַ קאָמפּאַניע פֿון עקספּלאָאַטאַטאָרס, און מיר האָבען שוין פֿריהער ערקלעהרט, ריידענדיג איבער דער „אויטאָריטעט", אַז די אַרבייטער האָבען קיין זאַך ניט צו ערוואַרטען פֿון אַן אויטאָריטערער אָרגאַניזאַציאָן.

אַזוי לאַנג ווי געלד וועט זיין דער פֿונדאַמענט פֿון דעם סאָציאַלען אָרגאַניזם, וועלען די, וועלכע האָבען עס, שטענדיג פֿערזוכען זיך דערמיט צו בענוצען פֿאַר זייערע אינטערעסען. צי דער שטאַאַט וועט אויסבייטען דאָס גרונד־אייגענטהום, וועלכער וועט אַריינפֿאַלען אין זיינע הענד, צי פּריוואַט־פּערזאָנען וועלען עס טהאָן, שטענדיג וועלען נאָר די פּראָפֿיטירען, וועלכע האַלטען דעם קאַפּיטאַל אין זייערע הענד. זאָלען מיר זאָגאַר אָננעהמען, אַז דער פּראָפֿיט וועט געהען פֿאַר אַ נייע קלאַסע, איין זאַך איז זיכער, אַז די אַלגעמיינהייט, דאָס פֿאָלק וואָלט ניט דערפֿון געהאַט דעם קלענסטען נוצען.

* * *

ווען מיר זאָלען אפילו שוין צוגעבען די מעגליכקייט, אַז אַזאַ רעפאָרמע קען אויסגעפיהרט ווערען, מוזען מיר אָבער אין דערזעלבער צייט אויך צוגעבען די מעגליכקייט פון אַן אַנדער היפּאָטעזע. די בורזשואַזיע, וועלכע האָט געשאַפען די דאָגמאַ איבער די הייליגקייט פון'ם אינדיווידועלען אייגענטהום, די בור־זשואַזיע, וועלכע האָט אָנגעפילט איהרע אַלע געזעצביכער מיט דיזער דאָגמאַ און די נויטווענדיגע מיטלען פון זיין פערטהיידי־גונג, וועט זי דען צולאָזען אַן אַטאַקע אויף די אָרגאַניזאַציאָן פון אייגענטהום, וועלכע זי האָט די גאַנצע צייט פערטהיידיגט מיט דער ביטערסטער ענערגיע?

וואו איז דער מענש, וועלכער קען אונז אויסרעכענען, וויפיעל צייט עס וועט נעהמען, איידער די בורזשואַזיע וועט געזעצליך ערלויבען צו אַטאַקירען איהרע רעכטע, און וויפיעל צייט עס וועט ווייטער נעהמען, נאָך דעם ווי די רעפאָרמע איז שוין פערווירקליכט געוואָרען, איידער מען וועט בעגרייפען, אַז עס איז ווייטער אַ רעפאָרמע, וועלכע רעפאָרמירט קיין זאַך ניט, און אַז מיר „אוטאָפּיסטען" זיינען אייגענטליך גערעכט געווען, ווען מיר האָבען ערקלעהרט באַלד אין אָנפאַנג, אַז עס מיינט אויס־ברייגגען צייט און אַרבייט פאַר גאָרנישט?

* * *

עס וואָלט געווען אַן אַרויסגעוואָרפענע אַרבייט צו רעדען פיעל וועגען די זאָגענאַנטע פּראָדוקטיוו־געזעלשאַפטען און קאָנ־סום־פעראיינע; דערפאַר וואָס מיר האָבען שוין פריהער געצייגט, אַז אונזער ציעל איז די אַלגעמיינע בעפרייאונג, און עס גיט ניט קיין בעזונדערע אינדיווידועלע בעפרייאונג, אויסערהאַלב דער אַלגעמיינער עמאַנציפּאַציע. אָט דערפאַר האָבען דיזע אַלע קליינע מיטלען פאַר דער בעפרייאונג פון איינצעלנע פערזאָנען קיין שום ווערטה ניט פאַר אונז. און אויסערדעם דאַרפען מיר ניט פער־געסען, דאָס אונטער דער הערשאַפט פון דעם גרויסען קאַפּיטאַל, אונטער דער שטענדיגער ענטוויקלונג פון דער מאַשינעריע זיינען דיזע אַלע קליינע קאָאָפּעראַטיווע פערזוכען פעראורטהיילט צום

טויט, נאָך איידער זיי האָבען געהאַט צייט צו ברייגגען די קלענ־
סטע רעזולטאַטען.

* * *

אַנדערע רעפּאָרמיסטען זוכען אויך בייצוטראָגען זייער חלק
צו דער אַלגעמיינער מענשליכער בעפּרייאונג, מיט דעם וואָס זיי
זוכען וואָס גיכער צו ענטוויקלען דעם טהייל פון קענטניסע,
וועלכען זיי אַליין האָבען זיך אויסגעקליבען פאַר אַ ספּעציאַליטעט.
אָבער זיי שרעקען זיך באַלד אָב פאַר דעם קאַמפּף, און ניט
זעהענדיג קיין אויסוועג אויף אַ לייזונג פון דער פראַגע, מאַכען
זיי פון זייערע פיקסע אידעען רפואות פאַר אַלע איבלען, פון
וועלכע אונזער קראַנקע געזעלשאַפט ליידעט. און איהר קענט
געפינען אַסך ערנסטע פערזאָנען צווישען דיזע פאַנאַטיקער. און
מאַנכער גוטער געדאַנק, וועלכער וואָלט אונטער אַנדערע אומ־
שטענדען געקענט ברייגגען גרויסאַרטיגע רעזולטאַטען, געפינט
זיך צווישען דיזע אידעען. אָבער אין אַ געזעלשאַפט ווי די אונ־
זעריגע זיינען די רעזולטאַטען פונקט פערקעהרט.

צווישען דיזע סאָרט מענשען, וועלכע זיינען בעאיינפלוסט
פון אַ פיקסע אידעע איז הערר זש. וויל זיכער איינער פון די
אינטערעסאַנטסטע טיפּען מיט זיין סיסטעם פון כעמישער פרובט־
באַרקייט.

* * *

מיר האָבען ניט די אַבזיכט צו געבען דאָ אַ פאָלשטענדיגע
ערקלעהרונג פון דיזען סיסטעם. עס איז גענוג איבערצוגעבען
די לעזער, אַז הערר וויל האָט געמאַכט אַן אַנאַליזאַציע פון די
פלאַנצונגען און האָט אויסגעפונען, דאָס אַלע זיינען צוזאַמענגע־
זעצט פון פערציהן עלעמענטען; דיזע עלעמענטען זיינען ביי
יעדער פלאַנצונג דיזעלבע, נאָר זייער קוואָנטיטעט איז פערשידען
ביי די איינצעלנע גאַטונגען. אין דערזעלבער צייט האָט הערר
וויל אויך אַנאַליזירט די לופט און די ערד און ענטדעקט, אַז זיי
ערהאַלטען צעהן עלעמענטען, אין וועלכע די פלאַנצונגען ניי־
טיגען זיך. פאָלגליך דאַרף מען זיי בלויז נאָך פערזאָרגען מיט
די פיער אַנדערע עלעמענטען, נעמליך קאַלך, פאָטאַסיום, פאָס־

פֿאַר און שטיק־שטאָף. נאָך דיזער ענטדעקונג האָט ער פֿאַברי־צירט אַ גאַנצע סעריע פֿון כעמישע מיטלען, אום צו בעפֿרוכטען דאָס שטיק לאַנד, אויף וועלכען מען געהט קולטיווירען געוויסע פֿלאַנצונגען.

אויסאַרבייטענדיג אַ גענויע סטאַטיסטיק, האָט דר. וויל אויפֿגעצייגט, דאָס אפילו מיט אונזערע יעצטיגע קענטניסע איז מעגליך מיט ווייניגער קראַפֿט, ווי עס ערפֿאָדערט די אויסמיסטונג פֿון דער ערד, אַרויסצובעקומען פֿון דעמזעלבען שטיק לאַנד פֿיער און פֿינף מאָל אַזוי פֿיעל פּראָדוקטען ווי היינט צו טאָג; און אַז מען קען האַלטען דיזעלבע צאָהל בהמות אויף אַ קלענערן שטיק ערד און פֿאָלגליך וועלען דאַדורך פֿאַלען די פּרייזעס פֿון פֿלייש. דיזע ענטדעקונג פֿיהרט איהם צולעצט צו דער בעהויפּטונג, אַז די גאַנצע סאָציאַלע פֿראַגע קען געלייזט ווערען דורך אַן ענט־וויקלונג און פֿערבעסערונג פֿון דער אַגריקולטור.

„די לעבענס־מיטעל", זאָגט ער, „וועלען ווערען ביליגער, און יעדער איינציגער וועט דערפֿון פּראָפֿיטירען. די גרונד־איי־גענטהימער וועלען האָבען אַזעלכע גרענצענדע ערפֿאָלגען מיט דער נייער מעטהאָדע, אַז זיי וועלען זיין אימשטאַנד אַראָבצולאָזען פֿון די פּרייזעס; די אַרבייטער, האָבענדיג די מעגליכקייט צו קויפֿען ביליג, וועלען האָבען די מעגליכקייט צו מאַכען אַ בעס־סערן לעבען און זיך קענען אַזוי פֿיעל אָבשפּאָרען פֿון זייער לוין, אַז זיי וועלען ביסלעכווייז אַליין ווערען קאַפּיטאַליסטען...", און אַלעס וועט געהן ווי אַם בעסטען אין אונזער שעהנער וועלט.

* * *

מיר אַנערקענען די ערנסטקייט פֿון הערר וויל; אונזערע קענטניסע אין דער אויבען דערמאָהנטער פֿראַגע זיינען אפילו זעהר בעשריינקט, נאָר זיין סיסטעם שיינט אונז צו זיין זעהר פֿערנינפֿטיג; מיר וועלען זיכער צוגעבען, אַז די אַרבייטער וואָל־טען געקענט פּראָפֿיטירען דורך די פּראַקטישע אַנווענדונג פֿון דיזער מעטהאָדע, נאָר ליידער איז דאָס אונמעגליך אונטער די בעדינגונגען פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿטליכער אָרגאַניזאַציאָן, זיין סטאַטיסטיק איז ווייטער אַ בעווייז פֿאַר די ריכטיגקייט פֿון

אונזערע בעהויפטונגען. די אנאַרכיסטען האָבען שטענדיג געזאָגט, אַז מיט די יעצטיגע ערפאָלגען פון דער וויסענשאַפט איז מעגליך צו שאַפען מעהר פּראָדוקטען מיט וויניגער אָנשטריינגונגען, אַז מיר וועלען אַזוי גוט פערזאָרגט זיין מיט פּראָדוקטען, דאָס יעדער איינציגער וועט קענען פאָלקאָמען בעפרידיגען זיינע אַלע בעדירפניסע, און מיר דאַרפען גאָר קיין מורא ניט האָבען, אַז די געזעלשאַפט וועט קומען צו קורץ; אַבוואָהל געוויסע פעסימיסטישע עלעמענטען, וועלכע ווילען יעדע זאַך אָבוועגען און אָבמעסטען, בדי צו שאַפען דאָס נייטיגע גלייכגעוויכט, זיינען מיט דער מיינונג, אַז מיר געהען צו ווייט. זיי בעהויפטען אפילו, אַז פאַר זיך אַליין דאַרפען זיי קיין שום אויטאָריטעט, אָבער כדי צו אונטערדריקען די שלעכטע אינסטינקטען פון די איבעריגע מענשען, איז נויטוועגדיג אַ בעשטימטע קאָנטראָלע, אַ רעגירונג, וועלכע זאָל רעגלען די פּראָדוקציאָן און די פערטהיילונג פון די פּראָדוקטען.

* * *

אין אַ קליינע בראָשורע, „די פּראָדוקטען פון דער ערד", האָט איינער פון אונזערע פריינדע אויפגעצייגט מיט אָפיציעלע סטאַטיסטישע טאַבעלען, דאָס אפילו יעצט, ווען די אַגריקולטור געפינט זיך נאָך אין איהרע קינדער־יאָהרען, איז די אַלגעמיינע פּראָדוקציאָן פיעל בעדייטענדער ווי די קאָנסומציאָן. הערר וויל צייגט אונז יעצט, אַז דורך די פערוועגדונג פון כעמישע מיטלען, קען די ערד פּראָדוצירען פיער ביז פינף מאָל אַזוי פיעל, ווי זי פּראָדוצירט יעצט, ניט דאַרפענדיג פערמעהרען די צאָהל פון די אַרבייטער. איז דאָס ניט אַ גרויסאַרטיגע בעשטעטיגונג פון אונזערע פריהערע בעהויפטונגען?

אָבער ער האָט אַ גרויסען טעות, ווען ער דיינקט, אַז זיין סיסטעם קען לייזען די סאָציאַלע פראַגע, דורך דעם וואָס די פּראָדוקטען וועלען זיך פערקויפען אַזוי ביליג, אַז די אַרבייטער וועלען זיין אימשטאַנד אויסצוגעבען וויניג און צו שפּאָרען אַ גרויסען טהייל פון זייער לוין. אויב הערר וויל וואָלט געהאַט געלעזען די שריפטען פון אונזערע בורזשואַזע עקאָנאָמיסטען,

אָט צ. ב. ש. די פֿון מאָלינאַרי, דאַן וואָלט ער געוואוסט, אַז דער איבערפֿלוס פֿון געוויסע פּראָדוקטען אויף דעם מאַרק פֿער־אורזאכט אַ פֿערקלענערונג פֿון זייער פּרייז, און ווי באַלד דער קאַפּיטאַליסט בעמערקט, אַז זיין קאַפּיטאַל ברייננט איהם ניט אַריין וואָס גרעסערע פּראָפֿיטען, וועט ער זיך אויסזוכען אַ „בע־סערע פֿערווענדונג" פֿאַר זיין געלד, ער וועט אויסגעפֿינען אַנ־דערע אונטערנעהמונגען, וועלכע ברייננען אַריין גרעסערע פּראָ־פֿיטען, און די פֿאָלגע וועט זיין, אַז דערזעלבער צווייג פֿון פּראָדוקציאָן, וועלכער האָט פֿאַר אַ געוויסע צייט אַרויסגעגעבען צופֿיעל פּראָדוקטען, וועט באַלד צוריק פֿאַלען אויף דיזעלבע שטופֿע, אויף וועלכער ער איז געשטאַנען בעפֿאָר.

ווען הערר וויל וואָלט זיך אַביסעל וויינינער אָבגעגעבען מיט זיינע געלעהרטע קאַלקולאַציאָנען און וואָלט זיך דערפֿאַר, ווי ווייניג עס זאָל ניט זיין, בעשעפֿטיגט מיט דער פֿונקציאָן פֿון דער געזעלשאַפֿט, וואָלט ער באַלד בעמערקט, דאָס אָבוואָהל אונזער פּראָדוקציאָן איז שוין יעצט פֿיעל בעדייטענדער פֿון אונזער קאָנסומציאָן, גיט עס פֿון דעסטוועגען גענוג און גענוג מענשען, וועלכע שטאַרבען פּשוט פֿון הונגער; ער וואָלט אויך באַלד בעמערקט, אַז די בעסטע טהעאָרעטישע אויסרעכנונג ווירקט פונקט פֿערקעהרט אין דער היינטיגער געזעלשאַפֿט, ווי באַלד מען פֿערזוכט איהר צו פּראַקטיצירען. די נאַטור מיט דער הילפֿע פֿון דער מענשליכער אינטעליגענץ און אַרבייט מאַכט אָהן אַ צווייפֿעל אַ שטענדיגען פֿאָרטשריט אין דער פּראָדוקציאָן, אום צו פֿערזאָרגען די מענשליכע ראַסע מיט לעבענס־מיטעל מיט וואָס ווייניגער אויסגאַבען; אָבער דער האַנדעל, דער בערזען־שווינדעל, דער אייגענטהימער, דער קאַפּיטאַליסט זיי וועלען אויך פּראָגרעסירען און פֿאָדערן זייער טהייל פֿון דער ענטוויקלונג; זיי וועלען פֿערקלענערן די פּראָדוקציאָן, כדי צו קענען פֿער־קויפֿען די פּראָדוקטען פֿאַר אַ העכערן פּרייז, און אויב עס איז נייטיג, וועלען זיי די פּראָדוקציאָן אין גאַנצען אָבשטעלען, אום

צו דערגרייכען נאָך העכערע פרייזען, און אום אויפצוהאַלטען זייערע פריווילעגיעס און זייער פאַראַזיטישע עקזיסטענץ.

* * *

נעהמט פֿאַר אַ ביישפּיעל קוילען; קוילען איז אַ פֿאַרטיגער פּראָדוקט. מען דאַרף זיי בלויז אויסגראָבען פֿון דער ערד. די גאַנצע ערד איז איבערפֿלייצט מיט פלעצער, וואו עס געפֿינען זיך קוילען, זייער קוואַנטיטעט איז כמעט אונבעגרענעצט. און טראָץ דעם איז דער פרייז זעהר אַ טהייערער; עס גיט זאָגאַר טויזענדער און טויזענדער פֿון מענשען, וועלכע האָבען ניט די מעגליכקייט זיך אָנצואוואַרעמען אין ווינטער. מיר זעהען אַלזאָ, אַז טראָץ דעם אַ בערפֿלוס פֿון קוילען, איז ניט יעדער אַרבייטער אימשטאַנד זיך צו פֿערזאָרגען דערמיט.

דאָס איז דערפֿאַר, ווייל די קוילען־גריבער זיינען מאָנאָפּאָ־ליזירט געוואָרען פֿון מעכטיגע קאָמפּאַניס, וועלכע בעשייינקען די אויסגראָבונג פֿון קוילען, און וועלכע — כדי צו פֿערהינדערן יעדע קאָנקורענץ — האָבען רואינירט אָדער אָבגעקויפֿט די מי־נען פֿון די קלענערע אייגענטהימער און לאָזען זיי בעסער שטעהען ליידיג, איידער צו איבערפֿלייצען דעם מאַרק מיט קוילען, אין דורך דעם צו פֿערקלענערן די פרייזעס און פֿאָלגליך אויך זייער איינקאָמען.

* * *

און דאָס וואָס מיר זעהען מיט די קוילען, איז אויך דער פֿאַל מיט דער ערד אין אַלגעמיין. זעהען מיר דען ניט יעדען טאָג, ווי דער קליינער גרונד־בעזיצער ווערט רואינירט און צו־געדריקט צו דער וואַנד פֿון געוויסענלאָזע אויסבייטער און וואָ־כערער, ווי זיין שטיקעל ערד ווערט עקספּראָפּריאירט פֿון די גרויסע קאַפּיטאַליסטען? זעהען מיר דען ניט, ווי דאָס גרויסע גרונד־אייגענטהום ענטוויקעלט זיך פֿון טאָג צו טאָג מעכטיגער און שטאַרקער? און זעהען מיר דען ניט אויך ווי דורך די אָנ־ווענדונג פֿון די גרויסע לאַנד־ווירטשאַפֿטליכע מאַשינען ענט־וויקלען זיך אַגראַרישע קאָמפּאַניס, אַזעלכע מעכטיגע אַנאָנימע קאָמפּאַניס, אַקוראַט ווי די וועלכע עקזיסטירען אין דער אינ־

דוסטריעלער וועלט און הויפּטזעכליך אין דער קוילען-אינדוסטריע?

אויב מיר וואָלטען ווירקליך אימשטאַנד געווען צו צווינגען די ערד אַרויסצוגעבען פון זיך פיער אָדער פינף מאָל אַזוי פיעל ווי יעצט, דאַן וואָלטען די מאָנאָפּאָליסטען איינפאַך בעשריינקט די קולטיווירונג פון דער ערד, זיי וואָלטען דאָס איבעריגע לאַנד בעסער פערוועגדעט פאַר דער יאַגד אָדער פאַר לוסט-גערטנער צום פערגניגען פון די רייכע. אין פראַנקרייך זעהען מיר שוין יעצט דעם אָנפאַנג דערפון, און עס איז אַ בעקאַנטער פאַקט, אַז אין אירלאַנד און שאָטלאַנד, אויף די גיטער פון די ענגלישע לענד-לאָרדס האָט זיך די צאָהל פון דער בעפעלקערונג גע־וואַלטיג פערקלענערט, צו גונסטען די חיות; און דאָס זעלבע „אויסגעקליבענע" פובליקום, וועלכעס אַפּלאָדירט מיט בעגייסטע־רונג די פילאַנטראָפּישע פּלענער פון הערר זש. וויל, דאָסזעלבע פובליקום פערברייננגט זיין „פרייע צייט" מיט דער יאַגד אויף הירשען און פיקס, וועהרענד דער בויער, פון וועלבען מען האָט אַוועקגעריבט דאָס לאַנד, געהט אוים פון הונגער און עלענד.

אַך, אונזער געזעלשאַפט איז ליידער אַזוי אָרגאַניזירט, אַז דער בעזיצער איז אין דערזעלבער צייט דער הערר פון דער וועלט. דער אייסטויש פון די פּראָדוקטען איז נאָר מעגליך דורך דער הילפע פון'ם קאַפּיטאַל, דאָס געלד איז דער אייגענטליכער הערר פון אויסטויש. יעדע פערבעסערונג, יעדער פּראָגרעס אין דער אַרבייט, אין דער אינדוסטריע און דער וויסענשאַפט פער־מעהרט נאָר דעם רייכטהום אין די הענד פון די קאַפּיטאַליסטען און פערוואַנדעלט זיך באַלד אין אַ מיטעל פון דער ערגסטער אויסבייטונג. זיי פערגרעסערן דעם רייכטהום פון די רייכע און אין דערזעלבער צייט די אָרעמקייט פון די אָרעמע.

די פערפאָלקאָמענונג פון דער פּראָדוקציאָן שאַפט אימער מעהר אַרבייטסלאָזע און ענטוויקעלט אַ מורא'דיגע קאָנקורענץ צווישען די אַרבייטער גופא, וועלכע צווינגט זיי צו פערקויפען זייער אַרבייט וואָס בילינער. דיינקענדיג, אַז איהר טהוט די אַרבייטער עפּעס גוטס, מאַכט איהר זייער לאַגע נאָך ערגער. די אָרגאַניזאַציאָן פון דער היינטיגער געזעלשאַפט צושטערט

אייערע שעהנסטע חלומות און צווינגט אייך צו אַרבייטען פֿאַר דער מענשליכער אויסבייטונג, איהר דיינקט דעם אַרבייטער אַביסעל צו פֿערלייכטערן און איהר מאַכט זיין יאָך נאָך שווערער ווי עס איז יעצט.

* * *

געוויס, הערר וויל, איהר האָט אונז דאָ פֿאָרגעשטעלט אַ שעהנעם חלום: צו אַרבייטען און צו פֿערמעהרען די פּראָדוקטען, כדי יעדער איינציגער זאָל האָבען גענוג צו עסען; די אַרבייטער וועלען האָבען די מעגליכקייט אַוועקצולייגען אַ פּאָר גראָשען, כדי זיי זאָלען זיין פֿערזיכערט פֿאַר דעם קומענדען טאָג. דאָס איז אפילו ניט דער גאַנצער אידעאַל פֿון דער מענשהייט, אָבער מען קען אין אַלגעמיין ניט ערוואַרטען מעהרער פֿון אַ מאַן, וואָס פֿיהלט ניט פערזענליך די פֿיזישע ליידען און די מאָראַלישע איבלען, וועלכע דערשטיקען די אָרעמע און עלענדע אין דער געזעלשאַפֿט. זאָגאַר דיזער אידעאַל איז אויך שוין אַ גרויסע זאַך, נאָר ליידער איז עס ניט מעהר ווי אַ פּוסטער חלום, און ביז וואַנען מען וועט ניט צושטעהרען דאָס סיסטעם פֿון אויסבייטונג וועלען אייערע אַלע פֿערשפּרעכונגען ניט האָבען די קלענסטע בעדייטונג. דער קאַפּיטאַליזם האָט נאָך פֿיעלע מיטלען צו זיין פֿערזיכערונג; און ווען מיר זאָלען אפילו שוין צוגעבען, אַז דורך די פֿערמעהרונג פֿון די לעבענס־מיטעל וועלען פֿאַלען די פּרייזען און דער אַרבייטער וועט ווירקליך זיין אימשטאַנד אָבצושפּאָרען אַ געוויסע סומע, דאַן האָבען מיר זיך אָבער צו רעכענען מיט אַ פֿאַקטאָר, וועלכען איהר האָט אַליין דערמאָהנט, נעמליך: די פֿערמעהרונג פֿון דער בעפֿעלקערונג.

געגענוועהרטיג איז דער אינדוסטריעלער מאַרק אָנגעפֿילט מיט פּראָדוקטען, און די ענטוויקלונג פֿון דער מאַשינעריע שאַפֿט יעדען טאָג נייע אַרבייטסלאָזע. כדי צו מאַכען אַ לעבען זיינען דיזע אונגליקליכע געצוואונגען צו קאָנקורירען איינע מיט די אַנדערע און צו אַרבייטען פֿאַר די ביליגסטע פּרייזעס. דער פּראָגרעס שטעלט זיך אָבער ניט אָב, ער געהט אָן ווייטער און ווייטער, שוין היינט קען איין מענש פּראָדוצירען פֿאַר צעהן, און

ווען די בעפֿעלקערונג וועט זיך פֿערדאָפּלען וועט די פּראָדוקציאָן זיין צוואַנציג מאָל גרעסער ווי יעצט, דער פּראָפֿיט פֿון דיזען פּראָגרעס וועט אַריינגעהן אין די קעשענעס פֿון די אויסבייטער, וועלכע וועלען זיך זיכער בענוצען מיט דער געלעגענהייט און בעצאָהלען זייערע לוין־שקלאַפֿען וואָס קלענערע פּרייזען.

איהר גיט אַליין צו, אַז די פֿאָדערונגען פֿון די אַרבייטער זיינען ביז צו אַ געוויסען גראַד בערעכטיגט, אַזוי לאַנג ווי זיי מאַניפֿעסטירען זיך ניט דורך געוואַלט־אַקטען; אָבער האָט איהר, ווען עס א״ז נאָכגעדיינקט, אַז די ארבייטער קעמפּפֿען שוין זייט טויזענד יאָהר, און אַז דיזע פּרוכטלאָזע פֿאָדערונגען זיינען שטענדיג געבאָרען געוואָרען מיט די היסטאָרישע אומשטענדען פֿון דער געזעלשאַפֿט? ווען דיזע פֿאָדערונגען האָבען יעצט אַנגענומען אַ געוואַלטזאַמען כאַראַקטער, איז עס דערפֿאַר, ווייל מען האָט קיינמאַל ניט פֿערזוכט צו ערפֿילען דיזע פֿאָדערונגען. ווי אַזוי קענט איהר גאָר פֿערלאַנגען, אַז די אַרבייטער זאָלען זיך נאָך בעדאַנקען ביי זייערע הערן און זיך וואַרפֿען פֿאַר זיי אויף די קניע, וויסענדיג, אַז זיי וועלען קיין זאַך ניט אַרויסבעקומען פֿון זיי אויף אַזאַ אופן? אונזערע הערן, דיינקענדיג אַז זיי רעדען צו שקלאַפֿען, וואָלטען זיי העכסט וואַהרשיינליך געענטפֿערט: „פֿאָרמולירט אייערע פֿאָדערונגען אַזוי ווי העפֿליכע מענשען און מיר וועלען זעהען וואָס מיר קענען טהאָן פֿאַר אייך“. אָבער די, וועלכע זעהען אין דער בעפֿרייאונג פֿון די אַרבייטער ניט מעהר ווי אַן אַקט פֿון גערעכטיגקייט און קיין טובה פֿון די רייכע, זיי וועלען איינפֿאַך זאָגען: „מיר פֿאָדערן דאָס און דאָס.“ דעסטאָ ערגער פֿאַר די, וועלכע פֿיהלען זיך בעליידיגט דורך אַזאַ שפּראַכע.

* * *

אין דעם היינטיגען סיסטעם, אונטער וועלכען מען דריקט און שטיקט אונז, פּאַסט זיך יעדעם גליעד אַריין צו די אַנדערע גליעדער. צו האָבען גוטע אַבזיכטען א״ז ניט גענוג, אום צו דערגרייכען דעם געווינשטען רעזולטאַט; קיין שום פֿערבעסערונג איז ניט מעגליך, אַזוי לאַנג ווי מען וועט ניט צושטערען דאָס

גאַנצע סיסטעם, וועלכעס איז אויסשליסליך געשאַפֿען געוואָרען פֿאַר דער אויסבייטונג און אונטערדריקונג. מיר ווילען ניט מאָדיפֿיצירען די אויסבייטונג און שקלאַפֿעריי, נאָר מיר ווילען זיי אָבשאַפֿען אין גאַנצען. אָט צו דעם שלום מוזען אַלע קומען, וועלכע זיינען אימשטאַנד זיך צו בעפֿרייען פֿון די קליינליכע פֿאָראורטהיילען, וועלכע די אומשטענדען אין וועלכע זיי לעבען, האָבען ענטוויקעלט אין זיי. יעדער איינער, וועלכער בעגרייפֿט די גאַנצע טיעפֿקייט פֿון דער פֿראַגע, ועט אויך פֿערשטעהן, אַז רעוואָלוציאָנען זיינען ניט דער רעזולטאַט פֿון די מענשען אַליין, נאָר אויך פֿון די אינסטיטוציאָנען, וועלעכע שטעלען אָב דעם פּראָגרעס, פֿאָלגליך זיינען זיי נויטווענדיג און אונפֿערמיידליך.

אַלע די, וועלכע מיינען עס ווירקליך ערנסט מיט דער צוקונפֿט פֿון דער מענשהייט, דאַרפֿען איין פֿאַר אַלע מאָל פֿערשטעהן, דאָס אום צו רעאַליזירען זייערע בעזונדערע אידעען, דאַרפֿען זיי ניט פֿערזוכען צו בעקעמפֿפֿען די רעוואָלוציאָן; נאָר די רעוואָלוציאָן איז אימשטאַנד צו פֿערהינדערן, אַז די פּאַראַזיטען זאָלען ניט אָבשטעלען דעם פּראָגרעס און פּראָפֿיטירען פֿון אַלע רעזולטאַטען פֿון דער אַלגעמיינער ענטוויקלונג.

* * *

רעפֿאָרמען! רעפֿאָרמען! ווען וועלען די מענשען ענדליך בעגרייפֿען, אַז זיי ברייגנען אוים זייערע בעסטע קרעפֿטען פֿאַר זאָגענאַנטע רעפֿאָרמען, וועלכע וועלען קיינמאָל ניט רעאַליזירט ווערען? דאָס פֿאָלק איז מיעד צו קעמפֿפֿען פֿאַר אוטאָפּיסטישע פֿאָרשטעלונגען, וועלכע האָבען דיזעלבע בעדייטונג ווי דער גלויבען אין אַן אינדיווידועלע בעפֿרייאונג אינערהאַלב דער הייניטיגער געזעלשאַפֿט. יעדע רעפֿאָרמע, וועלכע איז ביז יעצט אויסגעפֿיהרט געוואָרען, האָט נאָר בעוויזען איין זאַך, נעמליך, אַז זי האָט קיין ווירקונג ניט אויף דעם יעצטיגען צושטאַנד.

מען מאַכט די אַנאַרכיסטען אָפֿטמאָל דעם פֿאָרוואורף, אַז זיי זיינען אַ הינדערניס פֿאַר דער פֿרידליכער בעפֿרייאונג פֿון די אַרבייטער, דערפֿאַר וואָס זיי זיינען געגנער פֿון אַלע רעפֿאָרמען.

אָבער דאָס איז ניט מעהר ווי אַ דאָפּעלטער אירטהום. די אַנאַרכיסטען זיינען ניט קיין געגנער פֿון רעפֿאָרמען, דערפֿאַר וואָס זיי בעקעמפּפֿען אַ רעפֿאָרמע אַן אונ פֿאַר זיך, נאָר זיי זיינען די ביטערסטע געגנער פֿון די אַלע ליגענס, מיט וועלכע מען זוכט צו פֿערבלענדען די אויגען פֿון די אַרבייטער, וויסענדיג אַז עס זיינען ניט מעהר ווי פּראָסטע שווינדלערייען.

*
*

זאָלען די וועלכע גלויבען אין רעפֿאָרמען, אַרבייטען פֿאַר זייער פֿערווירקליכונג; מיר זעהען אין דעם קיין שלעכטס ניט. פֿערקעהרט, וואָס מעהר די בורזשואַזיע וועט פֿערזוכען אויסצופֿיהרען אַזעלכע רעפֿאָרמען, אַלס מעהר וועלען די אַרבייטער בעגרייפֿען, אַז עס איז קיין זאַך ניט רעפֿאָרמירט געוואָרען און אַלעס איז געבליבען ווי בעפֿאָר. אָבער מיר פּראָטעסטירען מיט אונזער גאַנצער ענערגיע געגען די בעהויפּטונג פֿון אַזעלכע מענשען, וועלכע ערקלעהרען דיזע רעפֿאָרמען אַלס רפֿואות פֿאַר אַלצדינג און וועלכע ווענדען זיך צו די אַרבייטער מיט די ווערטער: „פֿערהאַלט זיך רוהיג און אָרענטליך און מיר וועלען זעהען, וואָס מיר קענען טהאָן פֿאַר אייך!"

אָט דערפֿאַר ווייל מיר פֿערשטעהען, אַז דיזע אַלע רעפֿאָרמען קענען קיין זאַך ניט העלפֿען, ערקלעהרען מיר די אַרבייטער: אַרבייטער לאָזט זיך ניט אָבנאַרען! ווען אייערע עקספּלואַטאָרס זיינען געגען דיזע רעפֿאָרמען, איז עס דערפֿאַר, ווייל זיי ווילען אייך איינרעדען, אַז דורך די פֿערווירקליכונג פֿון אַזעלכע „פֿערבעסערונגען" האָט איהר ווירקליך עפּעס אויסגעפֿיהרט ווייסענדיג אין דערזעלבער צייט, אַז איהר וואָלט אייגענטליך געהאַט אַ רעכט צו פֿאָדערן פֿיעל מעהר פֿון זיי. איהר האָט זיכער אַ רעכט אויסצופּרובירען די מיטלען, וועלכע מען שלאָגט אייך פֿאָר, נאָר זייט וויסען, אַז דיזע מיטלען וועלען אייך קיינמאָל ניט בעפֿרייען. לאָזט אייך ניט פֿערפֿיהרען פֿון קליינגייסטיגע אידעען און אַמביציעזע שטרעבונגען. זאָנדערן אָרגאַניזירט אייך בעסער מיט דער אַבזיכט צוצונעהמען אַלעס, וואָס עס בעלאַנגט צו אייך. זאָלען זיך די צוריקגעבליבענע עלעמענטען בעשעפֿטיגען מיט

אַזעלכע שפּילערייען; די רעוואָלוציאָן, וועלכע ענטוויקעלט זיך אַליין פֿון די איבלען פֿון אונזער געזעלשאַפֿטליכער אָרגאַניזאַציאָן, די רעוואָלוציאָן קומט נעהנטער און נעהנטער, איהרע קרעפֿטען ווערען אַלץ מעכטיגער און בעוואוסטער, און צו איהר ווילט אָדער ניט, די אומשטענדען אַליין וועלען אייך צווינגען צו נעה־מען די וואַפֿען אין האַנד און אויסצוקעמפֿען אייער רעכט צום לעבען. און ווען איהר האַט שוין די וואַפֿען אין אייערע הענד, דאַן בעגנוגענט זיך ניט מיט אַ פּאָר רעפֿאָרמען, וועלכע בעריהרען פֿאַר קיין פֿאַל ניט די אורזאַכע פֿון די סאָציאַלע איבלען. עס איז צו אייער אייגענעם נוצען ניט צו פֿערבריינגען די צייט מיט גאָרנישט, זאָנדערן בעסער צונויפֿצוקלייבען אַלע קרעפֿטען און צו פֿערניכטען די אַלטע פֿערפֿוילטע פֿונדאַמענטען פֿון דער זאָגענאַנטער געזעלשאַפֿט. בריינגט ניט אום אייער צייט צו פֿערריכטען די אויסגעבראָכענע שויבען אָדער צו פֿער־שטאָפּען די לעכער; אַזוי ווי מען הייסט אייך טהאָן, ניין, מאַכט אַ גאַנצע שטיק אַרבייט, צושטעהרט דעם אַלטען סיסטעם און שאַפֿט אַ בעסערע און גערעכטערע געזעלשאַפֿט!

און נאָכדעם?

„און וואָס וועט דאַן זיין?" אַזוי פֿרעגען פֿיעלע אָפּאָנענטען, נאָך דעם ווי מיר האָבען זיי ערקלעהרט די שלעכטע ווירקונגען פֿון דער סאָציאַלער אָרגאַניזאַציאָן, וועלכע בעהערשט אונז, און אויפֿגעצייגט, אַז אונטער די יעצטיגע אומשטענדען איז ניט מעגליך קיין ווירקליכע רעפֿאָרמע; אַז אונטער דעם אונפֿערמיידליכען איינפֿלוס פֿון די יעצטיגע געזעלשאַפֿטליכע אינסטיטוציאָנען פֿערוואַנדלען זיך די בעסטע פּלענער אין נייע מיטלען, אום צו פֿערגרעסערן דאס עלענד פֿון די פּראָלעטאַריער; אַז די, וועלכע האָבען אפילו די אַבזיכט צו העלפֿען די אַרבייטער, האָבען קיין אַנדער מיטעל ניט, ווי צו אַטאַקירען די געזעלשאַפֿטליכע אינסטיטוציאָנען; און ווייל די רעגירונג וועט דאָס, פֿערשטעהט זיך, ניט ערלויבען, וואָלטען זיי געדאַרפֿט אַרויסרופֿען אַ רעוואָלוציאָן, כדי צו קענען אויספֿיהרען זייערע רעפֿאָרמען.

אָט דיזע רעוואָלוציאָן איז עס, פֿאַר וועלכע די מייסטע מענשען האָבען מורא; די אַלגעמיינע אומוועלצונג פֿון אַלע געזעלשאַפֿטליכע איינריכטונגען, דער „כאַאָס" שרעקט זיי אָב פֿאַר דעם מיטעל, אפילו ווען זיי האָבען שוין בעגריפֿען די אורזאַכען פֿון דעם איבעל.

„אפשר זייט איהר טאַקע גערעכט", זאָגען זיי; „ס'איז אמת, אַז די געזעלשאַפֿט איז שלעכט אָרגאַניזירט, אַן איבערבייט מוז שטאַטפֿינדען. די רעוואָלוציאָן? אפשר וועט זי קומען, איך ווייס ניט; אָבער וואָס וועט זיין נאָכדעם?"

אונזער ענטפֿער איז: נאָכדעם וועט זיין פֿאָלקאָמענע פֿרייהייט פֿאַר יעדען איינציגען, און אַלע וועלען האָבען די מעגליכקייט צו בעפֿרידיגען זייערע פֿיזישע, מאָראַלישע און גייסטיגע בעדירפֿניסע. ווען עס וועט מעהר ניט עקזיסטירען קיין אויטאָ-

ריטעט און קיין פּריוואַט־אייגענטהום, דאַן וועט די געזעלשאַפֿט זיך מעהר ניט גרינדען אויף דעם אַנטאַגאָניזם פֿון פֿערשידענע אינטערעסען, זאָנדערן אויף די פֿאָלקאָמענע סאָלידאַריטעט פֿון איהרע אַלע מיטגלידער; די מענשען וועלען זיין פֿערזיכערט מיט זייער עקזיסטענץ און מעהר ניט דאַרפֿען אָנקלייבען קיין פֿער־מעגען פֿאַר דער צוקונפֿט; אַט דערפֿאַר וועלען זיי זיך מעהר ניט בעטראַכטען אַלס פֿיינד איינער דעם אַנדערן, צוליעב אַ שטיקעל ברויט אָדער צוליעב אַ פּלאַץ אין דער פֿאַבריק פֿון אירגענד אַן אויסבייטער. די אורזאַכען פֿון דעם געגענזייטיגען קאַמפּף און אַנטיפּאַטהיע וועלען זיין פֿערשוואונדען, און איבע־ראַל וועט עקזיסטירען אַ געזעלשאַפֿטליכע האַרמאָניע.

זיכער, אַ געוויסע קאָנקורענץ צווישען די פֿערשידענע גרופּען וועט אויך דאַן עקזיסטירען, פֿערשידענע אַנזיכטען איבער די אידעאַלע ציעלען און שטרעבונגען, וועלכע וועלען זיך אימער ווייטער און פֿאָלקאָמענער ענטוויקלען, וואָס מעהר די מענשען וועלען זיין אימשטאַנד צו בעפֿרידיגען זייער גייסטיגען פֿערלאַנג; אָבער אַזעלכע דיפֿערענצען וועלען קיינמאָל ניט אָנגעהן פֿאַר אַ לענגערע צייט, דערפֿאַר וויל קיינע קאָמערציעלע, שטאַאַטליכע אָדער אייגענטהומס־אינטערעסען וועלען דאַן ניט פֿערשפּאַרען דעם וועג פֿון אַ פֿערשטענדיגונג, און די יעניגע קאָנקורענטען, וועלכע זיינען געבליבען הינטערשטעליג, וועלען צו יעדער צייט קענען אָננעהמען דיזעלבע מעטהאָדען און אידעען פֿון זייערע פּראָגרעסיווע „אָפּאָנענטען".

* * *

דאָס וואָס עס רופֿט היינט אַרויס דאָס עלענד, איז די אָנ־זאַמלונג פֿון די פּראָדוקטען, וועלכע פֿילען אָן די מאַגאַזינען, און רופֿען צייטענוויז אַרויס אַ צושטאַנד פֿון הונגער און אַרבייטס־לאָזיגקייט וועלכער האַלט אָן ביז וואַנען די מאַגאַזינען זיינען ווייטער אויסגעליידיגט געוואָרען. אַט דאָס אַליין בעווייזט שוין דעם ניט נאָרמאַלען צושטאַנד פֿון דער היינטיגער געזעלשאַפֿט.

אין דער געזעלשאַפֿט, צו וועלכע מיר שטרעבען, איז אַזאַ צושטאַנד אַן אונמעגליכע זאַך. וואָס מעהר פּראָדוקטען די מענ־

שען וועלען קענען פֿערגניצען, אַלץ לייכטער וועט זיין די האַר־מאָניע צווישען זיי, דערפֿאַר וואָס זיי זיינען ניט געצוואונגען צוזומענשטען יעדען איינעם די לעבענס־מיטעל, וועלכע מען ערלויבט איהם. וואָס מעהר עס וועט זיך ענטוויקלען די פּראָ־דוקציאָן, וואָס גרעסער עס וועט זיין דער אַלגעמיינער פּראָגרעס אין דער טעכניק, אַלץ גרינגער וועט זיין די צאָהל פֿון די אַרבייטס־שטונדען, אַלץ מעהר וועט זיך די אַרבייט פֿערוואַנדלען אין אַ נויטווענדיגע גימנאַסטיק, אום צו ענטוויקלען די מוסקלען.

אין אַ נאָרמאַלער געזעלשאַפֿט וועט די אַרבייט פֿערלירען דעם כאַראַקטער פֿון פערזענליכע ליידען, וועלכען זי טראָגט היינט אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפֿט. די אַרבייט וועט דאַן מעהר ניט זיין ווי אַ טהייל פֿון אַלע אַנדערע טהעטיגקייטען, מיט וועלכע די מענשען וועלען זיך בעשעפֿטיגע פֿאַר זייער אייגענעם פֿערגניגען, אָקוראַט ווי עס איז דער פֿאַל, ווען מען שטודירט אַ געוויסע זאַך; זי וועט זיין אַ נויטווענדיגקייט, אום אויסצודריקען די פֿיזישע ענערגיע און דעם פּע־זענליכען טעמ־פעראַמענט, ווייל די מענשען וואָלטען זיך זאָנסט פֿערוואַנדעלט אין געוועהנליכע פֿערדויאונגס־מאַשינען, אַזוי ווי אַ געוויסער סאָרט מוראַשקעס, וועלכע זיינען מעהר ניט אימשטאַנד זיך אַליין צו ערנעהרען, און וועלכע מוזען שטאַרבען פֿון הונגער, ווען זיי האָבען ניט קיין שקלאַפֿען, וואָס גיבען זיי צו עסען.

* * *

„געוויס”, זאָגען אונזערע אָפּאָנענטען, „דאָס וואָס איהר פֿאָדערט איז זעהר גוט, עס איז זיכער דאָס העכסטע אידעאַל, וואָס די מענשהייט קען ווען פֿערווירקליכען, אָבער נאָך אלעם זייט איהר דאָך ניט אימשטאַנד צו בעווייזען, דאָס אַלצדינג וועט אָבגעהן אַזוי גלאַט, ווי איהר שטעלט זיך פֿאָר, אַז די שטאַרקע וועלען ניט צווינגען די שוואַכע צו אַנערקענען זייער ווילען, און אַז עס וועלען זיך גאָר ניט געפֿינען קיין פֿוילענצער, וועלכע וועלען פֿערזוכען צו לעבען אויף דעם רעכנונג פֿון די, וואָס אַרבייטען.”

„אויב עס גיט ניט קיין שום געזעץ צי רעגולירען די מאַ־

סען, ווי אַזוי קענט איהר בעווייזען, אַז די קומענדע רעוואָלוציאָן
וועט אונז ניט פיהרען צוריק, אַנשטאַט פאָרוועררטס?"

„און אויב מען וועט אייך בעזיעגען, וועט דאַן די בעוועגונג
ניט אָבגעשטעלט ווערען פאַר צוואַנציג, דרייסיג אָדער פופציג
יאָהר, אין אפשר נאָך לענגער? און אויב איהר וועט זיין די
זיעגער, ווי אזוי וועט איהר קענען פערהינדערן, אַז מענשען
זאָלען ניט נעהמען ראַכע פאַר ריין פערזענליכע אינטערעסען?
און ווער קען וויסען, צי איהר אַליין וועט ניט אונטערגעהן צוויי־
שען די מאַסען? פון וואָס פאַר אַ זייט מיר זאָלען ניט בעטראַכטען
די פראַגע, וועלען מיר זיך שטענדיג מוזען רעכענען מיט די
זעלבע קאָנסעקווענצען, מיט דער פרייער מאַניפעסטאַציאָן פון
בעסטיאַלע ליידענשאַפטען, געוואַלט, ווילדקייט און די אַלע שווי־
דערליכקייטען, וועלכע קענען די מענשען אַמאָל שליידערן צוריק
אין די ערשטע פעריאָדען פון זייער טהירישער ענטוויקלונג."

אונזער ענטפער איז פאָלגענדער: דער עקאָנאָמישער קריי־
זיס אין דער היינטיגער געזעלשאַפט בעקומט פון יאָהר צו יאָהר
אַ מעהר נעפעהרליכען כאַראַקטער; די אַרבייטסלאָזיגקייט ענט־
וויקעלט זיך אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער; די מעגליכקייט צו
מאַכען אַ לעבען ווערט וואָס אַ טאָג שווערער, און די פאָליטישע
פערפלאָנטערונג ציינגט זיך אַרויס אַלץ קלאָהרער און דייטליכער
און ענטוויקעלט זיך פאַראַלעל מיט דער וואַהנזיניגער פערבלענ־
דונג פון די, וועלכע האַלטען די „לייצעס פון דער רעגירונג" אין
זייערע הענד. אָט דערפאַר קומען מיר צו וואָס ווייטער אַלץ
נעהנטער צו דער רעוואָלוציאָן, די אומשטענדען אַליין וועלען
איהר אַרויסרופען און קיינער וועט איהר ניט קענען פערהינדערן;
דערפאַר איז נייטיג, מיר זאָלען זיך צוגרייטען בייצייטענס, כדי
מיר זאָלען וויסען, וואָס מיר האָבען צו טהאָן אין דער צייט פון
דער רעוואָלוציאָן, און אום צו האָבען די מעגליכקייט צו פער־
ווירקליכען דורך איהר אונזערע פרינציפען און שטרעבונגען.

אָבער די מורא פאַר דאָס אונבעקאַנטע איז אַזוי שטאַרק,
אַז ווען אונזערע אָפּאָנענטען אָנערקענען זאָגאַר שוין די לאָגיק
פון אונזערע אַרגומענטען און גיבען צו די וואַהרהייט פון אונ־

זערע בעהויפּטונגען, הויבען זיי ווייטער אָן צו פֿרעגען: „אמת, דאָס אַלעס איז ריכטיג, נאָר פֿון דעסטוועגען, וואָלט ניט געווען בעסער צו האַנדלען קליגער? אפשר וואָלט עס דאָך מעג־ליך געווען ביסלעכוויז צו געהען פֿאָרווערטס, לאָמיר בעסער אויסמיידען יעדע ברוטאַלע האַנדלונג. פֿילייכט ועט עס אונז דאָך געלינגען אַרויסצובעקומען געוויסע רעפֿאָרמען פֿון דער בורזשואַזיע!"

* * *

אויב מיר וואָלטען נאָר געהאַט צו האַנדלען מיט מענשען, וועלכע זיינען ניט ערנסט און וועלכע אָפּאָנירען גלאַט אין דער וועלט אַריין, ווייל עס מאַכט זיי פֿערגניגען, דאַן וואָלט זיכער געווען דאָס בעסטע פֿון אונזער זייט, צו ענדיגען די דיסקוסיאָן. אָבער ליידער האָבען מיר זיך אָפֿטמאָל צו רעכענען מיט אַזעלכע מענשען, וועלכע האָבען די בעסטע אַבזיכטען, וועלכע אַ מענש קען נאָר האָבען, נאָר דער קרייז, וועלכער רינגעלט זיי אַרום, זייער ערציהונג, די געוואוינהייט צו אונטערוואַרפֿען זיך דער אויטאָריטעט, דאָס אַלעס ווירקט אויף זיי און בעאיינפֿלוסט זייער אורטהייל. זיי גלויבען, אַז די וועלט וועט אונטערגעהן, ווען געוויסע אינסטיטוציאָנען וועלען פֿערשווינדען, זיי קענען זיך פֿאַר קיין פֿאַל ניט פֿאָרשטעלען אַ געזעלשאַפֿט אָהן געזעצע, ריכטער און פּאָליציסטען, וואו די מענשען זאָלען קענען לעבען האַרמאַניש און ברידערליך, אָנשטאָט זיך איבערצושניידען די העלזער איינער דעם אנדערן.

וואָס קען מען זיי ווירקליך ענטפֿערן?

זיי ווילען, מען זאָל זיי בעווייזען, אַז די געזעלשאַפֿט ענט־וויקעלט זיך ווירקליך אַזוי ווי מיר שטעלען זיך פֿאָר!

מיר קענען אויפֿווייזען די לאָגיק פֿון די טהאַטזאַכען און ציהען אונזערע שליסע, מיר קענען פֿערגלייכען די פֿערשיעדענע ערשיינונגען און זיי אַנאַליזירען, אָבער צו געבען אַזעלכע בעווייזע, וועלכע מען קען דירעקט אָנטאַפּען מיט די הענד, דאָס איז, פֿערשטעהט זיך, אונמעגליך. דער פּראַקטישער פֿערזוך קען אַליין ענטשיידען אין דיזער בעציהונג, נאָר כדי צו קענען מאַכען דיזען

פֿערזוך, איז נויטווענדיג אָבצושאַפֿען די יעצטיגע געזעלשאַפֿטליכע אָרגאַניזאַציאָן.

* * *

מיר קענען זיי בלויז נאָך געבען דעם פֿאָלגענדען ענטפֿער:

מיר האָבען אייך אויפֿגעוויזען אַז די היינטיגע געזעלשאַפֿט פֿעראורזאַכט דאָס עלענד, רופֿט אַרויס דעם הונגער און האַלט אויף די אינוויסענהייט פֿון אַ גאַנצער קלאַסע—די צאָהלרייכסטע, וועלכע עקזיסטירט איבערהויפּט—זי פֿערהינדערט די ענטוויקלונג פֿון אַ נייער גענעראַציאָן, דורך דעם וואָס זי וואָרצעלט איין אין די הערצער פֿון דער יוגענד אַסך אַלטע פֿאָראורטהיילען און ליי־גענס, אום אויפֿצוהאַלטען איהר עקזיסטענץ.

מיר האָבען אייך ווייטער אויפֿגעוויזען אַז אונזער גאַנצע געזעלשאַפֿטליכע אָרגאַניזאַציאָן האָט בלויז דעם צוועק צו פֿער־זיכערן די אויסבייטונג פֿון דער גרויסער מאַסע דורך אַ קליינע מינאָריטעט פֿון פּריווילעגירטע.

מיר האָבען אייך געצייגט, אַז די שלעכטע פֿונקציאָנען פֿון דער געזעלשאַפֿט פֿון איין זייט און די ענטוויקלונג פֿון די נייע שטרעבונגען צווישען די אַרבייטער פֿון דער צווייטער זייט, פֿיהרען אונז אונפֿערמיידליך צו דער רעוואָלוציאָן. וואָס נאָך זאָלען מיר אייך זאָגען?

אויב מיר דאַרפֿען שוין יאָ קעמפֿען, פֿאַר וואָס זאָלען מיר באָמש ניט פֿערזוכען צו רעאַליזירען דאָס, וואָס עס ווייזט זיך אונז אויס אַלס גוט און שעהן?

וועלען מיר זיין די זיעגער אָדער די בעזיעגטע? ווער קען דאָס וויסען? אויב מיר וועלען וואַרטען אַזוי לאַנג, ביז וואַנען מיר וועלען זיין אין יעדער בעציהונג פֿערזיכערט, אַז מיר וועלען זיעגען, דאַן וועלען מיר דאַרפֿען וואַרטען הונדערטער און הונ־דערטער יאָהרען פֿאַר אונזער בעפֿרייאונג. און איבערהויפּט קענען מיר ניט דיקטירען די אומשטענדען, זעהר אָפֿט טרעפֿט עס זאָ־גאַר, אַז די אומשטענדען מאַכען אַוועק מיט אונז; אַלעס וואָס מיר קענען אָבער יאָ טהאָן, איז צוזוגרייטען זיך, כדי דער שטורם זאָל אונז ניט איינשלינגען. ווען די רעוואָלוציאָן וועט זיך ערשט

אָנפֿאַנגען, װעלען די אַנאַרכיסטען דאַרפֿען קאָנצענטרירען זײערע אַלע קרעפֿטען, כדי מיטצושלעפּען די מאַסען מיט זיך.

* * *

אַז עס װעלען פֿאָרקומען אַקטען פֿון פּערזענליכער ראַכע אין דער קומענדער רעװאָלוציאָן, בלוט פֿערגיסונגען און געװיסע גרויזאַמקייטען, דאָס איז זעהר װאַהרשײנליך. אָבער װאָס קענען מיר טהאָן?

און ניט נאָר װאָס קײנער קען עס ניט פֿערהינדערן, נאָר קײנער דאַרף עס אויך ניט פֿערהינדערן. אויב די ענערגיע פֿון דער מאַסע װעט אַריבערשטײגען די ענערגיע פֿון די פּראָפּאַגאַנ־דיסטען, אַלץ בעסער װעט עס זײן. מעגען זײ דערשיסען אַלע, װעלכע װעלען פֿערזוכען צו שפּיעלען אַ געפֿיהלפֿאָלע קאָמעדיע. אויב זײ װעלען דאַרפֿען לײדען אונטער די געװאַלט־טהאַטען פֿון דער רעאַקציאָן, אום צו ראַטעװען אײניגע אָפּפֿער, װערען זײ זיך אויך קענען ערלויבען זיך אָבצורעכענען מיט די, װעלכע װע־לען פֿערזוכען אָבצושטעלען די רעװאָלוציאָן, און װאָס װעלען זעהען צו פֿערהינדערן אַן אַטאַקע אויף די אינסטיטוציאָנען, װעלכע מוזען װערען צושטעהרט אונטער אַלע בעדינגונגען.

אויב דער קאַמפּף װעט באַלד אין אָנפֿאַנג אָננעהמען אַ סענטימענטאַלען כאַראַקטער, װעט ער זײן אַ פֿערלאָרענער, נאָך אײדער ער װעט זיך ריכטיג אָנפֿאַנגען, און דערפֿאַר דאַרפֿען מיר טהאָן אונזער בעסט, כדי די מאַסע זאָל איגנאָרירען אַלע פּראַ־זיאָ־ען און פֿערניכטען אַלע הינדערניכע, װעלכע װעלען זיך איהר שטעלען אין װעג אַרײן.

אַלעס װאָס מיר קענען טהאָן אין דיזער בעציהונג הײנט צו טאָג, איז צו ערקלעהרען די אַרבײטער, אַז עס האָט אַ גאַנץ קלײנע בעדײטונג צו פֿערניכטען אײנצעלנע אינדיװידועןן, זײער הויפּט־קאַמפּף דאַרף זיך ריכטען געגען די אינסטיטוציאָנען, און אין דער צײט פֿון דער רעװאָלוציאָן, דאַרפֿען מיר אָנװענדען אונזערע אַלע קרעפֿטען צו פֿערניכטען די הײנטיגע געזעלשאַפֿט־ליכע אײנריכטונגען און זעהען צו פֿערהינדערן, זײ זאָלען זיך ניט װײטער ענטװיקלען אונטער אַנדערע נעמען.

די גאַנצע קראַפֿט פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפֿט גרינדעט זיך אויף איהרע אינסטיטוציאָנען און אויף דעם גלויבען פֿון די אַרבייטער, אַז זיי דאַרפֿען זעהען אויפֿצוהאַלטען דיזע אינסטיטוציאָנען. די אונוויסענהייט פֿון די פּראָלעטאַריער און די ברוטאַלע געוואַלט פֿון די בורזשואַזע אינסטיטוציאָנען האַלטען אויף די גאַנצע זאָגענאַנטע געזעלשאַפֿטליכע אָרדנונג. אויב די קאַפּיטאַליסטען וואָלטען זיך געמוזט פֿערלאָזען אויף זייער אייגענער קראַפֿט, אוב די אַרבייטער וואָלטען ניט אַליין פֿערטהיידיגט די אינטערעסען פֿון דער בורזשואַזיע, וואָלט די רעוואָלוציאָן באַלד פֿאַרטיג געוואָרען מיט זיי. מיר זעהען אַלזאָ, אַז די אנ־דיווידועןאָן און פֿאַר זיך זיינען ניט זעהר געפֿעהרליך.

אָבער ווען אין דער צייט פֿון דער רעוואָלוציאָן ווענלען זיך געפֿינען מענשען, וועלכע פֿערזוכען אָבצושטעלען די בעוועגונג, דאַן מוזען זיי טראָגען די קאָנסעקווענצען: זאָל דער שטורם זיי פֿערניכטען! אויב עס וועלען טראָץ דעם פֿאָרקומען אַקטען פֿון פערזענליכער ראַכע, דאַן בעווייזט עס נאָר איין זאַך, נעמליך, אַז די אָפּפֿער פֿון אַזעלכע אַקטען האָבען זיך אַליין געמאַכט אַזוי פֿערהאַסט ביי די מאַסען, אַז זי שטעלט זיך ניט צופֿרידען מיט דער פֿערניכטונג פֿון זייערע פּריווילעגיעס און זוכט אויך צו פֿערניכטען זייער פּערזענליכע עקזיסטענץ. דאָס איז אפילו ניט אַנגענעהם פֿאַר די, וועלכע פֿאַלען אַלס אָפּפֿער, אָבער עס וועט נאָך זיין פֿיעל ערגער פֿאַר די, וועלכע וועלען פֿערזוכען זיי צו פֿערטהיידיגען. די מאַסע געהט קיינמאָל ניט צו ווייט; עס זיינען נאָר די פֿיהרער, וועלכע דיינקען אַזוי, דערפֿאַר וואָס זיי האָבען מורא פֿאַר דער מאָראַלישער און פּראַקטישער פֿעראַנטוואָרטליכקייט.

לאָמיר זיך קיינמאָל ניט לאָזען בעאיינפֿלוסען פֿון לעכערליכע סענטימענטאַלע שטרעבונגען, אפילו ווען דער צאָרן פֿון דער מאַסע וועט זיך אויסגיסען אויף אַזעלכע פערזאָנען, וועלכע זיינען מעהר אָדער ווייניגער אונשולדיג. מיר דאַרפֿען זיך נאָר דער־מאָהנען אין די אונצעהלבארע אָפּפֿער, וועלכע פֿאַלען יערען טאָג אונשולדיגערהייט, אום צו פֿערמעהרען דעם פּראָפּיט פֿון דער בורזשואַזיע און אום אָנצושטאָפּען דעם שטענדיג הונגעריגען מאָגען

פֿון'ם קאַפּיטאַליזם. און ווען מען וועט אויפֿהייגגען אייניגע בורזשואַס פֿאַר זייערע הייזער אָדער זיי אַריינוואַרפֿען אין טייך אין דער צייט פֿון דער רעוואָלוציאָן, דאַן וועט עס מעהר ניט זיין ווי אַ רעזולטאַט פֿון דעם שרעקליכען האַס, וועלכען זייער אייגענע קלאַסע האָט איבעראַל אַרויסגערופֿען. קיינער קען דאָס ניט פֿערהינדערן, און ווער עס איז אין אַזעלכע מאָמענטען ניט פֿיר די מאַסע איז געגען איהר.

פֿאַר אונז אַרבייטער איז די לאַגע גאַנץ קלאָהר: פֿון איין זייט זעהען מיר די היינטיגע געזעלשאַפֿט מיט איהר צושטאַנד פֿון הונגער און עלענד, וואו קיינער פֿון אונז איז ניט פֿערזיכערט מיט דעם שטיקעל ברויט פֿאַר מאָרגען, איבעראַל ליידען און שמערצען, קאָרופּציאָן אין ערנידעריגונג, אַ צושטאַנד, וועלכער צווינגט אונז צו אונטערדריקען יעדען עדעלען געדאַנק, אַלע גוטע, שעהנע און גערעכטע שטרעבונגען אין אונזערע הערצער; — פֿון דער אַנדער זייט זעהען מיר די צוקונפֿט, אַן אידעאַל פֿון פֿרייהייט און גליק, פֿון גייסטיגער און פֿיזישער צופֿרידענהייט, אַ צושטאַנד, וואו די מענשליכע אינדיווידואַליטעט קען זיך פֿאָלקאָמען ענטוויקלען לויט איהרע אינערליכע פֿעהיגקייטען! מיר האָבען אָבגעמאַכט אונזער מיינונג. זאָל אונז די קומענדע רעוואָלוציאָן ברייגגען וואָס עס וועט זיין, איין זאַך איז זיכער, עס קען ניט זיין ערגער ווי די בעדינגונג פֿון אונזער יעצטיגען לעבען. מיר האָבען קיין זאַך ניט צו פֿערלירען און אַלעס צו געווינען דורך אַ סאָציאַלע רעוואָלוציאַן. אַלץ ערגער וועט עס זיין פֿאַר די, וועלכע ווילען אונטערגעהן אין דעם קומענדען שטורם דערפֿאַר וואָס זיי זוכען אויפֿצוהאַלטען די פֿערפֿוילטע פֿונדאַמענטען פֿון דעם יעצטיגען סיסטעם. אויב זיי ווילען ניט טראָגען דיזע קאָנסעקווענצען, זאָלען זיי זיך שטעלען אויף די זייט פֿון די צושטעהרער.

די פּראַקטישקייט פֿון אנאַרכיזם.

„אין דער טהעאָריע זיינען אייערע אידעען זעהר גוט, נאָר זיי זיינען ניט פראקטיש; די מענשען דאַרפֿען אַ פֿיהלבאַרע מאַכט, וועלכע זאָל זיי רעגירען און זיי צווינגען צו רעספּעקטירען דעם געזעלשאַפֿטליכען אָבמאַך." דאָס איז געוועהנליך דער לעצטער אַרגומענט, וועלכען די פֿערטהיידיגער פֿון דעם יעצטיגען רעזשים ווענדען אָן, נאָכדעם ווי מיר האָבען זיי פֿערענטפֿערט אַלע פֿראַגען און אויפֿגעצייגט, אַז דער אַרבייטער האָט ניט צו ערוואַרטען קיין שום פֿערבעסערונג פֿון זיין לאַגע, אַזוי לאַנג ווי ער וועט העלפֿען אויפֿהאַלטען דעם מעכאַניזם פֿון דער יעצטיגער סאָציאַלער אָרדנונג.

„אייערע אידעען זיינען זעהר שעהן, אָבער מען קען זיי ניט אָנווענדען אין דער פּראַקטיקע; דער מענש איז נאָך ניט גענוג ענטוויקעלט, כדי ער זאָל קענען לעבען אין אַזאַ אידעאַלען צושטאַנד. ער מוז פֿריהער ווערען פֿאָלקאָמען, איידער איהר וועט זיין אימשטאַנד צו פּראַקטיצירען אייערע אידעען" — אָט דאָס זיינען די ווערטער פֿון פֿיעלע מענשען, וועלכע זיינען גאַנץ ערנסט, נאָר זיי שטעהען נאָך אונטער דעם איינפֿלוס פֿון זייער ערציהונג און די אַלטע געוואוינהייטען, און די אַנאַרכיסטישע אידעע האָט זיי נאָך ניט גענוג איבערצייגט, כדי זיי זאָלען אָנהויבען אַרבייטען פֿאַר איהר פֿערווירקליכונג.

אויסער דיזע דירעקטע געגנער און די אינדיפֿערענטע, וועלכע קענען נאָך ווערען אָנהייגער פֿון אונזערע אידעען, גיט עס נאָך אַ דריטע קאַטעגאָריע, וועלכע איז פֿיעל געפֿעהרליכער פֿאַר אונז ווי אַ דירעקטער געגנער. די לעצטע זיינען כלומרש'ט גאַנץ בעגייסטערט פֿון אונזערע אידעען; זיי ערקלעהרען ביי יעדער

געלעגענהייט, אַז עס גיט ניט קיין גרעסערער אידעאַל, אַז די היינטיגע געזעלשאַפֿט האָט איבערהויפּט קיין ווערטה ניט און מוז אונטערגעהן צוליעב די נייע אידעען, וועלכע ענטהאַלטען אין זיך דעם ציעל, צו וועלכען די מענשהייט שטרעבט א. ז. וו. „אָבער דיזע אידעען קענען יעצט ניט פּראַקטיצירט ווערען,״ אַזוי ערקלעהרען זיי ווייטער, „מען דאַרף פֿריהער פֿאַרבעריימען די מענשהייט, כדי זי זאָל קענען פֿערשטעהן אַזאַ גליקליכען צו־שטאַנד.״ און כדי צו זיין פּראַקטיש רעקאָמאַנדירען זיי דיזעלבע רעפֿאָרמען, פֿון וועלכע מיר האָבען פֿריהער אויפֿגעצייגט, אַז זיי קענען קיין זאַך ניט איבערמאַכען. זיי פֿעראייביגען די אַלטע פֿאָראורטהיילען, זיך אונטערלעקענדיג ביי די, צו וועלכע זיי רייד־דען, און זוכען פערזענליך צו פּראָפּיטירען וואָס מעהרער פֿון דער היינטיגער אָרדנונג. די פֿאָלגע איז, אַז דער אידעאַל פֿער־שווינדעט ביסלעכווייז אין גאַנצען און לאָזט מעהר ניט איבער ווי אַן אינסטינקט אויפֿצוהאַלטען דעם יעצטיגען געזעלשאַפֿטליכען רעזשים.

* * *

עס איז ליידער נאָר צו ריכטיג, אַז די אידעען, וועלכע בילדען דעם ציעל פֿון אונזערע שטרעבונגען, זיינען ניט באַלד צו רעאַליזירען. די צאָהל פֿון זייערע אָנהייגגער איז פֿאָרלויפֿיג נאָך צו קליין, כדי זי זאָל קענען האָבען אַן ענטשיידענדען איינ־פֿלוס אויף די געגענווערטיגע ערייגניסע אין אויף די פֿונקציאָן פֿון דעם סאָציאַלען אָרגאַניזם. אָבער איז דען דאָס אַ גרונד ניט צו אַרבייטען פֿאַר זייער פֿערווירקליכונג?

אויב אַ מענש איז איבערצייגט פֿון דער וואַהרהייט און גערעכטיגקייט פֿון זיינע פּרינציפּען, פֿאַר וואָס זאָל ער דען ניט פֿערזוכען צו פּראַקטיצירען זיינע פּרינציפּען? אויב יעדער איינ־ציגער וועט זאָגען: ס'איז אונמעגליך און וועט זיך רוהיג ווייטער שלעפּען מיט דעם אַלטען יאָך, וועלכעס די היינטיגע געזעלשאַפֿט האָט אַרויפֿגעלייגט אויף איהם, דאַן וועט די הערשאַפֿט פֿון'ם קאַפּיטאַליזם נאָך עקזיסטירען פֿאַר הונדערטער און הונדערטער יאָהרען.

ווען די ערשטע דיינקער, וועלכע האָבען בעקעמפּפֿט די קירכע און מאָנאַרכיע, פּראָקלאַמירענדיג די אידעע פֿון דער מענשליכער אונאַבהיינגיגקייט, ווען דיזע מענער, וועלכע זיינען געשטאָרבען אויף דעם עשאַפֿאָט פֿאַר זייערע אידעאַלען, ווען זיי וואָלטען איינפֿאַך ערקלעהרט: „ס'איז אונמעגליך וואָס צו טהאָן", ווען זיי וואָלטען זיך בלויז בענוגענט מיט שעהנע חלומות, דאַן וואָלטען מיר נאָך היינט געלעבט אונטער דער טיראַניי פֿון די גלחים און דעם פֿעאָדאַליזם.

אָט דערפֿאַר, וואָס עס האָבען שטענדיג עקזיסטירט אַזעלכע „אונפּראַקטישע" מענשען, וועלכע זיינען איבערצייגט געווען פֿון דער וואהרהייט פֿון זייערע אידעען און האָבען פֿערזוכט מיט זייער גאַנצער קראַפֿט צו פֿערשפּרייטען זייערע נייע אַנשויאונגען, דערפֿאַר איז דער מענש היינט בעקאַנט מיט זיין געשיכטע, זיין שטעלונג אין דער נאַטור. דערפֿאַר האָט ער אַראָבגעוואָרפֿען פֿון זיך דעם יאָך, וועלכען דער אַבערגלויבען אין די געטליכע און מענשליכע אויטאָריטעט האָט אַרויפֿגעלייגט אויף איהם.

* * *

מ. גויאָ אין אַ וואונדערבאַרען קאַפּיטעל פֿון זיין מייסטערווערק: „גרונדלאַגען פֿון אַ מאָראַל אָהן אויטאָריטעט און אָהן פֿליכטע", ענטוויקעלט דיזע אידעע קלאָהר און דייטליך: ער זאָגט: „דער, וואָס האַנדעלט ניט ווי ער דיינקט, דיינקט ניט פֿאָלקאָמען." קיין זאַך איז ניט אַזוי ריכטיג ווי דיזע ווערטער. ווען מען איז ריכטיג איבערצייגט פֿון אַן אידעע, דאַן איז עס איינפֿאַך אונמעגליך, מען זאָל איהר ניט זעהען צו פּראָפּאַגאַנדירען און פֿערזוכען איהר צו פֿערווירקליכען.

ווי אָפֿט טרעפֿט עס, אַז עס מאַכט זיך אַ שטרייט צווישען פֿריינדע צוליעב די לעכערליכסטע אורזאַכען; יעדער בלייבט פֿעסט ביי זיין אייגענער מיינונג, נאָר דערפֿאַר וואָס ער איז איבערצייגט, אַז ער איז גערעכט. און דאָך וואָלט עס געווען אַ קליינינקייט פֿאַר אונז צו בעפֿרידיגען אונזער פֿריינד אָדער כאָטש אויסמיידען איהם שמערצען צו פֿערשאַפֿען; מיר וואָלטען מעהר ניט גערעדט ווי איהם לאָזען רעדען, ווייל די גאַנצע אָנגעלע-

גענהייט איז אזוי וויניג וויכטיג, אַז זי בעריהרט גאָרניט אונזער פּערזענליכע איבערצייגונג — פֿאַרוואָס זאָל ער אַלזאָ ניט האָבען זיין אייגענעם וועג? און ווי אָפֿט טרעפֿט עס, אַז עס מאַכט זיך אַ דיסקוסיאָן וועגען אַ פֿראַגע, איבער וועלכע מיר האָבען איי־בערהויפּט קיין בעשטימטע מיינונג ניט; אָבער ווי באַלד מיר הויבען נאָר אָן צו דיסקוטירען, האָבען מיר שוין אַ מיינונג, מיר פֿערטרעטען אַ געוויסע שטעלונג און פֿאַנגען אָן זיך צו קריגען מיט אונזער פֿריינד, פֿערטהיידיגענדיג אונזער אייגענע מיינונג. ווען מענשען האנדלען שוין אַזוי צוליעב אַזעלכע קלייניגקייטען, ווי שטאַרק מוז אַלזאָ זיין דער קאַמפּף, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען א פֿראַגע איבער די צוקונפֿט פֿון דער מענשהייט, איבער די בעפֿרייאונג פֿון אונזער קלאַסע, פֿון אונזערע קינדער און אונז אַליין!

* * *

קיין צווייפֿעל ניט, מיר פֿערשטעהען גאַנץ גוט, אַז ניט יעדער איינציגער האָט דיזעלבע ענערגיע צו קעמפֿפֿען געגען די היינטיגע אינסטיטוציאָנען. דער טעמפּעראַמענט און כאַראַקטער פֿון די מענשען איז פֿערשידען. די שוויריגקייטען זיינען צו גרויס, די אָרעמקייט צו שרעקליך און די פֿערפֿאָלגונגען אַזוי צאָהלרייך, אַז מיר קענען זעהר גוט פֿערשטעהן, וואָרום עס גיט אַ גראָ־דענווייזער אונטערשיעד אין דער פּראָפּאַגאַנדאַ פֿאַר אונזערע גערעכטע אידעען. אָבער די האַנדלונגען פֿין די מענשען זיינען שטענדיג אין אָנקלאַנג מיט דער ערנסטקייט און דעם מוטה פֿון אונזערע איבערצייגונגען. זעהר אָפֿט לאָזען מיר זיך בעאיינפֿלו־סען דורך אונזערע פֿאַמיליערע אָנגעלעגענהייטען, אינזערע געזעל־שאַפֿטליכע בעציהונגען און די נויטווענדיגקייט צו פֿערדינען דאָס שטיקעל ברויט; אָבער ווי גרויס עס זאָל ניט זיין דיזער איינ־פֿלוס, אַ ווירקליכער מענש וועט קיינמאָל ניט רוהיג אַרונטער־שלינגען אַלע געמיינהייטען און דערטראָגען גדרולדיג אַלע ני־דעריגקייטען, וועלכע רינגלען אונז אַרום פֿון אַלע זייטען. פֿריהער אָדער שפּעטער מאַכט זיך ביי איהם אַ מאָמענט, ווען ער פֿער־געסט זיך אין יעדער געפֿאַהר און דערמאָהנט זיך, אַז ער איז אַ

מענש, אַז ער האָט געטרוימט פֿון עפּעס בעסערעס, ווי די צושטענדען, אונטער וועלכע ער האָט זיך אונטערוואָרפֿען.

אַ מענש, וועלכער איז ניט פֿעהיג צו אָפּפֿערן וואָס עס איז פֿאַר זיינע איבערצייגונגען און פּרינציפּען, האָט איבערהויפּט קיינמאָל ניט געהאַט אַ ריכטיגע איבערצייגונג; ער האָט זיך אויסגעפּוצט מיט אַ נאָמען, דערפֿאַר ווייל עס איז מאַנכעס מאָל זעהר אָנגענעהם אָדער ווייל ער דאַרף אַ פּרינציפּיעלע ענטשולדיגונג פֿאַר געוויסע האַנדלונגען. זייט פֿאָרזיכטיג מיט אַזעלכע מענשען, פֿערטרויט זיך ניט אין זיי, זיי וועלען אייך שטענדיג בעטריגען. וואָס אָנבעלאַנגט די, וועלכע בענוצען זיך מיט די היינטיגע אינסטיטוציאָנען, מאַטיווירענדיג זייער האַנדלונג מיט דער ערקלעהרונג, אַז מיט זייער טאַקטיק העלפֿען זיי מיט צו פֿערשפּרייטען די נייע אידעען, האָבען מיר נאָר איין זאַך צו בעמערקען: זייט פֿאָרזיכטיג! עס זיינען מענשען פֿול מיט אַמביציאָן, וועלכע רעדען צו אייך פֿון אַ בעסערער צוקונפֿט, כדי זיי זאָלען קענען רוהיג געניסען די געגענוואַרט.

עס איז אַלזאָ גאַנץ קלאָהר, אַז אונזערע אידעען לאָזען זיך ניט מיט אַמאָל פֿערווירקליכען, מיר וועלען דאָס קיינמאָל ניט אָבלייקענען; אָבער זייער פֿערווירקליכונג ווענדעט זיך אין דער ענערגיע פֿון די, וועלכע פֿערשטעהען זיי. וואָס שטאַרקער עס איז די קראַפֿט פֿון דער פּראָפּאַגאַנדאַ, אַלץ גיכער וועלען דיזע אידעען רעאַליזירט ווערען. מיר דאַרפֿען ניט בלייבען גלייכגילטיג צו די היינטיגע אינסטיטוציאָנען, נאָר מיר מוזען זיי בעקעמפֿפֿען מיט אונזער גאַנצער קראַפֿט, און דערפֿאַר דאַרפֿען מיר קיינמאָל ניט בעהאַלטען אונזערע ווירקליכע אידעען.

כדי צו בעקעמפֿפֿען די היינטיגע אינסטיטוציאָנען, צו אַרבייטען פֿאַר דעם פּראָגרעס פֿון די נייע אידעען, איז נייטיג ענערגיע, און נאָר די אינערליכע איבערצייגונג איז פֿעהיג אַרויסצורופֿען די ענערגיע פֿון די מענשען. די יעניגע, וועלכע אַרבייטען שוין יעצט פֿאַר דער פּראָפּאַגאַנדאַ, דאַרפֿען אַלזאָ זעהן צו געווינען נייע איבערצייגטע קרעפֿטען, וועלכע זאָלען זיי אונטערשטיצען אין זייער אַרבייט.

* * *

מיר האָבען פֿריהער שוין ערקלעהרט, אַז רעפֿאָרמען זיינען נוצלאָז, און פֿאָלגליך דאַרפֿען מיר זיי ניט רעקאָמאַנדירען די אַרבייטער אַלס רפואות צו קורירען די סאָציאַלע קראַנקהייט. אויסערדעם ווייסען מיר, אַז די מאַכט פֿון די אומשטענדען גיפֿפֿיהרט די אַרבייטער אַלץ נעהנטער צו דער רעוואָלוציאָן: דער עקאָנאָמישער קריזיס, די געצוואונגענע אַרבייטסלאָזיגקייט, די טעכנישע ענטוויקלונג, די פּאָליטישע שטרייטיגקייטען, דיזע אַלע ערשיינונגען צווינגען די אַרבייטער וואָס ווייטער אַלץ מעהר צו רעוואָלטירען און צו פֿערטהיידיגען זייער רעכט צו עקזיסטירען. אויב מיר זיינען אַלזאָ איבערצייגט, אַז די רעוואָלוציאָן איז אונפֿערמיידליך, אַז קיינע רעפֿאָרמען קענען ניט העלפֿען, דאַן בלייבט אונז מעהר ניט איבער ווי זיך צוצוגרייטען צום קאַמפֿף. און דאָס איז אונזער גאַנצע אויפֿגאַבע, דערפֿאַר מאַרשירען מיר דירעקט צו אונזער ציעל, איבערלאָזענדיג צו די אַמביציאָנעלע פּאָליטיקער דעם געשעפֿט צו פֿערשאַפֿען זיך אַ גוטע פּאָזיציע אויף דעם רעכנונג פֿון די ליידענדע און אונטערדריקטע.

*
* *

אָט פונקט דאָ הויבט זיך אויף אַ נייער אַרגומענט: „אויב איהר גיט אַליין צו, אַז אייערע אידעען קענען איצט ניט פֿערווירקליכט ווערען", פֿרעגט מען אונז, „פֿאַר וואָס אַגיטירט איהר אין גאַנצען פֿאַר אַזאַ אידעאַל? מיינט דען דאָס ניט גלאַט צו איגנאָרירען די היינטיגע דורות צוליעב דער צוקינפֿטיגער מענשהייט און צו פֿאָדערן פֿון זיי, זיי זאָלען קעמפֿפֿען פֿאַר אַן אידעאַל, וועלכעס קען פֿאָרלויפֿיג איבערהויפּט ניט פּראַקטיש פֿערווירקליכט ווערען?"

מיר איגנאָרירען פֿאַר קיין פֿאַל ניט די יעצטיגע דורות, נאָר מיר מוזען אַנערקענען די טרוקענע פֿאַקטען פֿון דער געשיכטע; מיר האָבען אייך ניט די אַבזיכט צו גיסען קאַלטע וואַסער אויף די ענטוזיאַסטען. מיר נעהמען די פֿאַקטען אַזוי ווי זיי זיינען, מיר אַנאַליזירען זיי און ציהען אונזערע שליסע. און דיזע שליסע זיינען פֿאָלגענדע: אַ קלאַסע וועלכע בעזיצט אַלצדינג און וועלכע ענטזאַגט זיך מיט דער גרעסטער ענערגיע אָבצוגעבען איהרע

פּריווילעגיעס — און פֿון דער צווייטער זייט אַ קלאַסע, וועלכע פּראָדוצירט אַלצדינג און בעזיצט קיין זאַך ניט, אַ קלאַסע, וועלכע האָט קיין אַנדער אויסוועג ניט, ווי אָדער זיך פֿ״יג צו אונטערוואַרפֿען צו דער טיראַניי פֿון איהרע עקספּלואַטאַטאָרס, צו וואַרטען מיט אַ שקלאַפֿישער געדולד, ביז וואַנען מען וועט זיי צורוואַרפֿען פֿון צייט צו צייט אַ ביינדעל פֿון דעם רייכענס מאָהלצייט און צו דערשט״יקען אין זיך יעדעס געפֿיהל פֿון מענשליכער ווירדע, יעדען סימן פֿון אַ כאַראַקטער, אָדער זיך אויפֿצוהייבען און צו פֿאָדערן מיט ענערגיע אַלעס דאָס, וואָס זי האָט ביז יעצט ניט געקענט בעקומען דורך אונטערלעקערייען און קאָמפּראָמיסען. געוויס, פֿאַר די וואָס דיינקען שט״ענדיג אין זייער אייגענע פּערזענליכקייט, פֿאַר די, וועלכע ווילען לעבען אַ גוטען טאָג, וואָס עס זאָל זיי ניט קאָסטען, פֿאַר זיי איז דאָס אַ שלעכטע אויסזיכט. מיר וואָלטען העכסט צופֿרידען געווען, ווען אַזעלכע מענשען זאָלען זיך וואָס פֿעסטער אַרויפֿכאַפּען אויף דער היינטיגער געזעלשאַפֿט, איבעראַל זוכען זיי זייער פּערזענליכען נוצען, ניט קוקענדיג אויף די אָפּפֿער, וועלכע זיי פֿערניכטען, נאָר מיט אונז האָבען זיי קיין זאַך ניט צו שאַפֿען.

* *
*

אָבער די וואָס זיינען איבערציינגט, אַז זיי וועלען קיינמאָל ניט זיין פֿריי, אַזוי לאַנג ווי דער שוואַכסטער פֿון זייערע ברידער וועט נאָך זיין פֿערשקלאַפֿט, די, וועלכע קענען ניט זיין גליקליך, אַזוי לאַנג ווי זיי זיינען ניט פֿערזיכערט, אַז זייער גליק גרינדעט זיך אויף די טרעהרען פֿון אַ ברודער, אָט צו זיי ווענדען מיר זיך און זוכען זיי צו ערקלעהרען, אַז אום צו זיין פֿריי, דאַרף מען קעמפּפֿען פֿאַר דער בעפֿרייאונג.

מיר זיינען מיט דער מיינונג, אַז די מענשהייט וועט קיינמאָל ניט זיין פֿריי, אויב זי וועט ניט פּראַקטיצירען אונזערע אידעען און אַנשויאונגען. די מענשהייט האָט אַליין צו ענטשיידען, צי זי וויל זיך פּאָלשטענדיג בעפֿרייען מיט איין מאָל, צי אַ קליינע פּריווילעגירטע מינאָריטעט זאָל ווייטער געניסען אַלע רעזולטאַטען פֿון׳ם מענשליכען פּראָגרעס און לעבען אויף דעם רעכנונג פֿון

די, וועלכע פּראָדוצירען אַלצדינג אין געהען אונטער אין עלענד און נויט.

וועלען מיר אַליין נאָך דערזעהן דעם זונען־אויפגאַנג פון דער נייער צייט? אָדער וועט ערשט דער נייער דור אָדער נאָך שפּעטערע דורות האָבען דאָס גליק? מיר ווייסען עס ניט, אָבער מיר זאָרגען זיך אויך ניט וועגען דעם. איין זאַך אָבער ווייסען מיר יאָ: די, וואָס וועלען האָבען גענוג ענערגיע און מוטה אין זייערע הערצער און דעם פעסטען ווילען צו זיין פריי, וועלען זיי אויך זיכער געפינען דעם וועג צו דער פרייהייט.

די וואהרהייט אהן פראזען.

קיין צווייפעל ניט, דאס, וואס מיר האבען געזאגט אין אונזערע אלע אבהאנדלונגען, איז פונקט דער געגענטהייל פון דעם וואס די פאליטישע פארטייען בעהויפטען, וועלכע פער־שפרעכען זייערע וועהלער גאנצע גליקען און אן אמת'ען גן עדן אויף דיזער וועלט פאר אלע די, וועלכע אונטערשטיצען זיי און לעגען אריין זייער שיקזאל אין זייערע הענד. אבער מיר אנאר־כיסטען, וועלכע האבען ניט קיין פערזענלכען אינטערעס צו פראפיטירען וואס עס איז פון די פערבלענדונג פון די מאסען, מיר, וועמענס גאנצער שטרעבען עס איז צו ענטוויקלען אין די מאסען דעם בעוואוסטזיין, אז זיי דארפען זיך אליין פיהרען און האנדלען זעלבסטשטענדיג, מיר האבען ניט קיין אורזאכע צו בעטריגען די ארבייטער מיט פוסטע האפנונגען און פראזען. אום צו געבען אונזערע געדאנקען מעהר קראפט און אונזערע האנד־לונגען א בעשטימטען כאראקטער, איז פריהער נויטווענדיג, מיר זאלען אליין זעהען קלאהר דעם וועג, וועלכען מיר דארפען געהען און צו בעפרייען זיך פון אלע פאראורטהיילען און אילוזיעס, וועלכע קענען אונז אראבפיהרען פון ריכטיגען וועג.

אונזערע אידעען קענען נאר דאן רעאליזירט ווערען, ווען זיי שטיצען זיך אויף דער ענערגיע פון די, וועלכע פערשטעהען זיי און וועלכע זוכען זיי צו פערשפרייטען און צו ערקלעהרען צווישען די פאלקס־מאסען. דער ערפאלג איז אבהייניג פון דער קראפט, וועלכע מיר וועלען בעווייזען אין דער קומענדער רעוואלוציאן; אבער אזוי ווי מיר קענען דיזע קראפט ניט באלד אנווענדען אויף'ן פלאץ, אזוי ווי מיר זיינען לײדער ניט אימשטאנד זאפארט איבערצובייטען אונזערע טהעאריען אויף דער פראקטישער ווירק־ליכקייט, דארפען מיר איין פאר אלע מאל אנערקענען, אז עס

גיט געוויסע הינדערניסע אויף אונזער וועג. אויב מיר וואָלטען געהאַט די מעגליכקייט צו רעאַליזירען אונזערע אידעען יעדען טאָג, דאַן וואָלט עס געווען אַ פֿערברעכען פֿון אונזער זייט זיך אָבצושטעלען פֿאַר אַ מינוט און ניט צו לייזען די פֿראַגע. מיט וואָס פֿאַר הינדערניסע מיר זאָלען זיך ניט בעגעגענען, דאַרפֿען מיר זיך שטענדיג רעכענען מיט זיי, און אַנשטאָט זיי אָבצולייקענען אין גאַנצען, דאַרפֿען מיר בעסער זעהען זיי צו בעזיעגען.

איבערהויפּט האָט אונזער גאַנצע פּראָפּאַגאַנדאַ נאָר די אויפֿגאַבע, אַז אונזערע אידעען זאָלען געפֿינען אַ פּראַקטישען אָבקלאַנג צווישען די מאַסען, אויב עס וואָלט מעגליך געווען זיי צו רעאַליזירען באַלד אויף'ן אָרט, וואָלטען מיר זיך געקענט פֿערשפּאָרען צו אַגיטירען, ווייל די אומשטענדען אליין וואָלטען זיי פֿערווירקליכט.

מיר דאַרפֿען זיך צוגעוואוינען צו בליקען אויף אַלע ערשיי־נונגען מיט דער גרעסטער קאַלטבלוטיגקייט און ניט קוקען אויף זיי דורך די שפּאַקולען פֿון אונזערע פּערזענליכע ווינשע און בעדירפֿניסע. קליינגייסטיגקייט איז אין דיזער בעציהונג די גרעסטע געפֿאַהר. וואָס מיר זוכען, איז די וואַהרהייט און קיין זאַך ניט ווי נאָר די וואַהרהייט! אויב מיר נאַרען זיך אַליין אָב, נאַרען מיר אויך אַנדערע, און די רעוואָלוציאָן וואָלט זיך בעדאַרפֿט אָנהויבען פֿון דאָס ניי.

*
* *

מייסטענטהיילס, ווען אונזערע אָפּאָנענטען האָבען שוין מעהר קיין אַנדערע אַרגומענטען ניט, הויבט מען אויף די פֿראַגע וועגען דער אונפּראַקטישקייט פֿון אונזערע אידעען. מיר מוזען צוגעבען, אַז די פֿראַגע רופֿט שטענדיג אַרויס אַ געוויסע פֿער־לעגענהייט, דערפֿאַר וואָס אין דער היינטיגער געזעלשאַפֿט מאַכען אונזערע אידעען, פֿערשטעהט זיך, אַן אוטאָפּיסטישען איינדרוק. עס איז, אָהן אַ צווייפֿעל, זעהר שווער פֿאַר אַ מענשען, וועלכער האָט קיינמאָל ניט טיעפֿער נאָכגעדיינקט איבער די געזעלשאַפֿט־ליכע ערשיינונגען, וואָס רינגלען איהם אַרום פֿון אַלע זייטען, עס איז זעהר שווער פֿאַר אַזאַ מענשען זיך פֿאָרצושטעלען אַ

געזעלשאַפֿט אָהן אַ רעגירונג, אָהן געזעצע, אָהן ריכטער, אָהן פּאָליציסטען, אָהן אַ רוט, אַ געזעלשאַפֿט אָהן געלד און אָהן וואָס פֿאַר עס איז ניט מיטעל אָבצושאַצען דעם ווערטה פֿון די פּראָדוקטען, זעהענדיג אין דערזעלבער צייט די אַלע פֿערברעכען, וואָס קומען פֿאָר אין דער היינטיגער געזעלשאַפֿט, טראָץ דעם שוץ פֿון די געזעצע; וואָס וועט ערשט זיין, ווען עס וועלען אי־בערהויפט קיין געזעצע מעהר ניט עקזיסטירען?

דיזע פֿראַגע לאָזט זיך ניט פֿערענטפֿערן מיט בעשטימטע פֿאַקטען, דען דאָס, וואָס מיר ווילען איז נאָך אַלעם דעם פֿאָר־לויפֿיג ניט מעהר ווי אַ טהעאָריע, אַ חלום. מיר קענען אָנדייטען אויף די גרויסע שטרעבונגען, וועלכע פֿיהרען די מענשהייט אַלץ ווייטער און ווייטער, אויף די קליינע פֿערזוכע, וועלכע זיינען שוין געמאַכט געוואָרען אין דיזער ריכטונג; אָבער וואָס פֿאַר אַ ווערטה האָבען אַזעלכע ארגומענטען פֿאַר אַ מענשען, וועמענס מוח עס איז אָנגעשטאָפּט מיט פֿאָראורטהיילען, און וועלכער קען נאָר בעגרייפֿען אַ קליינע פֿערבעסערונג פֿון דעם וואָס עקזיסטירט, אָבער פֿאַר קיין פֿאַל ניט קיין אַלגעמיינע אומוועלצונג פֿון אַלע געזעלשאַפֿטליכע אינסטיטוציאָנען!

זאָלען מיר אָבלייקענען אין גאַנצען די בעדייטונג פֿון דיזער פֿראַגע? דאָס וואָלט געווען דיזעלבע טאַקטיק פֿון דעם שטרויס־פֿויגעל, וועלכער שטעקט דעם קאָפּ אַריין אין דעם זאַמד פֿון דער וויסטע, דיינקענדיג אַז דער פֿיינד וועט איהם ניט זעהן, דערפֿאַר וואָס ער זעהט דעם פֿיינד ניט. די פֿראַגע וואָלט פֿון דעסטוועגען ווייטער עקזיסטירט, צי מיר זאָלען איהר אָבלייקענען, צי ניט. זאָלען מיר איהר זוכען צו פֿערענטפֿערן מיט סאָפֿיסטישע דריידלאַך? מען וואָלט אונז באַלד אַריינגעטריבען אין אַ ווינקעל, און מיר וואָלטען געדאַרפֿט אָנווענדען נייע סאָפֿיסטישע אַרגו־מונטען, וואָס זיינען ניט געשטיינגען און ניט געפֿלויגען, כדי זיך ווידער אַרויסצודרייען. פֿערשטעהט זיך, אַז אונזערע אידעען וואָלטען קיין זאַך ניט געוואונען דורך אַזעלכע לעבערליכקייטען. אויב מיר האָבען ווירקליך די אַבזיכט צו מאַכען אונזערע אידעען וואָס קלאָהרער און פֿערשטענדליכער און צו געפֿינען אַן ענטפֿער

אויף יעדע פֿראַגע, דאַן דאַרפֿען מיר אַליין זעהען אויסצוגעפֿינען אַלע אַרגומענטען, מיט וועלכע אַנדערע קענען זיך אפשר בע־נוצען געגען אונז, און מיר דאַרפֿען זעהען זיי צו פֿערענטפֿערן אַזוי גוט ווי מיר קענען נאָר. אָבער פֿריהער פֿון אַלעם דאַרפֿען מיר אַליין זעהן צו זיין קלאָהר און בעשטימט אין אונזערע אַנ־שויאונגען, און דערפֿאַר דאַרפֿען מיר זיך ניט אָבשרעקען פֿאַר דעם „אמת'ען" אמת, ווייל די וואַהרהייט איז דאָך אונזער ציעל. מיר בעהייפּטען, אַז אונזערע אידעען גרינדען זיך אויף דער וואַהרהייט, און מיר קענען עס נאָר בעווייזען דאַדורך, וואָס מיר זוכען אויסצוגעפֿינען די וואַהרהייט איבעראַל און אויף אַלע גע־ביעטען.

* * *

מיר גיבען אויך צו, דאָס אַזאַ ערקלעהרונג וועט זיכער ניט קענען צוציהען די מאַסען צו אונז, פֿערקעהרט, זי קען זיי גאָר אָבשטויסען פֿון אונז; און מאַנכע פֿון אונזערע קאַמעראַדען וועלען אונז זאָגאַר בעשולדיגען, אַז מיר ברייגגען אריין פֿערצווייפֿלונג אין אונזערע אייגענע רייהען און שלאָגען אונזערע אָנהייננער אראָב פֿון מוטה, דורך דעם וואָס מיר זוכען ניט צו בעהאַלטען די שוואַכע זייטען פֿון אונזער טהעאָריע.

אַזעלכע פֿאָרווירפֿע קענען נאָר אַרויסוואַקסען פֿון די לעצטע איבערבלייבאַכץ פֿון דער ערציהונג, וועלכע די פּאָליטישע פּאַר־טייען האָבען אונז געגעבען. צו וואָס זאָלען מיר מאַכען פֿער־שפּרעכונגען, וועלכע מיר זיינען ניט אימשטאַנד אויסצופֿיהרען און דורך דעם שאַפֿען אין פֿאָראויס אַ רעאַקציאָן, וועלכע וועט זיך ריכטען געגען אונזער אידעאַל?

אויב מיר וואָלטען געווען אַ פּאָליטישע פּאַרטיי, אַ פּאַרטיי, וועלכע איז נאָר אויסען צו בעקומען די עפֿענטליכע מאַכט אין איהרע הענד, דאַן וואָלטען מיר זיכער פֿערשפּראָכען דעם פֿאָלק די גרעסטע גליקען, כדי אַרויפֿצוקומען אויף'ן ביינקעל. אָבער די אַנאַרכיע איז אַ גאַנץ אַנדערע זאַך; מיר האָבען קיין זאַך ניט צו פֿערשפּרעכען, קיין זאַך צו פֿאָדערן, קיין זאַך צו געבען. דערפֿאַר ווען מיר האָבען פֿריהער ערקלעהרט און צוגלידערט די

טענדענצען און שטרעבונגען, וועלכע פֿיהרען די מענשהייט אַלץ נעהנטער צו אונזער אידעאַל, און אונזערע געגנער ענטפֿערן אונז, אַז אונזערע אידעען וועלען קיינמאָל ניט ווערן אויסגעפֿיהרט, דערפֿאַר וואָס עס איז אונמעגליך, אַז מענשען זאָלען קענען לעבען אויף אַזאַ מין שטייגער, דאַן בלייבט אונז מעהר ניט איבער, ווי נאָך אַמאָל אויפֿצואווייזען די אַלע פֿאַקטען, וועלכע זיינען דער רעזולטאַט פֿון אונזערע פֿערדאָרבענע געזעלשאַפֿטליכע אינסטיטוציאָנען, אויפֿצואווייזען, אַז דער פֿונדאַמענט, אויף וועלכען דיזע אינסטיטוציאָנען גרינדען זיך, איז אַ פֿאַלשער, אַ צופֿוילטער, אַז די אַלע רעפֿאָרמען, דורך וועלכע פּאָליטישע שאַרלאַטאַנען פֿערזוכען אָבצוציהען די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון די מאַסען פֿון די אייגענטליכע אורזאַכען פֿון זייער עלענד, קענען און וועלען קיין זאַך ניט אויפֿטהאָן, און אַז זיי האָבען נאָר צוויי וועגען: אָדער ווייטער צו שלעפּען דעם יאָך פֿון אויסבייטונג און טיראַניי, אָדער זיך אויפֿצוהויבען געגען זייערע אונטערדריקער. און אין דערזעלבער צייט דאַרפֿען מיר קיינמאָל ניט פֿערגעסען זיי צו ערקלערען, אַז דער ערפֿאָלג פֿון דער קומענדער רעוואָלוציאָן וועט אָבהייננגיג זיין פֿון דער ענערגיע, מיט וועלכער זיי וועלען קעמפֿען פֿאַר די פֿערווירקליכונג פֿון דאָס, וואָס זיי אַליין האַלטען פֿאַר גוט. דאָס איז אַלעס, וואָס מיר קענען טהאָן, אַלעס איבעריגע ווענדעט זיך אין די אַנדערע, ניט אין אונז.

* * *

מיר פֿון אונזער זייט זיינען ניט קיין אָנהייננגער פֿון אַ פּראָפּאַגאַנדאַ, וועלכע בענוצט זיך מיט גרויסע און סענטימענטאַלע פֿראַזען; אַזאַ אַגיטאַציאָן ערוועקט ביי די צוהערער די האָפֿנונג, אַז אונזערע ציעלען קענען באַלד אויף׳ן אָרט פֿערווירקליכט ווערן, און דאָס איז אונמעגליך. אַזוי פֿיהרט מען מענשען אַריין אין דער בעוועגונג, וועלכע זיינען פֿול מיט פֿייער און בעגייסטערונג; זיי ערוואַרטען, אַז די רעוואָלוציאָן זאָל שוין קומען אויף מאָרגען אין דערפֿריה; ווען זיי בעמערקען ענדליך, אַז זייער וואונש איז געוועזן גיבער פֿון דער פּראַקטישער ווירקליכקייט, פֿערשווינדען זיי ביסלאַכווייז איינער ביי איינעם, און קיינער זעהט זיך מעהר

ניט אן מיט זיי. ווי פיעלע פון דיזע „העלדען" האבען מיר שוין געזעהן זייט די לעצטע צעהן אדער פופצעהן יאהר צייט; זיי זיינען אריין אין די גרופּען און די רעוואלוציאן און דער טעראריזם איז ביי זיי פון מויל ניט ארויס; זיי האבען געוואלט צושטעהרען די גאנצע געזעלשאפט אזוי ווי שמשון הגבור דאס הויז פון די פלישתים. וואו זיינען זיי היינט? זיי זיינען פערשוואונדען אזוי ווי דער פאראיאהריגער שנעע.

מיר זיינען מיט דער מיינונג, אז עס איז בעסער זיך וואס וויינ‍יגער צו בענוצען מיט פוסטע ווערטער און שעהנע פראזען, נאר מיר זאלען בעסער זעהען, אז אונזערע ווערטער זאלען געפינען א פעסטען באדען ביי די, צו וועלכע מיר ריידען. אנשטאט אויסשליסליך צו אפעליהרען צו די געפיהלען פון די מענשען, איז בעסער צו געווינען זיי דורך לאגישע ערקלעהרונגען און פערנינפטיגע ארגומענטען. זיכער, מיר האבען ניט די אבזיכט צו אונטערשאצען די ארבייט פון די, וועלכע האבען די פעהיגקייט צו ווירקען אויף די געפיהלען פון דער מאסע. יעדער האנדעלט לויט זיין טעמפעראמענט און לויט זיינע פעהיגקייטען. נאר מיר פון אונזער זייט ציהען בעסער פאר צו מאכען איבערצייגטע, איידער גלויביגע אנהייגער פון אונזערע אידעען. אלע די, וועלכע נעהמען אן אנטהייל אין דער פראפאגאנדא, דארפען וויסען, אז זיי וועלען זיך בעגעגענען מיט מאנכע שוויריגקייטען, און דערפאר דארפען זיי זיין פארבערייט, כדי זיי זאלען ניט פערלירען דעם מוטה. ווען עס מאכט זיך עפעס א אונגעריכטע זאך. אונזער וועג איז לאנג און פול מיט שוויריגקייטען, און איידער א מענש בעשליסט זיך צו קעמפפען אויף דיזען וועג, זאל ער פריהער אויספרובירען זיינע אייגענע קרעפטען, זיין פערזענליכע ענערגיע. מאנכע אפפער וועלען פאלען אויף דיזען וועג, זייער בלוט, זייערע טויטע ביינער וועלען אנדייטען די ריכטונג פון די אנדערע. זאלען די, וועלכע האבען ניט גענוג קראפט און ענערגיע בעסער בלייבען אין דערהיים, ווייל זיי וועלען מעהר ניט זיין ווי א הינדערניש פאר די, וואס געהען מוטהיג ווייטער און ווייטער.

* * *

נאָך אַ פאָראורטהייל געפינען מיר ביי מאַנכע אַנאַרכיסטען: זיי בעטראַכטען די מאַסע אלס אַ מין טייג, וועלכען מען קען קנעטען אַזוי ווי עס פערגלוסט זיך נאָר, און דערפאַר איז ניט נויטוועדיג זיך פיעל אָבצוגעבען מיט איהר. די אויפפאַסונג האָט זיך ענטוויקעלט דאדורך, וואָס די איינצעלנע אינדיווידוען זיינען געגאַנגען פאָרווערטס מיט אַ שריט אָדער צוויי, וועהרענד די מאַסע איז געבליבען הינטערשטעליג. אָט דערפאַר האַלטען זיי זיך פאַר גאַנצע נביאים און פאַר פיעל קלוגער און אינטעליגענטער פון געוועהנליכע שטערבליכע מענשען. „מיר וועלען מאַכען די מאַסע זאָל האַנדלען אַזוי און אַזוי, מיר וועלען זיי פיהרען מיט זיך" א.ז.וו. אַ דיקטאַטאָר וואָלט אויך ניט געקענט ריידען אַנדערש. צו קוקען אויף דער מאַסע אויף אַזאַ'ן אופן איז ניט מעהר ווי אַ רעזולטאַט פון אונזער אויטאָריטערער פערגאַנגענהייט.

מיר וועלען זיבער ניט אָבלייקענען דעם איינפלוס פון די מינאָריטעטען אויף דער מאַסע; פערקעהרט, מיר זיינען פעסט איבערצייגט, דאָס אַזא איינפלוס עקזיסטירט ווירקליך. אָבער מיר דיינקען, אַז אין דער צייט פון דער רעוואָלוציאָן ליגט די גאַנצע בעדייטונג פון דעם אַנאַרכיסט אין זיינע האַנדלונגען: ער דאַרף זעהען צו פראַקטיצירען אונזערע אידעען און אַגיטירען דורך דעם איינענעם ביישפיעל; דאָס איז די איינציגע מעגליכקייט צו בעאיינפלוסען די מאַסע. אָבער אין דערזעלבער צייט דאַרפען מיר קיינמאָל ניט פערגעסען, אַז קיין טהאַט וועט ניט האָבען קיין איינפלוס אויף דער מאַסע, אַזוי לאַנג ווי דאָס פאָלק איז ניט פאָרבערייטעט אויף אַזעלכע אַקטען דורך אַ קלאָהרע און פערשטענדליכע פראָפאַגאַנדאַ, אַזוי לאַנג ווי עס קען ניט שטעהען אויף זיינע אייגענע פים און זעלבסטשטענדיג האַנדלען אונטער דעם איינפלוס פון די נייע אידעען.

* * *

אייב עס וועט אונז נאָר געלינגען צו פערשפרייטען אונזערע אידעען, זייער איינפלוס וועט זיך שוין אַליין ענטוויקלען; און ווען מיר זיינען נאָר אימשטאַנד צו ערקלעהרען אונזערע פרינצי־

פען אַזוי קלאָהר און פֿערשטענדליך ווי נאָר מעגליך — דאָס איז די איינציגע מעגליכקייט פֿאַר דעם ערפֿאָלג פֿון אַ סאָציאַלען איבערבייט. מיר האָבען ניט וואָס מורא צו האָבען, אַז מיר יועלען ניט בעקומען גענוג נאָכפֿאָלגער, פֿערקעהרט, לאָמיר בעסער זיין אויפֿמערקזאַם אויף די, וועלכע ליעבען צו שפּיעלען אַ פֿיהרענדע ראָלע.

אין דער צייט פֿון דער רעוואָלוציאָן יאָגט די מאַסע שטענדיג אַריבער די פֿאָרקעמפּפֿער. לאָמיר אַלזאָ פֿערשפּרייטען אונזערע אידעען, לאָמיר זיי ערקלעהרען, אויסאַרבייטען און אויב נייטיג, לאָמיר זיי געבען נייע פֿאָרמען! לאָמיר קיינמאָל ניט מורא האָבען צו קוקען דער וואַהרהייט גלייך אין די אויגען! אַזאַ פּראָפּאַגאַנדאַ וועט קיינמאָל ניט אָבשטויסען די אָנהייננגער פֿון אונזערע אידעען, נאָר זי וועט זיכער האָבען אַן איינפֿלוס אויף אַלע די, וועלכע שטרעבען צו פֿרייהייט און גערעכטיגקייט!

(ע נ ד ע.)